

תקנא • ד-תקנב • ד-תקנג • ד-תקנד • ד-תקנה • ד-תקנו • ד-תקנו • ד-תקנח • ד-תקנט • ד-
תקס • ד-תקסא • ד-תקסב • ד-תקסג • ד-תקסד • ד-תקסה • ד-תקסו • ד-תקסז • ד-
תקסח • ד-תקסט • ד-תקע • ד-תקעא • ד-תקעב • ד-תקעג • ד-תקעד • ד-תקעה • ד-
תקעו • ד-תקעח • ד-תקעט • ד-תקפ • ד-תקפא • ד-תקפב • ד-תקפג • ד-תקפד • ד-
תקפה • ד-תקפו • ד-תקפז • ד-תקפט • ד-תקצ • ד-תקצא • ד-תקצב • ד-תקצג • ד-
תקצד • ד-תקצה • ד-תקצו • ד-תקצז • ד-תקצח • ד-תקצט • ד-תר • ד-תרא • ד-תרב • ד-
תרג • ד-תרד • ד-תרה • ד-תרכו

שיח שרפי קודש חלק רביעי

מימרות וביאורים

ד-א

ד-ב

ד-ג

ד-ד

ד-ה

ד-ו

ד-ז

ד-ח

ד-ט

ד-י

ד-יא

ד-יב

ד-יג

ד-יד

ד-טו

ד-טז

ד-יז

ד-יח

ד-יט

ד-כ

ד-כא

ד-כב

ד-כג

ד-כד

ד-כה

ד-כו

ד-כז

ד-כח

ד-כט

ד-ל

ד-לא

א-תקכט

ד-לב

ב-רבי

ד-לג

ד-לד

ד-לה

ד-לו

ד-לז

ד-לח

ד-לט

ד-מא

ד-מב

ד-מג

ד-מד

ד-מו

ד-מז

ד-מח

ד-מט

ד-נ

ד-נא

ד-נב

ד-נג

ד-נד

ד-נה

ד-נו

ד-נז

ד-נח

ד-נט

ד-ס

ד-סא

ד-סב

ד-סג

ד-סד

ד-סה

ד-סו

ד-סז

ד-סח

ד-סט

ד-ע

ד-עא

ד-עב

ד-עג

ד-עד

ד-עה

ד-עו

ד-עז

ד-עח

ד-עט

ד-פ

ד-פא

ד-פב

ד-פג

ד-פד

ד-פה

ד-פו

ד-פז

ד-פח

ד-פט

ד-צ

ד-צא

ד-צב

ד-צג

ד-צד

ד-צה

ד-צו

ד-צז

ד-צח

ד-צט

ד-ק

ד-קא

ד-קב

ד-קג

ד-קד

ד-קה

ד-קו

ד-קז

ד-קח

ד-קט

ד-קי

ד-קיא

ד-קיב

ד-קיג

ד-קיד

ד-קטו

ד-קטז

ד-קיז

ד-קיח

ד-קיט

ד-קכ

ד-קכא

ד-קכב

ד-קכג

ד-קכד

ד-קכה

ד-קכו

ד-קכז

ד-קכח

ד-קכט

ד-קל

ד-קלא

ד-קלב

ד-קלג

ד-קלד

ד-קלה

ד-קלו

ד-קלט

ד-קמ

ד-קמא

ד-קמב

ד-קמג

ד-קמד

ד-קמה

ד-קמו

ד-קמז

ד-קמח

ד-קמט

ד-קנ

ד-קנא

ד-קנב

ד-קנג

ד-קנד

ד-קנה

ד-קנו

ד-קנז

ד-קנח

ד-קנט

ד-קס

ד-קסא

ד-קסב

ד-קסג

ד-קסד

ד-קסה

ד-קסו

ד-קסז

ד-קסח

ד-קסט

ד-קע

ד-קעא

ד-קעב

ד-קעג

ד-קעד

ד-קעה

ד-קעו

ד-קעז

ד-קעח

ד-קעט

ד-קפ

ד-קפא

ד-קפב

ד-קפג

ד-קפד

ד-קפה

ד-קפו

ד-קפז

ד-קפח

ד-קצ

ד-קצא

ד-קצב

ד-קצג

ד-קצד

ד-קצה

ד-קצו

ד-קצז

ד-קצח

ד-קצט

ד-ר

ד-רא

ד-רב

ד-רג

ד-דר

ד-רה

ד-רו

ד-רז

ד-רח

ד-רט

ד-רי

ד-ריא

ד-רבי

ד-ריג

ד-ריד

ד-רטו

ד-רטז

ד-ריז

ד-ריח

ד-ריט

ד-רכ

ד-רכא

ד-רכב

ד-רכג

ד-רכד

ד-רכה

ד-רכו

ד-רכז

ד-רכח

ד-רכט

ד-רל

ד-רלא

ד-רלב

ד-רלג

ד-רלד

ד-רלה

ד-רלו

ד-רלז

ד-רלח

ד-רלט

ד-רמ

ד-רמא

ד-רמב

ד-רמג

ד-רמד

ד-רמה

ד-רמו

ד-רמז

ד-רמח

ד-רמט

ד-רנ

ד-רנא

ד-רנב

ד-רנג

ד-רנד

ד-רנה

ד-רנו

ד-רנז

ד-רנח

ד-רנט

ד-רס

ד-רסא

ד-רסב

ד-רסג

ד-רסד

ד-רסה

ד-רסו

ד-רסז

ד-רסח

ד-רסט

ד-ער

ד-רעא

ד-ערב

אין מוקדם ומאוחר]

ד-רעג

ד-רעד

ד-ערה

ד-רעו

ד-רעז

ד-רעח

ד-רעט

ד-רפ

ד-רפא

ד-רפב

ד-רפג

ד-רפד

ד-רפה

ד-רפו

ד-רפז

ד-רפח

ד-רפט

ד-רצ

ד-רצא

ד-רצב

ד-רצה

ד-רצו

ד-רצז

ד-רחצ

ד-רצט

ד-שלא

ד-רצד

ד-ש

ד-שב

ד-שג

ד-דש

ד-שה

ד-שו

ד-שז

ד-שח

ד-שט

ד-שי

ד-שיא

ד-שיב

ד-שיג

ד-שיד

ד-שטו

ד-שיז

ד-שיח

ד-שכד

ד-שיט

ד-שכ

ד-שכא

ד-שכב

ד-שכג

ד-שכה

ד-שכו

ד-שכז

ד-שכח

ד-שכט

ד-של

ד-שלא

ד-שלב

ד-ש לג

ד-שלד

ד-שלה

ד-שלו

ד-שלוז

ד-שלח

ד-שלט

ד-שמ

ד-שמה

ד-שמב

ד-שמג

ד-שמד

ד-שמה

ד-שמו

ד-שמז

ד-שמח

ד-שמט

ד-שנא

ד-שנב

ד-שנו

ד-שנז

ד-שנח

ד-שנט

ד-שס

ד-שסא

ד-שסב

ד-שסד

ד-שסה

ד-שסו

ד-שסז

ד-שסח

ד-שסט

ד-שע

ד-שעא

ד-שעב

ד-שעג

ד-שעד

ד-שעה

ד-שעו

ד-שעז

ד-שעח

ד-שעט

ד-שפ

ד-שפא

ד-שפב

ד-שפג

ד-שפד

ד-שפה

ד-שפו

ד-שפט

ד-שצא

ד-שצב

ד-שצג

ד-שצד

ד-שצה

ד-שצו

ד-שצז

ד-שצח

ד-שצט

ד-ת

ד-תא

ד-תב

ד-תג

ד-תד

ד-תה

ד-תז

ד-תח

ד-תט

ד-תי

ד-תיא

ד-תיב

ד-תיג

ד-תיד

ד-תטו

ד-תטז

ד-תיז

ד-תיח

ד-תיט

ד-תכ

ד-תכב

ד-תכג

ד-תכד

ד-תכה

ד-תכו

ד-תכז

ד-תכח

ד-תכט

ד-תל

ד-תלא

ד-תלב

ד-תלג

ד-תלד

ד-תלה

ד-תלו

ד-תלז

ד-תלח

ד-תמ

ד-תמב

ד-תמג

ד-תמד

ד-תמה

ד-תמו

ד-תמוז

ד-תמח

ד-תמט

ד-תנ

ד-תנב

ד-תנג

ד-תנד

ד-תנה

ד-תנו

ד-תנוז

ד-תנח

ד-תנט

ד-תס

ד-תסא

ד-תסב

ד-תסג

ד-תסד

ד-תסה

ד-תסו

ד-תסז

ד-תסח

ד-תסט

ד-תע

ד-תעא

ד-תעב

ד-תעג

ד-תעד

ד-תעח

ד-תעט

ד-תפא

ד-תפד

ד-תפה

ד-תפו

ד-תפח

ד-תפט

ד-תצ

ד-תצא

ד-תצב

ד-תצג

ד-תצד

ד-תצה

ד-תצו

ד-תצז

ד-תצח

ד-תצט

ד-תק

ד-תקא

ד-תקב

ד-תקג

ד-תקד

ד-תקה

ד-תקו

ד-תקז

ד-תקח

ד-תקט

ד-תקי

ד-תקיא

ד-תקיב

ד-תקיג

ד-תקיד

ד-תקטו

ד-תקטז

ד-תקיז

ד-תקיח

ד-תקיט

ד-תקכ

ד-תקכא

ד-תקכב

ד-תקכג

ד-תקכד

ד-תקכה

ד-תקכו

ד-תקכז

ד-תקכח

ד-תקכט

ד-תקל

ד-תקלא

ד-תקלב

ד-תקלג

ד-תקלד

ד-תקלה

ד-תקלו

ד-תקלז

ד-תקלח

ד-תקלט

ד-תקמ

ד-תקמא

ד-תקמב

ד-תקמג

ד-תקמד

ד-תקמה

ד-תקמו

ד-תקמז

ד-תקמח

ד-תקמט

ד-תקנ

ד-תקנא

ד-תקנב

ד-תקנג

ד-תקנד

ד-תקנה

ד-תקנו

ד-תקנז

ד-תקנח

ד-תקנט

ד-תקס

ד-תקסא

ד-תקסב

ד-תקסג

ד-תקסד

ד-תקסה

ד-תקסו

ד-תקסז

ד-תקסח

ד-תקסט

ד-תקע

ד-תקעא

ד-תקעב

ד-תקעג

ד-תקעד

ד-תקעה

ד-תקעו

ד-תקעח

ד-תקעט

ד-תקפ

ד-תקפא

ד-תקפב

ד-תקפג

ד-תקפד

ד-תקפה

ד-תקפו

ד-תקפז

ד-תקפט

ד-תקצ

ד-תקצא

ד-תקצב

ד-תקצג

ד-תקצד

ד-תקצה

ד-תקצו

ד-תקצז

ד-תקצח

ד-תקצט

ד-תר

ד-תרא

ד-תרב

ד-תרג

ד-תרד

ד-תרה

ד-תרכו

שיח שרפי קודש חלק רביעי

מימרות וביאורים

התורה

על

ד-א

היו אומרים : מהו הנקרא "חבר אמת", זה שלא עוזב את רעהו אף על פי שיודע בקלקלתו, ודיקו זאת מהנאמר במעשה "יהודה ותמר", שתחלה פנה הכתוב את חירה גם בשם "חירה העדלמי" סתם, ולאחר המעשה כתוב "רעהו העדלמי", ללמדנו כי זה נקרא חבר ורע אמת, כי על פי שיודע בקלקלתו, אף על פי שיודע בקלקלתו, כי על ידי זה סוף כל סוף יטה את לב חברו לתשובה ולמעשים טובים, ועל כן לאחר המעשה נקרא בתורה בשם "רעהו העדלמי", ובזה נבחן חירה העדלמי אם חבר אמת הוא ליהודה, שאף על פי שיודע בקלקלת יהודה לא עזבו אלא המשיך להתרועע עמו, ועל כן העידה עליו התורה ואמרה "רעהו".

ד-ב

לכאורה בעת שדברו וחלקו אהרן ומרים על משה ואמרו (במדבר יב) : "הלא גם בנו דבר ה' וכו'" מדוע לא נענשו פקרח ועדתו שאמרו (שם טז) : "רב לכם כי כל העדה כלם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' וכו'". ותרצו אנ"ש ואמרו שזכות אהרן ומרים היא מחמת שתיכף ענו בעצמם ואמרו "אל נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו", דהינו שבקשו כפרה ומחילה והפירו בעוונם הגדול, מה שאין כן קרח ועדתו. ובזה היו גם מדייקים במאמר חכמינו-זכרונם-לברכה (ברכות יב) : שאמרו : "העושה עברה ומתבייש בפה" מוחלין לו על כל עוונותיו, שהכונה שתיכף לעשית העברה כבר מתבייש בעצמו בעברה זו שעבר, וזהו "העובר עברה ומתבייש בפה" הינו בעברה זו שעבר עתה ממש, והסבירו זאת שפמו שבגשמיות אם מניחים למשך זמן שום דבר לח, הריהו מתקשה עד שקשה אחר כך לנקותו, מה שאין כן אם מנקהו ורוחצו תיכף ומיד, וכמו כן צריך להתנדות לפני ה' יתברך ולבקש סליחתו, תיכף לפגם שפגם.

ד-ג

על הכתוב (ישעיה סו) ומובא בחרוזים שבסדר "תיקון חצות": "אל תתנו דמי לו ואל תתנו דמי לכם", דיקו בו ואמרו: מלבד עבודת מהתפלה שעל ידי זה מקים האדם את בחינת "אל תתנו דמי לו" כי מפצירים בו לתברך שירחם עלינו וכו' הרי שכמו כן צריכים לבלי להחריש ולשתוק בינינו אנו רק כל אחד מחיב להשתדל לדבר עם חברו ביראת שמים ובזה נקים בחינת "ואל תתנו דמי לכם" (ראה עוד בהשמטות שבסוף ספר "חיי מוהר"ן" השמטה ב').

ד-ד

בהכתוב (תהלים נא): "אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך" היו מפרשים ומדדיקים, שמבקשין שה' הוא יפתח את פינו בלח הדבור, אולם שנזכר ונשתמש בו אך ורק בשביל שיגיד ויהלל את תהלות ה', ולא לדברים בטלים חס ושלו.

ד-ה

דיקו אנ"ש בכתוב (תהלים קיט) "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך" שבזה שאמר "אקום" ולא בלשון עבר "קמתי", נלמד שיש בזה הן לשון שבח שמשבח ומליץ על עצמו, שזה סדרו תדיר לקום בחצות לילה, והן בקשה על העתיד שמבקש ומתפלל שיזכה לקום בכל לילה בחצות. וזהו "חצות לילה אקום" בלשון הונה ועתיד.

ד-ו

אָמרוּ אַנ"ש בְּכַתּוּב (תְּהִלִּים קג) : "כִּרְחֹק מִזָּרַח מִמַּעַרְב הִרְחִיק מִמֶּנּוּ אֶת פְּשָׁעֵינוּ", דְּהֵנָּה כְּשֶׁאֶחָד עוֹמֵד וּפָנָיו לְמִזְרָח וְחָפֵץ לַחֲזוֹר לְאַחֲרָיו לְצַד מַעַרְב, עָלָיו לַחֲזוֹר אֶלְפֵי מְלִין מִשָּׁד שְׁנַיִם עַל גְּבֵי שְׁנַיִם. אוּלַם בְּאֵם יִסְתּוּבּ וַיִּפְנֶה וַיִּהְפֹּךְ פָּנָיו מִמִּזְרָח לְמַעַרְב, הָרִי שֶׁבִּפְעֻלָּה קִטְנָה זֶה כָּבֵד פָּנָיו לְמַעַרְב, וַיִּכְמוּ כֵן הוּא עֲנֵן הַתְּשׁוּבָה, שֶׁכְּשֶׁחָפֵץ הָאָדָם לַחֲזוֹר בְּתְשׁוּבָה עַל מַעֲשָׂיו הָרָעִים וְרוֹאֶה שֶׁרְחוֹק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּרְחֹק מִזָּרַח מִמַּעַרְב, כִּי פָּנָיו לְמִזְרָח וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּמַעַרְב, וַיִּכְשְׁרוּאָה רְחוּקוֹ מִתְיָאֵשׁ לְגַמְרֵי מִן הַתְּשׁוּבָה, אוּלַם אֲלֵיבָא דְאַמֶּת אִם חָפֵץ בְּאַמֶּת יִתְחַזֵּק וַיִּהְפֹּךְ פָּנָיו לְגַמְרֵי מִצַּד הָרָע, עַד שֶׁיִּגְמֹר בְּנִפְשׁוֹ לָשׁוּב בְּאַמֶּת מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים וַיִּתְחַזֵּק בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה וּבְמַעֲשָׂים טוֹבִים, וְאִזּוֹ אִף שֶׁיַּעֲשֶׂה פְעֻלָּה קִטְנָה, כָּבֵד יִהְיֶה נִכְלָל בְּקִדְשָׁהּ, וְכֵן יִתְעַלֶּה מִדְּרָגָא לְדְרָגָא. עַד שֶׁיִּתְקַיֵּם בּוֹ, "כִּרְחֹק מִזָּרַח מִמַּעַרְב הִרְחִיק מִמֶּנּוּ פְּשָׁעֵינוּ".

ד-ז

פָּרְשׁוּ אַנ"ש אֶת הַפְּסוּק שֶׁבְּמִגִּילַת אֶסְתֵּר "וְהָמֵן נוֹפֵל עַל הַמָּטָה אֲשֶׁר אֶסְתֵּר עָלֶיהָ", שֶׁהָמֵן הִמְרִיז עַל הַקְּלָפָה וְהַסְטֵרָא אַחֲרָא, הוּא נוֹפֵל וַיֵּשׁ לוֹ מִפְּלָה עַל יַדֵּי הַמָּטָה אֲשֶׁר 'אֶסְתֵּר' עָלֶיהָ, הִמְרִיז עַל מֵדַת הַצְּנִיעוּת וְהַקְדוּשָׁה.

ד-ח

אָמַר וּפְרַשׁ רַבֵּי פִּנְחָס קִיבְּלִיטְשֶׁעַר זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה אֶת הַנְּאֻמָּה בְּמִגִּילָה "וַיִּאָּהֵב הַמֶּלֶךְ אֶת אֶסְתֵּר מִכָּל הַנְּשִׂימִים", עַל פִּי הַמְּבָאָר בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ בְּתוֹרָה מ"ט חֶלֶק א' וּבְתוֹרָה א' חֶלֶק ב', שֶׁאֲשֶׁה יִרְאֵת ה' הִיא בְּחִינַת תְּפִלָּה, וּפְרַשׁ שֶׁהַתְּפִלָּה הַחֲשׁוּבָה וְהַמְּקַבְּלַת וְהַמְּרוּצָה בְּיִתְרָה הִיא תְּפִלַּת הַהִתְבּוּדוּת, שֶׁהִיא תְּפִלָּה מוֹסְתֵרֶת, וְזֶהוּ "וַיִּאָּהֵב הַמֶּלֶךְ" הֵינּוּ מִלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם "אֶת אֶסְתֵּר" הֵינּוּ בְּחִינַת הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא בְּהִסְתֵּר, הִיא הַהִתְבּוּדוּת מִכָּל הַנְּשִׂימִים, הֵינּוּ מִכָּל הַתְּפִלוֹת, "וַתִּשָּׂא חֵן וְחֹסֵד לְפָנָיו מִכָּל הַבְּתוּלוֹת". אַחֲרַיִם שֶׁאָמַר זֹאת לְתַלְמִידָיו בְּלִיל פּוֹרִים, "זְעַנְעוּ זַיִּי גִילְאָפֹן אִין פְּעֻלַּת אַרְיִין אַ גְּאֻנְצֵעַ נְאֻכְט". "רְצוּ לְשֻׁדָּה וְשִׁהוּ שָׁם מִשָּׁד כָּל הַלִּילָה מִרֹב הַהִתְלַהְבוּת

ד-ט

על הכתוב "טובים השנים מן האחד וכו' כי יפולו האחד יקים את חברו" (קהלת ד), אמרו אנ"ש, שענין זה סובב ומרמז גם על מעלת חבר התורה להתפלה, היינו בחינת חבר תורות ותפלות שהפליג רבנו בשבחה, ואמר (ליקו"מ כ"ב ח"ב. הקדמת ספר ליקוטי תפלות), שמעולם לא עלו לפניו יתברך שעשועים כאלה, כי אז בחבר התורה והתפלה יחדיו יקום ויעמד על עמדו.

ד-י

דיקו אנ"ש במאמרם זכרון-לברכה (ברכות יב): "כל העושה דבר עברה ומתבייש בה מוחלין לו על כל עוונותיו", שבזה שאמרו "מתבייש בה" ולא "התבייש בה", שהכונה שצריך האדם תמיד לזכר את חטאיו וחסרונותיו, בבחינת "וחטאתי נגדי תמיד", ותמיד יזכר את אשר הקציף אותו יתברך, בבחינת הכתוב "זכור את אשר הקצפת את ה' אלקיך", ואז יזכה שימחלו לו על כל עוונותיו, כי עקר תקון עוונותיו של אדם תלוי בהכנעה ושבחות, כמובא ב"ספר המדות" (אות תשובה עא), והשבחות וההכנעה האמתית תבוא לאדם כשיזכר תמיד ולא ישכח חסרונותיו ועולותיו.

ד-יא

במה שאמרו חכמינו-זכרונם-לברכה (שבת לא.), שבתחלת דינו של אדם שואלים אותו "קבעת עתים לתורה", אמרו אנ"ש, ששאלה זו אינה

בְּדוֹקָא רַק עַל עֵצִים הַלְמוּד וְהַעֲסֵק בַּתּוֹרָה, אֲלָא שְׂאֵלָה זֹו תַשְׂאֵל עַל כָּל
הַדְּבָרִים שֶׁבַעְבוּדָת ה' יִתְבָּרַךְ, שְׂשִׂאֵלוֹ וְיִתְבְּעוּ אֶת הָאָדָם אִם הָיָה לוֹ בָּהּ
קְבִיעוּת וְסִדָּר קְבוּעַ, כִּי בְּכָל הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים וּמַצּוֹת הַתּוֹרָה צָרִיכִים
קְבִיעוּת וְסִדָּר.

ד-יב

הַמְשִׁילוֹ אֲנִי שֶׁ אֶת מִדַּת הָאֱמֶת הַנִּצְרָךְ לְכָל אָדָם בְּפֶרֶט בַּעְבוּדָת הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ, וְאָמְרוּ כְּשֵׁם שְׂכָל שְׂטֵר חוֹב יִהְיֶה סְכוּם הַנִּקּוּב בּוֹ כְּכָל שְׂיִהְיֶה תְלוּי
וְעוֹמֵד בַּחֲתִימָתוֹ, כִּן כָּל דָּבָר וְדָבָר שְׂעוֹשִׂים בַּעְבוּדָת הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ תְלוּי
בַּחֲתִימָתוֹ. וְהַחֲתִימָה הַחוֹתֶמֶת כָּל דָּבָר שֶׁבְקִדְשָׁה הוּא מִדַּת הָאֱמֶת, וְכִמּוֹ
שְׂאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (שַׁבַּת נה.): "חוֹתֶמֶת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא אֱמֶת", וּבְמִדַּת אֱמֶת זֹו תְלוּי וְעוֹמֵד כָּל הַשְׂטֵר וּפְרַעוֹנוֹ, וְכִמּוֹ כִן בְּכָל
אָדָם וְאָדָם, כָּל יְשׁוּתוֹ וּמְדַרְגָּתוֹ תְלוּי בַּחֲתִימָתוֹ שֶׁהוּא מִדַּת הָאֱמֶת שְׂבוֹ,
שְׂכָפִי מִדַּת הָאֱמֶת הַחֲקוּק בּוֹ כִן עָרְכוּ.

ד-יג

הֵיוּ מְפָרְשִׁים אֲנִי שֶׁ בְּמֵאֶמֶר חֲכָמֵינוּ-זְכוֹרֵנָם-לְבִרְכָה שְׂאָמְרוּ (פַּסְחִים נ.):
"אֲשִׁרִי מִי שֶׁבָּא לְכָאן וְתִלְמוּדוֹ בְּיָדוֹ", שֶׁהֵנָּה "יָד" הוּא בַּחֲתִימַת אֱמוּנָה,
תְּפִלָּה, כְּמַבְאָר כְּמָה פְעָמִים בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב "וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה",
וְזֶה וְ"תִלְמוּדוֹ" בַּחֲתִימַת הַתּוֹרָה קְשׁוּרָה "בְּיָדוֹ" בַּבַּחֲתִימַת הַתְּפִלָּה. כִּי תּוֹרָה
לְבָד אֵין לָהּ חֲשִׁיבוּת, וְעַקֵּר הַשְּׂלֵמוּת וְהַמַּעֲלָה, שֶׁתְּהִי תִלְמוּדוֹ וְתוֹרָתוֹ
וְתִפְלָתוֹ קְשׁוּרִים יַחַד. וְזֶהוּ בַּחֲתִימַת תִּלְמוּדוֹ בְּיָדוֹ. וְעַל זֶה יִשְׂאֵלוּהוּ
וְיִתְבְּעוּהוּ אִם הָיָה הַשּׁוֹאֵה נְכוֹנָה בֵּין הַתּוֹרָה וּבֵין הַתְּפִלָּה. וּבֵין הַתּוֹרָה
וְהַמַּעֲשִׂים טוֹבִים.

ד-יד

היו אנ"ש מְפָרְשִׁים וּמְבַאֲרִים בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוּם לְבָרָכָה, שְׂאֵמְרוּ: "מִפְּנֵי מַה נִּתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁהוּן עֲזִיז" (בליצה כח:), וְהֵינּוּ כִּי בְּלֹא מִדַּת הָעֲזִיזוֹת דִּקְדָּשָׁה, שֶׁיִּדַּע הָאָדָם וַיַּחֲקֶק הֵיטֵב בְּדַעְתּוֹ שְׂאֵף-עַל-פִּי שֶׁנִּפְלָה הָאָדָם אִידָּ שֶׁנִּפְלָה כָּל אֶחָד וּנְפִילָתוֹ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן בְּעֲזִיזוֹת וְהִתְגַּבְּרוֹת יִתְחִיל שׁוֹב לְעַבֵּד אֶת ה' וְלֹא יִבִּיט וַיִּהְרַהֵר עַל כָּל כְּשָׁלוֹנוֹתָיו, וְאִזּוּ כְּשֵׁיִתְמִיד בְּעַקְשָׁנוֹתוֹ וְעֲזִיזוֹתוֹ, דִּיקָא עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְתוֹרָה וְלִהְתַּעֲלוֹת מִדְּרָגָא לְדְרָגָא, וּמִשׁוּם כֵּן נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְזָכוֹת לְתוֹרָה וּלְשׁוּם דְּרָגָא רַק עַל-יְדֵי מִדַּת הָעֲזִיזוֹת וְהַעֲקָשָׁנוֹת יָמִים וְשָׁנִים.

ד-טו

"אֲשֶׁרִי זִקְנוֹתֵנוּ שְׂכַפְרָה אֶת יְלָדוֹתֵנוּ", לְזָכוֹת לָזֶה צְרִיכִים לְזָכֵר הֵיטֵב הֵיטֵב הַשְּׂכֵם וְהַעֲרַב אֶת עוֹלוֹת יְלָדוֹתֵנוּ וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה יְכוּלִים לְזָכוֹת שֶׁזִּקְנוֹתֵנוּ תִּכְפַּר עַל יְלָדוֹתֵנוּ, מַה שְׂאֵין כֵּן כְּשִׁחֻשׁ בְּזִקְנוֹתוֹ בְּעַת שֶׁכָּבַר שִׁכַח וְנִשְׁקַט אֶצְלוֹ רְתִיחַת הַדָּמִים וְהִתְאַוּוֹת הָרַעוֹת, שְׂאֵכֵן צְדִיק וּבַעַל דְּרָגָא הוּא, וְזֶהוּ הַנְּאָמַר (בְּתִהֲלִים מֵא): רַפְּאָה נַפְשִׁי כִּי חֲטָאתִי לָךְ, וְהֵינּוּ "רַפְּאָה נַפְשִׁי" אֶף עֲתָה בְּזִקְנוֹתִי, כִּי זֹכֵר אֲנִי "כִּי חֲטָאתִי לָךְ" בְּיְלָדוֹתִי, וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב (שֵׁם נֵא): וְחֲטָאתִי נִגְדִי תָמִיד, תָּמִיד מִמֶּשׁ, כִּי זֶה עֲצָמוֹ שֶׁשׁוֹכַח עוֹלוֹת נַעֲרוֹתוֹ, זֶה עֲצָמוֹ כְּבָר חָשׁוּב לוֹ לְפָנָם. וְזֶה גַם בְּחִינַת "זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר הִקְצַפְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" הַכְּתוּבִים בְּשֵׁשׁ זְכוֹרוֹת הַנְּאָמְרִים מִדֵּי יוֹם שֶׁמִּצְוִיִּים אָנוּ לְזָכֵר תָּמִיד "אֶת אֲשֶׁר הִקְצַפְנוּ" (רל"י זְכוֹרָנוּ-לְבָרָכָה).

ד-טז

בְּזֶה שְׂאֵמְרָה הַמְּשֻׁנָּה (אבות ד) "מִצְוָה גּוֹרֶרֶת מִצְוָה" פְּרָשׁוֹ אֲנִי שֶׁזֶה יְסוּד וְכָלֵל לְכָל עֲשִׂית מִצְוָה, שְׂצָרִידָּ הָאָדָם לְחַפֵּשׂ וְלִהְשַׁתְּדֵל לַעֲשׂוֹת תָּמִיד מִצְוָה כְּזוֹ שֶׁתְּגַרֹּר אַחֲרֶיהָ מִצְוָה אַחֲרָת, וְלִהְזַהֵר מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה כְּזוֹ שֶׁמִּבְטָלֵת מִצְוָה, אִם לֹא שֶׁנִּקְבַּע עָלֶיהָ מִפְּרֵשׁ בְּהִלְכָה שְׂצָרִידָּ לְהַקְדִּימָה אֶף אִם תִּתְבַּטֵּל מִצְוָה אַחֲרָת, וְכַדְגָּמָא לָזֶה הוּא עֲנִין הָאֲסִיפּוֹת שֶׁמִּתְאַסְפִּים

יְחַדּוּ עֲבוּר אֵיזָה עֲנָן וּמְאָרִיכִים בָּהּ עַל חֲשָׁבוֹן שִׁינַת הַלֵּילָה, שְׁעַל יְדֵי זֶה מִפְּסִידִים אֶת עֲבוֹדַת קִימַת חֲצוֹת לַיְלָה, שְׁעֲלֶיהָ אָמַר רַבֵּנוּ בְּשִׁיחוֹת הָרִ"ן (סִימָן שְׁלֹא) "שְׁעָקָר עֲבוֹדַת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי הוּא לְקוּם בְּחֲצוֹת לַיְלָה".

ד-יז

דִּיקוּ אֲנִי שׁ בְּמֵאֲמָרִם זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, שְׁאֲמָרוּ (אבות פרק ה): "עַז פָּנִים לְגִיּהֲנָם", וְלֹא אָמָרוּ: "עַז פָּנִים מְבִיאֶתוֹ לְגִיּהֲנָם" וְכַדּוּמָה, מִתְבָּאָר שְׁעַל עֶצֶם מִדַּת הָעֲזוּת יוֹרֵשׁ גִּיּהֲנָם, לְבַד מִתּוֹצְאוֹתֶיהָ הַחֲמוּרוֹת שְׁמִכְשִׁילָתוֹ בְּעוֹנוֹת וְיֹרֵשׁ גַּם מִחֲמַתָּם עוֹד גִּיּהֲנָם.

ד-יח

בְּדַבְרֵי הַמְּשֻׁנָה שְׁאֲמַר רַבִּי יוֹסִי: "אֵין שְׂכָחָה לְזִיתִים", הַדְּגִישׁוּ וּפְרָשׁוּ בּוֹ אֲנִי שׁ עַל-פִּי מָה שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ (ראה מנחות נג.): "שְׁיִשְׂרָאֵל דּוֹמִין לְזִית", וְלָהֶם אֵין שְׂכָחָה שְׁאֵין הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹכֵחַ אוֹתָם כָּלֵל וְכָלֵל, יְהִיָּה מָה שְׁיִהְיֶה, שְׁעַל-כֵּן יֵשׁ תְּקוּהָ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְשׁוּב אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַמְּצַפֶּה וּמְחַכֶּה אֵלָיו וְלֹא שְׂכָחָהוּ כָּלֵל וְכָלֵל.

ד-יט

בְּמֵאֲמַר חֲזָקוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ: "פְּתַחוּ לִי פֶתַח כְּחוּדָה שֶׁל מַחַט וְאֲנִי אֶפְתַּח לָכֶם פֶּתַח שְׁיִהְיוּ עֲגָלוֹת וּקְרָנוֹת נְכַנְסוֹת..." (שהש"ר ה, ג). הִרְחִיבוּ אֲנִי שׁ בְּמֵאֲמָרִם בְּזֶה, וְאָמָרוּ: מִטְעַנַּת פְּתִיחַת פֶּתַח כְּחוּדוֹ שֶׁל מַחַט לֹא יִנְצֵל שׁוּם אָדָם, כִּי כְּחוּדוֹ שֶׁל מַחַט יָכוֹל תְּנַמִּיד לַעֲשׂוֹת אִם בְּעֲשִׂית מְצוּהָ כָּל שֶׁהוּא אִם בְּלִמּוּד תּוֹרָה אֶף מְעַט, אִם בְּתַפְלָה וְשִׁיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ וְצָעֲקָה לֵה'

יְתַבְרַךְ בְּאֵיזָה מְדַרְגָּה נְמוּכָה שְׁנִמְצָא בָּהּ. וְאָמְרוּ גַם שְׁמַחְמַת דְּבָרִים קְטַנִּים אֵלּוּ, שְׁנִחַשְׁבִּים כְּחוּדוֹ שֶׁל מַחַט, יְכוּל בְּאַמַּת לְהִיּוֹת בְּשִׁמְחָה תָּמִיד מִמֶּשׁ, כִּי תָמִיד יְכוּל לְפָתַח פֶּתַח קֶטָן כְּזֶה, יִהְיֶה מָה שְׁיִהְיֶה, כִּי בְּכָל עֵת יְכוּל לְכַסֵּף לְהוֹיָא וְלִהְיֶה אֲמִין בּוֹ וְלִהְתְּפִלֵּל אֵלָיו, וּבְיָדָיו סוּף כָּל סוּף עִם עוֹד מְעַט וְעוֹד מְעַט יִפְתַּח לוֹ לְבַסּוּף פֶּתַח רָחֵב כְּשֶׁל אוֹלָם.

ד-כ

בְּעֵינָיו הַמְּבֹאָר בְּזֶהר (ח"ג כב.) עַל הַפְּסוּק: "חֲבָרִים מִקְּשִׁיבִים לְקוֹלָךְ הַשְּׁמִיעֵנִי" שֶׁהַחֲבָרִים שֶׁהֵם הַצְּדִיקִים שְׁבָגוּ-עֵדוּ מִקְּשִׁיבִים לְקוֹלוֹ שֶׁל זֶה הַקֶּס בְּחֻצוֹת לֵילָה לְעֶסוֹק בְּתוֹרָה וַיֵּשׁ לָהֶם תַּעֲנוּג נִפְלָא מְזָה, עַיִן שָׁם. אָמְרוּ אַנ"ש, שְׂאֵכֵן גַּם לְאַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם זֶה שְׁנֵהֵג בְּיָמֵי חַיָּו לְקוּם בְּחֻצוֹת לֵילָה, מְצַפִּים הַצְּדִיקִים שְׁבָגוּ עֵדוּ שׁוֹב לְשִׁמוּעַ קוֹלוֹ וְלִהְנוֹת מִקּוֹל תּוֹרָתוֹ וְעִבּוּדוֹתוֹ, שְׁנֵהֵנוּ מִמְּנָה בְּיָמֵי חַיָּו, וְכִשְׁפִּמְגִיעַ עֵת חֻצוֹת הַלַּיְלָה, אִזּוֹ שְׁמַחִים עִמּוֹ וּמְגִינִים וּמְלִיצִים עָלָיו מַחְמַת הַשְּׁתוֹקְקוֹתָם וְגַעְגּוּעָם שׁוֹב לְשִׁמְיעַת קוֹל עִבּוּדוֹתוֹ.

ד-כא

אָמְרוּ אַנ"ש: בְּמָה שְׂאֵמְרוּ רְבוּתֵינוּ זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה: "הַבָּא לְהַרְגֶּךָ הַשְּׂפָם לְהַרְגוֹ", וְאֵיתָא בְּתַקוּנֵי הַזֶּהר שְׂקָאֵי עַל הַיֶּצֶר, שֶׁהוּא בָּא מִדִּי רָגַע לְהַרְגֶּךָ וְלִכְלֵה אֶת הָאָדָם מְלַהֲגִיעַ לְתַכְלִיתוֹ וְלִשְׁלֵמוֹתוֹ, שְׁעַקֵּר הָעֵצָה לְהַתְּגַבֵּר כְּנִגְדּוֹ הוּא לְהַשְּׂפָם קוּם וְהַעֲקֵר בְּחֻצוֹת לֵילָה שְׁבוּ מִתְחִיל עֵינָן הַהַשְּׂפָמָה לְעֶסוֹק בְּתוֹרָה וּבְתַפְלָה, וְכֵן יִהְיֶה. וּבְזֶה מֵיִשָּׁב הַלְּשׁוֹן "הַשְּׂפָם" וְלֹא אָמְרוּ "הַקְּדָם" וְכִדּוּמָה, לְרַמֵּז עַל עֵינָן הַהַשְּׂפָמָה מִהַשְּׁנָה בְּעֵת חֻצוֹת לֵילָה, שֶׁהוּא עַקֵּר עִבּוּדֵי אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, כְּמוֹבָא בְּסִפְר "שִׁיחוֹת הַר"ן".

ד-כב

במה שאמרו חכמינו-זכרונם-לברכה (סנהדרין עב.): "הבא להרגך השכם להרגו", ודרשוהו בהקדמת תקוני זהר ואמרו: "השכם והרגו בצלותא", בארו בזה אנ"ש, שזה מרמז גם על ענין ההתבודדות והודוי דברים שצריך האדם להתודות ולבקש כפרה על עונו תיכף ומיד עוד לפני שיקטרג עליו היצר שהוא מלאך המות לפני הבית דין של מעלה, וזהו השכם תיכף ומיד להרגו בצלותא ובודוי.

ד-כג

אמרו על-פי המבואר בהקדמת תקוני זהר, במאמרם זכרונם-לברכה: "הבא להרגך השכם להרגו" שקאי על היצר הרע שבא להרוג בכל עת ורגע, והוא הרוצח הגדול העומד בכל עת ורגע ומחכה ומצפה להפיל את האדם ולהמיתו ברוחניות ואף בגשמיות ממש, והוא נקרא "הבא להרגך" כסדר תמיד, נפלא הדבר ופלא גדול הוא, איך אדם שעומד נגדו רוצח כזה, יש לו עדין חשק ופנאי לדבר דברים בטלים לשון הרע וליצנות ולדון ואף לחשוב על אחרים.

ד-כד

היו מדגישים ומבארים הרבה את הכתוב בספר נחת השלחן על הנאמר בהגדה: מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועכשו קרבנו המקום וכו', שהנה זה דרך הבעל-דבר תמיד להזכיר להאדם את פשעיו וחטאיו שמקדם, אולם אנו אין לנו אלא את ה"ועכשו" קרבנו המקום", שהוא הרגע שעומד בו האדם, וכך בכל רגע ורגע, כי העבר אין, אין ממש. ועל ידי שיחשוב האדם רק על ה"ועכשו" יזכה להתקרב אליו יתברך כראוי.

ד-כה

רבי משה טשנסטחובער זכרונו-לברכה היה מפרש ומדיק בדרך צחות
"אבינו מלפנו כתבנו ב'ספר' פרנסה וכלפלה" היינו שמבקשים אנו
מהקדוש-ברוך-הוא שיתן לנו פרנסה כזו שלא תוציאנו ותבטלנו מהספר,
היינו מעסק ולמוד התורה, וזהו "בספר פרנסה וכלפלה".

ד-כו

היה מפרש רבי מיכלי ב"ר יצחק בן מוהרנ"ת, בדרך צחות את הנאמר
בסליחות: "עשה למען נצח"ך עשה למען סוד"ך": "נצח" הוא רבנו,
שאמר: נצחתי ונצחתי, ושמו בגימטריא כמספר 'נצח', "סוד"ך הוא
מוהרנ"ת, שגדלתו ומעלתו הוא סוד שסתום ונעלם אף מאתנו.

ד-כז

"ה' אלקי ישראל אהבת תמים" (בזמירות ליל שבת), פרשו בו אנ"ש
ואמרו: איזהי אהבה תמימה כאן בעולם הזה "ה' אלקי ישראל" לאהב
ולכסף אל ה', רק זו היא אהבה שלמה ותמימה, וזהו "ה' אלקי ישראל
אהבת תמים". ואכן בנשח נגון אלו התיבות חזרו עליו אנ"ש כמה וכמה
פעמים.

ד-כח

על זה המובא בספר "שבחי האר"י" שאמר, שפיוס במעט פעולות יכולים להגיע למדרגת תנאים ואמוראים, אמרו: "אולם עם הרבה הרבה רצונות".

ד-כט

אמרו חכמינו-זכרונם-לברכה באבות: כל שחכמתו מרבה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת. ואמר על זה ראב"ן זכרונם-לברכה, שהעצה לזה שינצל מפגם זה, הוא על-ידי עבודת התפלה, שהיא נקראת עשייה, ומזה נבין עוד גדל מעלת צווי רבנו לעשות מתורות תפלות כדי שתהיה השוואה נכונה בין החכמה למעשה, כי התפלה היא היא המפתח והפתח לכל המעשים הטובים, ועל כן שם העבודה והמעשה נקרא על שם התפלה, וכמו שאמרו רבותינו-זכרונם-לברכה: "אין כחנו אלא בפה". וזהו שאמרו רבותינו-זכרונם-לברכה: "לא המדרש עקר אלא המעשה". והינו מעשה התפלה.

ד-ל

אמרו אנשי-שלומנו: צריך כל אחד המקרב לדעת רבנו, לדמות בנפשו שרבנו עומד כנגדו ומפצירו ומשדלו ומצוה ומזהירו לקיים עצותיו לטובתו הנצחית, ובעקר עצת התפלה וההתבודדות כשומר ממש. ואמרו בצחות: "שוטרים ושוטרים תתנו לה בכל שעריה", שכל אחד באפן פרטי צריך להשתדל בזה להתמיד בהתבודדות שהוא בחינת משפט כידוע, ולזרז עצמו בבחינת 'שוטרים' כאלו שומר עומד עליו.

מימרות, הברקות וביאורים

במאמרי רבינו הקדוש

ד-לא

בְּהַמְבָּאָר בְּתוֹרָה א' מַעֲנִין מַלְכוּת וּמַעֲנִין אוֹתוֹת וּנְחִת וְכוּ' עֵין שָׁם, רְמָזוֹ
 בְּזֶה אֲנִי שֶׁשָּׁה בְּחִינַת מָה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּ-לְבָרְכָה (פֶּדֶר"א טז):
 "חֲתָן" דּוֹמָה לְ"מֶלֶךְ" כִּי חֲתָן אוֹתוֹת נְחִת וְהוּא דּוֹמָה לְמֶלֶךְ, הֵינּוּ בְּחִינַת
 מַלְכוּת הַמְבָּאָר בְּפָנִים.

א-תקכט

כְּשֶׁגָּמַר רַבֵּנוּ ז"ל תּוֹרָה ו' קָרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְכוּ' אָמַר: "אוֹן אֲמַל גִּיט מְעַן
 אַ פֶּאטְשׁ", "פֶּעַם נוֹתְנִים סְטִירָה". וְקִיָּם זֶאת מוֹהֲרֵנִי ז"ל, פֶּעַם אַחַת
 הָיָה אִישׁ אֶחָד מֵאֲנִי שֶׁ אָמַר תְּהֵלִים בְּכֹנֶה גְדוֹלָה וְאֶחָד מֵהַלּוֹמְדִים לְמַד,
 וְאָמַר שֶׁמִּבְּלָבֵל אוֹתוֹ מֵהַלְמוּד, וְהִלָּךְ הַלְמִדוֹ וְהִכָּה אוֹתוֹ, וְאָז בָּא מוֹהֲרֵנִי וְתָ
 לְבִית הַמְדָּרֶשׁ וְהִרְגִישׁ זֶאת וְשָׁאַל עַל מָה הִכִּיתָ אוֹתוֹ, עָנָה לוֹ אֶפְשָׁר גַּם
 אֲתָה רוֹצֵה לְהַכּוֹת אוֹתִי? וּבְתוֹךְ הַדְּבוּרִים הוֹשִׁיט לוֹ הַלְחִי, וּבָא לוֹ
 בְּמַחְשָׁבְתוֹ שֶׁעֲתָה יְקִיָּם מֵאֲמַר רַבֵּנוּ ז"ל הַנִּי"ל, וְקִיָּם בּוֹ תִּיכֶף וְהִכָּה אוֹתוֹ
 עַל הַלְחִי. (שם).

ד-לב

עַל מֵאֲמַר רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ-לְבָרְכָה לְעֵנִין תּוֹרָה ו' שֶׁבְּלִיקוּטִי-מוֹהֲרֵ"ן -
 שֶׁאֲמַר: "אֲמַל גִּיט מְעַן אַ פֶּאטְשׁ" - "פֶּעַם נוֹתְנִים סְטִירָה" (רֵאָה לַעִיל
 ח"א סַעִיף תַּקְכ"ט) - אָמְרוּ: מֵאַחַר שֶׁאִי-אֶפְשָׁר לְדַעַת מְתֵי הוּא הַפֶּעַם
 הַזֶּה, כִּי אֶף שֶׁחֹשֵׁב שֶׁמֶן הָרְאוּי שֶׁיִּתֵּן סְטִירָה וְהַכָּאָה לְעֵנִין זֶה וְזֶה, אֶף-

על-פי-כן מאחר שִׁיכוֹל לְהִיּוֹת שְׂמֵחָרְאוֹ לִיתֵן הַפָּאָה בְּפִעַם אַחֲרֵת, עַל-כֵּן
יִמְנַע עֲצֻמוֹ תְּדִיר מִלְּהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּדָרְךָ זֶה: (- שִׁישׁ"ק ח"ד, סְעִיף ל"ב; וְכ"ה
בַח"ב, סְעִיף רב"י, עֵינִישׁ).

ב-רבי

כְּדוּעַ, שְׁלַל רַבְּנוּ מְאֹד בְּחִנוּךְ הַבְּנִים, הֵן אֶת עֵינָיו הַשְּׁעִשׂוּעַ עִמָּהֶם, כְּמִבְאָר
בְּסֵפֶר "שִׁיחֹת הַר"ן" סִימָן נ"ט, וְהֵן אֶת הַהִפְּאוֹת לִילָדִים. אוֹלָם אָמַר
רַבְּנוּ: "פִּעַם נוֹתְנִים סְטִירָה... " "אֲמַאל גִּיט מְעַן אַ פֶּאטֶשׁ..." וְהִיוּ אֲנִישׁ
אוֹמְרִים שְׂתִּדִיר צָרִיךְ הָאָדָם לְדַחוֹת אֶת הַ"פִּעַם" לְפִעַם אַחֲרָי:

ד-לג

בְּזֶה הַמְּבוֹאָר בְּתוֹרָה כ"ב שְׁעַל יְדֵי הַשְּׂמוּשׁ שְׂמֵשְׂמֵשׁ אֶת הַצְּדִיק עַל יְדֵי זֶה
מְשַׁבֵּר עֲזוֹת גּוֹפּוֹ עֵינָיו שֵׁם, אָמְרוּ אֲנִישׁ שְׁעֵקֶר הַשְּׂמוּשׁ שְׂיִכוֹלִים אָנוּ כִּיּוֹם
לְשִׁמּוֹשׁ אֶת רַבְּנוּ הוּא בְּזֶה שְׂנִשְׁגִּיחַ שְׁלֵא נִגִיעַ לוֹ עַל יְדִינוּ שׁוֹם בְּזִיוֹן וְקָלוֹן,
וְנִקְפִיד שְׂתִיעֵלָה וְיִתְפָּאֵר עַל יְדִינוּ שֵׁם רַבְּנוּ.

ד-לד

אָמְרוּ אֲנִישׁ בְּדָרְךָ צַחוֹת, בְּהַמּוֹבָא בְּתוֹרָה כ"ח מְעַנְּנָן הַמְּתַנַּגְדִּים
וְהַמְּחַרְפִּים יְרָאִי הִי וְכֹי וְזֶהוּ "לְמִי מְדַנִּים לְמִי שִׁיח" וְכֹי עֵינָיו שֵׁם, שְׁרַב
הַמְּדַנִּים וְהַמְּחַלְקוֹת בָּאִים מִרְבוּי הַשִּׁיחֹת, מֵה שְׁפָל אֶחָד שׁוֹמֵעַ מְחַבְּרוֹ
הַמְּשִׁיחַ דְּבָרִים שְׂאִינָם נוֹגְעִים לוֹ, שְׁעַל פִּי רַב מְזֶה בָּא וְנִשְׁתַּלְשֵׁל הַמְּחַלְקָת,
וְזֶהוּ לְמִי מְדַנִּים לְמִי שִׁיח, וּמְשׁוּם כֵּן צָרִיךְ לְהִזְהַר וּלְמַעַט בְּדַבּוּר שֶׁל מֵה

בְּכַף. כִּי כָפִי הַשִּׁיחוֹת וְהַדְּבָרִים בְּטָלִים כִּן הַמְדַנִּים וְהַמְרִיבוֹת.

ד-לה

בְּהַמְבָּאָר בְּתוֹרָה כ"ט מֵעֵינָן שֶׁבַח הַצְּדִיקִים וְכוּי אָמְרוּ אֲנִי"ש, עֵקֶר הַשֶּׁבַח שֶׁיְכוּלִים אָנוּ לְשַׁבַּח אֶת רַבְּנוּ הוּא בְּזֶה שֶׁעֲנִינוּ נִמְשָׁךְ וּמְאִיר וְזוֹרֵחַ אֶף עֲתָה לְכָל אֶחָד הַחֶפֶץ בְּאַמֶּת לְקַבֵּל וְלִינוּק מִמֶּנּוּ. שֶׁבְּדָבָר זֶה לֹא זָכוּ כָל-כֶּף שֶׁאֵר הַצְּדִיקִים, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּינוּ זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה בְּפָרוּשׁ, שֶׁחֶפֶץ שֶׁעֲנִינוּ יִמְשָׁךְ אֶף לְדוֹרוֹת הַבָּאִים וְלֹא יִפְסֹק אֹרֹו אַחַר הַסְּתַלְקוֹתוֹ חֲלִילָה, כִּי אִם לְדָבָר וְלִסְפָּר רַק מוֹפְתִים וּמַעֲשֵׂה נְסִים מִמֶּנּוּ זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, הֲרִי לֹא הִיָּה זֶה רְצוֹנוֹ כָּלֵל, כְּמוֹבֵא בְּהַקְדַּמַת סֵפֶר "שִׁיחוֹת הַר"ן" וְעוֹד. (נִכְפַּל לְהַלֵּן בַּח"ו, סַעִיף רַס"ו בֵּיתֵר אַרִיכוֹת).

ד-לו

בְּהַמְבָּאָר בְּתוֹרָה ל' בְּעֵינָן הֵבִן שְׂאִינוּ יוֹדַע לְשָׂאֵל וְכוּי. שֶׁעֵקֶר בְּחִינַת תְּשׁוּבָה הוּא בְּבַחֲינַת "אֲשֶׁר לֹא גָזַלְתִּי אֶז אֲשִׁיב". שֶׁאֵלּוּ אֲנִי"ש לְכַאוֹרָה מֵה שֶׁיָּדָה לְחַיֵּב אָדָם לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַל דְּבָר שֶׁלֹּא פָּשַׁע בּוֹ, בְּבַחֲינַת "אֲשֶׁר לֹא גָזַלְתִּי אֶז אֲשִׁיב". וְאָמְרוּ, כְּשֶׁיִּחְפֹּץ הָאָדָם לְחַזֵּר בְּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה וְיִחַפֵּשׂ לְנִקּוֹת עַצְמוֹ מִחֻטְאָיו בְּשְׁלִימוֹת בְּלִי שׁוּם עֲרָמָה, יִמְצָא פְּשָׁעִים עוֹוֹנוֹת וְעוֹוֹלוֹת שֶׁשָּׁכַח מֵהֶם לְגַמְרֵי וְלֹא שָׁם לְבוֹ לְהַרְגִּישׁ בָּהֶם, וְרַק מִחֻמַּת רוּב עֶסְקוֹ בְּתְשׁוּבָה יִבְחִין עוֹד וְעוֹד בְּחֻסְרוֹנוֹתָיו שֶׁכִּבְּר שָׁכַח מֵהֶם זְמַן רַב, וְאִף עָלִיהֶם מְחַיֵּב לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וְזֶהוּ "אֲשֶׁר לֹא גָזַלְתִּי אֶז אֲשִׁיב" כִּי כְּשֶׁיִּבְדֹּק עַצְמוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב, יִרְאֶה שֶׁאֵכֵן גָּזַל וְעִוּוֹת. רַק שְׁלֵרֵב הַזְּמַן וְהַשְּׁכָחָה הִיָּה נִדְמָה לּוֹ שֶׁלֹּא גָזַל וְלֹא עִוּוֹת.

ד-לז

בְּזֶה הַמְבוֹאֵר בְּתוֹרָה ל"ד מְעַנֵּן הַג' נְקוּדוֹת הַיֵּינוּ נְקוּדַת צְדִיק וְנְקוּדַת הַחֵבֶר וְנְקוּדַת שְׂבִינוּ לְבִין קוֹנוֹ, אָמְרוּ אֲנִי"ש, שְׂכָמוּ שְׂחִיבְנוּ רַבְּנוּ בְּחוֹבַת הַהִתְקַשְׁרוֹת לְצְדִיק וְלַהֲתַבּוֹד בֵּינֵינוּ לְבִין קוֹנֵינוּ יוֹם יוֹם, כְּמוֹ כֵּן צְרִיכִים וּמְחִיבִים אָנוּ לְדַבֵּר אֶחָד עִם חֵבֶר בְּעִבּוּדַת ה' יִתְבָּרַךְ יוֹם יוֹם, וְהָיוּ הַרְבֵּה מֵאֲנִי"ש שֶׁהָיָה לָהֶם בְּזֶה סֵדֶר קְבוּעַ מִדֵּי יוֹם לְדַבֵּר אֶחָד עִם חֵבֶר דְּבוּרֵי יְרֵאתָ.

ד-לח

הָיוּ מְרַמְזִים אֲנִי"ש בְּהִנָּאֵר בְּתוֹרָה ל"ד בְּפִרוּשׁ הַתְּרַגּוּם עַל הַפְּתוּב: "וְקָרָא זֶה אֶל זֶה", "וּמְקַבְּלִין דִּין מִן דִּין". שֵׁשׁ לְרַמֵּז בְּזֶה עוֹד שְׁגָם הַזְקָנִים וְהַמְבַּגְּרִים בְּגִילָם צְרִיכִים אִף הֵם לְקַבֵּל מִהַאֲבָרְכִים הַצְּעִירִים, כְּמוֹ שֶׁבִּנְי הַנְּעוּרִים הַצְּעִירִים צְרִיכִים לְשָׁמַע וּלְקַבֵּל מִהַזְקָנִים.

ד-לט

וְכֵן דִּיקוּ בְּפְתוּב הַנ"ל, וְאָמְרוּ: בְּעַת שְׂמִדְּבָר אֶחָד עִם חֵבֶר בְּעִבּוּדַת ה' יִתְבָּרַךְ, יִהְיֶה פְּנִינַת הַמְּדַבֵּר רַק לְקַבֵּל מִחֵבֶר וְלֹא תִהְיֶה פְּנִינַתוֹ לְהַשְׁפִּיעַ עַל חֵבֶר, וְכֵן תִּהְיֶה פְּנִינַת הַשּׁוֹמֵעַ, וְכַשֵּׁי דְבָרוֹ בְּאוֹפֵן כָּזֶה מִמִּילָא יִשְׁפִיעַ אֶחָד עַל חֵבֶר, וְזֶהוּ שְׂתַרְגֵּם "וּמְקַבְּלִין" וְלֹא וְנוֹתְנִין דִּין לְדִין, הֵן הַמְּלַמֵּד וְהַמְּשַׁפֵּיעַ וְהֵן הַשּׁוֹמֵעַ. כִּי כַּשֵּׁי דְבָר וְכִנְיָתוֹ תִּהְיֶה עַל הַשְּׁפָעַתוֹ שֶׁיִּשְׁפִיעַ לְזוּלָתוֹ, יִכָּשֵׁל בְּגֵאוֹת וּבִפְנִיּוֹת וְלֹא יִכְנָסוּ דְּבָרָיו בְּלֵב חֵבֶר.

ד-מא

בתורה ל"ח מבאר שהסימן של דבקות בה' יתברך, הוא הבושה. והנה מובן שמחייבים תמיד להיות דבוקים בה' יתברך, הינו להתבייש מפניו, ואיך יתישב דבר זה עם החיוב הגדול של "להיות בשמחה תמיד" שהזהיר עליה רבנו הרבה, תרצו אנ"ש ואמרו, שהשמחה היא בזה הדבר עצמו, ששמח על זה שזכה שמבין שצריך להתבייש מלפניו, כי כמה יש בעולם החיים את ימיהם ללא שום רגש בושה ואשמה על מעשיהם הנלוזים.

ד-מב

בזה המובא בתורה נ"ד שתיכף בהקיץ האדם משנתו ידבק מחשבתו בעלמא דאתי וכוי עין שם, אמרו אנ"ש, שענין זה תלוי ועומד באיזה מחשבה הלך האדם לישון, כי גם בלכתו לישון צריך רק לדבק מחשבתו בעלמא דאתי עד שירדם, ומבאר בדברי ראב"ן שהשינה בעצמה היא בחינת עלמא דאתי, ואחר כך בהקיצו וכל שאר היום צריך לחשוב מעלמא דאתי, ובזה נמצא שכל ימיו הוא בבחינת "עלמא דאתי".

ד-מג

בזה המבאר בתורה נ"ד, שבעת שמגיע חצות לילה אז מתעורר כנורו של דוד וכוי, אמרו אנ"ש שהמיוחד בכנורו של דוד הוא, שגם כיום בכל לילה ולילה בעת שמגיע נקודת חצות לילה מתחיל כנורו של דוד לנגן, ומי שזוכה לשמעו ולהרגישו מתעורר מאליו ללא שעון ואינו צריך לשום השתדלות וגורם שיקיצו, אלא מתעורר מאליו, אף לרוב הקור הנורא שבחוץ. וזוכים לזה על ידי רוב הקדושה והטהרה וההכנה, וכמו שראינו רבים מהצדיקים ומאנ"ש הגדולים כראב"ן ור' אהרן קיבליתשער ועוד רבים, שהיו מתעוררים מדי לילה בנקודת חצות ממש ללא שעון, כי לרוב עניותם גם שעון מעורר לא היה להם, ולא עצרם גשם ושלג ושום מניעה, לרוב הרגשתם הקדושה והטהורה, במעלת הקימה בחצות לילה לעבוד

ד-מד

בהמבאר בתורה נ"ט חלק א', בענין אסור קרוב התרמודין וכו' וכן המבאר עוד בספרי רבנו בענין זה, אמרו אנ"ש, שכל זה מדבר דוקא לענין שאנו גלוי להשתדל לקרבם, אולם כשפא אחד החפץ לקבל דרך תשובה, יהיה מי שיהיה חניבים לקרבו ולעודדו ולהדריכו בדרך תשובה.

ד-מו

אמרו אנ"ש, מהמשתמע בתורה ס"ה הרי שצריך להקפיד על למוד התורה תיכף אחר התפלה וההתבודדות, כי מבאר שם שעל ידי התפלה והבטול נעשה הכלי לחדושין דאורייתא, הרי שאחר התפלה, שעל ידה נעשה הכלי, צריך למלאו בחדושין דאורייתא.

ד-מז

אמרו על המובא בתורה ע"ט חלק א' שהששה בחינות כשר ופסול, טמא וטהור, אסור ומותר, הם בחינת ששת ימי החול, ושבת הוא בחינת תשובה שלמה וכו', שמה נשמע שגם התשובה בבחינת ששת ימי החול, הינו מזה שהאדם הוא פעם בבחינת כשר ופעם פסול, פעם טהור ופעם טמא, לרב העליות והירידות העוברים עליו, אף על פי כן, גם תשובה כזו היא בכלל בחינת תשובה, וכשא יתיאש יגיע סוף כל סוף לבחינת תשובה של שבת, הינו לתשובה שלמה ואמתית.

ד-מח

בְּעֵינַי הַמְּבַאֵר בְּתוֹרָה קַצַּח, כְּשֶׁאֶחָד צוֹעֵק לֵה' יִתְבָּרַךְ אֲוֹמְרִים לוֹ לִסְעַ עֵינַי שֶׁמֶ, בְּאֵרוֹ בְּזֶה אֲנִי שׁ וְאָמְרוּ, שֶׁהִנֵּה כָּל הַהִשְׁלָכוֹת וְהִירִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת שְׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עֵקֶר הַדְּבָר הוּא שֶׁהִסְטֵרָא אַחֲרָא מִתְּגַבְּרַת עָלָיו וְחִפְצָה לְשִׁבּוֹר רִיחוֹ עַד שֶׁיִּפְסִיק יוֹתֵר מִלְּחַפּוֹץ לְעַבְדוֹ יִתְבָּרַךְ, אִוְלָם בְּאֵמֶת צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק וְיִהְיֶה מֶה שֶׁיִּהְיֶה לֹא יִפְסִיק עוֹד וְעוֹד מִלֵּהֲשַׁתְּדֵל וּלְהִתְאַמֵּץ לְעַבְדוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְמִקוֹם שֶׁיִּחְדַּל הוּא "יַעֲמוֹד הָעֶרְלִי" (הַמְזֻכָּר בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן תוֹרָה עַב ח"א), שֶׁהָעֶרְלִי שֶׁהוּא הִסְטֵרָא אַחֲרָא הַמְּתַגְּבֵר עַל הָאָדָם יִפְסִיק מִלְּהִטְרִידוֹ וְיִתְיַאֵשׁ הוּא, בְּרָאוֹתוֹ שֶׁאָדָם זֶה, אָף-עַל-פִּי שֶׁמְטֵרִידוֹ יוֹם וְלַיְלָה אֵינּוּ מִפְּסִיק לְעַבְדוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל אָף כָּל הַמְּנִיעוֹת וְהַהִטְרָדוֹת שֶׁמְצַדּוֹ. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ: כְּשֶׁאֶחָד צוֹעֵק לֵה' יִתְבָּרַךְ לְרֹב הַמְּנִיעוֹת אֲוֹמְרִים לוֹ לִסְעַ הֲלָאָה וְלְרוֹץ בְּמַהִירוֹת שׁוֹב לְתוֹרָה וְעַבּוּדָה, עַד שֶׁבְּרֹב הַיָּמִים יִזְכֶּה שֶׁיִּלְךְ לוֹ כְּסֹדֵר כְּחִפְצוֹ בְּאֵמֶת. כִּי "יַעֲמוֹד הָעֶרְלִי" וְיִפְסִיק לְהִטְרִידוֹ מִחֲמַת יֵאוּשׁוֹ הוּא, כִּי זֶה הֵיאוּשׁ הוּא עֵצָם מְצִיאוֹת הִסְטֵרָא אַחֲרָא, וְשִׁיךְ לְהִיצֵר שֶׁהוּא הָעֶרְלִי, וְכִשָּׂא יִתְיַאֵשׁ הָאָדָם עַל-יְדֵי-זֶה יִגְרוֹם שֶׁיִּתְיַאֵשׁ הִיצֵר הַמְּסִיתוֹ, שֶׁהוּא עֵצָם מְצִיאוֹתוֹ.

ד-מט

אָמְרוּ אֲנִי שׁ, לְעֵינַי הָעֵצוֹת וְהַדְּרָכִים הַנִּפְלְאִים וְהַנּוֹרָאִים שֶׁלְמַדְנוּ רַבֵּנוּ, דְּהֵינּוּ הָעֵצָה הַמְּבַאֵרַת עַל הַכְּתוּב, "אֲזַמְרָה לְאַלְקֵי בְּעוֹדֵי", שֶׁבְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן רַפּב, וְהָעֵצָה הַמְּבַאֵרַת בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן ח"ב עַל הַכְּתוּב, "וְאֵיָה הַשָּׁה לְעֵלָה". שֶׁזֶּה הָעֵצָה הַשְּׁנֵיָה גְבוּהָה הִיא יוֹתֵר מִהָרֵאשׁוֹנָה, כִּי עֵצָה הָרֵאשׁוֹנָה נֶאֱמַרְתָּ לְאָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֵדִין אֵיזָה טוֹב כָּל שֶׁהוּא בְּבַחֲיַנַּת "אֲזַמְרָה לְאַלְקֵי בְּעוֹדֵי". אִוְלָם בְּעֵצָה הַשְּׁנֵיָה מְבַאֵר רַבֵּנוּ עֵצָה לְמַרְחֵק עֲצוּם כְּזֶה שֶׁאֶפְלוּ נְקוּדָה טוֹבָה אַחַת שֶׁלְמָה שֶׁעֲשָׂה אֵי פְּעַם, גַּם זֶה אֵין בּוֹ, אָף-עַל-פִּי-כֵן גַּם הוּא לֹא יִתְיַאֵשׁ לְגַמְרֵי חֵס וְשְׁלוֹם, אֶלָּא יִזְעַק הַרְבֵּה הַרְבֵּה "אֵיָה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ", וְאֵז יֵאִיר עָלָיו אֹר הַמְּאָמֵר סְתוּם" שֶׁקְּבִעוֹ הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ כְּבָר בְּרֵאשִׁית וְתַחֲלִילַת הַהוֹנָה, וּבְזֶה יֵשׁ תִּקְוָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה.

ד-ג

היו אומרים אני"ש שענין חובת הלמוד זכות על כל אחד מישראל אפלו בפושעי ישראל, שצוה עליו רבנו, כמו בתורה רפ"ב ובשאר מקומות, אין חל ענין זה על בעל מריבה ומחלקת שעליו אין צריך ללמד זכות וטוב, והם בבחינת הנאמר (תהלים קלט) הלא משנאיף ה' אשנא ובתקוממיה אתקוטט תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי.

ד-נא

אמרו אני"ש על המובא בדברי רבנו זכרוננו-לברכה (ליקו"מ תו' ה' ח"ב) שצריך כל אחד לחפש ולחזק את עצמו באמונה, כי העקר הוא האמונה. שהוא מרומז בדברי רבנו זכרוננו-לברכה שבת לא שאמרו שהשאלה הראשונה ששואליו את האדם לאחר מיתתו הוא "נשאת ונתת באמונה", והיינו אם נשא ונתן בימי חייו בזה העולם במסחר האמונה לחפש ולחזק עצמו להתעלות יותר ויותר במדת האמונה. ואמרו שעל כן מובא פמה פעמים בדברי רבנו זכרוננו-לברכה שהאמונה הוא בחינת עגולים וסבובים בבחינת "ואמונתך סביבותיך", והוא בחינת סוחר בחינת סחור סחור (כמבאר בתורה ז' ט', ובח"ב יב), כי כן הדבר במדת האמונה, שצריך לסבב אחריה תדיר כסוחר אחר מסחרו, וכפי יגיעתו וטרחתו כן רווחתו.

ד-נב

בענין המבאר בתורה י"ב ח"ב מענין צעקת "איה מקום כבודו" עיי"ש, אמרו אני"ש שהנה זה שנתרחק מה' יתברך בתכלית הריחוק כמו זה שצריך לצעוק "איה" מחמת שנעלם ממנו הקדושה בתכלית, עד שאין במקומו לפי דעתו שום אלקות, דומה הוא לאחד שהולך ונטבע במים,

שָׂאז כְּשֵׁרוּאָה גְדֹל צָרְתוֹ, תוֹפֵס עֲצָמוֹ אֶף בְּעֶשֶׂב וְזִיז כֹּל שֶׁהוּא. אוּלָם יֵשׁ אֶחָד שֶׁאֵבְדָה כֹּל תִּקְוָתוֹ לְגַמְרִי, עַד שֶׁאֵין רוּאָה שׁוֹם נִקְוֶדֶת אַחִיזָה, וְלָרוֹב שֶׁבָרוֹן לְבוֹ עוֹמֵד וְשׁוֹאֵג שֶׁאֲגוֹת נוֹרְאוֹת בְּאֵין לוֹ כֶּבֶר שׁוֹם דָּרָךְ הַצֶּלֶה. כְּמוֹ כֵן הוּא עֲנִין צַעֲקַת אֵיהָ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, שֶׁרוּאָה הָאָדָם לָרוֹב שֶׁפְּלוֹתוֹ שֶׁאֵין בּוֹ שׁוֹם נִקְוֶדָה טוֹבָה שֶׁל קְדוּשָׁה אֲמִתִּית וּמְבוֹרָרֶת, וְעַל זֶה בָּאָה עֲצָה זוֹ שֶׁהִיא הַצֶּעֱקָה מְעוֹמֵק הַלֵּב "אֵיהָ" אֵיהָ קְדוּשָׁתִי וְאֵיהָ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ שֶׁל ה' יִתְבָּרָךְ שֶׁנִּתְעַלֵּם מִמֶּנִּי כֹּל כָּךְ, וְעַל יְדֵי צַעֲקָה זוֹ נִתְעַלֶּה עַד שֶׁזוֹכָה לְבַחִינַת מְאֵמֶר סְתוּם שֶׁמְחִיָּה כֹּל הַעֲשָׂרָה מְאֵמְרוֹת כָּלָם, כְּמִבְאֵר בְּפָנִים.

ד-נג

בְּמָה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ בְּ"לְקוּיֵי מוֹהַר"ן חֶלֶק ב' סִימָן כד, "מִצְוָה גְדוֹלָה לְהִיּוֹת בְּשִׁמְחָה תָּמִיד", אָמַרו, שֶׁמֵּעֵצָם הִתְקַרְבוּתֵינוּ לְרַבֵּנוּ, דָּרְכּוֹ וְתוֹרָתוֹ, רָאוּי שֶׁנִּהְיֶה בְּשִׁמְחָה תָּמִיד לְעוֹלָם וָעַד, וְאֶף גַּם הוּא יִחְשֵׁב לָנוּ לְמִצְוָה גְדוֹלָה.

ד-נד

אָמְרוּ אַנ"שׁ: בְּזֶה שֶׁאָמַר וְהִזְהִיר רַבֵּנוּ כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים בְּמַעֲלַת וְחִיּוּב מִדַּת הַשִּׁמְחָה, עַד שֶׁאָמַר "מִצְוָה גְדוֹלָה לְהִיּוֹת בְּשִׁמְחָה תָּמִיד" הָרִי שֶׁעֲנִין זֶה הוּא כְּחוּבָה קְדוּשָׁה וּמְחִיבָה כֹּל אֶחָד מֵאַנ"שׁ לְהִיּוֹת בְּשִׁמְחָה תָּמִיד, וְאֵין זוֹ כְּעֲצָה טוֹבָה גְרִידָא, כִּי בְּמִדַּת הַשִּׁמְחָה תְּלוּיִם וְעוֹמְדִים כֹּל עֲצוּתֵנוּ שֶׁל רַבֵּנוּ, כִּי כְּשֶׁלֹא יִהְיֶה בְּשִׁמְחָה לֹא יוּכַל בְּשׁוֹם אֶפְן לְעַבְדוֹ יִתְבָּרָךְ כְּרָאוּי, וּבְרַבּוּי הַשִּׁמְחָה יוּכַל לְקַיֵּם כֹּל עֲצוּתֵנוּ הַקְּדוּשִׁים, וְלִהְפֹּךְ בְּמַעוּטוֹ חֵס וְשָׁלוֹם.

ד-נה

אָמרוּ אַנ"ש, עַל הַמְבוּאָר בְּתוֹרָה ל"ב חֶלֶק ב' מֵעֵינֵינוּ יְחִוּדָא תְּתַאֲה וְכוּי וְכוּי
שָׁזָה סוּבָב וּמְרִמָּז עַל הָרַב הַמְגִיד מְטָרָהוּוּיָצַע זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה בְּעֶצְמוֹ, שֶׁעַל
יָדוֹ הַשְּׁתַלְשֵׁלָה אֲמִירַת תּוֹרָה זוֹ, כְּמִסְפָּר בְּחַיֵי מוֹהַר"ן, סִימָן תר"ז, עֵין
שָׁם.

ד-נו

אָמרוּ אַנ"ש, עַל-פִּי הַמְבוּאָר בְּתוֹרָה לֵב חֶלֶק ב עיי"ש, אֵלוֹ לֹא נִשְׁרַף "סִפָּר
הַנִּשְׁרַף" שֶׁכָּתְבוּ רַבֵּנוּ, הָיוּ מִתְפַּשְׁטִים לְמֵאֵד סִפְרֵי הָאֶפִיקוֹרְסִים בְּזַמְנֵינוּ,
עַד שֶׁלֹּא הִיְתָה לָנוּ שׁוּם תְּקוּמָה נִגְדָם.

ד-נז

אַנ"ש הָיוּ מְבַאָרִים עַל הַנְּאָמַר בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן חֶלֶק ב' סִימָן מ"ח מֵעֵינֵינוּ
הָעֵץ שְׁחֵי מֵאָה שָׁנָה וְכוּי וּלְבַסוּף יוֹרָה וְכוּי עֵין שָׁם, שֶׁיָּדוּעַ שֶׁבְּחוֹרְף
הָאֲחֵרוֹן לְחַיֵי עַץ זֶה הָרִי הוּא יָבֵשׁ מְאֹד עַד שֶׁאֵין לְהֶאֱמִין שֶׁיִּחְזַר לְחַיּוּתוֹ
וְכַחוֹ כָּלֵל וְכָלֵל, וְאֵף עַל פִּי כֵן לְבַסוּף יוֹרָה בְּחֶזֶק אֶת יָרִיתוֹ, שֶׁכָּל זֶה לְרִמָּז
לְהֶאֱדָם, שֶׁהוּא "עֵץ הַשְּׂדֵה", שֶׁבְּכָל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו יְהִיָּה מָה שֶׁיְהִיָּה
יְעֲמוּד עַל עֲמָדוֹ לְבָלִי לְהִתְיָאֵשׁ וְלִפְל מְעַבֹּדֶת ה' יִתְבָּרַךְ, וְיֶאֱמִין שֶׁאֲצוּר
וְאֶגוּר עֲמוֹ עֲדִין כַּח רַב עַל אֵף כָּל מָה שֶׁעָבַר עָלָיו, וְעוֹד כַּחוֹ בְּמִתְנֵינוּ לְעִשׂוֹת
נַחַת רוח לְיוֹצְרוֹ.

ד-נח

אָמַר רַאבְרַ"נ זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, עַל הַמְבָאָר בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן (ח"ב סִימָן
מח): צָרִיךְ לְהִיּוֹת עֵקֶשׁן גָּדוֹל בְּעִבּוּדַת ה', שְׁעָקֵר הָעֵקֶשׁנוֹת הוּא בְּהַמְשָׁךְ
עִבּוּדַת הַתְּפִלָּה, לְבָלִי לְהַפְסִיק, לְהַפְצִיר בְּתְפִלָּה וְזַעֲקָה לְהַשִּׁים יְתִבְרָךְ
בְּאִיזָה אַפֵּן וּמְדַרְגָּה שֶׁהוּא, וְאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הָיוּ אוֹמְרִים שְׁקָאֵי עַל מִדַּת
הַשְּׂמִיחָה, שְׁעִבּוּרָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת עֵקֶשׁן גָּדוֹל, לְבָלִי לִפְלֵל לְעֲצָבוֹת וּמְרָה
שְׁחוּרָה, חֲלִילָה, בְּאִיזָה אַפֵּן שֶׁהוּא.

ד-נט

בְּהַמְבָאָר בְּתוֹרָה ס"א ח"ב עַל הַפְּתוּב "אֲנִי הַיּוֹם יְלִידְתִּיךָ", שְׁכַתוּב זֶה
הוֹלִיךְ וְסוֹבֵב עַל מְשִׁיחַ שְׁלֹגְדֵל מְעַלְתוֹ וְהַשְׁגָּתוֹ יֹאמַר לוֹ הַשֵּׁם-יְתִבְרָךְ
לְבִסוּף "אֲנִי הַיּוֹם יְלִידְתִּיךָ" עֵי"ש. אָמְרוּ אַנְ"שׁ שְׁלֹכָל זֶה יִזְכֶּה מְשִׁיחַ עַל
יְדֵי בְּחִינַת תְּפִלָּה, כִּי עָקֵר כָּלִי זַיִּינוּ שֶׁל מְשִׁיחַ הוּא הַתְּפִלָּה, כְּמַבְאָר
בְּלִיקוּ"מ תוֹרָה ב'. וְזֶה שְׁכַתוּב אַחֵר-כֵּן, "שְׂאֵל מִמֶּנִּי", שֶׁהוּא לְשׁוֹן בְּקִשָּׁה.
וְזֶה רָמַז לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, שְׂיִדַּע שְׂיִשׁ בִּיכְלֵתוֹ לְבוֹא לְתַכְלִית הַמַּעֲלוֹת,
וְלְהַשִּׁיג גְּאֻלְתוֹ שֶׁהוּא בְּחִינַת "מְשִׁיחַ שְׁלוֹ", עַל יְדֵי הָעֵקֶשׁנוֹת בְּתְפִלָּה,
בְּבְחִינַת "שְׂאֵל מִמֶּנִּי". שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פּוֹנֶה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד וְאוֹמֵר
לוֹ: אֲבִיאָךְ לְתַכְלִית הַמַּעֲלוֹת, אוֹלָם אֲבַקֵּשׁ מִמֶּךָ "שְׂאֵל מִמֶּנִּי" וְהַפְצֵר
בְּתְפִלָּה הַרְבֵּה, בְּבְחִינַת "הַרְחֵב פִּיךָ וְאַמְלֵאֵהוּ".

ד-ס

עַל הַמוּבָא בְּתוֹרָה ע"ד חֶלֶק ב' "כָּל הַהֲתַחֲלוֹת הָיוּ מִפְּסַח וְעַכְשָׁיו" וְכוּ',
אָמְרוּ שְׂתִיבַת 'וְעַכְשָׁיו' מִרְמָז שְׁעַכְשָׁיו הַהֲתַחֲלוֹת הֵם בְּכָל רָגַע וְרָגַע, שְׁבְכָל
רָגַע וְרָגַע חִיבִים לְהֲתַחֵל בְּהֲתַחֲלָה חֲדָשָׁה, כִּי כַּעַת כָּל הַהֲתַחֲלוֹת הֵם
'מַעְכְּשָׁיו' מִמֶּשׁ וְכוּ' בְּכָל רָגַע וְרָגַע.

ד-סא

על המובא בתורה ע"ח חלק ב' שצ'עק רבנו ומש' בקולו ואמר: "גיוואלד זייט אייך נישט מיאש", "אקה אל תיאשו עצמכם" עין שם, אמרו בצחות, המשכיות קול צעקתו זה נמשך עוד פיוס לכל אחד ואחד באיזה מדרגה פחותה שהוא. וכן אמרו עוד שפשאמר רבנו לאדם "אחוז עצמך ואל תתיאש", הרי שבאמת אין לו לאדם ממה להתיאש אחר שגלה ואמר לנו כל דברי תורתו שיחותיו אמרותיו הנהגותיו ודרכיו הכתובים לנו בספריו הקדושים, כי בהם נמצא באמת רפואת הנפש לכל אחד ואחד בכל עת ובכל מקום.

ד-סב

על זה המובא בספר המדות, אות אמת, ש"לעתיד לא יהיה יצר הרע", אמרו שהכונה ליצר הרע המגשם והמזהם, אבל יצר רע זה שלא יתן להאדם להשתדל ולהתאמץ יותר ויותר בעבודת ה' ותברך, יצר זה ישאר גם לעתיד. (ה"ה: עיין בזוה"ק ח"א, דף קכח: ו-קלז:).

ד-סג

נז'הרו לקים את מה שאמר רבנו בספר המדות אות בית, שפשאנכנסים לבית חדש יאמרו את כל התורה, והיו מקימים זאת באופן כזה, שהיה בעל הבית מזמין לביתו החדש מנין אנשים ונתן לכל אחד לומר חצי חמש ובמשך פחצי שעה גמרו את כל התורה ואחר כך עשו איזה סעודה קטנה ודברו ביניהם בעבודת ה' ותברך ושרו ורקדו.

ד-טז

לְעֵינֵינוּ הַסְגָּלָה הַמּוֹבָא בְּסִפְרֵי הַמִּדּוֹת אוֹת דְרָךְ, לְקַחַת צְפוּר אוֹ דָג כְּשֶׁעוֹבֵר אֶת הַיָּם וְעַל יְדֵי זֶה יַעֲבוֹר בְּשָׁלוֹם, פֶּרְשׁוֹ שֶׁהַכּוֹנֵה לְדָג אוֹ עוֹף מְבוֹשָׁל.

ד-סה

הָיוּ מְבַאֲרִים בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ בְּסִפְרֵי הַמִּדּוֹת אוֹת תְּשׁוּבָה, שְׁכַתֵּב: "מִי שֶׁרוֹצֶה לְשׁוּב יִזְהַר מִלְהִיּוֹת בְּעַל חוֹב", כִּי אָדָם שֶׁמֵאֱמִין בְּמֵאֲמָרֵם זְכוּרֵנִים לְבִרְכָה שֶׁאֲמָרוּ (אבוֹת ב): "שׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִתְתַּד" וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנוּ-לְבִרְכָה (אֲדָר"נ טו) יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה הַיּוֹם שֶׁמָּא יָמוּת לְמַחֵר, אִיךְ הוֹלֵךְ וְלוֹוֶה מַעוֹת מֵאֲנָשִׁים, כִּי פֶן וְאוֹלֵי יָמוּת בְּאֶמֶת לְמַחֵר, וְכִי הוּא זֶה שֶׁיִּפְרַע חוֹבוֹתָיו.

ד-סו

רַמְזוֹ אֲנִי"ש, בְּטַעַם הַדְּבָר שֶׁסִּיּוּמוֹ שֶׁל סִפְרֵי הַמִּדּוֹת, מְסַתֵּיִם בְּתִיבַת "חִזְק", כִּי תִיבָה זֹאת בְּאֵה כְּסִיּוּם עַל הַסְּעִיף הָאֲחֵרוֹן שֶׁאֲמָר בּוֹ רַבֵּנוּ "אִין הַמַּחְשְׁבָה הוֹלְכֵת וּמְבַלְבֵּלֵת אֶלָּא אַחַר הָעוֹבֵד ה'", וְעַל כֵּן בָּא תִיבַת 'חִזְק' אַחֲרֶיהָ לִוְמַר לָזֶה הָעוֹבֵד, שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁדוֹקָא אַחֲרֶיהָ רוֹדֶפֶת הַמַּחְשְׁבָה לְבַלְבֵּל אוֹתָהּ, אֵף עַל פִּי כּוֹ, אֵל תִּתִּיאֵשׁ וְתִפּוֹל חֵס וְשָׁלוֹם מֵעֲבוֹדָתָהּ, אֶלָּא בְּעֲבוֹדָתוֹ "חִזְק" וְהִתְחַזֵּק.

ד-סז

פָּרְשׁוּ אֲנִי שׁ אֶת הַמִּסְפָּר בְּסִפּוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת מַעֲשֵׂה ג' מִהַחִיגָר בְּתַחֲלֹתוֹ, שְׂצוּהָ לָהֶם אָבִיהֶם שְׂיַעֲסֻקוּ רַק לְהַשְׁקוֹת אֵילָנוֹת, אוֹלָם גַּם פְּרָנְסוֹת אַחֲרָיִם יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת, רַק שְׂבַעֲקָר יַעֲסֻקוּ בְּעִבּוּדַת הַשְׁקָאָת אֵילָנוֹת. וְאָמְרוּ: "פְּרָנְסוֹת אַחֲרָיִם", הַפְּנֹנָה לְלִמּוּד תּוֹרָה וְעִבּוּדַת הַתְּפִלָּה וּמַעֲשֵׂיֹת-טוֹבִים, וְהַשְׁקָאָת אֵילָנוֹת, הַפְּנֹנָה לְדַבֵּר דְּבוּרֵי יִרְאָת שָׁמַיִם אַחַד עִם חֲבֵרוֹ שְׂבִזָּה מְשָׁקָה אַחַד אֶת הַשְּׁנִי, וְצָרִיף הָאָדָם לְדַעַת שְׁגַם בְּעַת שְׂעוֹסֵק בְּשָׂאָר עִבּוּדַת ה' בְּחִינַת "פְּרָנְסוֹת אַחֲרוֹת" צָרִיף גַּם אִזּוֹ לְהַשְׁתַּדֵּל בְּאַהֲבַת הַחֲבֵרִים, וּלְעוֹרֵר אַחַד אֶת חֲבֵרוֹ לְעִבּוּדַת-הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ, וּלְהַאֲוִיר אַחַד בְּחִינַת "לְלַמֵּד עַל מְנַת לְלַמֵּד" שְׂזָה בְּחִינַת הַשְׁקָאָת אֵילָנוֹת.

ד-סח

אָמְרוּ: "תַּם" רְאֵשֵׁי-תִיבוֹת "תּוֹפָר מִנְעָלִים" שְׂזָה הָיָה מְקַצְוֵעוֹ שֶׁל הַתַּם כְּמִסְפָּר בְּסִפּוּר "סִפּוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת", בְּמַעֲשֵׂה הַחֲכָם וְהַתַּם (וְכַמּוּבָא בְּמִדְרָשׁ, שְׂמִלְאָדַף מַט"ט תּוֹפָר מִנְעָלִים לְקוֹנוֹ).

ד-סט

אָמְרוּ אֲנִי שׁ, בְּזָה שְׂתַפְס רַבְּנוּ בְּסִפּוּר סִפּוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת "מַעֲשֵׂה מַחְכָּם וְתַם", שְׂנִסְעֵה הַחֲכָם לְאֵיטְלָיָה וּשְׂפִנְיָא וְכוּ', שְׂנִקְט רַבְּנוּ מְדִינוֹת אֵלוֹ לְדוּגְמָא, מַחְמַת שְׂשָׁם הַתְּחִילָה הַתְּפִשְׁטוֹת הָאֶפִיקוֹרְסוֹת.

ד-ע

עַל הַמּוּבָא בְּסִפּוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת בְּמַעֲשֵׂה מַהוֹ בְּעֵטְלַעְרַס בֵּיוֹם הָרֵאשׁוֹן, שְׂאָמַר לָהֶם הַנְּשָׂר שְׂיִתְחַלּוּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עִם הָאוּצְרוֹת וְכוּ' אָמְרוּ אֲנִי שׁ, שְׂעֵקָר

האוצר שיש לכל אחד הוא הזמן היקר מכל שקצבו לו מן השמים, ולא נתן לקנותו בכל הון שבעולם, ועמו צריכים אנו להשתמש הרבה בתורה, תפלה ומעשים טובים, ולשמרו שלא יאבד ויפרח לריק ולהבל חלילה.

ד-עא

במעשה המובא בחיי מוהר"ן סימן פה, אורח נכנס לבעל-הבית וכו', ושאלו עד היכן אלוה אתכם ואמר לו עד אחורי הדלת וכו', אמרו בזה אנ"ש, שכן הדבר הנצרך בעבודת השם יתברך, שחובים לצאת מהרגילות שיש לכל אחד, כל אדם והרגליו, כי אם ישאר בביתו והרגליו שהרגיל עצמו לא יוכל להתעלות במדרגות רמות שרוצה הצדיק להביאו, וחוב להשליך עצמו על הצדיק ולהיכן שיפנה אותו הצדיק, יפנה, ורק אז יוכל לקבל אור הצדיק. כי חובים פלשהו מסירות נפש וסלוק יישות העצמי כשרוזה להתקרב באמת לצדיק, ועל-כן אמר לו: "עד אחורי הדלת", הינו אחר הבית המרמז על הסדר והרגילות.

ד-עב

על השיחה המובאת (חיי מוהר"ן סימן ר"ל), שאמר רבנו זכרוננו-לברכה שיקול לעשות מכל אחד איש כשר "כמוני ממש", אמרו, שפרושו הוא שכל אחד ואחד כפי מדת מדרגתו ובחינתו אם יקבל על עצמו ויעשה את העבודות והנהגות רבנו כדבעי, גיע לשלמותו ותקונו לפי שרש נשמתו הוא, כמו שרבנו הגיע והשיג את מדרגתו לפי ערך נשמתו הוא.

ד-עג

בְּזֶה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ בְּחַיֵי מוֹהַר"ן סִימָן רס, שֶׁהַכְּנִיס רַבֵּנוּ בְּאֲנָשָׁיו הַרְבֵּה אֲמַת, אָמְרוּ אֲנִ"ש שֶׁעֶקֶר הָאֲמַת שֶׁהִנְחִילָנוּ רַבֵּנוּ הוּא עַל יְדֵי עֲצַת הַהֲתַבּוּדוֹת וְהַשִּׁיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ, שֶׁעַל-יָדוֹ זֹכָה הָאָדָם לְמִדַּת הָאֲמַת בְּאֲמַת.

ד-עד

אָמְרוּ עַל הַמּוֹבָא בְּסִפְר "חַיֵי מוֹהַר"ן סִימָן רסו, שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ שֶׁאֵין חֲלוּק בֵּינוּ לְמַשִּׁיחַ וְכוּ', אָמְרוּ אֲנִ"ש: אָנוּ שֶׁכָּבֵר כֵּן זָכִינוּ לְהִתְקַרֵב וְלִהְיוֹת עֹדֵעַ מְרַבֵּנוּ וְסִפְרָיו וְלִטְעַם מַעֲט מִזֵּיו קִדְשׁוֹ, אִם כֵּן לְפָחוֹת שֶׁאֲנוּ נֹצִיֵת לוֹ בְּכָל אֲשֶׁר דָּרַשׁ וְצָוָה.

ד-עה

בְּזֶה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ("חַיֵי מוֹהַר"ן סִימָן רפּו): "הֵיכֵן שֶׁנִּמְצָא אֵיזָה טוֹב בְּהַכָּרַח שֶׁיִּתְקַרֵב אֵלָיו", וּמְצִינוּ גַם שֶׁאָמַר (שם ס"ו שו): "אֵלֵי עוֹד יִתְקַרְבוּ כְּאֵלוֹ אֲנָשִׁים שֶׁהִשְׁאֹל תַּחֲתֵיּוֹת יִהְיֶה קִמּוּץ עֲבוּרִים". אָמְרוּ אֲנִ"ש, שֶׁשְּׂנֵי הַבְּחִינּוֹת הַנִּ"ל יְכוּלִים לְהִיּוֹת בְּאָדָם אַחַד, שֶׁבְּעֵת הַתְּקַרְבוֹתוֹ וְעֲבוּדָתוֹ אֵת ה' פְּרָאוּי הָרִי הוּא בְּבַחֲינָה הַרְאוּשׁוֹנָה, וּבְעֵת רְחוּקוֹ הָרִי הוּא בְּבַחֲינָה הַשְּׂנִיָּה הַנִּ"ל.

ד-עו

בְּמָה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ (חַיֵי מוֹהַר"ן סִימָן שלו) שֶׁהַשְּׂתַמֵּשׁ בְּעֲבוּדָתוֹ שֶׁל אַחַד מֵאֲנִ"ש בְּשִׁבִיל לְהַשִּׁיג הַשְּׂגָתוֹ וְכוּ'. אָמְרוּ אֲנִ"ש, שֶׁעֶקֶר קָאֵי עַל זֶה הָאָדָם הַעוֹבֵד ה' בְּעֲבוּדוֹת גְּדוּלוֹת וְקִשּׁוֹת, אוּלַם עוֹשֶׂה מַעֲשָׂיו בְּהַסְתָּרָה

וּבְהֶעֱלָמָה, שְׁשׁוּם אָדָם אֵינוֹ יוֹדֵעַ מִזֶּה חוּץ מֵהַצַּדִּיק הַגָּדוֹל.

ד-עז

עַל הַשִּׁיחָה הַמוֹבֵאת בְּסֵפֶר "חַיֵּי מוֹהֲרֵי" סִימָן שֶׁ, שְׁאָמַר רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ-
לְבָרְכָהּ שְׁכָל אֶחָד מֵאַנְיִ"שׁ יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּהַתּוֹרָה שְׁלוֹ, אֲבָל מוֹהֲרֵי"ת יֵשׁ לוֹ
חֵלֶק גָּדוֹל מִכָּל עֵין שָׁם, פְּרָשׁוֹ, שְׁפָנְנָתוֹ הַקְּדוּשָׁה הֵיחָה שְׁלִמּוֹהֲרֵי"ת יֵשׁ
חֵלֶק בְּסֵפֶר "לְקוּיֵי מוֹהֲרֵי" יוֹתֵר מִכָּל מִכָּל יַחַד.

ד-עח

אָמְרוּ עַל הַמוֹבָא בְּסֵפֶר "יְמֵי מוֹהֲרֵי"ת" שְׁכַתְּבַת מוֹהֲרֵי"ת שְׁאָם הֵיחָ
בְּאַפְשָׁר כִּיּוֹם לְמִצּוֹא מְקוֹם לְשִׁמְעַ שִׁיחוֹת וְדַבּוּרִים כְּמוֹ שְׁשִׁמְעוּ מִרַבֵּנוּ,
הֵיחָ מְשִׁלֵּיךְ וּמְטַלְטֵל אֶת עֲצָמוֹ אֲלֵפִים פְּרָסָאוֹת עֲבוּרִם וְכוּ', שְׁלִכְאוּרָה
מֵה שִׁיךְ לֹמֵר כֵּן, הָרִי לְאַמֶּת אֵין רַבֵּנוּ בְּחִיּוּם חִיּוּתוֹ, וְאָמְרוּ שְׁאֵף כִּיּוֹם
כְּשִׁאֲנִי"שׁ מְדַבְּרִים מְעַבֹּדֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאַמֶּת, עַל פִּי דְבָרֵי רַבֵּנוּ, יְכוּלִים
לְפַעֲמִים לְזָכוֹת לְדַבֵּר שִׁיחוֹת גְּבוּהוֹת וְקְדוּשׁוֹת כְּאֵלוֹ, שְׁרָאוּיִים הֵיוּ
שִׁיאָמְרוּ עַל יְדֵי רַבֵּנוּ בְּעֲצָמוֹ.

ד-עט

עַל הַמוֹבָא בְּסֵפֶר "יְמֵי מוֹהֲרֵי"ת" סִימָן סו, שְׁכַתְּבַת שָׁם מוֹהֲרֵי"ת, שְׁבַעַת
שְׁהוֹצִיא בְּיַחַד עִם אַנְיִ"שׁ אֶת מִטַּת רַבֵּנוּ לְקַבְּרוֹ הַתְּנוּצָץ בְּדַעַתוֹ גְּדֵלֶת
הַבּוּרָא כָּל כֶּךָ עַד שְׁאֵי אֲפָשָׁר לְסַפֵּר מִזֶּה אֲפֵלוֹ לְעֲצָמוֹ וְכוּ', עֵין שָׁם, אָמְרוּ
אַנְיִ"שׁ שְׁהוּא לְסַבֵּת קַבְּלָתוֹ אֲזִי אֶת בְּחִינַת הַ"פִּי שְׁנַיִם" מִרַבֵּנוּ (כְּמַבְאָר

ד-פ

אמרו אנ"ש: אם אחר כל התורות והשיחות שגלה לנו רבנו הוסיף עוד ואמר: "את זה תקבלו מאתי שלא תרמו עצמכם, כי העולם מטעה אותנו לגמרי (כמובא בספר "שיחות הר"ן" סימן נא). הרי שלמדים אנו שעל אף כל התורות והשיחות וכו' וכו' עדין גדולה הסכנה מאד, שאפשר חס ושלום לטעות ולפלל במקשולות ודעות עקומות אף שיודעים מכל דברי תורתו הקדושים זכרונו-לברכה.

ד-פא

על השיחה המובאת בשיחות הר"ן סימן מד, שמשמו של אדם נכר מה הוא ויש שמעון הוא צרוף מש עון וכו', אמרו אנ"ש שכמו כן שמעון הוא צרוף אותיות שם עון (וכמובא בזהר), ועין שם.

ד-פב

על המובא בשיחות הר"ן סימן נא, שיחת רבנו הקדוש "את זה תקבלו מאתי לבלי לרמות את עצמו מזה העולם כי העולם הזה מרמה אותנו לגמרי וכו'", אמרו שזה סובב דוקא על האדם המנח והשקוע בזה העולם והנאותו, אבל האדם העובד ה' באמת לפי מדרגתו אותו אין יכולה העולם הזה לרמות, כי אינו כולל מבני העולם הזה.

ד-פג

אָמרוּ, בְּמַעֲשֵׂה שֶׁל הָרַב שֶׁהָיָה בְּעוֹלָם הַתּוֹהוֹ, הַמּוֹבָא לְעִיל (סִימָן רלח רלט), שֶׁבְּהֶכְרַח לֹא מָר שֶׁהָיָה רַב כָּשֶׁר, וּמִשּׁוֹם כֶּךָ לֹא קָבַל עֲנֵשׁ גִּיהֶנֶם כְּהַרְשָׁעִים, רַק עֲנֵשׁ לְהִיּוֹת בְּעוֹלָם הַתּוֹהוֹ, מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה עַל דְּמִיוּנוּתוֹ שֶׁהָיוּ לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה.

מימרות, הברקות

ורעיונות כלליים

כלליים

אנ"ש

מימרות

ד-פד

אָמרוּ אַנ"ש, דְּבוּרֵי יִרְאַת שָׁמַיִם שֶׁמִּדְּבַר אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ, אֵלּוּ הַדְּבוּרִים הֵם דְּבוּרֵי ה' מִמֶּשׁ, שֶׁנִּשְׁלַח לָהֶם מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁיְהִיָּה לָהֶם מַה לְדַבֵּר, וְהֵם נִדְּבָרִים מֵאֱלֹהֵימָם, וְרָמְזוּ זֹאת בְּמֵאמָרָם שֶׁאָמְרוּ זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ: "שְׁנַיִם שְׂיוֹשְׁבִים וְכוּ' שֶׁכִּינָה שְׂרוּיָה בֵּינֵיהֶם שֶׁנֶּאֱמַר אִזְּ נִדְּבָרוּ וְכוּ'", שֶׁלְכַאוּרָה הָיָה צָרִיךְ לֹאמַר "אִזְּ דְּבָרוּ", אֲלֵא לְהוֹרוֹת עַל הַנִּי"ל, שֶׁכְּשִׂיּוֹשְׁבִים שְׁנַיִם וְחֻפְצִים לְדַבֵּר דְּבוּרֵי יִרְאַת שָׁמַיִם בְּאֶמֶת, אִזְּ נִשְׁלַח לָהֶם דְּבוּרִים מִהַשָּׁמַיִם, וְזֶהוּ: "אִזְּ נִדְּבָרוּ יִרְאַי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְכוּ'", כִּי הֵם נִדְּבָרִים מֵאֱלֹהֵימָם.

ד-פה

כְּשֶׁהָיוּ רוֹצִים אֲנִי שׁ לְהִשְׁקִיט אֶת זֶה הַנֶּכֶס בְּתַחוּמוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ וּמִקְשָׁה
עָלָיו כָּל מִינֵי קִשְׁיוֹת שֶׁל מַה בְּכַד, הָיוּ פּוֹנִים אֵלָיו בְּנִיחוּתָא וְאוֹמְרִים לוֹ:
שְׂאֵלֵנִי נָא קִשְׁיוֹת בְּרִסְלָבָאִיּוֹת מְקוֹרֵיּוֹת, כְּגוֹן הָאֵם הַתְּחִזְקָתָ לְהַתְּעוֹרֵר
בְּחֻצוֹת לֵילָה אוֹ לְפָחוֹת בְּהִשְׁכָּמָה? וְהָאֵם הַתְּבוּדָתָ הַיּוֹם? וְכַדוּמָה, וְנָא
אֵל תִּשְׂאֵלֵנִי קִשְׁיוֹת הֶבֶל וְסָרְק בְּעֵנְיֵי הַפְּרִטִיִּים שְׂאִינָם נוֹגְעִים לָךְ.

ד-פו

אָמְרוּ, כְּמוֹ שֶׁנִּשְׁמַת רַבְּנֵי הוּא מִמִּדַּת הַנְּצַח כְּיָדוּעַ "נְחֻמָּן" בְּגִימְטְרִיא
"נְצַח", כְּמוֹ כֵּן כָּל עֲצוּתָיו שִׁיחוּתָיו וְתוֹרוֹתָיו נְצַחִיִּים וְקִיָּמִים לְעַד לְכָל
אָדָם בְּכָל עֵת וּבְכָל מְקוֹם.

ד-פז

הָיוּ אוֹמְרִים וּמְבַאֲרִים שְׁעָקֵר אֹרֹו הַגְּדוֹל שֶׁל רַבְּנֵי מְנַח דְּוָקָא בְּהַנְּהָגוֹת
הַפְּשׁוּטוֹת וּבְדֶרֶךְ הַתְּמִימוֹת, שְׂצוּהָ עֲלֵיהֶם, וְכֵמוֹ שֶׁמְצִינֵנוּ בְּסִפּוּרֵי מַעֲשֵׂיּוֹת
מַעֲשָׂה "חֶכֶם-וְתָם" שֶׁבְּתְּמִימוֹתוֹ הַגְּדוֹלָה זָכָה וְהַרְגִישׁ בְּכָל מְאֹכֵל אֶת כָּל
הַטְּעָמִים, כְּמוֹ כֵּן בְּדַרְכֵי הַתְּמִימוֹת וְהַפְּשִׁיטוֹת שֶׁל רַבְּנֵי, בְּהֵם מְנַח הָאֲמַת
וְהַנְּכוֹן שְׁבָכֵל עֲצוּתָיו לְעַבּוּדַת ה' יִתְבָּרַךְ.

ד-פח

אָמְרוּ: לְעֵנָן הַל"ו צְדִיקִים הַנְּמַצְאִים בְּכָל דּוֹר, שֶׁבְּזָכוֹתָם הָעוֹלָם עוֹמֵד
כְּמוֹ שֶׁאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה, אֵלוֹ הַמְּנַהֲיָגִים עֲצָמָם בְּגְדָלוֹת
וּפְרָסוּם, מִהַל"ו צְדִיקִים "נִסְתָּרִים" בּוֹדְאֵי שְׂאִינָם.

ד-פט

ר' מתתיהו פהן זכרוננו-לבִּרְכָה הִיא אוֹמֵר בְּצָחוֹת: אֲבָרָךְ רַךְ בְּשָׁנִים דּוֹמָה
הוּא לְעִיסָה, וְכִמּוֹ עִיסָה בָּאֵם מְנִיחִים אוֹתָהּ וְאִין מְטַפְּלִים וּמְתַעֲסָקִים בָּהּ
מְחַמְצָת, כֵּן הוּא הָאֲבָרָךְ, שְׁצָרִיךְ לְעֵסוֹק וְלְעֵסוֹק הַרְבֵּה בְּעִבּוּדַת ה' יְתַבְרָךְ
לְלֹא הַפְּסִיק, וּבָאֵם לֹא יַחְמִיץ חֲלִילָה.

ד-צ

אָמְרוּ בְּצָחוֹת, בְּתִיבוֹת "זְכָרוֹן לְכֻלָּם יִהְיוּ וּתְשׁוּעַת נַפְשָׁם מִיַּד שׁוֹנְא"
שְׁבִסְדָּר תְּפִלַּת מוֹסַף לְרֵאש־חֹדֶשׁ, שְׁאֵנוּ מְבַקְּשִׁים וּמְפַצְּרִים שְׁנִזְכָּה כְּלָנוּ
לְזָכַר הַיֵּטֵב בְּעֵלְמָא דְאַתִּי שְׁבוּ צָרִיךְ עֵקֶר הַזְּכָרוֹן, בְּבַחֲיִנַת מַה שְׁאֵמְרוּ
רְבוּתֵינוּ זְכָרוֹנוּ-לְבִרְכָה "יִזְכִּיר לּוֹ יוֹם הַמִּיתָה", וְעַל יְדֵי זֶה יָבּוֹא תְשׁוּעַת
נַפְשָׁם לְכָל אֶחָד "מִיַּד שׁוֹנְא", שֶׁהוּא הַיֵּצֵר הָרַע.

ד-צא

אֶחָד מְגִדּוּלֵי אֲנִי"ש אָמַר פְּעַם בְּדָרְךְ צָחוֹת, "עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים יָקוּם דְּבָר",
שְׁצָרִיךְ הָאָדָם לְשָׁמֵר זְמַנּוֹ כָּל כּוֹד עַד שְׂיִהְיֶה נֶגֶד עֵינָיו שְׁנַיִם שְׁעוֹנִים, כִּי
לְפַעְמִים יָכוֹל לְהִתְקַלְקַל שְׁעוֹן אֶחָד וְעַל יְדֵי זֶה יִפְסִיד מְזַמְנוֹ הַיָּקָר, עַל כֵּן
צָרִיךְ שְׁנַיִם עֵדִים, הֵינּוּ שְׁנַיִם שְׁעוֹנִים, כְּדֵי שְׂיִוְכַל לְשָׁמֹר הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב עַל הַזְּמַן
הַיָּקָר מְכַל.

ד-צב

היו אנ"ש מרמזים בשיחה המובאת לעיל שאמר רבנו זכרוננו-לברכה שלעתיד לבוא יהיו כאלו מלקיות שיצאו לישוב בשלוח ללא מלחמות, ויתפסו בציצית ראשם בעל כרחם ויכניסו למריבה ולמלחמה וכו', שכמו כן נמצא בכל מחלקת ומריבה שנמצאים בני אדם החפצים להתרחק מהמחלקת והמריבה ובעל כרחם מכריחים אותם להתערב במחלקת והמריבה. ומשום כך צריך האדם משנה זהירות בענין המחלקת להזהר לברח מכל ופוח והבעת שום דעה באיזה מחלקת שהוא, כי בקל ימצא את עצמו קצד במחלקת.

ד-צג

בדברם מגדל צרת המחלקת והיסורין שסבל מוהרנ"ת, היו אומרים: "כבר סבל הוא גם עבורנו", כי אלו היינו אנו צריכים לעבר ולהתגבר על מחלקת קשה כזו, כמו שהתגברה עליו, בנדאי שלא היינו יכולים להתחזק ולעמוד על עמדתנו ככל וכלל.

ד-צד

אמרו בצחות: מחמת כן נדפס בסדור "סדר קריאת שמע שעל המטה" לאחר "ברפת המזון", כדי שילכו לישון תיכף לאחר שאכלו סעודת ערבית, ויוכלו לקום ולהתעורר כראוי בעת חצות לילה.

ד-צה

הקפידו על אלו הנוהגים ללכת ולסבב בעת התפלה אנה ואנה, ואמרו: האדם המסבב בעת התפלה דומה הוא כאחד שתלה לו היצר בצנארו ריאה וכבד הם אבריו ומושך אותו בזה סביב סביב. "היינגט אים אן א לינג און לעפער אויפן האלדז און פירט אים ארום אהין און אהער".

ד-צו

אמרו, אם מועיל אמירת "תקון הכללי" לאחר הפגם, הרי שאמירתה לפניה תועיל לו בודאי מלהכשיל חלילה. ואכן, היו נוהגים הרבה אנשי לאמרו בכול יום.

ד-צז

אמרו טעם על זה שביום היארצייט עושים הלולא, כי דייקא אחר פטירת האדם שיש לעשות הלולא, כי "במתים חפשי" כתיב (תהלים פח), ואמרו רבותינו זכרוננו-לברכה: "כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצוות", מה שאין כן בחייו אין שיש לשמח עבורו, כי הרי אמרו חכמינו זכרוננו-לברכה "אל תאמין בעצמך עד יום מותך".

ד-צח

היו אומרים בצחות: "פרנסה" אותיות פרנסה, היינו כמו הפר המובא בספרי מעשיות במעשה "בן המלך והשפחה שנתחלפו" שכשהתחיל לרוץ אחריו ברח הפר להלן כמו בן הפרנסה כל מה שרודפים ולהוטים אחריה יותר, אין משיגים אותה כי היא בורחת מהאדם יותר ויותר, וזהו "פר

ד-צט

הַהֲתַעֲוֹרוֹת וְהַהֲתַלְהָבוֹת שֶׁהָיָה בֵּין אֲנִי וְשׁ בְּפוֹרִים בְּפֶרֶט בְּעֵת קְרִיאַת הַמִּגִּילָה, הָיָה יוֹתֵר מִהַהֲתַעֲוֹרוֹת שֶׁהָיָה בְּאַמִּירַת כָּל נְדָרֵי, וּמִמָּשׁ הַרְגִּישׁוּ וְרָאוּ בְּמוֹחָשׁ שְׂיֹם כְּפוֹרִים הוּא בְּאַמֶּת יוֹם

כְּ-פוֹרִים כְּדַבְּרֵי הַתְּקוּנֵי זְהַר.

ד-ק

הַסְּבִירוֹ אֲנִי וְאָמְרוּ, מַה בֵּין חֲסָרוֹן וְצַעַר שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם שֶׁאֵין לוֹ אֲמוּנָה, וְאֵין מִתְפַּלֵּל עֲבוּר הַשְּׁלֵמַת הַחֲסָרוֹן, לְבֵין הָאִישׁ הַכָּשֵׁר שֶׁגַּם לוֹ יֵשׁ חֲסָרוֹן, אֲלָא שְׁמִתְפַּלֵּל וּמְבַקֵּשׁ עָלֶיהָ? שֶׁזֶה הָאִישׁ הַכָּשֵׁר אֵף אִם לֹא הִשְׁלֵמוֹ לוֹ עַדִּין חֲסָרוֹנוֹ, אֵף עַל פִּי כֵן בְּכַח רַבּוּי תְּפִלָּתוֹ נִתְמַלֵּא דַעְתּוֹ כְּפִי תְּפִלָּתוֹ לְדַעַת וּלְהַבִּין שֶׁלְטוּבָה כָּל מְאוּרְעוֹתָיו, וְרוּאָה טוֹבָתוֹ לְמַרְחוֹק וּבִזְהָ מְקַבֵּל כַּח לְהֶאֱמִין וְלִסְבּוֹל עַד שֶׁתְּבוֹא יְשׁוּעָתוֹ הַשְּׁלֵמָה, וְאֵז יִשְׁמַח וְיִגִּיל בָּהּ, מַה שֶׁאֵין כֵּן זֶה הָאִישׁ שֶׁאֵינוֹ מְאֱמִין חֵי עִם חֲסָרוֹנוֹ לְלֹא שׁוּם תְּקוּנָה כְּלָל וּכְלָל, לְבַד מִזֵּאת שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם זְכוּת לְהַשְׁלֵמַת חֲסָרוֹנוֹ, וְאֵף אִם בְּרַחֲמֵי יְתֵבְרַךְ מְשֻׁלִּים לוֹ חֲסָרוֹנוֹ הָרִי הוּא כְּבִהְמָה מִמָּשׁ שֶׁאֵין לָהּ חֵיווֹת וְדַעַת לְשִׁמְחָה בִּישׁוּעָתָה שֶׁהַשְּׁלֵם לָהּ חֲסָרוֹנָהּ, וּמִשׁוּם כֵּן בְּאַמֶּת כָּל יָמָיו בְּכַעַס וּמְכַאוּבִים מִמָּשׁ.

ד-קא

אָמְרוּ עַל זֶה הַנְּהוּג עִתָּה בְּעוֹלָם לְכַנּוֹת אֶת כָּל אֶחָד בְּתַאֲרֵי כְבוֹד כְּמוֹ רַ' וְהִגְאוּן וְכוּ' וְכוּ' "הַלְוֵאִי וְנִזְכָּה בְיָמָיו חִיֵּינוּ לְהִגִּיעַ לְמַדְרַגַּת שְׂמִינּוּ הָעֲצָמִי בְלָבָד", וּמָה לָנוּ לְתַאֲרֵי כְבוֹד, שְׂאִינָם הוֹלְמִים אוֹתָנוּ כָּלֵל וְכָלֵל.

ד-קב

הָיוּ אוֹמְרִים בְּלִשׁוֹן הַיְיִדִּי שְׂאֵנוּ מְתוֹדִים וְאוֹמְרִים בְּתַפְלַת יוֹם כְּפוּר קָטָן "אֶת אֲשֶׁר הַחֲמִרְתָּ הַקִּלְתִּי וְאֲשֶׁר הַקִּלְתָּ הַחֲמִרְתִּי", שְׂלִכְאוּרָה מָה עוֹן יֵשׁ בְּזֶה שֶׁהַחֲמִיר עַל עֲצָמוֹ בְּדָבָר הַמְּתֵר לוֹ, וְאָמְרוּ שֶׁהַיְיִדִּי וְהַחֲרֻטָּה שֶׁבְּדָבָר הוּא, עַל הַפְּרָסוּם וְהִגְאוּת, שְׂמָא הַחֲמִיר עַל עֲצָמוֹ בְּדָבָר הַמְּתֵר, בְּפְרָסוּם וְרַעֲשׂ גְדוֹל, וּכְדִי לְהַתִּיּוֹר וְלְהַתְּגָאוּת.

ד-קג

בְּעֵלֵי הַצְּדָקוֹת שְׂבָאֲנִי שׁ כְּשֶׁרְצוּ לָתֵת לְעֵנִי עַל צְרָכֵי שַׁבַּת הָיוּ מְקַדְיָמִים נְתִינְתָם כְּבָר בַּיּוֹם הַרְבִּיעִי בְּהַטְעִימָם שְׂכָבָר בַּיּוֹם ד' מְזַכִּירִים בְּשִׁיר שֶׁל יוֹם אֶת ה'"לְכוּ נִרְנְנָה" שְׂאוֹמְרִים אוֹתָהּ בְּלֵיל שַׁבַּת, לְרַמֵּז שְׂכָבָר בַּיּוֹם ד' מִתְחִיל הָאֶרֶת הַשַּׁבַּת, וּכְמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ-זְכוּרָנָם-לְבָרְכָה שְׂמִיּוֹם ד' מִתְחַלֵּת כְּבָר הָאֶרֶת שַׁבַּת הַקְּרֵבָה, וְהָיִיתָ שְׂכָל שְׂלֵמוֹת הַצְּדָקָה הוּא בְּשַׁבַּת כְּמִבְּאֵר בְּתוֹרָה ל"א עַל כֵּן הַקְּדִימוּ לְחַלֵּק אֶת הַצְּדָקָה כְּבָר בַּיּוֹם הַרְבִּיעִי.

ד-קד

בְּעֵת שֶׁזָּכוּ לְשִׁפּוֹד לָבֶם כְּפִיּוֹם בְּצִיּוֹן רַבְּנוּ, אָמְרוּ בְּצַחוֹת: "הַיּוֹם הַנִּיחָנִי רַבְּנוּ לְגִשְׁתָּ אֵלָיו", "הַיִּינֵט הָאֵט מִיר דְּעַר רַבִּי צוֹ גִּילְאֲזֵט צוֹ זִיד".

ד-קה

בְּדַבָּר מִשְׂבַּח מַעֲלָתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנְיָת זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, אָמְרוּ וְהִדְגִּישׁוּ, שְׂאֵף
עַל פִּי שְׁכַתְּבֵי דְבָרֵי תוֹרַת הַרְבֵּה מְאֹד, וְהִיא עֶסוּק מְאֹד בְּעִבּוּדַת ה' כְּיָדוּעַ,
אֵף עַל פִּי כֵן לֹא מִנַּע אֶת עֲצָמוֹ מִלְדַּבֵּר עִם אֲנִי"שׁ בְּעִבּוּדַת ה' יִתְבָּרַךְ,
וְהַקְדִּישׁ הַרְבֵּה מִזְמָנוֹ לְדַבֵּר עִם כָּל שׂוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ עֲצָה בְּעִבּוּדַת ה' יִתְבָּרַךְ.

ד-קו

הָיוּ מִמְּשִׁילִים וְאוֹמְרִים: יְהוּדֵי שְׂאֵינוֹ מִתְחַדֵּשׁ בְּעִבּוּדַת ה' יִתְבָּרַךְ הָרִי
הוּא דוֹמָה לְמִסְמֵר הַתְּחוּב זָמַן רַב בְּמִקְוֵמוֹ, שְׁלֵרֵב הַזְּמַן נֶחֱלַד וְנוֹפֵל
מֵעֵרְכוֹ, מַה שְׂאֵינוֹ כֵּן מִסְמֵר שְׂמוֹצִיאִים וְתוֹקְעִים אוֹתוֹ שׁוֹב וְשׁוֹב, נִשְׁמַר
כְּשֶׁרוֹ וְעֵרְכוֹ כְּבָרָא שׁוֹנָה.

ד-קז

רְמָזוֹ בְּדָרְךָ צְחוּת: "מְנוּחָה וְשִׂמְחָה אוֹר לְיִהוּדִים", הִינְנוּ, "נְחָמָן" בְּן
"שְׂמִחָה" אוֹר הוּא לְיִהוּדִים.

ד-קח

על המובא בספרים בענין גדל החיוב של למוד הקבלה אמרו אנ"ש, שאלה שאינם מסגלים לזה, יוצאים ידי חובתם בלמוד בפשיטות בספר הזהר וספרי רבנו.

ד-קט

היו מדגישים ואומרים: מהו הנקרא "א גיטן טאג" "יום הגון וטוב בעבודת ה' יתברך", דוקא פשעוברים אותו יתברך לילה ויום, כי יום ללא הלילה שלפניו אינו יום, כמו שנאמר: "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד", שדייקא ערב עם בקר הוא יום אחד שלם, וכשמלאים אותו בתורה ועבודה היינו "לילה ויום", הוא נקרא "יום טוב".

ד-קי

אמרו אנ"ש, כל מה שמתממהת יותר הישועה לבוא לאדם והאדם הממתין לה אינו מתנאש אלא מרבה עוד ועוד בתפלה, הרי שאחר כך כשכבר באה הישועה, היא תהיה עם שלמות והרחבה יותר ויותר, מחמת שרוב התפלות גרמו לרבוי הפלים לקבל בתוכם את הישועה הנצרכת בשלמות ובמלואה. (ע"ע להלן בח"ו, סעיף תי').

ד-קיא

אנ"ש אמרו, שפשאחד רוצה לצאת ידי חובת כל הדעות, הן במנהגים קדושים, והן ידי חובת דעת הבריות, על ידי זה יוצא מדעתו לגמרי לרב החומרות, ולרב דעתם של הבריות שמשנה אחד מחברו, כי צריך כל אחד לפלס דרכו במנהגים קדושים כפי יכלתו ומדרגתו הוא, ובשוב דעת נכון

מִדְרָגָא לְדְרָגָא, וְלֹא יַעֲמִיס עַל עַצְמוֹ הַנְּהָגוֹת קְשׁוֹת כְּאִלוֹ שְׂיִפְּלוּהוּ אַחֲרֵי-
כֵן, אִף מִמַּעַט עֲבוֹדָתוֹ, כְּשִׁירָאָה שְׂאִין בִּיכְלָתוֹ לַעֲמֹד בְּהַנְּהָגוֹתָיו וְכַדוּמָה.

ד-קיב

בְּאֵרוֹ אֲנִי"ש וְאָמְרוּ: בְּנֵי אָדָם קִטְנִים בְּמַעַלְהָ כְּמוֹנוֹ, צָרִיכִים לְדַעַת וְלַחֲקֹק
הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב בְּמַחֲנוֹ שֶׁבְּכָל מְקוֹם שְׁלוֹמְדִים וְרוֹאִים אוֹ שׁוֹמְעִים שׁוֹם חֶסֶד
בְּצַדִּיקִים הַגְּדוֹלִים, הֵן הַכְּתוּבִים בְּסִפְרִים וְהֵן מִהַמְּסַפֵּר בְּעַל-פֶּה, לְבָלִי
לְשִׁכַח מַעֲלָתָם וְצַדִּיקְתָּם חֶסֶד וְשָׁלוֹם, וְלְבָלִי לְזַלְזַל בְּכָבוֹדָם כְּהוּא-זֶה חֶסֶד
וְשָׁלוֹם, אֲפֹלוּ בְּמַחֲשָׁבָה וְכָל שֶׁכֵּן בְּדַבּוּר, וּמַחֲיָבִים לִירָא מֵהֶם עַל-אִף
חֶסֶד וְנוֹתִיָּהֶם הַנִּרְאִים לְדַעֲתָנוֹ, אִם מִפְּנֵי שְׂאִינְנוּ מִבִּינֵים דְּרַכָּם כָּלֵל וְכָלֵל,
וְכִמוֹ שְׂאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ-זְכוּרֵנוּם-לְבִרְכָה: "אֵל תִּדְוִן אֶת חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתִּגִּיעַ
לְמְקוֹמוֹ", אִם מִחֲמַת הָאֱמוּנָה שְׂמַחֲיָבִים אָנוּ לְהֶאֱמִין שְׂאִם בְּאֵמַת שְׁגוּ
הַרִי בְּוִדְאִי וּבְוִדְאִי עָשׂוּ תְּשׁוּבָה.

ד-קיג

אָמְרוּ אֲנִי"ש שֶׁבַחֲיִים חִיּוּתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק וְהָאִישׁ הַכָּשֵׁר קֶשֶׁה יוֹתֵר לְהַפְּיֹרוֹ
מִלְּאַחֵר הַסִּתְּלָקוּתוֹ כִּי גוּפוֹ מְכֻסָּה עַל נְשִׁמָּתוֹ הַגְּדוֹלָה, וְצָרִיךְ אֵז הַתְּגַבְּרוּת
גְּדוֹלָה בְּמַדַּת הָאֱמוּנָה לְהֶאֱמִין בּוֹ.

ד-קיד

סֵפֶר רַבִּי לׁוֹי יִצְחָק זְכוּרֵנוּם-לְבִרְכָה, שֶׁשָּׁמַע פַּעַם דְּרָשָׁה מֵרֵאשׁ יְשִׁיבַת
רַאדִין, שְׂאָמַר בְּשֵׁם הַחֲפֵץ-חַיִּים דְּבַר נֶאֱמַר, שֶׁלְּכַאוּרָה אֵיךְ יְכוּלִים אָנוּ
לְבוֹא בְּסוּף הַשָּׁנָה בְּיָמֵים הַנּוֹרְאִים מִדֵּי שָׁנָה וּלְבַקֵּשׁ כְּפָרָה עַל עֲוֹנוֹתֵינוּ,

ומה תקוותנו שאכן יכפר לנו ה' על כל חטאתינו, ויבאר, שרק אדם המעביר על מדותיו ומותר וסולח לאלו שחטאו כנגדו, הוא הוא היכול לבוא ולדרש סליחה וכפרה על מעשיו, וממה שמותר וסולח יותר כמו כן יש לו תקנה יותר, שאכן יכפרו ויותרו לו על כל עוונותיו.

ד-קטו

בענין הקשיא המפרסמת, שלכאורה איך שיך להתפלל על תשובה, הרי נתן לאדם בחירה לבחור טוב או רע חליה. הוסיפו אני"ש עוד ואמרו, שתועלת התפלה לזכות לתשובה היא בזה, שעל-ידי התפלה לא ירמה עצמו בדרך התשובה לחשב ולהרהר שכבר זכה לתשובה, כי כשיתפלל על התשובה יעמוד יותר ויותר לזכך עצמו במעשים טובים עוד ועוד, והתפלה תזכירו עוד פשעים ועולות שכבר שכח מהם, וכך יצטרף ויזדכך עד שיזכה לתשובה שלמה באמת לאמתו עד שיעיד עליו בוראו שלא יחזר לאולתו.

וראה עוד בענין זה בספר חיי מוהר"ן סימן....

ד-קטז

הרבו אני"ש לדבר מדין "נערה המאורסה" ולהוכיח ממנה גדל מעלת הצעקה והזעקה לה' יתברך כל אחד ואחד וירידתו ונפילתו הגדולה, כי הנה זו ה"נערה המאורסה" בהיותה בעיר נענשת אף היא, כי אלו היתה צועקת וזועקת היתה נצלת, "ואם בשדה מצאה צעקה הנערה ואין מושיע לה", כמו כן זה האדם שבא נגדו היצר ומחטיאו ומפילו כל אחד ונפילתו, עד שנדמה לו שאין לו שום תקנה להנצל ממנו, אף-על-פי-כן מחיב לזעק ולהתאנח מרה כל ימיו על גדל התרחקותו מהשם יתברך, כי יתבעוהו למעלה, נכון שהתגבר עליה היצר מאד מאד, או לשם משום מה החרשת ולא זעקת מעמק לבד בתפלה ובתחנונים שתנצל מהיצר והמסית הבא ומשכים להרגז בגשמיות וברוחניות. כי אם הייתה זועק מרה על נפילתה וירידתה הגדולה, הייתה ניצול ממנו, ואף אם בשדה מצאה גם הייתה נפטר, כי ה' בעצמו היודע תעלומות לב, בראותו זעקתה ושאגתה ומליץ עליה

לְטוֹבָה, כִּי מִדִּין הִזְעָקָה וְהִצְעָקָה לֹא יִפְטֹר אָף אֶחָד.

ד-קיז

אָמְרוּ אֲנִי״שׁ: זֶה הָאָדָם הַמֵּנַח וְשָׂרוּי בִּירִידָה גְדוֹלָה וְאִין בּוֹ כַח וְחֶשֶׁק לְשׁוּם דָּבָר טוֹב מִחֲמַת הָעֶצְבוֹת וְהַכְּבוֹדוֹת הַשָּׂרוּי בּוֹ, דּוֹמָה הוּא, לְעֶבֶד הַמֶּלֶךְ שֶׁנֶּחְלָה וּבָא אֵלָיו הַמֶּלֶךְ לְבַקְרוֹ, וְכִשְׂרָאָהוּ הַחוֹלָה רָצָה לְקוּם מִלְּפָנָיו וּלְהִדָּרוֹ כִּיאוֹת לְמֶלֶךְ, אוֹלָם כְּשֶׁרָאָה הַמֶּלֶךְ רָצוֹנוֹ, אָמַר לוֹ: שֶׁכַּב בְּמִקוּמְךָ וְאֵל תִּתְאַמֵּץ כָּלִל וְכָלִל עֲבוּרִי, וְכִי בָאתִי בְּעֵת כְּזֹאת לְהִטְרִיחַ אוֹתְךָ? אֵלָּא כָּל רָצוֹנִי וְחֶפְצִי עִתָּה הוּא, שֶׁתִּדַּע רַק זֹאת שֶׁאֲנִי הוּא הַמֶּלֶךְ וּבָאתִי לְבַקְרְךָ לְכְבוֹדְךָ. כְּמוֹ כֵּן זֶה הָאָדָם שֶׁאִין בּוֹ שׁוּם חֶשֶׁק וּמְרָץ לְשׁוּם דָּבָר שֶׁבִקְדָּשָׁה לְרַב מִכְאוּבֵי נַפְשׁוֹ, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁהוּא מְבַקֵּר חוֹלִים, בָּא לְבַקְרוֹ, וְעַקֵּר חֶפְצוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא רַק שֶׁיִּדַּע וַיֵּאֱמִין שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מֶלֶךְ וּמְנַהֵיג אֶת הָעוֹלָם וְכָל מָה שֶׁעֲבֹר וְעוֹבֵר עָלָיו הַכֹּל הוּא לְטוֹבָתוֹ וּמְאֵתוֹ יִתְבָּרַךְ וַיִּתְעַלֶּה. וְהוּא בָּא לְבַקְרוֹ וְעֵדִין חֶפֶץ בּוֹ, וַיִּשְׁתַּדֵּל לְהַבְרִיא עֲצָמוֹ וּלְחַזֵּר וּלְשָׂרְתוֹ כְּמִקְדָּם.

ד-קיח

אָמְרוּ אֲנִי״שׁ: אֵלּוּלָא הָיִינוּ אָנוּ מְצִיִּתִים לְקוֹל רַבְּנֵי וְהָיִינוּ זְהִירִים לְצִיִּתוֹ עַל כָּל אֲשֶׁר יֹאמֵר, מִמִּילָא הִיתָה מִתְבַּטְּלַת הַהִתְנַגְּדוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּעוֹלָם עָלֵינוּ.

ד-קיט

אָמְרוּ אֲנִי״שׁ עַל זֶה שֶׁאָמַר רַבְּנֵי זְכוּרֹנוּ-לְבַרְכָּהּ, שֶׁפָּעַל אֶצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּזְדַּמּוּ בֵּין אֲנִי״שׁ אֶחָד עִם כּוֹבֵעַ יָפָה, כְּמִסְפָּר לְעִיל בְּחֶלֶק ב, שֶׁצָּרִיךְ זֶה

הָאֶחָד עִם הַכּוֹבֵעַ הַיָּפֶה לְדַעַת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ כְּהוֹגֵן עִם כֶּסֶף וְעִשְׂרֵי רוּתוֹ לְטוֹבַת
אֲנִי, כִּי זָכָה לָזֶה כְּדֵי שְׂסִיעַ לְאֲנִי, וְכִשְׂיִמְעַל בְּתַפְקִידוֹ יַעֲבִירוּ זְכוּת
זֹאת מִיָּדוֹ וְיִשְׂאֵר כְּשֶׂאֵר עֲנִי אֲנִי.

ד-קב

אָמְרוּ אֲנִי: הַהִשְׁפָּעָה וְאוֹר הַצְּדִיק שֶׁמְקַבְּלִין אָנוּ מֵרַבְּנוּ כָּל אֶחָד כְּפִי
יְגִיעָתוֹ וְעִבּוּדָתוֹ, עֵקֶר הַהִשְׁפָּעָה הִיא דוֹקָא כְּשֶׁהוּא בְּאַחֲדוּת וּבְאַהֲבָה עִם
כָּל אֶחָד וְאֶחָד הַנִּכְלָל בְּשֵׁם רַבְּנוּ, כִּי רַבְּנוּ אֵינוֹ מִשְׁפִּיעַ לְכָל אֶחָד בְּאִפְּסוֹ
פְּרָטִי, אֲלָא הַשְׁפָּעָתוֹ לְכָל אֲנִי, וּמִי שֶׁנִּכְלָל בְּכָלֵם מְקַבֵּל מִחַמַּת
הַתְּכַלְלוּתוֹ בְּכָלֵם וְרַק כִּי עוֹלָה וּמִתְעַלָּה בְּעִבּוּדַת-הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ (א"ה),
רְאֵה עוֹד בְּלִקוּטֵי הַלְכוּת הַלְכוּת תְּפִלִּין הַלְכָה ב בְּתַחֲלָתוֹ.

ד-קכא

אֲנִי הַזְּקֵנִים לֹא הָיוּ נוֹתְנִים שׁוּם הַדְּרָכוֹת מִיַּחַדוֹת לְהַאֲבִיכִים, רַק
הַמְרִיצוֹ וְזָרְזוֹ אוֹתָם לְהַגִּיחַ הַרְבֵּה בְּתוֹרָה וּלְדַבּוֹק חֲבָרִים יַחַד, וּלְדַבֵּר יַחַד
דְּבוּרֵי הַתְּחִזְקוֹת וְעִבּוּדַת ה' וְלְהַתְּפַלֵּל בְּיַחַד.

ד-קכב

הִיָּה אוֹמֵר רַבִּי יִצְחָק בְּעַר מִטְּעַפְלִיק זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה, בְּצַחוֹת לְשׁוֹנוֹ: הַבַּעַל-
דְּבָר בְּעֵת שֶׁבָּא לְהַחֲטִיא אֶת הָאָדָם וְרוּצָה לְהַסִּיתוֹ וְלְהַפִּילוֹ מִעִבּוּדַת ה'
יִתְבָּרַךְ, בָּא אֵלָיו בְּכָל מִיָּנִי דְרָכִים וְעֵרְמוּמִיּוֹת שׁוֹנוֹת עַד שֶׁאֶפְלוּ יְכוּל
לְבַכּוֹת בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ לִפְנֵי הָאָדָם לְפִתּוֹתוֹ וְלְהוֹכִיחַ לוֹ גְּדֵל נְחִיצוֹת הָעֵבֶרָה

ד-קכג

כל סוחר טוב עומד ומשגיח על פתיחת חנותו בעת הנכון, בפרט בעת שרבים באים לקנות, כי אז עומד ומשגיח לשרת את קהל קוניו, וזה נקרא סוחר טוב, כמו כן הדבר אמרו אנ"ש לענין עבודת ה', זמן המבחר שיכול האדם לסחר אז במסחרים טובים ורווחיים לנצח הוא מעת חצות לילה ואילך, וכסוחר טוב צריך האדם לשמר על עת זה ולהיות ער וזריז לסחר במסחרו הקדוש. ואמרו עוד שלפי ערכו הגדול של עת קדוש זה, כמבאר בספרים הקדושים, ובפרט בספר הזהר, הרי שדחית השינה והירידה מהמטה בעת נשגב ורווחי כזה, מהראוי שלא יהיה לה שום ערך ומניעה כלל.

ד-קכד

אמרו אנ"ש: עקר הסבה שצריך האדם להיות בשמחה תמיד, אף כשרואה רחוקו מהשם יתברך ומתורתו, הוא מחמת עצם היותו מזרע ישראל ו"שלא עשני גוי", ואין השמחה תלויה בסבות כל שהם, כמו ההרחבות והרווחות שמוצא בצרתו, כי העולם הזה מלא הוא ביסורים ומכאובות תמיד, ובכל פעם אף כשנשלם לו חסרונו, יולדו לו חסרונות חדשים ששוב יביאוהו לעצבות ומרה שחרה, כי "אדם לעמל יולד", ותמיד תרדפהו עמל ויגון זה, אולם השמחה השלמה והתמידית היא שמחת היותו מזרע ישראל, מבני אברהם יצחק ויעקב, יהיה איהו שיהיה, באיזה מדרגה נמוכה שהוא, ואחר היותו בשמחה מחמת היותו מזרע ישראל, יכול לשמח עוד ועוד בכל עת שמרחיב לו השם יתברך, אם בבנים אם בבריאות הגוף אם בפרנסה וכו' וכו', ומחמת כן אף ביסוריו הקשים ביותר יכול וחיב להיות בשמחה עצומה.

ד-קכה

מקבל היה בין אנ"ש לענין הבעלי זכרונות הכתובים בספר ספוגי-
מעשיות בפעשה מהז' בעטלערס, שאחד מהם היה הצדיק רבי אלימלך
מליזענסק זיע"א (פידוע בין העולם שעשה תשובה גם על מה שהכה את
אמו בשעת הנקתו כדרך התינוקות).

ד-קכו

היו אומרים: אסור לו לאדם לדבר גבוהה אפלו בעבודת ה', היינו לדבר
מעבודות גדולות וקשות שמה חלילה יבחנו אותו מלמעלה וביאוהו לידי
נפיון, ומי יודע אם יעמוד הוא עצמו בנפיון.

ד-קכז

פרשו בדברי רבנו, שאמר "ממני לא יודעים כי אם נתן נפתלי מעט", "נתן
נפתלי אביסעל", שהפונה הפשוטה שהן מוהרנ"ת והן רבי נפתלי לא
יודעים ממנו כי אם מעט. וראה בהקדמת ספר חיי מוהר"ן.

ד-קכח

אָמרוּ אַנ"ש צוויי התורה שְׁצוּתָהּ שְׁלֵמוֹד וְעֶסֶק הַתּוֹרָה יְהִיָּה בְּבַחֲיַנְתָּ "בְּכָל יוֹם יְהִי בְּעֵינֶיךָ כְּחֻדָּשִׁים" סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ גַּם עַל עֵינֶיךָ רַבְּנוֹ זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָה וְהַהֲתַקְרְבוֹת אֵלָיו, שְׂאִי אֶפְשֶׁר כָּלֵל וְכָלֵל לְקַבֵּל וְלַהֲתַעֲלוֹת בְּדַרְכֵי עֲצוּתוֹ שֶׁל רַבְּנוֹ זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָה לֹא הַתְּחַדְּשׁוּת בְּדַרְכֵי זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָה מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ מִשְׁדָּךְ כָּל יְמֵי חַיֵּי כְּחֻדָּשִׁים מִמֶּשֶׁ.

ד-קכט

הֵיוּ אוֹמְרִים עַל עֵינֶיךָ הַדְּבוּרִים שְׁמֵדְבָרִים כְּנֶגֶד הַמְּפוֹרָסִים שְׁפָרְסוּמִים בְּשֶׁקֶר, הָרִי בְּאוֹתוֹ עֵת שְׂאֵנִי מְדַבֵּר שְׁלִילִי עַל הַצַּד שְׁכִנְיָד, שְׁמִזָּה לֹא יִצְמַח שׁוֹם תּוֹעֵלֶת, הָרִי יָכוֹל אֲנִי לְדַבֵּר מִהַצַּד הַחַיִּיבִי שֶׁהוּא הַטּוֹב הַנִּמְצָא בְּסִפְרֵי רַבְּנוֹ וְעֲצוּתוֹ הַקְּדוּשׁוֹת, שְׁמִזָּה בְּנֹדָאֵי תִצְמַח טוֹבָה. כִּי הֵיוּ מְקַפִּידִים לְבָלִי לְדַבֵּר כָּלֵל וְכָלֵל מִחֲסוּרוֹתֵיהֶם שֶׁל אַחֲרִים יְהִיָּה מִי שִׁיְהִיָּה.

ד-קל

בְּמָה שֶׁהַקְּפִידוֹ חֲכָמֵינוּ-זְכוּרֵנָם-לְבָרְכָה לְבָלִי לְתַת צְדָקָה לְעֵנִי שְׂאֵינִי הַגּוֹן, אָמרוּ אַנ"ש, שְׁעַקֵּר הַהֲשִׁתְּדָלוֹת בְּזָה צְרִיךְ לְהִיֹּת בְּעֵת שְׂאֵינִי לֹא סָכוּם כְּסָף נִכְבָּד לְחַלְקוֹ לְצְדָקָה, אוֹלָם בְּדָרְךָ כָּלֵל כְּשִׁנּוֹתֵנִי לְעֵנִי הַפּוֹשֵׁט יָד אֵין צְרִיךְ לְחַשׁוֹשׁ בְּדַבֵּר זֶה, אִם אֵין יוֹדְעִין בְּבִירוֹר שֶׁהוּא אֵינוֹ הַגּוֹן חֲלִילָה.

ד-קלא

הֵיוּ אוֹמְרִים לְזָה הַמַּעִיר הָעָרוֹת וְנִכְנָס בְּתַחוּמוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ לְהוֹכִיחוֹ וּלְיַסְרוֹ שְׁלֹא כְּהוֹגֵן אֲנִי מִבְּקֶשׁ אֲנִי מִמֶּדָּ, אֵל נָא תִתְּקוֹן אֶתְּהָ אֶת יְצָרֵי הָרַע,

הניחהו נא בשבילי, כי עלי הוטל לתקנו ולבטלו ולא עליך.

ד-קלב

אמרו: נמצאים אצלנו תלמידי חכמים הרבה, אולם תלמידי חכמים וגם חסידים הדבוקים באמת ברבנו וספריו, דבר זה חסר לנו עדן.

ד-קלג

שבחו מאד את ה"חפץ חיים" נוסף על כל שבחיו, גם בזה שסדר את ספרו "משנה ברורה" לפי סדר השלחן ערוך, ולא כספר וחבור בפני עצמו.

ד-קלד

כשהיו אנ"ש עובדי ה' המופלגים מתפללים שיתן להם ה' יתברך פרנסה, היו מתפללים בפירוש שיצילם ה' יתברך גם מעשירות וכמו שכתוב (משלי ל): "רש ועשיר אל תתן ליי". וכמובא בספרים שנסיון העשר קשה יותר מנסיון העניות.

ד-קלה

אָמרוּ: עֲנֵן לַמּוֹד הַפּוֹסְקִים שְׁצִנָּה עָלָיו רַבֵּנוּ מְאֹד כִּידוּעַ, כּוֹנְנֵנוּ הֵיטֵב
בְּדוֹקָא בְּאַרְבַּעַת חֻלְקֵי הַשְּׁלַח-עֲרוּךְ. בְּסֵדֶר שְׁסֻדְרָם רַבֵּנוּ ה"בֵּית-יוֹסֵף".

ד-קלו

אָנִי שְׁאֵמְרוּ, שְׁכָל אֶחָד מִתְלַמְיָדֵי רַבֵּנוּ קָבַל מֵרַבֵּנוּ לְאַחַר פְּטִירָתוֹ מְדֻרָה
מִיחָדָת. מוֹהֲרֵנוּ יְתֵ הָעֵסֶק עִם אָנִי שְׁ וְהַמְקָרְבִים, וְרַבֵּי שְׁמוּאֵל אֵיזִיק עִם
נְשִׁמוֹת הַמֵּתִים, וְרַבֵּי יוֹדֵל עֲנִינֵי הַפְּדִיוֹנוֹת.

ד-קלט

אָמרוּ: מִהֵיוֹצֵא מִדְּבָרֵי רַבֵּנוּ בְּשִׁבְחַת בְּנוֹ הַקָּדוֹשׁ רַבֵּי שְׁלֹמֹה אֶפְרָיִם זְכוֹרוֹנוֹ-
לְבָרְכָהּ, שְׁהֵיטֵב נִשְׁמָתוֹ גְּבוּהָהּ מְאֹד, שְׁהֵיטֵב כָּלוּל מִבְּחִינַת תְּרִין מְשִׁיחִין,
מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף וּמְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, וְעַל כֵּן נִקְרָא בְּשֵׁם שְׁלֹמֹה-אֶפְרָיִם, דְּהֵינּוּ
שְׁלֹמֹה בֶּן דָּוִד, וְאֶפְרָיִם בֶּן יוֹסֵף. וּמִשּׁוּם כֵּן הַפְּלִיג רַבֵּנוּ בְּשִׁבְחוֹ (רְאֵה חֵי
מוֹהֲרֵנוּ סִימָן כח, קעז, תקפג, וּבִימֵי מוֹהֲרֵנוּ יְתֵ סִימָן יא).

ד-קמ

הֵיוּ אָנִי שְׁ אֹמְרִים, שְׁגִדְלָתוֹ שֶׁל מוֹהֲרֵנוּ יְתֵ לְגַבֵּי שְׁאָר תְּלַמְיָדֵי רַבֵּנוּ הֵיטֵב גַּם
בְּזָה, שְׁהֵבִין וְהִרְגִישׁ יוֹתֵר מִכֻּלָּם, שְׁעֲנֵן רַבֵּנוּ הוּא גַם לְדוֹרוֹת הַבָּאִים וְלֹא
רַק לְדוֹרוֹ הוּא וְשְׁעֲנֵן רַבֵּנוּ בְּהַכְרַח שְׁיִמְשֵׁךְ עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת.

מנהגים ונוסחאות התפילה

ד-קמא

אנ"ש היו נוהגים בזמן חצות שקבע לנו רבנו (בלקוטי מוהר"ן סימן קמ"ט), דהינו ששה שעות מעת צאת הכוכבים - גם לשאר המצוות והסגלות התלויים בחצות, באכילת אפיקומן בלילי פסח וכו'.

ד-קמב

היו מאנ"ש המדקדקים בקימת חצות שנהגו לקרוא את סדר "קריאת שמע שעל המטה" בעודם שוהים בבית הכנסת אחר תפלת ערבית, וכדי שלא יוכלו למנעם בשיחה אחר כך בביתם.

ד-קמג

הקפידו אנ"ש לבלי לטעם כלום לאחר זמן חצות לילה עד לאחר התפלה, כי כך היה פנימיות רצון רבנו זכרוננו-לברכה.

ד-קמד

בְּאוֹמְאֵן נְהָגוּ אֲנִי שֶׁ לְהִתְעַטֵּף בְּטָלִית תֵּיכֶף בְּזִמְן הַמִּתָּר לְעֵטִיפָה, וְתִיכֶף לְאַחֲרֶיהָ הִחְלוּ לְהִתְפַּלֵּל שְׁחֲרִית, וְלִפְעָמִים אָרְדָּה זְמַן זֶה עַד הֵנָּח הַחֲמָה, כְּשֶׁעַתָּה וְרַבֵּעַ וְיֹתֵר, וְהַעֲוֹבְדֵי ה' הַגְּדוֹלִים שֶׁהֶאֱרִיכוּ בְּתַפְלָתָם, לֹא הָיוּ מְדַקְדְּקִים לְמַהֵר לְתַפְלַת ה'-י"ח דְּנֻקָּא עִם הֵנָּח הַחֲמָה, אֶלֶּא הִתְפַּלְלוּ בְּמַתִּינּוּת כְּדָרְכָם.

ד-קמה

כִּידוּעַ מְנַהֵג אֲנִי שֶׁ לְהִקְפִּיד עַל קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שְׁחֲרִית לְפִי שִׁיטַת הַמָּגוּן-אֲבָרְהָם, כִּי סִפֵּק דְּאוֹרֵייתָא לְחוּמְרָא, אוֹלָם כְּשֶׁהִתְעוֹרְרָה פְּעַם שְׁאַלְהָ שְׁלֹא נִתְּנוּ לְאֲנִי שֶׁ לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת רַק לְפִי זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע הַשְּׁנִי, וְהָיוּ כְּאַלְהָ שֶׁרְצוּ לְבַטֵּל לְגַמְרֵי אֶת הַמְּנִין לֹא הִסְפִּים לָזֶה רַל"י זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, וְאָמַר שֶׁבְּאוֹפֶן כֵּן צָרִיד לְסַמוֹךְ עַל דַּעַת הָרַב וְהַגְּר"א, וְלֹא לְבַטֵּל הַמְּנִין שֶׁל אֲנִי שֶׁ שֶׁגָּדַל חֲשִׁיבוֹתוֹ וּמַעֲלָתוֹ הוּא לְאִין שְׁעוֹר.

ד-קמו

נוֹהֲגִים הָיוּ לְהַזְכִּיר בִּ"הַרְיֵנִי מְקַשֵּׁר" וְכַדוּמָה אֶת שֵׁם רַבֵּנוּ עִם שֵׁם אָבִיו וְאָמוֹ, דְּהֵינּוּ "רַבֵּי נַחֲמָן בֶּן שְׁמֹחָה בֶּן פִּינְגָּא".

ד-קמז

לֹא נְהָגוּ אֲנִי שֶׁ לֹאמַר בְּשְׁחֲרִית אֶת הַפְּזוּמוֹן "יִגְדְּלִי". (כַּדַּעַת הָאֲרִיזְכָּרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ בִּשְׁעָה"כ (ח"א) בַּעֲנִין נוֹסַח הַתְּפִילָה, דָּף נ ע"ג (עמ' שכ"ח), וּבְרִישַׁ פַּע"ח (ח"א) רִישׁ שַׁעַר הַתְּפִילָה, מוּבָא בִּשְׁעֵית וּבְמִי"ב וּבְכַה"ח או"ח סח,

ד-קמח

בְּקִדְיֵשׁ אַחַר תְּיַבּוֹת 'בְּרִיךְ הוּא' הָיוּ אוֹמְרִים "בְּרִיךְ הוּא" וְלֹא אָמֵן.
(כְּשִׁיטַת הַרְמ"א בַּאו"ח ס"י נו, ס"ב, עיי"ש).

ד-קמט

בְּבִרְכַת "אַהֲבַת עוֹלָם" אָמְרוּ "וּשְׁבֵר עוֹל הַגּוֹיִם מְעַל צְנֹאֲרֵנוּ".

ד-קנ

בְּאוֹמְאֵן נְהָגוּ לומר הַגָּשָׁם - בְּנִקּוּד קָמָץ, וְלֹא יָדְעוּ מֵהַשְּׁיטוֹת שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ
בְּנִדּוֹן זֶה.

נֶסַח אֲנִ"ש בְּתַפְלַת הַשְּׂמוּנָה-עֶשְׂרֵה לומר בְּבִרְכַת "אַתָּה חוֹנֵן" חֲכָמָה
בִּינָה וְדַעַת" בְּלָבָד, וּבְבִרְכַת רְפָאִינוּ לומר "וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלָמָה לְכָל
מִכּוֹתֵינוּ כִּי אֵל" וְכו',

בְּבִרְכַת וְלַמְלַשְׁיָנִים, אוֹמְרִים "וְכָל הָרָשָׁעָה כָּרְגַע תֵּאבֵד" וְלֹא "וְכָל
הַמִּינִים".

בְּבִרְכַת "עַל הַצְּדִיקִים" אָמְרוּ "בְּאֶמֶת נִשְׁעֲנוּ" לֹא תִיבַת "בְּתַמִּים".

בְּבִרְכַת שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה אָמְרוּ "אָב הַרְחֵמֵן שְׁמַע קוֹלֵנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ חוּס וְרַחֵם".

בְּבִרְכַת רְצָה, נְהַגוּ אֲנִי"ש לומר: וּתְפִלְתֵם "מְהֵרָה" בְּאַהֲבָה תִקְבַּל בְּרָצוֹן וְכוּ'. (אולם ראה בהשמטות לחי"מ סי' פד).

בְּתַפִּילַת שְׁמִים שְׁלוֹם לֹא אָמְרוּ תִיבַת "יַחַד" אֶלָּא "כְּאַחַד בְּאוֹר פְּנִיד".

ד-קנא

"בְּשֵׁנֵי וּבְחֻמֵּי שֵׁנֵי" אָמְרוּ אֶל אֶרֶץ אֲפִים כְּבִנְסַח פּוֹלִין. (אולם ראה בח"ב סעיף תרכ"ח).

ד-קנב

נְהַגוּ אֲנִי"ש בְּחוּמֵי רַבָּה לְבָלֵי לְעֶרְךָ שׁוֹם סְעוּדָה בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת וּבְבֵית-הַמִּדְרָשׁ, מִחֻמַּת קְדוּשָׁת וְכַבּוֹד הַמָּקוֹם, וְאַפְלוּ בַיּוֹם הַיָּאֵר-צִיִּיט שֶׁל רַבְּנּוּ, וְכֵן סְעוּדַת בְּרִית מִיֵּלָה וְסְעוּדַת הַפּוֹרִים וְהַשְׁתַּכְרוּת לֹא קִיְמוּהוּ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ רַק בְּבֵתִים פְּרֻטִיִּים, מְלַבֵּד "סְעוּדָה שְׁלִישִׁית" שֶׁל שַׁבָּת שֶׁהוּא גַם עַת לְמוֹד בְּפִנֵּי רַבִּים, הִנְהִיגוּ בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת. וְאַפְלוּ הַלְמוּד בְּסִפְרֵי סְפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת בְּשַׁבָּת בְּבִקְרֵי הַנְּהוּג בֵּין אֲנִי"ש, לֹא לְמַדוּהוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת כְּנֶהוּג, אֶלָּא הָיוּ עוֹשִׂים קְדוּשָׁת בְּבֵית אֶחָד מֵאֲנִי"ש כְּרַבִּי נְחוּם שׁוֹסְטֶעַר אוֹ רַבִּי שְׁמִשׁוֹן וְשָׁם לְמַדוּהוּ. וְהַפֵּל מִחֻמַּת כְּבוֹד בֵּית-הַכְּנֶסֶת.

ד-קנג

הַנְּגוּן עַל הַפְּסוּק "עֲמַדָּה ה' יִדְכָּאוּ וְכוּ" אוֹמְרִים שֶׁהוּא נְגוּן עֲתִיק מְאֹד מִהַלְחָנִים שֶׁהִבִּיאוּ עִמָּם לְגָלוּת הַלְוִיִּם שֶׁעָמְדוּ עַל הַדִּוְקָן עוֹד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. וְהַנְּגוּן עַל הַפְּסוּק "בֵּינוּ בּוֹעֲרִים בְּעַם" פְּרָסְמוּ רַבִּי אֶהֱרֹן

קבליטשער וואין ידוע מי חברו, יש סברא שהיא עצמו חברו. הנגון על תיבות "וביום השבת וכו'" חברו רבי ירוחם מן.

ד-קנד

רב נסחאות התפלה המפרסם בין אנ"ש, הם מנסח וואהליו, וחברו רבם על ידי רבי משה בנו של רבי פנחס קאריצער זצ"ל.

ד-קנה

אלו מאנ"ש שהיו הולכים עם חוטי תכלת בציצית, היו בהם שהלכו עם חוט אחד של תכלת כשיטת הרמב"ם (הל' ציצית פ"א, הל"ו) והיו פאלה שהלכו עם שני חוטים, כשיטת הראב"ד (שם), רבי שמואל מאיר אנשין זכרונו-לברכה הלך עם חוט אחד.

ד-קנו

באומאן נהגו אנ"ש החשובים, כרבי שמשון בארסקי ורבי געצי זכרונו-לברכה, ללמוד בכל יום שעור בספר לקוטי מוהר"ן, בין מנחה למערב, כל אחד בדילוג יום אחד, דהינו שלמדו תורה אחת ואחריה את כל ההלכות הפזורים בספרי לקוטי הלכות המיסדים על תורה זו, ומחמת סדר למוד זה, לקח זמן רב לגמר תורה אחת.

ד-קנז

נהגו אנ"ש לעשות רקוד תיכף לאחר שמחת הברית מילה עוד לפני עריכת הסעודה.

ד-קנח

היו נותנים שם לתינוק בשם נחמן על שם רבנו, ללא ערבוב שאר שמות נוספים, ולא פדעת הסוברים לבלי לתת שם זה בנפרד.

ד-קנט

באומאן נהגו לעשות את החפה אחר השקיעה, ורק כשהתקימה החפה בערב שבת עשו אותה לפני השקיעה. אולם כאן בארץ ישראל, הקפיד רל"י זכרונו-לברכה לנהג כמנהג ירושלים להעמיד החפה לפני השקיעה.

ד-קס

נוהגים היו אנ"ש לכסות את התינוק בכסוי ראש בקטנותו ממש, וכמובא בספר המדות אות בנים (ח"א, סעיף ב').

ד-קסא

בענין הזכרת השמות הקדושים ושלובם שבקריאת שמע שעל המטה שעל פי נסח האר"י לענין עונש ד' מיתות בית-דין, היו שאמרום [ללא הזכרת שמות הקדושים] וכאלה שלא אמרום, וכל אחד ומנהגו.

ד-קסב

עת המולד אף על פי שהיא עת רצון, אף-על-פי-כן לא נהגו אנ"ש להיות נעור עבודה לפני עת חצות.

ד-קסג

אנ"ש לא היו עושים עסק מכבוד סנדקאות וכדומה. ורק כשיצא מזה תועלת לטובת שום דבר מצוה, כמו פעם בעת שהכניס רבי מתתיהו כהן זכרונו-לברכה את בנו בביתו של אברהם אבינו, מכרו את כבוד הסנדקאות, כי רצו להשלים בכך מעות להוצאות הברית, כי היה עני גדול ומרוד עד שלא היה לו אפלו להוצאות הברית, וקנה אותו רבי חיים ב"ר שבת

ד-קסד

נהגו לתת צדקה בעת שמחת תנאים או איזה פרישת ברית, וכדי שיהיה קיום להתנאים והפרישות ברית, בזכות הצדקה.

ד-קסה

באומאן הדליקו את הנר תמיד רק בציון רבנו ולא בקלויז.

ד-קסו

הקפידו אנ"ש כשפנו לעצמם בית בארץ ישראל שיבנו גם מקום מכבד עבור סכה, וכן כששכרו דירה בחוץ-לארץ, כי הסכה היא שמירה לבית, והוא על פי המבאר בדברי רבנו (בתורה רס"ו), על מאמר חכמינו זכרוננו-לברכה (סוטה יא). כל העוסק בבגנו מתמסכו, ובחינת "סכה" היא ההפך מזה, עין שם.

ד-קסז

היו אנ"ש מקפידים מאד לבלי לחיות לשואל שום דעה בהחלטיות, וספר רבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה דוגמא לזה, שפשהציעו לו לאשה את בתו של רבי אהרן קיבלטשער, הלך לשאל בזה את דעתו של רבי אייזיקל מאומאן, לא חנה לו רבי אייזיק מהי דעתו, אלא שאלו: וכי מהי דעתך אתה בשידוך זה? וכן כששאל בדבר זה את רבי שמשון בארסקי שאלו גם הוא קדי.

ד-קסח

נוהגים היו אנ"ש לומר תפלות בספר "לקוטי תפלות" אף בשבת, אולם
היו מדלגים את התפלות המדברים מחטאים ועונות והוא על פי מה
שאמר מוהרנ"ת לבנו רבי יצחק פמספר לעיל (ח"ב, סעיף תרע"ד).

ד-קסט

היו נזהרים מאד לבלי להכניס לופוחים עם אפיקורסים וכדומה, והיה
דרך לומר לאפיקורוס הבא להתנכח בעניני אמונה, "מוכן אני לומר לך
מה שבדעתי ואם תרצה שמע דברי ותקבלו ואם לאו, אבל את מה
שבדעתך לומר, להקשות ולהסביר, איני מעונין אף לשמוע כלל וכלל.

ד-קע

לא נהגו אנ"ש להשתטח ולהתפלל על קברם של תלמידי רבנו, לבד מציון
מוהרנ"ת זכרונו-לברכה שבעיר ברסלב, ואז השתטחו כבר גם על ציונו
של רבי אהרן הרב מברסלב הטמון בסמוך.

ד-קעא

נזְהָרִים הָיוּ אֲנִי שֶׁמֵּאֵד, לְבָלִי לְגֵרוֹם לְשׁוֹם מִחֲלֻקַּת וְיִכּוּחִים בְּבֵית
הַכְּנֶסֶת, וְאַפְלוּ בַּיּוֹם יֶאֱרָצִיט וְכִדּוּמָה לֹא הִתְגוֹדְדוּ לְהִתְפַּלֵּל דְּוָקָא לְפָנֵי
הַעֲמוּד, וְכֵן לֹא נִדְחֶקוּ לְקַבֵּל דְּוָקָא עֲלֵיהָ לְתוֹרָה, וְכִדּוּמָה בְּשָׂאָר כְּבוּדִים.

ד-קעב

נוֹהֲגִים הָיוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם עַל כָּל יִשְׂרָאֵל שְׂיִזְכוּ וְיִשׁוּבוּ בְּתִשׁוּבָה
שְׁלֵמָה.

ד-קעג

בְּנֵי הַבֵּר-מִצְוָה הָיוּ נוֹהֲגִים לְדְרוֹשׁ בְּסֵעוּדַת הַבֵּר-מִצְוָה תוֹרָה מִלְקוּטֵי
מוֹהַר"ן עִם הַ"הֲלָכָה" שֶׁבְּסֵפֶר "לְקוּטֵי הַלְכוֹת" הַמְּיוֹסְדֶת עֲלֶיהָ.

ד-קעד

הָיוּ גוֹעֲרִים בְּאֵלוּ הַמְעַשְׂנִים מְקַטְרֵת וּמְרִיחִים בְּטִבֵּק בְּבֵית הַמְדָרֶשׁ
וּמְלִיצִים עֲלֵיהֶם אֶת הַכְּתוּב "הִגֵּם לְכַבּוֹשׁ אֶת הַמִּלְכָּה עִמִּי בְּבֵיתִי". כִּי רִבְנוּ
הַזְהִיר וְאַסֵּר עֲלֵינוּ אֶת הָעֲשׂוֹן (כְּמוֹבָא בְּסֵפֶר "חַיֵּי מוֹהַר"ן" סִימָן רַעג ו-
תַעב).

ד-קעה

נוהגים היו להניח את הספר "לקוטי מוהר"ן" מתחת למראשותיו של חולה, כסגולה לרפואתו, וכמובא מזה בספרים מגדל סגלת הדבר להניח ספר קדוש למראשותיו של חולה.

ד-קעו

אנ"ש שבפולין היו נוהגים להניח את ספר "לקוטי מוהר"ן" למראשותה של המקשה לילד, וראו בזה כמה וכמה מופתים, וכמו כן ידוע היה מכמה וכמה עקרונות שהיו קוראים ואומרים כמה פעמים את ספר "ספורי מעשיות" ונפקדו בסיעתא דשמא, כמובא סגלתו בספר "חיי מוהר"ן" (סימן כה).

ד-קעז

הקפידו לבלי להספיד שום נפטר, וכמנהג החסידים ההולכים בדרךי הבעל-שם-טוב.

ד-קעח

אין הדבר מבורר, אם הספר הקדוש "קנאת ה' צבאות", חברו מוהר"ן ת"ע עזמו או אחד מגדולי אנ"ש שבזמנו. (ראה באריכות בספר "נוה-צדיקים" ל-ר' נ.צ. קעניג עמ' קעז-קפ).

ד-קעט

כְּשֶׁהָיוּ מְבַרְכִים אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ, הָיוּ גַם אוֹמְרִים וּמְבַרְכִים: "שְׂנוּזָה לְעִשׂוֹת תְּשׁוּבָה".

ד-קפ

נוהגים היו לטל נטילת ידים של שחרית אף לתינוק קטן. (עיין בנסמן בספר "אשי-ישראל על הל' תפילה פ"ב, הערה כ"ו, עמ' ט)

ד-קפא

היו נוהגים לומר ולהודיע לנפטר לפני הקבורה, שידע שהוא כבר נפטר וכשיגיע לעולם האמת, ידרוש בכל תוקף שיביאווהו לרבנו ושיתקשר ויאחז את עצמו ברבנו, ושידע שגם שם יש קלפות שלא יניחוהו לבוא למקומו, והוא על-פי המספר בספר "חיי מוהר"ן" (סימן קא).

ד-קפב

אחרי שישבו אנ"ש ודברו יחד ביניהם בעבודת השם ותברך, והיו מוכרחים להפסיק בדבורם, אמרו זה לזה בדרך חבה, "האסיפה עדיו לא

נגמרה ועוד נתראה שוב". כי ענין גדול היה אצל אנ"ש להתאסף ולדבר
יחד בעבודת ה' יתברך, כי יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום וצריך
לחשוב עצות מדי יום להנצל ממנו.

ד-קפג

באומאן היה נמצא "ספר תורה" שהשתמש בו עוד הבעל-שם-טוב,
והיתה בחזקתו של רבי יצחק אייזיק חתן רבנו, לאחר פטירתו קבלה
מוהרנ"ת מבניו הלא הם רבי שמחה ברוך ורבי אפרים ורבי ישראל, על
פי פסק דין שפסק בזה רבי אהרן רב העיר קרימנטשוק, (נכד הרב הבעל
התניא ובעלה של חיה בת רבנו). כי כך צוה רבי יצחק אייזיק בצוואתו.
לאחר שאטמו השלטונות הקומוניסטים את הקלויז, העבירו אותה
אנ"ש אל ביתו של רבי ברוך חתן רבי געציל, ואחר כך במלחמת העולם
השנייה נעלמה ולא נודע מקומה. בספר תורה נכבד זה היו קוראים רק
בראש-השנה וראשי-חודשים וכן כשבא אדם חשוב וכדומה, והרב
מאומאן המכנה "רבי פישעל" היה בא לפעמים לתפלת מנחה של שבת
במיחד עבור זה, וקראו בספר תורה זה לכבודו פראונו.

ד-קפד

ספר רבי אברהם שטרנהרץ זכרונו-לברכה, שענין הרקודים שמקומים
אנ"ש בכל יום אחר התפלה, החל מזה שדברו ושוחחו ביניהם בשמחה
רבה אחר התפלה אחר שזכו לקום בחצות לילה ולעבוד את ה' כל הלילה
וכו' וכו', וכשנזכרו מכל הטוב שזכו לה בא להם שמחה רבה כזו עד
שפצחו פיהם בשירה ורקודים.

ד-קפה

נזקרו לבלי להעיר את האורח הישן בעת חצות לילה לעריכת התקון, אף
שהיה מאני"ש, כי רצו לקיים מצות הכנסת אורחים כפשוטו. (וע"ע להלן
סעיף שפ"ז, ובח"ה סעיף רע"ח).

ד-קפו

היו אנ"ש נוהגים, בעת שהלכו להתבודד חוץ לעיר, כצווי רבנו, לא לצאת
לבד ממש, כי בספר הזהר (תולדות, ח"א דף קמו. ו-וישלח קסט: (ועיין
באריכות בזה בספר "שמירת הגוף והנפש ח"א פרק ק"ט, עמ': שיט-שכג)
(החמיר בזה, אלא היו יוצאים שנים ויותר בצותא, ורק כשהגיעו לשדה
שמחוץ לעיר, נפרדו כל אחד למקומו.

ד-קפז

אנ"ש נהגו לקרב את כל מי שרק בא והתחבר אליהם, לבד מבעל מחלקת
ובעל לשון-הרע המחרחר ריב ומדון, שהיו מרחיקים ומתרחקים ממנו
בתכלית.

ד-קפח

נוהגים היו אנ"ש בעת שבאו לבקר את החולה לספר לפניו איזה מעשה
מצדיקים או מעשה מספר ספורי מעשיות, והוא על פי מה שפרש רבנו
הפסוק "מגדיל ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו" בעת שבקר את בתו

שָׂרָה שְׁהִיְתָה חוֹלָה, (כַּמְסָפָר בְּסָפָר "חַיֵּי מוֹהַר"וֹן" סִימָן תַּע"ט וּלְעִיל ח"א
סַעִיף תַּקמ"ט), וְהָיוּ נוֹהֲגִים לְסַפֵּר אֶת הַמַּעֲשֵׂה מִהַמְהַרְשָׁ"א וּבְנוֹ הַסּוֹחֵר
(לְעִיל ח"ג, סַעִיף ק'), וַיֵּשׂ אֲוֹמְרִים הַמַּעֲשֵׂה מִהַקְּאֶפְצִין פֶּאֶשַׁע הַמּוֹבָא לְעִיל
(בְּחֶלֶק ב', סַעִיף ע"ר).

ד-קצ

בְּאוֹמָאן נִהְגוּ לְהַגְבִּיחַ אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה לְאַחַר הַקְּרִיאָה.

ד-קצא

נוֹהֲגִים הָיוּ אֲנִ"שׁ מִשְׁבַּעַת עֶשֶׂר בְּתַמּוּז עַד רֵאשִׁי-חֹדֶשׁ אָב לַעֲשׂוֹת רִקּוּד
וּלְזַמֵּר אַחַר הַתְּפִלָּה אֶת הַזְמֵר הַיְדוּעַ עַל הַפְּסוּק "כִּי נַחַם ה' צִיּוֹן",
וְכִהְרֹגֵלֶם בְּכָל הַשָּׁנָה, אוֹלָם לְאַחַר רֵאשִׁי-חֹדֶשׁ אָב עַד לְאַחַר תְּשַׁע־בָּאב
לֹא רִקְדוּ.

ד-קצב

אָמַר רַבִּי אֲבָרְהָם שְׁטַרְנְהַרְץ זְכוֹרָנוֹ-לְבָרְכָה לְרַבִּי גְדֻלְיָהוּ קַעֲנִיג זְכוֹרָנוֹ-
לְבָרְכָה בְּשֵׁם רַאבְר"ן זְכוֹרָנוֹ-לְבָרְכָה, שְׁהַקְפִּידוּ אֲנִ"שׁ לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין דְר"ת
עוֹד בְּזִמָּן קְרִיאַת שְׁמַע.

ד-קצג

נוהגים היו אנ"ש, ללמד שלחן ערוך עם התפלין דרבנו-תם תיכף לאחר
התפלה, כל אחד וסדרו.

ד-קצד

היו מקפידים לבלי להסיר את התפלין דרש"י עד לאחר עלינו, ורק
לאחריה להניח תיכף תפלין דרבנו ת"ם, ולצדק את הנחת התפלין
לחליצת תפלין דרש"י, וכדי שתחול הברכה שברך על תפלין דרש"י גם על
התפלין דר"ת.

ד-קצה

נהגו אנשי-שלומונו לומר בראש-חדש אחר התפלה הפזמון "אנעים
זמירות".

ד-קצו

מנהג אנ"ש שהונהג בשנים האחרונות, לפשוט בראש-חדש את התפלין
דרש"י ולהניח אחריה תפלין דרבנו-תם עוד לפני קריאת התורה,
ולחפסיק מעט עבודה. הנהיגו רבי אלתרן ספקטור זכרוננו-לברכה.

ד-קצז

היו נוהגים באומאן וכן בכל אוקראינא, לומר בכל יום לאחר התפלה את פיוט "אדון עולם", וכמובא בפוסקים, וכן את הששה זכירות (ראה בספר ליקוטי מהרי"ח ח"א עמו' ר"ו, ו-ר"י).

ד-קצח

נהגו אנ"ש שפשגומר האבל לומר קדיש על אב או אם לאחר י"א חדש, שנותן מזונות וכבוד קל לחבריו שיברכו לעלוי נשמת הנפטר.

ד-קצט

ביום יאר-צייט נהגו אנ"ש לצום (כמובא בשו"ע או"ח סי' תקס"ח), ולא חלקו י"ש עם מזונות פנהוג בעולם, רק נהגו שהבעל יאר-צייט הזמין בערב היאר-צייט או ביום היאר-צייט לפנות ערב, עשרה אנשים ואחר כך ערף להם סעודה. ולמדו יחד משניות ופזר מעות לצדקה לעלוי נשמת הנפטר.

ד-ר

היו מאנ"ש שְלַרְב שְמַחְתֶּם הַגְדוּלָה שֶהָיָה לָהֶם בְּבוֹא אֶרֶץ לְבֵיתָם, אָמְרוּ
"שִׁיר הַמַּעֲלוֹת" לְפָנַי בְּרַכַּת הַמְּזוֹן כִּי הָיָה זֶה אֶצְלָם כְּשֶׁבִּת וַיּוֹם טוֹב. כְּמוֹ
כֵן אָמְרוּ "מְגִדוֹל יְשׁוּעוֹת מִלְּפִי" כְּבִשְׁבָתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים.

ד-רא

מְבָרְכִים הֵיוּ "בְּרַכַּת הַמְּזוֹן" בְּהִתְלַהְבוֹת כְּזוֹ עַד שְׁאֵרָךְ לָהֶם זְמַן בְּרַכַּת
הַמְּזוֹן יוֹתֵר מֵעַצְמָם הַסְּעוּדָה.

ד-רב

נִוְהָגִים הֵיוּ לְהִתְאַסֵּף לְסְעוּדַת רֵאש־חֹדֶשׁ בְּאֶמְצַע הַיּוֹם וְהֵיוּ שָׂרִים אֲזַי אֵת
הַזְּמַר "בֵּית עַמִּי לֹא תִחַשֶׁה" שֶׁבְּסְלִיחוֹת "יּוֹם כְּפוֹר קֶטָן", וְכֵן נִהְגוּ עוֹד
בְּזְמַנּוֹ שֶׁל רַבֵּי נַחֲמָן טוֹלְטְשִׁינְעֵר זְכוּרֵנוֹ-לְבָרְכָה. (ע"ע לְהַלֵּךְ סְעִיף ש"י).

ד-רג

נִהְגוּ רַב אֲנִי"ש לְצוּם בְּתַעֲנִית בַּח"ב חֲצִי יוֹם, וְהִרְבֵּה נִהְגוּ לְצוּם כָּל הַיּוֹם,
וְכֵן נִהְגוּ מוֹהֲרֵי"ת זְכוּרֵנוֹ-לְבָרְכָה (וע"ע לְעִיל ח"י"ב סְעִיף תַּרְמ"ט ו-תַּש"יג;
וּבְלִיקוּ"ה או"ח ח"א ה' קְרִיחָה"ת ד,ה, (דְּפָרִיח:), וּבְפָרְט בְּשִׁנֵּי בִּתְרָא
שְׂאוּמְרִים אֲזַי בְּסְלִיחוֹת י"ג מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים, וְקָרְאוּ בִּתְוֹרָה "וַיִּחַל",
כְּנִהוּג בְּתַעֲנִית צְבוּר.

ד-ד

נהגו אנ"ש בימי השובבי"ם לצום יום אחד מימי השבוע (ראה ליקו"ה יור"ד ח"א הל' גילוח ה, ח, (דף רמא.)) ורבים נהגו לצום ביום ו' ולבלי להשלים את התענית, רק לטעום דבר מה בסוף היום, והיו אומרים: הנהגות אלו הם רק זכרון בעלמא שצריך לעשות תשובה, ואין זו התשובה בעצמה, כי התשובה בעצמה זו התשובה האמתית, כל אחד ותשובתו. כאן בארץ ישראל נוהגים אנ"ש, לבלי לאכל דבר מן החי ביום אחד מימי השבוע.

ד-ה

באומאן לא נהגו אנ"ש לומר סליחות לימי השובבים פנהוג בארץ-ישראל.

ד-ו

באומאן נהגו להתחיל באמירת "הודו" של ערב שבת כשעה לפני השקיעה, והיו פעמים שהכריזו אחר גמר התפלה לומר שוב קריאת שמע. פיזוע שבחוץ לארץ נמשך זמן השקיעה יותר משעה.

ד-ז

לא נהגו באומאן לומר בְּזֶמֶר "לְכָה דוֹדִי" שֶׁבְּתַפְּלַת לַיִל שֶׁבַת וְכֵן בִּ"א-ל אָדוֹן" שֶׁבְּתַפְּלַת שְׁחֲרִית, וְכֵן בְּהִלָּל, בִּ"הוֹדוּ לֵה" וְכוּ', וְכֵן נִהְגוּ בְּכָל אוֹקְרַאינָא.

ד-רח

נֶסַח אֲנִי"ש לומר בְּלֵיל שֶׁבַת וּפְרוֹס עָלֵינוּ סִפְת רַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם, בְּלֵי תִיבוֹת "סִפְת שְׁלוֹמְךָ" (שֶׁכָּבֵר נֶאֱמַר קִדְּם).

ד-רט

בְּאוֹמָאן לֹא נִהְגוּ אֲנִי"ש לומר "בְּרַכּוּ" לְאַחַר תְּפִלַּת הַמַּעֲרִיב שֶׁבְּלֵיל שֶׁבַת קִדְּם עָלֵינוּ (כַּדְעַת הַרְמִ"א בְּאוֹ"ח ס"י קִלְג, ע"ע בַּסְפֵּר אֲשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַל הַל' תְּפִילָה, פִּל"ד ס"י (עַמ' שְׁמ"ו), וְש"נ).

ד-רי

הַנְּגוֹן עַל הַזְּמֵר "כָּל מְקוֹדֵשׁ שְׁבִיעִי" שֶׁבְּזִמְרוֹת לַיִל שֶׁבַת, הוּא מְנַסַּח וְאוֹהֲלִין עִם מְעַט תּוֹסְפוֹת מֵאֲנִי"ש.

ד-ריא

הנגון של "מנוחה ושמחה" שבזמירות ליל שבת, הוא נגון מפרסם עוד מזמן רבנו.

ד-רבי

נהוג היה באוקראינה שכשנולד בן זכר לעשות סעודת מרעים קטנה בליל שבת ונקראה בשם "בן זכר" ובבקר לאחר התפלה עשו שוב סעודה ונקראה בשם "שלוש זכר" ואז היו מברכים את בני הבית שיתקיים הברית בעתו ובזמנו.

ד-ריג

בליל שבת נהגו רב אברכי אנ"ש להיות נעורים עד לאחר חצות, ועד אותה שעה זמרו הזמירות ולמדו בספרי תלמידי הבעל-שם-טוב, והיו כאלה שהלכו לישון תיכף אחר האכילה ונעורו בחצות לילה לעסוק בעבודת ה' ותברך.

ד-ריד

נגון הידוע שמזמרים אותו בברכת החדש, התאימו רבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה, באומאן לא נהגו לומר בברכת החדש כלל.

ד-רטו

בְּקִדְשֵׁי כְּתָר, אֹמְרִים "וְהוּא יוֹשִׁיעֵנו וְיִגְאָלֵנו שְׁנִית וְיִשְׁמָעֵנו בְּרַחֲמָיו לְעֵינֵי כָּל חַיִּי, וְאִין כּוֹפְלִים תִּיבֵת "שְׁנִית".

ד-רטז

אֲנִי שְׁהִיוּ אוֹכְלִים בְּסֵעוּדַת שְׁחָרִית שֶׁל שַׁבַּת בְּיָצָה עִם בְּצַל מְבוֹשָׁל אוֹ מְטוּגָן, כְּמִנְהַג יִשְׂרָאֵל. וְהָיָה יָדוּעַ שֶׁיִּסּוּד עֲנָן אֲכִילַת בְּיָצָה בְּשַׁבַּת בְּבִקְרָה הוּא מְהַצְדִּיק ר' פִּנְחָס קֶאֱרִיפֶר זצ"ל.

ד-ריז

לְעֵתִים קְרוֹבוֹת הָיוּ אֲנִי שְׁשָׁבְאוּמָאן מְזַמְרִים בְּשֵׁלשׁ סֵעוּדוֹת אֶת הַזְמֵר "אֵל מְסִתְתֵר" כְּנֶהוּג בְּעוֹלָם.

ד-ריח

נִהְיָ בְּאוּמָאן בְּשַׁבָּתוֹת שְׁבִימֵי הַחֶרֶף, שֶׁקָּדַם תְּפִלַּת הַמִּנְחָה נִגַּשׁ הַחֶזֶן לְעֵמֶד לומר בְּצִבּוֹר מְזַמּוֹר "בְּרַכֵּי נַפְשִׁי" וְהַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה "שִׁיר הַמַּעֲלוֹת"

ד-רִיט

נְהַגוּ אֲנִי שֶׁ לֹא מִצְוָה לְשַׁבֵּת קֹדֶשׁ לְפָנַי בְּרָכוּ שְׁבֵת פְּלִת עֲרֵבִית אֶת
הַמְזֻמֹּר "לְמַנְצַח בְּנִינֹת". (כַּמְבֹּאֵר בַּפַּמ"ג וּבַמ"ב או"ח ס"י רצ"ג, א,
וּבַרְמ"א ס"י תַּקנ"ט, ב).

ד-רַכ

הַנְּגוּן הַמְּוֹשֵׁר בְּפִי אֲנִי שֶׁ עַל הַזְמָר: "אֲדִיר אִיּוֹם וְנוֹרָא" בְּזִמְרֹת מוֹצָאֵי
שֶׁבֶת, יֵשׁ אוֹמְרִים שְׁחָבַר עַל יְדֵי רַבִּי מְנַדֵּל לִיטְוֹאק זְכוּנוֹ-לְבָרְכָה, וְיֵשׁ
אוֹמְרִים שְׁנִגְאָלָה מִן הַנְּכָרִים.

ד-רַכָּא

לֹא נְהַגוּ אֲנִי שֶׁ בְּשֶׁבֶת שְׁחַל בְּחֹל-הַמּוֹעֵד אוֹ בְּיוֹם-טוֹב, לְשִׁיר אֶת זְמִירֹת
שֶׁבֶת, לְבַד מִהַזְמָר "אֲשֶׁת חֵיל" וְ"אֲזַמֵּר בְּשֶׁבַחֲךָ" (עֵינִן בַּפְּסָקִי תְּשׁוּבוֹת
או"ח ס"י תע"ג, ב), אוֹלָם בְּסִעוּדָה שְׁלִישִׁית נְהַגוּ לְזַמֵּר אֶת כָּל הַזְמִירֹת
כְּבָכָל שֶׁבֶת, וּמִשׁוֹם שֶׁהַזְמִירֹת בְּסִעוּדָה שְׁלִישִׁית אֵינָה מְחַמֵּת הַיּוֹם-טוֹב
אֶלָּא מְחַמֵּת שֶׁבֶת.

ד-רכב

נהגו תושבי אוקראינא לאכל בסעודות השבת שבין פסח לשבועות, חתיכה ממצה הנשארת מפסח. (עין בפסקי תשובות או"ח סי' תצ"א, ובנטעי גבריא על הל' פסח ח"ג, פל"ח ס"א, (עמ' קס"ה))

ד-רכג

מנהג אנ"ש לומר "ותערב" בזמנים טובים אף ביום-טוב שחל בשבת.

ד-רכד

ביום א' של הסליחות נהגו אנ"ש לצום כל היום, ובערב ראש-השנה (ראה לעיל בח"ב סעיף תקס"ה) ועשרת ימי תשובה חצי יום כנהוג (כנזכר-לעיל בח"א, סעיף ת"ז).

ד-רכה

מנהג אנ"ש לומר באלוף את הקפיטל "לדוד ה' אורי" אחר נפלת אפים לפני הקדיש, וביום שאין אומרים תחנון לאמרו לאחר תפלת י"ח, ואחריה חצי קדיש, ובמנחה קדיש תתקבל.

ד-רכו

רוב הנוסחאות שבתפלת ימים-הנוראים הנהוג אצל אנ"ש, מיחסים למגיד מטרהוויץ זכרונו-לברכה.

ד-רכז

אמרו בצחות, בימי ראש-השנה פתח לנו רבנו הן את הלב והן את הכיס עם המעות "דאס בייטאלע", כי אין לשער את רב הצדקות שחלקו אנ"ש בערב-ראש-השנה, כי חלקו הרבה יותר משהיה ביכלתם.

ד-רכח

היו מקפידים מאד לבלי לשנות שום שנוי מנסחאות המקבלות בתפלת הימים הנוראים וכדומה.

ד-רכט

נוהגים היו אנ"ש לשיר בליל אי של ראש-השנה את שיר "אשת חיל" אף כשחל באמצע ימי השבוע, ולא זמרו חוץ ממנה שום זמירות אף כשחל בשבת.

ד-רל

נְהַגוּ אֲנִי שׁ לומר אֶת כָּל הַקְּפִיטָל "לְדוֹד מְזֻמּוֹר" וְכוּי שְׂאוּמְרִים אַחַר
תְּפִלַּת עֶרְבִית שֶׁל יָמִים הַנּוֹרָאִים, כָּל הַקְּהָל יַחַד מְהַחֵל עַד כְּלָה, וְכִמוֹ כֵּן
אֶת הַקְּפִיטָל "שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְמָקִים" שֶׁלִּפְנֵי בְּרֻכּוֹ שֶׁבַתְּפִלַּת שְׁחָרִית שֶׁל
יָמִים הַנּוֹרָאִים וְעִשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה, וְלֹא פָּסוּק בְּפָסוּק כְּמִנְהַגֵּנוּ כִּיּוֹם,
וְהַחֲזוֹן הָיָה מִתְּחִיל בְּחַזְנוֹתוֹ מִ"שְׂאוּ שְׁעָרֵי רְאשֵׁיכֶם" הָרִאשׁוֹן, וּבְשִׁיר
הַמַּעֲלוֹת, מִפָּסוּק "קוֹיִתִּי הִי".

ד-רלא

הָיוּ הַרְבֵּה מֵאֲנִי שׁ נִזְהָרִים לְבָלִי לְדַבֵּר כָּלֵל מְלִיל אִי שֶׁל רֵאשׁ-הַשָּׁנָה עַד
לְמַחְרָתוֹ אַחַר תְּפִלַּת מוֹסָף. (רֵאשׁה שִׁיחוֹת הַר"ן סַעִיף כ"א).

ד-רלב

רַבִּי נַחֲמָן נְעַמִּירוּבָעַר הָיָה מִתְּחִיל בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל בְּשַׁבַּת בְּנִסְחַ מִיַּחַד
מִתִּיבּוֹת "לְכֹל קְהֵלָא קְדִישָׁא הָדִין" (שֶׁבַתְּפִלַּת "יְקוּם פּוֹרְקוֹן") וְלֹא
כְּמִנְהַגֵּנוּ כִּיּוֹם לְהַתְּחִיל מִתִּבּוֹת "וְכֹל מִי שֶׁעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צְבוּר".

ד-רלג

נִסַּח הַנְּגוּן לְפָנֵי הַתְּחִלַּת תִּיבַת "אֲשֶׁרִי", וְכֵן הַנִּסַּח עַל "הַנְּנִי הָעֲנִי"
שֶׁבְּתַפְּלַת מוֹסָף שֶׁל יָמִים הַנוֹרָאִים, הוּא מְרַבֵּי לֵיב קוֹנְסְטַאנְטִינֶעֶר זְכוּרֹנוֹ-
לְבָרְכָה, כִּי רנ"ט הָיָה אוֹמְרוֹ לְעֶצְמוֹ בְּלַחֵשׁ בְּנֶהוּג בְּכַמָּה קֹהֲלוֹת.

ד-רלד

נִסַּח הַנְּגוּן מִתְּבוֹת "מְכַלְכֵּל חַיִּים" שֶׁבְּתַפְּלַת מוֹסָף שֶׁל יָמִים הַנוֹרָאִים,
הוּא מְרַבֵּי יְרַחֵם חַזֵּן זְכוּרֹנוֹ-לְבָרְכָה, וְרַבֵּי לֵיב קוֹנְסְטַאנְטִינֶעֶר הַנְּהִיגוֹ
אֶצֶל אֲנִי ש.

ד-רלה

הַנִּסַּח עַל הַפִּיּוּט "וַיֵּאָתְּרוּ כָל לְעַבְדֶּךָ", שֶׁבְּתַפְּלַת רֵאשִׁי-הַשָּׁנָה, חִבְּרוּ רַבֵּי
יְרוּחָם חַזֵּן הַמְּפוֹרָסִים זְכוּרֹנוֹ-לְבָרְכָה, וְהַנְּהִיגוֹ אֶצֶל אֲנִי ש רַבֵּי לֵיב
קוֹנְסְטַאנְטִינֶעֶר זְכוּרֹנוֹ-לְבָרְכָה.

ד-רלו

נִסַּח הַנְּגוּן שֶׁל "וַיִּתְּנָה תְּקוּף", עֶקְרוֹ הוּא מִהַמְּגִיד מְטָרָהּ וּוּיָץ זְכוּרֹנוֹ-לְבָרְכָה
וַיֵּשׁ בּוֹ גַם מִנְּסַחֹתָיו שֶׁל רַבֵּי לֵיב קוֹנְסְטַאנְטִינֶעֶר זְכוּרֹנוֹ-לְבָרְכָה.

ד-רלז

הנִסָּח על תיבות "אַלְקִינוּ וְאֵלֵינוּ" שְׂאוֹמֵר הַחֲזֵן בְּסֵדֶר "שׁוֹפְרוֹת" שְׁבִתְפֹּלֶת מוֹסֵף שֶׁל רֵאשׁ-הַשָּׁנָה, יִסְדּוּ רַבֵּי נְחֻמָּן טוֹלְטְשֵׁינְעֵר זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָה. וְרַק בְּסֵדֶר "שׁוֹפְרוֹת" הָיוּ מְנַגְּנִים תֵּיבוֹת אֵלּוּ.

ד-רלח

בְּרֵאשׁ-הַשָּׁנָה בֵּין יוֹם הָרֵאשׁוֹן לְיוֹם הַשְּׁנִי הָיָה מְנַהֵג לְלַמֵּד בְּסֵפֶר לְקוּטֵי מוֹהֲר"ן, וּבְשָׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת הָיָה רַבֵּי אַבְרָהָם שְׁטֵרְנֵהָאָרֶץ זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָה לְלַמֵּד בְּסֵפֶר לְפָנָי צְבוּר אֲנִ"שׁ, וְהָיָה נֶעְמָד בְּבִימָה שְׁבָאֲמָצֵעַ הַקְּלוּזִי וְלִמֵּד אֶת הַתּוֹרוֹת שֶׁל "תִּקְעוּ מִמְּשָׁלָה" (לִיקוּ"מ ח"ב ס"י א') "תִּקְעוּ אֶמוּנָה" (שם, ס"י ה') וְכוּ' בְּקוֹל רָם, כְּשֶׁשָּׁאֲלוּהוּ פְּעַם כְּמָה מֵאֲנִ"שׁ: הָאֵם אֵינְךָ מְפַחֵד מֵעֵין טוֹבָה בְּלִשׁוֹן סִגֵּי נְהוּר, עָנָה: רַבְּנוּ הוּא טוֹב עֵין וְאֵין לִי מִמָּה לְפַחֵד.

ד-רלט

הָיוּ מְקַפִּידִים מְאֹד, לְבָלֵי לְשָׁלוּחַ אֶלְמָן אוֹ גְרוּשׁ לְשָׁלִיחַ-צְבוּר לְהַתְּפַלֵּל בְּיָמִים הַנּוֹרְאִים. (עֵיין בַּפְּסָקִי תְּשׁוּבוֹת או"ח תְּקַפָּא, ז').

ד-רמ

בְּעֶשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה לֹא נִהְגוּ אֲנִי שֶׁ לְסִיִּים בְּבִרְכַּת סִיּוּם הַתְּפִלָּה "עוֹשֶׂה
הַשְּׁלוֹם" אֶלָּא "עוֹשֶׂה שְׁלוֹם" וְרַק בְּקִדְיֵשׁ אָמְרוּ "עוֹשֶׂה הַשְּׁלוֹם".

ד-רמא

מְנַהֵג אֲנִי שֶׁ לֹא מְנַהֵג בְּ"שֶׁבֶת-תְּשׁוּבָה" כָּל הַתְּהִלִּים בְּצַבּוּר קִדְּם תְּפִלַּת
הַמְּנַהֵג.

ד-רמב

בְּלֵיל יוֹם-כְּפוּר, נִהְגוּ רֹב הַצַּבּוּר לֹא מְנַהֵג אֶת כָּל הַתְּהִלִּים אַחַר תְּפִלַּת
מְעָרִיב, וְאֵלּוּ מֵאֲנִי שֶׁ שָׁהִיוּ נִזְקָרִים בְּקִימַת חֲצוֹת בְּיוֹתֵר, אֶמְרוּ אִם
בְּצַבּוּר לְפָנֹת בְּקָר.

ד-רמג

הַנֶּסֶח שֶׁבְּתְּפִלַּת "יַעֲלֶה תַחֲנוּנֵנוּ" וְכוּ' שֶׁאֲמָרִים בְּתְּפִלַּת לֵיל יוֹם-כְּפוּר הוּא
מִהַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב. וְכֵן שָׁמַע רַל"י זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָה מִחֲזוֹן עִיר מְעֻזָּבוֹ בְּבִקְרוֹ
שֵׁם בְּצַעֲרוֹתוֹ.

ד-רמד

יום-כפור שחל בשבת, אין נופלים על פניהם לא ב"עלינו לשבת" ולא בסדר העבודה, הן הצבור והן החזן. (עיון בפסקי תשובות או"ח סי' תקצ"ב, הערה 12).

ד-רמה

ביום-כפור שחל בשבת, נוהגים היו באומאן להתחיל תפלת המעריב תיכף מ"מזמור שיר ליום השבת", אולם כאן בארץ ישראל נוהגים אנ"ש כמנהג ארץ ישראל לומר גם את תפלת קבלת שבת.

ד-רמו

בהושענא-רבא היו אנ"ש נוהגים לומר אחר תפלת ערבית את "חמש דברים", קצתם בבית המדרש וקצתם בביתם, ואחר צאת הלבנה התחילו לומר תהלים במתינות רבה משך כמה וכמה שעות, ואחר גמר אמירת תהלים היו רוקדים הרבה מאד, והיו כאלה שהלכו לישון אחר כך וקמים לותיקין לתפלת שחרית בנהוג, כי לא היה קפידא בדוקא להיות ערים כל הלילה, וכמאמרו של רבנו זכרון-לברכה שאמר (לעיל ח"א, סעיף תקמ"ד): "בהושענא, העקר הוא האמירה".

ד-רמז

מְנַהֵג אֲנִי שֶׁ לְהַתְפִּיל בְּהוֹשָׁעָא רַבָּא בְּנִסְחַי יָמֵי הַנּוֹרָאִים, דְּהִינּוּ מִתְחִילַת
הַתְּפִלָּה עַד תְּפִלַּת שְׁמוֹנֵה-עֶשְׂרֵה, וְכֵן בְּקִדְשַׁת שְׁחָרִית וּמוֹסָף.

ד-רמח

בְּהוֹשָׁעָא-רַבָּא, אֵין אוֹמְרִים "וְתַעֲרַב".

ד-רמט

בְּשִׁמְחַת-תּוֹרָה לֹא הָיוּ נוֹהֲגִים אֲנִי שֶׁ לַעֲשׂוֹת רְקוּדִין בְּמַעֲגָלִים, אֶלָּא הָיוּ
רוֹקְדִים עִם הַסְּפָרִים סָבִיב הַבֵּימָה שְׁלֹא בְּמַעֲגָל, וְגַדְל הַשְּׁמֻחָה
וְהַתְּלַבּוּת שֶׁהִיָּתָה אֶצְל אֲנִי שֶׁ בְּשִׁמְחַת תּוֹרָה אֵינָה נִתְּנֶת לְתַאֲוֵר כָּלֵל
וְכָלֵל.

ד-רנ

מְנַהֵג אֲנִי שֶׁ בְּלִיל שְׁמֻחַת תּוֹרָה לְקִרְוֵא בְּתוֹרָה בְּפָרְשַׁת "וְזָאת הַבְּרָכָה" עַד
"מְעוֹנָה", וְקוֹרִין לְתוֹרָה חֲמִשָּׁה קְרוּאִים. (עֵינִן לִיקוּטֵי מַהְרִ"ח ח"ג, עמ' תש"א).

ד-רנא

מנהג אנ"ש לומר בשמחת תורה לפני תפילת מוסף את הפזמון "י-ה אלי"
ויבנסח המקביל, ובהזרת הש"ץ אומרים "ותערב".

ד-רנב

נהגו אנ"ש ללבוש בגדי שבת בעת הדלקת נר חנכה. (עיי"ש עמי תשי"ט).

ד-רנג

אמרו בבדיחותא, עוד סבה יש לנו לשמוח בחג החנכה, מחמת שאפשר
ללכת אז לישון מוקדם יותר מבכל יום, ובכך להזדרז יותר בקימת חצות
לילה.

ד-רנד

בימי החנכה היו נוהגים לרקוד מעט אחר מעריב, וכהרגלם בכל השנה,
ולאחריה להדליק את הנרות.

ד-רנה

בְּעֶרְב־שַׁבָּת שֶׁל חֲנֻכָּה הָיוּ מִתְפַּלְלִים מִנְּחָה קֹדֶם הַדְּלָקַת הַנְּרוֹת. (כמבוא במ"ב סי' תרפא, ב).

ד-רנו

בְּיוֹם הָאֲחֵרוֹן שֶׁל חֲנֻכָּה הִנְקָרָא "זֹאת חֲנֻכָּה" הָיוּ אֲנִי"ש מִתְאַסְּפִים יַחַד לְאַחַר הַדְּלָקַת נֵר הָאֲחֵרוֹן, וְהָיוּ שָׂרִים זְמִירוֹת חֲנֻכָּה וְכֵן מְזַמְּרִים גְּסָחֹת שֶׁל תְּפִלַּת יוֹם-כְּפוּר, לְפִי הָאֲמוּר בְּלִיקוּ"מ (תוֹרָה ז' חֶלֶק ב') שֶׁכְּפִי הַסֵּלַח נָא שְׂזוּכָה לְפַעַל בְּיוֹם-כְּפוּר כֵּן זוּכָה לְבַחֲנֵינָה חֲנֻכָּה עֵין שָׁם, אוֹלָם לֹא הֶאָרִיכוּ בָּהּ הַרְבֵּה, וּכְדֵי שְׂיֻכְלוּ לְהַתְעוֹרֵר בְּחֻצוֹת לִילָה.

ד-רנז

לֹא נִהְגוּ אֲנִי"ש לְהַקְפִּיד בְּדוּקָא בְּאַפִּינֵי מִצוֹת מְצוּה בְּעֶרְב־פֶּסַח, וְסִפְר רַבִּי אֲבָרְהָם שְׁטַרְנְהַרְץ זְכוֹרֵנוּ-לְבָרְכָה לְרַבִּי לִוִי יֶצְחָק זְכוֹרֵנוּ-לְבָרְכָה, שֶׁגַּם הָרַב מְטַשְׁעֵרִין לֹא נִהַג בְּמִנְהַג זֶה, בְּהִטְעִימוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַרְבֵּה טְעָמִים וְחֻשְׁשׁוֹת הַמְּבַטְלִים חוּמְרָה זוֹ, וּבְעֵקֶר מִחֲמַת הַמְּהִירוֹת וְהַפְּזִיזוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּאַפִּינֵי הַמְּצָה בְּשַׁעַת דְּחוּקָה זוֹ, וּבְנִדְאֵי מִי שֶׁהֵיכֹלֵת בְּיָדוֹ לְאַפּוֹת בְּשַׁעַת זוֹ כְּרֵאוּי, נִכּוֹן הַדְּבָר מְאֹד וְכַמְּבֹאֵר בְּסִפְרִים. (עֵיין בַּפְּסָקֵי תְּשׁוּבוֹת תְּנַח, ד, עמ' קסד-קסה) .

ד-רנח

לא היו נוהגין אנ"ש לבוא ולשהות באומאן בימי חג הפסח ובחול המועד, אלא שהו כל אחד בביתו, ורק בחול-המועד ספות התאספו הרבה מאנ"ש לכבוד הלולת רבנו, ואז גם עלו להשתטח על ציון רבנו הקדוש (ראה עוד להלן בח"ה סעיף קל"ה), מה שלא נהגו כן בשאר ימים טובים ובראש-חודש (אולם עיין להלן בח"ה, סעיף קל"ה; ובח"ו סעיף מ"ג).

ד-רנט

בערב-פסח נהגו הרבה מאנ"ש הפכורים לצום כדיון, ולא להפטר על ידי סיום.

ד-רס

בלי-הסדר לא אמרו אנ"ש תקון חצות, ויצאו ידי חובת התקון בזמרים הפזמון: "אדיר הוא יבנה ביתו בקרוב", שבו מבקשים על בנן בית המקדש במהרה, וכדברי מוהרנ"ת זכרוננו-לברכה לעיל (בחלק ב', סימן א-תשפ).

ד-רסא

הנגון הידוע של "קרב יום" ו"חסל סדור פסח", חפרו על-ידי אנ"ש.

ד-רסב

בְּלִיל יוֹם טוֹב שְׁנֵי שָׁל פֶּסַח הָיוּ אֲנִי שֶׁשׁ שְׁבָחוּץ-לְאָרֶץ, נוֹהֲגִים כְּמִנְהַג הָאָרֶץ לְסַפֵּר סְפִירַת הָעוֹמֵר אַחַר עֲרִיכַת הַסֶּדֶר (רֹאה בְּנִסְמָן בְּפִסְקֵי תְּשׁוּבוֹת תַּפֵּט, א). כְּשֶׁהִטְעַם לְדַבֵּר הוּא שָׁאֵם יְבִרְדָּה עַל הַסְּפִירָה לִפְנֵי עֲרִיכַת הַסֶּדֶר, הָרִי הַכְּרִיז בְּזֶה שְׁיֹם זֶה הוּא כְּבָר ט"ו נִיסָן וְאִיךָ יוֹכַל אַחֲרֵי-כֵן לְעָרוֹךְ אֶת הַסֶּדֶר מִשׁוּם סְפִיקָא דִּיּוֹמָא שֶׁל יוֹם ט"ו נִיסָן. וְרַבֵּי גְעָצִי זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה שֶׁהָיָה מְהִיר בְּסְפִירַת הָעוֹמֵר בְּיוֹתֵר, הָיָה בָּא לְבֵית-הַמִּדְרָשׁ אַחֲרֵי עֲרִיכַת הַסֶּדֶר לְסַפְרוֹ בְּמִנְיָן יַחַד עִם מְעַט הַבְּחוּרִים שֶׁעָרְכוּ שָׁם אֶת הַסֶּדֶר.

ד-רסג

בְּלִיל שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח, לֹא נִהְגוּ אֲנִי שֶׁלֵּהִיּוֹת יַעֲוֹרִים כָּל הַלֵּילָה.

ד-רסד

בְּאַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח, הָיוּ אֲנִי שֶׁשׁ מִתְאַסְּפִים יַחַד לְפָנוֹת עֶרֶב, וְחִילְקוֹ מְעַט יַיִן וְכִדּוּמָה, וְסַפְרוּ אֶת הַסֶּפֶר מִנְסִיעַת הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב לְאָרֶץ-יִשְׂרָאֵל כְּנִסְחָתָנוּ הַיְדוּעָה, וְכַמוֹדָפֶס לְעִיל (בְּחֶלֶק ב, סְעִיף שׁו).

ד-רסה

בְּלִיג-בְּעֵמֶר, הָיוּ אֲנִי שֶׁשׁ מְרַבִּים בְּתַפְלוֹת וּבְהַשְׁתַּטְחוֹת עַל צִוּוֹן רַבְּנוּ.

ד-רסו

נְהָגוּ אֲנִי שֶׁ בְּשָׂבוּעוֹת לֹמֵר וּלְזֹמֵר אֶת הַזֵּמֶר "אֶתְּהַ נְגִילֶת" הַכְּתוּב בְּתַפְּלַת מוֹסֵף שֶׁל רֵאשׁ-הַשָּׁנָה, בְּנִגּוֹן הַיְדוּעַ הַמְדַבֵּר מִשְׁבַּח קְבֵלַת הַתּוֹרָה וּמַעֲמַד הַר סִינַי, וְהָיוּ מוֹסִיפִים עוֹד לֹמֵר וּלְזֹמֵר אֶת הַפִּיּוֹט וְהַתְּפִלָּה הַמוֹבֵאֵת בְּשַׁעֲרֵי-צִיּוֹן (בְּתַפְּלוֹת לְיוֹם הַשַּׁבָּת) "בְּרוּךְ שְׂמֹךְ" "בְּשָׂמִי שְׂמִי קָדָם" וְכוּ', בְּאוֹתוֹ נִגּוֹן

ד-רסז

תְּשַׁעֲהוּ-בְּאֵב שְׁחָל בְּשַׁבָּת, הָיוּ מְאַנְיִשׁ שֶׁהָיוּ לוֹמְדִים כְּהַרְגֵלָם, וְהָיוּ שֹׁנְהָגוּ שְׁלֹא לְלַמֵּד רַק מְדַרְשׁ אֵיכָה וְכִדּוּמָה. (רֵאשׁה בְּנִסְמֵן בְּפִסְקֵי תְּשׁוּבוֹת תְּקַנֵּד, ד).

ד-רסח

הָיוּ אוֹמְרִים אֶת הַעֲשָׂרָה מְזֻמּוֹרִים הַנִּקְרָא "תְּקוּן הַכְּלָלִי" עַל צִיּוֹן רַבְּנֵנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּיוֹם תְּשַׁעֲהוּ בְּאֵב, אָף לְפָנֵי הַצְּהָרִים.

ד-רסט

יום תשעה-באב ה'ה לאנ"ש יום של תשובה וחרטה, והיו מרבנים מאד
בנתינת צדקה, וכאמרם זכרוננו-לברכה: אין ירושלים נפדית אלא בצדקה
(שבת קלט).

ד-ער

נהגו אנ"ש לרקוד במוצאי תשעה באב לאחר ברפת הלבנה.

ד-רעא

השיר הידוע בין אנ"ש "הנה מה טוב ומה נעים" ו"אשרינו מה טוב
חלקנו" הנה מושר עוד בפני אנ"ש בזמנו של מוהרנ"ת.

ד-ערב

היו מאנ"ש שנהגו לומר כל יום את הקפיטל שבתהלים מימי שנותיהם,
כל אחד ומספר שנותיו.

אנ"ש

מכלל

סיפורים

ד-רעג

עובדי ה' מפלגים היו אנ"ש שבטרהוויץ, בפרט הצטינו באחדות ואהבה שביניהם, עד שהיו מפרישים כל ממונם לקפה כללית שמשם נזונו כלם. רבי סענדער טרהוויצער שבראשם זכרונו-לברכה, בהדרו במצות הצדקה, לא היה אוכל כי אם לחם ו"קוואס" חמיצה העשויה מסלק, וכל ממונו הנשאר היה מפריש לצדקה.

ד-רעד

רבי סענדער טרהוויצער זכרונו-לברכה היה מרבה מאד בעבודת התפלה בלחות עצומים ובהתלהבות עצומה, בפרט מפורסם היה בתפלת השבת, כמו בעת אמירת "יהא רעוא" וכו' שבזמר אומר בשבחיו, לפעמים בעת תפלתו בתפלת שחרית של שבת, ארץ לו תפלת מזמור "רננו צדיקים" משך כחצי שעה, וכך עבדו את ה' הוא וחבורתו כחסידי הראשונים משך כל חייהם.

ד-ערה

רבי ליב אחיו של רבי סענדער טרהוויצער זכרונו-לברכה היה אדם קדוש ונעלה מאד, פעם תפס את זקנו והפליג בשבח עצמו, ואמר: זקני זו כפר נקיה מ"הרהור" עשרים וחמש שנה. "די בארד איז שוין פינעף און

ד-רעו

פעם בפורים בעת השכרות והשמחה הגדולה נפל רבי לייב זכרוננו-לברכה על הארץ לרב שכרותו ואניש השמחים שם עברו משום מה לחדר סמוך לרקד שם, קם רבי לייב ועבר למקומם וגער בהם באמרו: וכי גם בעולם הבא תנהגו עמי כך שתשאירוני לבדי, וכי כך נוהגים לחבר? ותיכף התעוררו מדבריו ועשו קשר ברית ביניהם שלא יפרדו לעולם זה מזה הן בעולם-הזה והן בעולם-הבא.

ד-רעז

ספר רבי אברהם ב"ר נחמן זכרוננו-לברכה, שפעם באמצע ימות החורף שמע באמצע הלילה צעקות נוראות מהציון, כשנגש לראות מי הוא הצועק ושואג כל כך, ראה איך שרבי סענדער טרהאוויצער שוכב שם בפשוט ידים ורגלים ושואג בתפלתו בקולי קולות.

ד-רעח

רבי סענדער טרהאוויצער זכרוננו-לברכה, חבר פיזיע פמה וכמה נגונים, ביניהם הנגון המושך בפי אניש על "תפלת טל", והנגון על הזמר "ידיד נפש", וכו' הנגון על הפסוק "אם זכרתיך על יצועי", "עבר קציר קלה קנץ" ועוד. נגון התנועה על הפסוק "סורו ממיני מרעים" כמדומה שהוא מרבי מענדלי ליטוואק זכרוננו-לברכה.

ד-רעט

כְּשֶׁנִּתְפָּרֵס שְׁמוֹ שֶׁל רַבֵּי סַעֲנֵדְעַר טְרַהוּוּיָצֶער וְאַנְשֵׁיו, בְּעִירוֹת שְׁמֻסְבִּיב לְטְרַהוּוּיָץ כִּי הִתְקַרְבוּ עַל יְדוֹ הַרְבֵּה אַנְשִׁים לְדַרְךְ רַבְּנוֹ, רָצוּ כַּמָּה מִהַמְתַּנַּגְדִּים לְהַפְּתוֹ כְּרֵאוֹי. וְסַכְּמוּ בִּינֵיהֶם שְׁבַעַת שְׁיָבוֹא רַבֵּם לְטְרַהוּוּיָץ לְשָׁבוֹת שֶׁם בְּשַׁבָּת, כִּי שִׁיכֶת לְמַגִּידוֹתוֹ, יָבוֹא בְּוַדַּאי גַּם רַבֵּי סַעֲנֵדְעַר לְקַבֵּל פָּנָיו וּלְבָרְכוֹ בְּשֵׁלּוֹם כְּנֶהוּג, וְאַזּוּ יִתְפָּסוּהוּ וַיִּכְוֶהוּ מִכָּה רַבָּה לְעוֹנֵשׁ עַל מַעֲשָׂיו. וְהֵנָּה כְּשֶׁנִּסְעַר רַבֵּם עִם אַנְשֵׁיו לְבוֹא לְטְרַהוּוּיָץ, בְּדַרְךְ נִסְיַעְתֶּם, רָצוּ לְהַפְּנִס לְאַיִזָּה עֵינָה קִטְנָה שְׁשֶׁם הָיָה דָר אֵיזָה מְפּוֹרָסִים אַחֵר עִם חֲסִידִים, הִזְהִירוּ חֲסִידֵי הָעֵינָה לְחֲסִידִים הַנִּי"ל שֶׁלֹּא יִפְּנְסוּ לְתוֹךְ עֵינָתֶם, מִחֲמַת שֶׁהָיָה בִּינֵיהֶם כַּמָּה וְכַמָּה חֲלוּקֵי דַעוֹת, עַד שֶׁרַבֵּם צָוָה לָהֶם שֶׁלֹּא יִתְּנוּ לוֹ לְהַפְּנִס אֵלָיו, אוֹלָם הַמְּפּוֹרָסִים הַנִּי"ל הִתְעַקֵּשׁ בְּדוֹקָא וְנִכְנַס וּבֵא לְתוֹךְ הָעֵינָה, וְתִיכֵף הִתְלַקְחָה בִּינֵיהֶם מַחֲלַקֶת עַד שֶׁהָפּוּ זֶה אֶת זֶה, וְהוֹכַרְח הַמְּפּוֹרָסִים לְבְרוּחַ עִם אַנְשֵׁיו מֵעֵינָה זֶה כָּל עוֹד נִפְשָׁם בָּם, בְּדַרְךְ מִנְּסַתֶם כְּשֶׁדָּבַר הַמְּפּוֹרָסִים מִגְּנוּתֶם שֶׁל חֲסִידֵי הָעֵינָה, נִעְנָה וְאָמַר לְאַנְשֵׁיו: "הֵם אֵינָם בְּרַסְלַעֲבֶער'ס", כְּאוֹמֵר שֶׁאֵין חֲסִידִים אֵלּוּ שׁוֹתֵקִים כְּחֲסִידֵי בְּרַסְלַב הַשׁוֹתֵקִים וּמַבְלִיגִים.

ד-רפ

לְרַבֵּי סַעֲנֵדְעַר טְרַהוּוּיָצֶער זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה הָיָה כַּחַ הַשְּׁפָעָה לְהַפְּלִיא, וּמִסְפָּרִים שְׁבַעַת שֶׁהִשְׁתַּדַּל בְּבִנְיַת הַקְּלוּיָז שְׁבֵאֹמֵאן בְּשָׁנוֹת תַּרְכ"ה-כ"ו כְּשֶׁהָלַךְ אֶל אַנִּי"ש לְעוֹרְרָם וּלְהַתְרִימָם עֲבוּר זֶה, הוֹשִׁפְּעוּ כָּל כָּף מַדְבְּרָיו עַד שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים לוֹ: "קַח כַּמָּה שְׁתַּרְצָה". כְּשֶׁבֵא אֶל רַבֵּי אַבְרָהָם בְּעֵרְנֵיו נִכְד רַבְּנוֹ לְהַתְרִימוֹ עַל הַנִּי"ל, אָמַר לוֹ: תִּנְנוּ מַעוֹת בְּשִׁבִיל בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל סְבָכֶם, "גִּיט גַּעֲלָד פֶּאר אֵייעֶר זַיִדְנִיס שׁוּהֵל", וְנָתַן לוֹ סְכוּם חָשׁוּב, לֹא אָבָה רַבֵּי סַעֲנֵדְעַר לְקַחְתּוֹ, וְהוֹסִיף רַבֵּי אַבְרָהָם בְּעֵרְנֵיו עוֹד עַל תְּרוּמָתוֹ, וְשׁוּב לֹא אָבָה רַבֵּי סַעֲנֵדְעַר לְקַחְתּוֹ, וְהוֹסִיף עוֹד, עַד שֶׁנָּתַן אֶלָּף רַעֲנַדְלֵאךְ, דְּהֵיִינוּ שְׁלֶשֶׁת אֲלָפִים רוּבֵל שֶׁהָיָה הוֹן עֲתֵק בִּימֵים הָהֵם, תִּפְּסוּ רַבֵּי סַעֲנֵדְעַר בִּידָיו וְנִשְׁקֶם, בְּאָמְרוֹ אֵלָיו: אֲשֶׁרִי הַיָּדִים שְׁנוֹתָנִים אֶלָּף רַעֲנַדְלֵאךְ עֲבוּר עֲנִין רַבְּנוֹ, "וּוֹאוֹיִל זְעַנְעוּ דִּי הָעֵנֶט וּוֹאֵס גִּיבֵן טוּיִזְנֵט רַעֲנַדְלֵאךְ פֶּארֵן רַעֲבָנִיס

ד-רפא

אָמרוּ אַנ"ש בְּשִׁבְחֵי אַנ"ש שְׁמַעִיר טְרֵהוּוִיץ, שְׁיֵשׁ לָהֶם יֵלֵב פְּתוּחַ בְּעִבּוּדֵי
ה' יִתְבָּרַךְ, וְכֵן 'פִּיס' פְּתוּחַ לְצִדְקָה, כִּי גִדְל נְתִינַת הַצְּדָקָה שְׁהִיָּה בְּחִבּוּרְתֶּם
הִיָּה לְאִין שְׁעוֹר. וְלְדוּגְמָא, הִיָּה לָהֶם בְּשׁוֹתְפוֹת אַרוֹן מִיַּחַד עֲבוּר בְּגָדִים,
וְכָל אֶחָד שְׁהִיָּה חֶסֶר לוֹ אִיזָה מְלָבוּשׁ, הִלְדּוּ וְנִגְשׁ לְאַרוֹן הַמִּיַּחַד וּבַחֲרָ לוֹ
מֵה שְׁהִיָּה צְרִיךְ לוֹ.

ד-רפב

אַנ"ש מְטְרֵהוּוִיץ הָיוּ מְפָרִישִׁים כָּל כָּד צְדָקָה, עַד שְׁאִמְרוּ עֲלֵיהֶם שְׁאִין
מְחַלְקִים מְעַשֵּׂר מְמוֹנָם, אֶלָּא מְשִׁאִירִים מְעַשֵּׂר לְעֲצָמָם וּמְחַלְקִים שְׁאִר
מְמוֹנָם לְצִדְקָה.

ד-רפג

רְבִי סְעֵנְדָּעֵר, נְפֹטֵר בְּשָׁנוֹת ה'תּר"ל-תּר"מ.

ד-רפד

רבי סענדער טרהוויצער זכרונו-לברכה, היה בעל צדקה נפלא ונורא, וכן כל אנשי חבורתו, אף על פי שהוא בעצמו היה חי בדחקות ועניות עצומה. פעם בערב פסח שלח לרבי הירץ שטרנהרץ סך של עשרים ושלושה רובלים לכבוד הוצאות חג הפסח, וזה היה סכום גדול ונכבד מאד, וכן שלח לעוד מאנ"ש.

ד-רפה

כשהתקרב רבי סענדער לאנ"ש, התפלאו והשתוממו עליו כל מכיריו, ואמרו זה לזה, מה היה לו לרבי סענדער שנהפך לחסיד ברסלב, כי היה סוחר גדול, ופתאום נהפך לעובד ה' מפלג כמוהו, ובערב שבת בחצות היום בעוד שישבו חבריו הסוחרים בחנויותיהם ועסקו במסחרם כהרגלם, הלך כבר הוא לבוש בבגדי שבת לבית הכנסת, לקבל את קדשת השבת.

ד-רפו

ספר רבי אהרן קיבליטשער זכרונו-לברכה, מדרוך עבודתו של רבו ר' פנחס קיבליטשער זכרונו-לברכה שבאמצע ימות החורף הקרים, היה קורא לו רבו רבי פנחס קיבליטשער ומבקשו שילווה אותו בהלכו לטבול בנהר הקפוא, והלך עמו, והיה שובר את הקרח וטובל בנהר. ותיכף ביוצאו, תפסו רבי אהרן ועטפו במעיל פרוה "פעלץ" וסחבו על גבו עד לביתו, ואף על פי שהיה ר' פנחס הצניע לכת מאד אולם כדי לעשות עבודה קשה כזו היה מוכרח לעוד אחד שישיע לו, כי היה בזה משום סכנת נפשות ממש.

ד-רפז

פעם למד רבי פנחס קיבליתשער זכרוננו-לברכה לפני אנ"ש שבקיבליתש את התורה "חיים נצחיים" שבלקוטי מוהר"ן חלק א סימן כא, מענין השבעים קלין שעל ידו מגליו את המוחין מתעלומתו, בבחינת "צעקתינו יודע תעלומות" וכו', כשגמר את הלמוד נעלם ולא ידעו היכן הוא, עד שמצאוהו באיזה עזרת נשים עומד וצועק בקולי קולות וקיים בעצמו מה שלמד לפני הצבור. רבי פנחס השאיר אחריו בת אחת בלבד.

ד-רפח

רבי פנחס קיבליתשער זכרוננו-לברכה, נפטר בשנות התר"ל, בהיותו בגיל צעיר כבן ארבעים. הוא היה איש קדוש מפלג, לרב חלשתו וחולאתו לא היה יכול אף לאכל סעודה ראויה משך כל ימות השבוע, ומשום זה לא נטל ידיו לסעודה משך ימות השבוע, ורק בשבת דחק עצמו ליטול ידיו לסעודה משום כבוד השבת ולטעום משהו.

ד-רפט

רבי פנחס קיבליתשער זכרוננו-לברכה, היה חשוב ונערץ כל כך בין חשובי חסידי טאלנע, לפני התקרבותו לרבנו, עד שמנהו הרבי מטאלנע שהוא ידבר וידריך את האברכים בעבודת ה' וביראת שמים.

ד-רצ

רבי פנחס קיבל יטשער וכן רבי אהרן קיבל יטשער תלמידו זכרוננו-לברכה, היו בעלי מנגנים וחברו כמה נגונים המפורסמים בין אנ"ש.

ד-רצא

רבי פנחס יהושע, על אף עניותו הגדולה, נהג לתת פדיון בכל ערב-ראש-השנה לרבי אבאלי תלמיד מוהרנ"ת, שהיה עשיר גדול. על פי מה שמוכר בלקוטי מוהר"ן חלק א סימן ר"כ ע"ן שם, וכן נהגו אנ"ש.

ד-רצב

אביו של רבי טוביה באבריניצער, הנקרא בשם אסיע, היה עוד ממקורביו של מוהרנ"ת, אחר כך נתרחק מאנ"ש על ידי מפורסם אחד שקרבו וחבבו מאד, והיה נוסע עם כל בניו ונכדיו לרבו לקבוץ אנ"ש בראש-השנה, והיו נוסעים ביחד מעיר באבריניץ, הוא עם בנו רבי טוביה, ועם נכדו רבי מרדכי ועם ניניו בני רבי מרדכי, בבחינת "בנערינו ובזקנינו גלף", עד שהבעל-עגלה הקבוע שהיה להם, היה אומר בבקיאות: זה בנו של זה וזה בנו של זה וכו', "טי סין טע" "טי סין טע".

ד-רצה

רבי לייבל קאנסטאנטינער היה חזן בימים הנוראים בעירו קאנסטאנטין, ומשום כך לא היה בא להתפלל בקבוץ אנ"ש, אולם את כל מקורביו שקרב לדעת רבו, שלחם לאומאן, כי חשש לעזוב את משרת חזנותו, שממנה היתה פרנסתו, ואנ"ש היו מתבדחים עליו באמרם: דומה הוא רבי לייב לשמש המעיר את הקהל לסליחות והולך אחר כך בעצמו לישן,

כי הִזָּה מְקָרֵב אַנְשֵׁים חֲדָשִׁים וְשׁוֹלְחִים לְקַבּוֹץ אַנְי"שׁ, וְהוּא עֲצָמוּ לֹא בָּא, אוֹלָם כְּשֶׁקָּרֵב אֶת רַבֵּי אֵיִזִיק וְדַבֵּר עִמּוֹ שְׂיִסַּע לְקַבּוֹץ אַנְי"שׁ, אָמַר לוֹ רַבֵּי אֵיִזִיק: "אִם אַתָּה אֵינְךָ בָּא עִמִּי אֵינִי נֹסֵעִי". מִסַּר אֶת נַפְשׁוֹ וְהִפְקִיר אֶת פְּרָנְסָתוֹ, וּבָא לְאוּמָן לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה עִם רַבֵּי אֵיִזִיק, בְּהִגִּיעַם הַתְּפִלָּאוֹ אַנְי"שׁ מִרַבֵּי אֵיִזִיק, כִּי הִזָּה אֲבָרָד יָקָר וְחָשׁוּב מְאֹד. וְכִהוֹקְרָה עַל מַעֲשָׂהּוּ כְּבָדוּהוּ אַנְי"שׁ שְׂיִתְפַּלֵּל מוֹסֵף לְפָנָיו הָעֲמוּד בַּיּוֹם הַשָּׁנִי שֶׁל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, כְּמִנְהַגוֹ

ד-רצו

לְרַבֵּי אֵיִזִיק אֵיִזִיקְנִשְׁטֵיין זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה הָיוּ חֲתָנִים תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְאַנְשֵׁים גְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה, כְּמוֹ רַבֵּי פִּינְיָא ב"ר אֲשֶׁר ב"ר יִשְׂרָאֵל מִבְּאֶפְרָיִם, וְרַבֵּי דָּוִד בִּנְיָמִין מִבְּאֶפְרָיִם, שֶׁהָיָה בְּנוֹ שֶׁל אֶחָד מֵאַנְי"שׁ מִבְּאֶפְרָיִם, וְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְוִינְבֵּעֶרְג, שֶׁהָיָה לְמֶדֶן גְּדוֹל, נִהְרַג בְּאוּמָן בְּבֵיתוֹ, וְכֵן עוֹד שְׁנֵי חֲתָנִים

ד-רצז

רַבֵּי אֶהְרֹן לִיפְוּעֶצְקֶער זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, הִזָּה בְּסוֹף יָמָיו סָגִי נְהוֹר, הוּא זָכָה לְאַרְיִכוֹת יָמִים. וּבְסוֹף יָמָיו הִזָּה דָר בְּעִיר דְּאִמִּינְקֶע, כִּי שָׂם הָיוּ גְּרָמִים בְּנֵיו שֶׁהָיוּ מִתְּפָרְנְסִים מֵאַכְסִנְיָה שֶׁהָיְתָה בְּרִשׁוֹתָם. אוֹלָם נִקְבַּר בְּעִיר דְּאִמִּיטְרִיִּוּקֶע הַרְחוֹקָה כְּעִשְׂרָה קִילּוֹמֶטֶר מִדְּאִמִּינְקֶע, וְתוֹשְׁבֵי הָעִיר הִלְכוּ עִם מִטָּתוֹ בְּרִגְלָם עַד לְעִיר דְּאִמִּיטְרִיִּוּקֶע, לְרַב חֲשִׁיבוּתוֹ, כִּי אָמְרוּ: וְכִי אֶת רַבֵּי אֶהְרֹן נוֹלִיד בְּעִגְלָה?!

ד-רצח

כְּשֶׁנִּסְעוּ פְּעַם גּוֹיִם עַל אִם הַדָּרֶךְ הַסְמוּךְ לְעִיר זְדַמְיִנְקָה הַחֲלִיטוּ בִּינֵיהֶם
שְׂיִסְעוּ לְנוֹחַ בְּבֵית הָאֲכַסְנִיָּה שֶׁל רַבֵּי אֶהְרֹן, כִּי אָמְרוּ זֶה לָזֶה: גִּלְדָּה וְנִסְעוּ
לָשֵׁם וּבִינֵיהֶם נִשְׁמַע אִיךָ הַצְּדִיק הַזֶּקֶן "סְטַאֲרַאטְצַאק" מִתְפַּלֵּל, כִּי אֶפְלוּ
הַגּוֹיִם הָעָרִיכוּ אֶת תְּפִלָּתוֹ שֶׁהִיְתָה לְהַפְּלִיא.

ד-רצט

רַבִּי מְנַדְלִי לִיטְוּוּאק וְרַבֵּי בְרוּךְ אָפְרִים זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה בַּעַל מַחְבֵּר סֵפֶר
"בְּאֵבֵי הַנְּחָל", הָיוּ מִחֲסִידֵי חַב"ד לִפְנֵי הַתְּקַרְבוּתָם לְאַנ"ש. רַבִּי מְנַדְלִי
הָיָה לְמִדּוֹן מְפֹלֵג וְקָרַב הַרְבֵּה לְאַנ"ש, וּבְרֵאשׁ-הַשָּׁנָה הָיָה שְׁלַחַן מִיַּחַד עֲבוּר
אַנ"ש שֶׁבָּאוּ מְלִיטָא, וְהָיוּ מְכַנִּים אֶת הַשְּׁלַחַן: "דְּעַר לִיטְוּוּשְׁעַר טִישׁ",
"הַשְּׁלַחַן הַלִּיטְוּאִי". רַבִּי לִוִי יֶצְחָק זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה הַפִּיר עוֹד זֶקֶן אֶחָד בְּשֵׁם
רַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁהָיָה מִתְלַמְּדֵי שֶׁל רַבִּי מְנַדְלִי. (וַע"ע לַהֲלֹן סַעִיף: שְׁנַד-שְׁנַז).

ד-שלא

הַתְּחִלַּת הַתְּעוֹרְרוּתוֹ שֶׁל רַבִּי מְעַנְדֵּל לִיטְוּוּאק זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה לְהַתְּקַרֵּב
לְדָרֶךְ רַבֵּנוּ, הִיְתָה בְּהַתְּעַמְקוֹ בַּמְּשָׁל, הַמּוּבָא בְּסוֹף תּוֹרַה מ"ח חֵלֶק ב',
מִהַעֵץ הַגִּדֵּל מֵאֵה שָׁנָה וְכוּ', כִּי בָּא אֵלָיו מִתְנַגֵּד אֶחָד וְאָמַר לוֹ בְּהַלְצָה:
רְאֵה מָה כְּתוּב בְּסֵפֶר? וְהַשְׁתוּמָּם בְּאֵמַת רַבִּי מְעַנְדֵּל, אִוְלָם נִעְנָה וְאָמַר:
מְעַנְיָן הַדְּבָר לְרְאוּת מָה כְּתוּב בּוֹ עוֹד, לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ, וְאִכּוֹ הַתְּעַמֵּק
וְהַבִּיט בְּעֵין הָאֵמַת בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ, וְנִתְעוֹרַר מִזֶּה לְהַתְּקַרֵּב אֶל דָּרֶךְ רַבֵּנוּ.

ד-רצד

בַּעַת שְׁגָמְרוּ לְבָנוֹת אֶת הַקְּלוּי בַּפַּעַם הַשְּׁנִיָּה בַּשָּׁנָה תִּרְכִּיּוּ, בָּא מוֹשֶׁל הָעִיר עִם זְוֹגָתוֹ לִרְאוֹת וּלְהִתְרַשֵּׁם מִהַבְּנִין וּבְדִקּוֹ מִבְּחוּץ וּמִבְּפָנִים, כִּי נִתְּפָרְסָם אַף בֵּין הַגּוֹיִם לְבְנִין יָפָה עַד מָאֵד, בְּהִיּוֹתוֹ בְּפָנִים בֵּית הַמְּדַרְשׁ, פָּגַשׁ בְּרַבִּי מְנַדְּלִי לִיטּוּאָק זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל בְּדִבְיָקוֹת וְהִתְלַהְבוֹת נוֹרָאָה כְּדָרְכּוֹ, הִתְפַּעֵל אַף הוּא מִתְּפַלְתּוֹ כֹּל כֶּךָ, עַד שֶׁאָמַר לְזוּגָתוֹ: מָה אוֹמֵר לָךְ, אֵלּוּ הֵייתִי אֲנִי אֱלָקִים, הֵייתִי מִמֶּלֶא כֹּל בְּקִשׁוֹתַי תִּיכֶף וּמִיָּד.

ד-ש

בְּבִרְסָלָב הָיָה דָר אֶחָד מְגֻדוֹלֵי אֲנִ"שׁ שֶׁכְּנוּהוּ "רַבִּי זֹשָׁא גָאֹט" רַבִּי זֹשָׁא ה', הוּא קִבֵּל אֶת הַכְּנוּי הַזֶּה מִתּוֹשְׁבֵי הָעִיר מִשׁוּם שֶׁכָּל הַיּוֹם דָּבַר רַק מִהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְכָל דְּבָרָיו הָיָה מְזַכֵּיר אֶת ה'. הוּא הָיָה בַּעַל מַכְלֵת, וּכְשֶׁהָיָה פּוֹנֵה אֵלָיו אֶחָד לְבִקְשׁוֹ אֵיזָה דְּבַר אָמַר לוֹ: כֵּן קַח נָא כְּרֻצוֹנְךָ, וְתִיכֶף הָיָה פּוֹנֵה שׁוֹב וְדָבוּק בְּתַפְלָה וּבַעֲבוּדַת ה'. הוּא בָּרַח לְטָשְׁעָרִין עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה, שֶׁפַּעַם גָּנַב גּוֹי אֶחָד אֶת מַעִיל הַפְּרוּהַ הִיקָרָה מִהַגְּרָף שְׁלִיד עִיר בְּרִסְלָב, וּכְשֶׁהִתְחַלְפוּ שׁוּמְרֵי הַגְּרָף לְרֹדֵף אַחֲרָיו פָּגַשׁ בְּבְרִיחַתּוֹ אֶת רַבִּי זֹשָׁא שֶׁנִּסְעַע לְתוֹמּוֹ בַּעֲגָלָתוֹ, פָּנָה אֵלָיו הַגָּנֵב וּבִקְשׁוֹ, הֶעֱלִינִי נָא לַעֲגָלָתְךָ, וְהֶעֱלֵהוּ, בְּנִסְעָם אָמַר לוֹ הַגָּנֵב: הֲרִי כָּל כֶּךָ קָר לָךְ, וּבְכֵן קַח אֶת מַעִיל הַפְּרוּהַ וְהִתְחַמַּם בָּהּ, לְבֶשׂ אוֹתוֹ רַבִּי זֹשָׁא בְּשִׁמְחָה, אַחֲרֵי-כֵן כְּשֶׁבָּאוּ בְּמְרוּצָה שְׁלִיחֵי הַגְּרָאָף וּמִצְאֻהוּ יוֹשֵׁב בַּעֲגָלָה לְבוּשׁ בְּמַעִיל אֲדוֹנָם, הִלְקוּהוּ הַיֵּטֵב וְהַכְּנִיסוּהוּ לְבֵית הַסֵּהַר, וְלֹא עָזַר לוֹ שׁוּם תְּרוּצִים וְהִצִּטְדָּקוּיּוֹת, בְּלִית בְּרִיָּה הַבְּרִיחוּהוּ אֲנִ"שׁ וְעָבַר לְדוּר בְּטָשְׁעָרִין וּנְפִטֵר שֵׁם. הָיָה לוֹ בֶּן בֶּשֶׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל, שֶׁהָיָה אֲבִירָךְ יָקָר מָאֵד, וְזוּגָתוֹ שֶׁל רַבִּי אַהֲרֹן קִיבְלִיטְשְׁעֵר זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, חֲמוּתוֹ שֶׁל רַבִּי לְוִי יִצְחָק זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, הֵייתָה מְסַפֶּרֶת לוֹ בְּכָאֵב, אֵיךְ שֶׁבְּזִמְנִים הַקּוֹדְמִים הָיָה מִתְאַרְחַ אֲצֵלָם רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּשִׁבְתוֹת, וְהָיָה עוֹרֵף אֶת הַשְּׁלֶחַן וְהִזְמִירוֹת בְּהִתְלַהְבוֹת נִפְלָא שְׁאִין לְשַׁעַר, רַבִּי לְוִי יִצְחָק כְּבָר לֹא הִפִּירוּ כִּי נְפִטֵר צְעִיר, רַבִּי נִתָּן ב"ר אֲבָרְהָם שְׁטֵרְנֵהָרֵץ זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, עוֹד הִפִּיר אֶת רַבִּי זֹשָׁא וְהָיָה מְרַבֵּה לְסִפְרֵי

ד-שב

אין נתן לתאר כלל גדל השמחה שהיה אצל אנ"ש כשבאו והתקבצו יחד על ראש-השנה כל אחד ממקומו. ורבי מרדכי סוקולובער זכרוננו-לברכה, שהיה מו"ץ בעירו סוקולוב, כשראה ופגש את צבור אנ"ש המתקבצים לא יכול היה להתאפק עד שהיה מרקד מחמת שמחה, וברך ברפת "שהחינו", והתנהג אז בכל משך ימי ראש-השנה כאדם פשוט בתכלית, בלי שום גנוני כבוד וכדומה כנראה לרב חשוב כמותו.

ד-שג

פעם בראש-השנה נכנס לקלוז איזה משכיל בעת שעמדו הקהל בתפלתם את הפיוט "לאל עורך דין", ראה רבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה שהתרגש מאד מגדל התעוררות המתפללים, עד שאמר אחר כך לידידיו: "מה אומר לכם, האנשים בכו? כותלי בית המדרש בכו"

ד-דש

בעת אמירת ה"אקדמות" הייתה התעוררות נפלאה וגדולה לאין שעור, ורבים מאנ"ש היו שהוזילו פנחל דמעות, לרב ההתעוררות וההשתוקקות.

ד-שה

ביום ראשון של ראש-השנה אחר אמירת התשליך, היו באים להקלוז בשנים האחרונות המון רב מבני העיר אומאן, עד שהיה קשה מחמת כן להכנס לפנים הקלוז, לרב הדחק, ועל כן היו רבים מאנ"ש מתפללים מנחה וערבית באכסניותיהם, וכמה פעמים היה דחק רב כזה שהיה

בְּהַכְרַח לְנַעַל אֶת הַקְלוּזִי לְרַב הַדַּחֵק וּמַחֲשֵׁשׁ תַעְרוּבוֹת.

ד-שו

עַל אִף הַמַּחֲלֶקֶת הַגְּדוּלָה שֶׁהִיָּתָה עַל רַבֵּנוּ וְאַנְשָׁיו, אִף-עַל-פִּי-כֵן רַבִּים הָיוּ מִנְּכַדֵי הַחוּלְקִים הַמְּפֹרָסִים שֶׁהִתְקַרְבוּ לְדַרְךְ רַבֵּנוּ, וְהָיוּ מְתַפְלְלִים עִם אֲנִישׁ בְּפִזְוִיָּהֶם.

ד-שז

סֵפֶר רַבִּי גְּדַלְיָהוּ אֶהְרֹן קִינִיג זצ"ל, אָמַר לִי פַעַם רַבִּי וְוֵעֲלוּל מִינְצָבֶרֶג זצ"ל, עֶקֶר הַהֶרְגֵשׁ שֶׁיֵּשׁ לִי לְעֵנָן רַבֵּנוּ, הוּא מֵהַמְרָאָה מְקוֹמוֹת שְׁחֵבֶר הַרְבֵּ מְטָשְׁעֵרִין עַל "סֵפֶר הַמְּדוּת".

ד-שח

הַרְבֵּ מְטָעֶפְלִיק, רַבִּי שְׁמִשׁוֹן אֶהְרֹן זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, שֶׁעָלָה בְּסוֹף יָמָיו לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְכִנּוּהוּ תוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם הַרְבֵּ מְטָעֶפְלִיק, הָיָה מְרַבֵּה לְהַתְּפַלֵּל עִם אֲנִישׁ שְׁבִטְעֶפְלִיק, וְרַבִּי לִוִי יֶצְחָק זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, הָיָה מְלַמֵּד לְבָנָיו. בְּעֵת הַפְּרָעוֹת מֵהַרוֹצְחִים הַבּוֹלְשֶׁבִיקִים, נִכְנְסוּ גַם לְבֵיתוֹ, בְּרָצוֹתָם לְרָצוֹחַ נֶפֶשׁ, כְּדָרְךְ שֶׁנֶּהְגּוּ לְרָצוֹחַ אֶת הַרַבָּנִים וְחֲשׂוּבֵי הַיְהוּדִים, וְכָבֵר כּוֹנֵן נֶגְדוֹ אֶת הַרוֹבֵּים לְהַרְגוֹ, אוּלַם בְּהַבְחִינָם בְּאִמּוֹ שֶׁשָׁכְבָה שָׁם חוֹלָה בְּמַחֲלַת הַטִּיפּוּס, פָּחְדוּ שֶׁמָּא תִדְבִיק אוֹתָם בְּמַחֲלַתָּהּ הַקּוֹשָׁה וּבְרָחוּ מֵהַרָּה מִבֵּיתוֹ, רַבִּי לִוִי יֶצְחָק זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה הָיָה שָׁם בְּשַׁעַת מַעֲשָׂה.

ד-שט

ספר רבי מרדכי מס'לונים זכרוננו-לברכה, שספר לו בלן המקוה מטבריה, שפעם היה עצירת גשמים קשה עד שלא היה מים להחליף את מי המקוה, וקבעו רבני העיר שיסגרו את המקוה לטבילת אנשים וישתמשו בו אך ורק לטבילת נשים, והנה שם בטבריה דר אחד מאנ"ש זהיר מאד בטבילה שהיה הולך למקוה פעמים בכל יום, פעם בחצות לילה ופעם בחצות היום, וכשבא אז בחצות היום לטבול במקוה כהרגלו, קנטר אותו הבלן ואמר לו: "הלילה כבר לא יהיה לך מקוה, כי כך קבעו רבני העיר". נשבר לבו מאד, ונעמד להתפלל ובכה בכי רב לרב הצער שהיה לו משמועה רעה זו. עזר השם יתברך ועוד באותו יום ירדו גשמים רבים, ובטלו רבני העיר את

ד-שי

הנגון על הסליחה "בת עמי" שבסליחות ליום כפור קטן, חבר על ידי רבי ירוחם חזן זכרוננו-לברכה, שהיה בזמנו של רנ"ט, ואנ"ש מטשערין שהיו נוהגים לבוא לאומאן ארבע פעמים בשנה היינו בערב ראש-חדש שבט ובערב ראש-חדש ניסן ובערב ראש-חדש תמוז ולראש-השנה היו סועדים יחד באמצע היום בסעודת ראש-חדש, ושרו אז זמר זה.

ד-שיא

כח העלמת אור רבנו היה כל כך אף בדור האחרון, עד שהיה אחד מהחסידים מחשובי תושבי אומאן שהיה למדן גדול ובעל צדקה ומכניס אורחים גדול, בשם "ר' חיים פנחס", היה אדוק בהתנגדות כל כך על אף שראה וחי עם אנ"ש שנים רבות וראה שאין להם בעולמם אלא תורה

תשובה ומעשים טובים, עד שלפני הסתלקותו ממש התפאר ואמר: תעמוד לי לזכות דבר זה שדרתי כל ימי באומאן ומעולם לא נכנסתי לבית מדרשם של חסידי ברסלב. אולם אף על פי כן זכה והתקרב בנו עוד בחייו לדרך רבנו. ולאחר שנפטר אביו, צוה לאנשי החברא-קדישא להוליך את מטת אביו ליד בית-הכנסת שלנו, והיו תושבי העיר תמהים על הנהגתו כי ידוע היה אביו למתנגד גדול, והפטיר ואמר: "כעת כבר מתחרט אבי", ואכן העבירו את מטתו ליד בית-מדרשנו.

ד-שיב

רבי יוחנן מראחממעסטריווקא זצ"ל צדד מאד לטובת אנ"ש, וכמה שנים התפללו אנ"ש בראש השנה בבית המדרש הגדול שהיה להם באומאן, ובכל העתים היו בידידות קרובה לאנ"ש.

ד-שיג

היו בין אנ"ש אנשים פשוטים ותמימים כאלו אשר אין ביכולת לתארם כלל, כמו למשל רבי שבתי ברסלב, שראוהו פעם בוכה מאד בעת התפללו את תפלת "אהבה רבה", וידעו מכיריו שכמעט שאין מבין הוא את פרוש המלות וכששאלו פעם מאן דהו לפשר בכיתו, ענה: "זכיתי וראיתי פעם איך שרנ"ט בוכה בעת התפללו תפלה זו, ואם רנ"ט בכה בחלק תפלה זו, מסתמא נאמרים בה דברים כאלו שראוי לבכות בעת אמירתם ותפלתם".

ד-שיד

בשנות מלחמת העולם הראשונה, היה כפר אחד ליד אומאן, שכל תושביו הגוים התגיירו על ידי אנ"ש, כי מפתח השלטונות לא אבו הרבנים לגיירם, אולם אנ"ש הסתכנו והשתדלו עבורם עד שגיירום, ורבי ליב הרב מאומאן הוא שגיירם בפעל, ונסע אליהם ושהה עמם בימי חג הפסח, והם בהיותם עשירים מופלגים הכינו לו מכל טוב, אולם הזהיר את אנ"ש לבל יודע הדבר, ויסב אחריות גירותם על אנ"ש. הם היו אנשים מלומדים אמידים וגבורים, וספרו לאנ"ש שעקר ההתעוררות להתגייר בא להם מחמת הסתירות שמצאו בספריהם, וכמבאר בתורה זו, וכן היה עוד כפר שלם שהתגיירו ונתקרו בו לאנ"ש, וכן עוד כמה גרים צעירים וזקנים, וגם נשים נהפכו לנשים כשרות, ומחמת שלא ידעו להתפלל, היו מתפללות בתמימות בשפתם הם, בדמעות שליש. רבי נחום שוסטער זכרונו-לברכה קרב אותם מאד ונסע אליהם וקבע דירתו בכפרם, ולמד עמם תורה, והיו קמים עמו בחצות לילה והולכים להתבודדות, ואחר כך פשנפטר שם בכפרם, קברוהו בכפרם. כשנודע לבני רבי נחום שפטר אביהם באו לכפר ורצו לקחת אותו לקבורו בחארקוב מקום מגוריהם, לא הניחו להם הגרים בשום אופן להעבירו, באמרם לבניו: את הצדיק הזה אנו נתן להוציא מפה? בשום אופן!.

ד-שטו

באמצע מלחמת העולם הראשונה, בעת הרעב הגדול, בא לאומאן גוי מבוגר כבן ששים וחמש שנה מעירו לאדיזין, ברצותו להתגייר, והביא עמו עגלה גדולה מלאה במיני מאכל, כי היה בעל יכולת. את הברית עשו בביתו של רבי דניאל הגר זכרונו-לברכה. לפני המילה רצה המוהל שיעמד אצלו רופא אולם לא הרשה לו הגר בשום אופן, ועשו לו ברית ללא הרדמה והבליג על צער החתוד והפריעה להפליא. לאחר הברית רקדו אנ"ש והוא ירד תיכף ממטתו ורקד עמם בשמחה, מרב העניות והרעב שהיה אז, הצטרפו רבים מבני העיר לסעודה, בחפצם לאכל סעודה טובה.

ד-שיז

בַּעַת הַמַּחֲלָקֶת עַל רַבֵּי דָב, הַשּׁוֹחֵט מְנַעַמִּירוֹב, בְּעֵינֵי הַשְּׁחִיטָה, שְׁנֵתוֹ
תִּקְיַעַת כֶּף לְהַמְתַּנְגְּדִים שֶׁלֹּא יִחְזֹר לְ"אַוֹלְתוֹ" לְלַמֵּד וְלַהֲגוֹת עוֹד חֲלִילָה
בְּסִפֵּר "לְקוּיֵי מוֹהַר" וְאַחַר כֵּן נוֹדַע לָהֶם שֶׁהוּא מְמַשִּׁיף לְלִמּוּד בּוֹ.
וּמִשּׁוּם כֵּן פִּטְרוּהוּ הַמְתַּנְגְּדִים מִמְּלֶאכֶת הַשְּׁחִיטָה, וְהַסְפִּים רַבִּים שִׁיקְחוּ
אֲנִי"ש אִיזָה שּׁוֹחֵט שְׁיָרְצוּ, אִוְלָם בְּשׁוּם אִוְפֵן לֹא אֶת רַבֵּי דָב, מַחֲמַת שֶׁהִפְרָה
אֶת הַתִּקְיַעַת כֶּף שְׁנֵתוֹ, וְעָשׂוּ "שֶׁעַר הַחֲרָסִית" שֶׁשֵּׁם זָרְקוּ אֶת כָּל הַכֵּלִים
שֶׁ"נִּטְמָאוּ" כִּבְיָכוֹל בְּבֶשֶׁר שְׁחִיטָתוֹ. פִּנָּה רַבֵּי דָב בְּמִצּוּקָתוֹ לְהַרְבֵּי מְטָשְׁעָרִין
וְשָׂאֵלוּ מַה דִּינּוֹ לְהַלְכָה, עָנָה לוֹ הָרַב: "לָהֶם הָיָה אֲסוּר לְקַחַת מִמֶּךָ תִּקְיַעַת
כֶּף עַל עֵינֵי זֶה, וְלָךְ הָיָה אֲסוּר לְתַת לָהֶם תִּקְיַעַת כֶּף. וְהוּא עוֹלָה שֶׁל
שְׁנִיכֶם". לְבִסּוֹף עָזַב הַשּׁוֹחֵט אֶת עִיר נְעַמִּירוֹב וְעָבַר לְדוֹר בְּבִרְסָלָב, וּמִשָּׁם
עָבַר לְדוֹר בְּטַעֲפֵלִיק, וְלַהֲיָכֵן שֶׁהִגִּיעַ נִתְעוֹרְרָה מַחֲלָקֶת סְבִיב עֵינֵינוּ, עַד
שֶׁפִּנָּה אֶלָּו רַבֵּי נַחֲמָן מְטוּלְטָשִׁין וְאָמַר לוֹ: הַתִּקְרַבְתָּ אֵלֵינוּ כִּדִּי לְעוֹרֵר
עָלֵינוּ מַחֲלָקֶת? הִנַּח אֶת הַסִּכִּין. "לֵיִי אִוּוּעַק דָּעַם קְנִינְגֵל!" וְשָׁמַע לְקוֹל
רַבֵּי, וְעָזַב אֶת מְלֶאכֶת הַשְּׁחִיטָה, וְעָלָה לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל, וְנִעְשָׂה מְלַמֵּד
בְּטַבְרִיָּה, וְנִפְטַר שֵׁם בְּשֵׁם טוֹב מְאֹד.

ד-שיח

בְּרֵאש־הַשָּׁנָה בַּעַת בּוֹאֵם לְקַבּוּץ אֲנִי"ש, הָיָה לָהֶם שֶׁלְחָן מִיַּחַד שֶׁהָיוּ
אוֹכְלִים שֵׁם כִּי הָיוּ הָרַבָּה גְּרִים.

ד-שכד

כְּשֶׁבִקֵּר אַחַד מֵאֲנִי"ש אֶת רַבֵּי דְנִיָּאל הַגֵּר בְּשָׁהוֹתוֹ בְּסוֹף יָמָיו בְּמוֹשֵׁב
זְקֵנִים, כְּשֶׁהִזְכִּיר לוֹ בְּאִמְצַע דְּבָרָיו שְׁמוֹת שֶׁל אֲנִי"ש שֶׁהִכִּירָם בְּצַעֲרוֹתוֹ,
כְּרַבֵּי שְׁבֵתֵי בְּרִסְלָב, רַבֵּי מְרֻדְכִי בְּאַבְרִינִיָּצֶר, רַבֵּי גַעְצִיל וְרַבֵּי מִתְתִּיָּהוּ,
הָיָה מִתְפַּעֵל וּמִתְרַגֵּשׁ מְאֹד, כִּי זָכַרְם עוֹרֵר בּוֹ רְגִשׁוֹת מְשֻׁמָּחִים וּמְעוֹדְדִים.

ד-שיט

היו כִּמָּה אֲבָרְכִים מִחֲסִידֵי ה"שִׁפְת אֱמֶת" זצ"ל שֶׁנִּתְעוֹרְרוּ לְנִסְעָה וְלָבֹא לְאוּמָאן, אוּלָם מִחֲשֵׁשׁ שְׂיִמְנִיעַם ה"שִׁפְת אֱמֶת" לֹא שָׁאַלוּהוּ עַל זֶה וְנִסְעוּ עַל דַּעְתָּם הֵם, כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְעִיר קִיּוֹב, סָבְרוּ שֶׁבּוֹדָאֵי יִמְצְאוּ שָׁם אֶת אֲנִי"שׁ, אוּלָם לְרֵב הַמְּנִיעוֹת, פָּגְשׁוּ שָׁם מִתְנַגְּדִים שֶׁדָּבְרוּ עַל אֲנִי"שׁ כְּכֹל הָעוֹלָה עַל רוּחָם, שׁוֹב לֹא יָדְעוּ לְשִׁית יַצּוֹת לְנַפְשָׁם מֵה לַעֲשׂוֹת, כִּי מִצַּד אֶחָד מִדְּבָרִים עַל אֲנִי"שׁ כָּל כָּד רַע, וּמִצַּד שְׁנֵי חֲשָׁשׁוֹ לְחִזּוֹר לְעִירָם, כִּי יִתְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם כַּעַס מֵרֵב ה"שִׁפְת אֱמֶת", עַד שֶׁאֲזָרוּ עֹז וְכָתְבוּ מִכְּתָב ל"שִׁפְת אֱמֶת" בְּעֶצְמוֹ לְשָׁאֲלוֹ מֵה לַעֲשׂוֹת, עָנָה לָהֶם ה"שִׁפְת אֱמֶת": "מֵה שֶׁהוֹלָם מִדְּבָרִים, עַל זֶה אֵל תִּבְיִטוּ כָּלֵל, וְאִם חֲזָקִים אַתֶּם בְּרוּחְכֶם, הִמְשִׁיכוּ וְסִעוּ", וְאַכֵּן כָּד עָשׂוּ, נִסְעוּ וּבָאוּ לְאוּמָאן, וְהִתְקַרְבוּ לְאֲנִי"שׁ כַּרְצוֹנָם.

ד-שכ

אִין נִתֵּן לְשַׁעַר כָּלֵל וְכָלֵל גְּדֹל הַמְּסִירוֹת נֶפֶשׁ שֶׁל הַנוֹסְעִים לְאוּמָאן לְקַבּוֹץ אֲנִי"שׁ בִּימֵי רֵאשׁ-הַשָּׁנָה בְּעֵת הַמַּהְפָּכָה הַגְּדוֹלָה, כִּי הָיָה רָעֵב גְּדוֹל וְקָשָׁה אֲזוֹ, שֶׁהָיוּ הָאֲנָשִׁים נִזְוָנִים מִסּוּבִין בְּלִבָּד, וְטָבַע הַדָּבָר שֶׁל אוֹכֵל הַסּוּבִין שֶׁנִּתְפַּח בְּטֶנוֹ מְאֹד וְרָגְלָיו מְצִטְמָקוֹת עַד שֶׁמְפִּילוּ כּוֹבֵד הַבְּטָן. נִעְלִים לֹא הָיוּ לָהֶם, וְהָיוּ הוֹלְכִים עֲטוּפִים בְּרַגְלֵיהֶם בְּסַמְרֻטוּטִים מְלֵאֵי בּוֹץ רֶפֶשׁ וְטִיט וְלִכְלוּד מִחֲמַת גֶּשֶׁמִי הַזֶּעַף שֶׁיִּרְדּוּ אֲזוֹ בְּחִזָּקָה, וְרַבִּים נִחְלוּ אֲזוֹ בְּמַחְלָה קָשָׁה עַד כְּדֵי גְסִיסָה רַח"ל, וּבִתְנָאִים כְּאֵלוֹ בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ כְּזוֹ בָּאוּ לְשָׁהוֹת בְּקַבּוּץ אֲנִי"שׁ בִּימֵי רֵאשׁ-הַשָּׁנָה בְּאוּמָאן, אֲשֶׁר לֹא יְאוּמָן כִּי יִסְפֵּר.

ד-שכא

גְּדֹל הָעֲנִיּוֹת שֶׁל אֲנִי"שׁ בְּפֶרֶט הַבְּחוּרִים הַמְּקַרְבִּים שֶׁשָּׁהוּ בְּאוּמָאן, אִינוֹ נִתֵּן לְתַאוֹר כָּלֵל בְּזִמְנָנוּ, כִּי הָיוּ אוֹכְלִים רַק לֶחֶם קָשָׁה שֶׁהָיוּ אוֹסְפִים בְּבִתֵּי

הַיְהוּדִים, וְאַפְלוּ מִיָּם חַמִּים לְשִׁתְּיָה בַּיָּמֹת הַחֹרֶף הַקָּשִׁים לֹא הָיָה לָהֶם, וְכֵן לְשֹׂאֵר עַנְיֵי אֲנִי"שׁ. וְאָף-עַל-פִּי-כֵן עָבְדוּ אֶת ה' יוֹם אַחֵר יוֹם בְּכָל כְּחוֹתָם. וְסֵפֶר רַבִּי לִוִי יִצְחָק זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה סִפּוֹר לְדוּגְמָא, שֶׁכְּשֶׁהִתְחַתְּנָה אַחוֹת זִוְגָתוֹ עִם הָרַב הַחֲסִיד רַבִּי מִשֶּׁה טְשֶׁנְסְטֶחֻבֶעֶר זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, לֹא הָיָה לָהּ מַעִיל עֲלִיוֹן לְחַתּוּנָהּ, עַד שֶׁזִּוְגָתוֹ שֶׁהָיָה לָהּ שְׁנֵי מַעִילִים הַתְּנַדְּבָה וְנִתְּנָה לָהּ אוֹתָהּ כְּדִי שְׁתּוּכַל לְהִתְחַתֵּן.

ד-שכב

בַּעַת הָרָעַב הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה בְּרוֹסְיָא לְאַחַר מְלַחֲמַת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה, מִתּוֹ הִרְבֵּה אֲנָשִׁים מִיִּשְׂרָאֵל בְּכַפֵּן וּרְעִבוֹן רַחֲמָנָא לְצַלֵּן בְּאַמְצַע הָרַחוּב, וְהָיוּ צְרִיכִים לְהִשְׁתַּדֵּל לְקַבְּרֵם מִהֶרָה, כִּי הָיוּ מְקָרִים שֶׁנֶּעְלְמוּ וְנִאֲכְלוּ עַל-יַדֵּי אַחֲרִים רַחֲמָנָא לְצַלֵּן. וְסֵפֶר רַבִּי לִוִי יִצְחָק זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, שֶׁפֶּעַם בַּיּוֹם שֶׁשִּׂי זָכָה וְהִשִּׁיג לָחֶם שְׁלֵם, וְחָפֵץ הָיָה לְהִשְׁאִירוֹ לְשֶׁבֶת, וְכִדִּי שֶׁיְהִיָּה לוֹ לָחֶם שְׁלֵם לְשֶׁבֶת, אוֹלָם בְּנָיו הִחֲלוּ לָרִיב וְלִבְכוּת לְפָנָיו שֶׁיִּחַתֵּד עִתָּהּ בַּיּוֹם שֶׁשִּׂי אֶת הַלָּחֶם, וְכִדִּי שֶׁיּוּכַל לְמַדּוֹד לְכָל אֶחָד שְׁעוֹר שְׁוֵה בְּשׂוֹה, כִּי בְּשֶׁבֶת כְּשֶׁיִּפְרֹס אֶת הַלָּחֶם לֹא יוּכַל לְדַקְדֵּק בְּחַתּוּדָה הַפְּרוֹסוֹת לְחֻלְקָם שְׁוֵה בְּשׂוֹה, וְהָיָה מְכָרָח לְהִסְכִּים עִמָּהֶם.

ד-שכג

תַּחֲלַת דְּרָךְ הָאֲפִיקוֹרְסוֹת הָיָה לְסִתְרָה דְּבָרֵי חֲכָמֵינוּ זְכוֹרוֹנָם לְבָרְכָה, דְּהֵיִינוּ לְהַפְרִיד בֵּין חֲכָמֵינוּ זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה לְתוֹרָה שֶׁבְּכַתֵּב, וְאַחַר כֵּן כְּפָרוּ גַם בְּעֵצָם הַתּוֹרָה. וְסֵפֶר לְעֵנָן זֶה רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטֶרְנֶהָרֵץ זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, שֶׁבְּהִיּוֹתוֹ מְלַמֵּד דְּרָדְקֵי בְּעִיר טְשֶׁעֶרִין, בְּקִשׁוֹ אֶחָד מְנַגִּידֵי הָעִיר שֶׁיִּלְמַד עִם בְּנוֹ תַנְי"ךְ וַיִּפְרֹשׁ וַיִּתְּרַגֵּם לוֹ כָּל תְּבֵה מְלָה בְּמִלָּה, לְלֹא שׁוּם פְּרוּשׁ רַשִׁי וּמְדַרְשׁ, וַיִּשְׁלֵם לוֹ עֲבוֹר זֶה טְבִין וְתַקִּילִין. דְּחָהוּ רַבִּי אַבְרָהָם וְלֹא אָבָה לְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ כָּלֵל וְכָלֵל אֶף בְּהַפְסַד מְמוֹן מְרַבָּה, וּמִטַּעַם הַנִּי"ל.

ד-שכה

בְּלִיג-בְּעוֹמֵר שְׁנַת תְּרַס"ג הָיָה הַנְּחֻת אָבִן הַפִּינָה לְקִלּוּיז, לְבִנְיָתוֹ מִחֻדָּשׁ בְּפִעַם הַשְּׁלִישִׁית, וְאִז גַּם גְּבוּ מְעוֹת בֵּין אֲנִי"ש עֲבוּר הוֹצָאוֹת הַבְּנִיָּה עֲצָמָה, כִּי כָּל שְׁאֵר הַהוֹצָאוֹת שֶׁהִסְתַּכְּמוּ בְּסָכוּם רַב מְאֹד, קִבְּל אֹתָם עַל עֲצָמוֹ בְּנִדְבָה רַבִּי אֵיזִיק אֵיזִיק אֵיזִיק אֵיזִיק אֵיזִיק אֵיזִיק, הַבְּנִיָּן נִבְּנָה בְּזִמְן קָצֵר, וּבְרֵאש־הַשָּׁנָה תְּרַס"ד כָּבֵר הִתְפַּלְּלוּ בּוֹ אֲנִי"ש הַבָּאִים לְקִבּוּץ, וְרַבִּי אֵיזִיק אָף עַל פִּי שֶׁהֶצְטַבֵּר לוֹ הַמּוֹן חוֹבוֹת גְּדוֹלוֹת מִחֻמַּת הַבְּנִיָּה, לֹא הִשְׁתַּדַּל לְבַקֵּשׁ מְאֹף אֶחָד מִהַבָּאִים לְקִבּוּץ, נִדְבָה וּתְרוּמָה עֲבוּר זֶה, וְהָיָה נִדְמָה כְּאִלוֹ שֶׁלֹּא עָשָׂה כְּלוּם לְבִנְיַת הַבְּנִיָּן, אוֹלָם חֲתָנוּ רַבִּי דָּוִד בִּינְאֶלְסְטוֹצְקִי, שֶׁיָּדַע מִהַחוֹבוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁהִשְׁתַּרְגּוּ וְעָלוּ עַל צְוָאֲרֵי חוֹתָנוּ לֹא יָכוֹל הָיָה לְהִתְאַפֵּק, וְדָפַק עַל הַבִּימָה שֶׁבְּקִלּוּיז וְעוֹרֵר אֶת אֲנִי"ש שֶׁיִּנְדְּבוּ וְיִתְּנוּ כֶּסֶף לְחוֹתָנוּ הַשְּׁקוּעַ בְּחוֹבוֹת עֲצָמִים.

ד-שכו

הַזְּמִין כַּמָּה פְּעָמִים רַבִּי אַבְבָּא לְהָאֵת רַבִּי מְנַדְּלִי לִיטּוּוֹאק לְסַעַד אֶצְלוֹ אַרוּחַת עָרֵב וּבְכָל פְּעַם דְּחָהוּ רַבִּי מְנַדְּלִי זְכוּרוֹנוֹ-לְבִרְכָה, פְּעַם כְּשֶׁהִפְצִיר בּוֹ מְאֹד, נִעְנָה לוֹ רַבִּי מְעַנְדְּלִי וְאָמַר: "תְּבִינּוּ, כְּשֶׁבִטָּן זֹאת אוֹכֶלֶת מָרֵק אֵינּוּ רוֹצָה כָּבֵר לְקוּם אַחַר כֶּךָ בְּחֻצוֹת, וּמִשׁוּם כֶּךָ, נִמְנָע אֲנִי מִלְּאָכֵל סַעֲדוֹת בְּעָרֵב". "פֶּאֶרְשֵׁטִיט אִז דָּאס בֵּייכְלֵעַ עֶסֶט אַ יוֹכְאֶלַע וּוִיל זִי שׁוִין קִיין חֻצוֹת נִישְׁט אוֹיפִּשְׁטִיין".

ד-שכז

עֲנִיּוֹתָם שֶׁל אֲנִי"ש הָיָה גְּדוֹל עַד מְאֹד, וְאָף-עַל-פִּי-כֵן לֹא מָנַע זֹאת מֵהֶם לְעַבֵּד אֶת ה' בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת, וְסִפֵּר רַבִּי לׁוֹי יִצְחָק זְכוּרוֹנוֹ-לְבִרְכָה שֶׁכְּשֶׁהָרְאוּ לוֹ אֶת מְקוֹם אֲכֻסְנִיָּתָם שֶׁל רַבִּי נִפְתָּלִי הִירֵץ וְרַבִּי נַחְמָן בֶּן רַבִּי

נתן בימי ראש-השנה, הזדעזע מממש כי גרוע היה מרפת. בבית חותנו רבי אהרן קבליטשער שררה עניות כזו שאפלו רצפה לא היתה לבית, ורק אדמה וחול שמשו לרצפה, ולכבוד שבת היו מסידים אותה, וכן רב אנ"ש היו עניים מפלגים, אולם אף-על-פי-כן היה ביתם מלא שמחה וחדוה ונחת-רוח, לרב קדושתם וטהרתם, ללא שום פעס וקפידות חס ושלום.

ד-שכח

אחד מתושבי אומאן בשם רבי ליב, היה במקצועו בורר בדיני תורה (בנו היה מקרב לאנ"ש), ומשום מה היה זוכה בדין הרבה יותר מהמתקבל על הדעת עד ששאלו אותו כמה אנשים על דבר זה, ענה להם ואמר, בעת שטוען אני את טענותי אין בכונתי בטענותי לנצח ולנגח את הטוען נגדי, אלא מתפון אני רק לברר וללבן את טענותי וסברותי שלי שנראים לי כצודקים, והיו אנ"ש משבחים אותו על סברתו זו, כי כן צריך להיות נוהג הדבר בכל וכוח מחלקת ומריבה, לא לרצות לנצח ולנגח להשפיל ולהכניע את השני העומד לנגדי, אלא להעמיד את האמת הנראית לדעתי ולהיות שלם וחזק עמה. וכך תתגלה האמת ותצא לאור.

ד-שכט

בעת התגברות הרדיפות שהיה ברוסיה עוד לפני מלחמת העולם הראשונה, רצו כמה עסקני הצבור לגזר תענית על הצבור, ובאו לאחד מהמפרסמים לבקשו שיצטרף בחתימתו ויגזר אף הוא על התענית, נענה ואמר: "וכי אם אי אלו מבני ישראל עושים עברות צריך אני לצום?" ולא היה חפץ להשתתף בגזרת תענית זו, והיו אנ"ש מלעיגים על סברא זו, כי נמצא תולה את הגזרות רק בעולתם של אחרים בו בזמן שבודאי נמצא גם בו אי אלו עולות שבעטים רודפים את ישראל, ואין זה מן ההגינות לתלות החסרונות על צוארם של אחרים, אלא צריך תמיד האדם לפשפש היטב היטב במעשיו הוא. (וראה מה שאומר רבנו בספר חיי מוהר"ן סימן תקעח על מאמר חכמינו זכרוננו-לברכה, הפסולת יהיה שלך, שצריך תמיד האדם לחשב היכן שרואה איזה חסרון שכל זה בא בעטיו ובסבתו,

ד-של

אין לבאר בפה כלל וכלל גדל מסירות נפש של עובדי ה' שבאנ"ש, שהיו באומאן, בפרט בימות החורף, כי רבם ככלם היו עניים מרדים מאד עד שביתם היה קפוא מקר, והיו רואים את קירות הבית חלקות ומנצנצות מהכפור, פשוטו כמשמעו. ובבית-הכנסת וכן גם במקוה ובציון רבנו זכרוננו-לברכה, שרר קר עז, ולבוש ראוי לקר מפלג כזה לא היה להם, ואף-על-פי-כן בקר אימים כזה משך כל ימי החורף, במשך כל ימי חייהם ושנותם עבדו את ה' מידי יום ביומו בעקשנות עצומה ללא הרף, ודבר זה אינו נתן בזמנינו לתאור כלל וכלל.

ד-שלא

עובדי ה' שבאנ"ש, היו מרבים בלמוד הקונטרס "שיר ידירות" שחבר רבי יחיאל מנדל, (ב"ר ישעיה שלום ונקד רבי יודל תלמידו של רבנו), והיו לומדים והוגים בו כסדר, וכדי שיתלהבו מגדלתו של רבנו ומוהרנ"ת.

ד-שלב

בנו של בעל המחבר "אלף המגן", שעל ספר "מטה אפרים", היה מאנ"ש, ורבי אלחנן ספקטור ספר שהוא הכירו. (א"ה: עין מה שכתב בסימן תקפ"א לענין השתטחות על קברי צדיקים, ובסימן תקפ"ב לענין התקשרות לצדיקים היודעים כונת התפלה, ובסימן תרט"ו לענין תקון

ד-שלג

בְּלִיל "זְכוֹר בְּרִית", הִיָּתָה הַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹלָה וְנִפְלְאָה אֶצֶל אֲנִי"ש, בְּפֶרֶט
בְּעֵת אֲמִירַת הַסְּלִיחוֹת, וְרַבִּי אַבְרָהָם שְׁטֵרְנֶהָרִץ זְכוֹרֵנוּ-לְבָרְכָה, הָיָה
מְתַפִּיל בְּמִתִּיקוֹת נִפְלְאָה עִם בְּכִיּוֹת רַבּוֹת, שְׁעוֹרֵר מְאֹד אֶת אֲנִי"ש.

ד-שלד

לְאִמָּאן הִגִּיעוּ פְּעַם לְקִרְאָת חַג הַפֶּסַח כַּמָּה שְׁחֻקֵי תִיאָטְרוֹן, כְּשֶׁעָקַר כְּנִת
מִשְׁחָקִים הָיָה לְשַׁחֵק וְלִלְעַג מִמִּצְוֹת חַג הַפֶּסַח, וְהִנֵּה בְּשִׁבְתָּ שְׂבִיחַ בָּאוּ
בְּחֻשָּׁאֵי זוּג מִשְׁחֻקֵי אֱלוֹ לְבֵית רַבִּי לְוִי יִצְחָק זְכוֹרֵנוּ-לְבָרְכָה וּבִקְשׁוּהוּ
שְׂיִתֵּן לָהֶם כַּמָּה מִצְוֹת לְפֶסַח, בְּתַחֲלָה, מִחֲמַת שְׁהִיָּה מְקוֹם לְחֻשׁוֹשׁ
שְׁנִשְׁלָחוּ מִהַשְּׁלֹטוֹנוֹת לְחֻקוֹר אַחֲרָיו, כַּחֲשׁ לָהֶם שְׁנִמְצָא אֶצְלוֹ כָּלִל וְכָלִל
מִצְוֹת, אוֹלָם אַחַר שְׁהִתְחַנְּנוּ לְפָנָיו בְּאִמְרָם אֱלֹהֵינוּ: מֵעוֹלָם לֹא נִכְשְׁלֵנוּ בְּחֻמֵּי
בְּפֶסַח, וְאִף שְׁבָאֵנוּ הִנֵּה לְהַצִּיג בְּשַׁחֲוֶה נֶגֶד חַג הַקְּדוֹשׁ, אוֹלָם בְּהִסְתַּר
שְׁמָרִים אֲנוּ עַל מִצְוֹת חַג, וְהוֹסִיפוּ וְאָמְרוּ לוֹ: אַתָּם הִרִי לֹא תִקְחוּ
מֵאֲתָנוּ כְּסֹף בְּשִׁבְתָּ עֲבוֹר קְנִיַת הַמִּצְוֹת, אוֹלָם הָאֲמִינוּ נָא לָנוּ וְנִשְׁלַם עֲבוֹרֵם
בְּמוֹצָאֵי שְׁבֵת, הָאֲמִין לָהֶם וְנִתֵּן לָהֶם עֶשֶׂר מִצְוֹת, וְשִׁמְחוּ עֲלֵיהֶם כְּמוֹצָא
שְׁלַל רַב, וְאִכּוּ בְּמוֹצָאֵי שְׁבֵת הִגִּיעוּ וְהוֹדוּ לוֹ עַל אֲמוּנָתוֹ בָּהֶם וְשִׁלְמוּ לוֹ
הִיטֵב וּבִקְשׁוּהוּ עוֹד עֶשְׂרָה מִצְוֹת וְנִתֵּן לָהֶם. וְסִפֵּר זֹאת לְעֵנֶן שְׂאִין יְכוֹלִים
לִידַע מֵהוֹת פְּנִימִיּוֹתוֹ שֶׁל אִישׁ יְהוּדִי.

ד-שלה

רבי אהרן קיבל יטשער זכרוננו-לברכה, הנה נוהג לקום בחצות מדי לילה, והיה לו אז סדר מיחד, תחלה אמר את "תקון החצות", ואחר כך התהלים, והיה אומר בסדר כזה, שביום ראשון אמר עד קפיטל נ"א וביום ב' מקפיטל נ"א עד לקפיטל צ' וביום שלישי מקפיטל צ' עד לסוף התהלים, וביום הרביעי היה מתחיל שוב בסדר הנ"ל עד ליום הששי, ואחר כך ביום השבת, היה אומר את כל התהלים, וכך היה זוכה ואומר שלש פעמים את כל התהלים מדי שבוע, ואחר גמר אמירת התהלים, היה לומד זהר גמרא שו"ע וכו', עד לתפלה, ביום הנה יוצא למשך כל היום לחוץ לעיר להתבודד ובקץ הנה שוהה הרבה פעמים כל היום מחוץ לעיר משך שבע עשרה שעות רצופות. וכך עבד את ה' עשרות בשנים, אשרי לו.

ד-שלו

עני מרוד היה רבי אהרן קיבל יטשער זכרוננו-לברכה, בביתו אין כל, רצפת ביתו אף לא מרצפת, השלחן שבביתו מוצמד לקיר זקוף על שני רגלים, וכן שאר רהיטי הבית, ואף-על-פי-כן היה נוהג לצאת חוץ לעיר להתבודדות כמעט מדי יום למשך כל היום אף ביום קיץ במשך שבע עשרה שעות, וזאת, לאחר קומו בחצות, מדי לילה, בדיוק בעת נקודת חצות ממש, וללא שעון, כי לרב עניו לא היה לו מעות אף לקניית שעון. וספר רבי לוי יצחק חתנו זכרוננו-לברכה, שהיה חותנו מעירו מדי לילה מכון ממש בעת חצות כי לרבי לוי יצחק היה שעון, ואחר תפלתו אחר שאכל חתיכת לחם מרוחה בשום, היה מצחצח את נעליו כמכין עצמו ללכת לבקר אדם חשוב, וכששאלה אותו זוגתו: רבי אהרן, להיכן הנה הולך? הנה עונה לה, עסקים שונים יש לי אצל הפריץ וצריך אני להיות אצלו לרגל עסוקי. והיתה בתמימותה שואלת אותו וכי כל יום צריך הנה ללכת לפריץ? והיה לוקח עמו סל עם ספרים והולך ומתבודד בפערות שבסביבה, וכך נהג רוב ימיו, עד לסוף ימיו ממש.

ד-שלו

רבי אהרן קיבלִיטְשֶׁער זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה הָיָה עָנוּ וְשָׁפַל בְּעֵינָי עֲצָמוּ מְאֹד, וְלֹא הִסְתַּכֵּל כְּלָל עַל כְּבוֹד עֲצָמוֹ, פֶּעַם כְּשֶׁהָיָה בְּאוּמָאן וְלֹא הָיָה לוֹ מָה לֶאֱכֹל לְגַדֵּל עֲנִיּוּתוֹ, רְאוּהוּ שֶׁהוֹלֵךְ וְדוֹפֵק עַל פֶּתַח שֶׁל אֶחָד הַבְּתִים וּמְבַקֵּשׁ חֲתִיכַת לֶחֶם, וְיָשֵׁב וְאָכְלָהּ, וְהִמְשִׁיךְ אַחֲרֵי-כֵן הִלָּאָה בְּעֲבוּדָתוֹ הַקְדוּשָׁה.

ד-שלח

סִפֵּר רַבֵּי יוֹחָנָן גִּלְגַּט זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה מִפְּשָׁטוֹתוֹ וְעֲנֻתָנוֹתוֹ שֶׁל רַבֵּי אֶהְרֹן קִיבְלִיטְשֶׁער, שֶׁפֶּעַם בְּשִׁהוּתוֹ בְּאוּמָאן רָאָה רַבֵּי אֶהְרֹן שֶׁאֵין לוֹ לְרַבֵּי יוֹחָנָן מָה לֶאֱכֹל, אָמַר לוֹ: יֵשׁ לִי שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת לֶחֶם, קַח נָא לָךְ חֲתִיכָה אַחַת וְאָכַל לְשֹׁבֵר בּוֹ רַעְבוֹנְךָ, לְמַחֲרָת לֹא הָיָה לְרַבֵּי אֶהְרֹן בְּעֲצָמוֹ מָה לֶאֱכֹל, נִגַּשׁ לְרַבֵּי יוֹחָנָן וְשָׂאֵלוֹ: הֲאֵם יֵשׁ לָךְ אוֹלֵי עֲבוּרֵי אֵיזָה חֲתִיכַת לֶחֶם? וְכָל זֶה עָשָׂה בְּפִשְׁטוֹת וּתְמִימוֹת גְּמוּרָה. וְתִיכְף שֶׁהִשִּׁיג חֲתִיכַת לֶחֶם שׁוֹב לֹא דָאָג כְּלָל דְּאֶגַּת מְחָר, אֶלָּא חִזַּר לְעֲבוּדַת הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ כְּהַרְגָלוֹ.

ד-שלט

כְּשֶׁשָּׂאֵל פֶּעַם רַבֵּי לׁוֹי יִצְחָק אֶת חוֹתָנוּ רַבֵּי אֶהְרֹן קִיבְלִיטְשֶׁער שֶׁיִסְפֵּר לוֹ אֵיזָה מַעֲשֶׂה וְעוֹבְדָא מְרַבּוֹ שֶׁקָּרְבוּ לְרַבְּנוּ, הֲלֹא הוּא רַבֵּי פִּנְחָס קִיבְלִיטְשֶׁער זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, עָנָה לוֹ חוֹתָנוּ בְּצַעַר: אֵינִי יְכוֹל לְצִיִּיר לָךְ וּלְהַסְבִּיר לָךְ אֵיזָה יְהוּדִי יָקָר הָיָה רַבֵּי פִּנְחָס זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה. "אֵיךְ קָעַן דִּיר נִיט אוֹיס מְאֵלָן וְוַאס פֶּאר אַ יוֹד עֵר אִיז גִּיוֹעוּן".

ד-שמ

הַתְּבַטָּא רַבִּי אֶהְרֹן קִיבְלִיטְשֶׁער זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה בְּמִלַּת שְׁבַח עַל עֲצֻמוֹ לִפְנֵי פְּטִירָתוֹ, וְאָמַר "תּוֹדָה לָאֵל עֲבַרְתִּי אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה לְלֹא מְטָה וּלְלֹא מְעִיל פְּרוּה", "דְּאִנְקֵען גַּאט אַ דּוּרְךְ גְּעִגְאִנְגֵען דִּי וועלֵט אָן אַ בֶּעט און אָן אַ פִּיטֶער", כִּי הָיָה יֵשׁוּן רַק עַל פֶּסֶא שְׁאָצֵל הַשְּׁלַחֵן, וְלָרֵב עֲנִיּוּתוֹ הָאִימָה עֲבַר אֶת כָּל יְמוֹת הַחֲרָף הַקְּשִׁים שְׁבִימֵי חַיִּיו, לְלֹא מְעִיל פְּרוּה. וְאָף-עַל-פִּי-כֵן עֲבַד אֶת ה' כָּל יָמָיו וְלִילוּתָיו, בְּקִיץ וְחוֹרֶף, אֲשֶׁרֵי לוֹ.

ד-ש מא

פֶּעַם חָלָה רַבִּי אֶהְרֹן קִיבְלִיטְשֶׁער מְאֹד, עַד כְּדֵי גְּסִיסָה מִמֶּשׁ, וַיְכַבֵּר הֶלְכוּ בְּנֵי הַבַּיִת לַקְרוֹא לְאִנְשֵׁי הַחֲבֵרָא קְדִישָׁא, שְׁיָבֹאוּ לְטַפֵּל בּוֹ. כְּשָׁבִאוּ לְבַיִת, רָאָה וְהִבְחִין אַבְרָךְ אֶחָד שֶׁהָיָה בֵּין אִנְשֵׁי הַחֲבֵרָא קְדִישָׁא אִידֵךְ שֶׁהִשְׁתַּנּוּ פְּנֵיו שֶׁל רַבִּי אֶהְרֹן לְטוֹבָה וּמְרַגֵּעַ לְרַגְעַ הַיּוֹטֵב לוֹ, עַד שֶׁלְּמַחֲרָת כָּבַר קָם וְהִלְךְ כְּאֶחָד הָאָדָם, וְסִפֵּר הָאֲבְרָךְ שֶׁלְּדַעְתּוֹ סִבַּת הַדְּבָר שֶׁהִשְׁתַּנָּה כָּל כֹּף לְטוֹבָה, הוּא שֶׁאַחַר חֲתוּנָתוֹ פָּנָה לְרַבִּי אֶהְרֹן וְשָׁטַח לִפְנָיו אֶת צַעְרוֹ הַיּוֹת שֶׁאִין לוֹ פְּרִנְסָה וְאִינוֹ יוֹדֵעַ מִמָּה יִתְפָּרֵס, וְהוֹסִיף וְאָמַר לוֹ עוֹד: "אֵלוֹ הָיָה לִי עֲגָלָה עִם סוּסִים הַיִּתִּי נַעֲשֶׂה לְבַעַל עֲגָלָה וְהַיִּתִּי יָכוֹל לְהַתְפָּרֵס מִמֶּנָּה בְּכָבוֹד, אִוְלָם אִידֵךְ אֲשִׁיג אֶת הַמְּעוֹת לְקַנְיַת עֲגָלָה עִם סוּסִים", הַתְּעוֹרָר רַבִּי אֶהְרֹן לְעִזְרָתוֹ, וְהִלְךְ וְאָסַף עֲבוּרוֹ מְעוֹת וְקָנָה לוֹ עֲגָלָה עִם סוּסִים וְהַתְפָּרֵס מִמֶּנָּה בְּכָבוֹד, וְעַל כֵּן לְדַעְתּוֹ תִּיכַף כְּשֶׁנִּכְנַס נִתְעוֹרָרָה זְכוּת הַמְצָוָה שֶׁעָשָׂה עַד שֶׁהַתְּרַפָּא לְגַמְרֵי, וְחֵי אַחֲרֵי-כֵן עוֹד כְּמָה שְׁנַיִם. רַבִּי לוֹי יִצְחָק זְצ"ל הָיָה בְּשַׁעַת מַעֲשֶׂה, וְזֶה הָיָה נִס מִפְּרָסָם.

ד-ש מב

הַפְּרִיץ שְׁבַקְבִּלִיטְש, הָעֵרִיךְ וְאָהֵב מְאֹד אֶת רַבִּי אֶהְרֹן קִיבְלִיטְשֶׁער, וַיְכַשֶּׁהָהּ מְחִלְקַת תְּבוּאָה לְעִנְיֵי הָעִיר נִתְּנוּ גַם לְרַבִּי אֶהְרֹן, כְּדֵי שְׁיִחַלְקֵם לְעִנְיֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה מְקַבֵּל דַּעְתּוֹ בְּכָל עֲנִיּוּנוֹ. הָיָה פֶּעַם יְהוּדֵי עָנִי אֶחָד מְטַפֵּל בְּבָנִים שֶׁלֹּא שָׁלַם דָּמֵי שְׂכִירוֹת בֵּיתוֹ לְפְרִיץ, וּבָאוּ לְבֵיתוֹ שְׁלִיחֵי הַפְּרִיץ וְגִרְשׁוּ אוֹתוֹ בְּאֲמֻצַּע הַחֲרָף הַחוּצָה, וְלֹא יָכְלוּ בְּשׁוּם אִפְּן לְשַׁנּוֹת אֶת הַגְּזֵרָה, קָרָה נִס, וּבְבֵית תְּפִלוֹתוֹ שֶׁל הַפְּרִיץ נַעֲשֶׂה רַעַשׁ בְּאֲמֻצַּע הַלְּיָלָה וְהַתְּחִלּוּ

פעמוני הכניסה לצלצל מעצמם, וכך היה כמה יילות, נבהל הפריץ מאד ובא במורא אל רבי אהרן לשמע חנות דעתו בדבר משנה זה, אמר לו רבי אהרן: דבר זה מתרחש, משום שאביך המנוח, אין לו מנחה בעולם האמת, מחמת העולה שעשית ליהודי העני הזה, נכנסו הדברים ללבו והחזיר את היהודי לדירתו, ועוד שפץ אותה מחדש, ותמד מפספו ביהודי. רבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה, הפיר עוד את היהודי הזה.

ד-שמג

לראש-השנה שנת תר"פ היה קשה מאד לכלל אנ"ש לבוא ולהתאסף יחדו באומאן, מחמת הפורעים שרצחו כל יהודי שפגשו בו בדרך, ואף על פי כן נסעו ובאו במסירות נפש שבעה אנשים מאנ"ש שמעיר קיבליטש, ביניהם רבי אהרן וחתנו רבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה, פשהגיעו לכפר אחד סמוך לאומאן, אמרו להם תושבי הכפר שנאלו ממות בטוח, כי רק לפני דקות אחדות הלכו ונסעו הרוצחים מהכפר, וכך בסכנות עצומות זכו והגיעו לאומאן בליל אמירת "זכור ברית", ופגשו באנ"ש שכלם שוכבים בקלויז חולים בטיפוס קשה. אוילם בדרך נס נפלא וגלוי קמו כלם בריאים ושלמים לאמירת הסליחות, והיה זה נס גלוי ממש.

ד-שמד

פשהיתה זוגתו של רבי אהרן מקיבליטש זכרוננו-לברכה שואלת אותו בתמיחה "וכי איך נחתן את בנותינו ומה יהיה עתידם?" היה מנחמה ואמר לה עוד יבוא יום שיבואו השדכנים לשאול, אהרן! שמא יש לך עוד בת אחת שנוכל לארסה עם בן טובים? וכן הוה כי יצא להם שם טוב בין תושבי העיר.

ד-שמה

רבי אהרן קיבל טשער זכרוננו-לברכה, הנה עני כל-כך עד שאפלו להוצאות התכריכים עבורו, לא הנה לבני ביתו, ועשו לו תכריכים משארות בדים ושקים.

ד-שמו

לרב החביבות שרחש הפריץ לרבי אהרן קיבל טשער, נתן לו במתנה פרה איטלקית שנתנה חלב רב, והיתה לו מזה הרחבה גדולה לדחקו הרב. פעם כשהזר לביתו, יצאו כל בני ביתו כנגדו בזעקה מרה, בספרם לו שהפרה נסתבכה באפסר ונתפסה עד שנתנקה למיתה, תכף כששמע, קפץ מרב שמחה וצהל ואמר: "מן השמים החליפו אותה, במקום אחד מבני הבית!" וכפל זאת כמה פעמים בשמחה רבה.

ד-שמוז

הנה לו חלק משכר בנהר שגדלו בו דגים, ואמרו עליו אנשי-שלומונו בבדיחותא: "מזלו קשה כל כך, עד שגם הדגים יודעים מביאתו ללכדם, ומקדמים ובורחים", "אז רבי אהרן גייט צום טייף אנטלופין די פיש".

ד-שמח

פעם נזפו מאד מאד, אחד מתושבי העיר מאד מאד בעת שהלך יחד עם רבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה, רצה רבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה לגער

בְּהִלָּה וּלְהַשְׁתִּיקוּ, כִּי הָיָה זֶה מִצַּדּוֹ עֲזוֹת פָּנִים וְחֻצְפָּה גְדוֹלָה. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶהְרֹן חֲרִישִׁית: "הִנִּיחְהוּ! הֲרִי זֶה כָּל עֲנִינֵינוּ שֶׁהִלָּה צָרִיךְ לְצַעֵק וּלְבַזּוֹתֵנִי, וְאֲנִי צָרִיךְ לְהַחֲרִישׁ וּלְשַׁתֵּק", "דָּאָס אִיז דָּאָךְ אױנְזֶער זאָךְ יַעֲנֶער דָּאָרְף שְׂרִייעֵן, אױן אִיךְ דָּאָרְף שְׂױיגֵן". לֹא עָבְרוּ יָמִים מְעַטִּים וְאָדָם זֶה חָלָה בְּמַחְלָה קָשָׁה וְאַיְמָה - שֶׁנִּפְלוּ אַבְרָיו אַבְרָים אַבְרָים, וְשׁוּם אָדָם לֹא נִכְנַס אֵלָיו לְבִקְרוֹ, וְרַק בְּנוֹתָיו שָׁל רַבִּי אֶהְרֹן הָיוּ נִכְנָסוֹת לְעִזּוֹ בְּצָרְכֵי בֵיתוֹ, וְהָיָה אוֹמֵר לָהֶם בְּכֹאֵב וּבְצַעֵר....

ד-שמט

אַחַר גָּמַר תּוֹפְלוֹתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁל רַבִּי לױי יִצְחָק שְׁלִיטְ"א כְּשֶׁלִּיחַ צְבוּר, בֵּימֵי רֵאש־הַשָּׁנָה, אָמַר לוֹ חוֹתְנֵנוּ רַבִּי אֶהְרֹן בְּעֶצֶב: "לֹא לָזֶה הִתְכַּוְּנֵתִי", "נִיטְשׁ דָּאָס הָאָב אִיךְ גִּימֵינְט". כִּי הָיָה רְחוּק מְאֹד מְאֹד מִכָּל זֵיק שֶׁל פְּרָסוּם וְהִנְהָגָה וְכַדוּמָה בְּתַכְלִית.

ד-שנא

אַחַד מֵאַנְיֵשׁ שֶׁסָּבַל יְסוּרִים קָשִׁים מִחֲמַת עֲנִיּוֹתוֹ וְחֲסָרוֹן פְּרִנְסָתוֹ, וְעוֹד יְסוּרִים קָשִׁים וּמְרִים, סָפַר לְחַבְרוֹ מִגְדָּל הַהִתְלַהֲבוֹת וְהַהֲתַעוֹרְרוֹת שֶׁהָיָה בֵּין אַנְיֵשׁ הַמֵּתִקְבְּצִים בְּרֵאש־הַשָּׁנָה בְּאוּמָאן, וְאָמַר: מָה אוֹמֵר לָךְ יְדִידִי, כְּשֶׁצָּעַק הַחֲזָן בְּקוֹלוֹ בְּתַפְלוֹת הַמְּנַחָה שֶׁל עָרֵב רֵאש־הַשָּׁנָה, וְקָרָא וְאָמַר בְּנִסְחַח הַיְדוּעַ: "צְדִיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו" נִתְעוֹרְרֵתִי כָּל כּוֹךְ עַד שֶׁתּוֹרְצוּ לִי מִמִּילָא כָּל קְשִׁיוֹתַי שֶׁהָיוּ לִי כְּבִיכּוֹל עָלָיו יִתְבָּרַךְ.

ד-שנב

עבודתה מיחדת היתה לחשובי אנשי-שלוֹמנו בדברים יחד בדרכי עבודת ה',
לדבר יחד ממעלת נשגבות הדרת קדשת רבנו, והיו רואים ממש איך
שנשתנים פניהם ומתלהבים בבוֹאם לדבר בשבח מעלתו הקדושה.

רבי מנדלי ליטוואק, זכרונו-לברכה, היה קשור ודבוק אל רבי נחמן
מטולטשין זכרונו-לברכה, ורבי ברוך אפרים זכרונו-לברכה היה קשור
ודבוק להרב מטשערין זכרונו-לברכה, וטמון בטשערין.

ד-שנו

כששאלו פעם את אחד מגדולי המקרבים לאנשי-שלוֹמנו: "מה ראית
לבוא ולהתקרב אלינו?" ענה ואמר: "תורת חסידות זו שבאתי ממנה אכן
"אמת" היא, אולם תורת חסידות ברסלב אמת היא לאמתה!".

ד-שנו

עשיר אחד מחסידי חב"ד בשם וולפסון שלח את בנו מעירו לנינגרד
ללמוד בשיבה בעיר קיוב, לאחר זמן נודע לו שבנו עזב את דרך התורה
עד שנעשה גנב רחמנא לצלן, ובא לקיוב בדאגה כדי לפגוש את בנו, אולם
כששמע בנו שאביו בא העירה, התחבא והסתיר את עצמו מאביו.
הסתובב אביו בעיר ולא ידע לשית עצות לנפשו, בדרך חפושו את בנו פגש
בו רבי הירש ליב ליפל זכרונו-לברכה, ושפך את מר לבו לפניו. אמר לו
רבי הירש ליב "ידע לך שכל האבדות נמצאים אצל הצדיק כמבואר
ב"לקוטי מוהר"ן" סימן קפ"ח, ובכן שמע לעצתי ובא וסע עמי לאומאן
ותתפלל שם אצל ציון רבנו על זה". שמע בקולו ונסעו ובאו שניהם
לאומאן על ראש חדש אלול, והנה האב לרב שברון לבו בכה בציון רבנו
מאד, עד שהבטיח ואמר שבאם ימצא את בנו ישוב עם בנו להתפלל בראש
השנה באומאן עם אנ"ש בקבוץ. כשחזר לחפש את בנו בקיוב, רץ אליו
בנו בחבה גדולה ובכה לפניו מאד בצועקו, "אבא אבא היכן היית הרי כל
כך מתגעגע אני אחריך". וקיים את הבטחתו, וחזר לראש השנה להתפלל
עם אנ"ש. מני אז התקרבו שניהם לאנ"ש, והיה מעשה זה לנס ומופת
גלוי. ובשנות הרעב היה שולח הרבה חבילות אכל ובגדים לאנ"ש, כי

בְּמַחֲזוֹ לְנִינְגְרָאד לֹא שָׁרָר רָעָב כְּמוֹ בְּאוֹקְרַאיִנָּה.

ד-שנח

הַמִּילָדָת שֶׁבְּעִיר אוֹמָאן, הִיְתָה אִשָּׁה בְּעֵלְת יִרְאַת שָׁמַיִם כְּזֹאת, שֶׁהִיְתָה פּוֹנֶה לַפְּנֵי קֹדֶם כָּל לַיְדָה וּמִבְּקִשָּׁת וּמִפְּצָרַת בְּתַפְלָה, שֶׁתְּעַבֵּר הַלַּיְדָה בְּנֶקֶל, וְאָכַן הִיְתָה מִיְלָדָת בְּזִרְיוֹת נִפְלְאָה, וּבְזִרְיוֹת הִיְתָה מִבְּשָׂרָת לְבָנֶי הַמְּשֻׁפָּחָה אֶת בְּשׂוֹרַת הַמְּזֶל-טוֹב.

ד-שנט

מִסְפָּרִים שֶׁפַּעַם בְּעַת הַמַּחְלָקָת, כְּשֶׁרָאָה פַּעַם אֶחָד מִהַחֹלְקִים אֶת אֶחָד מֵאַנִּי"ש אִיךָ שֶׁנִּפְל וְהִתְחַלַּק בְּבוֹץ פָּנָה אֵלָיו בְּקִינְטוֹר וְאָמַר לוֹ: "נִפְלָתָ וְהִתְחַלַּקְתָּ כְּעוֹנֵשׁ עַל הַיְוִתָּה חֲסִיד בְּרִסְלָב", עָנָהוּ זֶה מֵאַנִּי"ש בְּעֵנָה וְאָמַר: "נִפְלָתִי בְּגִלְל עוֹוֹנוֹתִי, אוּלַּם קִמְתִּי בְּזָכוֹת הַיְוִתִּי חֲסִיד בְּרִסְלָב". וַיֵּשׁ דְּעָה שֶׁמַּעֲשֶׂה זֶה הָיָה עִם רַבִּי נַחְמָן מְטוּלְטָשִׁין.

ד-שס

בְּעִיר דִּיבְבֶע הַסְּמוּכָה לְאוֹמָאן, דָּר שָׁם רַב גָּאוֹן וְצָדִיק, וּבַעַל הַדְּרֹת פְּנִים לְהַפְּלִיא, וְהָיָה מְקוֹרֵב קֶצֶת לְאַנִּי"ש, וְסִפְּרָה בְּתוֹ לְרַלִּי זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, שֶׁפַּעַם בַּחֲרָף הָיָה הִתְפָּרְצוֹת בְּרִקִּים בְּעִיר, וְנִזְקוּ הַתּוֹשָׁבִים מִהֶם מְאֹד, וְהַיְהוּדִים לְרֹב הִפְחִד בְּרַחוּ כָּלֶם לְבֵית הָרַב, כִּי הֵאֱמִינוּ בְּזָכוֹתוֹ הַגְּדוֹלָה, שֶׁבְּהַיְוִתָם בְּבֵיתוֹ לֹא יוֹזְקוּ. וְאָכַן בְּאַמְצַע שֶׁהוּתָם שָׁם הִכָּה הַבָּרַק בְּבֵית הָרַב וְחָדַר לְבֵית לְהַבֵּת אֵשׁ, וְעָבַר מֵאַחַד לְאַחַד וּכְאֵלוֹ בּוֹדֵק אֶת כָּל אֶחָד, וְלֹא הִזִּיק לְאַף אָדָם, עַד הִגִּיעוּ לְמִשְׁרַתֵּת הַנְּכַרְיָה שֶׁבְּבֵית וּפָגַע בָּהּ וּמָתָהּ

בו במקום, ובתו הנ"ל היתה עדה לדבר. [וקשר זאת רל"י זכרון-לברכה לענין תורה ה' חלק א', עין שם ותבין]. ואכן קד היה מקבל שבעת התפצות הברקים, השתדלו שיהיה בין האנשים נכרי או נכריה.

ד-שסא

השתפכות הנפש שהיתה לעובדים באומאן, בפרט בשהותם אצל ציון רבנו אינה נתנת כלל לתאור, והיה מתקיים בהם הכתוב: "שפכי פמים לבך נוכח פני ה'", כפשוטו ממש, כי לבם היה נפתח ומעיניהם זולגות דמעות פמים ממש, מגדל ההתעוררות ושברון הלב.

ד-שסב

רבי ברוך בארדיטשובר זכרון-לברכה, היה לפני התקרבותו לאנ"ש מחסידי ראחמיסטריווקע, ונתקרב על ידי ר' בנמיון הצפע בגדים "פארבער" זכרון-לברכה בעיר בארדיטשוב.

ד-שסד

בראש-השנה של שנות תר"פ-פ"א לא באו הרבה מאנ"ש לקבוץ בימי ראש-השנה, בתוכם רבי אברהם שטרנהרץ זכרון-לברכה, לגדל הספנה שהיתה בדרךכים, והתפלל אז רבי אלטער מירקעס ב"ר יעקב יוסף, חתנו של רבי מאיר טעפליקער כשליח-צבור לתפלת שחרית, הוא היה אדם גדול במעלה מאד, ואחר קד עלה לארץ-ישראל, ונטמן בהר הזיתים.

ד-שסה

בראש-השנה היו אנ"ש, אפלו הגדולים במעלה, מתנהגים בפשיטות ובבטול הישות לגמרי, עד שהיה קשה להפירם לרב הענוה והבטול שהיה להם, ואפלו עליה לתורה וכו' לא קבלו ולא היו מכבדים אותם בשום פבודים, אפלו אותם חשובי אנ"ש כראבר"נ ורבי געצי וכו' וכו', רק כל מי שקנה עליה לתורה עלה הוא עצמו לתורה, ומחמת שהם היו עניינים וכו' לא קנו עליה.

ד-שסו

אנ"ש הבחורים שבאו מפולניא לאומאן, היו יושבים יחדו לסעודת ליל שבת ושרו את הזמירות בקלויז בנעימות ובהתעוררות נפלאה, אף שלסבה זו לא היה להם כמעט מה לאכל, כי מחמת הרגשתם חיות נפלא בשבתם יחד לא אבו לאכל אצל אחרים, פעם נכנס אליהם עשיר אחד בשם ברינשטיין שהיו לו חנויות גדולות בוארשא, והפציר בהם שייבאו לאכל אצלו בביתו, לפליאתו הגדולה לא פנה אליו שום אחד מהבחורים, התקצף העשיר ואמר: "ראו נא את העניינים המרודים האלו, שאין להם כלום מה לאכל ואף על פי כן לא רוצים לבוא להתארח אצלי". כי מרב החיות וההתעוררות שהרגישו בישבם יחדיו לא היו מוכנים לעקר ממקומם לביתו.

ד-שסז

ספר רבי אליהו חיים רוזין, שפעם התארח בפסח אצל רבי שמחה רוזנפלד, והתפלא מאד מהנהגתו בסדור ה"סדר" ואמירת ה"הגדה"

בהתעוררות, עד שלא היה יכול לשכח מעמד נשגב זה כל ימי חייו.

ד-שח

פעם כשהייתה איזה לונה והלכו אחר המטה בני ביתו של הנפטר ובכו וצעקו בדרך האבלים שבוכים ומתאוננים, שעתה נשארו כיתומים ומי ידאג עתה לצרכיהם וכו' וכו', אמר אז אחד מחשובי אנ"ש, אף אחד אינו בוכה על צרת הסתלקות הנפטר, כי כלם בוכים וצועקים על דאגתם עצמם, שדואגים הם לעצמם, אולם היכן הוא הבוכה על הנפטר עצמו, שעתה נפטר מהעולם ומגיע לעולם האמת, וצריך לתת שם דין וחשבון על כל דבר קטן וגדול, כי לא יותרו לו על שום דבר, ומה יעשה הוא עתה? והיכן זה המבכה אותו עצמו באמת.

ד-שט

כשהתאונן פעם אחד מאנ"ש לפני חברו על יגיעתו הקשה ודוחק פרנסתו, פייסו ונחמו הלה בהזכירו לו את המובא בספר המדות: "השמחה התמידית מסגלת להצלחה", ועל כן ישתדל ויתאמץ להיות תמיד בשמחה שעל-ידי-זה יצליח. התאונן לפניו הלה שוב על קושי הדבר להיות בשמחה תמיד, נענה לו חברו: "נו, וכי מה כבר לא עושים בשביל פרנסה".*

[מדת הדרך-ארץ שהיה בין אנ"ש היה עד להפליא, כי הקפידו בזאת מאד. פעם בעת הרעב הגדול שהיה ברוסיה, הביא מאן דהו איזהו חתיכת לחם לסעודה, חטף אחד מאנ"ש ממנה חתיכה לעצמו, כשראה זאת רבי יצחק באברינצ'ער, גער ואמר: בשלחן שלנו חוטפים? "ביי אוינזער טיש חאפין"?].

ד-שע

התקרב פעם אל אנ"ש מקורב חדש באומאן, והתחיל לחלק טבק לאנ"ש, לא העיר לו אף אחד מאנ"ש בזה כלום, אף על פי שדבר זה הוא נגד דעתו המפורשת של רבנו (כמובא בספר חיי מוהר"ן סימן רע"ג, ו-תע"ב), אולם רבי יצחק באבריניצער לא יכול היה להתאפק וגער בו ואמר לו: אצלנו בבית המדרש טבק? וכן פעם אחת בראש-השנה שבשנות הרעב כשהתחילו כמה מאנ"ש לחטוף מהאכל לאחר הקדוש, צעק: אצלנו בשלחן לחטוף? "ביי אונזער טיש תאפן"? כי מדת הדרד-ארץ שהיה בין אנ"ש היה להפליא.

ד-שעא

היה אחד מחסידי חב"ד שהיה דר רחוק מאד מאומאן באחד מערי קווקאז, שהיה בא בכל שנה לקבוצ שבראש השנה, והיה מתפלל בקביעות כמה וכמה שנים כשליח צבור ביום צום גדליה, כי היה לו אז גארציט, ואף על פי שהתפלל בנסח התפלה כנסח סדור חב"ד, לא העיר לו על זה אף אחד מאנ"ש, אף על פי שיש בהם כמה שנויים כידוע.

ד-שעב

המחלקת שהיתה בין המתנגדים לאנ"ש, גרמה לעונש מן השמים לשני הצדדים, כי נסתלקו הרבה יראי ה' ותלמידי חכמים במשך זמן קצר, פעם פנה הרב מטעפליק שהיה מציד לטובת המתנגדים לכמה מאנ"ש ואמר להם, מילא אנו שוים את העונש משום שרדפנו אתכם חנם, אולם מדוע גם אתם נענשתם? ותרו בעצמו והוכיחם ואמר להם, זה היה לכם משום שהתגוריתם בנו ולא קימתם מאמר הכתוב: "אל תתחר במרעים".

ד-שעג

רבי ישראל קארדוונער זכרונו-לבֿרְכָה, הִיָּה נוֹהֵג לְבַלִּי לְגִשֵּׁת לְצִיּוֹן הַרְשֵׁבִי לֹא טְבִילַת מְקוֹה בְּמַעַן מְגִידוֹ הַסְּמוּד, אוֹ בְּמְקוֹה שְׁלִמְעָלָה, שֶׁהָיוּ מַעְלִים עֲבוּרוֹ מִיָּם מִן הַמַּעַן. פֶּעַם בְּרֵאש־הַשָּׁנָה כְּשֶׁסָּבַל בְּעֵינָיו, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְטַבּוֹל בְּמְקוֹה לֹא הִלָּךְ מְשׁוּם כֶּף לְהַתְּפַלֵּל אֶצֶל צִיּוֹן הַרְשֵׁבִי, וְהִלְכוּ אֲנִי שֶׁ לְתַקּוּעַ עֲבוּרוֹ בְּחֻדְרוֹ שֶׁבְכֶפֶר. *

ד-שעד

כְּשֶׁשָּׁבַת פֶּעַם רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרָדוֹנְעֵר זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה, אֶצֶל אֶחָד מִיַּדִּידֵיו בְּכֶפֶר אֶחָד שֶׁיִּסְדּוּ בַעַל "לֵב הָעֵבְרִי", בָּעֵת שֶׁקָּדַשׁ עַל הַיּוֹן בְּלֵיל שַׁבָּת, אָמְרוּ בְּהַתְּעוֹרְרוֹת וְשִׂאגוֹת כְּאֵלוֹ, עַד שֶׁהִנָּשִׂים וְהִטָּף הַחֲבִיאוֹ אֶת עֶצְמוֹ מֵרֵב הַפַּחַד וְהִירָאָה שֶׁנִּפְלַעַל עֲלֵיהֶם, וְנִחַקֵּק הַדְּבָר בְּזְכוֹנָם כֹּל כֶּף עַד שֶׁסָּפְרוּ וְהִפְלִיגוּ בְּשִׁבְחוֹ כֹּל יָמֵי חַיֵּיהֶם, בְּהַזְכָּרָם אֶת גְּדֻלַּת הַהַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁקָּבְלוּ מִקְדוּשׁוֹ עַל הַיּוֹן. *

ד-שעה

אִישׁ אֶחָד מִטְּבִרְיָה אָמַר פֶּעַם לְרַבִּי דָּוִד שֶׁעֲכָטְעֵר זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה : אֲנִי אֵינִי יָכוֹל יוֹתֵר לְהַתְּנַגֵּד עַל אֲנָשֵׁי חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב, כִּי אֲנִי רָאִיתִי פֶּעַם אֶיךָ שְׂרַבִּי יִשְׂרָאֵל מִקְאֲרָדָאן עוֹבֵר עַל הַפְּרָשָׁה "שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תִּרְגּוּם".

ד-שעו

כְּשֶׁהִתְאוּנוּ פֶּעַם רִי"ב אוֹדְסֶעַר שְׁלִיט"א לִפְנֵי רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מְקַאֲרֵדָאן זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָה עַל כָּל הַיְסוּרִים הַרְבִּים שְׁעוֹבְרִים עָלָיו עֲבוּר הַתְּקַרְבוֹתוֹ לְדַרְדְּ רַבְּנוֹ, שְׁפִיזוּעַ הָיָה נִרְדָּף, לְלֹא רַחֵם, אָמַר לוֹ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מְקַאֲרֵדָאן: "גַּם עָלַי עוֹבְרִים יְסוּרִים וְחִלְשׁוֹת הַלֵּב בְּדִיּוֹק כְּמוֹ שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, אוֹלָם הַחֲלוּק בִּינֵינוּ הוּא, שְׁאֲנִי מְשַׁתְּמֵשׁ עִם מְרֻשְׁמֵי הַרְפּוּאוֹת שְׁנוֹתָן לִי רַבְּנוֹ וּמַחְמַת כֵּן יָכוֹל אֲנִי לְהַחְזִיק מֵעַמֵּד יוֹתֵר." *

ד-שעז

סֵפֶר רַבֵּי מְנַדֵּל הוֹיזְמֵן (חֲתָנוּ שֶׁל הַצְּדִיק רַבֵּי אַבְרָהָם אֶהֱרֹן בֶּן הַרַב הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי יוֹסֵף חַיִּים זְאֲנַעֲנֶפֶלֶד זְצ"ל), שֶׁהָיָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קַאֲרֵדוֹנְעֶר זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָה מְלַמֵּד דְּרַדְּקֵי בְּחִבְרוֹן מְשֻׁדָּ שְׁלֶשָׁה שָׁנִים, וְהוּא לָמַד אֶז אֶצְלוֹ בְּחֻדְר וְכָל יָמָיו לֹא פָּסַק רַבֵּי מְנַדֵּל מְלַדְּבֵר בְּשִׁבְחָיו, וּבְכָל שְׂמִיחָה כְּשֶׁפָּגַשׁ אֶת אֶחָד מֵאַנְי"שׁ הָיָה אוֹמֵר לוֹ בֹּא לְצַד וּנְדַבֵּר מִגְּדֹל מַעֲלָתוֹ וּקְדוּשָׁתוֹ וּפְרִישׁוֹתוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל. *

ד-שעח

בְּזִמְן הַטּוֹרְקִים כְּשֶׁהָיָה רָעַב גָּדוֹל בְּאַרְץ, רָאוּ אִיזָא שְׁנַגֵּשׁ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מְקַאֲרֵדָאן זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָה שְׁפִיזוּעַ הָיָה עָנִי מְרוּד, וְנָתַן מְלֵא חֲפְנִים מְטֻבְּעוֹת לְאַבְרָדָא שֶׁהָלַךְ בְּרַחוּב כְּשֶׁהוּא פּוֹנֵה אֵלָיו וְאוֹמֵר לוֹ: אַבְרָדָא אֶתָּה נִרְאָה לִי יוֹתֵר מִדֵּי חוֹר, קַח וּקְנֵה לְךָ אֵיזָה מֵאַכָּל. *

ד-שעט

מגדל האמת שהיה ברבי ישראל מקארדונער זכרוננו-לברכה היה מקרב הרבה לרבנו, אולם לא היה מטפל בהם ולא הנהיג אותם לאחר שנתקרבנו, ולאחר שהצליח להביא אותם בין אנ"ש שבאומאן לאומאן, היה משאירם שם ושיחפשו כל אחד את דרכו בין אנ"ש, והיה אומר לו: מעתה והלאה השתדל נא להסתדר בעצמך.

ד-שפ

כשראה רבי ישראל קארדונער היסורים והרדיפות שעברו על ר' ישראל בער אודעסער שליט"א, נחמו ואמר לו בצחות: "ספור התקרבותך לרבנו, הוא אחד מהמעשיות שמשנים קדמוניות"*

ד-שפא

ספר רבי ישראל קארדונער זכרוננו-לברכה, שכששהה פעם בטולטשין, חפץ היה באיזה יום להתענות בו, אולם באותו יום היה גם צריך לנסוע באיזה נסיעה וחשש שמא לא יהיה בכחו להטלטל ביום צום, ושאל את רבי מיכל מה יעשה, ענה לו רבי מיכל: "דא אין דעם עולם וועגן אין סעודה ווינציגער דארף מען נישט פרעגן שאלות", כאן בעולם הזה, בשביל למנוע את עצמו מסעודה אחת פחות אין צריכים לשאול שאלות.

ד-שפב

מִסְפָּר רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּעַר אֹדְעֵסֶעַר זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, בְּשִׁבְחַ בְּנָיו שֶׁל ר' יִשְׂרָאֵל
מְקַאֲרָדוֹנְעַר, שְׁפַעַם בְּאִיזָה לִילָה דְבַר עֲמוֹ ר' יִשְׂרָאֵל קַאֲרָדוֹנְעַר הַרְבֵּה,
וְהַאֲרִיךְ מְאֹד בְּדַבּוּרוֹ, בְּאֲמִצֵּעַ פְּנִתָה אֵלָיו בְּתוֹ אֶסְתֵּר, שְׁהִיְתָה יְלָדָה לְעַרְךָ
בְּגִיל שְׁמוֹנֶה שָׁנִים, וְאָמְרָה לוֹ: "אָבָא, הַשְּׁגַח נָא עָלַי שְׁלֹא אֲרָדִם חַיִּי לְלֹא
אֲמִירַת קְרִיאַת שְׁמַע כִּי עֵינֶיךָ אֲנִי מְאֹד", וְהוּא בְּתַחֲלָה לֹא שָׁם לְבוֹ
לְדַבְּרֶיהָ, אִוְלָם אַחֲרַי כֶּף פְּרָצָה בְּבִכֵי שְׁהֵנָה נוֹפְלַת הִיא חֲלִילָה בְּתַרְדְּמָה
לְלֹא קְרִיאַת שְׁמַע עַל הַמְּטָה. כִּי לֹא יָדְעָה לְאָמְרוֹ לְבַד, וְרָצְתָה שְׁאֲבִיהָ
יִקְרָא עִמָּה אֶת סֹדֵר קְרִיאַת שְׁמַע.

ד-שפג

אֲשֶׁה חֲשׂוּבָה וְעֲשִׂירָה גְדוּלָה פְּנִתָה פַּעַם אֶל רַבִּי שְׁמִשׁוֹן בְּאַרְסָקִי זְכוּרוֹנוֹ-
לְבָרְכָהּ וּבִקְשָׁה מִמֶּנּוּ שִׁישְׁדָּכָה לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל קַאֲרָדוֹנְעַר זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ,
וְהַבְּטִיחָה לְרַבִּי שְׁמִשׁוֹן סְכוּם הַגּוֹן עֲבוּר הַשְּׁדָכָנוּת. הִלְךְ רַבִּי שְׁמִשׁוֹן וְהִצִּיעַ
אֶת הַשְּׁדוּךְ לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל קַאֲרָדוֹנְעַר, וְלֹא הִסְכִּים לָזֶה ר' יִשְׂרָאֵל, בְּחֻשְׁשׁוֹ
שֶׁשְׁדוּךְ כֵּזֶה יִזִּיק לוֹ לְעַבּוּדַת ה' יִתְבָּרַךְ, וְהִתְנַצַּל עֲצָמוֹ לְפָנֵי רַבִּי שְׁמִשׁוֹן
וְאָמַר לוֹ: וַיִּמָּה כָּבֵר יִהְיֶה לִי אִם אֶתְחַתֵּן עִמָּה, וְכִי מִקֶּדֶם אֶכְלָתִי בְּכַפִּית
אַחַת וַיִּמְעַתָּה מִחֲמַת הָעֲשִׂירוֹת אוֹכֵל בְּשָׁנֵי כַּפִּיוֹת? כְּאוֹמֵר לוֹ, שְׁאִין
בְּעֲשִׂירוֹתָה הַמְּפֻלָּגָת כְּלוּם שִׁישְׁכְּנֵעוּ לְהַנְשֵׂא לָהּ.

ד-שפד

רַבִּי יִשְׂרָאֵל קַאֲרָדוֹנְעַר זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, מוֹצְאוֹ הָיָה מֵעִיר טַאֲרָנַאפֶּאל, וְהָיוּ
מְכַנִּים אוֹתוֹ אֲנִי"ש בְּאוֹמָאן "רַבִּי יִשְׂרָאֵל צֶאק" כְּנוֹי מְלִשׁוֹן שְׁמַחָה, כְּמוֹ
שְׁאוֹמְרִים "צֶאקְעֵדִיק אוֹן פְּרִיילֶאד", כִּי הָיָה אָדָם שְׁמַח מְאֹד. הוּא נִפְטַר
בְּיוֹם ט' חֲשׁוֹן שְׁנַת תרע"ט בְּהִיוֹתוֹ בֶּן חֲמִשִּׁים וְאַחַד שָׁנִים, שְׁלֹשָׁה יָמִים
קֶדֶם לָזֶה נִפְטַר בְּנוֹ הַקָּטָן רַבִּי מְרָדְכִי עוֹד לְפָנֵי הַכֶּנְסוֹ לְמַצּוֹת, וְהָיָה בֶּן
יָקָר וְחָשׂוּב מְאֹד. שְׁאָר בְּנָיו נִפְטְרוּ גַם הֵם בְּעַת הַמַּגְפָּה שְׁהִיְתָה בְּטַבְּרִיָּה
בְּהִיוֹתָם קְטַנִּים, בְּכָל יָמוֹת הַשְּׁבוּעַ לֹא אָכַל שׁוּם מְאָכְלִים לְבַד מִלְּחָם
וְשִׁתִּית תֵּה, אֶף עַל פִּי שְׁהִגִּישׁוּ לוֹ שְׁאָר מִיַּי מְאָכַל. *

ד-שפה

ספר רבי ישראל קארדוונער זכרוננו-לברכה, שזכה וראה פעם את רבנו בחלום, ושאל את רבנו שלש שאלות, אחת, אם ינהג בסדר תעניות אם לאו, כי רצה לנהג בעצמו סדר תעניות, ענה לו רבנו: אין אנו אוהבים מתעניות, אחר כך הוציא רבנו חלה מאמתחתו שבר ממנה קליעה אחת קטנה, וסיים ואמר לו: "און אויף צו עסין איז דאס אויף גינוג", "ואם בשביל לאכל הרי גם מעט זה מספיק". והשאלה השניה היתה, אם לך לבוש בציצית תכלת שהתגלה אז בעולם על ידי הצדיק מראדזין, ענה לו רבנו: לאו דוקא. שאלה השלישית נשכח.*

ד-שפו

כשבא פעם רבי ישראל מקארדאן מארץ ישראל לאומן, הביא עמו טלית מובחר הנעשה בטורקיה הנקרא "טערקישער טלית", שהיה מהדר מאד, כדי למכרו באומאן, והביאו לכונה זו כדי שיוכל בהכנסה זאת לכסות הוצאות הנסיעה חזרה לארץ ישראל, כשהראהו לאנ"ש, עמד ביניהם גם רבי געצי, נענה רבי געצי ואמר במרירות: "אוי, רבוננו של עולם מהיכן זוכים לטלית נאה כזה", "אואו נעמט מען אזא טלית", ? כי היה עני מרוד כידוע, כששמע זאת רבי ישראל, אמר לו: קחהו לך במתנה, ונתנו לו.

ד-שפט

כשבאו הבחורים החדשים מפולניה לרוסיה, וראה אותם החסיד רבי דוד צבי דאשיוסקע זכרוננו-לברכה, נגש אליהם וחקם ועודדם, כשעקר דבריו הם במה שאמר רבנו (לעיל ח"ב סעיף נ"ד): "ענגני הוא סוד, אוילם

אינו סוד כשאר הסודות, אלא הוא סוד כזה שאף אחר שמגלים אותו נשאר הוא בגדר סוד", ועל כן עליכם לדעת עתה בהתחלת התקרבותכם, שכל חייכם עליכם לחתור עוד ועוד בהבנת עמק תורתו וקיום עצותיו, ומיום ליום יתגלה לכם יותר באור סוד זה, אף-על-פי שגם בסופם ישאר ענינו בגדר תעלומה וסוד, כי המכסה הוא הגלוי, פי'דוע. (וע"ע להלן בח"ו, סעיף ת"ה).

ד-שא

רבי יעקב משה מטשערין, היה חתנו של רבי אברהם שטערנהרץ, ונרצח ביעת עמדו במשמר העיר במקומו של רבי אברהם, שהיה צריך הוא לעמוד במשמר באותו לילה, ורצה לכבדו ולהקל מעליו, ובאותו לילה רצחיהו הפורעים הבאנדיס, הוא היה אברך יקר וצדיק. זוגתו מרת חנה נשאה אחר-כך לרבי הירש מטעפליק, המכנה "הרשל טודרוס" שהיה איש כשר ועובד ה' גדול. אף הוא נפטר בטשערין צעיר לימים.

ד-שב

פעם כששאל רבי יוחנן גלנט את אביו רבי ברוך בארדיטשובער: "היכן הם כל הישועות שמבקש הנדע עליהם כל כך?" - כי פי'דוע היה איש עני מרוד מאד. ענה לו אביו: "עצם הדבר שזוכה אני להתפלל על הישועה שתבוא, זה עצמו כבר ישועתי!" (ע"ע לעיל בח"ד, סעיף שצ"ב; ובח"ה, סעיף ש"ס)

ד-שאג

פעם כְּשֶׁהִגִּישָׁה לוֹ אֶשְׁתּוֹ שֶׁל רַבִּי בְרוּךְ בְּאַרְדִּיטְשׁוֹבֶער צִלַּחַת עִם תְּפוּחֵי אֲדָמָה מִבְּשָׂלִים לֶאֱכֹל, כִּי לֹא הָיָה לָהּ שׁוּם דְּבַר אַחֵר מִה לְבַשֵּׁל, נִחְמָה וְאָמַר לָהּ: רְאֵי בְרוּךְ-הַשֵּׁם, לָנוּ טוֹב, יֵשׁ לָנוּ תְּפוּחֵי אֲדָמָה לֶאֱכֹל וְאַחֵר כֶּדֶּי יְכוּל אֲנִי לָנוּחַ בְּמִנוּחַת הַנֶּפֶשׁ, מִסִּכָּן הוּא פְּלוּנֵי הָעֵשִׂיר שְׂאִין לוֹ כָּלֵל מִנוּחָה בְּמִשְׁכָּבוֹ לְרַב טְרָדוּתָיו וְדֹאגוּתָיו, מְרַב נִכְסָיו וּמְמוֹנוֹ.

ד-שצד

רַבִּי בְרוּךְ בְּאַרְדִּיטְשׁוֹבֶער זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, הָיָה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק כָּל הַיּוֹם רַק עַל הַתּוֹרָה וְהַעֲבוּדָה, פְּעַם כְּשֶׁרַב דַּחֵק הָעֲנִיּוֹת בְּבֵיתוֹ עַד כְּדֵי כֶּדֶּי, שֶׁלֹּא הָיָה לְזוּגָתוֹ אֲכָל לְתֵת לְבָנָהּ, שֶׁלָּחָה אֵלָיו זוּגָתוֹ אֶת בְּנֵה רַבִּי יוֹחָנָן בְּאִמְרָה לוֹ: אָמַר נָא לוֹ לְאָבִיךָ שְׂאִין לִי כְּלוּם מִה לְתֵת לָךְ לֶאֱכֹל בְּבֵית, כְּשֶׁאָמַר זֹאת לְאָבִיו, פָּנָה אֵלָיו וְאָמַר לוֹ בְּצַעַר רַב: בְּנִי, מַה אוֹכֵל לַעֲשׂוֹת, אֵינִי יְכוּל לְצִאת הַחוּצָה לְרַחֵב.

ד-שצה

בְּבְרָדִיטְשׁוֹב דָּר אַחַד מִחֲשׁוּבֵי אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּשֵׁם רַבִּי אֶהְרֹן טַעֲסֵלִיר זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, וּכְשֶׁשָּׁהָה פְּעַם רַבִּי לְוִי יִצְחָק זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ בְּעִיר בְּרָדִיטְשׁוֹב, הִמְלִיצוּ לוֹ כֶּמָּה מֵאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שִׁישְׁתַּדֵּל לְהִתְאַכְסֵן בְּשַׁבַּת בְּבֵית רַבִּי אֶהְרֹן וְכֶדֶּי עָשָׂה, וְהִפְלִיג רַבִּי לְוִי יִצְחָק זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ בְּמַעֲלָתוֹ מֵאֵד מִסֻּדָּר עָרִיכַת שְׁלַחְנוּ בְּשַׁבַּת, עַד שֶׁנִּחַקְקָהּ זֹאת לוֹ בְּדַעְתּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּו, אַחֵר-כֶּדֶּי בְּעָרְב רֵאש־הַשָּׁנָה תָּמָה רַבִּי לְוִי יִצְחָק לַעֲצֵמוֹ לְרֹאוֹת וּלְהַבְחִין בְּסֻדָּר הַנְּהַגָּתוֹ, שֶׁנֶּעֱמַד סְמוּךְ לוֹ בְּצִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ וְשָׁמַע תְּפִלָּתוֹ וּבִקְשָׁתוֹ שֶׁהָיוּ אֵד וְרַק לְטוֹבַת כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא הִתְפַּלֵּל עַל עֲצֵמוֹ כָּלֵל וּכְלָל.

ד-שצו

בַּעַת חַתְּנָתוֹ שֶׁל רַבֵּי יוֹחֲנָן גַּלְאָנְט, שֶׁהִתְקַיְּמָה בְּעִיר טְעַפְלִיק, בִּקְשׁ אָבִיו רַבֵּי בְּרוּךְ מֵהַקְהָל שְׂיִמְתִּינוּ לוֹ לַחֲפָה, מַחְמַת שְׂרוּצָה לְהִתְפַּלֵּל מִקֶּדֶם תְּפִלַּת עֶרְבִית, וְנַעֲמַד לְהִתְפַּלֵּל בְּקוֹלוֹת וּבַהֲתַלְהָבוֹת כְּזוֹ עַד שְׂרוּשָׁם תְּפִלָּתוֹ הִיְתָה אַחֲר־כֶּךָ לְשִׁיחַת הַיּוֹם בְּטַעַפְלִיק, שֶׁאִמְרוּ הַחֲסִידִים : תְּפִלָּה כְּזוֹ עֲדִין לֹא שָׁמַעְנוּ וְרֵאִינוּ מֵעוֹדִינוּ.

ד-שצז

רַבֵּי בְּרוּךְ בְּאֶרְדִּיטְשׁוֹבֶער זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, עוֹד לִפְנֵי הַתְּקַרְבוֹתוֹ לְאַנְי"שׁ, הָיָה דָרְכּוֹ לְשִׁהוֹת הַרְבֵּה בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל הָרַב מִבְּאֶרְדִּיטְשׁוֹב, וְשָׁם עָבַד אֶת ה' בְּתוֹרָה וּבְתַפִּלָּה, לְאַחַר שְׁנוּדַע לְחַבְרֵי הַמִּתְפַּלְלִים שֶׁם מֵהַתְּקַרְבוֹתוֹ לְאַנְי"שׁ, לֹא נָתַנוּ לוֹ כְּמָה מֵהֶם לְהַמְשִׁיךְ וּלְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַעַמוּד, וּלְאַחַר שֶׁהֲצִיקוּ לוֹ מְאֹד בְּעוֹד כְּמָה עֲנִינִים, פָּקַעַה סְבֻלָּנוֹתוֹ וּפְנָה אֵלֵיהֶם וְאָמַר : הָרִי אֲנִי לֹא הִשְׁתַּנֵּיתִי כְּלוּם מִמָּה שֶׁהִיִּיתִי מִקֶּדֶם, וְכָל הַתְּנַגְדוֹתֵכֶם עָלַי שֶׁלֹּא אֶמְשִׁיךְ לְהִתְפַּלֵּל וְכַדוּמָה, הוּא רַק מַחְמַת שֶׁהִתְקַרְבֵּיתִי לְדָרֶךְ חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב, נִמְצָא שֶׁעָקַר הַתְּנַגְדוֹתֵכֶם הוּא עַל רַבְּנוּ בְּעַצְמוֹ, אִם כֵּן שִׁיִּלְחַם וְיִגַּן הוּא בְּעַצְמוֹ עַל עַצְמוֹ, לֹא עָבְרוּ יָמִים מוֹעֵטִים וְנַעֲנֵשׁוּ מְאֹד כְּמָה מֵהֶם, רַחֲמָנָא לְצַלָּן.

ד-שצח

רַבֵּי בְּרוּךְ בְּאֶרְדִּיטְשׁוֹבֶער זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, הָיָה בּוֹדֵק בְּכָל עֶרֶב שֶׁבֶת אֶת הָעֶרֶב שֶׁבְּבְרֶדִיטְשׁוֹב, וּמְשׁוּם כֶּךָ כְּנִיחוֹ "רַבֵּי בְּרוּךְ מֵהָעֶרֶב", שֶׁכָּר עֲבוֹדָתוֹ הָיָה, שֶׁבְּעֶרֶב יוֹם כְּפוּר יָשָׁב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ עִם צִלְחַת לְאַסּוֹף תְּרוּמוֹת, וְכֵן פָּזַר עוֹד צִלְחוֹת בְּשָׂאֵר הַבֵּיתִי כְּנִסְיוֹת שְׁבַעִיר. בְּגִמְרוֹ אֶת "עֲבוֹדָתוֹ" בְּעֶרֶב שֶׁבֶת, הָיָה רָץ לְבֵיתוֹ לְהַחֲלוֹף אֶת בְּגָדָיו לְכַבּוֹד שֶׁבֶת וּבָא לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל עִם הַקְהָל אֶת תְּפִלַּת קְבֻלַּת שֶׁבֶת, אוּלַם תְּפִלַּת עֶרְבִית הָיָה מִתְפַּלֵּל לְבִדּוֹ, שֶׁאַחַר שֶׁסִּימּוֹ הַקְהָל אֶת הַתְּפִלָּה וְהִלְכוּ לְבֵיתָם, הָיָה הוּא מִתְחִיל אֲזוּ בְּעֲבוֹדַת תְּפִלָּתוֹ בְּהִתְלַהְבוֹת וּבַהֲשִׁתְּפָכוֹת הַנֶּפֶשׁ, מִשָּׁךְ זְמַן רַב

ד-שצט

פעם בא רבי ברוך לאומאן, כְּשֶׁהָיָה לוֹ אֵיזָה יֶאֱרָצִיט, וּנְגַשׁ לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הָעַמּוּד בְּאַשְׁרֵי-וּבְאֵ-לְצִיּוֹן, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הָיָה שִׁיךְ שְׂיִתְפַּלֵּל אֶת כָּל הַתְּפִלָּה לִפְנֵי הָעַמּוּד, לְרַב הַתְּלַהּבוֹתוֹ, וּכְשֶׁהִגִּיעַ לְתִיבוֹת "הוּא יִפְתַּח לִבְנוֹ בְּתוֹרָתוֹ וַיֵּשֶׁם בְּלִבְנוֹ אֶהְבֵּתוֹ וַיִּרְאֶתוֹ" וְכוּ', הַתְּלַהּב בְּשִׂאָגָתוֹ, וְחֹזֵר עַל הַתִּיבוֹת בְּהִשְׁתַּפְּכוֹת הַנֶּפֶשׁ כְּזוֹ, עַד שֶׁהִשְׁתּוֹמְמוּ כָּל הַמִּתְפַּלְלִים עִמּוֹ, וְרַבִּי גְעָצִי הִפְטִיר אַחֵר כֵּךְ וְאָמַר: בְּהִתְפַּעְלוֹת "תְּפִלָּה כְּזוֹ לֹא שְׂמַעְתִּי מֵעוֹדִי".

[פעם הקשה רבי ברוך בארדיטשובער, וְאָמַר: לְכַאוֹרָה מֵצַד אֶחָד אֶפְשָׁר מִחֲמַת דְּבָרֵי רַבְּנוֹ שֶׁאָמַר שֵׁישׁ לָנוּ כְּבָר עֲבָרָה אַחַת כְּשֶׁעוֹשִׂים אָנוּ עֲבָרָה, כְּמוּבָא בְּחֵי-מוֹהַר"ן סִימָן תְּק"ב, וּמֵצַד שְׁנֵי גַם אָמַר רַבְּנוֹ שֶׁהוּא מְקַנָּא בָנוּ עַל שֵׁישׁ לָנוּ רַבִּי גְדוֹל כְּזֶה. שְׂמִזָּה לְכַאוֹרָה נִמְצְיָנוּ לְמִדִּים עַל גְּדֹל חֲסָרוֹנוֹתֵינוּ מֵצַד אֶחָד וְעַל גְּדֹל מַעֲלוֹתֵינוּ מֵצַד הַשְּׁנֵי, וְאָמַר עַל כֵּן שֶׁבְּהִכְרַח לומר שֶׁהַעֲנָן שֶׁאָמַר שֵׁישׁ לָנוּ לְשִׂמּוּחַ עַל הַתְּקַרְבוֹתֵינוּ לְרַבְּנוֹ, עוֹלָה בְּמַעֲלָתוֹ עַל דְּבוּר הָרֵאשׁוֹן, וְצָרִיכִים אָנוּ לְסַמּוֹךְ עַל כַּחוֹ שֶׁל רַבְּנוֹ שֶׁלְבַסּוֹף בּוֹדֵאי יִתְקַן אֶת הַכֹּל].

ד-ת

פעם בא רבי ברוך בארדיטשובער וְאָמַר: מֵצַד אֶחָד מֵצִדָּנוּ בְּדְבָרֵי רַבְּנוֹ שֶׁאָמַר שֵׁישׁ לָנוּ כְּבָר עֲבָרָה אַחַת כְּשֶׁעוֹשִׂים אָנוּ עֲבָרָה, כְּמוּבָא בְּחֵי-מוֹהַר"ן סִימָן תְּק"ב. וּמֵצַד שְׁנֵי גַם אָמַר שֶׁהוּא מְקַנָּא בָנוּ עַל שֵׁישׁ לָנוּ רַבִּי גְדוֹל כְּזֶה, שְׂמִזָּה נִמְצְיָנוּ לְכַאוֹרָה לְמִדִּים מֵצַד אֶחָד עַל גְּדֹל חֲסָרוֹנוֹתֵינוּ וְעַל גְּדֹל מַעֲלוֹתֵינוּ מֵצַד הַשְּׁנֵי. וְאָמַר שֶׁעַל כֵּן בְּהִכְרַח לומר שֶׁהַעֲנָן שֶׁאָמַר שֵׁישׁ לָנוּ לְשִׂמּוּחַ עַל הַתְּקַרְבוֹתֵינוּ לְרַבְּנוֹ, עוֹלָה הַרְבֵּה בְּמַעֲלָתוֹ עַל דְּבוּר הָרֵאשׁוֹן, וְצָרִיכִים אָנוּ לְסַמּוֹךְ עַל כַּחוֹ שֶׁל רַבְּנוֹ שֶׁלְבַסּוֹף בּוֹדֵאי יִתְקַן אֶת הַכֹּל. עַל אֵף כָּל חֲסָרוֹנוֹתֵינוּ, כִּי בּוֹנֵתוֹ לומר שֵׁישׁ לָנוּ לְשִׂמּוּחַ הַרְבֵּה יוֹתֵר מִחֲמַת הַתְּקַרְבוֹתֵינוּ אֵלָיו זְכוּנוֹ-לְבָרְכָהּ, מִחֲסָרוֹן שֶׁפְּלוֹתֵינוּ.

ד-תא

בְּמִתְאוּנָן עַל דְּרָכָם שֶׁל הָאֲנָשִׁים הִיָּה אֹמֵר רַבִּי גַעְצֵי זְכוּנוֹ-לְבָרְכָהּ :
דְּרָכָם שֶׁל בְּנֵי אָדָם, כְּשֶׁפּוֹגְשִׁים מְחַלְלֵי שֶׁבֶת וְכַדּוּמָה אָף עַל פִּי כֹן מְחַפְּשִׁים
לְמִצּוֹא בּוֹ אִיזוֹ נְקוּדָה טוֹבָה, וְכִשְׁמוֹצְאִים בּוֹ אִיזוֹ נְקוּדָה טוֹבָה קִטְנָה
כַּעֲשִׂית בְּרָכָה וְכַדּוּמָה כָּבֵד מְלַמְדִּין עָלָיו זְכוּת וְשִׂמְחִים עִמּוֹ, וּמַצִּד שְׁנֵי
כְּשֶׁמוֹצְאִים אִיזָה עוֹלָה קִטְנָה בְּאִישׁ כְּשֶׁר שְׂמֻקִּים אֶת כָּל הַמְצוּוֹת וְעוֹבְד
אֶת ה' וּמַגְדִּיל בְּנָיו לְתַלְמוּד-תּוֹרָה וְכוּ' וְכוּ' מְזַלְזֵלִין בּוֹ וּמְבַטְלִין אוֹתוֹ
לְגַמְרֵי לֹא שׁוּם לְמוּד זְכוּת וּלְלֹא שׁוּם רַחֲמָנוּת כָּלֵל וּכְלָל.

ד-תב

כְּשֶׁהֲרָגִישׁ רַבִּי גַעְצֵי שְׁסוּפוֹ קָרֵב, זָרַז אֶת חֲתוּנָת בִּתּוֹ רַחֵל, כְּדֵי שְׂיִזְכָּה
לְרֵאוֹת עוֹד אֶת חֲפָתָהּ, וְעָשׂוּ אֶת הַחֲתוּנָה בְּלֵיל בְּדִיקַת חֶמֶץ וְהוּא הִבִּיט
מִמַּטֶּת חָלָיו עַל הַחֲתוּנָה בְּשִׁכְבוֹ סְמוּדָה, וּבְשִׁבְעֵי שָׁל פֶּסַח נִפְטָר. כְּשֶׁהוּא
אָדָם בֶּן אַרְבָּעִים וְאַרְבַּע שָׁנִים.

ד-תג

סְפָרָה מֵרַת אֶסְתֵּר, זוּגְתוֹ שֶׁל רַבִּי גַעְצֵי, שְׁפַעַם אַחַת בְּעַת שְׂאֵמֵר אֶת
הַ"שְּׁלוֹם עֲלֵיכֶם" וְ"רַבּוֹן הָעוֹלָמִים" בְּלֵיל שֶׁבֶת מְרַב הַתְּלַהֲבוֹתוֹ
וְצַעֲקוֹתָיו, נִפְל

ד-תד

כְּשֶׁחָלָה רַבִּי גַעְצָע ב"ר אַבְרָהָם זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה אֶת חָלְיוֹ אֲשֶׁר מֵת בּוֹ, וְנִכְנְסוּ אֵלָיו מִכִּירָיו וַיְדַדְדוּ, נִפְעָמוּ לְרֵאוֹתָיו שׁוֹכְבֵי אֵין אֹנִים, וְהוּא לֹא יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים וְאַרְבַּע שָׁנִים, וַיִּכְשְׁמוּ לֵב שְׂמֵת־פֶּלֶל הוּא תִפְלֵת שְׁחָרִית, נִפְנָה אֵלָיו רַבִּי שְׁמִשׁוֹן וְשָׂאֵלוּ בְּבִדְיָחוֹת, מָה לָּךְ רַבִּי גַעְצָע? הֵיכָן הֵם ה"קוֹלוֹת וְהַבְּרָקִים" שֶׁלָּךְ... נִעְנָה לוֹ רַבִּי גַעְצָע "הָאֵמוֹן לִי, גַּם אִזְ הֵיטָה זֶה מִסִּירוֹת נִפְשׁ בְּפִעַל מִמְשׁ".

ד-תה

נִכְנַס אֵלָיו רַבִּי מִתְתִּיָהוּ הַכֹּהֵן זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, שָׂאֵלוּ רַבִּי גַעְצָע "מָה עוֹשִׂים"? נִעְנָה רַבִּי מִתְתִּיָהוּ בְּתַמִּימוֹתָיו וְצִדְקוֹתָיו: "עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה". מִיָּד הִתְכַּנֵּף רַבִּי גַעְצָע בְּטִלְיָתוֹ הַקָּטָן וְהַחֵל בּוֹכָה וּמִתְחַרֵּט עַל חֲטָאָיו בְּתִשְׁבּוּבָה שְׁלֵמָה מֵעֵמֶק הַלֵּב, כְּשֶׁהֵעִיר מֵאֵן דָּהוּ לְרַבִּי מִתְתִּיָהוּ עַל הַתְּשׁוּבָה הַבּוֹטָה שֶׁהָשִׁיב לוֹ, נִעְנָה רַבִּי מִתְתִּיָהוּ בְּרִצִּינוֹת: וְכִי מָה רְצִיְתָם שְׂאוֹמֵר לוֹ, וְכִי יֵשׁ מִשְׁהוֹ אַחֵר לַעֲשׂוֹת?.

ד-תז

אָבִיו שֶׁל רַבִּי בְּרוּךְ חֲתָן רַבִּי גַעְצָע זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, הָיָה מְגֻדוּלֵי הַחֲסִידִים שֶׁבְּקֶאֶצֶק, וּבָא לְשָׂהוֹת בְּשִׂמְחַת חֲתוּנָתוֹ שֶׁהֵיטָה בְּאוֹמָאן. הוּא הָיָה צָדִיק פְּרוֹשׁ, עַד שֶׁלְּרַב פְּרִישׁוֹתוֹ וְעִבּוּדָתוֹ אֶת ה' הָיָה סָגוּר בְּחֶדֶר מְבוּדָד מְשֻׁף שֶׁשָּׂה עֶשֶׂר שָׁנִים, וְאֶת מֵאֲכָלוֹ מְסָרוֹ לוֹ דָּרָךְ חֲלוֹן שֶׁהָיָה קְבוּעַ בְּחֶדֶר, וַיֵּשֶׁב וְעָסַק שָׁם בְּתוֹרָה וְעִבּוּדָת ד'.

ד-תח

רבי ברוך חתן רבי געציל זכרוננו-לבֿרְכָה, המפורסם בכניויו ר' ברוך געצייס, הָיָה עוֹבֵד ה' מִפְּלֶג, וְהָיָה צוֹעֵק בְּכחוֹת עֲצוֹמוֹת כָּל תְּבָה וְתְבָה מִתְבוֹת הַתְּפִלָּה, וְכֵן נִהַג מִשְׁדֵּשְׁ שָׁנִים, הָיָה לוֹ כַח דְּבוּר נִפְלָא, וְסִפֵּר רַבֵּי לְוֵי יִצְחָק זְכוֹנוֹ-לְבֿרְכָה, שֶׁפִּעַם בְּלֵיל שַׁבָּת כְּשֶׁהִלְךְ לְבֵיתוֹ לְבִקְשׁוֹ מַעַט מִיָּם חֲמִים לְשִׁתֵּיה, לְוִהוּ הַחוּצָה וְהַחֵל לְדַבֵּר עִמוֹ בְּתוֹרָה וְעִבוּדָה, וּמִשְׁכוֹ בְּדִבּוּרָיו כָּל כָּךְ עַד שֶׁהָאִיר הַשַּׁחַר וְהִלְכוּ כָּבֵר לְתַפְלָה.

ד-תט

רבי ברוך, חתן רבי געציל, החשיב מאד את רבי ישראל כהן, עד שהפליג פעם בשבחו ואמר: "מעולם לא פגשתי בבחור קדוש כמוהו", הוא היה גם למדן מופלג.

ד-תי

ספר רבי ברוך חתן רבי געציל זכרוננו-לבֿרְכָה, שֶׁהִלְךְ פִּעַם בְּאִמְצַע הַלְיָלָה לְצִיּוֹן רַבֵּנוּ, וְהָיָה זֶה לֵיל חֲרָפִי קָשָׁה כְּשֶׁהִכֵּל הָיָה מְכֻסָּה בְּמַעֲטָה שֶׁלֶג, עַד שֶׁלְרוֹב הַשֶּׁלֶג כָּסָה לְגַמְרֵי פֶתַח בֵּית צִיּוֹן רַבֵּנוּ, וְעָמַל רַבֵּי בְרוּךְ הַרְבֵּה כְּדֵי לְפָנוֹת אֶת הַשֶּׁלֶג כְּדֵי שְׂיוּכַל לְגִשֵׁת וּלְפָתוֹחַ אֶת בֵּית הַצִּיּוֹן, כִּי זָמַן מְסֻיָּם הָיָה מִנַּח אֲצִלוֹ הַמִּפְתָּח שֶׁל הַצִּיּוֹן, וְעָלְיוֹ הָיָה מְטַל פְּתִיחַת בֵּית הַצִּיּוֹן מִיָּד לֵילָה. כְּשֶׁהִתְקַרַב לְפֶתַח הַצִּיּוֹן הִבְחִין בְּגוֹשׁ שֶׁלֶג מִתְנוּעֵעַ, כְּשֶׁהִתְקַרַב סְמוּךְ יוֹתֵר הִבְחִין שֶׁרַבֵּי יִשְׂרָאֵל טָרְהָאוּיָצֵעַר זְכוֹנוֹ-לְבֿרְכָה הוּא הָעוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל וְלָרֵב הַשֶּׁלֶג שֶׁיֵּרֵד הִתְאַסַּף עַל גּוֹפּוֹ עֲרִימַת שֶׁלֶג, וְהַשְׁתוּמָם מְאֹד, עַד שֶׁשָּׁאַל אֶת רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁכָּבֵר הָיָה אֵז זָקֵן וּבָא בְּשָׁנִים: רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מִדּוּעַ עוֹמֵד הֵנָּה כִּכָּה חָשׁוּף בְּקֹר מְקַפֵּיא כְּזֶה, הֲרִי אִפְשָׁר לְקַפּוֹא כֵּן. עָנָה לוֹ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל: וְכִי כְּשֶׁאֲגִיעַ לְעוֹלָם הָאֲמֵת אֵל רַבֵּנוּ וְיִהְיֶה שָׁם הַפֶּתַח סְגוּר לְפָנַי וְלֹא יִתְּנֵנוּ לִי לְגִשֵׁת לְרַבֵּנוּ, הֲאִם אֵלֶּךְ מִשָּׁם? אַחֲכָה עַד שֶׁיִּפְתְּחוּהוּ.

ד-תיא

רבי ברוך חתן רבי געציל, המכנה רבי ברוך געצייס זכרוננו-לברכה, היה עובד ה' מפלג במעלה מאד, ובהתעוררותו הגדולה היה יוצא להתבודדות מחוץ לעיר למשך לילה שלם, בליל חרפי קר ועז, ובחזרתו אחר כך היה נעמד להתפלל בכחות ובקולות משך כמה שעות רצופות. פעם כשיצא להתבודדות בעת פפור נושא כזה, הרהר רבי מרדכי קנילסקי זכרוננו-לברכה לעצמו: וכי איך יוכל רבי ברוך להתחזיק מעמד בשדה לבדו בליל פפור כזה. לבש עז בעצמו התעטף במעילי פרוה טובים, והלך ועקב אחריו, וראה עומד בשדה ומתנועע עם ידיו ורגליו משך כל הזמן, וכך מתפלל ומתבודד לפני קונו, כי לולא זאת היה נקפא למות חס ושלום, וכך עבד את ה' כמה וכמה שנים. מטבעו היה גם בעל כח גדול, הוא נשלח עם העשרים ושבע אנשים מאנ"ש למקום בלתי ידוע, בהיותו אז פחות מגיל הארבעים, הי"ד.

ד-תיב

רבי נחמן שפאג חותנו של רבי שמשון בארסקי זכרוננו-לברכה, היה דר בעיר וויניצע, הוא היה איש מנגן ומתבודד גדול, בעת בואו לאומאן היה שוהה כל הזמן בקלויז, והיו באים אליו בני הנעורים לדבר ולזמר עמו יחד, כי היה איש נעים ונחמד מאד.

ד-תיג

רבי שמשון בארסקי זכרוננו-לברכה היה לו חדר מיחד בביתו, שאפלו בני ביתו לא היו נכנסים שם, וכשהיה יוצא מביתו לחוץ, היה נויעל את החדר

וְשֵׁם הָיָה יוֹשֵׁב כָּל הַיּוֹם עַל הַתּוֹרָה וְהַעֲבוּדָה רַב יָמָיו וְשָׁנָיו.

ד-תיד

ר' שמשון ברסקי זכרונו-לברכה, היה נוהג לעשות מדי שנה סעודה בערב
הושענא רבא, בהודאתו על זה שהצילו הקדוש-ברוך-הוא מהרוצחים
הבולשביקים, כי העמידוהו כבר לרצחו נפש ביריה, אולם בדרך נס מפלא
הגיעה לפתע ללא שום סבה, פקודה מקצין אחד שלא לפגוע בו.

ד-תטו

ר' שמשון בארסקי זכרונו-לברכה, היה בצעירותו מלמד כתיבה, ורבי
משה ברסלבר קרבו מאד בגלל היותו נכד רבנו זכרונו-לברכה, והוא
שהפכו לחסיד נלהב, ור' שמשון היה מזכירו הרבה בלמדו לפני הצבור.

ד-תטז

ר' שמשון ברסקי זכרונו-לברכה, היה מתפלל בהתלהבות פנימית נפלאה,
והיה מתפלל מלה במלה כמונה מעות ממש בנעימות מופלגת.

ד-תיז

רבי שמשון בארסקי זכרוננו-לברכה, נפטר בערב ראש-חדש סיון שנת תרצ"ה לפנות ערב, ובזמן שאמרו הצבור תהלים לרפואתו הגיעה הידיעה שנפטר. ונקבר למחרת בין תפלת מנחה למעריב. רבי שמשון בארסקי היה אדם נעלה, וכשהיה לומד לפני הצבור בספר לקוטי מוהר"ן, למדו בהתעוררות ובהתלהבות נפלאה, הנהג היה שיום אחד למד רבי שמשון, ויום אחד רבי געציל, וכך למדו שניהם לסרוגין, לאחר שנפטר רבי געציל, היה לפעמים מלמד גם רבי מתתיהו פהן, הי"ד.

ד-תיח

כשנודע לרבי שמשון בארסקי מפטירתו של רבי געציל זכרוננו-לברכה, בכה והתייח מאד מאד, עד שלרב צערו ושברון לבו דפק ראשו בפתל, אף על פי שהיו ביניהם כמה וכמה בנשאים שונים.

ד-תיט

לאחר פטירתו של רבי שמשון זכרוננו-לברכה, הכניסו את מטתו לפני הקלויז ורבי אברהם שטריןהרץ זכרוננו-לברכה אמר עליו דברים קצרים של הקסד.

ד-תכ

גדל ההתעוררות שהיה בין אנשי-שלוֹמנו בעת קיום מצות ספירת העמר היה לאין שעור, בפרט בליל ספירה האחרונה, שהיו אנשי-שלוֹמנו משתפכים אז בתפלתם מאד "לטֹהרנו מקלפותינו וטמאותינו" וכו' וכו'. ומספרים שבעת שהגיעו לראשונה החסידים היקרים ה"ה רבי מנדלי ליטוואק וחברו רבי ברוך אפרים זכרוננו-לבֹרְכָה בעל המחבר "באבי הנחל", ושָמְעוּ אֶת אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ בְּעֵת סְפִירַת הָעֶמֶר, הִתְפָּלְאוּ וְאָמְרוּ זֶה לָזֶה: "אִם הֵם (בְּהִתְכַוֵּן עַל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ) יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת כָּזֶה עֵסֶק וְעִנְיָן מִסְפִּירַת הָעֶמֶר, בְּנֹדְאֵי שֵׁישׁ כָּאֵן מִשְׁהוּ". וְקִבְּלוּ מִזֶּה עוֹד תִּקְוָה רַב לְהִתְקַרְבוּתָם. "אִזּוּ יֵי קַעֲנֵעוּן מֵאֲכֹן אִזָּא פֶּאֶרְאָד פּוֹן אַ סְפִירָה אִיזוּ דָא דָא עֲפָעס".

ד-תכב

רבי מיכל ב"ר יצחק נכד מוהרנ"ת, אָמַר פֶּעַם רָמַז בְּכַתוּב בִּירִידַת הַמֶּן בְּיוֹם הַשָּׁשִׁי שֶׁבָּאוּ "נְשִׂאֵי הָעֵדָה" אֶל מֹשֶׁה וְשָׂאֵלוּ אוֹתוֹ לְסַבֵּת יְרִידַת הַמֶּן בְּכַפְלוֹת, שֶׁלְּכַאוֹרָה קָשָׁה, מִדּוּעַ בָּאוּ רַק נְשִׂאֵי הָעֵדָה הֲלֹא כָּלֵם רָאוּ אִיךָ שְׂיִוֵּרַד הַמֶּן בְּכַפֵּל מִשָּׂאָר הַיּוֹמִים, וְלָמָּה בָּאוּ רַק נְשִׂאֵי הָעֵדָה אֶל מֹשֶׁה, וּבָאָר שֶׁבָּזֶה לְמִדִּים אָנוּ שְׂדֵיִיקָא נְשִׂאֵי הָעֵדָה שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים, הֵם הַשָּׁמַיִם לֵב לְכָל שְׁנוּי, וְתִיכֹף בָּאִים לְשָׂאֵל עַל הַשְּׁנוּי, וְאִזּוּ בְּאֵמַת גְּלוּהָ לָהֶם מֹשֶׁה שְׂיִרַד "לָחֶם-מִשְׁנֶה" מִחֲמַת שְׁלֵמַחֲרַת הוּא יוֹם הַשַּׁבָּת, וְעַל כֵּן נִתֵּן לָהֶם לָחֶם לְיוֹמִים וְכוּ'.

ד-תכג

ספר רבי לוי יצחק זכרוננו-לבֹרְכָה, שֶׁכְּשֶׁהָיָה פֶּעַם בְּטוֹלְטָשִׁין הִלְךְ לְבֵית הַמְדָרֶשׁ לְקַבֵּל אֶת פְּנֵיו שֶׁל רַבִּי מִיכְלֵעַ בֶּן רַבִּי יִצְחָק זְכָרוֹנוֹ-לְבֹרְכָה, וּפְגָשׁוּ אוֹמֵר תְּהִלִּים קְפִיטֵל ל"ה, "רִיבָה ה' אֶת יְרִיבֵי לָחֶם אֶת לוֹחְמֵי וְכוּ' אָמַר לְנַפְשִׁי יְשׁוּעַתְּךָ אֲנִי", וְחִזַּר תִּיבּוֹת "אָמַר לְנַפְשִׁי" הַנִּי"ל, כִּמָּה וְכִמָּה פְּעָמִים בְּהַשְׁתַּפְּכוֹת הַנַּפֵּשׁ נִפְלָא, עַד שֶׁנִּחְקַק הַדְּבָר עִמּוֹ בְּנַפְשׁוֹ.

ד-תכד

רבי מיכל נכד מוהרנ"ת, היה אהוב ומקבל מאד על כל בני עירו, וכשנסע לארץ ישראל בהיותו למעלה מגיל שבעים, לווהו רבים מבני העיר. כשחזר אחר כך מארץ ישראל, היה הדבר לפליאה בעיני רבים מאנ"ש, שזקן כמוהו לאחר היותו בארץ ישראל חוזר שוב לחוץ לארץ. פי אמרו זקן כמוהו שעולה לארץ-ישראל צריך כבר להשאר בה.

ד-תכה

בשבת פרשת ויצא שנת תרע"ה, שבת רבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה בעיר ברסלב אצל רבי מאטיל שוחט, ובכל הזדמנות דבר עמו בשבחו של רבי מיכל ב"ר יצחק זכרוננו-לברכה, ואמר לרבי לוי יצחק שרבי מיכל הוא בחינת "צדיק" שצריך לנסע ולבוא אליו לשבתות כדרך שנוסעים לצדיקים, וכן נהג הוא רבי מאטיל בעצמו שהיה נוסע בכל שנה לשבת "פרשת פרה" אל רבי מיכל. כששאל אותו רבי לוי יצחק: ומה דעתכם על ראב"ן, ענה לו רבי מאטיל בהפלגת לשון: ענינו של רבי אברהם זכרוננו-לברכה הוא ענין אחר לגמרי. "דאס איז גאר עפעס אנדערשט".

ד-תכו

בחנפה היו רבי מיכל ורבי דוד צבי, ב"ר יצחק בן מוהרנ"ת, משחקים יחדו במשחק הנקרא "עיר וכפר", "א שטאט מיט א דארף", והיה זה משחק שצריכים עבורו כשרון רב, ויש סברא שנהגו כך עוד מבית אביהם וזקנם מוהרנ"ת זכרוננו-לברכה.

ד-תכז

רבי מיכל נכד מוהרנ"ת, היה מצוה לבני ביתו בשבת שלא יתנו לו יותר מדאי מאכלי שבת, כי לגדל יקרת מאכלי שבת, חשש שמא יתנו לו יותר מדאי ויהיה מוכרח לשיר ממאכלו, ולרב קדשת אכילת מאכלי השבת שפלה אלקות, פלה קדש, פמובא בדברי רבנו (ליקו"מ ח"א סימן נז. ח"ב יז), אין נכון לשיר מהם. "א מאכל פון שבת לאזט מען איבער? דער רבי זאגט דאך ס'איז פלה אלקות פלה קדש".

היה ענו גדול מאד. כשרצה מאן דהו לעזר לו לעת זקנתו בלבישת מעילו העליון, כדרך איש חשוב ונכבד, לא הניח לו בשום אפן, מרב חששו שיבא לידי שמץ גאות כל שהוא].

ד-תכח

רבי מיכל ב"ר יצחק, זהיר היה לילד למקוה מדי יום ביומו, ואף בסוף ימיו שארכה לו השנה במקוה זמן רב משך כשתי שעות, כי לא רצה לקבל סיוע ללבישת הבגדים מאף אחד, ואפלו כשנפל לו משהו ורצה מאן דהו לעזר לו לא נתן לו לטרם עבורו, אלא יגע בעצמו למצוא אבדתו, באמרו להלה: "וכי מה אתה כבר רוצה לעשות אותי למפרסם, הנח ואמצאהו כבר לבדי". ביום ששי היה הולך פעמים למקוה, לפני התפלה ולקבוד שבת, ורצו בניו למנע אותו מזה, כי אמרו לו שזה מאד קשה עבורו, פנה אליהם ואמר בבדיחותא: כובעי אינו מנח לי טוב על הראש ללא טבילתי במקוה. "דאס קאפל שטייט מיר נישט גוט אויפן קאפ אהן מקוה".

ד-תכט

לְרַבִּי מִיכָל ב"ר יִצְחָק, הָיָה בִירוּשָׁה מִקֵּל יָד מִמוֹהַרְנ"ת, וְהָרְאָהוּ לְרַבִּי לְוִי
יִצְחָק בְּעֵת שֶׁהִתְאַרַח אָצְלוּ [בְּשַׁבַּת קִדְשׁ פְּרָשַׁת וַיִּשְׁלַח שְׁנַת תַּרְע"ה].

ד-תל

כְּשֶׁשָּׁהָה רַבִּי מִיכָל ב"ר יִצְחָק בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בִּקֵּר גַּם עַל קֶבֶר הַרְשֵׁב"י,
וְהוּא כְּיָדוּעַ הָיָה לִוְמַד הַרְבֵּה בְּסִפְרֵי הַזֵּהָר, וְגַם בְּהִיּוֹתוֹ בְּמִירוֹן לְמַד הַרְבֵּה
בְּסִפְרֵי הַזֵּהָר, בְּאִמְצַע לְמוֹדוֹ הַתְּלַהֵב מְאֹד, וְאָמַר בְּצַחוֹת לְשׁוֹנוֹ:
"כְּשִׁשׁוֹתִים "מְעַד" (=שֵׁם שְׁתֵּי מִיְחָדָת), מִן הַמְּקוֹר, הָרִי הַטַּעַם הוּא
טַעַם אַחֵר לְגַמְרִי" - "אִז מ'טְרִינְקֻט מְעַד בֵּימֵי צֶאֱפִין הָאֵט דָּאֵס אַ אַנְדֶּער
טַעַם"

ד-תלא

מְצוּיָן הָיָה רַבִּי מִיכָלֵעַ זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה מְאֹד בְּמִצְוֹת "הַכְּנָסֶת-אוֹרְחִים" כֹּל
כֶּף עַד שֶׁהָיָה לוֹ בְּבֵיתוֹ אֶרוֹן מִיְחָד לְכָלִי מְטָה וְכַדוּמָה עֲבוּר הָאוֹרְחִים
שֶׁבָאוּ לְהִתְאַכְסֵן בְּצֶל קוֹרְתוֹ.

הָיָה נוֹהֵג לְהִשְׁחִיז אֶת הַסִּפִּין לְכַבּוֹד הָאוֹרַח.

ד-תלב

אוֹמֵר הָיָה רַבִּי מִיכָל זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, לְרַב הַדְּבָרִים הַפְּתוּבִים בְּסִפְרֵי הַזֵּהָר
מִחִיּוֹב וּמַעֲלַת קִימַת חֲצוֹת, הָרִי מִתְבָּאֵר שֶׁכְּמוֹ שְׂאִין קִיּוֹם לְסַנְדְּלָר
בְּעִבּוּדָתוֹ לְלֹא הַמַּחֲט, כֵּן אֵין יָכוֹל לְהִיּוֹת אִישׁ כְּשֶׁר וְלַעֲבוֹד אֶת ה' בְּשִׁלְמוֹת

ד-תלג

פֶּעַם, שָׁאַל רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטְרִינְהַרְץ זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה אֶת רַבִּי מִיכָל, אִם יִסַּע לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל, וְאָמַר לוֹ רַבִּי מִיכָל, שֶׁלֹּא יַעֲלֶה לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל לְעֵת עֲתָה, כִּי עַל-יָדֵי זֶה לֹא יוּכַל לָבוֹא לְאוּמָאן בְּכָל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, וְכִשְׁשָׁמַע מִזֶּה רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחֲמָן אָמַר לוֹ: "אַתָּה דוֹאֵג שֶׁלֹּא תוּכַל לָבוֹא לְאוּמָאן בְּכָל שָׁנָה, צֵא וּלְמַד מִמֶּנִּי, שְׂאֵנִי אֵינִי בַעַל יְכָלֶת כְּמוֹךָ, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן בָּא אֲנִי בְּכָל שָׁנָה לְקַבּוֹץ עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, וְכָל שָׁכֵן אֶתָּה, שֶׁהֵנָּה בַעַל יְכָלֶת לְזֶה". (עֵינִן עוֹד בְּמִכְתַּב רַבִּי אַבְרָהָם בְּרִי"ל לְרִ"א שְׁטְרִינְהַרְץ - בְּבִאִיהֶל"ק תו"קנ"ה).

ד-תלד

כִּידוּעַ הָיָה רַבִּי מִיכָל ב"ר יֶצְחָק בֶּן מוֹהֲרֵנ"ת זְהִיר מְאֹד בְּטְבִילַת מְקוּהָ, וְאָמַר פֶּעַם בְּדַרְדָּרָה רְמוֹז, שֶׁסּוֹפֵי תִיבוֹת צוּפָה רָשָׁע לְצַדִּיק' וּמְכַלְסֵי יְצִילֵינוּ' ה' הוּא מִ'קוּיָה כָּל כָּךְ מוֹעֲלֶת זְכוֹת הַטְּבִילָה בְּמְקוּהָ.

ד-תלה

כִּידוּעַ עָבַד רַבִּי מִיכָלִי זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה בְּדָאָר עַד סוּף יָמָיו מִמָּשׁ, פֶּעַם קִנְטָר אוֹתוֹ אָחִיו רַבִּי דָּוִד צָבִי זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה וְאָמַר לוֹ "וְכִי עַד הַקָּבֶר תִּלְוֶה וְתַעֲבֹד בְּדָאָר"? וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא עָזַב אֶת עֲבוֹדָתוֹ בְּדָאָר, לְאַחַר פְּטִירָתוֹ כְּשֶׁעָבְרָה הַנְּהֻלַת הַדָּאָר לְבָנָיו וְהֵם כָּבֵר לֹא הִשְׁגִּיחוּ כָּל כָּךְ עַל הַכֶּסֶף הַנִּשְׁלַח, וְנִגְרַם מִזֶּה נֶזֶק רַב לְאֲנָשִׁים עַד שֶׁנִּהְפְּכוּ לְבַעֲלֵי חוּבוֹת וְכוּ', רַק אִזּוֹ

הבינו אנ"ש את סבת אי התפטרותו מהעבודה שבדאר.

ד-תלו

רבי מיכל ב"ר יצחק זכרוננו-לברכה, היה נוהג לבוא מדי שנה בערב ראש-חודש אייר לאומאן, להשתטח על ציון רבנו, וחוזר תיכף לטולטשין, ואפלו אם חל ערב ראש-חודש בערב-שבת חזר לשבות בטולטשין. והיה מנהגו אז לשהות בציון רבנו זכרוננו-לברכה ואחר כך היה בא לבית המדרש ומדבר עם אנ"ש בעבודת ה' ותברך וכו', ואף ראבר"נ היה יושב אצלו לשמע דבוריו, ופעם כששמע ראבר"נ דבוריו שדבר אז מהמובא בתפלות שבספר "שערי ציון": "להפיק דרכי הענוה באמת", ענה ואמר: מדבר הוא פיהודי פשר, "ער רעדט ווי א הערליכער יוד".

ד-תלו

בערב ראש-השנה של שנת תרע"ה, היה רבי מיכל בן רבי יצחק על הציון בלחוד עם רבי אייזיק אייזנשטיין, ושניהם השתטחו על ציון רבנו, ומרב הדוחק הניח כל אחד את ידו על כתף חברו, ורצה רבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה - שהיתה לו אז ערב-ראש-השנה הראשונה לביאתו לאומאן - לסייע להם להוריד כל אחד את ידו מהשני, אמרו לו אנ"ש, אל תגע בם, וכי אינד יודע שאלו שני צדיקים הם.

ד-תלח

היה פעם רבי מיכלי נכד מוהרנ"ת זכרוננו-לברכה בסעודת ברית מילה בעיר טולטשין, של אחד מאנ"ש בשם רבי עזריאל, בנו של רבי הירש

ווייסליב זכרוננו-לברכה. לאחר הברית כששאל את האנשים היכן מתקיימת סעודת הברית ענו לו שאין בעל הברית עושה סעודה לרוב עניותו הגדולה, כאב הדבר לרבי מיכלי, ותיכף הלך וקבץ איזה סכום מעות וקנו מעט דגים מלוחים וכדומה ועשו סעודת ברית, אחר כך בעת הסעודה כבדו אותו שידבר דברי תורה לפני הצבור, נענה להם ובין דבריו אמר שהסי"מ הוא המעכב לבלי לעשות סעודות מצוה, ורמז לזה סימ'אילי ראשי-תיבות ס'עודת מ'צוה א'ין ל'עשות. רבי לוי יצחק שמעה מרבי נשקע מטולטשין.

ד-תמ

רבי דוד צבי ורבי מיכלי זכרוננו-לברכה היו דרים שניהם בדירת אביהם רבי יצחק בן מוהרנ"ת, כי אחר שעלה לדור בארץ ישראל חלקו את הדירה לשנים, והיו דרים בה שניהם עד סוף ימיהם, בחייהם היו נוהגים לקיים את הסעודה השלישית של שבת בביתו של רבי דוד צבי, לאחר פטירתו היה רבי מיכלי ממשיך ללכת בכל שבת לבית רבי דוד צבי אהיו ויושב שם בסעודה עם בניו. פעם שאלוהו בניו של רבי מיכלי, מדוע מטריח את עצמו ללכת לבית אהיו רבי דוד צבי, הרי יותר נח יהיה לו אם בני ביתו של רבי דוד צבי יבואו אליו. ענה להם: איני הולך לביתם, אני הולך למקום שמדברים שם דבורים.

ד-תמב

לרבי נחמן בן מוהרנ"ת, היה בן בשם רבי נתן זכרוננו-לברכה, שהיה עובד ה' מופלג במעלה מאד, והיה דר בעיר דימיטריווקע, ולו היה בן בשם רבי יצחק, שדר בעיר באברניץ, והיה מכנה בשם רבי איציק באברניצער, הוא היה עובד ה' מופלג במעלה מאד, והנה לאחר פטירת מוהרנ"ת ישב על מקומו בראש-השנה בנו רבי נחמן, ומקום זה היה המקום החשוב והנכבד שבקלויז. כשנפטר רבי נחמן ישב על מקומו בנו רבי נתן הנ"ל, פעם באיזה שנה הלכו כמה מגבירי אנ"ש מטשערין וכבדו את הישיבה במקום חשוב זה את רבי נחמן מזירין זכרוננו-לברכה, לסבת התעשרותו

הגדולה באותה עת, כשהגיע רבי נתן לאמירת הסליחות שביליל זכור ברית וראה איך שרבי נחמן מזירין יושב על מקומו, הלך ונעמד במקום אחר ולא עשה מזה שום עסק. אולם כשבא אחר כך בנו רבי איציק וראה שאביו עומד בפניה, נגש לרבי נחמן מזירין ואמר לו, דע שהנך יושב על מקום אבי הקבוע זה שנים רבות, נעמד תיכף רבי נחמן והחזיר לו את מקומו ולא עשה גם הוא מזה שום עסק, כי היה בטבעו אדם תמים ופשוט. הרה הדבר לאנשי טשערין כי היה רבי איציק קל בעיניהם, כי היה עני מרוד ומה לו להתערב בעניניהם, על כן לתפלת המנחה של ערב ראש-השנה הלכו והושיבו שוב את רבי נחמן מזירין במקום הנ"ל. כשבא רבי נתן וראה שרבי נחמן יושב שוב על מקומו הלך ונעמד ליד דלת הכניסה לקלויז והמתין לבנו, כשהגיע, נגש אליו אביו ואמר לו בקפידה: איציק יש לנו בקבלה מרבנו שהעושה מחלקת ומריבה בעת הקבוץ בראש-השנה לא ישלים את שנתו, ובכן מצוה אני עליך שתשקוט ולא תעשה מזה שום ענין ומחלקת, שמע בקולו בנו רבי איציק ושתק ולא גרם לשום וכוחים סביב פרשה זו, אולם באותה השנה נפטר לעולמו רבי נחמן מזירין. והיו אנ"ש מקנטרים את אנשי טשערין באמרם להם: אתם הרגתם את רבי נחמן בתאות הנצחון והמחלקת שגרמתם.

ד-תמג

רבי נתן ב"ר נחמן בן מוהרנ"ת זכרונו-לברכה היה חתנו של רבי שמואל פיקסל זכרונו-לברכה, שהיה הגבאי ומהאנשים המכבדים שבחבורתו של רבי סענדער טרהוויצער, והוא היה שולח את הכסף שניאסף ביניהם לרבי נחמן טולטשינער. והיו לו חמשה בנים: ר' דוד, ור' משה, ור' איציק, המכנה איציק באבריניצער, ור' אהרן ועוד אחד. ר' דוד ור' משה היו דרים ביאלסיוועט, רבי דוד התפרנס מחנות שהיה לו, ור' משה ממשרת השמשות בבית כנסת, פעם כששהה ר' נתן ביאלסיוועט וראה איך שהשבת ממשמשת ובאה ועדין עומד בנו בחנות עם קוניו הרבים, פנה אליו בגערה: "דוד השוט תלוי" "דער קאנטשיק היינגט", ברמזו לו ענש גיהנם הצפוי לו, וסגר תיכף ומיד את החנות לרב הפחד שנפל עליו מדברי אביו על קדשת השבת הקריבה ובאה. ר' נתן עצמו היה תלמיד חכם ולמדן.

ד-תמד

רבי איציק ב"ר נתן ב"ר נחמן בן מוהרנ"ת היה חתנו של רבי חיים קיבליתשער, ורבי ישראל קארדונוער זכרונו-לברכה הוא שגמר את השדוץ, כי בתו של רבי חיים לא רצתה אותו לחתן, כי ראתה והבינה שהוא עני מרוד, הלך רבי ישראל מקארדאן והתחפש לעשיר ובא לביתו של רבי חיים והציע לבתו את השדוץ, והיא בחשבה שהוא דודו העשיר של רבי איציק, הסכימה תיכף לשדוץ. לאחר ארוסיהם אמר לה את כל האמת וברכה מעומק הלב שעתה יעזרם ה' יתברך ויהיה להם כל טוב, ואכן חיו באשר ועשר.

ד-תמה

עני מרוד כל כך היה רבי יצחק באבריניצער, עד שהיה צריך לאסוף לעצמו מושך כל השנה מעות כדי לקנות לעצמו מכנסים חדשות לכבוד ראש-השנה. פעם כשבא רבי געצי לבאבריניץ באמצע הקיץ (כי כך היה נוהג לצאת ולבקר את אנ"ש הפזורים בעירות שסביב אומאן). הבחין רבי יצחק איך שרבי געצי לרב עניותו לבוש במכנסים קרועות, הלך ונתן לו את מכנסיו החדשות, שהכינם לעצמו לראש השנה. אחר כך בעת הקבוצ בראש-השנה כשהבחין רבי יצחק באבריניצער ברבי מרדכי באבריניצער המביט עליו על זה שהולך במכנסים ישנות ובלות, כי לא היה לו להחליף מחמת שנתנם לרבי געצי פנזכר-לעיל, פנה מעצמו אל רבי מרדכי ואמר לו: "כן כן, זהו האמת והנכון, רבי געצי הוא הוא הצריך ללכת לבוש במכנסים חדשות לא אנני".

ד-תמו

רבי שכנא, ב"ר נפתלי הירץ אחיו של רבי אברהם שטרנהרץ (מזווג שני), היה חתנו של רבי "יעקב מהיער" המכנה "רבי יעקב פון וואלד", וספר שחותנו היה דבוק מאד בראב"ן, והיה נותן לו מדי שנה את כל

מעשרותיו מכל השנה, שהסתכם בסך של שני רובל לחדש.

ד-תמז

ספר ר' שכנא הנ"ל שפעם בעת שבא ר' אברהם ב"ר נחמן לנעמירוב, נכנס לביתו, וכפי הידוע היה ראב"ר"נ חולה מעים ועל-כן שאל לזוגתו אם יש לה מעט מזונות, והיא לא ידעה שהעומד לפניו הוא ראב"ר"נ, ענתה לו אנו אין לנו מזונות באמצע השבוע, והלך לו, כשבא אחר כך רבי יעקב לביתו ספרה לו זוגתו שהיה פה איזה יהודי ובקש מעט מזונות, כשהבין שזה היה ראב"ר"נ, פאב לו הדבר מאד עד שהלך במיוחד והתנצל לפניו על זה, כל-כך היה ראב"ר"נ טרוד ומחסר כל, אף בסוף ימיו.

ד-תמח

ספר רבי שכנא הנ"ל, שהשדודן שלו עם ר' יעקב מהיער, נעשה על ידי שבא רבי יעקב לרבי נפתלי הערץ אביו להזמין אצלו פרשיות לתפלין עבור בנו שנעשה בר-מצוה, שאל רבי יעקב את רבי נפתלי הערץ מה מחיר הפרשיות ענה לו ששה רובל, הוציא תיכף רבי יעקב את הסכום ונתן לו התנצל רבי נפתלי הערץ לפני רבי יעקב ואמר לו אמרתי לכם תחלה סך ששה רובל כי חשבתי שתעמדו על המקח ונשאר בסכום של חמשה רובל כי באמת מחירו חמשה רובל, אולם אחר ראותי את יושר לבכם שלא התנפחתם על המחיר עבור המצוה, נותן אני לכם עבור כך את בני לחתן. רבי שכנא הנ"ל היה איש יקר מאד ומיוחד, והתפרנס אף הוא מסופרות.

ד-תמט

רבי נחמן אלשי"ך, (פנה כן על שם בקיאותו בספר האלשי"ך הקדוש) ב"ר דוד צבי ב"ר יצחק בן מוהרנ"ת, היה עובד ה' נפלא והיה לו פה מפיק מרגליות, בכל פעם שהיה מדבר לפני הצבור, היה מתרגש ובוכה, לגדל תבערת לבבו וגדל הרגשו, בפרט בראש-השנה. אף שהיה איש שמח מאד. בסוף ימיו היה משתק בכל גופו, כשפקר אצלו פעם רבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה וראהו בחליו הנורא, פנה אליו רבי נחמן בעצמו ואמר לו בדרך משל: כשנפטר אדם מלויים אותו בני-ביתו וקרוביו, וכלם בוכים ומצטערים על פטירתו, שהשאיר אחריו אלמנה ויתומים, והרי אין לשער את גדל הצער שבפטירתו, אף על פי כן צועק החזן המלוה: "אל מלא רחמים", כאומר שהצרה הגדולה הזאת היא מלאה ברחמיו של הקדוש-ברוך-הוא. וסיים על עצמו ואמר: "זהו מלא רחמים", "דאס איז מלא רחמים", היינו ראיתך מחלתי הקשה שמשתק אני בכל גופי היא היא "מלא רחמים" שלו יתברך. הוא היה דר בטולטשין, נפטר בשנת התר"צ.

ד-תנ

ספר רבי מרדכי באבריניצער, פעם כשנסעו מאנ"ש לקבוץ על ראש השנה באומאן, נשאלה ביניהם באמצע נסיעתם השאלה המפורסמת, מדוע אין לנו "חסידים ברסלב" רבי כשאר החסידים, וכל אחד מהנוסעים אמר טעם אחר, נסע עמיהם אז גם איש פשוט אחד שהתפרנס מעשית אוכפים ופרסות לחמורים וסוסים, הנקרא "רימר" בלע"ז, נענה אף הוא ואמר, "נגד האמת הגדולה שהיתה ברבנו מי הוא פיוס שיכול לקום ולומר על עצמו 'אני הרבי'", "נאך אזא אמת וואס איז גיווען ביים רעבן קען זיך היינט איינער אוועק שטעלן און זאגן איך בין דער רבי"? ומלים נוקבים אלו שקצאו מפי איש פשוט, הדהימו את הנוכחים בפשטות אמתותם, וקבלו כלם דעתו.

ד-תנב

ראה פעם רבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה, מכתב מרבי הירץ סופר, שכתב לבנו רבי שכנא והתאונו לפניו איך שסובל עניות קשה מחמת שאין רוצים

תושבי העיר לתת לו עבודה מחמת יחוסו לאנ"ש, ונחם את עצמו בכתבו :
"זה שאין לנו עבודה מחמת התקרבותנו לרפנו זאת מחיבים אנו לסבל
ולקבלו באהבה רבה".

ד-תנג

רבי מרדכי באבריניצער זכרוננו-לברכה נהרג בעיר קראואראק על ידי
מפת חשמל, והמעשה היה כך: כשעלו הקומוניסטים לשלטון ברח מעירו
באבריניץ, כי שלטונות המס עלו על עקבותיו ורצו לקחת ממנו את כל
הונו ורכושו, באור לכ"ד תמוז תרצ"ו יום פטירתו של אביו רבי טוביה,
הלך לאכל סעודה טובה כדי שיוכל לצום למחרת כמנהג התענית ביום
שמת בו אביו, והלך ברחוב יחד עם הבחור רבי יעקב ב"ר יצחק
באבריניצער, המכנה איצ"א, ושם ידו על כתיפו ודבר עמו בעבודת ה'
ודבורי התחזקות בחביבות, לפתע החל לרדת גשם ומטר עז, עד שנקרע
חוט החשמל שברחוב ונפל על שניהם ונהרגו בו במקום, בהיותו בגיל
שבעים וארבע. ומצאום שוכבים כך כשידיו של ר' מרדכי חבוקות על
הבחור ר' יעקב. כשנודע דבר פטירתו לאנ"ש שבאומאן, נעצבו כלם מאד,
כי היה חביב וחשוב מאד בין אנ"ש, והיתה אז על ידי זה התעוררות
גדולה לתשובה בין אנ"ש, כי היה בעל מדריגה גדולה וכן בעל צדקה
מפלג.

ד-תנד

כשהיה בא לאומאן היה הולך רגלי מתחנת הרפבת עד הקלויז כשהוא
נותן טעם למעשהו זה "אם אסע בעגלה שוב לא אדע וארגיש בצרתו של
העני הצריך לאכל", הוא נפטר בהיותו בן שבעים וארבע שנים.

ד-תנה

בְּנֵי רַבִּי יִצְחָק בְּאַבְרִינִיָּצֶר, נְהָרְגוּ כָּלֶם עַל יְדֵי הַנְּאֻצִּים בְּמִלְחַמַת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה,

ד-תנו

כִּידוּעַ הָיָה רַבִּי מְרֻדְכֵי בְּאַבְרִינִיָּצֶר זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה עֲשִׂיר וּבַעַל צְדָקָה מוֹפְלָג, פָּעַם כְּשֶׁהָיָה רַבִּי לְוֵי יִצְחָק אֶצְלוֹ בְּבֵית הַחֲרָשֶׁת לַעֲשִׂית סִבּוֹן שֶׁהָיְתָה לוֹ, נִכְוָה בְּיָדוֹ מִמֵּי הַסִּבּוֹן שֶׁנִּתְזַו עַל יְדֵי הַנְּצוּצוֹת מְדוּד הַהֲרַתְחָה, פָּנָה וְאָמַר לְרַלְיִי זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה רְאֵה אֵיךְ עוֹבְדִים קָשָׁה עַד שֶׁאֶפְלוּ נְכוּיִם עֲבוּרָה בְּיָדִים, וְכֹל זֶה רַק כְּדֵי לְהַרוֹיחַ עוֹד כֶּסֶף לְחַלְקָם לְצְדָקָה.

ד-תנוז

סֵפֶר רַבִּי מְרֻדְכֵי מְבַאֲרִינִיץ לְרַבִּי לְוֵי יִצְחָק זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה שֶׁהִכִּיר אִישׁ אֶחָד פְּשוּט מְאֹד, שֶׁהָיָה לוֹ בֶּן שֶׁנִּחְלָה בְּרַגְלָיו מֵאֵד עַד שֶׁנֶּעֱשָׂה מְשׁוּתָק בְּשָׁנֵי רַגְלָיו רַח"ל, מִבְּלִי יְכוּלָת לְלַכֵּת, וּכְשֶׁהֵבִיאוּ אָבִיו לְ"קְבוּצָה" אֲנִי"ש בְּרֵאשֶׁת-הַשָּׁנָה נִשְׂאוֹ עַל כְּתִיפוֹ, וְכֵן הֵבִיאוּ גַם בְּעֶרְב-רֵאשֶׁת-הַשָּׁנָה עַל צִוּוֹן רַבְּנוֹ, אוֹלָם חִפָּה שָׁם עַל הַצִּוּוֹן עַד לְפָנוֹת עֶרֶב בְּעֵת שֶׁכָּבַר הִלְכוּ מִשָּׁם אֲנִי"ש לְהַכִּין עֲצָמָם לְתַפְלַת הַמִּנְחָה, וְהִלְךְ וְאָסַף אֶת הָאֲבָק שֶׁהָיָה בְּרִצְפַת הַצִּוּוֹן לְפִינָה אַחַת וְהוֹרִיד אֶת בְּנוֹ הַחוּלָה וְהִפְשִׁיט אֶת נַעְלָיו מִמֶּנּוּ וְהִעֲמִידוֹ עַל אוֹתוֹ הָאֲבָק, וְנֶעֱשָׂה לוֹ נֶס וְהִתְחִיל לְלַכֵּת לְאֵט לְאֵט, עַד שֶׁבְּחִזְרָה מִהַצִּוּוֹן כָּבַר הִלְךְ מֵעֲצָמוֹ כְּאֶחָד הָאֲדָם. הִתְפַּלְאוּ מֵאֵד אֲנִי"ש הַזְּקֵנִים שֶׁבְּאוֹתוֹ דוֹר עַל זֶה, וְשֶׁאֲלוּהוּ מֵאִיפָה שָׁמַע אֶת הַסְּגָלָה הַזֹּאת, וְעָנָה לָהֶם בְּתַמִּימוֹת: הֲרֵי רַבְּנוֹ בְּעֲצָמוֹ אוֹמֵר זֹאת, בִּ"מַעֲשֵׂה מִהַחִיגָר" בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מַעֲשֵׂה גִי רְאֵה שָׁם. וְהִפְטִיר וְאָמַר: הֵיכֵן עוֹד נִמְצָא עֶפֶר הַגּוֹן כְּזֶה כְּעֶפֶר הַצִּוּוֹן?

ד-תנח

פעם ביום-כפור אחר קריאת-התורה שבשחרית, כבדו אני"ש את החזן רבי נחמן נעמירובער זכרונו-לברכה לקרוא לפניהם את ההפטורה, או לשם באמצע הקריאה נצמד בקולו. אחר-כך פשהתלחשו אני"ש ביניהם באמרים "איך יוכל עתה אחר שנצמד בקולו להתפלל תפלת המוסף לפני הקהל", נענה ראבר"נ זכרונו-לברכה ואמר: "נו אם פן יהיו לו בתפלתו פחות הרהורי גאונה" פששמע זאת רבי לוי יצחק זכרונו-לברכה (יוצאים מפיו), אמר לו: "עד כדי כך", ענה לו ראבר"נ בעצב וקול עמוק: "פאן בעולם הזה, פאן בעולם הזה", "אין דעם עולם, אין דעם עולם", כאומר, פאן בעולם הזה מקום מסכן הוא שאף גדולים במעלה יכולים להלכד בו, כל אחד ומכשולו, בפרט בהרהורי הגאות והכבוד.

ד-תנט

רבי נחמן נעמירובער זכרונו-לברכה גויס לצבא בעל-כרחו, ושעה במחנה סמוך לעיר זיטאמיר, לפני חג הפסח נגש לרב העיר ובקש ממנו שישתדל לסדר לו מקום בבית יהודי שיוכל לשהות אצלו בחג, וספר לו גם שהוא מנכדי מוהרנ"ת זכרונו-לברכה, נגש הרב לעשיר אחד ובקש ממנו שיאכסן את רבי נחמן, הסכים העשיר בשמחה והזמינו, כשבא רבי נחמן לביתו בליל הסדר ראה איך שמנחים על השלחן חלות גדולות, ונעמד משתומם, כשהבחין בזה העשיר, אמר לו, אל תתפלא עשויים הם אך מביצים וקמח-מצה בלבד, אחר כך פשהתחילו לומר את ההגדה אמרה רבי נחמן בהתלהבות כזו עד שהשתוממו בני הבית מאד, והעריכוהו כל כך שאחר הפסח הביאו לו למחנה כל יום ארוחות מוכנות כשרות למהדרין, כי הבינו והרגישו בגדלתו בשהותו אצלם בפסח, והבינו ששׂובל מאד
משׂהיתו
במחנה.

ד-תס

רבי נחמן נעמירובער זכרונו-לבֿרְכָה נפטר בעירו בקיץ שנת תרע"ט, בהיותו בגיל ששים ושלוש שנים, ומחמת הסכנה הגדולה שהיתה אז בדרךים, לא נודע לאנ"ש דבר פטירתו עד לאחר ראש השנה שנת תר"פ. תושבי העיר ספרו שביום הסתלקותו היה יום תפלה וצום בעיר, כדי שתבטל הסכנה שהיתה מהפורעים שרצו להכניס לעיר באותו יום, ושלחו תושבי העיר את רבי נחמן כשליח צבור לתפלת מנחה, אחר כך בלילה הבחינה אשתו שאינו קם בחצות לילה כהרגלו, וכשנגשה להעירו, הבחינה שכבר אינו בחיים. בבקר כשנודע הדבר לתושבי העיר, הזדעזעו ואמרו: כבר בתפלתו הבחנו שהנה נפרד הוא מאתנו, כי התפלל בדמעות והתעוררות עצומה. ואכן נצלו מהפורעים.

ד-תסא

רבי נחמן נעמירובער זכרונו-לבֿרְכָה, היה אדם גדול במעלה מאד, והיה נהנה מיגיע פפו בהיותו מנהל-חשבונות בבית חרשת של עצים, ראבר"נ שהיה שוהה מפעם לפעם בנעמירוב, היה מתאכסן אצלו.

ד-תסב

רבי נשקיע מטולטשין זכרונו-לבֿרְכָה, היה מתרחק מאד מהרופאים ורפואותיהם כדברי רבנו, פעם נחלה אחד מבניו במחלה אנושה, והרופאים בידעם שלא יתן לבנו הרפואה כדבעי, חששו מאד לשלום הילד, אולם לפלא היה בעיניהם בראותם איך שמקפיד מאד לתת לבנו את הנוזל מבקבוק הרפואה בעתו ובזמנו, עד שפנו אליו ואמרו לו אי ר' נחמן התקלקלת, אחר כמה ימים הבריא הילד לגמרי, אולם רבי נחמן לעג עליהם, בספרו לאנ"ש איך ששפך את הרפואה שבבקבוק והכניס במקומו יין-צמוקים שהיה עושה לקדוש של שבת, וממנה הקפיד לתתו לבנו ולא הבריא כלל וככל מרפואתם.

ד-תסג

הוא עצמו חלה פעם בחולי כבד מאד, עד שאבד את ההכרה לגמרי, והלך דין העיר וקרא לרופא זקן אחד, בהכנסו שאל הרופא תיכף ומיד כמה זמן כבר חולה הוא? ענהו בני הבית משך כמה שבועות, שאלם שוב: ואיזה טפול טפלו בו עד עתה, ענו לו בני הבית: "שום טפול", התרגז הרופא ופלט ואמר: "ויבכו מי שעזרכם עד הנה יעזרכם הלאה", ויצא בכעס מהבית. לא עברו ימים ספורים בלבד וקם מחליו והיה כאחד האדם בהתרפאו מהרופא כל בשר בלבד, והיתה זאת לרופא לבזיון גדול.

ד-תסד

מספר רבי מיכל דורפמן שליט"א, שראה פעם איך שנהג רבי נשקע זכרונו-לברכה בסדר הזמירות של ליל שבת שהלך אנה ואנה ושר את הזמר "אשת חיל" בדבקות והתעוררות נפלא כשמעיניו זולגות הרבה דמעות לרב השמחה וההשתוקקות.

ד-תסה

מספר רבי מיכל דורפמן שליט"א, שפעם בצעירותו בא בעת חצות לילה לציון רבנו, וראה שם את רבי נשקע טולטשינער (בן רבי שכנא, ב"ר דוד צבי ב"ר יצחק בן מוהרנ"ת), שמוסב עם פניו אל הקיר ואומר את התקון חצות, וכשהגיע לתיבות "אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני" חזר על תיבות אלו כמאה פעמים ויותר ואמרה בבכי רב כזה עד שנטב כלו, וכך עמד ויבכה כמה שעות.

ד-תסו

הוא גִּנֵּעַ מִרְעֵב בְּעֵת מִלְחָמַת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה בְּהִיּוֹתוֹ בְּמַחְנֶה הַסֵּגֶר שֶׁשָּׁמְרוּ עָלֶיהָ הָרוֹמְנִים הָרְשָׁעִים, עֲשָׂרָה יָמִים לִפְנֵי פְּטִירָתוֹ מִכָּר אֶת מַעֲלוֹ הָעֲלִיוֹן עֲבוּר מַעַט אוֹכֵל, וְחִי מְזֶה עוֹד עֲשָׂרָה יָמִים, וְאַחַר כֵּן שָׁבַק חַיִּים, (כֶּן סֵפֶר רַבִּי מִשֶּׁה שׁוֹחֵט), בְּנִיּוֹ הַחֲשׂוּבִים וְהַנְּכַבְּדִים נֶעְלְמוּ פְּתָאוּם וְעִקְבוּתֵיהֶם לֹא נוֹדְעוּ, הִי"ד.

ד-תסז

רַבִּי נִשְׁקַע מִטּוֹלְטָשִׁין, אָף עַל פִּי שְׁהִיָּה עֲנִי מְרוּד עַד מְאֹד, אָף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁהָיָה בָּא אֱלֹו אוֹרַח, הָיָה מִכִּין אֹכֵל בְּשִׁפְעַ לְמַעַלָּה מִיְכָלְתָּו, וְסֵפֶר רַבִּי לִוִי יִצְחָק שֶׁפִּעַם הִתְאַרַח אֶצְלוֹ וְרָאָה אֵיךְ שֶׁבְּנִיּוֹ שְׂמַחִים מְאֹד, וְכִשְׁשָׁאָלָם: מִדּוּעַ שְׂמַחִים הֵנְכֶם כֹּל כֶּן, עֲנּוּ לוֹ: "כִּי עֲכָשִׁיו יִהְיֶה גַם לָנוּ מָה לֶאֱכֹל", כְּשֶׁבָּא אֱלֹו אוֹרַח הָיָה מִכִּין בְּמִיָּחַד חֲלוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד, כְּדִי שֶׁכְּשִׂאֲכֹל הָאוֹרַח לֹא יָבוֹשׁ לֶאֱכֹל הָרֵבָה, כִּי מַחֲמַת שֶׁהַחֲלָה גְּדוֹלָה מְאֹד לֹא תִהְיֶה נִפְרָת אֲכִילָתוֹ.

ד-תסח

סֵפֶר רַבִּי נִשְׁקַע מִטּוֹלְטָשִׁין, שֶׁפִּעַם הָיָה בְּאִיזָה רֹאשׁ-חֹדֶשׁ בְּעִיר נַעֲמִירוֹב וְהִתְאַרַח אֶצְל רַבִּי נַחֲמָן נַעֲמִירוֹבֶעֶר, כְּשֶׁבָּא לֶאֱכֹל אֶת סְעוּדַת רֹאשׁ-חֹדֶשׁ רָאָה שֶׁרַבִּי נַחֲמָן לוֹבֵשׁ בְּגָדֵי שַׁבָּת וְכֹל הַבֵּית הָיָה נִרְאָה כְּשַׁבָּת, שֶׁהֲכִינוּ חֲלוֹת וְכוּ', עַד שֶׁהִתְפַּעַל מְאֹד, וְאָמַר אָף עַל פִּי שֶׁרֹאֲיִתִּי אֶצְל זְקִינֵי וְדוּדֵי מְקִימִים אֶת סְעוּדַת רֹאשׁ-חֹדֶשׁ, אֲבָל לֹא בְּכַבּוּד וְהִדָּר כְּזֶה. (ע"ע לַעֲיִל ח"ג, סַעִיף ע"א).

ד-תסט

כְּשֶׁהִגִּיעַ רַבֵּי נַחֲמָן הַמְכֵּנָה "נִשְׁקַע טוּלְטְשֵׁינְעֵר" זְכוּרֹנוּ-לְבָרְכָה לְגִיל הַנְּשׂוּאִין, הִצִּיעוּ לוֹ אֵיזָה שְׂדוּדָה עִם בְּתוֹ שֶׁל עֲשִׂיר גְּדוּל שְׂדָר בְּבִרְסָלָב, כְּשֶׁנִּפְגְּשׁוּ שָׂאל אוֹתָהּ אִם תִּקְפִּיד לְכַסּוֹת רֵאשָׁה בְּכֶסוּי לְאַחַר הַנְּשׂוּאִין, עָנְתָה וְאָמְרָה לוֹ בְּצַחוּק, חוֹשֵׁב הֵנָּה מְפַעוּטוֹת כְּאַלְהָה? וּבִטֵּל תִּיכַף אֶת הַשְׂדוּדָה וְלֹא הִסְפִּים בְּשׂוּם אוֹפֵן לְהַשְׂתַּדֵּד עִמָּה, וְהַשְׂתַּדֵּד אַחַר כֵּן עִם בְּתוֹ שֶׁל אָדָם אֶחָד מְטוּלְטְשֵׁין, שֶׁפָּנָה אֵלָיו לְאַחַר שֶׁשָּׁמַע שֶׁבִטֵּל אֶת הַשְׂדוּדָה מִסָּבֵה הַנִּ"ל, וְאָמַר לוֹ: "בְּתֵי הָרִי כֹן תִּסְכְּיִם לְכַסּוֹת הֵיטֵב אֶת רֵאשָׁה", וְהַשְׂתַּדֵּד עִמוּ.

ד-תע

רַבֵּי נַחֲמָן טוּלְטְשֵׁינְעֵר זְכוּרֹנוּ-לְבָרְכָה הַמְכֵּנָה "נִשְׁקַע" סִפֵּר לְרַבֵּי לְוִי יֶצְחָק שְׂדוּדָיו הִיקָרִים רַבֵּי מֵיכָל וְרַבֵּי דָוִד צְבִי בְּנֵי רַבֵּי יֶצְחָק בֶּן מוֹהֲרַנְ"ת, הָיוּ מְשַׁחֲקִים בְּפִירִים בְּמִשְׁחָק מֵיֶחֱד שֶׁהָיָה נִקְרָא בְּשֵׁם "אַחְשׁוּרוֹשׁ שְׁפִיל", וְ"קִבְצוֹ וְעֵשֶׂר שְׁפִיל", "מִשְׁחָק אַחְשׁוּרוֹשׁ" וּמִשְׁחָק "הַקִּבְצוֹ וְהָעֵשֶׂר", וְזֶה הָיָה מִשְׁחָק שֶׁנִּצְרַד לָזֶה הַרְבֵּה חֲכָמָה.

ד-תעא

פַּעַם אָמַר רַבֵּי נִשְׁקַע מְטוּלְטְשֵׁין: רְגִילִים אֲנִי שׁ תַּמִּיד לְדַבֵּר וְלִשׁוֹחַ מִגְדֵּלֶת דְּוִדֵי רַבֵּי מֵיכָל, כִּי לֹא יוֹדְעִים וּמְפִירִים בְּגִדְלֶת אָחִיו רַבֵּי דָוִד צְבִי, כִּי לְאֻמַּת הָיָה אֵין הוּא אָדָם נֶעְלָה וְלִמְדוֹן מוּפְלָג מְאֹד, אֵד מַחְמַת הָיִיתוֹ צְנוּעַ וְנִסְתָּר מְאֹד בְּטַבְּעוֹ, הַשְּׁפִיל לְהַסְתִּיר גְּדִלוֹתוֹ.

ד-תעב

כְּשֶׁהָיָה רַבִּי נִפְתְּלֵי הַיְרֵךְ, אָבִי רַבִּי אֲבָרְהָם שְׁטַרְנְהַאָרֶץ זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה בְּאָרֶץ, בִּקְרָגַם בִּירוּשָׁלַיִם, וְסִפֵּר שֶׁהִתְפַּעֵל וְהִתְרַשֵּׁם מְאֹד מֵהַתּוֹשְׁבִים, בְּמִיחָד מִמָּה שֶׁרָאָה שָׂרֵב תּוֹשְׁבֵי הָעִיר קָמִים כָּל־סָעֵת לַיְלָה, וְאוֹמְרִים תִּקְוֹן חֲצוֹת וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה לְאַחֲרֶיהָ, וְלָרֵב הִתְפַּעֲלוּתוֹ הַגְּדוֹלָה הִרְהַר בְּפִלְיָאָה לְעַצְמוֹ, מִדּוּעַ אִם כֵּן מִתְעַכְּבֵת הַגְּאוּלָּה, אוֹלָם כְּשֶׁרָאָה אַחַר כָּךְ בַּיּוֹם אֵיךְ שְׁמֵת־קוֹטְטִים וְחוֹלְקִים הַתּוֹשְׁבִים בֵּינֵיהֶם, מִצָּא תִירוּץ לְפִלְיָאתוֹ.

ד-תעג

רַבִּי הַיְרֵךְ סוֹפֵר בֶּן רַבִּי שְׁכָנָא בֶּן מוֹהֲרַנְ"ת זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה שֶׁהָיָה דָר בְּבִרְסָלָב, הָיָה מִתְפָּרֵס מִמְלַאכֶת הַסּוֹפְרוֹת, וְהָיָה מִתְנַהֵג כְּדָרֶךְ אֲנִ"שׁ הַכְּשָׁרִים לְקוֹם בְּחֲצוֹת לַיְלָה, וְלַעֲסֵק כָּל הַלַּיְלָה בְּעִבּוּדַת ה' יִתְבָּרַךְ, וְלְאַחֲרֶיהָ לְהִתְפַּלֵּל כְּוִתִּיקוֹן, לְעֲמַתּוֹ הַסּוֹפֵר שֶׁמִּצַּד הַמִּתְנַגְּדִים הָיָה הוֹלֵךְ לְמִקְוֵה לְפָנָי תִּפְלְתוֹ בְּחֲצֵי הַיּוֹם, פֶּעַם שְׁמַע, רַבִּי הַיְרֵךְ אֵיךְ שְׁמַתְלַחֲשׁוֹת הַנְּשִׂים אַחַת לְרַעוּתָהּ בְּרֵאוּתָם אֶת הַסּוֹפֵר הוֹלֵךְ וְנוֹשֵׂא אֶת הַמַּגָּבֵת עַל כַּתְפּוֹ בְּאֲמֻצֵּי הַיּוֹם לְלַכֵּת לְמִקְוֵה, "הִנֵּה רָאוּ נָא אֶת הַסּוֹפֵר הַכָּשָׁר הָיָה שֶׁהוֹלֵךְ כְּעֵת לְמִקְוֵה, מַה שֶּׁאִין בֶּן הַיְרֵךְ קָע הַבְּרִסְלָבֵר כְּבָר בְּשָׁעָה שֶׁשׁ בְּבִקְרָא זוֹלָל הוּא אֶת אַרוּחַת הַבְּקָר.

ד-תעד

רַבִּי הָעֶרֶץ, אָבִיו שֶׁל רַבִּי אֲבָרְהָם שְׁטַרְנְהַרֵץ זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, נִפְטַר בְּשָׁנַת תַּרְע"ג, הוּא הָיָה אָדָם חָשׁוּב וְנִכְבָּד מְאֹד, וְאֲנִ"שׁ שֶׁהַכִּירוּהוּ סִפְרוֹ עָלָיו שְׁבָחִים גְּדוֹלִים, כִּי הָיָה אִישׁ קָדוֹשׁ מִפְּלֵג בְּמַעֲלָה מְאֹד, הוּא הָיָה נוֹהֵג בְּכָל

פורים בעת שכרותו, לעלות על עץ גבה באמצע העיר ברסלב ולדבר לפני המתקלים מדברי רבנו, וכבר היו תושבי העיר יודעים שרבי הערץ עומד עם הקיטל מעיל לבן שלו על העץ, ומדבר דברי תורה מלהיבם, וכדאי לשמוע דבריו. והיה אומר במליצה הנאמר בפזמון "שושנת יעקב", להודיע להודיע שנמצא בעולם נחל נובע מיקור חכמה וכו'.

ד-תע

כששקה פעם רבי אברהם שטרנהרץ זכרונו-לברכה לעת זקנתו בשבת חנכה במירון, הלך וטבל במקוה הסמוך לציון, אף שמימיו היו קרים ביותר, שאפלו אנ"ש הצעירים לא יכלו להכניס ולטבל בו, ובהבחינו בתמיהת אנ"ש במעשהו זה, ענה ואמר "לחיל המשרת את המלך אין תרוצים".

ד-תעט

כמו כן, היה תמיד בא לתפלת הותיקין ולא היתה שום מניעה שתמנעהו מזה אפלו כשהיתה סבה הכרחית לאיחור כמו שמחה וכדומה, שמחמתה לא היה ישן, אף-על-פי-כן תמיד היה בא לתפלה. וכל כך היה זהיר בזה עד ששאלוהו אנ"ש על כך, וענה להם כנזכר-לעיל: אנו חילים באצלה ואצל חילים אין תרוצים.

ד-תפא

רבי אברהם שטרנהרץ-סופר, אחר שכתב פעם מזוזה, ראה שהחסיר את המלים: "על האדמה" שבפסוק, "למען ירבו ימיכם", וחשש משום כך

לעלות ולהתישב בארץ ישראל, אולם אחר שכבר הזקין שוב לא פחד
ועלה לארץ ישראל.

ד-תפד

רבי יחיאל חתנו של רבי נחמן מטולטשין זכרונו-לברכה, השיא לבתו את
אחיו הקטן רבי עזריאל, ותיכף לאחר נשואיהם קבל רבי עזריאל צו
התיצבות לשרת בצבא משך חמש שנים במחנה סמוך לעיר זיטאמיר,
אביהם רבי הירש לייב ווייסלייב בחדש מאד על טהרת וקדשת בנו צנה
שגם זוגתו תעבר לדור בזיטאמיר, אחר כך פשנולד להם בנם הבכור,
התאונן רבי עזריאל לפני אביו מה אעשה כעת ואיך אפרנס את אשתי
ובני, הלך אביו בצדקותו והשפיר עצמו למלמד אצל בעל בית אחד
ומהשכר שקבל פרנס אותם. וכך עבר את שרותו בצבא ולא ניזוק יהדותו.

ד-תפה

פעם בא בבכיה אותו הבעל-בית ובקש מרבי הירש ליב, היות שבנו חלה
מאד עד שכל הרופאים התיאשו מחיו, על כן מבקשו שיתפלל לרפואתו,
כי ידע והבין בגדלותו וצדקותו הגדולה. פנה אליו רבי הירש ואמר לו
"הבטח לה' יתברך שמהיום והלאה תתפלל תמיד בצבור, ויתרפא בנד",
כי היה נוהג להתפלל בימות החול ללא מנין, וקבל על עצמו דבר זה,
ונרפא בנו. ואנ"ש בהפירם אותו היטב אמרו עליו, שהלביש את נס רפואת
הילד בדבר זה מחמת ענותנותו הגדולה, שלא יחשוב הבעל הבית
שמחמת תפלתו התרפא בנו.

ד-תפו

ר' הירש לייב הנ"ל נפטר ביום י"ג בניסן ונטמן בהר הזיתים. ראבר"נ
היה משבח מ'אד, ואמר: מחמת שידעתי את גדולתו השגחתי שיקבדו
אותו ב'מותו. הוא נטמן סמוך לקברו של המקבל המפורסם ר' חיים שאול
ד'וויק זכרונו-לב'רכה, קברם נהרס פ'דוע בידי הערבים בעת סלילת
הכביש במעלה הר-הזיתים.

ד-תפח

רבי אליהו ידלער זכרונו-לב'רכה, שהיה פ'דוע למדן גדול והתקרב
לאנ"ש, אמר פעם לרבי לוי יצחק זכרונו-לב'רכה בעת למדס בחברותא,
שמצטער מאד על שלא זכה להתקרב לר'בנו בשנותיו הצעירות.

ד-תפט

הוא היה למדן גדול ונבחר בגיל ט"ו כל סדר נזיקין גמפ"ת, והיה שפל ברך
ונבזה בעיני ע'צמו מאד מאד.

ד-תצ

רבי משה ירוסלבסקי זכרונו-לב'רכה, שפ'דוע החזיק בהוצאות של
הקבוץ בראש-השנה נוסף על הטרחה שטרח עבורה, היה אומר שהוא
מבקש מה' יתברך שיתן לו פרנסה בשפע בכל ימות השנה עד שיספיק לו
גם עבור הוצאות חדש אלו, כדי שיוכל אז לעסק רק בתורה ובתפלה
ולטרח עבור צרכי אנ"ש הבאים לקבוץ בראש-השנה, ואכן כך סבב עמו
ה' יתברך, וכמעט ששבת ממלאכתו לגמרי בחדש אלו.

ד-תצא

רבי יחיאל, חתן רבי נחמן טולטשינער זכרוננו-לברכה, נפטר בשנות התר"פ-פ"א. זוגתו רחל הייתה צדקת גדולה מאד והצטיינה במדת הכנסת אורחים כל כף, שלפעמים ביום ששי בבקר כבר לא נשאר לה מהחלות שאפתה לשבת, מחמת שאכלים האורחים, ונודעה כל כף בצדקוּתה, עד שהיו מכנים אותה בשם: "רחל אמנו". "מוטער רחל".

ד-תצב

פעם, ביום אי של סליחות, שנהגו אנ"ש לצום בו, לא הרגיש רבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה בטוב והקיא, כשראתה זאת רחל, אמרה לו בניחותא: מדוע אכלת היום, ובשביל שאכלת הקאת.

ד-תצג

רבי שלמה גבריאל, נסע בשנת תרע"ט מפולנקה לאומאן, כדי לבוא ולשהות עם אנ"ש באומאן בימי ראש-השנה, אולם לא הצליח להגיע לקבוץ מחמת מניעות הדרך, ובא לאחר ראש-השנה. באותה עת נולד לרבי לוי יצחק בנו ר' משה, ובקש ממנו רבי לוי יצחק שיבוא אליו לטעפליק להיות כהן על פדיון הבן של בנו, ואמר לו רבי שלמה גבריאל: הייתי בא אליכם בכבוד, כי שמעתי שהייתם פרוכים אחר ר' אברהם, אולם מסתובב אני עתה "ללא ראש", כי כששמע שנפטר כבר ראבר"נ, נשבר מזה מאד, כי הכין לעצמו שאלות רבות לשואלו, ועתה אין לו יותר את מי לשאול שאלות אלו. הוא היה למדן ובעל מח מופלג, והיה נותן שעורים בגמפ"ת בעמקות עצומה וקרוב הרבה לרבנו.

ד-תצד

רבי אייזיק קראסינשטיין זכרונו-לבִּרְכָה, הפְּצִיר בְּרַבִּי לוי יצחק זכרונו-לבִּרְכָה שְׂיַעֲתִיק דִּירְתוֹ מְטַעֲפְלִיק וְיָבֹוא לְדוֹר בְּאוֹמָאן וְהוּא יִתֵּן לוֹ חֲצִי פְּרִנְסָתוֹ, מְסֻבּוֹת שׁוֹנוֹת לֹא יֵצֵא הַדְּבָר לְפַעַל, אַחַר פְּטִירְתוֹ אָמַר רַבִּי לוי יצחק אַחֲרָיו קָדִישׁ מְשֻׁדָּ כָּל הַשָּׁנָה, בְּיוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל הַשָּׁנָה רָאָהוּ רַבִּי לוי יצחק בְּחֵלוֹם וְאָמַר לוֹ בְּשִׂמְחָה: הַיּוֹם בָּאתִי לְרַבְּנוּ.

ד-תצה

רבי אייזיק קראסינשטיין זכרונו-לבִּרְכָה הָיָה דָר בְּאוֹמָאן בְּעִיר הַחֲדָשָׁה, בְּיָמֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה הָיָה מְתַאֲכָסֵן בְּעִיר הַיִּשָּׁנָה אֶצֶל אִישׁ אֶחָד שֶׁחָלַק עַל אֲנִי"שׁ, וְכִדִּי לְשִׁהוֹת סָמוּךְ לְהַבִּית מְדֻרָשׁ, כִּי הָיָה קֶשֶׁה לוֹ לְלַכֵּת מְרַחֵק, מִחֲמַת זְקֻנוֹתוֹ. וְהִנֵּה בְּשַׁנַּת תר"פ בְּלִיל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה נִכְנְסוּ הַפּוֹרְעִים לְבֵית אַכְסֵנִיתוֹ, כִּי נוֹדַע לָהֶם עַל עֲשִׂירוֹתוֹ וְרָצוּ לְשַׁדְּדוֹ, וְנִגְשׁוּ לְרַבִּי אִיִּזִיק בְּשִׂאָגִים "יִתֵּן כֶּסֶף", אָמַר לָהֶם רַבִּי אִיִּזִיק שֶׁאֵין לוֹ אֶצְלוֹ שׁוֹם כֶּסֶף, תִּיכֵף וּמִיד נִגְשָׁה בְּתוֹ שֶׁל בַּעַל הָאַכְסֵנִיָּה לְהַרְוֹצַח וְאָמְרָה לוֹ אֲנִי אֶתֵּן לָךְ כֶּסֶף, וְנִתְּנָה לוֹ אֶת כָּל כֶּסֶף נְדוּנֵיתָהּ, כִּי הִיתָה אֲזוֹ כֶּלֶה לְפָנַי נְשׂוּאֵיָהּ, תִּיכֵף לְמוֹצָאֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, שְׁלַח אֵלֵיהֶם רַבִּי אִיִּזִיק שְׁלִיחַ עִם כָּל הַכֶּסֶף וּפְרַע לָהּ בְּחִזְרָה אֶת כָּל כֶּסֶפָהּ וּבְתוֹסֶפֶת. הַתְּפַעַל מְאֹד אָבִיָּה עַל הַגִּינוֹתוֹ וַיִּשְׁרוּ שֶׁל רַבִּי אִיִּזִיק, שְׁרָאָה בּוֹ, וְאָמַר אַחַר כֵּן, אֲנִי כָּבֵר לֹא יָכוֹל לְהִיּוֹת מְתַנַּגֵּד עַל אֲנִי"שׁ, אַחַר שְׁרָאֵיתִי אֶצְלוֹ יִשְׁרוּת וְהַגִּינוֹת כְּזוֹ, כִּי הָיָה יָכוֹל לְהַשְׁמִיט מְזָה בְּטוֹעֵנוּ שֶׁלֹּא הִיתָה צְרִיכָה לְמַהֵר לְפָרוֹעַ לָהֶם.

ד-תצו

רבי אייזיק אייזנשטיין בנה בפעם השלישית את הקלוזי בשנת תרס"ג, הוא היה עשיר ובעל צדקה גדול מאד, בשנות הרעב מנה את רבי נשקע טולטשינער ששהה אז בשנות המלחמה שנה שלמה באומאן לפקח על עניי אנ"ש ולדאג לכל חסר לחם, והיה מחלק מנות יומיות לאנ"ש רבע לחם לכל נפש, וכך חלק לכמה מאות משפחות משך זמן, וכששאל ר"נ את רבי אייזיק לפני חג הפסח, מה יעשו עניי אנ"ש בפסח, ענה לו רבי אייזיק: "אל תדאג, מבטיחך אני שלא אגש לערוך את הסדר בביתי לפני שיהיה מצות ויין וכו' לכל אנ"ש". ואכן קיים הבטחתו, שצנה לשכר את האפה ופעליו יומים לפני פסח, אחר שסגרו כבר את המאפיות ואפה מצות עבור אנ"ש, אולם לא חלקום כי אם בערב פסח ממש, לאחר חצות היום, כי חששו שמחמת הרעב ששרר אז, יאכלום עוד לפני כן. וכן עשה עם סוחר תפוחי אדמה, שהיה מאנ"ש, שנתן לו מעות שישגי כף וכך שקי תפוחי אדמה, וכן עשה עם הקצב, שבקשו שישחט לו בהמה שלמה, וחלק את בשרה, וכו' וכו' וישמו ונתקנו הוא.

ד-תצז

רבי אייזיק בן רבי נתנאל אייזנשטיין, המכנה רבי אייזיק מאומאן, נולד בשנת תקצ"ה, והתקרב אל אנ"ש, בשנת תרי"א, על ידי רבי לייבל קאנסטאנטינער בהיותו בן שש-עשרה שנה, וכבר היה אז לאחר חתונתו, וספר שזוכר שבשנת תר"ה בשנת פטירתו של מוהרנ"ת שהיה אז בן עשר שנים, שמע בעירו מפטירת מוהרנ"ת, היה לו הדרת פנים להפליא, ונפטר י"ח לחדש טבת שנת תרפ"ד. לפני הסתלקותו צנה שיטבילוהו במקוה שבנאו ויסדו הוא עצמו, וקימו צואתו, והטבילוהו רבי לוי יצחק זכרון-לברכה עם רבי ברוך חתן רבי געציל עשרים ושש טבילות, על אף הכפור העז ששרר אז, בפעם האחרונה טבלו עמו יחד, כי כן נהגו להטביל עשרים וששה טבילות כשבטבילה האחרונה טובלים עמו יחד. בדרך לויתו עברו עמו גם דרך הקלוזי שהשתדל ונדב ממון לבניתו, וכו' הלכו לציון דרך ארבעים ושמונה המדרגות ששפצו ונתקנו הוא.

ד-תצח

פעם, בליל יום כפור לפנות בקר, כשחפצו כמה מאנ"ש לעשות רקוד
לאחר אמירתם את כל התהלים, גער בהם רבי אייזיק אייזנשטיין
זכרונו-לברכה, באמרו להם: ביום כפור לא רוקדים. "יום כפור טאנצט
מען נישט". וחזרו בהם מפונתם.

ד-תצט

רבי אייזיק אייזנשטיין זכרונו-לברכה, היה בשנים האחרונות הבעל
קורא בימי ראש-השנה באומאן.

ד-תק

באותו זמן שחפשו אנ"ש חזן על מקומו של רבי לייבל קאנסטאנטינער,
רצו כמה מאנ"ש שרבי מיכל בן רבי יצחק נכד מוהרנ"ת יהיה שליח צבור,
אולם הוא לא אבה לקבל על עצמו משנה זו בשום אופן, ובסוף ימיו היה
משתבח ואמר "מודה אני לה' יתברך שהצלני ממשרת ה"חזנות".

ד-תקא

כשקרר רבי לייבל קאנסטאנטינער את רבי אייזיק נתעוררה נגדו מחלקת
גדולה מאד, עד שאם רבי אייזיק הכתה את רבי לייבל בשני סטירות לחי
באמצע הרחוב. אף שלפני כן היה רבי לייבל חשוב בעיניה מאד, והפליגה
בשבחו מאד, בהבינה את גדל קדשותו. פעם כשראתה את רבי אייזיק בנה
הולך ברחוב ומתחבר עם הבעל מלאכה הפשוט המתקן פרסות הבהמות,
הנקרא רימר בלע"ז, שהיה מאנ"ש, אמרה בכעס לשכנותיה: טוב היה לי

יותר שהאדמה תכסה אותי ולא אפגוש ואראה את בני בכדי.

ד-תקב

ספר רבי משה טשנסטחובער זכרונו-לברכה, שבעת חליו הקשה בקש ממנו רבי אייזיק שישג עבדו תפוחי עץ וירסקם עד שיוכל לאכלם, כי היה צריך לקב לטבת מחלתו, אף על פי שלא היה שיד כלל למצוא אז תפוחים, כשיצא רבי משה החוצה להשיג תפוחים, לפתע הגיע אליו אדם מדעת עצמו ואמר לו אתה מחפש תפוחים? קח לך, והיה לפלא.

ד-תקג

בימי חייו היה מתפרנס מבית הבד ומרחמים לטחינת חטים. לפני פטירתו היה אומר: "בזיון הוא לי שיאמרו לאחר פטירתי שנשאר מאיזיק כסף" "סי וועט זיין פאר מיר א בזיון אז מ'וועט זאגן אז פון אייזיקן איז געבליבן געלט", ומשום כך דאג לפזר את כל הונו ורכושו לאנ"ש, עד כדי כך שלא נשאר לו כלום, ואנ"ש היו דואגים לפרנסתו.

ד-תקד

אמר פעם רבי אלהן ספקטור זכרונו-לברכה שהקפדת רבנו שהקפיד וצה עלינו לבלי לשנות שום משקה קדם התפלה, אינו חמרא אלא קלא של רבנו, כי אסר עלינו להתענות ולהסתגף, כידוע, ועל כן נתן לנו דרך ועצה לצאת ידי חובת התעניות והסגופים בזה שנתענה ונסתגף בתענית שעות, כשנזהר לבלי לשנות קדם התפלה.

ד-תקה

רבי ישראל וויינבערג, חתן רבי אייזיק אייזנשטיין, היה אדם יקר וחשוב מאד ועובד ה' גדול, הוא היה מתפלל בכחות והתלהבות, ותפלת מעריב רגילה ארכה לו הרבה יותר משעה. אף על פי שהיה פקיד ממשרתי במקצועו. בכל מקום בואו שלפעמים היה צריך מפאת עבודתו לנסוע למרחקים, כמו למוסקבא היו הגויים העובדים עמו מתפלאים ממנו מאד, והיו אומרים לו: איך בא לאדם מלומד וחכם כמוך שילך עטור בזקן ופאות וכו', והוא בחכמתו ברצותו להשיט מהם, היה עונה להם: זקני עליו השלום, השאיר אחריו צנאה שלא אגלח את זקני, ואיני רוצה להמרות את פיו. בנו רבי נתנאל נהל אחר זקנו רבי אייזיק את בית הברד וכו', אולם הוא נרצח בידי הממשלה הקומוניסטית, שחשדו בו שהעלים מהם את הכנסותיו. רבי שלמה אחיו של רבי ישראל וויינבערג, היה דר באומאן והיה עורך דין במקצועו, והיה אף הוא כאחיו אדם יקר מאד ולא השאיר אחריו בנים. רבי ישראל נפטר בסוף שנות תר"פ בהיותו בן חמשים ומעלה.

ד-תקו

לרבי אלטער טעפליקער היה אח צעיר ממנו בשנים, שמו היה רבי יצחק אייזיק, ודר בלאדיזין, פעם כשדבר עמו רל"י זכרוננו-לברכה, בכה באמצע דבריו, מחמת התעוררות התשובה שנתעוררה בו על שבצעירותו נמשך מעט להשכלה.

ד-תקז

רבי אלטער טעפליקער, נרצח על ידי הבולשביקים ביום ששי י"ג אדר שנת תרע"ט בהיותו פחות מן שבועים, שנכנסו לביתו ומצאוהו יושב ולומד, ולרב פחדו התחבא מפניהם מתחת לארון שבביתו, ובנו אליעזר שהיה אז בעלית ביתו פחד לרדת ולמסור להם את הכסף שבקשו, ורצחוהו שם, הי"ד.

ד-תקח

לאחר פסח שנת תרע"ט, אחר הרצחו של רבי אלטער הי"ד, עבר רבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה לדור בביתו. כי שכשהתחיל להיות מספן לדור בקיבליטש, ולא היה לו ולחוננו מה לאכל, הלך רבי לוי יצחק בחפזה מקיבליטש לטעפליק רגלי ביום הראשון של חול המועד אל אנ"ש דשם, ואמר להם שאין לו ולחוננו רבי אהרן מה לאכל, ותיכף נתעוררו אנ"ש ואספו עבורם מצרכים שונים ושלחו אותו חזרה עם עגלה טעונה מכל טוב, מיד לאחר פסח העתיקו מושבם לטעפליק, ותיכף אחר עזבם את העיר נכנסו הבולשביקים לקיבליטש ורצחו את כל תושבי העיר היהודים.

ד-תקט

רבי מתתיהו כהן זכרוננו-לברכה היה ממבשרי תלמידיו של ה"חפץ חיים", וכשעזב את ישיבתו בראדן לגדל הכבוד שרחש לו לנהו וסיע לו בסחיבת המזונות. הוא היה לומד בהתמדה שמונה עשרה שעות ברציפות מדי יום, וה"חפץ חיים" בראותו גדל התמדתו היה אומר לו בנימה אבהית: "מתתיהו, הרי לא תוכל להחזיק מעמד בהתאמצות כזו". ואחת הסבות שבגללן עזב ר' מתתיהו את ישיבתו היה משום שלא סבל את רב הכבוד שכבודו ה"חפץ חיים". הוא התקרב לדעת רבנו אחר שעזב את הישיבה, במקורו היה חסיד ראדזימין.

ד-תקי

רבי מתתיהו כהן זכרוננו-לברכה היה אדם "בעל-מח" ו"בעל-מדרגה" גבוהה כזו, שפעם בערב פסח לפני ערב, נפטרה בתו הילדה, רחמנא ליצלו, וספר רבי גרשון העניך הי"ד (מהבחורים החשובים שהתקרבו עוד בפולניא ונשלח בין העשרים ושבעה מאנ"ש למקום בלתי ידוע), שהתארח אז אצלו לסעודת "ליל הסדר" שישב רבי מתתיהו ודבר דברי תורה וחדושים דאורייתא נשגבים, בתכלית הרגיעה ובהתרוממות הפחין כאדם המאשר ושמח בתכלית השמחה והחרות.

ד-תקיא

בהיותו עוד בפולניא, סדרו לו בני משפחתו חנות מפלת, בתקוותם שיהיה לו מזה איזה מעמד פרנסה, אוכלם לרב קדשתו בחששו מראיה אסורה חס ושלום, לא היה מסיר עינו מהספר שלפניו, והיה רק אומר להקונים פאן בצד זה מנח מוצר זה ובצד זה מוצר זה, וכדומה. פעם כששמע איזה רעש של חפוש בחנות הבין בתמימותו שקונה כל שהוא נמצא בחנות וישב כהרגלו על הספר, וכך נמשך הדבר זמן, בין כך ובין כך נכנסה זוגתו לחנות וראתה איך שעומדת לה עז ומלקקת לה להנאתה מהמנח לפנייה, וחרה לה הדבר, עד שהבינה שבעלה לא יצליח למלאכה כלל, ומני אז נהלה היא את החנות, והוא מסר את עצמו פלו רק לתורה ועבודת ה'.

ד-תקיב

חותנו של רבי מתתיהו כהן הי"ד, היה איש פשוט, אופה במקצועו, הוא לקחו לחתן לאחר שנכנס לישיבה שלמד בו רבי מתתיהו ואמר לראש הישיבה: רוצה אני חתן עבור בתי את הבחור הטוב ביותר שנמצא בישיבה, ושידך לו את רבי מתתיהו.

רבי מתתיהו כהן הי"ד, הנה לפני התקרבותו לאנ"ש, חסיד ראדזימין, ולמד לפני התקרבותו גם אצל ה"חפץ חיים" בראדין.

ד-תקיג

כשנכנס פעם בליל שבת רבי מתתיהו כהן להקלויז, וראה איך שפמה מהבחורים יושבים ושותים מים קרים ומדברים ביניהם, מים חמים לא הנה להם, פנה ואמר להם: "רבינו אמר שבלייל שבת קדש שורה בעולם צמאון לשם יתברך", אם כן מדוע תכבו ותקרו את הצמאון הנה במים קרים, והרי עתה הוא זמן נכון לדבקות בשם יתברך?

ד-תקיז

לרבי מתתיהו כהן זכרוננו-לברכה היתה חיות והרגשה גדולה כל כך בקדשת ציון רבינו עד שהיה יכול ללכת לפעמים לציון רבינו בתחלת הלילה ולהיות געור שם משך כל הלילה כשהוא מתעמק בעיון רב באחד ממאמריו של רבינו.

ד-תקטו

פעם באמצע החורף העז והקר, שמע אחד מאנ"ש איך שגוער רבי מתתיהו כהן הי"ד ביצרו וצעק עליו כמה פעמים: עזבני והסתלק לך ממני, באם לאו, אשכיב עצמי בשלג עד שאקפא למות.

ד-תקטז

רבי מתתיהו פהן הי"ד, היה אומר לאנ"ש אחר שהתחלו הפרעות על ידי הבולשוביקים וכן בעת עליית הקומוניסטים לשלטון, פיוס צריכים יותר ויותר להשתדל להתמיד ללקת ולהשתטח על ציון רבנו בחצות ולהתבודד שם, יותר מלצאת להתבודד חוץ לעיר, כי מי יודע מה ילד יום ושמה חס ושלום יסגר הציון ולא יוכלו שוב לשהות בו.

ד-תקיז

רבי מתתיהו פהן זכרוננו-לברכה היה אומר: "אין הקדוש-ברוך-הוא מקבל שחד", כאומר שהאדם שעובד את ה' ומקיים מצוה פלונית ופלונית בכל דקדוקיה, אין זה נותן לו התר להקל על עצמו בשאר המצוות וההנהגות טובות, והמעשה הטוב שעושה אינו יכול לשחד את הקדוש-ברוך-הוא שיותר לו על הזלזול שמזלזל במצוה והנהגה אחרת.

ד-תקיח

פיזוע היה רבי אלחנן ספקטור זכרוננו-לברכה, רב בפולין בעיר מונקטוב, אולם היה מסתיר את הדבר מאד, וכשהיו מזכירים לו פעם מזה, היה אומר בענוותו הגדולה: "אל תזכר לנו עוונות ראשונים".

ד-תקיט

רבי נפתלי פהן זכרוננו-לברכה (חותנו של ראבר"ט), היה המהנדס של הקלויז שבאומאן, שבנאווהו מחדש בשנת תרס"ג, ואחר כך ברח לארץ ישראל, מחמת שכומרי העיר בקשוהו והפצירו בו מאד שיבנה בנין נאה כזה גם עבורם, כי היה בנין יפה ביותר שכל ראיו השתוממו על יפיו, ומחמת פחדו להמרות את פיהם, ברח לארץ ישראל.

ד-תקכ

בגמר בניית הקלויז, בא מושל העיר עם אשתו לראות את הבנין לרב יפיו, בין דבריו שאל את רבי נפתלי כמה עלה לבנות בנין נאה כזה, ואמר לו, התפלא המושל מאד שבנין מפאר כזה יעלה סך מועט כמו שאמר לו, הסביר לו רבי נפתלי שההוצאה היתה מועטת, משום שלא היה בכל משך הבניה שום גיבנות, ועסקו בבנינו רק אנשים כשרים שלא העלימו וגנבו כלום, והבין

ד-תקכא

לפני הסתלקותו של ר' נפתלי פהן זכרוננו-לברכה, הפצירה בו זוגתו שישתה מעט חלב ולא אבה בשום אופן, אולם אחר כך כשאמרו לו שכואב לה הדבר, נענה והתישב על מטתו וברך ברפת "שהכל" בהתלהבות כזו עד שכל שומעי הברכה לא שכחוהו כל ימי חייהם, ואחר משך כחצי שעה נפטר.

ד-תקכב

פירש פעם רבי נפתלי כהן זכרוננו-לברכה בדרוץ צחות את הנאמר בזמר
אזמר בשבחיו: "רשימין וסתימין בגו כל עלמין ברם עתיק יומין הלא
בטיש בטישין", שרמוז בזה ענין רבנו, שאורו סתום ונעלם מכל העולמות,
ורק לפני הקדוש-ברוך-הוא שהוא עתיק יומין שם ענינו בוטש ונוקב.

ד-תקכג

כשנכנסו רבי יעקב כהן ורבי יצחק מאיר קורמן זכרוננו-לברכה לבקר את
רבי נפתלי כהן בשבת אחת בשכבו כבר על ערש דוי סמוך לפטירתו, דבר
עמהם הרבה מגדלת רבנו, ונענה ואמר להם, "איני מפחד משום דבר, כי
יש לי ברוך ה' שטר בנקאי של 'רוטשילד', 'וועקסל', שהולך בכל
המדינות לשון המוזכר בספורי מעשיות במעשה של הבעררער והעני,
כשסיים אמר להם: לכו עתה לאכל לכבוד שבת, והטעים להם זאת
בפסוק: "לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם", והיינו "לכו בנים"
לאכל, אולם "שמעו לי" את דברי יראת ה' שלמדתי אתכם. הוא נולד
מהול והיה חסיד נלהב מאד בכל רמ"ח איבריו. חתנו ראבר"נ שבחו מאד,
בפרט בסדר הנהגתו. פי היה קבלן בגן, והיה עובד רק בימות הקיץ ואוגר
לעצמו ממון לכל ימי החורף, ואז לא עשה שום מלאכה רק ישב כל הזמן
על התורה והעבודה.

ד-תקכד

כששהה רבי אפרים, בעל המחבר הספר "ענג שבת" המכנה "רבי
אפרים" בבית הבראה שבשכונת "מקור חיים", הביא לו בקר אחד איזה
יהודי טוב כוס חלב חם בהיותו עדין עומד לפני התפלה, כי ראה שפניו
חלושות, והוא לא ידע שמנהג אנ"ש להקפיד לבלי לשנות כלל לפני
התפלה, פאזקרת רבנו, ובתחלה מאן לשנותו כמנהגו מאז ומקדם, אולם
כשראה שזה האיש שהביאו נחלשה דעתו מזה, שהטריח עצמו עבורו,

ד-תקכה

חסר

ד-תקכו

רבי שלמה וועקסלער זכרונו-לבברכה, היה זהיר מאד בקימת חצות מדי לילה, ואף בחליו הקשה שלפני הסתלקותו, ומספרים נכדיו שאף ימים ספורים לפני הסתלקותו בשכבו כבר בבית החולים, ראוהו שוכב במטתו ואינו רגוע, וכששאלוהו לחפצו ורצונו, שאלם בדאגה, מה השעה מתי שעת חצות? וכן כמה פעמים ורק כשידע שכבר הגיע עת חצות לילה נרגע ועסק בעבודתו יתברך כפי יכלתו.

ד-תקכז

בירושלים היו מכנים את רבי שלמה וועקסלר זכרונו-לבברכה, ה"בחור הירא שמים", "דער פרומער בחור", והרב מבריסק והרב אלפנדרוי זכרונו-לבברכה העריכו והוקירו אותו מאד, ואף ראבר"נ היה מזכירו לשבת. בעת הלונתו שהשתתפו בה עם רב פידוע, אמר אחד מחשובי ירושלים לרבי לוי יצחק שלהלונתו של רבי שלמה היה ראוי שיהיה צבור גדול יותר.

ד-תכח

רבי שלמה וועקסלער, ה'ה' יושב ועוסק בתורה כל ימיו בהתמדה גדולה
ועצומה, בעת המלחמה בשנת תש"ח, כשהפגיוזו הערבים, אמר
בתמימותו לחתנו: לך ואמר לשכנים שכבר יפסיקו להרעיש בביתם, כל
ה'ה' שקוע ה'ה' בלמוד.

ד-תכט

פעם פגש רבי לוי יצחק זכרון-לברכה, בבעל עגלה אחד שהיו התושבים
מכנים אותו בשם "וועלוול שייגעץ" "זאב הגוי", וספר לרבי לוי יצחק
שבקטנותו היה גם הוא בין תלמידיו של רבי פנחס קבליטשער, ואחר
שהודיע להם רבי פנחס מהתקרבותו לרבנו, הוציאוהו הוריו ממנו שלא
ילמד יותר אצל רבי פנחס, פן חלילה יתפזר אף הוא לחסיד ברסלב. וסיים
בצער ואמר: אלו הייתי אף אני ממשיך ללמד אצל רבי פנחס לא היו
מכנים אותי היום תושבי העיר בשם "וועלוול שייגעץ".

ד-תקל

פעם, ביום הראשון של הסליחות, כשבא רבי לוי יצחק זכרון-לברכה
להקלויז מקדם מאד, בעת שעדין לא היו האנשים, ראה איך שרבי
ישראל וויינבערג זכרון-לברכה (ב"ר שמחה דוד ב"ר אפרים ב"ר נפתלי
תלמיד רבנו, והיה גם נכד רבנו, כי אמו הייתה בתו של רבי נחמן בנה של
חיה בת רבנו, המכנה נחמן חיל'יס), עומד ליד ארון הקדש עם תהלים או
ספר אחר, ומתפלל לה' יתברך בבכיות רבות ובהשתפכות הנפש עצום
שאין לתארו כלל וכלל.

רבי חיים הקצב זכרונו-לברכה, תלמידו מנוער של ר' פנחס קיבליתשער זכרונו-לברכה, נפטר במושב זקנים בשנות תר"פ בעיר הייסין הסמוך לאומאן.

רבי חיים קצב הנ"ל, נהפך לבעל תשובה מפלג מאד, פעם נעמד לידו רבי לוי יצחק בתפלת המנחה של ערב שבת, וראה איך שעיניו זולגות דמעות פנחל. ממש לרב בכיתו היו פניו נראים כאלו יצא עתה מבית מרחץ אידים, הנקרא שויץ באד].

ד-תקלא

ראה פעם רבי לוי יצחק זכרונו-לברכה, את רבי חיים קצב זכרונו-לברכה מתפלל מנחה בערב שבת בבכיות נוראות כל כך, עד שהרהר לעצמו: מאין לוקחים כל כך הרבה דמעות, הוא נפטר בהייסין בשנות התר"צ, בשעות שם במושב זקנים (ע"ע להלן סעיף תרצ"ט). רבי משה טשנסטחובער זכרונו-לברכה היה מתאכסן אצלו הרבה פעמים, והיה רבי משה מפליג מאד את עבודתו את ה' בליקה, בפרט את אמירתו "לקוטי תפלות". ומספרים שפעם ראו את הספר "לקוטי תפלות" שלו, שלרוב בכיתו והרטבתו בדמעות את הדין, נמחקו ונטשטשו התבות, לרב בכיתו היה נדמה שזה עתה יצא ממרחץ אידים. (ע"ע להלן סעיף ת"ר, ובח"ה סעיף רי"ד).

ד-תקלב

אמר פעם במליצה רבי מרדכי סוקולובער זכרונו-לברכה: ב'ט'ל'ן ראשי תבות: ב'ראנפין יין שרף, ט'בק. ל'ילקע מקטרת. נ'קיות. ש'על-ידי ששקוע במנהגים אלו, דהינו שתית יין שרף, הרחת טבק, ועשון הלילקע סגרות, וחמרת הנקיות, דהינו השהיה הרבה בבית הכסא, נעשה האדם בטלן ואינו יכול להתעלות בעבודת ה' כראוי. חמשה דברים אלו הזהירנו רבינו, כידוע, גם אמר חיי מוהר"ן סימן: "אתם אנשים כשרים, אבל שלימזלניקעס, דהינו בטלנים בלשוננו.

ד-תקלג

לְרַבִּי לְוִי יִצְחָק זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, נוֹלְדָה בַּת בְּעָרְב שַׁבַּת-קִדְשׁ, וְתִיכְף לְמַחֲרַת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, עָלָה לַתּוֹרָה וְנָתַן לָהּ שֵׁם כְּנָחוּג, כְּשָׂבָא אַחַר כֶּף לְרַבִּי אֵיִיזִיק אֵיִיזִינְשְׁטִיין וְהוֹדִיעַ לוֹ מִשְׁמַחְתּוֹ שֶׁל לֵידַת בַּתּוֹ וְקָרִיאַת שְׁמָהּ, אָמַר לוֹ: אֲלֵמָּלָה הָיִיתָ שׂוֹאֵלֵנִי קִדְשׁ הָיִיתִי מְצֻוֶה עָלֶיךָ לְהַמְתִּין בְּקָרִיאַת הַשֵּׁם עַד לַשַּׁבָּת הַבָּאָה, כִּי רַבְּנֵנוּ זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה נֶעְנָה פְּעַם וְאָמַר בְּלִשׁוֹן שְׂאֵלָה: מַדּוּעַ מְמַתִּינִים לָבוֹן שְׂמוֹנָה יָמִים לְקָרִיאַת שְׁמוֹ וְלִבַּת לֹא? (אוּלָם נִהְגוּ אַנְיִשׁ, כְּשֵׁנוֹלְדָה בַּת בְּאֻמְצַע הַשָּׁבוּעַ, לְתַת הַשֵּׁם בְּשַׁבַּת הָרֵאשׁוֹנָה).

ד-תקלד

כְּשָׂבָא בְּבַחֲרוּתוֹ רַבִּי לְוִי יִצְחָק זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה לְאוּמָאן, שָׂאֵל אֶת אַנְיִשׁ שֵׁם: מַדּוּעַ אֵין עוֹשִׂים יְשִׁיבָה לְבַחֲוֹרִים, עָנּוּ לוֹ: כִּי לְאַמַּת אֵין שִׁיף מְצִיאוֹת שֶׁל בַּחּוֹר, כִּי תִיכְף שְׁנַעֲשֶׂה בַר מְצֻוֶה צָרִיף לְהַתְחַתֵּן, וְאָמְרוּ בְּהַלְצָה: בְּמַקּוֹם יוֹנְגֶּעַר מֵאֵן אַבְרָף צְעִיר צָרִיף לֹמֵר "יוֹנְגֶּעַל מֵאֵן" אַבְרָף יָלַד, כִּי תִיכְף שְׁנַדַּל וּמְסִים אֶת יְלָדוֹתוֹ צָרִיף לְהִיּוֹת כְּבָר אַבְרָף.

ד-תקלה

רָאָה פְּעַם רַבִּי לְוִי יִצְחָק זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה בְּחֵלוֹם אֶת יְדִידוֹ רַבִּי לֵיִיב לֹפֵאטְעֵר בְּמַבְט עָצוּב, שָׂאֵל אוֹתוֹ מַדּוּעַ עָצוּב הֵנָּךְ, עָנָה לוֹ, תוֹבְעִים אוֹתִי כֵּאֵן בְּעוֹלָם הָאֻמַּת גַּם עַל זֶה שֶׁהִלְמוּד שְׁלִמְדִתִּי בִּימֵי חַיֵּי לֹא לְמַדְתִּינוּ כְּסִדָּר, הֵיִינוּ בְּסִדָּר הִלְמוּד יָךְ אַחַר יָךְ סְפָר אַחַר סְפָר.

ד-תקלו

בְּעָרְבֵי רֵאשִׁי-הַשָּׁנָה שְׁנַת תרצ"ט, הָיָה רַבִּי לִוִי יִצְחָק זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה עַל הַצִּיּוֹן בְּשָׁעָה שְׁבַע בְּבֹקֶר, בְּאוֹתוֹ הָרֵאשִׁי-הַשָּׁנָה הַתְּפִלָּה אֲנִי שׁ בְּמִקְלֵט מֵרַב הַפֶּחַד שֶׁהָיָה מֵהַשְּׁלֹטוֹנוֹת. כְּשֶׁחֲזַר אַחֲרֵי רֵאשִׁי-הַשָּׁנָה לְבֵיתוֹ שֶׁבְּמוֹסְקוּבָא, סָפְרוּ לוֹ שֶׁבְּדִיּוּק בְּשָׁעָה זֹאת שֶׁשָּׁהָה בְּעָרְבֵי רֵאשִׁי-הַשָּׁנָה אֶצֶל צִיּוֹן רַבְּנוֹ כְּשֶׁיָּרְדָה בְּתוֹ מֵהַ"חֲשֵׁמְלִית", נִתְּפָסָה בְּבִגְדָהּ, וְהִנְהִיג שָׁלֵא הַבְּחִין בְּדָבָר, גָּרַר אוֹתָהּ כְּבֵרֵת דָּרָךְ, וְכָל הָאֲנָשִׁים שָׂרְאוּ זֹאת הַחֲלוֹ צוֹעֲקִים, לְקוֹל צַעֲקָתָם חֲדָל מִלְּנִסּוֹעַ, וְהָיוּ בְּטוּחִים בְּמִיתָתָהּ, אוֹלָם בְּחֲסֵדֵי ה' נֶצְלָה וְלֹא נִפְגְּעָה כָּלֵל וְכָלֵל.

ד-תקלז

פַּעַם נָסַע רַבִּי לִוִי יִצְחָק זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה בְּרַכְּבָת, בְּאֲמֻצַּע הַדֶּרֶךְ עָלָה אֶחָד מִזְקֵנֵי וְחֲשׂוּבֵי הַמִּתְנַגְּדִים, וְרַבִּי לִוִי יִצְחָק זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה יָשָׁב וְלָמַד אֶז לְעֻצְמוֹ מִשְׁנֵיּוֹת כְּדָרְכּוֹ בְּקִדּוּשׁ, שֶׁמַּח הֵלָה וְהִתְיַשְׁבֵּ לְיָדוֹ וְהִתְחִיל לְשַׁאֲלוֹ לְמִקוּמוֹ, עָנָהוּ רַבִּי לִוִי יִצְחָק זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה שֶׁהוּא דָר בְּטַעֲפֵלִיק, שֶׁאֵלּוֹ שׁוּב וְהִיכֵן מִתְּפִלָּלִים אַתֶּם? עָנָהוּ בְּבֵית מְדָרְשׁ הַפְּלִלִי שֶׁל הַחֲסִידִים, וְהַחֲלוֹ לְדַבֵּר יַחַד וְדַבֵּר עִמּוֹ רַבִּי לִוִי יִצְחָק מְדַבְּרֵי רַבְּנוֹ הַרְבֵּה, וּבְכָל עֵת שֶׁשָּׁאֲלוֹ הֵלָה הִיכֵן כְּתוּבִים הַדְּבָרִים עָנָהוּ רַבִּי לִוִי יִצְחָק בְּסִפְרֵי תִלְמִידֵי הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, וְהִתְפַּעֵל הֵלָה מְאֹד וְהִתְחַבֵּב עָלָיו כָּל כָּךְ עַד שֶׁבָּעֵת הַפְּרָדָם פָּנָה אֵלָיו וְאָמַר לוֹ: "קִשָּׁה עָלַי פְּרִידַתְּכֶם", כָּל כָּךְ הִתְחַבֵּב עָלָיו רַבִּי לִוִי יִצְחָק זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, עַל אֵף שֶׁצָּעִיר לְיָמִים הָיָה אֵז וְהֵלָה תִלְמִיד חָכֵם זָקֵן וְנִשְׂוֵא פְּנִים.

ד-תקלח

חתן אחד בא מודאג לרבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה, בענין שדויד שהציעו לו, הוסיף ואמר: כלה זו חסרונה הוא רק זאת שפשוטה היא בדעתה ובמעשיה. והבין רבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה שכאלו מאוכזב הוא משדויד זה. ענה ואמר לו: אדרבא, צריכים דוקא אשה פשוטה ותמימה, ובזאת תוכל יותר לעבד את ה' ולנהל את הבית בטהרת הקדש טוב בהרבה.

ד-תקלט

פגש פעם רבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה את רבי אברהם שטרנהרץ זכרוננו-לברכה בסוף ימיו יוצא מנחום-אבלים של אחד מאנ"ש, ודברו יחדיו, בין דבריו נענה לו רבי אברהם ואמר: "מה אומר לך, יש בי כבר את כל הסימני-גסיסה הכתובים בשלחן-ערוך והפטיר בעצמו ואמר: "נו, וכי אם יש בי סימני-גסיסה איני צריך כבר לנחם אבלים ולעסק בתורה ובתפלה?"

ד-תקמ

כשבא פעם אחד מהאפיקורסים להתנכח עם רבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה בעניני אמונה, שאל אותו רבי לוי יצחק, טרם תחילתי לדבר עמך ענני נא אם מאמין אתה בפסוק ראשון שבתורה: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", כי אם אינך מאמין בזאת איני חפץ להתנכח עמך כלל וכלל. כאומר לו שמוכן לשוחח עמו ללבן את האמונה שנחלשה בו, אולם אם הוא כופר בהכל אינו רוצה כלל לשמוע דבריו הארסיים. ועזבו והלך לו.

ד-תקמא

פעם באחת מליילי החורף הקרים בעת חצות לילה, אמר רבי אהרן קיבליתשער זכרוננו-לברכה לחתנו רבי לוי יצחק: "צא החוצה ותראה איך החשך והאפילה שורה בכל בתי העיר ורק בביתו של רבי "הערשקע" זרח אור קלוש, "לייכט א קרייניצל", ממנורת הנפט הקטנה שיש לו, כי היה רבי צבי עני מרוד, וישב ועבד את ה' בחצות הלילה ואחריה בתורה ותפלה. הוא היה עני ואביון כזה, שאפלו אבנט לתפלה לא היה לו, והיה חוגר את עצמו באבנט עשוי מקש יבש שעשה לעצמו, הוא נפטר בסוף שנות התר"ע לפני הגיעו לגיל שבעים ולא זכה לבנים, בחייו היה "מתפרנס" ממכירת הזפת, אולם כל רואיו והנושאים ונותנים עמו ראו שעובד ה' גדול הוא. זוגתו נשאה לאחר פטירתו לאיזה רב. בהלונתו העלובה לא היה אפלו מנגן אנשים, נענה אז ר' אהרן קיבליתשער ואמר לחתנו: לוי יצחק רואה הנדף איזו לוויה יש להירשקע, אולם שם בהתכוננו לעולם האמת יש לו לוויה יפה. "זעהסט וואס פארא לוויה הערשקע האט, אפער דארטן האט ער א שיינע לוויה".

ד-תקמב

פעם בערב ראש-השנה נגש רבי יהושע זכרוננו-לברכה, חתנו של רבי שמשון בארסקי, לרבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה, והתאונו לפניו שאינו יכול להתפלל ולהתבודד כראוי, אמר לו רל"י זכרוננו-לברכה: דבר זה בא לך מחמת שבעת שהנדף מתחיל להתפלל, חושב הנדף רק על חסרונותיך ומעוט עבודתך את ה' כראוי, ואין זה מהראוי והנכון, אלא התחל לחפש בעצמך נקודות ומעלות טובות, ועל ידי זה יאיר לך המוח להתפלל כראוי. אחר זמן מה, בא אליו והודה לו על זה מאד, באמרו לו שעצה זו סייעה לו.

ד-תקמג

רבי לוי יצחק זכרוננו-לבִּרְכָה, זָכָה וְהִפִּיר כִּמָּה אֲנָשִׁים שְׁזָכוּ עוֹד לְקַבֵּל
וְלִרְאוֹת אֶת פְּנֵי מוֹהֲרַנְי"ת. הָרֵאשׁוֹן, הֵלֵא הוּא רַבִּי דָּוִד צָבִי, בִּיר יִצְחָק בֶּן
מוֹהֲרַנְי"ת, שֶׁנּוֹלַד בְּשָׁנַת תַּקפ"ח, וְהָיָה בְּעֵת פְּטִירַת מוֹהֲרַנְי"ת בְּגִיל שֶׁבַע
עֶשְׂרֵה שָׁנִים. וְכָבֵר הָיָה אִז אֵב לְבֹן אֶחָד. וְכֵן אֲחִיו רַבִּי מֵיכָל שְׁהִיָּה יָלַד
בְּגִיל שְׁמוֹנֶה שָׁנִים בְּפְטִירַת מוֹהֲרַנְי"ת, כִּי נוֹלַד בְּשָׁנַת תַּקצ"ז. וְכֵן הִפִּיר אֶת
רַבִּי אֲבָרְהָם, בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי גֵרְשׁוֹן נֶכֶד הַמַּגִּיד מְטָרְהוּוִיָּע, שֶׁדָּר בְּבִרְסָלָב,
וְהָיָה זָקֵן מוֹפְלֵג לְמַעַלָּה מִמָּאָה שָׁנָה. וְכֵן זָקֵן סִגְי-נְהוּר אֶחָד מִכְּפָר
אֶלְכֶסֶנדְרִיוּקָע, שֶׁמְקוֹר חוֹצְבוֹ הָיָה מְעִיר טְרַהוּוִיָּץ, וּבִקֵּר אֶצְלוֹ בְּכֹנֶנָה כְּדִי
לִרְאוֹתוֹ, וְכַמְסַפֵּר לְעֵיל.

ד-תקמד

רבי בנימין זכרוננו-לבִּרְכָה מְזַמְרִינְקָע הַסְּמוּוֹף לְאוּמָאן, הָיָה עוֹבֵד ה' גְּדוֹל
וּמְתַפִּיל בְּכַחוֹת עֲצוּמוֹת וּבְשִׁמְחָה עֲצוּמָה, הָיָה חָשׁוּף בָּנִים. הוּא נִשְׁלַח
יַחַד עִם הָעֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא יָדוּעַ מֵהָ עָלָה בְּגוֹרְלָם, וְכִמוֹ כֵּן אֶחָד
בְּשֵׁם רַבִּי בְּעֵרָאֵלֶּע כִּהֵן שְׁהִיָּה אֲבָרְדָּ עוֹבֵד ה' נִפְלָא, הִי"ד.

ד-תקמה

רבי מאטִיע פֿאלֶסקִי זכרוננו-לבִּרְכָה, הָיָה מֵהָאֲנָשִׁים הַדְּבוּקִים בְּרַבִּי
שֶׁמֶשׁוֹן בְּאַרְסֶקִי זְכָרוֹנוֹ-לבִּרְכָה, וּבְשָׁנוֹת הַמַּהְפָּכָה בָּרַח עַד קוֹוִקָאז וְאַף
עַל פִּי כֵן הָיָה בָּא מִמְּקוֹם רְחוֹק כְּזֶה מִדִּי שָׁנָה עִם בְּנוֹ רַבִּי רְאוּבֵן, לְשָׁהוֹת
בְּקִבּוּץ אֲנִ"ש בְּרֵאשׁ-הַשָּׁנָה.

ד-תקמו

רבי הערשיל היה חיט בעיר טעפליק, והתחתן בזיווג שני עם מרת חנה בת רבי אברהם שטרנהרץ זכרוננו-לברכה, ועבר לדור באומאן, ושם עסק בעבודת ה' יתברך, הוא היה אדם פשוט ותם, והצליח לקרב הרבה לאנשי, כי האנשים היו מתפעלים מתמימותו, וכשפקר פעם אצל הרב יוסף יצחק מליובאוויטש זכרוננו-לברכה התפעל אף הוא ממנו.

ד-תקמז

ר' משה ירוסלבסקי זכרוננו-לברכה התקרב לאנשי על ידי חותנו רבי נחמן קארשינסקע מטשערין זכרוננו-לברכה, שאמר לו פעם חותנו: הרי סוחר אתה (כי רבי משה היה עוסק במסחר עוד בהיותו בחור והיה מעביר סחורות מלאדז שבפולניה לפנים רוסיא), ואם כן מדוע לא תסע ותבוא לעיר אומאן שדריס בו סוחרים גדולים וסוחר עמם, שמע לעצתו ובא לאומאן, וכך בשהותו בעיר התקרב לאנשי.

ד-תקמח

בשנת תרע"ח בעת המהפכה, שהרגו אז הקומוניסטים את כל העשירים, היה גם רבי משה בין הרשומים להריגה. וכבר קבל להריגתו מספר מסים, (מספר חמשים וארבע), והנה נהגו הקומוניסטים שלפני שהרגו אדם עבר פרש ושאל את הנאשם אם יודע עבור מה יוצא ליהרג, וכשהיה השפוט אומר שאינו יודע מדוע, היה אומר לו הפרש ראה נא, אם נחזור על המשפט ותצא חיב אז נמיתך מתוך יסורים קשים ומרים, כששאלו את רבי משה אם יודע משום איזו אשמה הוא יוצא ליהרג, ענה ואמר: "איני יודע", צוה המפקד לבדוק שוב את תיק אשמתו, וקראו לעד שהעיד והלשין עליו, אם נכון עדותו, ואמר להם העד, כל מה שהעדתי נגדו היה שקר, אמרו לו השופטים: דע לך אם לא תודה על דבריך הראשונים יהרגו אותך על עדות השקר שהעדת מקדם, ענה ואמר להם העד: "יכולים אתם אף להרגני כל מה שהעדתי היה שקר" ושחררוהו לחפשי. בראותו את הנס המפלא הזה, קבל על עצמו בנדר לדאג לאנשי הבאים לקבוץ בימי ראש-השנה, ומשנת תרפ"ג והלאה דאג לצרכי אנשי הבאים לראש-השנה

מכספו הוא, והיה משמש בנאמנות ללא שום קפידה כלל, ולרוב שמחתו במצוה זו, היה נושא בעצמו על כתפיו את השלחנות והספסלים מהקלויז לאולם האכל ומשם חזרה לקלויז, כי היה בעל כח גדול, וכן בכל סעודה וסעודה, וכל מי שהיה לו איזה הערה ותרעומת, ברצותו להשקיטו היה נוהג לו עוד מנת אכל, כדי שיבוא הלה על ספוקו וישקט.

ד-תקמט

והנה מעשה זו נודע לאנשי אחר שביל ראש-השנה שנת תרצ"ה-ו אסרוהו ולקחוהו לבית-הסהר בהאשימם אותו בארגון וחלוקת האוכל לאנשי הבאים לראש השנה, ושם בחקירות כששאלוהו סבת התעסקותו בזה, ספר להם זאת המעשה, ושחררוהו באמצע הלילה. ותיכף בא לבית רל"י זכרונו-לברכה ודפק לו על החלון והודיעו על שחרורו בהוסיפו לו: ראה, הזהירוני בכל חומר הדין שאודיע לגבאי הקלויז שמוזהרים לבלי להתפלל למחרת בקלויז בשום אופן, ואם לא יבולע להם. ענה לו רל"י זכרונו-לברכה אותי לא מענין כל זה ואנו נתפלל למחרת כדרךנו בכל שנה. ואכן, התפללו כדרךכם. למחרת בראש השנה באו שוטרים ולקחוהו לבית הסהר, בהיותו שם אמר לסהריו שחררוני, כי אני הפועל הטוב ביותר בבית חרושת לעשית נעלים ואתם מפסידים לממשלה כסף בעצרכם אותי כאן, ואכן שלחו טלגרמה לבית החרושת שבמוסקבה וקבלו תשובה שישחררוהו תיכף ומיד, מחמת שכל המפעל קים עליו, ושחררוהו.

ד-תקנ

ספר רבי משה ירוסלבסקי זכרונו-לברכה שבתחלת התקרבותו כשבא פעם ראשונה לאומאן לימי ראש-השנה ישב בעת תפלתו ליד רבי נחמן "אלשיך" זכרונו-לברכה (ב"ר דוד צבי ב"ר יצחק בן מוהרנ"ת) ושמע אותו לומר את סדר הקרבנות לפני תפלת המנחה של ערב ראש-השנה, ובעת שהגיע לתיבות "בבואם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו" חזר עליה כמה וכמה פעמים בהטעמה נפלאה ובהתלהבות עצומה עד שנחחק

דָּבַר זֶה מְאֹד בְּלִבּוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה, וְגַם עֲנָן זֶה הָיָה חֵלֶק מִהַתְּעוֹרְרוֹתוֹ
וְהַתְּקַרְבוֹתוֹ לְדַרְדָּר רַבְּנוֹ.

ד-תקנא

בְּעֵת הַמַּהְפָּכָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהִיְתָה בְּרוֹסְיָא, הָיוּ מְפַחְדִּים אֲנִי שֶׁלְּהַכְנִיס
אוֹרְחִים, וְרַק רַבִּי מֹשֶׁה יְרוּסְלַבְסְקִי זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה חָגַר עָזוּ בְּנַפְשׁוֹ וְהָיָה
מְזַמֵּן אוֹרְחִים לְבֵיתוֹ בְּלִי הַגְּבֻלָּה, אוֹלָם בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת הָיָה תִּיכְף מְצוּנָה
עֲלֵיהֶם וּמְזַרְזֵם שְׁתִּיכְף וּמְיָד יִסְתַּלְקוּ מִבֵּיתוֹ. פֶּעַם הַזְּמִין אֶת רַבִּי לְוִי
יִצְחָק זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה אֱלִיו לְשַׁבַּת, וּבְדִיוֹק נִכְנָסוּ אֵז שׁוֹטְרִים לְבֵיתוֹ, וְהוּא
שָׁכַב אֵז עַל הַמַּטָּה וּבִגָּס לֹא הִבְחִינוּ בּוֹ. וְהָיוּ אוֹמְרִים אֲנִי שֶׁ בְּדַרְדָּר צַחוֹת:
עַל פִּי הַמוֹבָא בְּסַפְרִים "שַׁבַּת הוּא בְּחִינַת עֵין לֹא רָאָתָה".

ד-תקנב

רַבִּי שְׁמֹחָה מְאוּמָאן הַמְּכֻנָּה רַבִּי שְׁמֹחָה'לָה מְאוּמָאן זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, הָיָה
אִישׁ שְׁמֵחַ מְאֹד מְאֹד, וְהָיָה מְנַהֵג לְלַכֵּת לְאַסֹּף לְחֵם שְׁמֵן וּבִיּוֹצִים וּנְפֻט
וְכַדוּמָה בֵּין תּוֹשְׁבֵי הָעִיר מִדֵּי יוֹם וָיוֹם, וּכְדֵי לְחַלְקֵם לְעֲנִי אֲנִי, וְלָהוּט
וְקָשׁוּר הָיָה בְּמִצְוֵה רַבָּה זֹה עַד שֶׁגַּם בְּעֵת שֶׁבִקֵּר בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל הִמְשִׁיךְ וְנָהַג
כָּף. הוּא הָיָה בְּעַל תַּפְלָה נִפְלָא וְהָיָה מְתַפְלֵל הַרְבֵּה פְּעָמִים תַּפְלַת הַמְּנַחָה
לְפָנֵי הָעַמּוּד וְהָיָה מְעוֹרֵר מְאֹד אֶת הַקָּהָל לְתַפְלַת הַמְּנַחָה, שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ
וּמְזַכֵּיר לְנַמְצָאִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, מְאֹמֵר חֻכְמֵינוּ-זְכוֹרוֹנֵם-לְבָרְכָה שְׁאֵמְרוּ:
לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם זֶהִיר בְּתַפְלַת הַמְּנַחָה, וְאַחַר כָּף הַתְּחִיל בְּאַמִּירַת
הַקְּרִבְנוֹת בְּהַתְּלַהּבוֹת גְּדוֹלָה. נִפְטֵר בְּאוּמָאן בְּיוֹם כְּפוּר בְּעֵת תַּפְלַת
הַנְּעִילָה, שְׁנַת תַּרְע"ט-תַּר"פ.

ד-תקנא

בְּקָר פֵּעַם רַבִּי שְׁמַחָה הַנִּי"ל בְּבֵיתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶהְרֹן קִיבְלִיטְשֶׁעַר אַחַר שְׁאִירֵס ר' אֶהְרֹן אֶת בֵּיתוֹ לְרַבִּי לְוִי יִצְחָק זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, הַבְּחִין בָּהּ רַבִּי שְׁמַחָה שֶׁהִיא עֲצוּבָה וְדוֹאָגָת, כִּי לְרֹב הָעֲנִיּוֹת שֶׁשָּׂרָר אֶצְלָם הִיָּתָה דוֹאָגָת אִידִּי תַתְחַתּוֹ? פֶּנָּה אֵלֶיהָ רַבִּי שְׁמַחָה וְאָמַר לָהּ בְּצַחוּת: בְּתִי עוֹזֶרֶת אֶת לֵה' יִתְבָּרֵךְ לְדָאָג עֲבוּרֵךְ? אַל תִּדְאָגִי, הוּא יְדָאָג בְּלִי דְאֲגוּתֵיךְ. כְּאוֹמֵר לָהּ שֶׁה' יִתְבָּרֵךְ יְכוֹל לְדָאָג עֲבוּר צָרְכֵי חַתוּנְתָּה גַם בְּלִי עֶזֶר דְאֲגוּתָּה.

ד-תקנא

רַבִּי יַעֲקֹב "מֵהַיַּעַר", הַמְּכַנֶּה רַבִּי יַעֲקֹב "פּוֹן וּוּאֵלְד", הָיָה דָר בַּיַּעַר הַנִּקְרָא זְאֵטְקָאוּוִיץ, לִיד קִיבְלִיטְש, בְּעֵלֵי הַיַּעַר הָיוּ קְבוּצַת שׁוֹתֵפִים בִּינֵיהֶם כְּמָה מְאֵנ"ש יַעֲקֹב טְעֵפְלִיק, וְהָיוּ מְתַפְעָלִים מְאֹד מְנַהוּל עֲבוּדָתוֹ, כִּי נָפַל מוֹרְאוֹ עַל כָּל הַגּוֹיִם הַדְּרִים בְּסָבִיבוֹת הַיַּעַר, וְלֹא הָעִיזוּ לְגַנוֹב מֵהַיַּעַר כְּלוּם, הוּא הָיָה עוֹבֵד ה' מְפֻלָּג בְּמַעֲלָה, וְלָקַח לְחֶתֶן אֶת רַבִּי שְׁכָנָא, אַחֵי רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטַרְנְהַאָרֶץ זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ. רַבִּי שְׁכָנָא בְּעֶצְמוֹ הָיָה דָר בְּנַעַמִירוֹב וְנִהְרָג בְּמַלְחָמַת הָעוֹלָם הַשְּׁנֵינִי, הַי"ד.

ד-תקנה

רַבִּי יַעֲקֹב "מֵהַיַּעַר" הַנִּי"ל הָיָה בְּעַל מְכַנֵּס אוֹרְחִים מְפֻלָּג, וְאֵנ"ש שְׁנִקְלְעוּ לְשֵׁם מְדֵי פֵעַם וְהָיוּ צָרִיכִים לְהַמְתִּין לְרַכְבֵּת הָיוּ נִכְנָסִים אֵלָיו לְבָקְרוּ. וּמִסְפָּר רַבִּי לְוִי יִצְחָק זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, שֶׁפֵּעַם בָּא אֵלָיו לַיַּעַר לְבָקְרוּ וְעָמַד אָז בְּאֲמָצַע תַּפְלָתוֹ וְשָׁמַע אִידִּי שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּהַשְׁתַּפְּכוֹת הַנֶּפֶשׁ וּבַהֲתַעוֹרְרוֹת נְפֻלָּא, וְכָךְ עָבַד אֶת ה' יָמִים וְשָׁנִים.

ד-תקנו

ספר רבי יחזקאל העשיל בן רבי משה ליב, שבהיותו ילד קטן נפטר בעירו טעפליק, הצדיק רבי שמואל אבא, ב"ר משה ב"ר פנחס מקאריץ, ותיכף לאחר פטירתו חטפו כמה מאנשי העיר מחסידי בארשאד ממלבושיו, כדי שישאר אצלם לסגלה. בזריותו חטף גם הוא את הכפה שלו, בקשו ממנו החסידים שימסור להם את הכפה ולא רצה בשום אופן. בהגיע יום חתנתו, אמר לו רב העיר, שהיה מצד המתנגדים, אם לא תחזיר את הכפה לא אבוא לחפתך. לא היתה לו בררה, והחזיר להם את הכפה.

ד-תקנו

רבי משה טשנסטחובער זכרונו-לברכה, השתדל רבות לצאת מרוסיה ובקש כמה פעמים רשיון יציאה, ולא הצליח בדבר, עד שהלך ושלח מכתב לסטאלין ימ"ש, וכתב לו: היות שאבי זכרונו-לברכה צנה עלי לפני מותו שלא אעסק בשום מלאכה אלא רק אתפגנס ממלאכת הקבצנות, והיות שברוסיה הוחק חק האסר זאת, על כן מבקש אני מרום מעלתו להעניק לי רשיון יציאה, כי רוצה אני לקיים מצות אבי, כי "מצוה לקיים דברי המת", ואכן אשרה לו היציאה, כי שמחו להפטר מאזרח "נכבד" כמוהו.

ד-תקנח

כשהתקרבו לדרך רבנו תלמידי הישיבה משיבת מאקאווא על ידי רבי יצחק אוטוואצקער זכרונו-לברכה ביניהם רבי ישראל כהן, רבי משה טשנסטחובער ורבי לוי יצחק זכרונו-לברכה ועוד, שלח אז משגיח הישיבה להרב מראדזימין לשאלו מה לעשות בנדון, אם להתנגד להם אם לאו, ענה לו הרבי מראדזימין: הניחם ואל תפריעם, וכן עשה.

ד-תקנט

רבי משה קאליקובער זכרונו-לברכה, שהיה בר אורן וסוחר נכבד, התקרב לאנ"ש על-ידי זה שנכנס לבית-המדרש שבאומאן וראה את רבי ברוך חתן רבי געציל זכרונו-לברכה מדבר עם רבי נחמן שוסטער זכרונו-לברכה, והטה און לדבריהם ושמע איך שמדברים יחד בעבודת-השם-יתברך דבורים נפלאים, עד כדי התפעלות, ולרב התפעלותו שאל לאנ"ש מי הם, ענו לו: זה, הינו רבי ברוך הוא אברך יקר ותלמיד חכם נכבד העוסק רק בעבודת השם יתברך תמיד, ושאל שוב ומי זה? ענו לו: זה אדם פשוט סנדלר במקצועו. התלהב כל כך עד שאמר בנפשו: אכן צדיקים מפלגים נמצאים באנ"ש, ששפלים בדעתם כל כך עד שיכולים להתחבר אחד עם השני ללא כבוד והתנשאות, ומזה התקרב לדרך רבנו זכרונו-לברכה.

ד-תקס

רבי בוניא מקרימנטשוק זכרונו-לברכה שם משפחתו היה שפיביקובסקי, התקרב לאנ"ש על ידי רבי זלמן הרב ממעדוועדיבקע. הוא היה למדן מופלג ועשיר נכבד, והיה יושב כל היום רק על התורה והעבודה. היה בעל צדקה מופלג, והיה משתתף מידי חדש בהוצאות הקלויז שבאומאן. בשנת תרע"ד בעת מלחמת העולם הראשונה הגיעו מפולניה הרבה מאנ"ש קרון שלם של רכבת לקבוץ על ראש-השנה של שנת תרע"ה, ולא היה להם מה לאכל מחמת הרעב הגדול, הלך רבי בוניא ושכר אולם גדול והזמין על חשבוננו את כל האכל וכוי וכוי וחלקו אכל בשפע רב, עבור כל אנ"ש, ואז באותה שנה אכלו כל אנ"ש יחד באולם אחד. הוא נפטר בשנת תר"פ בהיותו

זקן בא בימים.

ד-תקסא

בעת הפרעות בשנות המהפכה, לחם ושדד יחד עם השודדים והפורעים יהודי אחד בשם "משה צדוק", לאחר המהפכה חפשוהו השלטונות ברצונם לשפטו על מעשיו המשחתיים, ומשום מה מצא לעצמו מסתור בעיר אומאן, והנה בכל בתי הכנסיות שבעיר אומאן דחוהו והתגרו בו, בהזכירם לו עוונותיו הראשונים, וביום יאר-צייט שהיה לו על אביו, כשרצה לומר "קדיש" בנהוג, לא קבלוהו בשום בית-כנסת שבעיר, בלית-ברירה בא להקלויז שלנו ואמר את הקדיש, כשגמר את הקדיש נגש אליו רבי יענקל זיטומער זכרונו-לברכה ואמר לו בניחותא, "אמרת כבר קדיש הנח כבר אם כן גם תפלין", והניח לו תפלין, והלך לו, וכך נמשך לבית-המדרש שלנו עד שאט לאט נהפך לבעל תשובה גמור, עם זקן ופאות כאחד הכשרים ממש, והיה מרבה בתפלות ובבכיות בספר "לקויטי תפלות" ו"תהלים" וכדומה. כשסגרו אחר-כך השלטונות את המקנאות, נגש אליו רבי לוי יצחק זכרונו-לברכה ואמר לו: משה "הרגת יהודים, החיה יהודים, דאג למקוה", "האסט גיהארגעט אידן מאך לעבעדיג אידן, מאך א מקוה", ויהיה לך זאת לתקון הנפש, ושמע בקולו והלך וחרב באורוותו כי היה בעל עגלה חפירה עמוקה כחמשים מטר עומק עד שמצא מים, ושם היו טובלים אנ"ש משך כמה שנים. והיה זאת למסירות נפש גדולה מצידו, כי הסתכן בנפשו מחמת כן.

ד-תקסב

רבי נטע גורליק זכרונו-לברכה, שהיה מעיר מינסק וחסיד חב"ד נלהב, התקרב לאנ"ש ושהה באומאן משך זמן. והנה בשנות המהפכה גזרו עליו הקומוניסטים להשליח למשך שלשה שנים לסביר, משום מה מצא חן בעיני מפקדי המחנה, והטילו עליו את עבודת חמום והסקת האולם הענק שהתאכסנו בו האסירים (שנקרא בארזק) משך כל הלילה, וכמו כן הטילו על מלאכה זו על בת כומר אחד ששפטו גם אותה למאסר. והניחו אותו בצד זה, ואותה בצד השני, כי היו האולמות ענקיים. והנה גדל הנסיונות שעברו עליו לא נתן לתאור כלל, וספר לרבי לוי יצחק זכרונו-לברכה שבהששו משום מכשול היה יוצא מדי יום ביום ליצרות העד שבסביר, ושם שאג בקולי קולות, כי רצה שמרב צעקתו להי יפוג לבו עד שימות ויסתלק מהעולם, והיה טוען ואומר: רבנו של עולם הרגני נא הרוג כאן בצער, וכך שאג ובכה מדי יום ביומו, בגמר השלש שנים, כשהגיע יום שחרורו ונפרדו מפנוי האסירים, נעמדה גויה זו הנ"ל, ואמרה בקול להסובבים אותו: "אם עוד נמצא בעולם בחור קדוש הרי שזה הוא", והיה בזה קדוש ה' גדול מאד, וסיים ואמר: לולא הסתופפתי בין אנ"ש ושמעתי וקבלתי מהם עצת ההתבודדות והצעקות להי בודאי לא הייתי

מחזיק מעמד בנסיון קשה זה. וספר רבי לוי יצחק זכרוננו-לברכה ואמר בשמעי ספור זה ממנו זלגו מעיני דמעות רבות מרב התרגשות, שפחור פשוט כמוהו זכה ועמד בנסיון קשה ומר כזה משך שלש שנים

ד-תקסג

השמחה שהיתה בחתונתו של רבי הירש ליב ליפל זכרוננו-לברכה לא נתנת לתאור, כי עמדו אנ"ש ורקדו משך שעות על גבי שעות, ורבי ברוך חתן רבי געציל רקד בעצמו משך כמה שעות ברציפות וזאת ללא שום כלי שמחה וכדומה, כי היה אצל אנ"ש עבודה גדולה להרבות במצות השמחה והרקודין. והנה בחתונה זו בא ושמח עמהם גם רבי ניסן שהיה "שען" במקצועו, (שבתחלתו נטה קצת להשכלה), ומגדל שמחתו והתלהבותו נתן דפיקה על השלחן ופנה לקהל הרוקדים ואמר להם, פעת רוקדים אנו ושמחים בחתונתם, אולם למחרת הרי לא יהיה לזוג זה מה לאכל!! ואכן התעוררו אנ"ש והחלו לפזר ממון לטובת זוג זה, ותרם תחלה רבי ניסן סכום נכבד, אף-על-פי שהיה מטבעו קמץ. והחרו החזיקו אחריו שאר אנ"ש עד שאספו עבורם סכום נכבד ורב והשקיעו עבורם סכום זה במסחרו של רבי חיים ב"ר שבתי והתפרנסו מרוח הממון משך כמה שנים.

ד-תקסד

ר' ישראל קארסינסקע זכרוננו-לברכה שהיה תלמיד חכם גדול בשאר אחריו היקרים היה מוסר מדי ערב שיעור בגמרא לפני חבורת תלמידי חכמים בעיר קרימנטשוק, פעם הוקשה להם קשיא גדולה שלא מצאו לה שום פתרון אף כשהלכו לברר הדבר אצל שאר תלמידי חכמים שבעיר, כשהגיע ר' ישראל לקבוץ אנ"ש בראש השנה נגש לשאול קשיתו את ר' מתתיהו כהן הי"ד והשתומם ר' ישראל שעוד לפני שגמר קשיתו תירצו וישבו ר' מתתיהו להפליא, ונעמד בד פעור פה, בהשתוממות מפלגת, כשהבחין בזה ר' מתתיהו זכרוננו-לברכה אמר לו בנימת קפידא, מה עושה הנד עניו מזה, העקר הוא עבודת ה' קדשה וטהרה ויראת שמים, והלך

ד-תקסה

רבי חיים קיבל טשערו זכרונו-לברכה הנה איש למדן ותלמיד חכם מופלג, וכפי גדלו בתורה, כן הנה שפל ונבזה בעיני עצמו, ומחמת כן לא אבה בשום אופן ללמד לפני אנ"ש. והנה אנ"ש שבקבל טשערו, נהגו להתאסף לסעודה שלישית לסרוגין פעם בבית רבי חיים ופעם בבית רבי אהרן קיבל טשערו, פעם כשהתאספו בביתו הכריח אותו רבי לוי יצחק ללמד לפני העולם ולמד את התורה "ותפלה לחבקוק על שגיונות" שבלקוטי מוהר"ן סימן י"ט, ולמדה לפני העולם בהתעוררות והתלהבות נפלא כזה עד שנחלק הדבר בזכרונו היטב כל ימיו. בסוף ימיו הנה סגי נהור.

ד-תקסו

רבי חיים קיבל טשערו זכרונו-לברכה, הנה מלמד בטשערו לבניו של רבי אבא'לה

ד-תקסז

פעם באמצע החורף בעת הכפור והשלג הנורא מצאוהו שוכב על השלג כשאומר לעצמו: כבר נפטר רבי חיים, כבר נפטר רבי חיים, וכך כמה פעמים, "רבי חיים איז גישטארבן", כדרך שמכריזין על פטירתו של אדם, ועשה כך כדי שיזכר היטב מיום המיתה ועולם הבא, ושא יעבור ענין זה מדעתו.

ד-תקסח

בְּמוֹסָקְבָּא דְּרֵי אֶחָד מִחֲסִידֵי חַב"ד בְּשֵׁם דּוֹלְגֵפוֹלְסְקִי, שְׁהִיָּה מְכַנִּיס אוֹרְחִים גְּדוֹל מְאֹד, וְרַבֵּי אַבְרָהָם שְׁטֵרְנֶהָרֵץ זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה הִיָּה דְּרֵי אֶצְלוֹ הִרְבֵּה וְכֵן עוֹד מְאֵנ"שׁ, פֶּעַם שְׁטַח אֶת לְבוֹ לְפָנֵי רַבֵּי לְוִי יִצְחָק זְצ"ל עַל זֶה שְׁמִתְגַּבֵּר עָלָיו יִצְרוּ מְאֹד עַד שֶׁאֵינּוּ יוֹדְעֵי לְשִׁית יַעֲזוֹת לְנַפְשׁוֹ לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ, וְכָבֵד הִסִּיחַ אֶת צַעְרוֹ לְפָנֵי חֲבֵרָיו וְנִתְּנוּ לוֹ יַעֲזוֹת טוֹבוֹת, אוּלַם לֹא הוֹעִיל, וְכִמְהָ מֵהֶם עוֹד שְׁחָקוּ מִמֶּנּוּ, יַעַץ לוֹ רַבֵּי לְוִי יִצְחָק, שֶׁבְּכָל לַיְלָה לְפָנֵי לְכַתּוֹ לִישׁוֹן יִלְמַד בְּסֵפֶר "לְקוּיֵי מוֹהַר"וֹן" עַד שֶׁיִּרְדֵם מִתּוֹךְ לְמוֹד בּוֹ. וְאֶכֶן לְאַחַר זֶמַן לֹא רַב בָּא אֵלָיו בְּשִׂמְחָה וְהוֹדָה לוֹ עַל יַעֲזָה זֶה שֶׁנָּתַן לוֹ, כִּי הוֹעִיל לוֹ מְאֹד, וְהִתְקַרַב עַל יָדֵי זֶה מְאֹד הוּא וּבְנֵי בֵיתוֹ לְדַרְךְ רַבְּנּוֹ. (ועי"ע מעשה כעי"ז לעיל בחי"ג, סעיף תרכ"ז).

ד-תקסט

בְּעֵת הַשְּׁתַלְטוֹת הַקוֹמוֹנִיסְטִים, הִיָּה רַבֵּי הִירֶשׁ לֵיב לִיפֵל, מְפַחַד לְשִׁיר זְמִירוֹת שֶׁבֵּיתוֹ כְּדַרְכּוֹ בְּקוֹלוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִחְשְׁדוּהוּ כִּיהוּדֵי חֲסִיד, וְלֹא הִיָּתָה לוֹ בְּרִירָה אֶלָּא לְצִאת לְרַחוּב וְלַעֲשׂוֹת עֲצָמוֹ כְּמִשׁוּגָע, וְצִעַק אֶת הַזְמִירוֹת בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת, וְהִנְיַחוּהוּ לְנַפְשׁוֹ בְּחֻשְׁבָּם שֶׁשָׁכּוֹר מְפָלֵג הוּא.

ד-תקע

רַבֵּי שְׁמִשׁוֹן אִיסְרוֹב זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, הִמְכִּנָּה רַבֵּי שְׁמִשׁוֹן בְּאַרְדִּיטְשׁוֹבֶעֶר, הִיָּה בְּצַעֲרֵירוֹתוֹ עֲנֵי מְרוֹד, בְּרַבּוֹת הַיָּמִים עָזְרוּ הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ שֶׁהִצְלִיחַ לְפָתַח אֵיזָה חֲנוּת, וְהִגִּיעַ לְמַעֲמַד שֶׁל בְּעַל-הַבַּיִת חָשׁוּב. נִעְנָה פֶּעַם וְאָמַר בְּצַעֲרָה וְכִמְתַּגַּעֵגֵעַ: עֲתָה אַחַר שֶׁהִרְחִיב לִי ה' בְּפִרְנִסְתִּי שׁוּב אֵינִי יָכוֹל עוֹד לִזְמַר

תהלים בלב נשבר כמו שהייתי אומר לפנים בעת עניותי.

ד-תקעא

ספר רבי יוסף פהן זכרוננו-לברכה מחשובי אנ"ש, אחיו של רבי אהרן פהן ראש ישיבת חברון זכרוננו-לברכה, שמטבעו לא בכה מעולם על שום דבר, ואף-על-פי-כן, בעת שבא והשתטח על ציון רבנו התחיל לבכות מעצמו כתינוק ממש ונפתח לבו מאד, ללא שום הסבר גשמי כלל.

ד-תקעב

נפח אחד היה בקיבליטש, ממקורבי רבי פנחס מקיבליטש, שהיה איש פשוט מאד, והיה ממעט בדבורו מאד, ובעת שהיו מתאספים לסעודה שלישית של שבת, היה יושב ומאזין לדברי המדבר בדחילו ורחימו, ותמיד תיכף כשרק שמע והבין שמדברים ומזכירים ענין רבנו, ראו בחוש איך נשתנים פניו בהתלהבות ובהתעוררות נפלא, וכשא דברו מרבנו היה יושב ואומר לעצמו תהלים בפשיטות ותמימות. מדה טובה נפלאה היתה לו, שהיה הולך וסובב במשך היום בין תושבי העיר עם עגלה הרתומה אליו עצמו, ואוסף ומבקש מכל אחד חתיכת עץ, וכך היה ממלא עגלה עם עצים, ובלילה לאחר שהיה קם בחצות לילה, היה סובב והולך בין בתי העניים ומשליך לחצרם בול עץ, כדי שיהיה להם לחם את ביתם החסר מכל, וכבר ידעו העניים ממנהגו, ולכונה זו היו כבר העניים משאירים דלת חצרם פתוחה, (וכמו שמספרים ספור כזה על הרב הקדוש ר' משה ליב מסאסוב זצ"ל). רל"י הכיר עוד את בנו החשוב.

ד-תקעג

פעם ביום כפּוּר הַתְּאֲכִסּוּן רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטְרִינְהַרְץ זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ בְּאוֹמְרוֹ
בְּבֵיתוֹ שֶׁל רַבִּי נְחוּם שׁוֹסְטֶטֶר, שֶׁהָיָה סַנְדֵּלָר וְאִישׁ פְּשוּט וְתַמִּים כְּיָדוּעַ,
וְסִפֵּר אַחֵר כֶּךָ, שֶׁכְּשֶׁרָאָה אֶת סֵדֶר הָעֲבוּדָה שֶׁלוֹ בְּלִילַת כְּקִימַת חֲצוֹת,
הִתְבוֹדְדוֹת, תְּפִלוֹת וְלַמּוּד תּוֹרָה, הִתְפַּעַל כָּל כֶּךָ עַד שֶׁהִתְבַּיֵּשׁ בְּעֲצָמוֹ מִפְּנֵיו.

ד-תקעד

רַבִּי מֹשֶׁה יוֹסֵף, חֲתָנוֹ שֶׁל רַבִּי נְחוּם שׁוֹסְטֶטֶר זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, הָיָה אַבְרָם
לְמִדָּן וּמוֹפְלֵג בְּמַעֲלָה מְאֹד, אוֹלָם אַחֵר כֶּךָ הִתְגַּרְשָׁה מִמֶּנּוּ זוּגָתוֹ, בְּטַעֲנָתָהּ
שֶׁאֵינָה יְכוּלָה לְסַבֵּל אֶת צְדָקוֹתָיו, וְנִשְׁאַה לְאַחֵר, אַחֵר כְּמָה שְׁנִים שְׁמַעוּהָ
מִתְאוֹנְנַת וְאוֹמְרַת: אֵלּוֹ הָיִיתִי מְרוּצָה לְסַבֵּל מֵעַט מִרַבִּי מֹשֶׁה יוֹסֵף לֹא
הָיִיתִי צְרִיכָה כִּיּוֹם לְסַבֵּל הַרְבֵּה. הוּא הָיָה מְקוּרָב מְאֹד לְרַאבְר"נ, וּיְמַת
בְּרַעַב בְּמַלְחַמַת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה לְיַד עִיר טוֹלְטְשִׁין.

ד-תקעה

רָאָה פְּעַם רַבִּי מְרֻדְכֵי סוֹקוֹלוֹבֶעַר אֵיךְ שֶׁחֲסִידִים מְתַקוּטְטִים בִּינֵיהֶם, וְכָל
חֲסִיד מְבִטֵל וּמְקַטְרֵג עַל רַבּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, בְּאִמְרוֹ "רַבֵּךְ אֵינּוּ בְּעַל-מִדְרָגָה כָּלֵל
וְלֹא תִפְסִיד מְאוּמָה אִם לֹא תִתְקַרֵּב וְתִסַּע אֵלָיו, מִה שְׂאִין כֵּן הַרְבֵּי שְׁלִי,
גְּדוֹל וּמוֹפְלֵג בְּמַעֲלָה הוּא מְאֹד מְאֹד", וְכֵן טָעַן כָּל חֲסִיד לְחֲבֵרוֹ. פָּנָה
אֵלֵיהֶם רַבִּי מְרֻדְכֵי בְּחֻמָּתוֹ וְאָמַר לָהֶם: אִם כָּל חֲסִיד מְדַבֵּר עַל שְׂאֵר
מִפּוֹרְסָמֵי הַדוֹר וְטוֹעֵן שְׂאִינִם בְּעַלֵּי מִדְרָגָה כָּלֵל, וְטוֹעֵן שֶׁרַבּוֹ הוּא הַגְּדוֹל,
נִמְצָא שְׁלִפֵּי דְבָרָיו הָרֵאשׁוֹנִים גְּדוֹל הוּא רַבּוֹ מְכַל הַמִּפּוֹרְסָמִים הַקְּטַנִּים
בְּמַעֲלָה, אִם כֵּן בְּמָה גְּדֻלָּה מִדְרָגַת רַבּוֹ? אוֹלָם כְּשֶׁיִּחְשִׁיב כָּל אֶחָד וְיוֹקִיר
אֶת רַבּוֹ שֶׁל הַשְּׁנִי, וְיֹאמֵר בְּאִמְרַת רַבֵּךְ גְּדוֹל וּמוֹפְלֵג בְּמַעֲלָה מְאֹד אוֹלָם הַרְבֵּי
שְׁלִי גְּדוֹל מִמֶּנּוּ לְסִבָּה זוּ וְזוּ, אֲזִי יִתְעַלֶּה מִדְרָגַת רַבּוֹ מְאֹד, שֶׁגְּדוֹל הוּא מְכַל
צְדִיקֵי וְגְדוֹלֵי הַדוֹר שֶׁגְּדוֹלִים הֵם בְּמַעֲלָה מְאֹד כְּדְבָרָיו.

ד-תקעו

מנהגו של רבי שבתאי ברסלבר היה לאסוף לחם וכדומה עבור העניים, עם עגלה הרתומה אליו עצמו, והלך לבקש לחם מבית לבית. פעם אמר לו בנו רבי חיים, מתבייש אני במנהגך זה, כי מה יאמרו הבריות, הרי יאמרו שאין אני רבי חיים מפרנס את אביו עד שצריך הוא בעצמו לדאג ולאסוף לחם לעצמו, ענה לו אביו רבי שבתאי: אכן אכן בני, בודאי אוסף אני את הלחם לעצמי, וכי בשביל מי? כאומר, שמצוה זו אכן הוא עושה עבורו בעצמו וזה יעמד לו לבד לזכות לאחר שימלא ה' ימיו ושנותיו. הוא נפטר ביום י"ב חשוון בשנות ה'תר"פ-ג' בהיותו בגיל שמונים וארבע שנים.

ד-תקעח

ספר רבי משה טשנסטחובער זכרונו-לברכה, שפעם החליט בדעתו לנסוע מאומאן ללמוד באיזה ישיבה, אולם בדרך נסיעתו פשנזכר מברכת המזון בכונה והתלהבות, שהיה שומע מראבר"י, אמר בכאב לעצמו, "וכי כבר לא אזכה לשמע יותר ברפת המזון בכונה כזו?", לרב הפאב שהסבה לו מחשבה זו, חזר בו מנסיעתו ושב לאומאן. *

ד-תקעט

שבח את עצמו רבי טוביה אביו של רבי מרדכי באבריניצער, לפני פטירתו שנפטר בגיל שמונים ושבע שנה ואמר: "תודה לאל, הולך אני מהעולם עם אף נקי ללא טבק", "דאנקען גאט איד געה אנועק פון דער וועלט מיט א ריינע נאז, אן טבק", שלא הריח מריח הטבק כל ימיו כצווי רבנו, והחיה את עצמו לפני פטירתו אף בנקודה טובה זו. נפטר בשנות ה'תר"פ.

ד-תקפ

רבי חיים ב"ר שפתי ברסלבר, היה מתפרנס ממכירת מעילים ובגדים וכדומה, אולם לא היה הולך לחנותו לפני שגמר את כל שעוריו הקבועים: שלחן-ערוך, גמרא, משניות וכו', וכן ספרי רבנו, כשהיה בא אחר כך לחנותו היו הקונים כבר ממתנים ומצפים לבואו, אף על פי שבסמוך לחנותו היו עוד חנויות דומים. כשהיו המוכרים אומרים לקהל שחפה לרבי חיים: בואו וקנו אצלנו ומה לכם לקנות דוקא אצל הברסלבר המשוגע הזה, היו עונים להם הקונים, "קונים אנו דוקא אצל רבי חיים משום שבטוחים אנו שלא ירמה אותנו.

ד-תקפא

רבי חיים הנ"ל היה בעל צדקה מופלג ותמך ברוב אנ"ש על הוצאות שבת ויום טוב, היה בין העשירים ושבע מאנ"ש שנעלמו ועקבותיהם לא נודעו. ואמר בנדיבותו לרבי ישראל כהן הי"ד, "צא מבאבריניץ ובא לדור באומאן, ואתן לך את דירת אבי רבי שפתי", וגם אתן לך פרנסה מדי חודש", שמע רבי ישראל בקולו ונסע לאומאן כהבטחתו, אולם בדרך בהיותו בכפר ראוונע הסמוך לבאבריניץ, רצחו גוי אחד מהרוצחים הבולשביקים בתוך בית הכנסת שבכפר, בהיותו אז בגיל עשרים בלבד, הי"ד.

ד-תקפב

רבי חיים ברסלבר הנ"ל היה בקי בספר המדות בעל פה ממש, הוא היה בין העשירים ושבעה אנשים ששלחום בשנת תרצ"ח ולא נודע מה עלה בגורלם עד היום. הוא היה גם מרבה לצאת לחוץ לעיר להתבודדות כעצת

ד-תקפג

רַבֵּי אֶהְרֹן רוֹזֶנְבֵּלד זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, שֶׁהִיא לְמִדָּן מוֹפְלֵג מְאֹד, הִתְפָּאֵר פְּעַם וְאָמַר: זְכִיתִי פְּעַם לְגִלּוֹי אֱלֹהֵי בְּרִיתֵנוּ, וּמַעֲשֵׂה שֶׁהִיא כָּדָה הִיא: בְּעֵת מְלַחֶמֶת הָעוֹלָם הִרְאֵנוּהָ, גוֹיִס בְּעַל כְּרָחוּ לְצַבָּא וְנִשְׁלַח לְשִׂדְהָ הַקָּרֵב, הוּא הוֹצִיב עִם הַחֲזִילִים הִרְאֵנוּהָ שֶׁבְּחִזִּית הַקָּרֵב, וְנִפְלוּ סְבִיבוֹ אֲלֵפֵי פְּצוֹת, וְכָל הַחֲזִילִים שֶׁעָמְדוּ עִמּוֹ וְסָמוּךְ לוֹ נִהְרְגוּ רַב רַבִּים מִמֶּשׁ, אָף עַל פִּי שֶׁהִיוּ מְחַפְּרִים הֵיטֵב בְּאֲדָמָה. פְּתָאוּס בָּא אֵלָיו יְהוּדֵי זְקוֹן עִם זְקוֹן יוֹרֵד עַל פִּי מִדּוֹתָיו, וְאָמַר לוֹ בְּנִיחוּתָא "אֵל תִּפְחַד" וְנָתַן לוֹ לֶאֱכֹל וְלִטְעַם מִשָּׂהוּ, וְהִיא מִהַבּוֹדֵדִים מִמֶּשׁ שֶׁנִּצְלוּ בְּקָרֵב הַהוּא, וְתִיכֵף אַחֵר כָּדָה נִעְלַם הַזְּקוֹן. וְאָמַר שֶׁבְּהַכָּרַח לֹמַר שֶׁזֶּה הִיא אֱלֹהֵי הַנְּבִיא, כִּי אֵין שׁוּם צַד סְבָרָא לְהַבִּין וְלְהַסְבִּיר כִּיצַד הִגִּיעַ יְהוּדֵי זְקוֹן לְמִקּוֹם הַהוּא בְּאֲמֻצַּע קָרֵב נוֹרָא זֶה.

ד-תקפד

סֵפֶר רִי"א אֶלְבוּס זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, שֶׁרָאָה פְּעַם כְּתַב יָד מִרַבֵּי יִצְחָק אוֹטוֹוֶאצְקֵר, וְבוֹ עֲשָׂרוֹת חֲדוּשֵׁי תוֹרָה מִיִּסְדִּים עַל הַכְּתוּב "כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשָׁא וְכוּ" כֵּלָם בְּנוֹיִים עַל פִּי דְבָרֵי רַבֵּנוּ.

ד-תקפה

בְּטַעֲפֵלִיק הִיא דָּר אֶחָד מְאֵנִי"ש, עֲנֵי מְרוּד מְאֹד, שֶׁעָסַק בְּמִלְאֲכַת כְּרִיכַת סְפָרִים. לְרַב עֲנִיּוֹתוֹ הִיא בָּא רְגֵלִי מִטַּעֲפֵלִיק לְאוּמָאן בְּכָל עָרֵב רֵאשׁ-חַדָּשׁ, שֶׁהוּא כְּשֶׁלְשִׁים וְחֲמִשָּׁה קִילוֹמֶטֶר, וְעָלָה לְהַשְׁתַּטֵּחַ עַל צִיּוֹן רַבֵּנוּ, וְחִזַּר

רְגָלֵי לְבֵיתוֹ תִּיכֹף וּמִיד, וְאַף לְקְלוּזֵי לֹא הָיָה נִכְנָס וְכֵן מִדֵּי חֹדֶשׁ. בְּרֹאשׁ-
הַשָּׁנָה הָיָה יוֹשֵׁב סָמוּךְ לְרַבֵּי נַחֲמָן נְעַמְיָרוּבָעֵר, וְהָיָה גּוֹנֵחַ בְּתַפְלָתוֹ, אֵף עַל
פִּי שְׂלֵא זָדַע הֵיטֵב אֶת הַנֶּסֶח, וְהוּא חָשַׁב שְׁמַסִּיעַ לְרַבֵּי נַחֲמָן אֵף עַל פִּי
שְׁלַרְבֵי נַחֲמָן הִיָּתָה זֹה הַפְרָעָה, כְּשָׂרְצוּ פַעַם כַּמָּה מֵאַנְיִישׁ שְׁמַעִיר טְשָׁעֲרִין
לְהַפְרִיעוֹ בְּדָבָר זֶה, לֹא נָתַן לָהֶם רַבֵּי נַחֲמָן לְהַצִּיק לוֹ, אַחֵר שֶׁזָדַע שְׁכַפְּנָתוֹ
לְשֵׁם

ד-תקפו

רַבֵּי חַיִּים פּוֹקֵס זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, מֵתוֹשָׁבֵי עִיר חֶאֲרָקוֹב, הָיָה אִישׁ תָּם
וְתַלְמִיד חָכֵם וְלַמְדָן וְעֹשֶׂיר נִכְבָּד, וְהִתְקַרַּב לְאַנְיִישׁ עַל יְדֵי רַבֵּי נְשָׁקַע
טוֹלְטְשִׁינְעֵר. בְּשָׁנוֹת הַתְּרִיצָה הֶעֱלִילוּ עָלָיו הַקּוֹמוֹנִיסְטִים עֲלִילַת שְׂוֵא, כִּי
רָצוּ לְזַכּוֹת בְּמַמוֹנוֹ, כִּי הָיָה אִישׁ אָמוּד עוֹד בְּהִיּוֹתוֹ בְּאַרְץ מוֹצְאוֹ
שְׁבַפּוֹלֶנְיָה, וְתַבְעוּהוּ לְמִשְׁפָּט בְּיוֹם רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, וְהוּא בְּחִפְזוֹ לְהִיּוֹת
בְּאוּמָאן בִּימֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, אָמַר לְעוֹרֵךְ דִּין שְׁלוֹ, שֵׁישׁ לוֹ נְסִיעָה דְחוֹפָה
בְּיוֹם רֹאשׁ-הַשָּׁנָה וְלֹא יוּכַל לָבוֹא לְמִשְׁפָּט בְּאוֹתוֹ יוֹם בְּשׁוּם אוֹפֵן, כְּשֶׁשָּׁמַע
זֹאת עוֹרֵךְ דִּינֵנוּ פָּנָה אֵלָיו בְּצַעֲקָה וְאָמַר לוֹ וְכִי יֵצֵאת מִדַּעְתְּךָ וְכִי יִקְרָה לְךָ
נְסִיעָה זֹה יוֹתֵר מִהַחַיִּים? כִּי הָיָה לוֹ מִשְׁפָּט כְּבִד עַד לְכַדֵּי עוֹנֵשׁ מִיָּתָה,
אוּלָם אֵף-עַל-פִּי-כֵן מָסַר נַפְשׁוֹ וְנָסַע וּבָא לְאוּמָאן, וְלֹא הֵבִיט כְּלָל עַל כָּל
הַמְּנִיעוֹת. אַנְיִישׁ בִּידְעָם מִצָּרְתוֹ הִתְפַּלְּלוּ עָלָיו בְּעָרֵב רֹאשׁ-הַשָּׁנָה עַל הַצִּיּוֹן
וְהִזְכִּירוּהוּ לְטוֹבָה, בְּהַבִּינָם כִּי אֵינּוּ יְכוּל לָבוֹא וְלִשְׁהוֹת עִמָּהֶם בִּימֵי רֹאשׁ-
הַשָּׁנָה, אוּלָם אַחֵר כֵּן כְּשֶׁהִבְחִינוּ וְרָאוּ שֶׁעַל אֵף דִּינֵנוּ הַקָּשָׁה הַגִּיעַ, הִרְבּוּ
אַנְיִישׁ בְּתַפְלָה עֲבוּרוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר. כְּשֶׁחָזַר לְבֵיתוֹ לְאַחַר רֹאשׁ-הַשָּׁנָה נוֹדַע לוֹ
שֶׁהַקְּטִיגוֹר שְׁלוֹ מֵת בְּפִתְעָ פְּתָאוֹם, וּמִמִּילָא לֹא הִתְקַיֵּם אִזּוֹ הַמִּשְׁפָּט נִגְדוֹ
וְהַעֲמִידוֹ אַחֵר כֵּן הִתּוֹבְעִים נִגְדוֹ קְטִיגוֹר אַחֵר וְהוּא הָיָה מְטַבְּעוֹ אָדָם נֹחַ
וְרַחֲמָן יוֹתֵר שְׂלֵא קְטָרְג עָלָיו קְשׁוֹת, וּמִשׁוּם כֵּן יֵצֵא זְכָאֵי מִהַמִּשְׁפָּט. הוּא
הָיָה בְּעַל קוֹרָא נִפְלָא, וְנִפְטָר בְּשָׁנוֹת הַתְּרַצ"ח-תְּרַצ"ט.

ד-תקפז

נִיּוּחָא בְּנָה שֶׁל מֵרַת פִּיגָא בְּתוּ שֶׁל רַבִּי אַבְאֵלָה (הַמְכָנָה "נִיּוּחָא אַבְאֵלְעֵס")
הָיָה עֹשִׂיר גָּדוֹל כְּסָבוּ רַבִּי אַבְאֵלָה, אוּלַם נִתְפַּס קִצַּת לְהַשְׁכֵּלָה, וְעָמְלוּ עִמּוֹ
כְּמָה מֵאַנְיִ"שׁ הַחֲשׂוּבִים בְּיוֹתֵר, בֵּינֵיהֶם גַּם רַבִּי פְּנַחֵס יְהוֹשֻׁעַ לְהוֹצִיאֻ
מִדְּרָךְ קְלוּקְלַת זֹו, וְשָׁלַח לוֹ רַבִּי פְּנַחֵס זָמַר וּפְזָמוֹן מְחַבֵּר לְהַפְלִיא שָׁבוּ
הוֹכִיחוּ עַל דְּרָכּוֹ וְקוֹרָא לוֹ לָשׁוּב לְדְרָךְ אַבּוּתֵינוּ מֵעוֹלָם, אוּלַם לֹא הִצְלִיחוּ
לְעַקְרוּ מְזָה בְּשִׁלְמוֹת, עַד שֶׁדָּבַר וְעָסַק עִמּוֹ הַרְבֵּה רַאבְרִ"נ וְאַז פָּרַשׁ לְגַמְרֵי
מִדְּרָךְ רָעָה וְקְלוּקְלַת זֹו.

ד-תקפט

בְּאַמְצַע קִיץ תַּרְע"ט נִכְנְסוּ הָאוּקְרַאִינִים הַפְּרָאִים לְבֵית הַמְדְרָשׁ
שֶׁבְּאוּמָאן וְהִרְצִיּוּ בְּצַעֲקוֹת אֶת כָּל הַמְתַּפְּלִים שֶׁהָיוּ בּוֹ, כְּחַמְשִׁים אָנָּשִׁים,
לְמַגְרֵשׁ פְּתוּחַ שֶׁבִּגְן סוּפְיָא, לְיִסְרָם שָׁם עִם שְׂאֵר הַיְהוּדִים, כְּדִי שִׂיּוּדוֹ עַל
הַשְׁתַּתְּפוּתָם בְּשִׁלְטוֹן הַקּוֹמוּנִיסְטִים, וְהָיוּ מִיִּסְרִים שָׁם אֶת הַיְהוּדִים
בְּיִסּוּרִים קָשִׁים כְּאֵלוֹ עַד שֶׁנִּשְׁמַע קוֹל זַעֲקָתָם לְמַרְחֵק רַב. וְאַחַד
מִהַרוֹצְחִים נִגַּשׁ לְרַבִּי אֶלְחָנָן סְפָקְטוֹר זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה בָּעֵת עֲמָדוֹ בְּתַפְלָתוֹ
וְהִכְהוּ בְּחֶרְבוֹ עַל הַתַּפְּלִין שֶׁל יָד, וְנִבְקַע בֵּית הַתַּפְּלָה לְשָׁנִים, וּבְדְרָךְ נִס לֹא
נִפְגַּעָה יָדוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְחָנָן, וְאַז בְּאַמְצַע הַמְנוּסָה רָצְחוּ אֶת רַבִּי נַחְמָן ב"ר
הִירֵשׁ זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה הַמְכָנָה ה"דוּד הַלְבָּן" "דְּעַר וּוִיִּסְעַר פְּעֻטְעַר", שֶׁמִּשׁ
הַקְלוּיָז, כִּי הָיָה זָקֵן וְחָלֵשׁ וְלֹא הָיָה בְּכֹחוֹ לְרוּץ בְּמַהִירוֹת כְּרָצוֹנָם. בְּהִגִּיעַם
לְמַגְרֵשׁ נִעְמְדוּ הַרוֹצְחִים לְהִרְגָם, וּבְדְרָךְ נִס לֹא מוּבָן קָם לְפִתְעָא אַחַד
מִהַמְפַקְדִים, וְגַעַר בְּאַנְשֵׁי הַרוֹצְחִים, בְּצַעֲקוֹ עֲלֵיהֶם וּבְהַצְבִּיעוֹ עַל אַנְיִ"שׁ,
אֶת מִי הִבְאֵתָם לָנוּ? חֲבוּרַת מְשׁוּנְעִים וּפְנָה בְּשִׂאָגָה לְאַנְיִ"שׁ וְאָמַר: "בְּרַחוּ
וּלְכוּ לָכֶם מִהֵרָ מְכָאוּ". וְכַךְ נִצְלוּ מִמִּיתָה וְדָאִית. רַבִּי נַחְמָן הַנִּי"ל הַשְּׂאִיר
אַחֲרָיו בָּנִים, הַגּוֹנִים, הַיִּי"ד.

ד-תקצ

רַבִּי אֶהְרוֹן יוֹסֵף גְּעַרְשִׁינוּב זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה, הָיָה דָר בְּצַעֲרוֹתוֹ בְּטַעֲפְלִיק,
וְהַתְּפָרְנִס מְחֻנּוּת לְמַמְכָר בַּד, וְהִצְלִיחַ בָּהּ מְאֹד, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה שׁוֹהֵה
בָּהּ רַק שְׁעוֹת סְפוּרוֹת בַּיּוֹם, וְכָל שְׂאֵר הַיּוֹם הָיָה עוֹסֵק רַק בְּעַבּוּדַת ה'

יתברך. אחר כך עבר לדור בטולטשין, והיה מתפרנס מכריכת ספרים, והיה יגע בעבודתו מאד, ואף בערב שבת ובערב יום טוב וכדומה, עד שהיו תושבי העיר מביטים עליו בזלזול על שזקן בשנים כמותו עובד כל כך הרבה, וספר רבי נשקע טולטשינער זכרונו-לברכה, שלפני פטירתו, קרא אותו אליו, ואמר לו: "דע לך שכל הרוח שהרוחתי מהעבודה שעבדתי לא נהייתי ממנה אפלו כדי פרוטה אחת, כי לצרכי מחיתי היה לי די והותר ממה שצברתי לי בצעירותי, בעת שדרתי בטעפליק, רק חלקתי הכל לצדקה, ומחמת שכל מטרת עבודתי הייתה לצדקה, לא הרשתי לעצמי לדקדק ולהחמיר לא לעבוד בערב שבת ויום-טוב וכו', ומספר אני לך זאת כדי שלא יכשלו וייליזו וירננו עלי תושבי העיר אחרי פטירתי ויכשלו בעון לשון-הרע חלילה". הוא היה בן אחיו של רבי יחזקאל העשיל.

ד-תקצא

ספר רבי אלטער מירקעס, ב"ר יעקב יוסף זכרונו-לברכה חתנו של רבי מאיר טעפליקער זכרונו-לברכה, שלפני פטירתו של אביו בקש הוא עם אחיו מאביהם, שיאמר להם איזה דבורים לפני הסתלקותו, ולא רצה לומר בשום אופן שום דבר, כשנותן טעם להתנהגותו, באמרו באם אומר איזה דבר הרי שאמר הסתלקותי תתפארו ותאמרו בגאונה: "אבי הצדיק כך היה אומר, וכך היה אומר", כאומר שדבוריו שיאמר יהיו ללא תועלת רק להתפארות שיתפארו בניו בגאונה, ומשום כך בלם פיו לגמרי.

ד-תקצב

רבי ישראל טרהוויצער היה אומר את ה"תקון הכללי" והתפלה שאחריה בהתעוררות ובצעקות ושגאות, אף בהיותו כבר זקן מפלג בגיל שמונים ומעלה, עד שהיו האברכים שבאנ"ש מתביישים ממנו. פעם שמעוהו חוזר על תיבות "ראה מסכן כמוני טורף בלב ימים" הכתוב בתפלה לאחר התקון הכללי, הרבה פעמים ובהתעוררות גדולה, עד שהתביישו ממנו כל העומדים בסמוך לו. זוגתו הייתה בתו של רבי נתן בן רבי לייבלי ראובניס, והייתה נוהגת להזכיר לו בחצות לילה שמות אנשים הצריכים ישועה

ד-תקצג

רַבִּי שְׁבִתִי בְּרַסְלָבֶעַר זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, אָף עַל פִּי שְׁהֵי עֲשִׂיר, כִּי הָיָה לוֹ חֲנוּת הַלְּבָשָׁה, הָיָה גַּבְאֵי צְדָקָה, וְהָיָה עוֹסֵק בְּזֶה בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ מִמֶּשׁ וּבְשִׁמְחָה עֲצוּמָה. פֶּעַם כְּשֶׁבָא לְאַחַד בֵּימֹת הַחוּרָף לְבַקְשׁוֹ נְדָבָת נֶפֶט כְּדֵי לְחַלְקוֹ לְעֲנִיִּים, אָמַר לוֹ הֲלֵה בְּהֶלְצָה: אִם תִּרְקַד לְפָנַי רְקוּד כְּחֹסִיד בְּרַסְלָב אֲתָן לָךְ נֶפֶט. לֹא שׁוּם שְׁהִיּוֹת כָּלֵל הַתְּחִיל תִּיכֵף לְרְקַד לְפָנָיו בְּשִׁמְחָה רַבָּה, עַד שֶׁנָּתַן לוֹ הֲלֵה כְּמָה בְּקִבוּקֵי נֶפֶט, וְלִקְחָם מִמֶּנּוּ בְּשִׁמְחָה.

ד-תקצד

רַבִּי חַיִּים בֶּנוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁבִתִי בְּרַסְלָבֶר, הָיָה כְּיָדוּעַ אָדָם פְּשוּט, וְאָף-עַל-פִּי-כֵן עָבַד אֶת ה' כְּאַחַד מֵהַגְּדוֹלִים, כִּי הָיָה בָּא בְּקִבְעוֹת לְבֵית-הַכְּנֶסֶת כְּשֶׁעָתִים לְפָנָי הַתְּחִלַּת הַתְּפִלָּה, וְעוֹסֵק בְּתַפְלוֹת עַד לְתַפְלָה. אַחַר הַתְּפִלָּה הָיָה יָכוֹן לְעֲצֹמוֹ עֲרִימָה שֶׁל סְפָרִים לְלַמֵּד בָּהֶם הַחֵל בְּגִמְרָא שְׁלַח-עֲרוּךְ עֵין-יַעֲקֹב מִשְׁנֵיּוֹת זֶהָר, סְפָרֵי רִבְנוֹ וְכוּ', וְהָיָה הוֹגֵה בָּהֶם כְּמָה שְׁעוֹת, וְלֹא זָז מִסְדָּרוֹ אָף-עַל-פִּי שֶׁכְּבָר חָכְנוּ עָלָיו אֲנָשִׁים רַבִּים כְּדֵי לְקַנּוֹת בְּחֲנוּתוֹ, וְרַק אַחַר שֶׁגָּמַר כָּל סְדָרֵי לְמוֹדוֹ הִלְךְ בְּנַחַת לְשָׂרַת אֶת קוֹנָיו.

ד-תקצה

רַבִּי חַיִּים סְטַאֲלֶעַר זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ (הַנֶּגֶר) הָיָה דְּבוּק בַּה' יִתְבָּרַךְ, אָף בְּמִשְׁךְ זְמַן עֲבוֹדָתוֹ עַל אֵף הֵיּוֹתוֹ אָדָם פְּשוּט בְּמַעֲלָה, שְׁהֵי מִתְּפַלֵּל וּמִתְּבוֹדֵד לַה' יִתְבָּרַךְ כָּל מִשְׁךְ זְמַן עֲבוֹדָתוֹ וְהָיָה אוֹמֵר בְּתַפְלָתוֹ: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם הֵנָּה

לֹקַח אֲנִי בּוֹל עַץ וּמִינֵיפָה וּמִנְקָה אֲנִי אוֹתוֹ בְּלִפְי הָרְאוּי עַד שְׁעוֹשֶׂה אֲנִי מִמֶּנּוּ
כְּלֵי הַדּוֹר, כְּמוֹ כֵן רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם עֲזָרְנִי שְׂאֵנְקָה אֶת עֲצָמִי, שְׂאֵינְפָה אֶת
עֲצָמִי בְּטֶהֱרָ לֵב לְפָנֶיךָ, וְכוּ' וְכוּ'.

ד-תקצו

כְּשֶׁבָקְרוּ בְּפוּרִים כְּמָה מְאֵנִי שֶׁ אֶצֶל רַבִּי אֶלְחָנָן סְפָקטוֹר זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה,
בְּעֵת חֲלִיו בְּסוֹף יָמָיו, וְשָׂרוּ לְפָנָיו אֶת הַנְּגוּן הַמְּפוֹרָס "שׁוֹשֶׁנֶת יַעֲקֹב וְכוּ'
וְלֹא יִכְלְמוּ לְנֶצַח", פָּרַץ בְּבִכִי וְאָמַר וּפִירַשׁ: "וְלֹא יִכְלְמוּ לְנֶצַח" שֶׁנֶּזְהָר אֲנוּ
שֶׁלֹּא נִבְיֵשׁ אֶת הַנֶּצַח, הִיא מִדַּתוֹ שֶׁל רַבְּנוֹ, שֶׁשְּׁמוֹ "נְחֻמָּן" בְּגִימָטְרִיא 'נֶצַח',
וְאָמַר: נֶצַחְתִּי וְאֶנְצַח.

ד-תקצז

רַבִּי מְרֻדְכֵי קִנְלִסְקִי זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה הַמְּכֻנָּה "מְאֵטִיעַ", הָיָה מְפָזֵר הַרְבֵּה
מִמֶּמוֹנוֹ לְצִדְקָה וְתוֹמֵד בְּעֵנֵי אֲנִי, בְּפֶרֶט בְּרַבִּי גַעֲצִיל זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה,
וּבְכָל שָׁנָה בְּתַחֲלַת הַחֹרֶף הָיָה קוֹנֶה לְרִי גַעֲצִיל יַעֲצִים וְשֶׁק קָמַח לְצוּרֵךְ יָמֵי
הַחֹרֶף, פֶּעַם בְּשֶׁהוּתוֹ בְּאוֹמָאן הַבְּחִין בּוֹ רִי לְוִי יִצְחָק זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה שֶׁהוּא
עָצוּב מְאֹד, כְּשֶׁשָּׁאֲלוּ לְסִבַּת הַדָּבָר, עָנָה לוֹ, "תְּמִיד כְּשֶׁהֵיִתִּי בָּא לְאוֹמָאן
הֵיִתִּי מִבֵּיא עִמִּי מְעוֹת לְחֻלְקָם לְצִדְקָה, וְעַתָּה יִרְדְּתִי מִנְכֶסֶי וְאֵין לִי שׁוֹב
מְעוֹת לְחֻלְקָם לְצִדְקָה כְּדָרְכֵי מְאֹז". נֶחְמוּ וְחִזְקוּ רַל"י זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה
וְאָמַר לוֹ: מִקֶּדֶם נִסָּה אוֹתְךָ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּמִדַּת הָעֲשִׂירוֹת וְעַמְדַת
בְּנִסְיוֹן, כִּי חֲלַקְתָּ הַרְבֵּה צִדְקָה, וְכַעַת מְנַסִּים אוֹתְךָ בְּעֵנִיּוֹת, שְׂרוּצָה
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְנִסּוֹת אוֹתְךָ אִם לֹא תִפּוֹל לְעַצְבוֹת וּמָרָה שְׁחוּרָה עַל
יָדְךָ, וְהִתְנַחֵם.

ד-תקצח

בְּעִיר בְּאַרְשָׁאד, הָיָה קְבוּץ נִכְבָּד שֶׁל אֲנִי"ש, וְהָיָה לָהֶם שָׁם בַּיִת מְדֻרָשׁ מֵיחָד, כָּלֵם הָיוּ בָּאִים לְקְבוּץ בְּרֵאש�ׁ-הַשָּׁנָה וּבְרֵאשֵׁם רַבִּי אֱלִיהוּ בְּאַרְשָׁאדֶּעֶר שֶׁהָיָה אִישׁ יָקָר עַד מָאד, וְנִרְצַח בְּשָׁנוֹת הַמְּהֻפָּכָה, בְּהִיוֹתוֹ בֶּן שָׁשִׁים וְנִמְעָלָה, הִי"ד. הוּא הִתְקַרַּב לְאֲנִי"ש עוֹד בְּפּוֹלְנֵיָה אֶרֶץ לִידָתוֹ. הוּא הָיָה ה"בַּעַל-קוֹרָא" בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה בְּאוֹמָאן. (וע"ע לַהֲלוֹן בַּח"ה, סַעִיף תַּקֻּמ"ט).

ד-תקצט

בְּקֵשׁ פְּעַם אֶחָד מֵאֲנִי"ש מְרַבִּי מִשֶּׁה יְרוּסְלַבְסְקִי זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה, שֶׁיִּלְוֶה לוֹ אִיזָה סָכוּם מְעוֹת, שֶׁאָלוּ רַבִּי מִשֶּׁה וּמִי יְהִיָה לָךְ כְּעָרַב, עֲנֵה לוֹ הֲלָה, ה' יִתְבָּרַךְ. וְהִלְוֶהוּ רַבִּי מִשֶּׁה. וְכִשְׁבָּא אַחֲרַי כִּי הִלְוֶה לְפָרוֹעַ לוֹ אֶת חוּבוֹ, לֹא אָבָה רַבִּי מִשֶּׁה לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ אֶת הַמְּעוֹת בְּאִמְרוֹ "הָעָרַב שֶׁלָּךְ כָּבֵר פָּרַע לִי אֶת חוּבְךָ", לֹא הִבִּין הִלְוֶה אֶת דְּבָרָיו, עַד שֶׁהִזְכִּיר לוֹ רַבִּי מִשֶּׁה אֶת דְּבָרָיו הַנִּל, שֶׁאָמַר לוֹ בְּשַׁעַת הַהִלְוָאָה. *

ד-תר

סִפֵּר רַבִּי מִשֶּׁה טְשֵׁנְסְטַחוּבֵר זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה, שֶׁפְּעַם לֶן בְּבֵיתוֹ שֶׁל רַבִּי חַיִּים קָצָב, שֶׁהָיָה מְכֻנָּה בְּשֵׁם "חַיִּים שְׁיֵשׁ בּוֹ", מִחֲמַת גְּדוֹל גְּבוּרָתוֹ, וְכִשְׁהִגִּיעַ עַת חֲצוֹת לִילָה רָאָהוּ קָם לְעָרוֹךְ תַּקּוּן חֲצוֹת כְּנֶהוּג, וְאַחֲרֵיהֶּ הִחֵל לומר תְּפִלוֹת מְסֻפָּר "לְקוּטֵי תְּפִלוֹת", וְאַמְרָם בְּכֶזֶה יֵב נִשְׁבֵּר וּבְכֶאֱלוּ בְּכִיוֹת, עַד שֶׁלֹּא יָכוֹל הָיָה שׁוּב לְהִרְדָּם, וְנִחְרַט דְּבַר זֶה בְּזְכוֹרוֹנוֹ כֹּל יְמֵי חַיָּיו. (ע"ע לַעִיל סַעִיף תַּקֻּל"א, וְלַהֲלוֹן בַּח"ה, סַעִיף ת"ר).

ד-תרא

רבי חיים קיבל טשער זכרוננו-לברכה, שהיה עני מרוד מאד, לא נכנס אף פעם בחורף להתחמם בבית אדם אחר, וכששאלוהו לדבר, אמר במרירות: "קר לי כל כך בביתי עד שמפחד אני להכניס בימות החורף בבית אדם אחר, פן אפשל חלילה בלאו ד"לא תחמד".

ד-תרב

רבי יצחק ברייטער הי"ד, היה מתפלל לאט ובמתינות בהדגישו כל תיבה ותיבה, והיה אף אוהז בסימניה "טייטל" בסדור התפלה, הי"ד.

ד-תרג

רבי ליבל צערטנער זכרוננו-לברכה היה מיחס לרבנו בעל הש"ך ולעוד צדיקים גדולי עולם, ורבי מרדכי באבניצער זכרוננו-לברכה, חבבו מאד, עד שהיה נכנס אליו הרבה כדי לדבר עמו הרבה בתורה ועבודה, על אף שהיה גדול ממנו בשנים הרבה.

ד-תרד

רבי דוד צבי דאשיוסקע זכרוננו-לברכה נפטר בשנת תרע"ג בחג הסוכות לאחר שמחת הלולת רבנו, הינו אור לייט תשרי, וספר אחיו רבי יודל שהיה מחבבו ומוקירו מאד, שבשעות שאחר הצהרים כבר התחלו לראות בו סימני גסיסה, ותיכף התחיל רבי יודל אחיו לבכות בבכיות וצעקות כי

הִיָּה קָשׁוּר אֱלֵינוּ מְאֹד, וְהִתְעוֹרֵר רַבֵּי דָּוִד צָבִי וְחֵי עוֹד כַּמָּה שָׁעוֹת. ר' דָּוִד צָבִי הִיָּה אִישׁ שְׂמֵחַ מְאֹד, וְלֹא פָּעַם בָּעֵת הַרְקוּד שָׁרְקָדוּ אֲנִי"שׁ כְּדָרְכָם הִיָּה עוֹלָה עַל מְקוֹם גְּבֵהַ שְׁבִקְלוּיז וְצוּעֵק לְאֲנִי"שׁ "יֹוֹתֵר חֲזָק", "יֹוֹתֵר חֲזָק", "שְׂטֹאֲרִקְעֵר" "שְׂטֹאֲרִקְעֵר" בְּהַכָּאָתוֹ אֶגְדְּלוּ עַל אֶצְבְּעוֹ.

ד-תרה

סִפֵּר רַבֵּי חַיִּים פּוֹקֵס זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, (דָּר בְּחֹאֲרִקוּב, וְהִתְקַרֵּב עַל יְדֵי רַבֵּי נִשְׁקָע טוֹלְטְשִׁינְעֵר), שְׁלִפְנֵי הִתְקַרְבוֹתוֹ, כְּשֶׁהִיָּה עֵדִין בְּפּוֹלִין, הִיָּה עוֹסֵק בְּתוֹרָה יַחַד עִם רַב הָעִיר, אֹוֹלָם אַחֵר זְמַן מָה, הָעֵלִילוֹ הַשְּׁלֹטוֹנוֹת עֲלִילַת שָׁקֵר עַל הָרַב, וְקִנְסוּהוּ מִחַמַּת כֹּן לְמֵאָסָר, וְאַחֵר זְמַן קֶצֶר הָרְגוּהוּ שָׁם, וּבְרִשְׁעוּתָם אָף לֹא נָתַנוּ לַיהוּדִים לְקַבְּרוֹ כְּדָת, חָרָה לוֹ הַדְּבָר מְאֹד וְטִפְסַ עֲצוֹת בְּנִפְשׁוֹ עַד כְּדֵי מְסִירוֹת נִפְשׁ מִמֶּשׁ, וּבְאַחַד הַלֵּילוֹת הַלֵּךְ וְהָרַג אֶת שׁוֹמֵר בַּיִת הַסֵּהר וְהוֹצִיא מִשָּׁם אֶת גּוֹפֵת הָרַב וְקַבְּרוֹ כְּדָת יִשְׂרָאֵל, לְמַחְרַת כְּשֶׁנּוֹדַע הַדְּבָר, רָצוּ הַגּוֹיִם תּוֹשְׁבֵי הָעִיר לְהָרַג בְּיַהוּדִים, הַלֵּךְ הוּא וְהוֹדָה לְפָנֵי הַשְּׁלֹטוֹנוֹת עַל מַעֲשָׂהוּ, כִּי רָצָה לְהַצִּיל בָּזָה אֶת כָּל יְהוּדֵי הָעִיר, וְדָנוּ אוֹתוֹ שְׁלֹטוֹנוֹת הָעִיר לְמִיתָה, כְּשֶׁרָאָה שְׁכַלְתָּה אֱלֵינוּ הָרָעָה, עָמַד וְנָדַר "אִם אֶנְצַל מִהַרְיָגָה זֶה הָרִינִי מִבְּטִיחַ שְׁלַעוֹלָם לֹא אֶכְעַס שׁוֹם כְּעַס אֶפְלוּ בְּמַחְשָׁבָה", וְנַעֲשֶׂה לוֹ נֵס שְׁבִיּוֹם הַמְּיוֹעֵד לְהַרְיָגָתוֹ נִכְנָסוּ הַגְּרַמְנִים לְעִירוֹ, כִּי הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה לְהַתְרַחֵשׁ בְּתַקוּפַת הַמְּלַחְמָה הָעוֹלָמִית הָרִאשׁוֹנָה, וּבְרַחוּ כָּל הַשׁוֹמְרִים שְׁבָבִית הַסֵּהר וּבְרַח גַּם הוּא וְנִצַּל. הוּא הִיָּה אִישׁ עֲשִׂיר וְהִיָּה תוֹמֵד בְּאַחִיו, וְדוֹאָג לְפָרְנִסָתָם, וְאָף-עַל-פִּי-כֹן גָּמְלוּ עִמּוֹ אַחִיו רָעָה וּמְסוּרוֹהוּ לְשְׁלֹטוֹנוֹת, וְעָמַד בְּנִדְרוֹ וְלֹא כְּעַס עֲלֵיהֶם בְּשׁוֹם כְּעַס. הַשְּׂאִיר אַחֲרָיו בֶּן יָחִיד.

סדר היחס וענינים שונים

ד-תרכו

חסר

שְׁמַעְתִּי, שֶׁסֵּפֶר רַבִּי נִיסָן קְאוֹלִיר וְהוּא הָיָה מְגֹדֹלֵי הַחֲשׁוּבִים שֶׁל הָרֵב
הַקְדוֹשׁ רַבִּי בְרוּךְ זְצ"ל, וְהוּא הָיָה עֵיל אֶצְלוֹ בְּלֹא בֵר נִכְנָס לְבִלִי צֵאת לְפָנָי
הָרֵב הַמְגִיד מְטִירָהוֹצֵעַ, אִיךָ שֶׁבָּא פֶעַם אַחַת לְחֹדֶר שֶׁל הָרֵב רַבִּי בְרוּךְ
זְכוֹנוֹ-לְבָרְכָה, וְרָאָה אוֹתוֹ בְּעֶצְבוֹת מְאֹד וְכוּ' כַּנִּדְפָס בְּחַיֵּי מוֹהֲר"ן שְׁנֵדֶפֶס
מִחֲדָשׁ. (שָׁם).

הַסְפּוֹר שֶׁכְּשֶׁהָיָה רַבֵּנוֹ זְכוֹנוֹ-לְבָרְכָה בְּבְרָאד וְאָמַר לְמִשְׁמָשׁוֹ שְׂיִלְךָ בֵּין
שׁוֹרוֹת הַחֲיָלִים שֶׁעָבְרוּ שָׁם וְיָרִים אֶת הַבְּגָד שֶׁל אֶחָד מֵהֶם וְיִרְאֶה שֶׁהוּא
עָטוּף בְּתַכְרִיכִים, כִּי שָׁם הוּא הַטְּרָאק לְגִיּהֶנֶם, זֶה הָיָה רַבִּי שְׁמוּאֵל
טַעֲפִלְקֶעֶר שֶׁנִּסְעֵעַ אֲזֵי עֲמוֹ, וְלֹא כִּהְמוֹדֶפֶס בְּטַעוֹת רַבִּי שְׁמוּאֵל יִצְחָק.

בְּמַעֲשֵׂה הַמוֹבָא בְּסֵפֶר "כּוֹכְבֵי אוֹר" חֶלֶק אֲנָשֵׁי מוֹהֲר"ן אוֹת מֵא, מְסַפְּרִים
שֶׁאָמַר אֲזֵי רַבֵּנוֹ לְרַבִּי מֵאִיר: "תְּהִיָּה עָנִי מְרוֹד כְּזֶה עַד שֶׁכְּשֶׁתִּצְטָרֵךְ לְרַחֵץ
אֶת הַטְּלִית-קָטָן שֶׁל בְּנֵךְ, לֹא יִהְיֶה לְךָ טְלִית-קָטָן אַחֵר לְהִלְבִּישׁוֹ, אֶלֶּא
תִּצְטָרֵךְ לְהַמְתִּין עַד שֶׁיִּתְיַבֵּשׁ".

בְּעַת הַמַּחְלֶקֶת כְּשֶׁפָּרְסְמוּ הַמַּתְנַגְדִּים אֲסוּר חֲתוּן עִם אֲנִ"שׁ, נִעְמַד חַיִּים
בְּנוֹ שֶׁל אַבְרָהָם פִּיִּיעַס בְּהַקְלוּז, וְסֵפֶר וְקִנְטֵר בְּדָבָר זֶה אֶת אֲנִ"שׁ, הוּא
הָיָה כְּיָדוּעַ עֲשִׂיר גְּדוֹל, כִּי יָרַשׁ אֶת עֲשִׂירוֹתוֹ מֵאָבִיו. נִגַּשׁ אֵלָיו אֶחָד מֵאֲנִ"שׁ
וְאָמַר לוֹ: הָרִי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ-זְכוֹנוֹם-לְבָרְכָה בְּקִדּוּשֵׁינוּ, "כֶּסֶף מְטֵהָר
מִמְזֻרִים", וּבִכֵּן תִּמְצָא לְךָ כֶּבֶד הַתֵּיר עַל יְדֵי מְמוֹנָךְ לְהַתִּיר אֲסוּר הַחֲתוּן
אֲתָךְ וְתוֹכֵל לְהַשְׁתַּדֵּךְ עִמָּנוּ, כִּי הָיָה עָלָיו שָׁם פְּסוּל כְּיָדוּעַ, וּבְזֶה סֵתֵם אֶת
פִּיו. וְעִינֵי בְּעָלִים לְתִירוּפָה מִכְּתָב קַעֵב.

רַבִּי לֵיִיב סְטֵרְעֶסְטִינְעֶצֶר זְצ"ל, תִּלְמִיד חֵבֵר לְהַבְעֵשׁ"ט זְצ"ל. בָּא אֶל רַבֵּנוֹ
לְאַחַר הַסְתַּלְקוֹתוֹ וְאָמַר לוֹ: "רַבִּי נְחוּם מְטִשְׁעֵרְנָאֲבִיל לְקַח עֲמוֹ לְעוֹלָם
הַבָּא אֶת הַקָּרוֹן, אוֹלָם אֶת הַפְּרוֹת הַשְּׂאִיר כָּאֵן, וְעַל כֵּן יֵשׁ לְבָנָיו גְּדֻלָּה,
אוֹלָם אֲנִי לְקַחְתִּי עִמִּי לְעוֹלָם הַבָּא הֵן אֶת הַקָּרוֹן וְהֵן אֶת הַפְּרוֹת וְעַל כֵּן אֵין
לְבָנָי גְּדֻלָּה בֵּין הָעוֹלָם, וּבִכֵּן מִבְּקֵשׁ אֲנִי מִמְּעַלְתְּכֶם שֶׁתִּקְרְבוּ אֶת בְּנֵי
אֱלִיכֶם", וְאֲזִי גָלָה לְרַבֵּנוֹ אֶת הַמוֹבָא בְּתוֹרָה צ"ו חֶלֶק א' הַמְרָמוֹ בְּתִיבוֹת
יִדַע כִּי יֵשׁ קְבֻלָּה בְּיַדִּי" וְעִינֵי בְּפִרְפְּרָאוֹת לְחֲכָמָה עַל תּוֹרָה זוֹ.

כְּשֶׁנֶּהֱגַר רַבֵּנוֹ בְּהִנְהַגְתִּי תַעֲנִיּוֹתָיו, הָיָה הַדָּבָר מְסֻתֵר כֹּל כֶּךָ עַד שֶׁאֶפְלוּ זוּגָתוֹ
בְּעֶצְמָה לֹא יִדְעָה מְזָה. וְרַק הִמְשִׁמַּשׁ יִדַע מְזָה וְהוּא לְקַח וְהַעֲלִים אֶת
הַמְּאֲכָלִים, שֶׁלֹּא יִתְוַדַּע לָהּ מִתַּעֲנִיּוֹתָיו.

עַל הַשִּׁיחָה שֶׁאָמַר רַבֵּנוֹ: "אֲמָאֵל גִּיט מְעַן אֶ פֶּאֶטְשׁ" אָמְרוּ אֲנִ"שׁ שֶׁצָּרִיךְ
תְּמִיד הָאָדָם לְדַחוֹת מְלַעֲשׂוֹת פְּעוּלָה זוֹ לְפַעַם שְׁנִית וְכֵן מְעַת לְעַת יִדְחָה
כְּנִיָּה זוֹ מִמָּנוּ.

זָכָה מוֹהֲרַנְ"ת זְכוֹנוֹ-לְבָרְכָה שֶׁבְּרָכוֹ רַבֵּנוֹ שִׁיעוֹר מִשְׁנָתוֹ בְּכָל עֵת שֶׁיִּחַפֵּץ
בְּכָךְ. וְאֶכֶן אֵף כְּשֶׁאֵיחָר מִשׁוּם מָה בְּלִילָה וְהָיָה חֶפֶץ לִישׁוֹן מְעַט כְּדֵי לְקַיֵּם
מִצְוֹת קִימַת חֲצוֹת, הָיָה מִנִּיחַ עֲצָמוֹ לִישׁוֹן מְעַט וְנִרְדָּם תִּיכֵף וּמִיָּד, וְקָם

ונתעורר תיכף בעת חצות, כי כבר אמר רבנו שעקר מעלת קימת חצות הוא דוקא הקימה מהשנה בעת רצון זה.

פעם אמר מוהרנ"ת: אם רבי אבא לא קבל ולמד מרשב"י רק מה שכתוב היינו: הכתוב בספר הזהר והתקונים, הרי אנחנו קבלנו מרבנו יותר". "אויב רבי אבא האט מער נישט מקבל גיווען נאר וואס ס'שטייט, האבן מיר פון רעבן מקבל גיווען מער".

פעם התאונו אחד לפני מוהרנ"ת זכרוננו-לברכה אודות עבודת ה', נחם אותו מוהרנ"ת ואמר לו בזה הלשון: "טוסט א קוק, איך בין שוין א גרויער איד און בענק אויך צו זיין איין ערליכער איד", ראה נא, אני כבר יהודי עם זקן לבן ואף-על-פי-כן פוסף גם אני להיות יהודי כשר.

ספרה זוגתו של מוהרנ"ת בשבח אביה ר' דוד צבי, שאכל שנים וחצי בייגל, משום חמרת נטילת-ידיים, ובשבת כרף את ידיו במטפחת כדי שישפכו המים על שתי ידיו בבת אחת, ושפכו בני ביתו על ידיו דליי מים, והכל משום חמרת נטילת-ידיים.

בעת המחלקת הגדולה שהיתה על אנ"ש, כשדבר מוהרנ"ת וחזק את אנ"ש בכמה מיני לשונות, ספר להם, שנמצא בעולם פרח יפה והדור להפליא, וגרעין פרח נאה זה עולה ממון רב שקונים אותו רק המלכים לרב יקריותו, וגדול פרח זה דורש שמירה גדולה, כדי שלא יבוא שום צפור וכדומה ותנקר ותבלה את הפרח, על כן מעמידים אצלו שומרים כל עת גדילתו, כדי שיפרח ויציץ כראוי. וסיים ואמר: "אם כן מי הוא השומר שלנו שישמרנו"? אלא "השומר אמת לעולם" הקדוש-ברוך-הוא בעצמו הוא הוא השומר עלינו, כי הוא בעצמו שומר על האמת שלא יפגמו ויקלקלו אותו. והתפון לומר שענין רבנו נמשל לפרח נפלא הזה שחפצים לעקר ולכלות אותו ובאמת אין מי שיכול לשמר עליו כי אם ה' יתברך בעצמו, בבחינת "השומר אמת לעולם".

בספור רבי נפתלי עם החולה והבת, אמר אם עוד היה נותן לנו אף חתיכה קטנה, ומאחר ולא נתנו עבור עניי אנ"ש אף חתיכת בד קטנה לא הועיל לחולה ונפטר. ראה ח"ג סעיף קפח.

רבי יצחק, חתן המגיד מטרהוויצע, החל לחבר תפלות על התורות שבלקוטי מוהר"ן עוד לפני מוהרנ"ת, אולם כשהגיע לתורה ג', לא ידע איך להתחיל לחבר ולסדר עליה תפלה. וכשראה אחר-כך את התפלה של מוהרנ"ת על תורה זו המתחלת: "הבוחר בך עבדו ובזרעו אחריו והבוחר בשירי זמרה וכו'" התפעל ואמר: "מוהרנ"ת הוא הוא הצריך לחבר את התפלות על התורות ולא אני...", ושוב לא המשיך בחבורו.

כששהה פעם מוהרנ"ת בעיר טרהוויץ וישב ודבר עם אנ"ש בעבודת השם-יתברך והפליגו יחדו בשבח גדלתו של הרב הצדיק מבארדיטשוב שהפירו

מוהרנ"ת זכרונו-לבִּרְכָה הַיָּטִב, וְכֵן בֵּין דְּבוּרָיו נֶעֱנָה וְאָמַר: "גַּם כִּיּוֹם יֵשׁ לָנוּ רַב מִבְּאֲרֵיטְשׁוּב", בְּהַצְבִּיעוֹ עַל רַבִּי יִצְחָק בְּעַר שְׁעָבַר אַחֲר־כֵּן לְגוֹר בְּטַעֲפֵלִיק שְׁעָמַד בְּחֶדֶר סְמוּךְ וְהִתְפַּלֵּל בְּכַחוֹת וּבְהִתְלַהֲבוֹת כְּדַרְכּוֹ.

לִפְנֵי הַסְּתַלְקוֹתָיו, כְּשֶׁכָּבַר שָׁכַב עַל מִטָּתוֹ וְהָיָה חוֹלָה מְאֹד, פָּנְתָה בְּתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶהְרֹן לִיפְאוּוֹעֶצְקֶעַר אֶל אֲנִי"ש, וְשָׁאַלָה אוֹתָם בְּדֹאגָה אִם יוֹדְעִים אִם מְסַר רַבִּי אַבְרָהָם לְמֵאן דָּהוּ מֵאֲנִי"ש אֶת הַ"מְגִילַת סְתָרִים" שֶׁגָּלָה בּוֹ רַבְּנוֹ אֶת קֶץ הַגְּאֻלָּה, כִּי יֵשׁ קְבָלָה מֵרַבְּנוֹ שֶׁבְּכָל דּוֹר צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה אֶחָד שְׂיִדַּע מִמֶּנּוּ, וְאָבִיָּה הוּא שֶׁגָּלָה אוֹתוֹ לְרַבִּי אַבְרָהָם.

רַבִּי אֶהְרֹן, הָרַב מִבְּרֶסֶלַב הָיָה יוֹשֵׁב לְסַעֲדַת פּוֹרִים עִם בְּנֵי-הָעִיר כְּדָרְךְ הַרְבֵּנִים. פְּעַם, בְּאֲמִצַּע הַסְּעוּדָה, כְּשֶׁשָּׁמַע מֵאֲנָשִׁים מְגַדֵּל הַשְּׂמִחָה הַשּׁוֹרְרַת בְּבֵית מוֹהֲרֵנִי"ת עִם תְּלַמִּידָיו אֲנִי"ש עוֹבְדֵי ה' הַגְּדוֹלִים, הִתְפַּעֵל וְשָׁבַח בְּרַבִּים אֶת מוֹהֲרֵנִי"ת וְהִפְלִיג מְאֹד בְּשִׁבְחוֹ.

רַבִּי אֶהְרֹן הָרַב מִבְּרֶסֶלַב זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה, הִשְׁתַּדָּד עִם רַבִּי מִשֶּׁה הָעֵנִיִּים, הוּא רַבִּי מִשֶּׁה קְרֵאסִינְשְׁטֵיין, אָבִי רַבִּי נַחֲמָן אָבִיו שֶׁל רַבִּי אֵיִיזִיק קְרֵאסִינְשְׁטֵיין מֵאוּמָן.

רַבִּי מִשֶּׁה קְרֵאסִינְשְׁטֵיין, תְּלַמִּיד רַבְּנוֹ, הָיָה לוֹ בֶן בְּשֵׁם רַבִּי נַחֲמָן שֶׁנּוֹלַד מִבְּרַכְתּוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל אֵיִיזִיק וְלוֹ הָיָה בֶן בְּשֵׁם רַבִּי אֵיִיזִיק קְרֵאסִינְשְׁטֵיין, שֶׁנִּפְטַר בְּקִיץ שֶׁל שְׁנַת תַּרצ"ה, וְהָיוּ לוֹ כַּמָּה בָּנִים: רַבִּי הִירֵשׁ לֵיב וְרַבִּי מִשֶּׁה וְעוֹד. לְרַבִּי הִירֵשׁ לֵיב הָיָה לֵב וְרָגֵשׁ נִפְלָא בְּעִבּוּדַת ה', וְהָיָה מְרַבָּה בְּהִתְבּוֹדָדוֹת. לְרַבִּי מִשֶּׁה הָיָה עוֹד אַח, וּמְזַכֵּר בְּמִכְתָּבֵי מוֹהֲרֵנִי"ת.

בָּא פְּעַם אֶחָד לְהַצְדִּיק רַבִּי מִיכָלִי מְזֻלְאֲטְשׁוּב זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה וְהִתְאוּנָן לִפְנֵיו עַל גְּדֹל פְּשָׁעָיו שֶׁנִּכְשַׁל בָּהֶם וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שְׂיִסְדֹּר לוֹ דָּרְךְ תְּשׁוּבָה, וְנָתַן לוֹ רַבִּי מִיכָל דָּרְךְ תְּשׁוּבָה בְּתַעֲנִיּוֹת וְסוּגוּפִים קְשִׁים וּמְרִים, כְּשֶׁבָּא אֶל הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב אָמַר לוֹ הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב: "מִיכָלִי וְוַאס גִּיסְטוֹ אֶזְעַלְכֶּע שְׁוֹעֶרַע תְּשׁוּבוֹת? זָאל עַר גַּעבֵן אַ פּוֹנְט לְעַכְט אִין שׁוֹל", "מִיכָלִי, מְדוּעַ נוֹתֵן הֵנְךְ תְּשׁוּבוֹת קְשׁוֹת כְּאֵלָה, אָמַר לוֹ שְׂיִתְרַם מְדַת "פּוֹנְט" נִרוֹת לְבֵית-הַכְּנֶסֶת", כְּאוֹמֵר מְדוּעַ תִּכְבִּיד עַל הַחוּטָאִים הַחֲפָצִים בְּכָל לֶבֶס לְחֹזֵר בְּתְשׁוּבָה, בְּתְשׁוּבוֹת קְשׁוֹת. וְרָאָה מַה שֶׁכְּתַב רַבְּנוֹ בְּסִפְרֵי הַמְּדוּת, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: יֵשׁ לְהַקְל אַפֵּן הַתְּשׁוּבָה עַל הַחוּטָאִים.

לְהֶאֱחִים הַקְּדוּשִׁים הָרַבִּי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ וְהָרַבִּי רַבִּי זוּשָׁא, הָיָה עוֹד אַח, שְׂהָיָה עוֹסֵק בְּמִסְחָר שְׂיִרֵשׁ אוֹתָהּ מֵאֲבִיָּהּ, וְהָיָה מְפָרְנֵס מְזָה. וְהָיָה לָבֶס נוֹקֶפֶס לָמָּה לֹא עוֹזֵב אֶת מִסְחָרוֹ וּמִקְדִּישׁ כָּל עֲצָמוֹ לְעִבּוּדַת-הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ כְּמוֹתָם. פְּעַם בְּאִיזָה לִילָה רָאוּהוּ מְעִין בְּחִשְׁבוֹנוֹתָיו וּבוֹכָה לְעֲצָמוֹ, חֲשָׁבוּ לְעֲצָמָם, בְּוִדְאֵי עֵבֵר עַל חִשְׁבוֹנוֹתָיו וְנוֹכַח בְּהַפְסַד רַב שֶׁל מָמוֹן, כְּשֶׁשָּׁאֲלוּהוּ עַל זֶה, עָנָה וְאָמַר לָהֶם: נוֹהֵג אֲנִי בְּכָל עָרֵב לְעֲשׂוֹת חֲשָׁבוֹן הַנֶּפֶשׁ

על כל מעשי, וזו הייתה סבת בכיתי, התפלאו והפטירו ואמרו לו: אם כן הרי באמת אחינו אתה. "ביזסט דאך טאקע אוינזער ברודער".

הצדיק רבי אלעזר, בנו של בעל ה"נועם אלימלך", נסע פעם לשבת לקוריץ כדי לשהות עם הצדיק רבי פנחס זצ"ל, בגישבו כד בשלחן נאנח ואמר "אוי טאטע" "אוי אבא", בשמע זאת רבי פנחס, נענה ואמר לו בלשון חכמינו זכרוננו-לברכה: דילמא לאו אביו הוא" כאומר שמא בגלל עוונותיו של האדם מתרחק ממנו השם יתברך, ושתק. כשחזר לביתו וספר זאת לאביו, אמר לו אביו היית צריך לענות לו בלשון הכתוב (דברים לב) "שאל אביד", "שואליו ולווין לעצמו אב". "בארגט מען זאך אויס א טאטין".

הצדיק רבי פנחס מקוריץ זצ"ל דר איזה זמן באוסטרקה, והנה בין אנשי רבי פנחס ובין רבי ייבא מאוסטרקה שרר איזה ויכוח, עד כדי כך שלא הלכו לתלמידי רבי פנחס לשמש את רבי ייבא, אף-על-פי שבין רבי פנחס לרבי ייבא היה שלום ואהבה, פעם ביום הפורים באמצע השמחה והרקודים, הכריז רבי פנחס זצ"ל ואמר לתלמידיו השמחים והמשתכרים, מי שחפץ לראות את "מרדכי הצדיק" שילך לבית רבי ייבא, ולא נענה לו אף אחד מהתלמידים, והכריז כן שוב, ושוב לא הלך שום אחד מהתלמידים, בהכריזו כן בפעם השלישית חשב אחד מתלמידיו אלך ואראה, כשהגיע לביתו פגש בזקן אחד היוצא מהבית, כשנכנס לבית ספרה לו בתו "היה פה זקן אחד שבא לאבי ושמח בו אבי עד מאד, ורקדו יחדו בלי הפסק וכל הזמן זרזני אבי ללכת לקנות עוד ועוד יי"ש, כשיצא חסיד זה לפגשו שוב לא ראהו עוד.

פרש הצדיק רבי דוד מלעלוב ואמר: "בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך" (תהלים קיט), שצריך האדם להצטנע ולהסתיר עבודתו את ה', כדי שלא יתחסר למעלה הנחת רוח מעבודתו, וזהו בלבי צפנתי אמרתך, למען לא אחטא לך, אחטא לשון חסרון, מלשון הכתוב: והייתי אני ובני שלמה חטאים לה', שהוא לשון חסרון, כי עקר מעלת וחשיבות ושלמות העבודה למעלה, הוא דיקא מההצנע לכת, שמסתיר האדם את עצמו בעבודתו את ה'.

כשחפצו להכתיר את רבי פנחס בעל ה"הפלאה" זכרוננו-לברכה לרב בפרנקפורט, רצו גם למנות חזן קבוע לעיר, וכששאלו פרנסי העיר חזן אחד כמה שכר ירצה לחזנותו בעיר, אמר כשכר הרב. כשנודע הדבר לרבי פנחס, המליץ עליו בדרך צחות ואמר בלשון חכמינו-זכרוננו-לברכה: "עושה מעשה זמרי מלשון זמר ומבקש שכר כפינחס"?

אמר פעם הצדיק ר' חיים מצאנז זצ"ל: התפללתי הרבה לפני השם יתברך שלא אהרהר בתורה בעת תפילתי.

כְּשֶׁהָיָה פֶּעַם הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב בְּאוּמָאן, הִנְהִיג שָׁם כַּמָּה מְנַהֲגִים, שֶׁאָחַד מֵהֶם הוּא שְׁחוּלָה שְׁנִתְרַפָּא יַעֲשֶׂה סְעוּדַת הוֹדָאָה לְמַנְיָן אֲנָשִׁים עֲנִיִּים, וְיִתֵּן לָהֶם צְדָקָה.

רַבֵּנוּ הִזְהִיר מְאֹד אֶת אַנְי"ש לְמַהֵר לְהִתְפַּלֵּל מִקֶּדֶם, כְּמוּבָא בְּשִׁיחוֹת הַר"ן, וְאָמַר עוֹד אִם חָס וְשָׁלוֹם, נִגְזַר עַל הָאָדָם לָמוּת בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, שֶׁכָּבֵר יִהְיֶה לְאַחַר תְּפִלָּתוֹ "א אֶפְגִּיד אֶוֹנְטֶעֶר".

הָרַב הַצְּדִיק רַבִּי בְּרוּךְ מִמְעֻזְבוֹז, דוֹד רַבֵּנוּ, הוּא שֶׁהִשְׁתַּדַּל לְטוֹבַת רַבֵּנוּ בְּזֶה שֶׁיּוּבֹא רַבֵּנוּ לְדוֹר בְּעִיר בְּרֶסֶלַב, שֶׁהֵיחָה שִׁיכָת לְמַגִּידוֹתוֹ, וְדַבֵּר עִם שְׁלֹשַׁת הָעֲשִׂירִים שֶׁבְּבְרֶסֶלַב, בֵּינֵיהֶם: מִשֶּׁה חִינְקֶעס וְרַבִּי מְרֹדְכִי רוֹטְנֶזְיִט, שֶׁיִּדְאָגוּ לְסַפֵּק לְרַבֵּנוּ סֵד רְעֻנְדֵל מִדֵּי חֹדֶשׁ, וְכֵן הִשִּׁיג מֵהֶם סֵד שֶׁלֶשָׁה רְעֻנְדֵל לְמִפְרַע עֲבוּר הוֹצָאוֹת הָעֵבֶרֶת הַדִּיָּרָה וְכַדוּמָה מֵעִיר זְלַטְפֶּאֶלִי לְבְּרֶסֶלַב, וְלֹא רַק שֶׁהִסְפִּימוּ לָזֶה אֶלָּא עוֹד הִכְפִּילוּ הַסְּכּוּם, שֶׁנִּתְּנוּ לְרַבֵּנוּ שְׁנֵי רְעֻנְדֵל בְּכָל חֹדֶשׁ וְשִׁשָּׁה רְעֻנְדֵלֶאד לְמִפְרַע.

תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ הַגְּדוֹלִים לֹא הָיוּ בְּאַרְץ-יִשְׂרָאֵל חוּץ מִמוֹהֲרַנְיָת וְרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְעַל רַבִּי נִפְתָּלִי יֵשׁ סַפֵּק בְּדַבֵּר.

רַבִּי יוֹדֵל נִפְטֵר בְּשָׁנַת תַּקצ"ח בְּהִיּוֹתוֹ לְמַעֲלָה מִגִּיל שְׁמוֹנִים.

מוֹהֲרַנְיָת וְרַבִּי אֶהְרֹן הָרַב, הָיוּ דָרִים בְּבְרֶסֶלַב. רַבִּי נִפְתָּלִי בְּאוּמָאן וְרַבִּי שְׁמוּאֵל אֵיזִיק בְּדַאשִׁיב וְרַבִּי יוֹדֵל בְּמַעֲדוֹדִיבְקֶע.

הַמַּגִּיד מְטָרְהוּיּוֹצָא נִפְטֵר בְּשָׁנַת תַּקע"א, הִיא שְׁנַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ. וַיֵּשׂ אוֹמְרִים, שֶׁנִּפְטֵר בְּשָׁנָה אַחֵר זֶה, הֵינּוּ: בְּשָׁנַת תַּקע"ב. אוּלַם זְדוּעַ בְּבִירוֹר, שֶׁהִשְׁתַּטַּח פֶּעַם אַחַת עַל צִיּוֹן רַבֵּנוּ וְאָמַר שָׁם אֶת הַתְּקוּן הַכְּלָלִי, וְכָל מְזֻמּוֹר מִהָעֶשְׂרָה מְזֻמּוֹרִים אָמְרוּ בְּטַעַם וּבְנִגּוֹן אַחֵר בְּבַחֲיַנַת עֶשְׂרָה מִיָּנִי נְגִינָה מִמֶּשׁ, כְּמִבְּאֵר בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ, שֶׁעֲנִין הַתְּקוּן הַכְּלָלִי הוּא בְּבַחֲיַנַת עֶשְׂרָה מִיָּנִי נְגִינָה.

רַבִּי יֶצְחָק, חֲתָן הַמַּגִּיד מְטָרְהוּיּוֹצָע גָּדְלוֹ הָרַב הַצְּדִיק רַבִּי זוֹסִיָּא מִהַאֲנִיפּוֹלִי זְצ"ל, אָחִיו שֶׁל בַּעַל הַנֶּעֱס אֶלִּימְלֶדֶךְ, כִּי הָיָה יְתוֹם. לִפְנֵי הַסְתַּלְקוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי זוֹסִיָּא, שֶׁנִּפְטֵר בְּשָׁנַת תַּק"ס, שֶׁאָלוֹ רַבִּי יֶצְחָק: "לְמִי אֶתְקַרְבִּי"? אַחֵר פְּטִירַתְכֶם, עֲנֵה לוֹ, כְּשֶׁתִּכְנַס לְצְדִיק וְהַדְּבָר הָרִאשׁוֹן שֶׁיֵּאמַר לָךְ הוּא, שֶׁתִּתְּנֶדָה לְפָנָיו אֶלְיוֹ תִּתְקַרֵב וּבְפֶעַם אַחֲרַיִת אָמַר לוֹ: "צְדִיק, שְׁיִתֵּן לָךְ עֲצָה עַל גְּאוּהָ חוּץ מִתְּפִלָּה אֵל תִּתְקַרֵב אֵלָיו".

רַבִּי אֶהְרֹן, הָרַב מְבְרֶסֶלַב, הִתְקַרֵב עוֹד בְּמַעֲדוֹדִיבְקֶע בְּהִיּוֹתוֹ בְּעֶרְךָ בְּגִיל עֶשְׂרִים. הוּא נוֹלַד בְּשָׁנַת תַּקל"ה וְנִפְטֵר בְּשָׁנַת תַּר"ה.

רַבִּי נִפְתָּלִי קְבוּר בְּאוּמָאן וְעַל מַצְבָּתוֹ חָרוּט: "כֹּה נִקְבַר הָרַב ר' נִפְתָּלִי", וְתוֹ לֹא. הוּא הָיָה דָר לִיד הַקְלוּזִי וְדִירָתוֹ נִשְׁתַּמְרָה עַד לְמַלְחַמַת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה.

כְּשֶׁנִּסַּע רַבִּי נִפְתְּלִי לְהַיְיָסִין לְרִפּוּאָת עֵינָיו, כִּי דָר שָׁם רוֹפֵא עֵינַיִם גְּדוֹל,
כְּתֹב לוֹ מוֹהֲרֵינִי שֶׁלֹּא יִסַּע לְשָׁם וְלֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּרוֹפְאִים, וְכַמוּבָא בְּסִפְרָא
עַלִּים לְתַרּוּפָה, וְאַחַר כֵּן בְּאַמַּת קַלְקַל לוֹ הַרוֹפֵא אֶת עֵינָיו יוֹתֵר.

יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁרַבִּי יַעֲקֹב בְּעַל מַגִּיף הָיָה אָחִיו שֶׁל רַבִּי חַיִּים שְׂרָה'ס חוֹתָנוּ
שֶׁל רַבִּי הִירֶשׁ לֵיב הַרְבַּ מִבְּרֶסְלֵב, אָבִיו שֶׁל הַרְבַּ מִטְשֶׁעֵרִין.

בְּרֵאשׁ-הַשָּׁנָה הָאַחֲרוֹן לְחַיֵּי רַבֵּנוּ, אָמַר: אַהֲרֹן אֵינְנוּ וּבְעַרְלֵעַ אֵינְנוּ,
”אַהֲרֵלֵעַ אִיזֵי נִישֵׁט דָּא אֹוֹן בְּעַרְלֵעַ אִיזֵי נִישֵׁט דָּא”. וְכּוֹנְנָתוֹ הָיְתָה לְהַדְגִּישׁ
שֶׁרַבִּי אַהֲרֹן הַרְבַּ לֹא בָּא לְקַבּוּץ אֲנִי”שׁ, וְכֵן בְּעַרְלֵעַ שְׁהִיָּה אִישׁ פְּשׁוּט מַעִיר
וַיִּנְצָא, גַּם הוּא לֹא בָּא, וְשִׁנְיָהֶם שְׂוִים לְעֵינֵן הַקַּבּוּץ עַל רֵאשׁ הַשָּׁנָה.

רַבֵּנוּ אָמַר לְרַבִּי אַבְרָהָם, סָבוּ שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחֲמָן, עַל אָבִיו רַבִּי
יִשְׂרָאֵל, ”הַחֲכָמוֹת שֶׁל אָבִיךָ יִטְרְדוּ אוֹתוֹ”, ”דִּיִּין טַאטְנִס חֲכָמוֹת וְוַעֲלֹן
אִים פֶּאָר טְרַיִבֶן”, כִּי אָבִיו הָיָה בּוֹרֵר וְלִמְדֹן גְּדוֹל, וְהָיָה לוֹמֵד בְּסִבְרוֹת
וּפְלִפּוּלִים שְׂאִינִם נְכוֹנִים, וְעַל כֵּן אָמַר לוֹ כְּנִזְכָּר-לְעִיל.

רַבֵּנוּ אָמַר פֶּעַם לְאַדָּל בְּתוֹ: ”אַל תִּתְּנִי לְקַחַת מִמֶּךָ אֶת נִשְׁמַתְךָ לְפָנַי שְׁתֵּרְאִי
אוֹתִי. לְפָנַי פְּטִירְתָּהּ בְּשֵׁנֵת תְּרִי”ד שְׁמַעוּ אִיךָ שְׂאוּמְרָת: ”בְּרוּךְ הַבָּא
אַבָּא”, וְתִיכֹף נִפְטָרָה.

בְּעַת שֶׁעָבַר רַבֵּנוּ מִזְּלַאטִיפֶאלִי לְדוּר בְּבְרֶסְלֵב, וְדָרְךָ הִנְסִיעָה עוֹבְרַת דָּרְךָ
עִיר אוֹמָאן, שְׁבַת אִזֵּי רַבֵּנוּ שְׁבַת אַחַת בְּאוֹמָאן אֶצֶל רַבִּי אַבְרָהָם חַיִּים אָבִיו
שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה קְרַאסִינְשֵׁטִין שְׁהִיָּתָה לוֹ גַּם בֵּית אַכְסִנְיָה בְּאוֹמָאן.

לֹא יָדוּעַ מַה שָׁם חֲמוֹתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ.

לֹא יָדוּעַ אִם יָדַע רַבֵּנוּ לִנְגֹן עַל כְּלֵי שִׁיר אִם לֹא.

לְשָׂרָה בֵּת רַבֵּנוּ הָיָה שְׁלֹשָׁה בָּנִים: רַבִּי יִשְׂרָאֵל, רַבִּי אֶפְרַיִם וְרַבִּי שְׁמֻחָה
בְּרוּךְ. רַבִּי יִשְׂרָאֵל הוּא זֶה שֶׁרַבֵּנוּ בִּקְשׁ מִמֶּנּוּ שְׁיִתְפַּלֵּל לְרִפּוּאָתוֹ בְּעַת חוֹלָיו,
וְשָׂאֵל אֶת רַבֵּנוּ: מַה תִּתֵּן לִי עֲבוּר זֶה? וְאָמַר רַבֵּנוּ לְאַנִּי”שׁ: הִנֵּה הוּא כָּבֵר
מִדְּבַר כְּרַבִּי ”גּוֹטְעֵר יוֹד” כְּמוּבָא בְּחַיֵּי מוֹהֲרֵינִי סִימֹן תַּל”ט.

רַבֵּנוּ אָמַר: ”אִם הָיִיתִי רוֹצֵה לְהַתְגַּלּוֹת, הָרִי הָיָה גְּדוֹל הַדּוֹר צָרִיךְ לְשִׁמְשְׁנִי
וְלְהוֹשִׁיט לִי גַחַל אֵשׁ לְעִשׂוֹן הַמְקַטְרֵת, וְזֶה, לֹא יָכוֹל לְהִיּוֹת”, ”אִיךָ זָאֵל
זִיךְ וְוַעֲלֹן אַרוֹיס וַיִּיזֹן וְוַאֲלֵט דְּעַר גְּדוֹל הַדּוֹר מִיר גִּידְאָרְפֵט צוֹ טְרַאגֶן אַ
קוּיל פִּייעֶר צוֹ דִּי לִילְקַע צְבַעֵד אֹוֹן דָּאס קַען נִישֵׁט זִיין”.

כְּשֶׁנִּסַּע רַבֵּנוּ לְאוֹמָאן אַחַר שְׁהוֹתוֹ בְּטַעֲפִלִּיק לִיווּהוּ כָּל בְּנֵי הָעִיר עַד לְכַפֵּר
הַנִּקְרָא רְסַאשֶׁע וְשָׁם אָמַר לָהֶם רַבֵּנוּ ”הִבְאֵתִי לָכֶם דִּין כְּשֶׁר”, הוּא רַבִּי
מְרַדְכֵי דִין שְׁנִשְׂאָר שָׁם אַחַר כֵּן לְכַהֵן בְּרַבְּנוּת.

אמר רבנו: "בחג השבועות עקר העבודה הוא להיות נייעור, ובהושענא רבא עקר העבודה היא האמירה", "שבועות איז דער עקר אויף זיין, הושענא רבא איז דער עקר דער זאגן".

אחר הסתלקותו של הרב מבארדיטשוב, שנסתלק אחר סכות תק"ע, אמר רבנו: "לפני ראש-השנה היה פרוז בשמים שרוצים למעלה לקרבו או את הרב מבארדיטשוב או אותי, והסכים הרב מבארדיטשוב להיות הוא לקרבו למעלה ולהסתלק, אולם אחר כך התחרט, אך כבר לא הועיל לו ונפטר". לשנה הבאה היא שנת תקע"א נסתלק רבנו.

רבנו אמר פעם לרבי נפתלי "אף על פי ששמך "נפתלי" שהוא אותיות "תפלין" אף על פי כן ענינך הוא ציצית", ואכן היה רבי נפתלי מהדר מאד במצוה זו, ופעם כשנקרע לו חוט אחד מצציותיו לא זו ממקומו עד שתקן את הציצית.

רבנו הזהיר מאד את אנ"ש למהר להתפלל מוקדם כמובא בשיחות הר"ן, ואמר עוד אם חס ושלום נגזר על האדם למות באותו היום שפבר יהיה לאחר תפלתו "אפגידאוןנטער".

הרב הצדיק רבי ברוך מפעזבוז דוד רבנו הוא שהשתדל לטובת רבנו בזה שיבוא רבנו לדור בעיר ברסלב שהיתה שיקת למגידותו, ודבר עם שלשה העשירים שבברסלב, ביניהם משה חינוקעס ורבי מרדכי רוטנזייט, שידאגו לספק לרבנו סך רענדל מדי חדש, וכן השיג מהם סך שלשה רענדל למפרע עבור הוצאות העברת הדירה וכדומה מעיר זלאטפאלי לברסלב, ולא רק שהסכימו לזה אלא עוד הכפילו הסכום, שנתנו לרבנו שני רענדל בכל חדש וששה רענדלאך למפרע.

אמר רבנו: "אגמור עניני עם הבעלי בתים הפשוטים כמו שאני גומר עם החסידים", "איך וועל אויספירן מיין זאך מיט די בעלי בתים אזוי ווי איך פיר אויס מיט די חסידים".

פעם בהיות רבנו תינוק נסעה אם רבנו מביתה ובקשה מהרב הצדיק רבי חיים קראסנער שישגיח עליו, כשחזרה אמר לה רבי חיים הנה יכולה לתאר לעצמך ששמרתי עליו היטב עד שלא קמתי בחצות לערוך את התקון כהרגלי כדי שלא יתעורר הילד.

אמר רבנו: אומרים העולם בדרך הלצה, אחד שכבר חוטא ואוכל חזיר לכל הפחות שיזל שומן החזיר על זקנו, ואני אומר שלכל הפחות לא יזל על הזקן, "די וועלט זאגט אז איינער עסט שוין חזיר זאל אים חאטש רינען אויף די בארד, און איך זאג זאל חאטש נישט רינען אויף די בארד". כאומר שהעולם אומרים שזה האדם שעושה רע אל יהיה צבוע ויסתיר מעשיו אלא טוב שיגלה ויראו הכל את נכלותו, ואני אומר שלכל הפחות יתביש במעשיו המגונים, ולא יגלה מעשיו ברבים, ויש אומרים שכונת

הדברים הוא שכל מה שמונע האדם עצמו מלעשות רע בעת חטאו אפלו מעט זה גם הוא טוב.

רבי שמואל טעפליקער שנסע עם רבנו לנאוריטש וכו' אמר למוהרנ"ת ועוד שהוא יודע כאלו ענינים מרבנו שאפלו הם אינם יודעים. וספר שבהיותו עם רבנו בבראד היה אז רבנו מלבש בבגדים פשוטים כאיש פשוט, נכנס פתאום לבית אחד ונכנס מחדר לחדר והוא אחריו, עד שנכנס לחדר אחד שישבו שם איש ואשה ושיחקו במשחק השח, והביט רבנו על האיש בראיתו הטוהרה וחזר ויצא. ותיכף קם האיש הזה שישב בחדר והתחיל ללכת אחר רבנו עד שיצאו מהעיר באיזה יער והתחיל רבנו לדבר עמו ורבי שמואל עמד מהצד ולא שמע מה שדבר עמו רק ראה איך שמזיל דמעות שבוכה ומזיל דמעות רבות.

ספור המעשה מרב ובן יחיד המספר בספר ספורי מעשיות היה ספור אמתי, ומוהרנ"ת כשנסע אל רבנו, פגש באביו של הבן יחיד שחזר מרבנו בבכי על אבדן בנו.

אמר רבנו על מזמור קה שבעשרה מזמורים המסגלים לתקון הכללי, "אליבא דאמת עקר התקון של קפיטל הודו הוא עד הפסוק "ובנביאי אל תרעו", אולם כשכבר אומרים שיגמרו" "דער תקון פון הודו איז ביז "ובנביאי אל תרעו" נאר אז מ'אגט שוין זאל מען ענדיגן".

כשנפגש רבנו עם הרב משפטיובקא ועם שאר הגדולים בארץ ישראל התעוררה שאלה בדברי חכמינו זכרונם לברכה שאמרו על ממון המוטל בספק יהא מונח עד שיבוא אליהו, שלכאורה קשה הרי אליהו הנביא זכרוננו לברכה אינו כי אם עד אחד ואיך יוכלו לדון על פיו, ותירץ רבנו שפונת חכמינו-זכרונם לברכה הוא שאליהו יעורר את האמת וכל אחד יודה על האמת, וכשיתגלה האמת ממילא יקבל ויסקח כל אחד חלקו המגיע לו באמת.

בסיום המעשה של התגלות ספר המדות, אמר רבנו בזה-הלשון: "ואני נותן לכם אלף בית שכל אותיותיו מאירים", "און איך גיב אייך א אלף בית וואס אלע אותיות שיינען".

נשים לא הורשו להכניס אל רבנו בשום אופן.

פעם מזג רבנו בכוסית קטנה מעט יי"ש ונתנה למוהרנ"ת ורבי נפתלי ורבנו עמד אז לפני נטילת ידיים ונעמדו מוהרנ"ת ור"נ בתמיחה וכי מה יספיק להם מעט יי"ש זה לשניהם, והפטיר מוהרנ"ת בעצמו ואמר "נו מעט גם הוא טוב" "א קאפאלע איז אויך גוט", כששמע זאת רבנו נענה ואמר: "בראנפן נאר א קאפאלע איז גוט", יי"ש רק מעט הוא טוב.

אמר רבנו, צריך האדם להשמר שהקטנות והשפלות שלו לא תכסה על גדלותו האמתית, כי לפעמים האדם משפיל ושובר את רוחו בקרבן יותר

מדי, ושוכח שיש לו עדין מעלות רבות ונפלאות, "דיין קלייניקייט זאל נישט פאר שטעלן דיין גרויסקייט".

אמר רבנו בלשון שאלה, מהו טעם הדבר שלבן הנולד ממתינים לנתינת שמו שמונה ימים ולבת לא, ולא סיים.

בעת שנסע רבנו מברסלב לאומאן, עבר דרך עיר טעפליק, ובכפר הסמוך לטעפליק הנקרא רסאשע, שם הסמיך רבנו כמה שנים קדם לזה את רבי מרדכי דין לאב-בית-דין בעיר טעפליק, פמובא בימי מוהרנ"ת, סימן מ"ח, ואמר אז רבנו לאנ"ש: "הבאתי לכם דין פשר" "איך האב איך גבראכט א פשר'ר דין":

פעם, כשקלמד רבי אברהם סופר עם אחד מאנ"ש את התורה פי"ג שב"לקוטי מוהר"ן" חלק ב', המדבר שם מענין שצריך להפשיט את הגוף ולהלבישו גוף נקי מגן-עין ספר לו, שבעת פטירתו של רבנו לקחו את האבנט של רבנו שהיה רחב פאבנטי הרבנים, וכסו את רבנו באבנט זה, והספיק האבנט לבד לכסות את גוף רבנו, שהיה צנום ודק כל-כף.

רבנו אמר לענין המבאר בתורה נ"ה על התבות: "וצבי לא הגעתי" שאמר אבא שאול, עין שם: "אם לא אשיג את הצבי חיי אינם נוחים ליי" אויב איך וועל נישט טרעפין דאס הערש, איז מיר דאס לעבן נישט ניהא".

בעת שבא מוהרנ"ת אל רבנו בתחלת התקרבותו, אמר לרבנו, שהוא קרוב אליו מצד משפחתו כמספר בספר "כוכבי-אור" בתחלתו איך היה מוהרנ"ת בן משפחתו של רבנו, לא ידוע, אולם זאת ידוע, שמוהרנ"ת היה מיוצאי חלציו של הצדיק הקדוש "רבי העניך" המכנה "רבי העניך מגאליצא", שהיה צדיק גדול וגאון עולם, וגם רבנו היה מבני אותה משפחה.

פעם, כששאל כהן אחד מאנ"ש את מוהרנ"ת, אם נכון הדבר שילך להשתטח על ציון רבנו או לא, בגלל היותו כהן, ולא ענה לו מוהרנ"ת דבר, רק הפטיר ואמר: "מודה אני לה' שאיני כהן" "דאנקען גאט איך בין נישט קיין כהן". ויש בזה כמה דעות: א', שאלו היה כהן והיה הולך להשתטח על ציון רבנו, היו המתנגדים מרננים עליו, והיה נגרם על ידי זה מחלקת. וב', שאלו היה כהן, לא היה הולך על הציון, והיה לו דבר זה לצער גדול.

כידוע, בתחלת התקרבותו של מוהרנ"ת אל רבנו, הציקו לו אביו ובני משפחתו מאד, כמספר בספר "ימי מוהרנ"ת". אולם אחר-כך כשראה והבין אביו את מעלתו של בנו מוהרנ"ת, היה פונה אליו בקריאת "רבי נתן" בהדגשת תבת "רבי".

בתחלת התקרבותו של מוהרנ"ת לרבנו, כשהיה בא לבקר את סבו אבי אביו, רבי צחק זכרונו-לברכה, היה מהנהו בדברים באמר לו: "מדוע

יורד הנדף לחיי אביד? "וואס האסטו זאך גילעגט אויף דיין טאטנס
זארין?"

בתחלת התקרבותו של מוהרנ"ת בזה אותו רבנו פעם אחת, שאמר לו
בלשון בזיון: "אה איזה אברך חשוב הנדף: חותנו של רבי דוד צבי הגדול,
ובנו של רבי נפתלי הירץ", ובשעה שאמר לו רבנו זאת, ישב מוהרנ"ת
ואכל, וכששמע זאת, המשיך לאכל, כאלו לא אמר לו רבנו דבר, ופנה
אליו רבנו שוב ואמר לו: "כך, אדם אחר, כשמבישים אותו, הוא מפסיק
לאכל והוא בהתכוונו על מוהרנ"ת ממשיך לאכל", ואף-על-פי-כן המשיך
מוהרנ"ת לאכל, והפטיר רבנו ואמר לו: "נו, אם-כך באמת אני אומר
ומצוה עליך, שלא תאכל" "אזוי א אנדערער אז מ'פארשעמט איהם ערט
ער אויף צו עסן און ער עסט ווייטער נו, אויב אזוי זאג איך דיר טאקי
זאלסט נישט עסן". ואחר-כך קרבו רבנו בדבריו ועין בימי מוהרנ"ת סוף
סימן ג' בתחלתו.

כששלח רבנו את מוהרנ"ת לחותנו, שיתן לו איזה משרת רבנות באיזו
עיר שתחת פקוחו, כמספר בימי מוהרנ"ת סימן ח', התנצל מוהרנ"ת לפני
רבנו, שמפחד לקחת על עצמו על הרבנות, מחמת שיש בזה אחריות גדולה
מאד. אמר לו רבנו: "נו, מי אם-כן צריך להיות רב, לא זה שמפחד?..."
"ווער דען זאל זיין רב, נישט דער וואס האט מורא?...", ושאלו מוהרנ"ת:
"האם קבלת הרבנות הוא האמת והנכון?", ענה לו רבנו: "כן, זהו
האמת", ושאלו שוב מוהרנ"ת: "האם הוא האמת לאמתה?" ענה לו רבנו
בניחותא: "אם אתה רוצה את האמת לאמתה, אל תהיה רב" "אז דו
ווילסט דעם אמתן אמת זאלסטו קיין רב נישט זיין", ונצל מזה
מוהרנ"ת.

חותנו של מוהרנ"ת, רבי דוד צבי, היה צדיק מפרסם מאד, עד שאפלו
הרב הקדוש רבי ברוך ממזבז, הפליג בשבחו מאד, וכמו שמספר, שידיוע
שבעל ה"דגל מחנה אפרים" היה הרבי של מעזבז בשתיים עשרה שנותיו
האחרונות, ואחריו רבי ברוך ממעזבז אחיו, גם הוא שתיים עשרה שנה,
ואחריו היה הרב מאפטא, גם-כן שתיים עשרה שנה. בזמן כהנתו של רבי
ברוך היה שוחט ובודק מיחד, שהיה הממנה על כל השוחטים שבעירות
שסביבות מעזבז, והיה השוחט נוהג לנסע מפעם לפעם לכפרים ובודק
את ספיני השוחטים. את השוחט הזה היו מכנים "השוחט של הרבי"
"דעם רעבנס שוחט", פעם, כשבא רבי דוד צבי למעזבז ורצו להכין עבורו
סעדה, שאלוהו כמה אנשים מתושבי העיר: "האם יקפידו ויחמירו לאכל
בשר דוקא משחיטתו של השוחט של רבי ברוך הנ"ל?" ענה להם רבי דוד
צבי: "לאו דוקא", כלומר: שאין צריכים לדקדק ולהחמיר לאכל דוקא
משחיטתו, אחר-כך, כשנסע השוחט לעירות לבדק את הספינים, הגיע
לאיזה כפר שליד מעזבז, והראה לו השוחט של אותו כפר את ספינו,
ראה השוחט הנ"ל, שהספין פגומה. שאל את השוחט: "האם ספינד
כשר?" ענה לו שכן, ובדקו שוב וראה שהיא פגומה. אמר לו, שישאיר
אצלו את הספין, והחליט שלמחרת לפנות בקר, כשיהיה מחו צלול יבדק

שוב את הספין ויראה באמת אם הוא כֶּשֶׁר, כי אולי אין מחו צלול כֶּעֵת. למחרת, כְּשֶׁבִדַק אותו, רָאָה שׁוֹב שֶׁהספין פְּגוּמָה, וְקָרָא לְשׁוֹחֵט, וְנָתַן לוֹ אֶת הַספין, וְאָמַר לוֹ שֶׁיְבַדֵּק שׁוֹב אֶת ספִּינוּ וְיִרְאֶה אִם הוּא כֶּשֶׁר, וְבִדְקוֹ הַשׁוֹחֵט וְאָמַר שֶׁספִּינוּ כֶּשֶׁר, וְבִדְקוֹ הַשׁוֹחֵט שׁוֹב וְרָאָה שׁוֹב שֶׁהספין פְּגוּמָה, וְכָאֵב לוֹ הַדָּבָר, כִּי לֹא יָדַע מַה יַעֲשֶׂה, כִּי בְהִכְרַח צָרִיךְ לְפַטְרוֹ מִשְׁחִיטָתוֹ, וְכָאֵב לוֹ הַדָּבָר, שֶׁיִּגְרַם עַל-יָדֵי-זֶה צַעַר וְהִזְק כָּזֶה לַיהוּדֵי שְׂפִיטָר מְעַבְּדָתוֹ וַיֵּאבֵד אֶת חֲזָקָתוֹ, וְלֹא יָדַע לְשִׁית יַעֲזוֹת בְּנַפְשׁוֹ. הִלֵּךְ וְסָגַר אֶת עַצְמוֹ בַּחֲדָר וּבְכַה מְאֹד לְשֵׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּוְרְהוּ מַה לַעֲשׂוֹת. לְאַחַר תְּפִלָּתוֹ בִּדְקָה שׁוֹב אֶת הַספין, וְרָאָה, שֶׁהוּא ספִּין מְחַדָּדֵת לְהַפְּלִיא. הַתְּפִלָּה עַל זֶה מְאֹד, כִּי הִשְׁתָּה אֶצְלוֹ אֶת הַספין שֶׁלְּשָׁה יָמִים וְבִדְקוֹ כַּמָּה פְּעָמִים, וְרָאָה שֶׁהוּא פְּגוּמָה, וְעַתָּה הוּא יָפָה לְהַפְּלִיא, וְשָׂאֵל אֶת הַשׁוֹחֵט עַצְמוֹ לְפֶשֶׁר דָּבָר זֶה. עָנָה לוֹ הַשׁוֹחֵט הַנִּי"ל: "לֹא הָיָה לָךְ זְכוּת לְרְאוֹת אֶת הַדָּוָר ספִּינִי לְפָנַי שֶׁבָכִיתָ לְשֵׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁתִּזְכֶּה לְרְאוֹת אֶת יָפְיוֹ הַמְהֻדָּר שֶׁל ספִּינִי", כִּי הַשׁוֹחֵט הַזֶּה הָיָה מְהַצְדִּיקִים הַנְּסֻתָרִים. אַחֲר־כֵּן, כְּשֶׁבָא הַשׁוֹחֵט לְמַעֲזְבוֹ וְסִפֵּר לְרַבֵּי בְרוּךְ עַל הַפְּלֵא הַזֶּה, אָמַר לוֹ רַבֵּי בְרוּךְ, שֶׁהִסְבֵּה שְׂלֵא זָכָה לְרְאוֹת אֶת מַעֲלַת הַספין בַּתְּחִלָּה, הוּא מְשׁוּם קְפִידָתוֹ שֶׁל רַבֵּי דָוִד צְבִי, שֶׁעָנָה עַל הַשְּׂאֵלָה הַנִּי"ל "לֹא דוֹקָא"...

רַבֵּי גֵרְשׁוֹן נֶכְד הַמַּגִּיד מְטִירָהוּוִיצֵע הָיָה מְבַגֵּר בְּשִׁנּוּתָיו מְרַבֵּי יֶצְחָק חֲתָן הַמַּגִּיד. לְרַבֵּי אַבְרָהָם בְּעַרְנִיו נֶכְד רַבֵּנוּ, הָיָה בֶן בְּשֵׁם רַבֵּי יוֹסֵף, וְנִקְרָא בְּשֵׁם זֶה עַל שֵׁם אָבִיו רַבֵּי יוֹסֵף יוֹסֵקָא שֶׁהָיָה בְּנוֹ שֶׁל הָרַב מְחַמְעֵלְנִיק. לְרַבֵּי יוֹסֵף הָיָה בֶן בְּשֵׁם רַבֵּי נַחְמָן שְׂרָלִי הַכִּירוֹ וְהָיָה דָר בְּטִשְׁעָרִין.

רַבֵּי יוֹסֵף יוֹסֵקָא בֶן הָרַב מְחַמְעֵלְנִיק בְּעֵלָה שֶׁל אָדִיל בֵּת רַבֵּנוּ נִקְרָא בְּשֵׁמוֹ עַל שֶׁל סָבוֹ אָבִי אָמוֹ, הוּא בְּעַל הַתּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, כִּי הָרַב מְחַמְעֵלְנִיק הָיָה חֲתָנוֹ שֶׁל הָרַב בְּעַל הַתּוֹלְדוֹת. רַבֵּי יַעֲקֹב יוֹסֵף חוֹתָן רַבֵּנוּ, בְּנוֹ בְּעֵלָה שֶׁל חֵיהָ הָיָה דָר בְּקָרְעַמִּינְשְׁטוֹק, וְשֵׁם מְשִׁפְחָתוֹ הָיָה לְיוֹבְרֶסְקִי.

רַבֵּי שְׂמוּאֵל אֵיזִיק לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם רַק בֵּת אַחַת, הוּא הָיָה דוֹדוֹ שֶׁל רַבֵּי חַיִּים קִיבְלִיטְשֶׁר, אוֹלָם לֹא יָדוּעַ אֵיךְ. וְרַבֵּי חַיִּים כְּשֶׁהָיָה מְסִפֵּר מִמֶּנּוּ וּמִזְכִּירוֹ, הָיָה מְכַנְהוּ: "הַדָּוִד רַבֵּי שְׂמוּאֵל אֵיזִיק".

שְׂמוֹ שֶׁל הַמַּגִּיד מְטִירָהוּוִיצֵע הָיָה יְקוּתִיאֵל בְּרַבֵּי אַבְרָהָם.

רַבֵּי יֶצְחָק חֲתָן הַמַּגִּיד מְטִירָהוּוִיצֵע הַתְּחִיל לְחַבֵּר תְּפִלוֹת עַל הַתּוֹרוֹת שֶׁבְּלִקוּטֵי מוֹהֲרֵי"ן עוֹד לְפָנַי מוֹהֲרֵי"ת, אוֹלָם כְּשֶׁהִגִּיעַ לְתַקּוֹן ג', לֹא יָדַע אֵיךְ לְהַתְּחִיל לְחַבֵּר עָלָיו תְּפִלָּה, וְכִשְׁרָאָה אַחֲרֵי כֵּן אֶת הַתְּפִלָּה שֶׁל מוֹהֲרֵי"ת עַל תַּקּוֹן זֶה הַמְתְּחִיל: הַבּוֹחֵר בְּדוֹד עֵבְדוֹ וּבְזָרְעוֹ אַחֲרָיו וְהַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זְמֵרָה וְכוּ', הַתְּפַעֵל וְאָמַר: "מוֹהֲרֵי"ת הוּא הוּא שֶׁצָּרִיךְ לְחַבֵּר אֶת הַתְּפִלוֹת עַל הַתּוֹרוֹת וְלֹא אֲנִי".

רַבֵּי אַבְרָמִיל פֶּעֶטְרִבוֹרְגֶּער הָאָרִיךְ יָמִים וְרַבֵּי אֶהְרֹן קִיבְלִיטְשֶׁר עוֹד הַכִּירוֹ.

הרב הצדיק רבי ליב מסטרעצינעץ הָיָה חוֹתָנוּ שֶׁל רַבֵּי יוֹדִיל וְהָיָה אָדָם צָדִיק מִפְּלֶג מְאֹד, שֶׁפַּעַם אַחַת בָּעֵת שֶׁהִיְתָה גְזֵרָה רָעָה עַל יִשְׂרָאֵל, אָמַר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זַ"ל, שֶׁהוּא מְכַרְח לְשִׁתּוֹף עִמּוֹ אֶת רַבֵּי לִיב בְּשִׁבִיל לְבַטֵּל אֶת הַגְּזֵרָה.

רַבֵּי הִירֵשׁ לִיב בְּנוֹ שֶׁל רַבֵּי אֶהְרוֹן הָרַב מִבְּרֶסְלַב הִתְחִיל לְכַהֵן כְּרַב בְּבְרֶסְלַב לְאַחַר פְּטִירְתּוֹ שֶׁל אָבִיו בְּשָׁנַת תר"ה, וְנִפְטָר בְּיוֹם תְּעֵנִית אֲסִתָּר בְּשָׁנַת תרכ"ח בְּהִיּוֹתוֹ אֶז בְּגִיל שְׁשִׁים וְתִשְׁעַ, כִּי נוֹלַד בְּשָׁנַת תקנ"ט. וְהָיָה בְּפִטְרַת רַבְּנוֹ בְּגִיל שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה שָׁנִים.

רַבֵּי שְׁמוּאֵל אֵיזִיק חֲבַר כְּמָה סְפָרִים וְרַל"י מְסַפֵּר שֶׁרָאָה סֵפֶר דְּרוֹשׁ מִמֶּנּוּ וּבְכָל סִיּוּמֵי הַדְּרָשׁוֹת הָיָה כְּתוּב בּוֹ וְכָךְ אֵינִיא בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרָ"ן וְכוּ', וְנֶאֱבַד וְאֵינְנוּ, וְחָבַל עַל דְּאֲבָדִין, וְאָמַר רַאבְר"ן שֶׁזֶה הַחֲלוּק בֵּין רַש"א לְמוֹהֲרָנ"ת, שְׁמוֹהֲרָנ"ת הִתְחִיל אֶת כָּל דְּרָשׁוֹתָיו בְּדַבְּרֵי רַבְּנוֹ שֶׁבְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרָ"ן וְעַלֵּיהֶם דָּרַשׁ וְחִדַּשׁ. מָה שָׁאִין כֵּן בְּחִדּוּשָׁיו שֶׁל רַבֵּי שְׁמוּאֵל אֵיזִיק זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה.

רַבֵּי אֶהְרוֹן מִבְּרֶסְלַב הָיָה יוֹשֵׁב לְסַעֲדַת פּוֹרִים עִם בְּנֵי הָעִיר כְּדָרְךְ הַרְבָּנִים. פַּעַם בְּאֲמֻצַּע הַסַּעֲדָה כְּשֶׁשָּׁמַע מְאֲנָשִׁים גִּדֵּל הַשְּׂמֻחָה שֶׁהָיָה אֶז בְּבֵית מוֹהֲרָנ"ת עִם הָעוֹבְדֵי ה' הַגְּדוֹלִים תְּלַמֵּידָיו, וְשִׁבַּח אֶת מוֹהֲרָנ"ת וְהַפְּלִיג בְּשִׁבְחוֹ מְאֹד.

רַבֵּי יֶצְחָק אֵיזִיק שֶׁנִּהְיָה אִישׁ צָדִיק וְלַמְדָּן מִפְּלֶג עוֹד לִפְנֵי הַתְּקַרְבוֹתָיו לְרַבְּנוֹ, הַתְּקַרְב לְרַבְּנוֹ בְּעִיר טִירְהוּוִיץ, וּמַעֲשֵׂה שֶׁהָיָה כֶּךָ הָיָה, הוּא הַתְּפָרֵנֶס מַעֲסַק הַחֲלָפְנוֹת, וְרַבְּנוֹ עָבַר לִיד פֶּתַח הָעֵסַק שֶׁלּוֹ הַבֵּיט עָלָיו וְהַמְּשִׁיךְ לְלַכֵּת בְּדַרְכּוֹ. וּמֵרַב הַהֲרָגֵשׁ וְהַהֲתַלְהָבוֹת שֶׁהֲרָגִישׁ בַּהֲבֵטָה שֶׁהַבֵּיט רַבְּנוֹ עָלָיו, הִתְחִיל לְלַכֵּת אַחֲרֵי רַבְּנוֹ, וְדַבֵּק בְּרַבְּנוֹ וְעָזַב אֶת עֲבוֹדָתוֹ לְגַמְרֵי כְּמַעֲשֵׂה אֱלֹהֵיו וְאֱלִישָׁע.

רַבֵּי שְׁמוּאֵל יֶצְחָק הָרַב מְטִשְׁעֵרִין מְקוֹם מְחַצְבַּתוֹ הוּא טִירְהוּוִיץ.

רַבֵּי שְׁמוּאֵל אֵיזִיק נִפְטָר בְּשָׁנַת תקפ"ז בְּהִיּוֹתוֹ בְּגִיל שְׁשִׁים וּשְׁתַּיִם וְרַבֵּי יוֹדִיל נִפְטָר בְּשָׁנַת תקצ"ח בְּהִיּוֹתוֹ בְּגִיל שְׁמוֹנִים וְכָמָה, הוּא הָיָה מְבַגֵּר מִרַבֵּי שְׁמוּאֵל אֵיזִיק.

רַבֵּי שְׁמוּאֵל אֵיזִיק הָיוּ לוֹ הַרְבֵּה תְּלַמֵּידִים, אוּלָם לְאַחַר הַסְּתַלְקוֹתָיו חָדְלוּ מִלְבֹּא לְאוּמָאן בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

בְּשָׁנַת תקצ"ה בָּעֵת שֶׁהִתְעוֹרְרָה הַמַּחְלֻקַּת הַגְּדוֹלָה עַל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, שִׁיָּרְדוּ לְחַיֵּי מוֹהֲרָנ"ת לְלֹא נִשׂוּא וּמוֹהֲרָנ"ת לֹא יָדַע מְזָה, בָּא רַבֵּי יוֹדִיל לְהַשְׁתַּטֵּחַ עַל צִיוֹן רַבְּנוֹ עִם עוֹד תִּשְׁעָה מְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, וְאַחַר שֶׁיִּצְא מֵהַצִּיּוֹן הַזֶּכִּיר אֶת מְאָמְרֵי הַגְּמָרָא (סוֹטָה כ): "יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שָׁנָה, וְיֵשׁ שְׁנַתִּים וְיֵשׁ שְׁלֹשָׁה, יוֹתֵר לֹא" וְכָךְ הוּא, שֶׁהַמְּשִׁיכָה הַהִתְנַגְּדוֹת עַד לְשָׁנַת תקצ"ח

ובאותה השנה נפטר רבי יודיל וכמו כן החולק. כששמע מזה לאחר מכן התנגד מוהרנ"ת לזה ואמר שאין זה רצון רבנו.

לרבי מרדכי דין תלמיד רבנו היה בן בשם רבי אברהם וכנהו בשם "רבי אברהם ציפרס" על שם אמו מרת צפורה. הוא היה עובד ה' נפלא, והיה דרכו להתפלל בכחות ובהתלהבות עצומה. הוא גדל בבית דודו, הינו גיסו של אביו רבי דוד שהיה גיס אביו מהעיר פאלי, והיה עשיר גדול מאד, כי היה לו בית חרשת גדול לעשיית משקאות חריפים, אולם בנים לא היו לו, ועל כן אמר לגיסו רבי מרדכי שימסר לו את בנו רבי אברהם, והוא יגדלו בתורה, ולאחר פטירתו ירשנו, והסכים לזה רבי מרדכי ומסר לו אותו. ואחר כך לעת זקנתו עלה רבי דוד לארץ ישראל ודר בטבריה וקבלוהו שם התושבים לדין, כי היה תלמיד חכם וגאון מפלג, ולא רצה לקבל שום שכר עבור הדינות מחמת שהיה מתפרנס מהכסף שהיה שולח לו רבי אברהם מהרוחנים של העסק. ונפטר בטבריה וקבור שם, וירשו רבי אברהם.

רבי יוסף יוסקא חתן רבנו נקרא בשמו על שם אם אמו הוא הרב בעל התולדות יעקב יוסף, בנו רבי אברהם בערניו נקרא על שם אביו הרב רבי אברהם דוד מחמעלניק חתן הרב בעל התולדות, ולרבי אברהם בערניו היה בן בשם יוסף וכנו אותו בשם "יוסיל" שנקרא על שם סבו רבי יוסף יוסקא. רל"י אומר שכמדמה לו ראהו פעם אחת. בניו של רבי יוסיל הנ"ל היו באים לקבוץ על ראש השנה והיו מכנים אותם "די יוסאלאד". מסתבר שרבי אברהם בערניו נכד רבנו הכיר וראה את רבנו, כי אמו אדיל התחתנה בשנת תק"ס כמספר, שהיא כאחד עשר שנים לפני פטירת רבנו שנפטר בשנת תקע"א בספר חיי מוהר"ן, הוא עצמו נפטר בשנת תרי"מ.

רבי שמואל יצחק הרב מטשערין היו לו כמה בנים ובנו רבי שמחה התחתן עם בתו של רבי אהרן הרב מברסלב ומהם משתלשלת משפחת רוזנפלד הכבודה.

לרבי נפתלי תלמיד רבנו היו שני בנים אחד הלא הוא רבי אפרים בר"נ הנודע בצדקותו בין אנשי שלומנו, ועוד בן שיירד מעט מדרך היהדות ונסע לאודיסה ללמד שם חכמות חיצוניות באוניברסיטה וחרה הדבר מאד לרבי נפתלי והקפיד עליו מאד. לא עברו ימים מעטים ונפטר בנו והרגישו אנשי שלומנו שנפטר בגלל קפידתו של אביו, כששמע מזה מוהרנ"ת אמר שלא נהג רבי נפתלי כשורה, כי אם כחו גדול כל כך טוב יותר היה שיתפלל שיחזר בתשובה משומות.

רבי אהרן הרב מברסלב לא היה נוסע אחר הסתלקות רבנו לאומאן להתפלל עם כל אנשי שלומנו. שם בימי ראש השנה וכן בנו הרב רבי הירש ליב, כי לא היה רבי אהרן עם רבנו בראש השנה האחרון שבחינו, פיזוע ולא שמע מכל דבורי רבנו שהפליג במעלת ההתקבצות אצלו בימי ראש השנה.

רבי הירש ליב הרב מברסלב נולד בשנת תק"נ ונפטר בשנת תרכ"ח ולפי החשבון יוצא שבפטירת רבנו היה כבר בגיל שתים עשרה.

כשאמרו פעם לרבי הירש ליב הנ"ל שהוא עובד את ה' על פי דרכו של רבי שמואל איזיק תלמיד רבנו שהיה עובד את ה' בחריפות גדולה, כי גם רבי הירש ליב עבד את ה' בעבודות גדולות וקיים בעצמו תשובת הקנה ועוד. אמר רבי הירש ליב שאת דרך עבודתו לא קבל מרש"א.

מקבל היה רבנו שבעת שגלה למוהרנ"ת ורבי נפתלי את המגלת סתרים, הזהירם שיזהרו שלא יפרסמו את המגלת סתרים, ורק אחד בדור צריך שידע מזה. ועל כן לא מסרו. וגלה אותו מוהרנ"ת לאף אחד, כי רבי נפתלי היה עדין חי בעת פטירתו, ואחר כך גלה אותו רבי נפתלי לרבי אהרן ליפועצקער שהיה איש קדוש מאד. הוא נולד מברכתו של רבנו, והוא מסרה אחר כך לראבר"נ ואמרה לו שישתדל למסור למישהו את המגלת סתרים, כי כך מקבל מרבנו, שאחד בדור צריך לדעת מזה, אולם ראבר"נ היה אז כבר חולה מאד ואבד כבר את כח הדבור, ולא נודע אם מסרה ולמי מסרה.

כשנפטר רבי אפרים ברבי נפתלי תלמיד רבנו אמר הרב מטשערין בצער: "עתה נסתלק פועל שעבד טוב, מאין לוקחים שוב פועל טוב כזה?"

רבי משה הענייס הוא רבי משה קראסינשטיין תלמיד רבנו ונקרא בכנוי שם זה על שם אמו מרת העניא. בנו רבי נחמן היה חתנו של רבי אהרן הרב מברסלב, ואביו של רבי איזיק קראסינשטיין שהיה חתנו של אברהם ציפרעס ונפטר בשנת תרצ"ו. לרבי איזיק היו שני בנים בשם רבי משה ורבי הירש ליב ועוד בת אחת. על קברו של רבי אהרן מברסלב הקבור שם בברסלב וכן על קבר בנו רבי הירש ליב הקבור לידו כתוב רק את שמם וכן "מוץ", היינו מורה צדק.

רבי שמואל אביו של רבי אבאלה בתחלה לא היה קשור ודבוק כל כך במוהרנ"ת, אולם לאחר שראה איך שבנו רבי אבאלה שהיה דבוק מאד אחר מוהרנ"ת מתפלל לפני העמוד ביום השנה של אמו. היינו זוגתו של רבי שמואל התפלל בהתלהבות ודבקות נוראה, הבין שבנו זכה למדרגה זו, מחמת דבקותו במוהרנ"ת ומאז דבק גם הוא במוהרנ"ת והתקרב אליו. לא ידוע אם לרבי אבאלה היו עוד אחים או אחיות.

לרבי שמואל איזיק נתגלו חמשה מראות וחזיונות בחייו ורשםם אצלו לזכרון, ורל"י ראה אותם בכתיבה באומאן.

רבי אפרים בן רבי נפתלי היה חתנו של רבי שמואל אביו של רבי אבאלה מטשערין.

רבי דוד מלכה נקרא על שם אמו מלכה. מקור מחצבתו היה בעיר בהייסין שעל יד העיר אומאן ובגלל שהיה עליו שם ??? עבר לדור בלאדיזין והתמנה שם לדון.

רבי אברהם ציפריס נקרא על שם אמו צפורה הוא היה בנו של רבי מרדכי דין תלמיד רבנו וגדל בבית דודו העשיר והלמדון רבי דוד פאלי שלא היה לו בנים, ומסר לו דודו שהתעשר מעסק עשית היין, ועלה לארץ ישראל והתישב בטבריה ונעשה שם דין מכבד ובעל שם טוב מאד. ורבי אברהם היה שולח לו כסף רב שהספיק לכל מחסורו ועוד גם לחלק סכומים נכבדים לצדקה, ורבי אברהם עצמו לקח לו מנהלים ופועלים נאמנים שנהלו עבורו את בית החרשת והוא ישב כל ימיו סגור בחדר ולמד תורה, כי היה למדן גדול ומפלג וסיים כמה וכמה פעמים את כל הש"ס עם כל המפרשים ובכל פעם שגמר את הש"ס עשה סעודה גדולה ושתף בסעדתו את כל תושבי עיר טעפליק, וגם בעבודת התפלה השקיע בה את כל כחו, ובשני וחמשי בעת אמירת והוא רחום היה צועק בקולי קולות עד שנשמע קולו בכל העיר.

חתנו של רבי אברהם היה רבי אייזיק קראסינשטין והיה לו בן בטעפליק בשם רבי נחמן שהיה עשיר גדול, שירש עשירותו מאביו רבי שמואל אייזיק, אף על פי שעבד את ה' בעבודות קשות וכו', היה אדם נח לבריות מאד והיה מדבר עם כל אחד בענוה ובשפלות גדולה.

רבי אברהם בערניו נכד רבנו היה אוכל בקדשה נוראה והיה נוהג, שאחר שאכל כפית אחת מהאכל היה מניח את הכפית מידו על השלחן ומביט אל השמים בכסופים ובדבקות ולוקח שוב את הכפית ואוכל שוב, וחוזר חלילה.

רבי הירש ליב הרב מברסלב מרב שמחה שהיתה לו בעת שאפו בביתו את החלות לכבוד שבת, היה צועק "לכבוד שבת, לכבוד שבת". מרב ההתלהבות וההרגש שהרגיש בקדשת שבת הקרבה ובאה.

כשרקדו פעם אנשי-שלומנו והשתתף ברקודם אחד ששלח את בנו ללמד בבתי-ספר שנתיסד על-ידי תנועת המזרחי, והחרם, כידוע, על-ידי הבית-דין של ירושלים, יצא ראבר"נ זכרוננו-לברכה, ממעגל הרקוד ולא אבה להשתתף עם הלה ברקוד.

"אמר פעם רבנו לאביו רבי שמחה: "אלו היה לי בן כמוך, הייתי מזמר ושר עם כלי זמר והייתי שמח", "ווען איך וואלט גיהאט א קינד ווי, איר וואלט איך גיזינגן און גישפילט און גיווען פרייליך".

אמר: "גדלתנו ותפארתנו גראה רק לעתיד בעולם הבא..." "אוניזער גרויסקייט און אוניזער שיינקייט וועט מען נאר זעהן אויף יענער וועלט".

אמר פעם רבנו: רוצה אני אברך בקאלבסוב שהוא "צדיק ולמדן". ראה לקוטי מוהר"ן תורה לא בהתכוננו על הרב הצדיק מאפ"טא זצ"ל, "איך זעה איונגער מאן אין קאלבסוב וואס ער איז א צדיק ולמדן". ומחמת כן נסע אליו מוהרנ"ת זכרוננו-לברכה אחר הסתלקות רבנו, כמובא בספר "ימי מוהרנ"ת".

בהמשך למובא לעיל בסעיף תרח, מספר, שענין זה שבא ללמד עמו מעולם האמת נמשך ממשך שמונה שנים.

רבנו אמר: הבעל שם טוב זצ"ל היה שר על אלפים עולמות, הרב מברדיטשוב זצ"ל על עולמות, והצדיק רבי ברוך מעזבוז זצ"ל על רבבות נשמות. על הרב בעל התניא: שר האלף, ועל אחד אמר שהוא שר המאה. ועל אחד אמר שהוא רבי של עשרים חסידים.

נוהג היה רבנו זכרוננו-לברכה בערב ראש-השנה בעת קריאתו את הפתקאות "קויטלאך", שכל קויטל שיצדע שבעליו ימותו בשנה זו, היה משליך את הקויטל תחת השלחן, והזהיר באזהרה את בני-הבית לבלי להביט בפתקאות אלו, והנה מוהרנ"ת זכרוננו-לברכה בהיותו חד עין כשעבר סמוך לשלחנו של רבנו, בערב ראש-השנה שנת תקס"ו הבחין שהקויטל של חברו רבי יהושע מזירין זכרוננו-לברכה, נמצא תחת השלחן, והידעזע מוהרנ"ת זכרוננו-לברכה, אולם מחמת הזרת רבנו היה מכרח להחריש ולשתק. אחר ראש-השנה כשנפרד רבי יהושע מרבנו, ראה מוהרנ"ת איך שרבי יהושע בוכה מאד לפני רבנו. וכן היה אצל שאר אנשי-שלומו, שגלה להם רבנו זאת שבשנה זאת יסתלקו והורה להם מה יעשו.

אחר-כך, אחר פסח שלחו רבנו לזירין עם קויטל, למסרו לרבי יהושע, בקוויטל זה היה רשום איזה שמות בצורה משלשת כששורה ראשונה ארכה מהשניה, והשניה מהראשונה, בצורת נקוד סגול הפוכה כשבא אליו מצאו כבר שוכב חולה, ולמדו סדר השמות שיזכר במחשבתו אלו השמות, ואחר כך בסמוך נפטר.

והנה מוהרנ"ת עין ושמ בזכרוננו שמות אלו כדי שיזכרם אף הוא לעצמו, כשחזר ובא לרבנו, אמר לו רבנו: "ידעתי מכבר שכל מה שאני אומר מתקיים, אבל כל כך מהר שעוד לפני קבורתו כבר היה אצלי", "איך האב גיוואוסט אז אלץ וואס איך הייס ווערט מקיים, אבער אזוי גיך אז נאך פאר די קבורה איז ער שוין גיווען ביי מיר"? אחר כך כשדבר מוהרנ"ת עם רבנו בענין שמות הנ"ל אמר לו רבנו: "אתה אינך זקוק לזה" ושכחם מוהרנ"ת זכרוננו-לברכה ולא יכל היה להזכר בשום אופן בשמות אלו. ויש גרסא שאמר לו רבנו: "א חזרת לעצמך שמות אלו"? ושכחם. וראה עוד בספר ימי מוהרנ"ת סימן יא ובחיי מוהר"ן סימן קעח, עין שם.

רבי הירש ליב הרב מבִּרְסֶלֶב, מֵרַב שְׂמִיחָה שֶׁהִיְתָה לוֹ, בְּעֵת שֶׁאִפּוּ בְּבֵיתוֹ אֶת הַחֲלוֹת לְכַבּוֹד שַׁבָּת, הָיָה צוֹעֵק וּמְזַרְזֵא אֶת בְּנֵי בֵּיתוֹ "לְכַבּוֹד שַׁבָּת" מֵרַב הַהֲתַלְהָבוֹת וְהַהֲרַגְשׁ שֶׁהֲרַגִּישׁ בְּקִדְשֵׁי שַׁבָּת הַקְּרִיבָה וּבָאָה.

כְּשֶׁשָּׁהָה מוֹהֲרֵנִי בְּבִרְאֵד עִם רַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטְשִׁין, לְמַד מוֹהֲרֵנִי אֶת לִפְנֵי הָעוֹלָם אֶת הַתּוֹרָה "אַזְמַרְהָ" בְּהֲתַלְהָבוֹת. וְשָׁמַע מוֹהֲרֵנִי אֶת אֵיךְ שֶׁאֹמֵר רַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטְשִׁין בְּלִחַשׁ לְעֲצָמוֹ עַל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים בְּפָנִים הַתּוֹרָה: "בּוֹדְאֵי בּוֹדְאֵי" בְּהֲתַכְּוֹנוֹ, שֶׁפְּשׁוּט וְנִכּוֹן הַדְּבָר הַנִּלְמָד מִתּוֹרָה זֶה. פְּנֵה אֵלָיו מוֹהֲרֵנִי אֶת וְאָמַר: "אַזּוֹי אַזּוֹי", "כָּדָּ, כָּדָּ", רַבִּי נַחֲמָן וְכִי פְּשׁוּט הַדְּבָר, כִּמְהָ אֲנָשִׁים כְּבָר קִרְבָּת לְשֵׁם יִתְבָּרַךְ עַל-יְדֵי תּוֹרָה זֶה, כְּאֹמֵר, שֶׁנִּמְצְאִים עֲצוֹת עֲמֻקּוֹת בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ בְּתוֹרָה זֶה, שֶׁאֲפָשֶׁר לְקַרֵּב עַל יְדָם אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים.

פְּעַם, כְּשֶׁדַּבֵּר מוֹהֲרֵנִי מִגְדֵּל הַהִסְתַּרְתָּה וְהַעֲלַמְתָּ הַטּוֹב הַנִּמְצָא בְּעוֹלָם, אָמַר: "גַּם הַחוֹלֵק עַל רַבֵּנוּ לֹא הָיָה בְּתַחֲלָה מְפָרֵס בְּעוֹלָם כָּלֵל, רַק לְאַחַר שֶׁהִתְחִיל לְחַלֵּק עַל רַבֵּנוּ, נִתְפָּרְסָם וְנִתְוַדַּע בְּעוֹלָם.

פְּעַם, כְּשֶׁדַּבֵּר מוֹהֲרֵנִי מִגְדֵּל רַבֵּנוּ וְהַפְּלִיג בְּשִׁבְחוֹ, שֶׁאֵלּוֹ רַבִּי שְׁמוּאֵל יִצְחָק, הָרַב מְטָשְׁעֵרִין: מוֹהֲרֵנִי אֶת, מֵהַ הַנֶּכֶם כָּל-כָּדָּ מִפְּלִיגִים וּמְרַעִישִׁים בְּעוֹלָם מִגְדֵּל רַבֵּנוּ? נִעֲנֶה לוֹ מוֹהֲרֵנִי אֶת: "אֲנִי מְרַעִישׁ?? אַזּ... בְּקוֹל רַעֲשׁ גְּדוֹל". כִּי לְעֵתִיד יִתְגַּלֶּה וְיִתְפָּרְסָם שֵׁם רַבֵּנוּ בְּעוֹלָם, וְיִהְיֶה רַעֲשׁ גְּדוֹל מִגְדֵּלְתוֹ.

מְסַפְּרִים, שֶׁאָמַר פְּעַם בְּדֶרֶךְ צְחוֹת: "הָיוּ לִי בְּחַיֵּי שְׁנֵי רַבֵּיִים: אֶחָד הָרַבִּי שֶׁלְמַדְנֵי "אַלף-בֵּית", וְהַשְּׁנִי הוּא רַבֵּנוּ.

בְּעֵת הַמַּחֲלָקֶת הַגְּדוֹלָה, שֶׁהִיְתָה עַל כָּלֵיּוֹת אֲנִי"שׁ, שֶׁהִיְתָה קֶשֶׁה מְנַשׂוֹא, כִּי כָּל אֲנִי"שׁ סָבְלוּ מְזָה בְּגוּפָם וְנַפְשָׁם, כִּיזוֹעַ, הַתְּבַטָּא אֶחָד מִתְּלַמִּידֵי רַבֵּנוּ וְאָמַר: "יֵשׁ לִי אֲרִיכוֹת אֲפִים וְסַבְּלוֹת עַל הַנְּהַגוֹתָיו שֶׁל מוֹהֲרֵנִי אֶת". כְּשֶׁסָּפְרוּ זֹאת אַחֲרֵי-כָּדָּ לְמוֹהֲרֵנִי אֶת, אָמַר: "וְכִי עַל מֵהַ צָרִיךְ הוּא אֲרִיכוֹת אֲפִים בְּגִלְלֵי, וּמֵהַ אֲשַׁמְתִּי בְּזוֹ הַמַּחֲלָקֶת, וְאִם יֵשׁ לוֹ אֲרִיכוֹת אֲפִים הָרִי שֶׁהוּא צְדִיק".

אָמַר: "אֲפֵלוּ כְּשֶׁאֲהִיָּה בְּבִין הַשְּׂמֻשׁוֹת הָאַחֲרוֹן שֶׁל אֵלֶּף הַשְּׁשִׁי, וְאַרְבָּעָה שֶׁהֲגֵאֵלָה עֲדִין לֹא בָּאָה, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֲאָמִין בְּאַמוּנָה שְׁלִימָה בְּבֵיאת הַמְּשִׁיחַ"

אָמַר: "וְכִי כִּמְהָ צָרִיךְ אָדָם לְהַתְּנַגֵּעַ, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה מוֹשֵׁל מְחוּז "גּוֹבִירְנָטוֹר", הָרִי לוֹקֵחַ לוֹ הַדְּבָר זְמַן רַב כְּאַרְבַּעִים אוֹ חֲמִישִׁים שָׁנָה, אוֹלָם לְפַעְמִים בְּעֵת מְלַחְמָה קֶשֶׁה, שֶׁהַמְּלַחְמָה כְּמַעַט אֲבוּדָה, קָם בְּעֵז לוחֵם אֶחָד וּמְבַקֵּעַ אֶת חֲזִית הָאוֹיֵב, אַזִּי מִתְּעַלֶּה מִיָּד וְנַעֲשֶׂה מוֹשֵׁל. כְּמוֹ כֵן הוּא בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: יֵשׁ אֶחָד, שֶׁעוֹבֵד אֶת ה' שְׁנַיִם רַבּוֹת עַד שֶׁבָּא

לְמַדְרִיגְתּוֹ וַיֵּשׁ אֶחָד, שֶׁעַל יְדֵי עֲבוֹדוֹת גְּדוּלוֹת שְׁעוֹשֶׂה בְּעֹבֹדֵת ה', וְעַל יְדֵי עֲמִידָה בְּנִסְיוֹנוֹת גְּדוּלִים זֹכֶה מִיָּד לְבֹא לְשִׁלְמוֹתָיו.

שָׁאֵל פֶּעַם אֶחָד מֵאַנְיִשׁ אֶת מוֹהֲרַנְיִת, אִם טוֹב הַדְּבָר שֶׁיְהִי מִלְּמֹד תִּינוּקוֹת, מִחֲמַת שֶׁאֵין לוֹ פְּרֻנְסָה. עָנָה לוֹ מוֹהֲרַנְיִת: "בְּאוֹתָהּ עֵת שֶׁתִּשְׁכִּיר אֶת עֲצָמָךְ לְמִלְאֶכֶת הַמְּלֻמְדוֹת, תִּשְׁכִּיר אֶת עֲצָמָךְ לְהַתְּפַלֵּל לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְתִתְּפַלֵּל בְּפְרוּשׁ גַּם עַל פְּרֻנְסָה, וְאַחַר זֶמַן, תִּרְאֶה שֶׁהַצְּלָחָתְךָ גְּדוּלָה יוֹתֵר, מֵאֲשֶׁר אִם הָיִיתָ מִלְּמֹד.

פֶּעַם כְּשִׁינְצָאוֹ אַנְיִשׁ לְקַדֵּשׁ אֶת הַלְּבָנָה, לֹא נִרְאָתָה הַלְּבָנָה בְּבִהִירוֹת הַיֵּטֵב, וְאִף-עַל-פִּי-כֹּן קִדְּשָׁה מוֹהֲרַנְיִת כְּדַעַת רַבְּנֵינוּ הַמּוֹבָא בְּסִפְר "חֵי מוֹהֲרַנְיִן" סִימָן תפ"ג, אוֹלָם רַבִּי אֶהְרֹן, הָרַב מִבְּרֶסֶלַב, לֹא רָצָה לְקַדְּשָׁהּ, כִּי רָצָה לְרְאוּתָהּ בְּבִהִירוֹת הַיֵּטֵב, וּמִשּׁוּם כֶּךָ חָפָה לְלִיל הַמְּחֻרָת, וְאִזּוּ בְּאַמַּת הַתְּבַהֲרוֹ הַשְּׂמִים וְרְאוּהָ הַיֵּטֵב, וְקִדְּשָׁהּ אִזּוּ אֶת הַלְּבָנָה. אָמַר אַחֲרֵי-כֵן רַבִּי אֶהְרֹן לְמוֹהֲרַנְיִת: "רוֹאֶה הַנֶּדֶךְ עַל יְדֵי שֶׁהִמְתַּנְּתִי לְקַדֵּשׁ אֶת הַלְּבָנָה, קִדְּשִׁיתִי אוֹתָהּ בְּבִהִירוֹת כְּדַבְּעִי." עָנָה לוֹ מוֹהֲרַנְיִת: "אוֹלָם אֲנֹכִי כֶּבֶר הַתְּפַלְלִיתִי הַיּוֹם אֶת הַתְּפִלוֹת לְאַחַר קְדוּשַׁת לְבָנָה, שֶׁקִּדְּשִׁיתִי כֶּבֶר אֶתְמוֹל", כְּאוֹמֵר, שֶׁתְּפִלוֹתָיו שֶׁהַתְּפַלֵּל הַיּוֹם חֲשׂוֹבוֹת יוֹתֵר, מִחֲמַת שֶׁקִּדְּשָׁה אֶת הַלְּבָנָה אֶתְמוֹל.

אָמְרוּ לְמוֹהֲרַנְיִת אֵיךְ שֶׁפִּירֵשׁ הָרַב הַקְּדוֹשׁ, רַבִּי מֵאִיר מִפְּרַעַמִּישָׁאן זצ"ל, תִּלְמִיד הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, בְּדֶרֶךְ צַחוּת אֶת הַתְּבוֹת: "בְּתוֹף וּמְחוּל" שֶׁבְּקֵאֵפִיטֵל הָאֲחֵרוֹן שֶׁבַּתְּהֵלִים, שֶׁפִּרֵּשׁ, שֶׁסוֹף כָּל סוֹף יִמְחוּל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְעוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, וְזֶהוּ בְּתוֹף-וּמְחוּל. וְהַפְּטִיר מוֹהֲרַנְיִת עַל זֶה וְאָמַר: "אוֹלָם עַד הַסוֹף שֶׁיִּמְחוּל" כְּאוֹמֵר כִּמָּה צְרִיכִים לְסַבֵּל, עַד שִׁיתְקִים הַסוֹף הַטוֹב הַזֶּה...

כְּשֶׁסָּפְרוּ לְמוֹהֲרַנְיִת, שֶׁהָרַב מִבְּאֶרְדֵּיטְשׁוֹב אָמַר, שֶׁבְּלִיל כָּל-נְדָרִי, הֵינּוּ בְּלִיל יוֹם כְּפוּר נוֹפֶלֶת יִרְאֶה אֵימָה בְּכָל הָעוֹלָם, עַד שֶׁאֲפִלוּ הַדְּגִים שֶׁבַּמַּיִם רוֹעֲדִים מִפֶּחַד, הַפְּטִיר עַל זֶה מוֹהֲרַנְיִת וְאָמַר: "אִם כֹּן, כִּמָּה כֶּבֶר צְרִיכִים לָרַעַד, כְּשֶׁאֵין רוֹעֲדִים". "וּוִיפֵל דְּאֶרְף מֵעַן שׁוִין צִיטְעֵרן אִזּוּ סִ'צִיטְעֵרֵט זְאֵד נִישְׁט".

בְּעִיר בְּרֶשֶׁאֵד דֵּר אֶחָד מִהַמְתַּנְּגָדִים בְּשֵׁם פְּנַחֵס, שֶׁחֻתְנוֹ הָיָה אִישׁ נִכְבָּד מֵעִיר בְּרֶסֶלַב. בַּעַת הַמְּחֻלָּקֶת רָצוּ הַמְתַּנְּגָדִים מִתּוֹשְׁבֵי עִיר בְּרֶסֶלַב לְהַבִּיא אֶת פְּנַחֵס הַנִּי"ל לְבְּרֶסֶלַב, כְּדִי שֶׁיַּעֲמֹד לְצִידָם בְּמְחֻלָּקֶת, כִּי הָיָה אִישׁ תְּקוּיָה וְעַז פָּנִים. אַנְיִשׁ, כְּשֶׁנּוֹדַע לָהֶם זֹאת, פָּחְדוּ מְאֹד, נִכְנְסָה אֲדָל, בֵּת רַבְּנֵינוּ, לְמוֹהֲרַנְיִת וְהִתְאוּנְנָה לְפָנָיו עַל זֶה, וְאָמְרָה לוֹ בְּשִׁבְרוֹן לֵב: "כֶּבֶר שְׁלָחוּ עֲגָלָה לְבְּרֶשֶׁאֵד לְהַבִּיאוּ, נַחְמָה מוֹהֲרַנְיִת וְאָמַר לָהּ בְּנִיחוּתָא: "הוּא לֹא יָבוֹא הוּא לֹא יָבוֹא", וְכֵן הָיָה, שֶׁבָּבוֹא הָעֲגָלָה מִבְּרֶסֶלַב לְבְּרֶשֶׁאֵד לְקַחְתּוֹ, כֶּבֶר הָיָה לְאַחַר מִיתָתוֹ, וּמִצָּאוּ אֶת תּוֹשְׁבֵי הַמְּקוֹם מְלוּיִם אוֹתוֹ לְקוֹבְרוֹ. כְּשֶׁנּוֹדַע זֹאת אַחֲרֵי-כֵן בְּבְרֶסֶלַב, אָמַר מוֹהֲרַנְיִת: "מִיָּתָהּ הִיא לֹא נִקְמָה,

אולם יש על ידי זה הרחקה", "טויט איז נישט קיין נקמה, אבער א וויגאדע איז".

בעת בקורו של מוהרנ"ת בגאליצא, נפגש שם עם החסידים של הרב הצדיק רבי אורי מסטרעליסק זצ"ל, וקבלו אותו באהבה ובידידות מפלגת כל-כף, עד שמוהרנ"ת עצמו התפעל מהם מאד, ואמר: "אלו אצלנו ברוסא היו פאלו חסידים, היינו יכולים לשבת ולדבר יחד, ולא היה לנו שום מחלקת".

כששאל פעם מוהרנ"ת את רבי מאיר טעפליקער: "מה שלומך?" ענה לו רבי מאיר: "די טוב". אמר לו מוהרנ"ת: "לך זה טוב? אני יודע שצריך כל הזמן לקרע ולתלש קברים בצעקות להשם יתברך" ויש נסחא, שאמר לו: "בתשובתך נראה, שאינך מתחדש בעבודת השם יתברך, כי אלו היית מתחדש בעבודת השם יתברך, היה עובר עליך מה שעובר כדרך הירידות והעליות, שיש לעוסקים בעבודת השם יתברך, והיית משיח את לבך לפני ושואל לעצתי".

פעם בא לטעפליק מפרסם אחד, והלכו אליו כל בני-העיר עם קוויטלאך ופדיונות כל אחד לבקשו על צרתו הגשמית, והתארכה קבלת הקהל משך לילה שלם. כשספרו זאת למוהרנ"ת, אמר: "לילה שלם לבקש רק על גשמיות, ועל רוחניות לא כלום?" "א גאנצע נאכט בעטן אויף גשמיות, און אויף רוחניות גאר נישט?"

לעת זקנתו של מוהרנ"ת, בהיותו כבר חלוש, קרא סדר שמו"ת שנים מקרא ואחד תרגום. ביום ששי לפני חצות היום, בהיותו עדין מעטר בתפלו, שאלו אחד מאנ"ש: "הרי אין הדבר מסכם על-פי דברי האר"י הקדוש, כי על-פי הסוד נכון לומר שמו"ת לאחר חצות, ענה לו מוהרנ"ת: "לא את הכל אפשר לקים על-פי דברי האר"י זכרונו-לברכה".

פעם, כשלא בא אחד מאנ"ש אל מוהרנ"ת לסעדה-שלישית של שבת, שאלו מוהרנ"ת על זה. ענה לו הלה, שפחמת חתנת אחותו, שהתחתנה אז לא הספיק לבוא לסעדה כהרגלו. אמר לו מוהרנ"ת: "אחות אמר לחכמה אחותי את... "א שוועסטער וכי".

בזמן מוהרנ"ת, כשהיה אדם רוצה לנסע לאזור פולין, היה צריך רשיון ופספורט, אולם מוהרנ"ת, בלית ברירה, נסע לשם עם רבי נחמן מטולטשין ללא פספורט ורשיון, כי אז נהגו שוטרי הגבול לבלי לבדק את הרבנים והאדמו"רים, אם יש להם פספורטים, אלא רק שאלו, אם יש להם פספורט וכשהיו עונים, שיש להם נירות מאשרים, שוב לא חקרו ודרשו אחריהם יותר. כששאלו שוטרי הגבול את מוהרנ"ת, אם יש לו פספורט, ענה: "וכי בימים אלו נוסעים ללא פספורט?" וכך עבר את הגבול בשלום.

בברסלב הִיָּה דָר אַחַד מִתַּלְמִידי רַבֵּנוּ בְּשֵׁם רַבִּי שְׁלֹמֹה רֵאוּבֵן זְלַאטְעִיס. כְּנֻוּהוּ בְּשֵׁם זֶה עַל שֵׁם אָמוֹ, מֵרַת זְלַאטְעֵע. הוּא הִיָּה עוֹבֵד ה' גְּדוֹל וּמְפֹלֵג בְּמַעֲלָה, אוּלַם חֲסָרוֹן הִיָּה לוֹ, שֶׁהָיָה מְרַבֵּה בְּאַמִּירַת בְּדִיחוֹת וּכְדוּמָה, וְרַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטְשִׁין הִיָּה קָשׁוּר אֵלָיו מְאֹד, וְהָיָה הוֹלֵךְ אֵלָיו הֲרַבָּה לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ דֶרֶךְ בַּעֲבוּדַת ה' יִתְבָּרַךְ וּבִירְאַת שָׁמַיִם. כְּשֶׁנִּוְדַע הַדְּבָר לְמוֹהֲרַנְי'ת, אָמַר לוֹ: "לְצוּוֹת עֲלֶיךָ לֹא לְלַמֵּד אֶצְלוֹ אֵינִי יָכוֹל, אוּלַם זֹאת אֲנִי אוֹמֵר לָךְ: אִם בְּדַעְתָּךְ לְהַמְשִׁיךְ וּלְדַבֵּק בּוֹ, מִבִּקְשׁ אֲנִי מִמֶּךָ אֵל תְּבוֹא אֵלַי" כִּי דִרְכוֹ לֹא מְצָאָה חוֹן בְּעֵינַי מוֹהֲרַנְי'ת. וְהִפְסִיק רַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטְשִׁין לְלַמֵּד מִמֶּנּוּ.

רַבִּי שְׁלֹמֹה רֵאוּבֵן הַנִּי"ל הִיָּה מִתַּלְמִידי שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל אֵיזִיק, וְעָלִיו מְסַפְּרִים הַסְּפּוּר, שֶׁאָמַר לְהַרְבֵּה הַצְּדִיק רַבִּי מְרֹדְכִי מְטִשְׁרוֹנֹבִיל זְצ"ל, כְּשֶׁרָצָה לְבָרְכוֹ בְּבָנִים, שֶׁכָּבֵר יֵשׁ לוֹ בְּרָכָה מְרַבּוֹ רַבִּי שְׁמוּאֵל אֵיזִיק, וְעַל כֵּן אֵינּוּ חֹפֵץ בְּבָרְכָה זֹאת מִמֶּנּוּ, וְהִתְפַּלֵּא רַבִּי מְרֹדְכִי זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה עַל דְּבָרָיו וְאָמַר: "זֶהוּ הַנִּקְרָא אֱמוּנַת חֲכָמִים אֱמֵתִית" כְּמִסְפָּר בְּסִפְר "כּוֹכְבֵי-אוֹר".

כִּידוּעַ, הִיָּה מוֹהֲרַנְי'ת זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, מִתְפַּלֵּל בְּצַעֲרֵירוֹתוֹ בְּכַחוֹת וּבְצַעֲקוֹת וּבְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, אוּלַם בְּסוּף יָמָיו הִיָּה מִתְפַּלֵּל בְּנַחַת וּבְמִנוּחָה.

מוֹהֲרַנְי'ת זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה הִיָּה חָבִיב כָּל-כָּךְ בְּעֵינַי אָבִיו וְחוֹתָנוּ לְפָנַי הַתְּקַרְבוֹתוֹ לְרַבֵּנוּ, עַד שֶׁהָיוּ מִתְנוֹכְחִים בֵּינֵיהֶם, הֵיכֵן יֹאכַל וַיִּתְאַכְסֵן מוֹהֲרַנְי'ת. כִּי כָּל אַחַד רָצָה שֶׁבִּבְיָתוֹ יִשְׁהָה מוֹהֲרַנְי'ת, אוּלַם לְאַחַר שֶׁהִתְקַרַב לְרַבֵּנוּ, יִרְדֶּה חֲשִׁיבוֹתוֹ בְּעֵינֵיהֶם, כְּמִסְפָּר בְּסִפְר "יָמֵי מוֹהֲרַנְי'ת".

מוֹהֲרַנְי'ת הִיָּה נֹזֶהר מְאֹד לְבַלִּי לְהַפְלִיג בְּשִׁבְחַת תַּלְמִידי עוֹבְדֵי ה' הַגְּדוֹלִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכְנַס בְּמַחְשַׁבְתָּם שִׁמְץ שֶׁל גְּאוּהָ.

אָמַר מוֹהֲרַנְי'ת: "אֵלוֹ הָיוּ תַּלְמִידי מְאַרְיָכִים יְמֵיהֶם, כִּי נִסְתַּלְקוּ רַבִּים בְּקַצּוֹר שָׁנִים, הֵייתִי מוֹצִיא לְחוּלְקִים אֶת שְׁנֵיהֶם וְעֵינֵיהֶם.

פַּעַם, כְּשֶׁדָּבַר מוֹהֲרַנְי'ת מְגַדֵּלֶת רַבֵּנוּ וְהַפְּלִיג בְּשִׁבְחוֹ מְאֹד, שֶׁאֵלּוֹ אַחַד מֵאַנְי"שׁ: "מֵאִיפָה אַתֶּם לוֹקְחִים אֶת כָּל הַשְּׂבָחִים הָאֵלּוּ" עָנָה לוֹ מוֹהֲרַנְי'ת: "אִם הָרַב הַצְּדִיק רַבִּי מֵיכָלִי מְזַלְאֵטְשׁוֹב זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, אָמַר פַּעַם: 'כְּזוֹ נִשְׁמָה נִקְיָה כְּמוֹ גּוֹף נָקִי וְקָדוֹשׁ שֵׁשׁ לִי עֲדִין לֹא הִיָּתָה בְּעוֹלָם' וְכִי יֵשׁ לָנוּ הַבְּנָה וְהַרְגָּשָׁה בְּדַבְּרָיו"? "הָאֲבֹן מִיר אֶ גַּעֲפִיל אֵין זַיִנְע וְוַעֲרִטְעֵר"? אֵלָּא מַה, מֵאַמִּינִים אָנוּ בְּדַבְּרָיו, כְּמוֹ כֵן מֵאַמִּינִים אָנוּ בְּשִׁבְחֵי רַבֵּנוּ, שֶׁהִתְפָּאֵר וְאָמַר עַל עַצְמוֹ, אֶף-עַל-פִּי שָׂאִין לָנוּ הַשְּׂגָה בְּהֶם.

בְּבֵית מְדַרְשׁוֹ שֶׁל רַבִּי דָּוִד צָבִי, חוֹתָנוּ מוֹהֲרַנְי'ת, נִהְיָה שֶׁלֹּא נִגַּשׁ חָזָן לְהַתְפַּלֵּל לְפָנַי הָעַמּוּד, אִם לֹא שֶׁלְּחוֹ רַבִּי דָּוִד צָבִי, רַב הַמְּקוֹם. פַּעַם שֶׁלַח לְהַתְפַּלֵּל לְפָנַי הָעַמּוּד אֶת חֲתָנוּ הוּא גִיסוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנְי'ת. אַחַר זָמַן מוֹעֵט נִפְלַח חֲתָנוּ לְמִשְׁכָּב. כְּשֶׁבָּא רַבִּי דָּוִד צָבִי לְבַקְרוֹ, אָמַר לוֹ חֲתָנוּ: "חֹשֶׁשׁ אֲנִי, שֶׁסִּבַּת מַחֲלָתִי הוּא בְּגַלְלַת הַפְּנִיּוֹת וְהַגְּאוּת, שֶׁהָיוּ לִי בַתְּפִלְתִּי לְפָנַי הָעַמּוּד", עָנָה לוֹ

רבי דוד צבי: "שכר התפלה הוא גן-עדן, וענש הגאות הוא גיהנום, שנענש בגיהנום, אולם את המצוה נקים"

רבינו ברוך את מוהרנ"ת, שבכל עת שירצה להרדם, גרדם תכף ומיד, וכן נתקיים בו, שאפילו כשנתמהמה בשנת הלילה ורצה לישון מעט כדי לקום ולהתעורר בעת חצות, תכף כשהניח את ראשו לישון, נרדם תכף ומיד.

כשהיה מוהרנ"ת לוקח אחד שיישן עמו, היה בוחר באחד כזה, שהיה יודע בו שיישן היטב, כדי שלא יפריע לו בסדר עבודתו, וספר רבי נחמן מטולטשין זכרונו-לברכה, שפעם כשישן אצלו, השתדל להשאר נעור, כדי שיוכל לראות את סדר הנהגתו במשך הלילה, אולם פתאום נגש אליו מוהרנ"ת ואמר לו: "עדין ער אתה? ישן ישן", ותכף נפלה עליו שנה עמקה, ולא זכה לראות הנהגתו, וכן היה אצל עוד כמה מאנ"ש.

מוהרנ"ת השתדל להוציא את רבי נחמן מטולטשין לגמרי מעסקי העולם הזה, והצליח עמו יותר ממה שהצליח עם בנו, רבי יצחק, ועם רבי אפרים, בן רבי נפתלי.

כשאמרו פעם למוהרנ"ת, שמובא בספרים, שמי שאין לו דגים בשבת, ידאג כל ימות השבוע, אמר מוהרנ"ת: "לא די שאין לו דגים על שבת, עוד גם ידאג ויתעצב על זאת כל ימות השבוע?"

שם זוגתו הראשונה של מוהרנ"ת לא ידוע, ושם זוגתו השנייה היה דישל.

פעם אמר מוהרנ"ת: אם רבי אבא לא קבל ולמד מרשב"י רק מה שכתוב היינו: הכתוב בספר הזהר והתקונים, הרי אגחנו קבלנו מרבינו יותר. "אויב רבי אבא האט מער נישט מקבל גיווען נאר וואס ס'שטייט, האבן מיר פון רעבן מקבל גיווען מער".

ספרו למוהרנ"ת, שפעם הלכו החברייא של הבעל-שם-טוב לנחם איזה אבל והתחילו לדבר ביניהם בעבודת ה' יתברך בדרך, עד ששכחו, שבאו לנחם את האבל והתחילו לרקד, לרב ההתלהבות שבא להם מדבוריהם, וגם האבל שכח שהוא אבל ורקד עמם. אמר מוהרנ"ת: "כשמדברים מרבנו, גם יכול להיות כך". אז מ'רעדט פון רעבן, קען אויף אזוי זיין".

אמר פעם מוהרנ"ת: "יודע אני שרבי ליפא היה חסיד וירא יותר ממני, ועתה איפה הוא ואיפה אני..." "איד ווייס אז רבי ליפא איז גיווען פרימער פון מיר און איצטער וואו איז ער, און וואו בין איד..."

כשדבר פעם מוהרנ"ת מהתורה: הנעור בלילה, שב"לקויטי מוהר"ן חלק א' סימן נ"ב ומענין היציאה חוץ לעיר להתבודדות, אמרו לו כמה מאנ"ש, שהם יראים לצאת להתבודדות. ספר להם מוהרנ"ת ספור, שפעם התנפלו שודדים המכנים "אידימאקעס" על איזה עיר ובחרו כל תושבי העיר. בין הבורחים היה איש אחד, שהיה ידוע בין התושבים לפחדן גדול

מאד וכשברח, התחבא בבית הקברות ושהה שם כל הלילה. למחרת, כששבו הבורחים העירה, שאלוהו ידידיו: "איך לא פחדת להשאיר לבד בבית-הקברות כל הלילה?" ענה להם: "השודדים הטילו עלי אימה כזו, עד ששכחתי שפחדן אני..." וסיים מוהרנ"ת ואמר, שכמו כן הוא בעבודת ה' יתברך וכמובא בזהר: "מאן דאיהו בדוחקא, לא מסתכל מידי", כי כשמרגישים את הפחד והיראה מיום הדין הקרב ובא, מתבטלים כל הפחדים הגשמיים.

כשבא פעם מוהרנ"ת לבקור בעיר באפליע, היה שם לרבנים איזה שאלת עגונה, שלא יכלו לפותרה, אמר רבי מתתיהו ליב מבאפליע לרבנים, שישאלו שאלתם למוהרנ"ת, וכן עשו, והאיר מוהרנ"ת את עיניהם בשאלתם.

אחד מאנ"ש, שרצה לשבת רק על התורה ועל העבודה ולבלי לעסק בשום עסק פרנסה ופרנסתו תהיה, שיתמכו בו האנשים. כששאל את מוהרנ"ת, אם נכון שיעשה כך, ענה לו, שלא נכון הדבר, אלא המשך במסחרך, אולם עשה לך שעורים קבועים לפני הליכתך לחנות וכן בתוך החנות תכין לך ספרים ללמד בהם, ובכל רגע של פנאי, שישדמן לך, תשב ותהגה בתורה, וקיים זאת כל ימיו.

שאל פעם אחד את מוהרנ"ת, אם יקרא את בנו בשם נחמן על שם רבנו זכרון-לברכה, או על שם איש אחד ממשפחתו, ששמו היה אייזיק, ענה לו מוהרנ"ת, שישכח לקרא לבנו בשם אייזיק, כי גם רבנו קרא לעצמו בשם אייזיק, בעת שנסע לארץ-ישראל כמספר בספר שבחי הר"ן, ופעם אמר רבנו: "ומדוע קראתי לעצמי בשם אייזיק..." ולא סיים. "און פאר וואס האב איך מיר גירופן אייזיק..."

פעם אמר מוהרנ"ת, אלו לא היו המתנגדים גורמים לי הזק רק בזה שקפחו את פרנסתי, לא הייתי דואג כלל, כי יש לי מדת הבטחון, "זיי זאלן מיר מער ניט טאן נאר וואס זיי זענען מיר מקפח פרנסה, וואלט איך נישט גיזארגט ווארום איך האב בטחון".

בעת המחלקת היה מוהרנ"ת מחזק את אנ"ש באומרו להם: "ברוך השם ווראניקעס זיינען מיר נישט זענדענע", ווראניקעס הוא מאכל מעיסה מבשלת, והוא מאכל פשוט וזול, והיינו: אף-על-פי שיש עלינו מחלקת כזו, עד שמקפחים את פרנסתנו, אף-על-פי-כן ברוך-השם עדן יש לנו מה לאכל, ולא נתן ה' למוט רגלינו.

כששפחו פעם אנ"ש בפני מוהרנ"ת איזה אדם גדול במעלה, שצריך להגיע לעיר ויודע אלף דפי גמרא על-פה, ענה מוהרנ"ת ואמר: "עוזר בהתפוננו על תלמידו, רבי עוזר יכול לצעק אלף פעמים רבנו של עולם".

כְּשֶׁבִקֵּר מוֹהֲרַנְיִת בְּקִרְיַמְנֶטְשׁוֹק, בְּבֵית חַיָּה, בֵּית רַבֵּנוּ, שְׁנִשְׁאַה לְהֵרֵב הַצְּדִיק, רַבִּי אֶהְרֹן הַמְּכֻנָּה רַבִּי אֲרָקָע, נִכְדּוֹ שֶׁל הָרֵב בַּעַל הַתְּנִיָּא, בְּזוּגָהּ הַשְּׂנִי, דְּבַר שֵׁם בְּאַרוּכָה עִם בַּעֲלָהּ רַבִּי אֲרָקָע, אַחֲר־כֵּן הַפְּלִיג רַבִּי אֶהְרֹן בְּמַעֲלָתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנְיִת וְאָמַר: כָּל כְּתָבֵי הָאֲרִי מוֹנְחִים אֶצְלוּ כְּבִכְף יָדוֹ, הַנִּקְרָא בַּלְעִיז "דְּאֶלְנִיעִי".

בְּחֻתְנָה אַחַת, שֶׁהִיְתָה בְּבִרְסָלָב, שְׁנִמְשָׁכָה עַד אֹר הַבִּקֵּר כְּמִנְהַג הַיָּמִים הַהֵם, נִרְדָּם הַמְתוֹפֵף בְּאִמְצַע הַתִּיפּוֹף מְרֵב עֵינֹת. שְׁמוֹ הָיָה רַבִּי יַעֲקֹב הַמְּכֻנָּה "יֶאֱנָקֵל". כְּשֶׁהִבְחִין מְנַהֵל הַתְּזַמְרֵת בְּנִמְנוֹמוֹ, נָתַן לוֹ סְטִירַת לַחִי, וְצַעַק עָלָיו: "יֶאֱנָקֵל תּוֹפֵף בְּשִׁמְחָה", "יֶאֱנָקֵל קְלֵאֵף פְּרִי־לֵאֲדָ", הַתְּעוֹרֵר יֶאֱנָקֵל מִשְׁנָתוֹ בְּבִכְיָה מִחֻמַּת כָּאֵב הַסְטִירָה וְהַמְשִׁיךְ לְתוֹפֵף בְּכָל כַּחוֹ. כְּשֶׁהִבְחִין בְּזֶה מוֹהֲרַנְיִת, לָקַח אֶת זֶה לְמִשְׁלַל לְעִבּוּדַת ה' יִתְבָּרַךְ, שְׁכֵמוֹ כֹּן אֶף-עַל-פִּי שְׁמֵכִים אֶת הָאָדָם בְּכָל מִינֵי יְרִידוֹת וְהַשְׁלָכוֹת, אֶף-עַל-פִּי-כֹן מוֹכָרָח וְחִיב הוּא לְהַמְשִׁיךְ לְהַכּוֹת אֶת הַיָּצֵר הַרַע וְחִילוּתָיו בְּשִׁמְחָה. בְּסִפְר "אַבְנֵיהַ בְּרִזָּל" כְּתָב שְׁמַעְשָׂה זֶה הָיָה אֶצֶל רַבֵּנוּ, וְסִיִּם וְאָמַר: "אֶף-עַל-פִּי שְׁקִבְלַת סְטִירָה, חִיב הַנֶּךְ לְתוֹפֵף שׁוֹב בְּשִׁמְחָה", "אֶ פֶּאֶטְשׁ גַּחֲאֶפֶט אֹוֹן פְּרִי־לֵאֲדָ גִּיקְלֵאֶפֶט".

כְּשֶׁרָצָה אֶחָד מֵהַחוֹלְקִים לְבוֹא לְגוֹר בְּאוּמָאן בְּקִבְיעוֹת, כִּי חָשַׁב, שֶׁבְּזֶה יִכְנִיעַ אֶת אֲנִי"שׁ, הִלְכוּ מוֹהֲרַנְיִת וְרַבִּי נִפְתָּלִי לְהִירֵשׁ בְּעַר לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּעִנְיֹן זֶה, שִׁישְׁתַּדֵּל לְמַנְעַ זֹאת. כְּשֶׁרָאֵם רַבִּי הִירֵשׁ בְּעַר, פָּנָה לְחַדְרוֹ וְהִתְמַהֵמָה לְצִאֵת, וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהֵמָה כָּל-כֵּן וְהִלְכוּ מִבֵּיתוֹ, בְּדֶרֶךְ חֲזָרְתָם הַתְּמַרְמֵר רַבִּי נִפְתָּלִי לְפָנָי מוֹהֲרַנְיִת וְאָמַר לוֹ: "לְדַעְתִּי, גַּם אוֹתוֹ כְּבָר שְׁחָדוּ הַמְתַּנְגְּדִים... " אָמַר לוֹ מוֹהֲרַנְיִת: "לְדַעְתִּי, אִין הַדְּבָר כֹּן, אֶלֶּא כְּשֶׁרָאָה אוֹתָנוּ בָּאִים, רָצָה לְנוּחַ מְעַט מְעִיפּוֹתוֹ, לְפָנָי שִׁיפְגֵשׁ אֶתְנוּ", וְכֵן חֲזָרוּ לְבֵיתָם, אַחֲר־כֵּן רָאָה רַבִּי נַחְמָן מְטוּלְטָשִׁין אִידָּ שֶׁהִירֵשׁ בְּעַר בָּא וּמִתְקַרֵּב לְבֵית וְהוֹדִיעַ זֹאת לְמוֹהֲרַנְיִת. אָמַר לוֹ מוֹהֲרַנְיִת, שֶׁלֹּא יִשָּׁהָ בְּבֵיתוֹ, בְּעַת שִׁדְבֵר עִמּוֹ, אוּלָם רַבִּי נַחְמָן מְטוּלְטָשִׁין לֹא יָכוֹל הָיָה לְהִתְאַפֵּק וּנְשָׂאָר בְּבֵית וְשָׁמַע מֵאַחֲוֵרֵי הַדְּלֵת, אִידָּ שֶׁרַבִּי הִירֵשׁ בְּעַר מְתַנַּצֵּל לְפָנָי מוֹהֲרַנְיִת, אִידָּ שֶׁהִלְךְ לְנוּחַ מְעַט, כְּשֶׁרָאָה אוֹתָם לְבוֹא, אוּלָם לְרֵב עֵינֹתוֹ נִרְדָּם וּבִקֵּשׁ מֵאֲד אֶת סְלִיחָתוֹ, וְשָׁמַע גַּם אִידָּ מוֹהֲרַנְיִת מְבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ עַל עִנְיֹן הַנִּי"ל. עָנָה לוֹ הִירֵשׁ בְּעַר: בְּאִמְתָּ הָיוּ אֶצְלֵי הַמְתַּנְגְּדִים וְנִסּוּ לְשַׁחַד אוֹתִי וְלִהַשְׁפִּיעַ עָלַי, אוּלָם וְכִי בְּעִירוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ אֲרָשָׁה וְאֶסְכִּים לְמַתְנַגֵּד עָלָיו לְבוֹא וְלְדוֹר בּוֹ?

מוֹהֲרַנְיִת הָיָה לוֹ בְּכָל יוֹם שְׁעוֹר וְסִדָּר קְבוּעַ לְאִמִּירַת תְּהֵלִים, דְּהֵיִנוּ: אִמִּירַת יוֹם אֶחָד שֶׁל תְּהֵלִים, וּבִימֵי הַשּׁוֹבְבִים וְהַסְפִּירָה הָיָה מוֹסִיף עוֹד בְּאִמִּירַת תְּהֵלִים נוֹסֵף עַל הַקְּבִיעוֹת הַיּוֹם יוֹמִית, וְהוּא עַל-פִּי הַנְּאָמָר בְּלִקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֶלֶק ב' סִימָן ע"ג, עֵינֵן שֵׁם.

סִפְרוּ לְמוֹהֲרַנְיִת, שֶׁפַּעַם כְּשֶׁשָּׂאֵלוּ תְלַמִּידֵי הָרֵב הַצְּדִיק, רַבִּי מִשָּׁה לִיב מִסְאָסוֹב זִיעִ"א, אוֹתוֹ, מִדּוּעַ נַעֲשֶׂה הוּא סְגִי נְהוֹר לְעַת זְקֻנָתוֹ, אָמַר: "הָיוֹת שְׁזוּגָתִי, בְּעַת שֶׁלְשָׁה אֶת הַעִיסָה לְכָבוֹד שְׁבֵת, הִיא אוֹמְרַת וְחוֹזְרַת בְּכָל פַּעַם "לְכָבוֹד שְׁבֵת" "לְכָבוֹד שְׁבֵת", וְכֹן בְּעַת עֲשִׂיתָה שְׂאָר מֵאֲכִלֵי

וְצָרְכֵי שֶׁבֶת, וּמְכַל דְּבוּר נִבְרָא מִלְאָד, עַל כֵּן הִתְמַלְא בֵּיתִי בְּמִלְאָכִים, עַד שְׁעוּרֹו אֶת עֵינַי, וְסִים מוֹהֲרַנִּי לְדַבְרֵי הַמְּסַפֵּר וְאָמַר בְּאַמֶּת כֶּד בְּאַמֶּת כֶּד "טֹאקִי אַזִּי, טֹאקִי אַזִּי".

תּוֹרָה מִח שְׁבִלְקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֶלֶק א' נְאֻמָּה בְּאֶסְרו חַג סְכוּת שְׁנַת תַּקְס"ג, שָׁנָה רֵאשׁוֹנָה לְהִתְקַרְבוֹת מוֹהֲרַנִּי. וְשִׁם בִּתּוֹרָה כְּלוּל וּמְרוֹמָז הַיְסוּרִים שְׁעָבְרוּ עַל מוֹהֲרַנִּי בְּאוֹתוֹ עֵת, דְּהֵיִינוּ מֵעַנְנֵן תִּפְלָה בְּכַח שְׂרָדְפוֹ אוֹתוֹ בְּנֵי עִירוֹ וּמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל זֶה שֶׁהִתְפַּלֵּל בְּכַחוֹת. וְכֵן מֵעַנְנֵן הַצֶּעַר גְּדוּל בְּנִים שְׁסָבַל מְזָה שֶׁהִיְתָה זוּגָתוֹ מִפְּלַת כְּמָה פְּעָמִים וְלֹא יִכְלָה לְגַמּוֹר אֶת הַרְיוֹנָה וְאִז הִיְתָה גַם מֵעֲבָרָת וּפְעַל רַבֵּנוּ לְטוֹבָתוֹ וּבְרֵאשׁ חֲדָשׁ כִּסְלוֹ נוֹלַד לוֹ בְּנוֹ הַרְאִשׁוֹן רַבִּי שְׁכָנָא, אַחַר כֶּד בְּשֶׁבֶת פְּרָשַׁת נַח שְׁאַחֲרֶיהָ נְאֻמָּה תּוֹרָה קִיב.

פְּעַם יָשַׁב מוֹהֲרַנִּי עִם אֲנִי"ש בְּאִיזָה מְקוֹם בְּסְעוּדַת שֶׁבֶת, וְכַל פְּעַם כְּשֶׁהִתְחַלּוּ לְזַמֵּר אִיזָה נִגּוֹן בְּנוֹסַח שְׁלֵנוֹ אוֹ כְּשֶׁרְצוּ לְדַבֵּר דְּבוּרִים בְּעִבּוּדַת ה' יִתְבָּרַךְ, הִפְרִיעַ לָהֶם אִיזָה מִתְנַגֵּד, בְּזָה שֶׁהִתְחִיל לְזַמֵּר נִגּוֹן אַחַר וְלוֹמַר אִיזָה דְּבוּרִים, פָּנָה אֵלָיו מוֹהֲרַנִּי וְאָמַר לוֹ "בְּשִׁלְחֹן שְׁלֵנוֹ שָׂרִים אֶת הַנְּגוּנִים שְׁלֵנוֹ וּמִדְּבָרִים אֶת הַשִּׁיחוֹת שְׁלֵנוֹ", "בֵּי אֹנְזָעֵר טִישׁ אֹנְזָעֵרֶע נִגּוּנִים אֹנְזָעֵרֶע שִׁיחוֹת". וְשָׂאֵל בְּעִזּוֹתוֹ, וְאִם לֹא? "טֹאמְעֵר נִישְׁט"? עָנָה לוֹ מוֹהֲרַנִּי: "פֹּאטְשֵׁט מְעוֹן" יִסְתְּרוּ לָךְ בְּפָנִים.

מוֹהֲרַנִּי הִיָּה נוֹהֵג לְבוֹא פְּעַם בְּשָׁנָה לְשִׁבּוֹת שֶׁבֶת בְּעִיר קְרִימְנִטְשׁוֹק לְאַחַר שְׁשִׁבֶת בְּעִיר טְשְׁעֵרִין, רַבִּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבִּי נִפְתָּלִי שֶׁהִיָּה דָר בְּקְרִימְנִטְשׁוֹק הִיָּה נוֹהֵג לְבוֹא וְלְשִׁבּוֹת בְּטְשְׁעֵרִין וְלֹא הִסְתַּפֵּק בְּזָה שֶׁמוֹהֲרַנִּי יָבוֹא בְּשֶׁבֶת הַבָּאָה לְעִירוֹ קְרִימְנִטְשׁוֹק. פְּעַם כְּשֶׁהִגִּיעַ מוֹהֲרַנִּי לְטְשְׁעֵרִין וְרַבִּי אֶפְרַיִם עֲדִין לֹא הִגִּיעַ, הִפְטִיר מוֹהֲרַנִּי וְאָמַר: "אֵלּוֹ הִיָּה עֲמַנּוּ רַבִּי אֶפְרַיִם בְּשֶׁבֶת הִיָּה לָנוּ שֶׁבֶת נִפְלָאָה", סְמוּךְ לְשֶׁבֶת מִמֶּשׁ הִגִּיעַ רַבִּי אֶפְרַיִם, וְסִפֵּר רַבִּי אֶפְרַיִם אַחַר כֶּד מִגּוֹדֵל הַהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁהִיְתָה לוֹ וְאָמַר: "בְּלִיל שֶׁבֶת הִיְתִי עוֹד בְּכַחֵי לְסָבוֹל אֶת הַהִתְלַהֲבוֹת וְהַחֲמִימוֹת שֶׁשְׂרָרָה שָׁם, אוֹלָם בְּשֶׁבֶת בְּבִקֵּר, נִרְטַב הַשְּׁלְחֹן בְּדַמְעוֹתַי וְלֹא יִדְעַתִּי כְּלַל מַה נַעֲשֶׂה עִמִּי".

מוֹהֲרַנִּי אָמַר לְפָנָי הִסְתַּלְקוֹתוֹ, "גַּם זֶה הַמוֹצִיא אֶצְלִי אֶת דְּלַיִי הַזָּבֵל, יוֹכַל לְהִנְהִיג אַחַר כֶּד אֶת הַגְּלָגֵל".

אָמַר: הָאֲדָם הַרוֹצֵה לְהִתְפַּלֵּל בְּכֹנָה אֵין צָרִיךְ לְהַקְפִּיד וְלַחְזוֹר עַל הַתִּיבָה כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים כְּדִי שְׁיִוְכַל לְכַוֵּן הַיֵּטֵב, אֶלָּא צָרִיךְ לְהַשְׁתַּדֵּל כְּמָה שְׁיִוְכַל לְכַוֵּן פִּירוּשׁ הַמַּלּוֹת וְלִלְכֵת מִתִּיבָה לְתִיבָה לְהֵלֵךְ.

סִפְרוּ לְמוֹהֲרַנִּי שְׂרַבִּי גְדֻלָּה וּוְלוֹל לּוֹמֵד שְׁלְחֹן עֶרוּךְ עִם הַמְּגִינִים וְחוֹזֵר עֲלֵיהֶם הַרְבֵּה כְּדִי לְדַעַת אוֹתָם בְּעַל-פֶּה, אַחַר כֶּד כְּשֶׁרָאָהוּ מוֹהֲרַנִּי אָמַר לוֹ "לְמַד גַּם אֶת הַלְקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן עַד שֶׁתִּדַּע אוֹתוֹ בְּעַל-פֶּה, כִּי כְּשֶׁתִּנּוּחַ בְּקִבֵּר וְתִרְגִּישׁ הַתּוֹלַעַת שְׁבִאִיבֵר וְהַעֲפָם הִיָּה מוֹטְבַע הַלְקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן הִיא לֹא תִקְרַב אֵלָיֶךָ".

אמר רבנו: יש חלוק בין יהודי שפאותיו מסתרים מאחורי אָזְנוֹ, ליהודי שפאותיו תלויים מתחת לאָזְנוֹ כְּטַבָּעַם, "סִיאִיז דָּא אַ חִילוֹק אוֹיב דִּי פִּיאוֹת זְעַנְעֵן אוֹיף דַּעַם אוֹיָעֵר אָדַעֵר אוֹנְטֵעֵר דַּעַם אוֹיָעֵר".

אמר רבנו: אם יאכלו בני ישראל מרור בליל פסח כבר ישבו בתשעה באב לומר קינות, "אז מ'וועט עסן מרור ביים סדר וועט מען שוין זיצן תשעה באב ביי קינות". הם חלים באותם הימים כמובא בשלחן ערוך.

רבי משה ברסלבר זכרונו לברכה, נפטר ביום ראש-חֲדָשׁ טבת, וביליל ראש-חֲדָשׁ אמר לרבי אהרן קיבליטשער זכרונו לברכה, שילך ויאמר לרבי נייחא אבא'ליס שהיה לו יאר-צייט באותו יום שישתדל ללמוד לעלוי נשמתו של הנפטר תורה בלקויטי מוהר"ן בנוסף ללמוד המשניות, כי כן שמע ממוהרנ"ת זכרונו לברכה שכמו שנוהגים בני העולם ללמוד משניות לעלוי נשמת המת כמו כן נכון שילמדו תורה מספר לקויטי מוהר"ן ויאמרו שהיה למוד זה לעלוי נשמתו של הנפטר. ובאותו לילה נפטר רבי משה ברסלבר זכרונו לברכה.

מוהרנ"ת היה זהיר מאד מלשפח את עובדי-ה' כדי שלא יבואו לידי גאות ויישות חס ושלום.

הצדיקים רבי פנחס ורבי אפרים אבא, בני רבי משה, בנו של הרב הקדוש רבי פנחס מקאריץ זצ"ל, קבלו עונש מלקות "שמייץ" בגלל עלילה שהעלילה עליהם הממשלה, מחמת שמצאו גוי שעבד בבית הדפוס שלהם, הרוג, והעלילו עליהם שהם הרגוהו, ובעת המחלוקת עם אנ"ש, היו מצדדים מאד לטובת אנ"ש.

בנעמירוב היתה פעם חתונה של אחד מקרובי משפחת מוהרנ"ת הרחוקים, והלך מוהרנ"ת לחתונה, בכדי שיתעורר על ידי זה לשמחה, כי בלא סבה זו לא היה הולך כי לא היו קרובים כל כך שילך לחתונתם, והלך רק בסבת רצון לשמחה שהיה לו על ידי החתונה. (א"ה: עין בתורה קע"ח).

מוהרנ"ת אמר פעם לאנ"ש: הנכם צריכים להשגיח שהגדלות שלכם לא תסתיר את יופיו של רבנו, "איר דארפט זיך היטן אז אייער גרוסקייט זאל נישט פארשטעלן דעם רעבנס שיינקייט".

מוהרנ"ת היה לומד עם אחרים שעורים קטנים, אולם שעוריו הגדולים היה לומד לבדו.

אחד השעורים הקבועים של מוהרנ"ת היה למוד של כמה פרקים משניות בכל יום, כמדומה גם אחד ממנהגיו היה לרקוד בכל יום.

מוהרנ"ת היה נוהג בפורים לשתות לשכרה, והיה מקים בפשיטות צווי חכמינו זכרונם לברכה שאמרו: "חייב אדם לבסוּמי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".

ספר רבי נחמן מטולטשין, שפעם כשנסע עם מוהרנ"ת בימי החורף התאכסנו באיזה אכסניה, והיה קשה לרנ"ט לסדר עבור מוהרנ"ת מקום טוב לשינה, כי החלונות היו פתוחים ושבורים, ורצה מאד רנ"ט להשתדל בזה, כדי שיוכל מוהרנ"ת לנהוג מנהגו בקמת חצות ולמוד תורה בלילה, אולם לא הצליח, ואף-על-פי-כן באמצע הלילה כשהתעורר רנ"ט ראה איך שמוהרנ"ת כבר יושב עם השלחן-ערוך יורה-דעה ולומד בהתמדה אחר שכבר ערך את התקון חצות.

פעם אמר אחד מהמתנגדים לאחד מאנ"ש: ראה מי הרבי שלכם בהתפוננו על מוהרנ"ת תמיד אפטר להפנס אצלו בלי שהיות, מה-שאין-כן אצל הרבי שלי, באים אליו כל-כף הרבה אנשים עד שיש תור ארוך מאד כשרוצים להפנס אליו. ענהו ההוא מאנ"ש בענה: "וכי מה אפטר לעשות שהרבי הגדול שלך בעצמו עומד על דלת חדרו של הרבי שלי ואינו מניח לאף אחד להפנס אליו".

מוהרנ"ת פירש פעם את המשנה: כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, ואמר: "כל הנגעים אדם רואה" בתנאי ש"חוץ מנגעי עצמו" היינו שמסתכל על נגעי חברו כדי ללמוד ולהזהר שהוא לא יבוא ויפול לנגעים אלו וללמוד איך לצאת מהם, וזהו "חוץ" מנגעי עצמו.

כשהיה לוקח מוהרנ"ת אחד שישן עמו, היה לוקח אחד כזה שיידע בו שישן טוב, כדי שיוכל לעשות את עבודתו בהצנע ובהסתתר.

אחד מאנ"ש היה מלמד בלאדיזין, אחר זמן כשאסף סכום מעות משכר המלמדות למחית ביתו, ורצה לשלחו עם שליח, כי בדרך הדאר היה עולה לו כמה מטבעות קטנות "קאפיקעס", ורצה לחסוך הוצאה זו. ושאל למוהרנ"ת על זה, אמר לו מוהרנ"ת: "אחר שעבדת כל כף בשביל המעות יותר טוב שתשלח דרך הדאר ותהיה בטוח במעות, משתשלח עם שליח ולא תהיה בטוח".

כשבקר מוהרנ"ת בצפת בשנת תקפ"ג, ונפגש שם עם הרב, שטח הרב לפני מוהרנ"ת את מר לבו, היות שעשה פעם נדר לסים בכל יום את כל ספר התהלים ועתה בזקנותו קשה עליו לקיים את נדרו, ובכן שואל את מוהרנ"ת מה לעשות, ענה לו מוהרנ"ת שמעתה יאמר את העשרה מזמורים תקון הכללי בכל יום.

מוהרנ"ת גדל בביתו יתומה אחת עד ששידכה, והשבת שלפני החתונה, היינו ה"אויפרוף" חל להיות בערב שבועות, כי שבועות חל במוצאי שבת-קדש, וכנהוג במקרה כזה, היה על מוהרנ"ת להיות השושבין, אולם

מוהרנ"ת ברצותו להיות אצל רבנו לא חש למניעה זו ונסע לחג השבועות אל רבנו, ולא התראה בפני רבנו עד יום השבת, כי הבין שבודאי אחר שנסע מביתו כתב אביו מכתב לרבנו על זה, ובודאי ישלחיו רבנו חזרה, ועל כן שמת את עצמו לבלי להתראות לפני רבנו עד שבת, כי אז כבר לא ישלחיו רבנו חזרה, ואז באותו חג השבועות אמר לו רבנו המובא בספר ימי מוהרנ"ת, "אחר שעוברים על כל המניעות בודאי עדיף וטוב יותר להיות אצלו", "אז מ'קומט אלדינג איבער, איז דאס פארט בעסער".

למוהרנ"ת היו כאלו תלמידים עובדי ה', שלא היה להם אפלו זמן לבוא אל מוהרנ"ת, והיה מוהרנ"ת בעצמו נוסע אליהם לחזקם ולעודדם.

פעם בערב ראש-השנה, שמנהג ישראל לצום אז חצי יום פידוע, לא היה יכול רבי יצחק בן מוהרנ"ת לצום, כי היה חולה מקודם באיזה מחלה, והיה חלש מזה, ואמר לאביו מוהרנ"ת שהוא רוצה מקודם לטעום מעט אוכל, ואחר כך ילך לציון רבנו הקדוש, לומר שם את "תקון הכללי" כמנהג אנ"ש, כי על-ידי-זה יוכל להתפלל שם על הציון בכונה וכראוי. אמר לו מוהרנ"ת אל תעשה כן, רק תלך לציון ותאמר שם העשרה מזמורים איך שתאמר, ואחר כך טעם מעט אוכל, וכשתאכל ויהיה לך כח תחזור שוב להשתטח ולהתפלל על הציון.

לעת זקנותו של מוהרנ"ת היה נוהג לטעום חתיכת לעקיף עם איזה משקה בין תפלין דרש"י ורבנו-תם.

מוהרנ"ת היה נוהג לנסוע ולשבות באותן המקומות שהיה רבנו נוסע בחייו, לטשערין וכו'. בדרך נסיעתו כשנסע בשנתו האחרונה, אמר לרנ"ט "בזה אני מראה לך את הדרך ובשנה הבאה תוכל לנסוע כבר לבדך", "דא ווייז איך דיר די וועג און די אנדערע יאר וועסטו שוין קענען פארן אליין".

בערב-ראש-חדש שבט שנת תקע"א, התקבצו ובאו לאומאן כששים אנשים מאנ"ש, להשתטח שם על ציון רבנו, וזו הייתה ההתקבצות הראשונה לאחר פטירתו של רבנו, שנתעוררו לזה על ידי מוהרנ"ת, ונשארו לשבות שם בשבת, כשישבו בשלחן בליל שבת לא ידעו איך להתחיל לומר את הזמר "אזמר בשבחיו", כי בחיי רבנו היה רבנו שר את המלים ואנ"ש היו מנעימים בקולם ומסיעים אותו, בפרט בסוף ימי רבנו לרוב חולשתו, וכך בתוך השהיות פתח מוהרנ"ת ואמר: כך היה אומר הנחל נובע מקור חכמה שלא טעם טעם חטא מימיו: "אזמר בשבחיו" ואנו היינו מנעימים בקול, בם בם, בם בם וכו', וכך הפר מוהרנ"ת את הדממה והמשיך הוא לומר את נגון רבנו.

זוגתו הראשונה של מוהרנ"ת מרת יוטא בתיה נפטרה בחדש אלול שנת תקפ"ז, ובחשון תקפ"ח שאחריו נשא כבר את זוגתו השנייה מרת דושיל, ולאול תקפ"ח נולד להם בנם רבי נחמן.

ב"שבועות הגדול" שהיה אז התעוררות גדול וכו' מרוב הדבורים הנפלאים שדבר מוהרנ"ת, התלחשו אנ"ש לעצמם על מוהרנ"ת באמרם: הרי הוא בעצמו הרבי, מרוב ההתפעלות שהיה לאנ"ש ממנו. כשהבחין בזה מוהרנ"ת, צעק: אני יודע שאני לא הרבי, אני יודע שאני לא הרבי... "איך ווייס איך בין נישט דער רבי, איך ווייס איך בין נישט דער רבי".

כשנסע מוהרנ"ת לאחר פטירת רבנו אל העירות שהיו פזורים בהם אנ"ש, כדי לעוררם לענן רבנו, בקר אצל אחד מענני אנ"ש שדר בסמוך לאומאן וכשדבר עמו מוהרנ"ת אמר לו הלה: רבי נתן אם אתה לא בונה בית כנסת מיוחד "קלויז" עבור אנ"ש לא עשית כלום. והבין מוהרנ"ת שצודק הלה בדבריו, ומזה נתעורר מוהרנ"ת לבנות את הקלויז, ותיכף אמר להלה: אם כך הדבר תתחיל אתה במצוה זו ותן ראשון את הכסף, ונתן לו מיד את כל כספו בסך שני רובל, כי היה עני מרוד, ובזה התחיל מוהרנ"ת לאסוף מעות לבניית הקלויז. כשהיה אחר כך אצל הגבירים בטשערין, ספר להם זאת והפציר בהם באמרו להם: העני הזה נתן את כל רכושו, תנו אתם גם כפי יכלתכם. בזמן מאוחר יותר שבח מוהרנ"ת את העני הנ"ל ואמר: עם שני הרובלים שלו בניתי את הקלויז.

בספר "חיי מוהר"ן" סימן תקי"א מספר שאמר רבנו שהוא יודע מסופר אחד וכו' עין שם, ואמר פעם מוהרנ"ת שגם הוא היה רוצה מאד להשיג את פרשיותיו של הסופר ההוא, אולם מחמת שנסע פעם עם רבנו בדרכים, לבש רבנו את תפלו, מחמת זה, הוא מרוצה בהם יותר.

רבי דוד צבי חותן מוהרנ"ת לא היה נוטל את ידיו לסעודה בכל ימות השבוע ולא אכל כי אם מזונות ופחות מכשעור, והכל מחמת חומרות שבנטלת ידים, וזוגתו של מוהרנ"ת הייתה מכינה עבורו את המזונות והכינה שני עוגיות וחצי עבור מזונו, ואמר רבי אברהם בן רבי נחמן שמזה רואים גודל צדקותו שלא אכל יותר מהשעור הנ"ל, כי הוא יותר מדי עבורו, ופחות מהשעור הנ"ל היה מועט מדי ואכל רק כדי חיותו ממש.

היו כאלו שרצו להשמט משרות הצבא והיו עושים מום בגופם, כדי שיקבלו פטור מהצבא, והקפיד על זה מוהרנ"ת בזמנו.

כשהיה מוהרנ"ת ושאר אנ"ש בטשרנוביל על החתונה שהיתה שם בין הבת של הרב הצדיק רבי אהרן מטשרנוביל בן הרב הצדיק רבי מרדכי זכרון-לברכה עם רבי ישראל בנה של שרה בת רבנו, שאל רבי מרדכי את מוהרנ"ת "מה אומר רבכם על ענן חולי נופל", אמר לו מוהרנ"ת מה שאמר רבנו בתורה ר"א פ"ז נ"תן ל'אביונים ראשי תיבות ניפ"ל, עין שם. כששמע זאת רבי מרדכי הפטיר "אם כך צריכים אנו להתחיל מחדש לפזר צדקה. "אויב אזוי דארפן מיר אויפסני אנהויבן צו טיילן צדקה".

כשהיה מוהרנ"ת בלעמברג נשקו ברגלו אחד מאנשי הרב הקדוש רבי אורי מסטרליסק ושאלו: "האתם הוא זה שחבר את הלכותי תפלות?"

וְאִזּוּ מְרֹב אֶהְבֶּתֶם לְמוֹהַרְנִי"ת לְוַהֲוֵי הַמּוֹן עִם עַד חוּץ לְעִיר, וְאָמַר לָהֶם מוֹהַרְנִי"ת בְּדֶרֶךְ אֶת הַתּוֹרָה, הַנִּעֲוֹר בְּלִילָה שְׁבִלְקוּטֵי מוֹהַרְנִי"ת חֶלֶק אֶסִימֵן נִיב וְנִכְנְסוּ הַדְּבָרִים כָּל כֶּךָ בְּלֵב הָאֲנָשִׁים עַד שְׁכַמָּה שָׁנִים אַחֲרַי כֶּךָ בַּעַת שְׁהִיָּה שֵׁם רַנִּיט מְצָא עוֹד אֲנָשִׁים שְׁקִימוּ זֹאת.

רַבִּי הִירֵשׁ לֵיב, הָרַב מְבַרְסֶלֶב, בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי אֶהְרֹן וְאָבִיו שֶׁל הָרַב מְטִשְׁעֵרִין, לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים בְּשָׁנִים הָרֵאשׁוֹנוֹת שְׁאַחֲרַי חֲתוּנָתוֹ, וְאָמַר לְזוּגָתוֹ, שְׁדַעְתוֹ נוֹטָה שָׂאֵם יַעֲבֵרוּ עִשָּׂר שָׁנִים לְנִשׁוּאֵיהֶם וְלֹא תִפְקַד בְּזָרַע שֶׁל קִימָא יִגְרָשְׁנָה, כְּדִין הַתּוֹרָה. הִלְכָה לְמוֹהַרְנִי"ת וְסִפְרָה לוֹ מַה שְׁאָמַר לָהּ בַּעֲלָה הָרַב, וּבִקְשָׁה מִמוֹהַרְנִי"ת עַל זֶה, וְלֹא עָנָה לָהּ מוֹהַרְנִי"ת כְּלוּם, אַחֲרַי כֶּךָ כְּשֶׁהִגִּיעָה הַשָּׁנָה הָעִשְׁרִית, אָמַר לָהּ שׁוּב הָרַב אִם תִּעֲבֹר הַשָּׁנָה וְלֹא תִפְקַד יִהְיֶה מוֹכֶרֶח לְגִרְשָׁהּ, הִלְכָה שׁוּב לְמוֹהַרְנִי"ת בְּבִכְיָה וּבִקְשָׁה אוֹתוֹ שְׁיִבְרַכְנָה בְּבָנִים, נָחַם אוֹתָהּ מוֹהַרְנִי"ת וְאָמַר לָהּ: "הוּא לֹא יִגְרָשֶׁךָ, הוּא לֹא יִגְרָשֶׁךָ", "עַר וְעַט דִּיר נִישֵׁט גֶּטוֹן עַר וְעַט דִּיר נִישֵׁט גֶּטוֹן". וְכֵן הָיָה שֶׁנִּפְקְדָה בְּזָרַע שֶׁל קִימָא, וְיִלְדָה אֶת הָרַב מְטִשְׁעֵרִין וְאַחֲרַי כֶּךָ אֶת אֶחָיו רַבִּי חַיִּים הָרַב מְבַרְסֶלֶב.

מוֹהַרְנִי"ת הָיָה פֶּעַם בְּתַשְׁעָה בָּאָב בְּבִרְאָד, וּמְחַמַּת הַדֶּרֶךְ אַרְץ מְפָנִי מוֹהַרְנִי"ת לֹא זָרְקוּ שֵׁם הָרִיקִים שְׁבִבִית הַכְּנֶסֶת "שְׁטַעַחִיקַעס" קוֹצִים אֶחָד עַל הַשָּׁנִי כְּמִנְהַגֵּם בְּכָל שָׁנָה. וְאָמְרוּ לְמוֹהַרְנִי"ת בְּהִלְצָה "אַתֶּם הַפְּרַעְתֶּם לָנוּ אֶת הַיּוֹם-טוֹב. בַּעַת שְׁאֵכַל מוֹהַרְנִי"ת תִּיכַף חֲטָפוּ שִׁירִים מִמָּה שֶׁהַשְּׂאִיר. כְּשֶׁרָאָה מוֹהַרְנִי"ת הַנְּהַגְתֶּם אָמַר: "שְׂמַח אֲנִי שְׁבִאֲתִי לָשֵׁם בְּזַקְנוֹתִי, כִּי בַּעֲוִירוֹתֵי לֹא הִיִּיתִי יָכוֹל לְהַבְלִיג עַל מְנַהֲגִים אֵלָיו.

רַבִּי יֶצְחָק בֶּן מוֹהַרְנִי"ת בָּא בְּשִׂאלָה לְאָבִיו, הָיִיתָ שֶׁהַפְּרִיץ הִצִּיעַ לוֹ אֶחָד מִשְׁלֹשָׁה עֲבוֹדוֹת, א. נִיהוּל בֵּית הַדָּאָר, ב. נִיהוּל טַחֲנַת הַקֶּמַח, ג. נִיהוּל כְּרִיתַת הָעֵצִים שְׁבִיעֵר הַשִּׁיכִים לוֹ, וּבִקְשָׁה מֵאָבִיו שְׁיִיעֵץ לוֹ אֵיזָה עֲבוֹדָה לְקַחַת, הִצִּיעַ לוֹ מוֹהַרְנִי"ת שְׁיִקַּח אֶת נִיהוּל הַדָּאָר. בְּאִמַּת לֹא רָצָה מוֹהַרְנִי"ת שְׁיִקְבֵּל כָּלֵל שׁוּם אֶחָד מֵהָעֲבוֹדוֹת, כִּי חֲפָץ הָיָה שְׁיִשָּׁב רַק עַל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה, אוּלַם מְחַמַּת שֶׁלֹּא שָׂאֵלוּ רַבִּי יֶצְחָק אִם יִקְבֵּל עַל עֲצוֹמוֹ עֲבוֹדָה אוֹ לֹא, אֶלֶּא רַק שֶׁאֵלוּ אֵיזָה עֲבוֹדָה יִקְבֵּל, עַל כֵּן עָנָה לוֹ כְּפִי שְׁאֵלָתוֹ, כִּי כֶּךָ נִהְגוּ אֲנִי"ש מֵאִזּוּ וּמִקֶּדָם לֹא לְצוּוֹת לַעֲשׂוֹת כֶּךָ וְכֵן בְּדוֹקָא, בְּשׁוּם עֲנָיו.

פֶּעַם אַחֲרַי שְׁגָמְרוּ אֲנִי"ש בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה אֶת אַחַת הַתְּפִלוֹת, מְרֹב הַהֲתַעֲוִרֹת שְׁהִיָּה, אָמַר לָהֶם מוֹהַרְנִי"ת: אֲנִי מֵאֲמִין שְׁרַבְנוּ נִמְצָא כָּאֵן עֲמָנוּ, וְכִשְׁרַבְנוּ כָּאֵן כָּל הַשְּׁבַעָה רוּעִים כָּאֵן, אֲנִי מֵאֲמִין בְּזֶה כְּאֵלוֹ אֲנִי רוֹאֶה זֹאת, כְּשֶׁאָמַר אֶת אֵלוֹ הַתִּיבוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת הַדְּגִישָׁם כָּל כֶּךָ עַד שְׁסַפְרוּ אֲנִי"ש שֶׁהִרְגִישׁוּ בּוֹ שְׁבִאֲמַת הוּא רוֹאֶה מַה שְׁאֹמַר, "אֵיךְ גְּלִיב אִזּוּ דְעַר רַבִּי אִזּוּ דָּא זַיִנְעוּן אֶלַע שְׁבַעָה רוּעִים דָּא אֵיךְ גְּלִיב גְּלִיךְ וְוִי אֵיךְ זָעָה".

בַּעַת הַמַּחְלוּקֶת שֶׁהָיָה עַל אֲנִי"שׁ, דִּבֶּר מוֹהֲרַנְ"ת עִם בְּנוֹ רַבִּי יֶצְחָק בְּעֵינָיו הִנְסִיעָה לְאוֹמָאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאָמַר לוֹ: בְּאִם תִּתְגַּבֵּר הַמַּחְלוּקֶת כָּל כַּף עַד שֶׁלֹּא תוּכַל לָלֶכֶת לְצִיּוֹן בְּעָרֵב רֹאשׁ הַשָּׁנָה תַעֲמוּד אֶפְלוּ בִ"רוֹט הוֹיז" זֶה הָיָה מֵרַבֵּי קְנִיּוֹת גְּדוֹל בְּאוֹמָאן שֶׁבְּנוֹ אוֹתוֹ בְּצוּרָה כְּזוֹ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שׁוֹרֹת חֲנוּיּוֹת מִבֵּית וּמְחוּץ בְּצוּרַת עֵגוּל וְנִתְּן הָיָה לְהַשְׁקִיף מִשָּׁם וּלְרֹאוֹת אֶת הַצִּיּוֹן וְתִשְׁקִיף מִשָּׁם עַל הַצִּיּוֹן וְתֹאמַר שָׁם אֶת הָעֶשְׂרָה מְזֻמּוֹרִים "תִּיקוֹן הַכְּלָלִי", וְאִם לֹא יִתְּנוּ לָךְ הַמִּתְנַגְּדִים לְהַתְּפִיל בְּבֵית-הַכְּנָסֶת יַחַד עִמָּהֶם, תִּתְּפִיל בְּאוֹלָם הַכְּנִיסָה שֶׁל בֵּית-הַכְּנָסֶת הַנִּקְרָא "פְּאֵלִישׁ", הַעֲקֹר שֶׁתִּהְיֶה בְּאוֹמָאן, "אֵין אוֹמָאן זְאֵלְסֻטוֹ זַיִין".

אַחַר שֶׁהִדְפִּיס מוֹהֲרַנְ"ת אֶת הַלְקוּטֵי תְּפִלוֹת, אָמְרוּ אֲנִי"שׁ לְמוֹהֲרַנְ"ת: אַתֶּם רְאוּיִם לְהֵיוֹת הַבַּעַל תְּפִלָּה הַמְּסַפֵּר מִמְּנוֹ בְּסִפּוּרֵי מַעֲשֵׂיּוֹת בְּמַעֲשֵׂה י"ב, אָמַר לָהֶם מוֹהֲרַנְ"ת: הַבַּעַל תְּפִלָּה הוּא רַבֵּנוּ, אוֹלָם אִם גַּם אֲנִי מֵאֲנָשֵׁי הַמְּלֶךְ הַרִינִי הַמְּלִיץ, "רַבִּי נִתְּן אִיר קַעֲרֻט צוֹ זַיִן דְּעַר בַּעַל תְּפִלָּה דְּעַר בַּעַל תְּפִלָּה אִיזוֹ דְּעַר רַבִּי אוֹיֵב אִיזוֹ בֵּין פּוֹן דְּעַם מְלֶךְ'ס לֵיִט בֵּין אִיזוֹ דְּעַר מְלִיץ". אֲנִי יְכוּל לְלַמֵּד זְכוּת עַל אָדָם שֶׁעָבַר שְׂמוֹנָה מֵאוֹת פְּעָמִים עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, "אִיזוֹ קַעֲן מְלַמֵּד זְכוּת זַיִן אוֹיֵף אֶ מְעַנְטֵשׁ וְוֹאֵס הָאֵט עוֹבֵר גִּיווּעוֹן אַכְט הוֹנְדְּעֶרֶט מְאֵל הָאֵף כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה".

סִפֵּר רַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטִשְׁיִן שֶׁפְּעַם נִסַּע עִם מוֹהֲרַנְ"ת, וּמוֹהֲרַנְ"ת הִתְּפִיל תְּפִלַּת הַשְּׁחִרִית בְּעֶגְלָה אוֹלָם לֹא יְכוּל הָיָה לְהַתְּלַהֵב בְּתְּפִלְתּוֹ כְּדַרְכּוֹ, וְרָאָה רַנִּי"ט אִיזוֹ שֶׁמוֹהֲרַנְ"ת מִתְּאַמֵּץ מְאֹד בְּתְּפִלְתּוֹ, אוֹלָם כְּשֶׁהִגִּיעַ לְתִיבּוֹת "וְהוֹדוּ לְזִכָּר קִדְשׁוֹ" הִתְּלַהֵב לְמֹאֵד, וְהֵינְנוּ שֶׁצְּרִיכִים לְהוֹדוֹת לֵה' אֶפְלוּ רַק לְזִכָּר מְעַט הַקְּדוּשָׁה שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְאָדָם - כַּף סִפֵּר רַאבֵּר"נ שֶׁשָּׁמַע מֵאֲבִיו רַנִּי"ט, וּמִשָּׁם הִתְּפִיל כְּבָר בְּהַתְּלַהֲבוֹת כְּהַרְגָלוֹ.

פְּעַם נִסַּע מוֹהֲרַנְ"ת וְהִתְּפִיל עַל הָעֶגְלָה בְּהַתְּלַהֲבוֹת וְכוּ' כְּדַרְכּוֹ בְּקִדְשׁ, כְּשֶׁהִגִּיעוּ אַחַר כַּף לְאֶכְסִינְיָה קַרְעֻטְשָׁמַע אָמַר הַבַּעַל עֶגְלָה לְבַעַל הַמְּלוֹן "הַיּוֹם נִסְעָתִי עִם יְהוּדֵי שֶׁהִתְּפִיל תְּפִלָּה בְּהַתְּלַהֲבוֹת כְּזוֹ שֶׁלֹּא רַק אֲנִי בְּכִיתִי מְרֹב הַתְּלַהֲבוֹת אֶלָּא אֶפְלוּ הַסּוּסִים בְּכוּ".

פְּעַם כְּשֶׁהָיָה רַבִּי יֶצְחָק אֶצֶל אֲבִיו מוֹהֲרַנְ"ת בְּבִרְסָלָב נֶאֱבַד לוֹ סְכוּם כֶּסֶף שֶׁהָיָה שֵׁיז לְבֵית הַדָּאָר שֶׁבְּטוּלְטִשְׁיִן שֶׁהוּא נִהְלוּ כִּידוּעַ, וְנֶעְצַב מְאֹד מְזָה, וְגַם לְמוֹהֲרַנְ"ת כָּאֵב הַדְּבָר מְאֹד וְלֹא הוֹעִילוּ לָזֶה כָּל הַחֲפוּשִׁים וְכוּ', עַד שֶׁרַנִּי"ט שֶׁהָיָה מְיוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ מְאֹד הִלָּךְ וּבְדַק גַּם בְּמִקּוֹם זְרִיקַת הָאֶשְׁפָּה בְּסִבְלָנוֹת מְרַבָּה מִחֲפָץ לְחֲפָץ וּמִצָּא אֶת הַכֶּסֶף, וּכְשֶׁהִבִּיא אֶת הָאֶבְדָּה שֶׁבָּחוּ מוֹהֲרַנְ"ת מְאֹד.

כְּשֶׁנִּסַּע מוֹהֲרַנְ"ת לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל דָּרָךְ אוֹדִיסָה כְּמִבּוֹאָר בִּימֵי מוֹהֲרַנְ"ת בְּקָר אֶז אֶצֶל רַב הָעִיר הַמְּכוּנָה "רַבִּי רְאוּבֵלְעֵ אֹדְעִסִיר" שֶׁהָיָה מְפּוֹרְסִם בְּגִדְלוֹתוֹ, וְהָיוּ חֲבָרִים מְנַעוּרִיָּהֶם, וְכַף בֵּין הַדְּבוּרִים אָמַר לוֹ הַרַב: "שָׁמַעְתִּי שֶׁנִּהְפְּכְתֶם לְחֲסִיד הָאֵם זֹכְרִים אַתֶּם עֲדִין אֶת הַלְמוּד", עָנָה לוֹ מוֹהֲרַנְ"ת, כֵּן, אָמַר לוֹ הַרַב, "קִשָּׁה לִי אִיזָה קוֹשִׁיאַ חֲמוּנָה בְּטִ"ז

שְׁבִיחַ לְכוֹת תְּחוּמֵינוּ, וְהִצִּיעַ אֶת שְׂאֵלְתוֹ לְמוֹהַרְנֵי"ת, הֵלֵךְ מוֹהַרְנֵי"ת וְנִסְגַּר בְּאֵיזָה חֶדֶר לְמִשְׁדֵּךְ זְמַן קָצֵר, וְכִשְׁיִצֵּא תִירָץ לוֹ אֶת קוֹשְׁיָתוֹ, מְרֹב הַתְּפִעָלוֹת שֶׁהָיָה לְהִרְבֵּ מִפְּרוּשׁוֹ, אָמַר לוֹ: "אֵלּוּ הָיוּ לִי מַעוֹת הַיִּיְתִי מִדְּפִיס אֶת הַפְּרוּשׁ שֶׁפָּרְשְׁתֶם בְּאוֹתֵיּוֹת שֶׁל זָהָב".

אַחַר שֶׁהִדְפִיס מוֹהַרְנֵי"ת אֶת סֵפֶר הַלְקוּטֵי מוֹהַר"ן מְכַר מוֹהַרְנֵי"ת אֶת לוֹחֹת הַהִדְפָּסָה מֵאֶטְרִיצִין לְמִדְפִּיס, וְנָתַן לוֹ הַמִּדְפִּיס בְּתַמּוּרָה לָזֶה סִפְרִים שׁוֹנִים כְּשׁוֹי"ת וְכוּ', וּמוֹהַרְנֵי"ת לָקַח הַסִּפְרִים וְהֶעֱמִידֵם לְמַכִּירָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַמְּרֻכָּזִי שֶׁבְּאוֹמָאן יַחַד עִם סִפְרֵי רַבֵּנוּ, וּבִעֵת הַמַּכִּירָה הָיָה עוֹמֵד וּמְדַבֵּר בְּעִבּוּדֵת-הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ, וְלֹא הִבִּיט אִם שְׂמִים לֵב לְדַבּוּרֵי אִם לֹא, וְהָיוּ כְּאֵלוֹ שֶׁהָיוּ שׁוֹחֲקִים מִמֶּנּוּ וּמְלַעֲיָגִים עָלָיו בְּתַנּוּעוֹתֵיהֶם מֵאַחֲרֵי גִבּוֹ, וּבִיְנֵיהֶם הָיָה גַם רַבִּי עוֹזֵר שֶׁנִּהְיָ לְיָמִים תַּלְמִידוֹ הַמּוֹבָהֵק, וְנִתְקַרַב עַל-יָדֵי שְׂפָעַם הֵטָה אֶזְנוֹ לְשִׁמוּעַ אֶת דְּבָרָיו, וְנִתְלַהֵב וְנִתְעוֹרַר מְאֹד עַד שֶׁנִּפְלַל לְרַגְלֵי מוֹהַרְנֵי"ת וְשָׂאָלוּ, "מַהִי תְּשׁוּבָתוֹ שֶׁל אֶחָד שֶׁדָּבַר עַל תַּלְמִיד-חָכֵם שְׂמַת בְּהַתְּכַוְּנוֹ עַל רַבֵּנוּ, אָמַר לוֹ מוֹהַרְנֵי"ת אֶת הַדִּין הַמְּבֹאָר בְּשִׁלְחוֹ-עֲרוּךְ, שֶׁצָּרִיךְ לְקַחַת עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים וְלָלַכְתּוּ יַחַף לְקַבֵּר הַנִּפְטָר וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ מַחִילָה, וְעֲשֵׂה כֵן רַבִּי עוֹזֵר, וּמִנִּי אֲזִי נִתְקַרַב וְנִתְקַשֵּׁר לְמוֹהַרְנֵי"ת בְּקִשְׁרֵי אֲמִיץ וְחֹזֵק בַּל יִנְתַּק וְנִהְפָּךְ לְאֶחָד מִגְּדוּלֵי תַלְמִידָיו כִּידוּעַ. וְכֵן נִתְקַרְבוּ עוֹד אֲנָשִׁים לְדַרְךָ רַבֵּנוּ.

פְּעַם בְּעֵת שֶׁעָמַד מוֹהַרְנֵי"ת עִם הַטְּלִית עַל כְּתִיפּוֹ לִפְנֵי עֲטִיפַת הַטְּלִית שֶׁבְּתַפְּלַת שַׁחֲרִית, סִפֵּר לוֹ אֶחָד מֵאַנְיִ"שׁ מַעֲשֵׂה מֵהַצְּדִיק רַבִּי יִיבָא מֵאוֹסְטְרָהָא תַלְמִיד הַתּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, שֶׁפְּעַם הֵלֵךְ רַבִּי יִיבָא לְאַסּוּף צְדָקָה וְנִכְנַס לְבֵית גְּבִיר אֶחָד לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ מַעוֹת לְצְדָקָה, וְלֹא אָבָה הַגְּבִיר לָתֵת לוֹ, וְהֵלֵךְ מִמֶּנּוּ רַבִּי יִיבָא וְעֲשֵׂה אֵיזָה מְצֻנָה וְהֵלֵךְ אַחֲרָיִךְ שׁוֹב לְבֵית הַגְּבִיר וּבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שׁוֹב צְדָקָה, וְאֲזִי נָתַן לוֹ, וְהִסְבִּיר רַבִּי יִיבָא הַטַּעַם בְּזֶה שֶׁהוּא מְשׁוּם שֶׁעַל-יָדֵי עֲשִׂית הַמְּצֻנָה שֶׁעֲשֵׂה קֶבֶל פְּנִים אַחֲרוֹת, וְעַל כֵּן כְּשֶׁבַקֵּשׁ צְדָקָה שׁוֹב מֵהַגְּבִיר אַחֲרָיִךְ עֲשׂוֹתוֹ אֶת הַמְּצֻנָה נָתַן לוֹ כְּבִקְשָׁתוֹ". הַתְּלַהֵב מוֹהַרְנֵי"ת מִסְפּוֹר זֶה מְאֹד, וְתִיכֵף עָטַף בְּהַתְּלַהֲבוֹת אֶת עֲצָמוֹ בְּטְלִית וְאַחֲרָיִךְ הָעֲטוּף כְּשֶׁגָּלָה אֶת רֹאשׁוֹ אָמַר לְאַנְיִ"שׁ שֶׁעָמַדוּ בְּסֻמוֹךְ לוֹ: "נִכּוֹן יֵשׁ לִי כְּבֹר עֲתָה פְּנִים אַחֲרוֹת"? "אֵיִא אֵיךְ הָאֵב שׁוֹיִן אֵיִצְטֵעַר אֵ אַנְדֵּעַר פְּנִים".

מוֹהַרְנֵי"ת אָמַר: רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ-לְבָרְכָה אֶסֶר לָנוּ לְהַתְּנַהֵג בְּתַעֲנִיּוֹת וְסִגּוּפִים, אוּלָּם כְּשֶׁמִּזְדַּמֵּן תַּעֲנִית שֶׁמְצֻנָה הַשְּׁלַחוֹ-עֲרוּךְ לְצוּם, צְרִיכִים אָנוּ לְחַטּוֹף אוֹתוֹ כְּמוֹ עוֹגָה טוֹבָה, "אֲזִי סִ'מֵּאֲכֹט זָאךְ אַ תַּעֲנִית וְוֹאס דְּעַר שִׁלְחוֹ-עֲרוּךְ הֵיִסֵּט פֵּאֲסֵטוֹן דְּאַרְף מֵעַן דָּאֵס חֵאפֵן ווִי אַ גוּט לְעַקִּיכֵל".

סֵפֶר רַנִּי"ט שֶׁרָאָה פְּעַם אֵיךְ לוֹמֵד מוֹהַרְנֵי"ת אַחֲרָיִךְ חֲצוֹת אֶת הַתּוֹרָה "כִּי מִרְחֵמִם יִנְהַגִּם" שֶׁבְּלְקוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֵק בְּסִימָן ז', בְּחִיּוֹת וְהַתְּלַהֲבוֹת כְּזוֹ, עַד שֶׁהָיָה נִדְמָה כְּאֵלוֹ שֶׁמְעָה מוֹהַרְנֵי"ת עֲתָה מִמֶּשׁ מִרַבֵּנוּ.

בַּעַת שְׂדָחָה מִמֶּנּוּ רַבְּנֵי בִשְׁתֵּי יָדָיו אֶת אַחֵיו שֶׁל רַבִּי יִצְחָק מִחֲאֲרָשׁוּוֹאטֶע, פָּגַשׁ בַּחֲזָרְתּוֹ אֶת מוֹהֲרַנְ"ת וְסִפֵּר לְמוֹהֲרַנְ"ת אֵיךְ שְׂדָחָהּוּ רַבְּנֵי, אָמַר לוֹ מוֹהֲרַנְ"ת: זֶה נִקְרָא לְדָחוֹת אוֹתִי אֶפְלוּ הִיא רַבְּנֵי דוֹחָה בְּקוֹרוֹת הַבְּנִין הָאֵם הֵייתִי עוֹזֵב אֶת רַבְּנֵי? "דָּאס הייסט מְדָחָה גִּיווּעַן מִיר אֶפְלוּ וְוַעַן דָּעַר רַבִּי וְוֹאֶלְט מִיר מְדָחָה גִּיווּעַן מִיט דְּרִיקֶעס וְוֹאֶלְט אֵיךְ פֿון רַעַבֿן אַוועק"? :

מוֹהֲרַנְ"ת אָמַר: הַמַּגִּיד וְתִלְמִידָיו וְתִלְמִידֵי תִלְמִידָיו הֵיוּ צְדִיקֵי אֲמֶת, אַחַר כֵּן יֵשׁ בֵּינֵיהֶם עִירוּב טוֹב וְרַע.

מוֹהֲרַנְ"ת פִּירַשׁ אֶת הַמִּשְׁנָה: "הַקְּנָאָה וְהַתְּאַוָּה וְהַכְּבוֹד מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם", וְהֵינּוּ אָדָם שֵׁיֵשׁ לוֹ קְנָאָה וְתַאֲוָה וְיודֵעַ מִמְּדַרְיָגָתוֹ וְאִינוּ מִרְמָה אֶת עֲצָמוֹ עֲדִין יֵשׁ לוֹ תִקְוָה, אוֹלָם כְּשֶׁלֹּא דִי שֵׁיֵשׁ לוֹ קְנָאָה וְתַאֲוֹת רְעוּת, עוֹד הוּא חַפֵּץ גַּם בְּכָבוֹד אֲזִי הַמְדוּת רְעוּת הִלְלוּ מוֹצִיאִוֹת אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם וְאִין לוֹ תִקְוָה לְשׁוֹב בְּתַשׁוּבָה. וְזֶהוּ הַקְּנָאָה וְהַתְּאַוָּה וְהַכְּבוֹד מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם.

רַבִּי עוֹזֵר תִּלְמִיד מוֹהֲרַנְ"ת נִפְטַר מִהַקְּפָדָתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנְ"ת, שֶׁהַקְּפִיד עָלָיו כְּשֶׁשָּׁמַע שֶׁהִלֵּךְ וְדָבַר עִם רַבִּי נִפְתָּלִי וְרָצָה לְשַׁדְּלוֹ שֵׁיכְנִיעַ אֶת עֲצָמוֹ לְמוֹהֲרַנְ"ת וְיִסַּע אֵלָיו לְשִׁבְתוֹת וְכוּ', וְאָמַר מוֹהֲרַנְ"ת מַה הוּא רַבִּי עוֹזֵר רוֹצֵה מִמֶּנִּי, "וְוֹאֶס וויל עַר פֿון מִיר" וְכוּ', וְלֹא עָבְרוּ יָמִים מוֹעֲטִים וְנִפְטַר רַבִּי עוֹזֵר.

מוֹהֲרַנְ"ת אָף-עַל-פִּי שֶׁהַקְּפִיד מְאֹד עַל בְּנֵי רַבִּי שֶׁכָּנְא עַל זֶה שֶׁאִינוּ שָׂם לְבוֹ הַיֵּטֵב לְדַבְּרֵי רַבְּנֵי וּמַעֲמִיק בָּהֶם, כְּבֵד וְהַעֲרִיץ אוֹתוֹ לְמֵאֹד, כְּמוֹבֵן מִהַמְּכַתְּבִים שֶׁבְּעֵלִים לְתַרוּפָה.

כְּשֶׁהָיָה פֶּעַם מוֹהֲרַנְ"ת בְּטְרַהוּוִיץ, בַּעַת שֶׁשָּׁבַת שָׂם בְּשַׁבַּת כְּמוֹ שֶׁנֶּהֱגַ רַבְּנֵי בְּחֵייו כִּי כֵּן נֶהֱגַ אַחַר פְּטִירַת רַבְּנֵי לְנִסּוּעַ וְלְשִׁבּוֹת בְּמִקוּמוֹת שֶׁהָיָה רַבְּנֵי נוֹסֵעַ שָׂם בְּחֵייו, דָּבַר וְהַפְּלִיג בְּשִׁבְחַ גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הָרַב מִבְּאַרְדִּיטְשׁוֹב, וּבַעַת שֶׁדָּבַר עִם אַנְ"שׁ עָמַד "רַבִּי יִצְחָק בְּעַר" בְּצַד וְהַתְּפַלֵּל בְּהַתְּלַהֲבוֹת כְּדָרְכוֹ, נֶעֱנֶה מוֹהֲרַנְ"ת וְאָמַר לְאַנְ"שׁ: גַּם פִּיּוֹם יֵשׁ לָנוּ רַב מִבְּאַרְדִּיטְשׁוֹב, וְהַצְּבִיעַ בְּאַצְבָּעוֹ עַל רַבִּי יִצְחָק בְּעַר, "הֵינִיט הָאֶבֶן מִיר אוֹיֵךְ אַ בְּאַרְדִּיטְשׁוֹבְעַר רַב".

כְּשֶׁהָיוּ אַנְ"שׁ בָּאִים לְמוֹהֲרַנְ"ת עַל שְׁבוּעוֹת, הָיוּ מִקְדִּימִים לְבוֹא יוֹם קוֹדֵם, כְּדִי שֶׁיְהִיוּ גַם בְּלִיל סְפִירָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל סְפִירַת הָעוֹמֵר שֶׁהִיָּתָה אֲזַ כְּזוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת וּפְחַד בְּכָל הָעִיר מִהַקּוֹלוֹת וְהַצְּעָקוֹת שֶׁל סְפִירַת הָעוֹמֵר וּמִקְדוּשַׁת הַחֵג הַקָּרֵב וּבָא, עַד שֶׁהָיוּ הַחֲנוּנִים שֶׁבְּבְרִסְלָב סוֹגְרִים אֶת חֲנוּיֹתֵיהֶם לְפָנוֹת עָרֵב, כְּדִי לְהַכִּין אֶת עֲצָמָם לָזֶה.

פֶּעַם כְּשֶׁחֲזַר מוֹהֲרַנְ"ת מֵאוּמָאן, לְאַחַר רֵאשׁ הַשָּׁנָה, לְבְרִסְלָב, שֶׁהִיָּתָה עִיר קְטַנָּה, אָמַר: "יֵשׁ גְּזִירָה בְּשָׂמִים עַל עִיר בְּרִסְלָב שֶׁיִּסְתַּלְקוּ מִמֶּנָּה אַרְבָּעִים אַנְשִׁים וְלֹא יְדוּעַ מִי הֵם". וְנִפְלַ פְּחַד וּמוֹרָא עַל כָּל בְּנֵי הָעִיר.

פעם בתפלת נעילה של יום כפור בעת שאמר מוהרנ"ת את התיבות "למען נחדל מעושק ידינו" אמרה בשאגה גדולה, ולאחר התפלה אמר לו רבנו "אין הדבר קשה כל כך", כי כפי צעקתו היה נראה שאין תקנה לשוב מעושק ידינו ופיסו רבנו בכך.

רבנו צוה על מוהרנ"ת שישתדל לחדש איזה חדוש בכל יום, וכך נהג מוהרנ"ת כל ימי חייו, וספר שהיה ערב שבת אחת שלא התחדש לו שום חדוש, ויצאתי לחוץ לעיר והתפללתי לקדוש-ברוך-הוא על דבר זה, ו"סחטתי איזה חדוש מהאצבע הקטנה", "האב איך אויסגיקוועטשט עפעס א חדוש פון דעם קליינעם פינגער".

בעת ששלח רבנו את מוהרנ"ת שיסע לדרך ויפגש עם הרב מבארדיטשוב, שנסע ונטלטל אז בדרךים וכיו, וישתדל לשמשו, ועשה כן. פעם נעמדו להתפלל באיזה בית-כנסת, ומוהרנ"ת התפלל בהתלהבות ובקולות כדרכו, נגש אליו אחד מבאי בית-הכנסת, ואמר למוהרנ"ת: "אל תבלבלו את הרב בתפלתו", "זייט נישט מבלבל דעם רב", ושמע זאת הרב מבארדיטשוב, פנה ואמר להחזיר: "אולי מבלבל אני אותו" "אפשר בין איך אים מבלבל?", ידוע שהרב כבד והעריך למאד את מוהרנ"ת והיה מכנה אותו "נתלע שלי", "מיין נתלע".

פעם אחת הגיע לאיזה עיירה אחת שהיה הר תלול לפניה ומוהרנ"ת בזריזותו הגדולה נרד מהעגלה ונגש לבית הטבילה שעמדה מחוץ לעיר וטבל בה בזריזות, כי כן היו נוהגים החסידים לטבול לפני כניסה לעיר, וכשהעגלה הגיעה לראש ההר כבר חכה לה מוהרנ"ת אחר טבילתו, כי היה זריז מופלג, וכשראה זאת הרב מבארדיטשוב שבחו מאד.

מוהרנ"ת אמר: העולם אומרים שספר השל"ה הוא האוצר של הגן-עדן "פאנווארג", ואני אומר שספרי לקוטי הלכות שלי הם הגן עדן בעצמו.

שבח פעם מוהרנ"ת את הספר "חיי אדם", ואמר שמחברו כגון מאד להלכה.

מובא בספר המדות "קשה לשני גדולים שיזדורו בעיר אחת", ופעם אמר מוהרנ"ת: "אני יכול לדור עם רבי אהרן הרב מברסלב בעיר אחת", "איך קען ואוינען מיטן רב צוזאמען אין איין שטאט", היינו כי מוהרנ"ת בשפלותו הגדולה יכול היה לחיות עמו יחד בשלום אף על פי שהיו שניהם גדולים.

רבי יצחק בן מוהרנ"ת השתדד עם אחד מאנ"ש מטשערקאס, אולם זווגם לא עלה יפה כי היתה צעירה לימים מאד, ורצה מוהרנ"ת שיפרדו, אולם אביה לא הסכים, והפציר במוהרנ"ת שימתינו עוד איזה זמן עד שתגדל יותר ויחיו בשלום. לא הסכים לזה מוהרנ"ת כי לא רצה שבנו ישהה ללא אשה. אולם אביה התמהמה ומנע את סדור הגט, נסע

מוהרנ"ת לטשערקאס וצעק ברחוב: הוא שוחט את בני, הוא שוחט את בני, "ער קוילט מיין קינד, ער קוילט מיין קינד", ולא היה לאביה בריחה אלא להספיק למוהרנ"ת וקבלה ממנו גט פטורין. רבי יצחק היה בזמן הגירושין בגיל חמש-עשרה שנה ויותר מעט.

בראש-השנה הראשונה לאחר פטירת מוהרנ"ת, בעת התקיעות, השתתף רבי נחמן בנו של רבי פסח המכונה נחמן פסח'לס מאד בהכנותיו שלפני התקיעות, שבכה מאד בעת אמירת ה'הר שלפני התקיעות וכו', וכשראו אנ"ש שרבי נפתלי מקפיד עליו, כי פנה בקפידה ואמר מדוע הוא מאריך כל כך, הבינו כבר אנ"ש שלא יצליח בתקיעותיו בגלל קפידתו של רבי נפתלי, וכך היה שלא הצליח לתקוע בשום אופן. עד שנגש "רבי מאיר בלעכער" ולקח את השופר ותקע בו כהוגן, ומני אז תקע הוא בכל שנה.

רבי מתתיהו ליב מבאפליע היה אדם גדול ועובד ה' מופלג מאד, והיה עוד מאנשי רבנו.

רבי אהרן הרב מברסלב היו לו שלשה בנים, רבי הירש ליב שהמשיך לכהן ברבנות אחר אביו. רבי נחמן שהתחתן עם בתו של מוהרנ"ת אולם לא האריך ימים. ורבי שמחה שהתחתן עם בתו של רבי שמואל יצחק הרב מטשערין שהיה מתלמידי רבנו.

בני משפחת רוזנפלד שהיו דרים בנעוושעליץ היו נכדי רבי שמחה הנ"ל ונכדיהם של רבי אהרן ורבי שמואל יצחק הרבנים הנ"ל.

אנ"ש שהפירו את רבי ישראל ליב מבאפליע שהיה מתלמידיו הגדולים של מוהרנ"ת ספרו שהיה מתפלל בכוחות ובהתלהבות עד להפליא וכשהיה מגיע לתיבות "ביום ההוא אבדו עשתונותיו" שבפסוקי דזמרה בתפלת שחרית, היה חוזר עליו הרבה, עד שהזדעזעו מפחד יום הדין כל השומעים אותו.

פעם יצא רנון על אדם של רבי יקותיאל ורבי יצחק בער והביאו אותה לפני הפגיד מטרהוויץ, עמד וקרא לפניו את פרשת סוטה שבתורה, וכשסיים את הקריאה אמר לה: "אם החשד אינו נכון יעזור לך ה' ויהיה לך בנים טובים". וכך הנה שאחר כך נולדו לה אלו שני הבנים הנ"ל רבי יקותיאל ורבי יצחק בער שהיו אנשים צדיקים מופלגים מאד כידוע מקודם לא היו לה בנים. רבי יקותיאל הנ"ל טמון בטררהוויץ ורבי יצחק בער בטעפליק. אביהם היה אדם פשוט שהתפרנס מעבוד פובעים.

רבי חיים המכונה רבי חיים שרה'ס תלמיד רבנו, היה חותנו של רבי הירש ליב בנו של רבי אהרן תלמיד רבנו, והיה דר בכפר שוריוועץ שליד ברסלב.

בעת שלקחו את בני ישראל לצבא בכת, הנקרא גזירת הקנטוניסטים, החביא איש אחד מאומאן את בנו הקטן בבית רבי נפתלי, משום שסבר שאצל אדם מבוגר וזקן כמוהו לא יחפשו. והבלשים שפנו אותם

"לאושקעס" הם לא היו ממונים על זה במיוחד מהממשלה ולא היה להם רשות לכנס לפנים הבית לחטוף, כדי שלא לביש את הממשלה, אלא פעלו מעצמם בהסכמת הממשלה, תפשו את הילד כששחק לתומתו מחוץ לבית, ונעשה רעש גדול מזה כי היהודים תושבי המקום התקוטטו עמם עד שהצילו את הילד מידם, ובכל אותה העת עמד רבי נפתלי בתפלת השמונה-עשרה, אחר כך אחר שסים את תפלתו באב הילד להתנצל לפני רבי נפתלי על זה שהפריע לו בתפלתו על ידי הצעקות וכו', אמר לו רבי נפתלי שאינו יודע על מה פונתו, כי לא שמע שום צעקות, כל כך היה דבוק בתפלתו.

רבי אהרן הרב מברסלב, השתדף עם רבי משה הענייסי, הוא רבי משה קראסינשטיין, אביו של רבי נחמן אבי רבי אייזיק קראסינשטיין.

בהלונותו של רבי נפתלי נזרק בקבוק מבית-הכנסת של המתנגדים על מטתו בעת שעברו דרך בית-הכנסת הגדול שבאומאן שעמד בסמוך לבית-הכנסת של המתנגדים, ואמרו אני"ש שבזיון זה עוד יהיה לו לכבוד גדול שם בעולם-הבא.

להלונותו של רבי נפתלי בא גם ללוותו הרב של אומאן, וכששאלוהו המתנגדים על זה, ענה להם וכי לא אלף ללויה של אדם צדיק כזה שישב יומם ולילה על התורה ועל העבודה???

רוב נוסחאות הניגון של ימים הנוראים, הם מהמגיד מטרהוויץ.

בזמנו של רבי הירש ליב הרב מברסלב, הייתה עגונה אחת שנסעה להרבה רבנים שיתירו אותה מעגונה ולא מצאו לה הרבנים שום היתר וכשפאה בשאלתה אל רבי הירש ליב, התירה מעיגונה, ותיכף נעשה מזה רעש בפרט מהחולקים, באותה עת היה איזה ברית מילה בברסלב והיה הרב על הברית וכן אחד מחשובי החולקים, וכבדו אותו בסנדקאות, והוא עשה הכנות גדולות לפני זה, שעטף את התנוק עם טליתו וכו' ושקה זמן רב בהכנותיו, וכך באמצע השהיות כבדו את הרב שהיה מוהל מומחה למול את התינוק, הלך הרב והרים את טליתו של החולק ומל את התינוק ללא שהיות וחרה הדבר להחולק מאד, באמצע הסעודה התחיל החולק לדבר בנוגע לעגונה הנ"ל וכששמע זאת הרב אמר: "אם אתם רבי מפורסם או לא איני יודע אולם ללמוד אני יודע, אם אתם רוצים, נשלח את צדדי ההיתר שהתיתי את העגונה הנ"ל להרב רבי שלמה קלוגר, ונראה מה יפסוק", וכך עשו שהכין הרב את תשובת ההיתר שלו ושלחה לרבי שלמה קלוגר וכשהראו את השאלה לרבי שלמה קלוגר, שקה השליח משך שלשה ימים, עד שהכין רבי שלמה את כתב התשובה, לאחר שמסר לשליח את תשובתו שפסק בו לאיסור. נעמד רבי שלמה להתפלל מנחה, וכשכבר עמד לפסוע השלשה פסיעות לתפלה, חזר בו ונגש לארון הספרים והוציא איזה ספר ועין בו וכשגמר לעין בו נגש לשליח ובקשו להחזיר לו את כתב התשובה ובו במקום קרע את תשובתו שהיתה

לְאִיסוּר כְּנֻזָּר-לְעִיל וְכִתְבָּה מִחֻדָּשׁ לְהִיתָר, וְכִשְׁמֻסָּרָה לְשִׁלִּיחַ אָמַר לוֹ,
תֹּאמַר בְּעִירָךְ שָׁיֵשׁ לָהֶם רֵב יָרָא וְכָשֶׁר, וְהַפְּלִיג מְאֹד בְּשִׁבְחוֹ.

רַבִּי יוֹדֵל הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי קוֹפְסָאוֹת לְטִבֵּק אַחַת גְּדוּלָּה וְאַחַת קֶטְנָה, וְהָיָה
מִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַקֶּטְנָה וְכִשְׁנִגְמָרָה הָיָה מְמַלְאָהּ מִהַגְּדוּלָּה. פְּעַם כְּשָׁבָא אֵלָיו
אֶחָד עִם פְּדִיוֹן בְּשָׁבִיל שְׁיִתְפַּלֵּל עַל מִקְשָׁה לֵילֵד כִּידוּעַ שְׁעָנִין הַפְּדִיוֹנוֹת
וְהַמוֹפְתִים נִמְסָר לוֹ אַחַר פְּטִירַת רַבֵּנוּ, אָמַר "נֹו אָנּוּ יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת פְּדִיוֹן
גַּם עַל יְדֵי הַרְחַת טִבֵּק, "נֹו מִיר קַעֲנֵעוּ מֵאֲכֹן אֶ פְּדִיוֹן מִיט אֶ שְׁמַעַק טִבֵּק
אוּיָדִי". וְתִיכְף יִלְדָה לְמַזְל-טוֹב.

לְפָנַי פְּטִירַתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶהֱרֹן הָרַב מְבַרְסָלָב קָרָא לְבָנָיו וְצָוָה לְהַעֲמִיד מִטָּתוֹ
בְּאֲמֻצֵּעַ הַחֻדָּר וְנִעְמְדוּ בָנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ סְבִיבוּ, וְכִשְׁרָאָה אֶת כָּלֶם עוֹמְדִים
סְבִיבוּ, פָּנָה וְאָמַר לָהֶם, "הַעוֹלָם אוֹמְרִים שְׁאֲנִי לְמַדּוֹן, שְׁאֲנִי חֶכֶם, וְאִם
נִכּוֹן הוּא הָרִי בּוֹדֵאֵי יָדְעֵתִי לְבַחֹר לַעֲצָמֵי חֶלֶק טוֹב הַחֶלֶק הַטּוֹב הַזֶּה הוּא
רַבֵּנוּ, וְעַתָּה אָנִי נוֹתֵן לָכֶם בִּירוּשָׁה אֶת הָעֶצֶה הַזֶּה, שְׁתַּבַּחְרוּ גַּם אֶתֶם
בְּרַבֵּנוּ.

רַבִּי אֵיִיזִיק קָרָא סִינְשְׁטִיין סִפֵּר, שֶׁשָּׁמַע מֵאֲבִיו רַבִּי נַחֲמָן, שֶׁסָּבוּ עָבְרוּ עָלָיו
כְּמָה שָׁנִים שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ בָּנִים זָכָרִים, וּבָא בְּבִקְשָׁה לְרַבִּי שְׁמוּאֵל אֵיִיזִיק
שְׁיִתְפַּלֵּל עֲבוּרוֹ, וְהִבְטִיחַ לוֹ רַבִּי שְׁמוּאֵל אֵיִיזִיק שְׁיִזְכֶּה לְבֵן זָכָר, וּלְפְדִיוֹן
נֶפֶשׁ בְּקֶשׁ מִמֶּנּוּ, שֶׁבְּכָל שָׁנָה יָבִיא לוֹ לְרֵאשׁ-הַשָּׁנָה זוּג לְבָנִים חֲדָשִׁים. וְכִּד
הָיָה, שֶׁנִּפְקַד וְזָכָה לְשָׁנָה הַבְּאָה לְבֵן זָכָר, וְהָיָה נוֹתֵן לְבָנִים חֲדָשִׁים לְרַבִּי
שְׁמוּאֵל אֵיִיזִיק בְּכָל שָׁנָה כְּהִבְטַחְתּוֹ. וְכִשְׁגָּדַל הַבֵּן, הוּא רַבִּי נַחֲמָן, הָיָה הוּא
בְּעֶצְמוֹ הַשִּׁלִּיחַ לְמִסָּר אוֹתָם לְרַבִּי שְׁמוּאֵל אֵיִיזִיק, וְיָדוּעַ שֶׁרַבִּי שְׁמוּאֵל
אֵיִיזִיק הָיָה עוֹמֵד בְּתַפְלָתוֹ בְּרֵאשׁ-הַשָּׁנָה מְלִיל רֵאשׁוֹן עַד לֵיל שְׁנֵי בְּרֻצָּף
בְּפָנָה מִיַּחַדַּת בְּצַד דְּרוֹם, מִתַּחַת לְשַׁעוֹן בֵּית הַכְּנֻסֶת, וְהָיָה מִתְפַּלֵּל בְּכֹז
הַתְּלַהּבוֹת, שֶׁלֹּא הָיוּ יְכוּלִים לַעֲמֹד לִידוֹ, וְסִפֵּר רַבִּי נַחֲמָן לְבָנָיו, שֶׁזָּכַר
שֶׁפְּעַם אַחַת הִבִּיא לוֹ בְּעָרְב רֵאשׁ-הַשָּׁנָה אֶת הַלְּבָנִים הַנִּיִּל וּלְבָשָׁם, אַחֲרֵי-
כֵן בְּלִיל שְׁנֵי שָׁל רֵאשׁ-הַשָּׁנָה כְּשֶׁגָּמַר תְּפִלָּתוֹ, כְּשֶׁפָּתַח רַבִּי שְׁמוּאֵל אֵיִיזִיק
חֲגוּרוֹ, אַחֲרֵי שֶׁעָמַד כָּל הַמַּעַת לַעַת, נִפְלוּ לְבָנָיו הַתַּחְתּוֹנִים וְהַתְּפוּרוֹרִי מְרַב
הַזָּעָה וְהַחֲמִימוֹת שֶׁהָיָה בָּהֶם. כָּל-כֵּן הַתְּפִלָּל בְּהַתְּלַהּבוֹת.

רַבִּי שְׁמוּאֵל אֵיִיזִיק נוֹלַד בְּשָׁנַת תַּקכ"ה וְנִפְטַר בְּשָׁנַת תַּקפ"ז, בְּהִיוֹתוֹ בְּגִיל
שָׁשִׁים וּשְׁנַיִם.

רַבִּי הִירֶשׁ לֵיב דְּעַר רַב הָיָה עוֹבֵד ה' גְּדוּל לְמֵאֹד וְהִלָּךְ בְּדָרָךְ עֲבוֹדָתוֹ שֶׁל
רַבִּי שְׁמוּאֵל אֵיִיזִיק, תַּלְמִיד רַבֵּנוּ.

מִסְתַּבֵּר, שֶׁהַמַּגִּיד מְטָרְהוּוִיץ עוֹד הָיָה אֶצֶל הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, כִּי כְּשֶׁנִּפְטַר
הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב בְּשָׁנַת תַּק"ד, הָיָה כְּבָר כְּבָן אַרְבַּעִים שָׁנָה, וְהָיָה גַּם חֲבָרוֹ
וְיָדִידוֹ שֶׁל רַבִּי נַחֲוִים מְטָרְנוּבִיל, וְגַם הָרַב בַּעַל הַתַּנְיָא, כְּשֶׁהִדְפִּיס אֶת
סְדוּרוֹ, שֶׁלַח לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ הַסְּכָמָה לְסְדוּרוֹ.

רבי מרדכי דין, שהיה דין בטעפליק בפקדתו של רבנו, הנהיג מנהג בטעפליק, שביום שאומרים הלל, לא נפסיקו הקהל בסוף כל מזמור ונמתינו לסיומו של החזן, אלא יאמרו את כל המזמורים ברצף עד לפסוקים "הודו לה' כי טוב", בכדי שלא להפסיק את ההתעוררות וההתלהבות שבאמירת ההלל.

אומרים, שהמכתב ששלח מוהרנ"ת זכרוננו-לברכה להרב מסאוראן זכרוננו-לברכה, המובא בספר "עלים לתרופה", לא הגיע משום מה לדין של הרב.

פעם, כשדברו והתוכחו האפיקורסים, שנתקרבו אחר-כך לרבנו, עם מוהרנ"ת ובאמצע שאלו אותו שאלה, באמרם אליו: "הרי אם יתנהג העולם כך וכך כדעתכם, הרי לא יהיה לעולם קיום והמשך, כמצוי קשיות אלו תמיד בפי האפיקורסים, ענה להם מוהרנ"ת בלשון הפתוב: "אף תכון תבל בל תמוט", "דאגה זו אל תדאגו, העולם לא יתמוטט", "די וועלט וועט נישט אונטער גייען".

בעת שהיה מוהרנ"ת מוגלה מברסלב לנעמירוב שלש שנים, אף-על-פי-כן כשהגיעו ימי ראש-השנה, לא הסתכל על שום מניעה ובא לשהות באומאן עם אנ"ש על ראש-השנה. אולם המתנגדים, שעקבו אחריו, הלשינו עליו ומסרו אותו לממשלה, ובאו השוטרים ולקחו את מוהרנ"ת למעצר, בעת שהיה על הציון בערב ראש-השנה, ולא אבו לשחררו, עד שכמה מגבירי העיר אומאן, שהיו חלקם מאנ"ש וחלקם קרובים בדעתם לאנ"ש, כמו רבי קלמן ועוד, הלכו לבית המושל והבטיחו להם, שהם לוקחים עליהם את האחריות, והם ערבים על זה, שיחזירו להם את מוהרנ"ת תכף במוצאי ראש-השנה, והסכימו ושחררו את מוהרנ"ת על ראש-השנה. במוצאי ראש-השנה, בא מוהרנ"ת לבית המשטרה ולקחוהו כאסיר לשלחו חזרה לנעמירוב, ושלחו עמו כמה שוטרים שישיגוהו עליו שלא יברח, והיה למוהרנ"ת מזה חלישות הדעת, על שמטפלים בו כאסיר שפל, והמתנגדים שבלאדין התכוננו, שכשיעבור מוהרנ"ת דרכם, יכו אותו וכו' חס ושלום, אולם בגלל המשמר שליוה את מוהרנ"ת, לא יכלו להוציא את מחשבתם לפעל, וראה מוהרנ"ת שמן השמים סובבו כך את הדבר, כדי שלא יאנה לו כל רע. לשנה הבאה כבר סדרו אנ"ש רשיון מיוחד עבורו, כדי שיוכל לבוא ולשהות עם אנ"ש בראש-השנה.

בספר "חיי מוהר"ן" סימן תקצ"ח מספר, איך שהזמין רבנו את מוהרנ"ת לסעדת הלילה, אולם מחמת שמוהרנ"ת לא התפלל עדין מעריב, נשמט ממנה, ולא רצה רבנו להמתין עליו, וממילא לא סעד עם רבנו, עין שם. אחר-כך אמר מוהרנ"ת, שהוא מתחרט על שהאריך בתפלת המעריב, כי היה צריך להזדרז בתפלתו ולזכות לסעד עם רבנו, שהזמין לסעדה.

פעם, כששבחו אנ"ש בפני מוהרנ"ת את אחד באמרם, שיש לו הדרת פנים מפלגת, ענה להם מוהרנ"ת ואמר: "השחור שלי יש לו הדרת פנים יותר

יפה" "מיין שווארצער האט א שפענערן הדרת פנים" כשפונתו על רבי נחמן בן רבי עוזר, שלא היה לו הדרת פנים, אולם היה עובד ה' מפלג מאד כידוע, ורצה לומר, שאין ההדרת פנים נחשבת כפי המראה החיצוני, אלא עקר ההדרת-פנים תלוי בפנימיות האדם, וכמו שכתוב: "האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב".

אמר מוהרנ"ת: "יכול אני לומר פרוש על "המהר"ם שיף" המקשה ביותר ולא על אדם, כי העקר הוא לב נשבר, ומי יכול לדעת את הלב הנשבר של השני?" "איך וועל זאגן א פרוש אויפן שווערסטן מהר"ם שיף און נישט אויף א מענטש, ווארם דער עקר איז דער לב נשבר, און ווער קען וויסן יענעם לב נשבר?" :

אנ"ש היו אומרים, שגדלתו של מוהרנ"ת לגבי שאר תלמידי רבנו היה גם בזה, שהוא הבין והרגיש יותר מכלם, שענין רבנו הוא גם לדורות הבאים ולא רק לדורו הוא ושענין רבנו בהכרח שימשך עד סוף כל הדורות.

כשהתקרב מוהרנ"ת לרבנו בסוף שנת תקס"ב, כבר לא היתה אם רבנו בחיים, ונפטרה עוד בהיותו בזלאטיפאלי.

אמר מוהרנ"ת: "היום, כשמזכירים את הרבי "רבי זוסיא", מזכירים אותו בשם "הרבי רבי זוסיא", אולם פעם היו מכנים אותו "המלמד המשוגע" "דער משוגינער מלמד". וכונתו היתה לומר, שכל היראים והכשרים, הרי הם כמשגעים בעיני ההמון, וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, על הפסוק: "וסר מרע משתולל" רש"י. ויש אומרים, שאת הרב הקדוש "רבי פנחס קוריצער" היו מכנים בשם זה, וכן בשם "הבחור החרש" "דער שטומער בחור", כי עשה עצמו כחרש וכאלם ועסק בעבודת ה' עד מאד.

פעם, כשטבל מוהרנ"ת במקוה בברסלב, עמד שם אחד מהמתנגדים ורצה לשפך על מוהרנ"ת דלי מים רותחים, אולם רבי נחמן טולטשינר, שלנה את מוהרנ"ת, אחז בו וכפף את ידו עד שנשפכו המים שבדלי וסכל את מזמתו, וכשהבחין מוהרנ"ת אחר-כך בנעשה, אמר: "הוא כבר יהיו לו בחורות זקנות" "ער וועט שוין האבן אלטע מוידן", וכן היה, שכל בנותיו לא התחתנו. ר' לוי יצחק שליט"א עוד הכיר אחת מבנותיו, שהיתה כבת שמונים שנה ומעלה, והיו מכנים אותה ואת אחיותיה "בנותיו של פציא", כי שם אביהן היה פנחס.

מוהרנ"ת אמר, לענין המחלקת שיש על ענין רבנו: "השם יתברך יגמר וינצח בודאי, אולם איך איני יודע..." "גאט וועט אויספירן, ווי אזוי ווייס איך נישט..." "ובין אנ"ש יש נסחא אחרת, שאמר: "המפה תתפוצץ ותבקע וישפך הליחה הרעה, אולם איך איני יודע". "די מפה וועט אויספלאצן, ווי אזוי ווייס איך נישט".

פעם בא איש אחד מאנשי שלומנו בהתמרמרות למוהרנ"ת וגלה לו את מר לבו, היות שיש לו בן בחור בשם הירש, והוא שובב עד מאד, שנוסף על עניותו הגדולה עוד הולך בנו בשובבותו ומזיק לרכוש האנשים, שהולך ומדליק זנבות הבהמות ושורפם ועוד כהנה וכהנה, עד שאין ביכולתו כלל וכלל לעמוד בשלום הוצאות הנזקים שמזיק, כי מחיבים אותו לשלם לבעלים שנוזקו על ידי בנו, ובכן שואל את מוהרנ"ת, שיתן לו עצה מה לעשות. אמר לו מוהרנ"ת, שישתדל להשיא לו אשה. שאל את מוהרנ"ת: "וכי מי ירצה לקחת את בני לחתן?" ענה לו מוהרנ"ת: "מי שיהיה כל מי שישכים לקחתו לחתן, תסכים לשדוך ותחתן אותו", "ווער ס'זאל זיין, ווער ס'וועט איהם וועלן", ועזרו השם יתברך, שהציעו לו עבור בנו שדוך עם ענייה אחת וחתנו תכף בעצת מוהרנ"ת, ותכף לאחר החתנה השתנה בנו שנוי עצום ונהפך לעובד ה' וצדיק גדול מאד, עד שמרב חבה היו האנשים מכנים אותו "הדוד הלבן" "דער וויסער פּעטער". לרבי הירש הזה היה בן בשם רבי נחמן, שהיה השמש בקלויז באומאן, אותו רבי הירש היה חביב על רבי נחמן טולטשינער מאד, ואנ"ש שהכירוהו היו מרבים לספר בשבחו, וספרו ממנו עבדות גדולות. רבי נחמן בנו הנזכר לעיל, נרצח בעיר אוימאן בזמן הפרעות על-ידי הבולשביקים, ימח שמם.

הרב הקדוש רבי דוד צבי, חותנו של מוהרנ"ת, נפטר בשנת תקס"ח לאחר פסח, ובאותה עת נולד רבי יצחק בן מוהרנ"ת, ורצה מוהרנ"ת שרבי דוד צבי יהיה הסנדק, אולם כבר היה חלוש ולא יכול היה להיות סנדק.

מוהרנ"ת אמר: "האדם צריך לבקש מהשם-יתברך שידריך אותו באמת שלו יתברך, כי האמת של האדם יכולה להטעות אותו, כי אינו אמת לאמתה מה שאין כן האמת של השם-יתברך, וזה בחינת מה שבקש דוד המלך עליו השלום: "הדריכני באמתך" היינו: הדריכני באמת שלך יתברך".

מוהרנ"ת אמר: "רבנו יגמור את ענינו עם הבעלי-ביתים, היינו: עם האנשים הפשוטים והפחותים במעלה, כמו שיגמור את ענינו עם החסידים". כאומר, שכל מי שרק יטה עצמו ויתבטל לרבנו על כל אשר יצוה, סוף כל סוף יבוא על תקונו בשלמות, אם בעל-הבית אם חסיד.

כשדר מוהרנ"ת בברסלב, היה לו בית-מדרש מיוחד, ורבי אהרן, הרב מברסלב, היה מתפלל בבית-המדרש של רבנו, שבו היה מתפלל רבנו בחייו.

התבטא פעם מוהרנ"ת ואמר: "בכל הספורים שספר רבנו, יש לי איזו שהוא הרגשה בהם, אולם מעשה "ממלך וקיסר", היינו: מעשה ה' שבספר ספורי מעשיות נעלם ונסתר ממני לגמרי".

לפני הסתלקותו של מוהרנ"ת בקש שישפרו לפניו את שתי המעשיות הראשונות שבספר ספורי מעשיות, וכשהגיעו לסיומן בתבות: "ואתה בן-

המלך גלכה ונסעה לבתינו, ושבו לביתם" "קום אהער לאמיר אהיים פארן, האבן זי זאך אומגיקערט אהיים", צוה, שיחזרו עוד ועוד על התבות הנ"ל, ואחר-כך בסמוך נפטר.

בשבת האחרונה לפני פטירתו של מוהרנ"ת, אמר בעת סעדה שלישית של שבת הלכה אחת מלקוטי הלכות לפני אנ"ש, אחר-כך נחלש מאד, ומחמת חלישותו הלך להתפלל מעריב בביתו, ובדרך הלוכו אמר לאחד מאנ"ש, ששמו היה רבי יעקב: "יענקל, נכון שהשם-יתברך גומר ומנצח..." "אז לא גאט פירט אויס", והוא על-פי השיחה שאמר רבנו בחיי מוהר"ן סימן רכ"ט בהתפוננו לומר, שאף בחלישותו הגדולה זכה בעזרתו יתברך לומר תורה לפני אנ"ש.

בתחלת התקרבותו של מוהרנ"ת לרבנו באלול שנת תקס"ב, נתן לו רבנו כמה הנהגות והדרכות, ביניהם היה סדר למוד ח"י פרקים משניות בכל יום, ומוהרנ"ת הקפיד מאד לקיים את השעור הזה, עד שבשמחת-תורה הראשונה לאחר התקרבותו, בשעה שרקדו העולם בשמחת-התורה כנהוג, פרש מוהרנ"ת לחדר סמוך ולמד בו את השעור הנ"ל, וכשהבחין אביו בדרך, חרה לו זאת ואמר בזלזול: "לבני הוא נותן ללמד ח"י פרקים משניות?" "מיין קינד גיט ער לערנען אכטצן פרקים משניות?" כי החשיב את בנו מוהרנ"ת מאד, ונפגע מזה שרבנו נותן לו הנהגות כאלו שאינה ראויה לגדולים בתורה כמוהרנ"ת, שהיה מגדולי למדני עירו, פיזוע.

פעם, כשדבר מוהרנ"ת עם אנ"ש כדרך בקודש, נענה אחר-כך ואמר: "לכאורה איך יכול האויר לסבל כאלו דבורים גבוהים, שאנו מדברים? אלא בהכרח לומר, משום שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: 'אכל בי עשרה שכנתא שריא', שהיכן שמתקבצים עשרה אנשים לדבר שבקדשה שורה שם השכינה הקדושה, על-כן יכולים לדבר כאלו דבורים, כי השכינה נמצאת שם". (עיין חיי"מ סעיף שכ"ג שכך אמר רבינו זכרוננו-לברכה, וצ"ע).

לרבי שמואל שפילבאנד, תלמידו של רבנו, המכנה בשם רבי שמואל טעפליקער, שנסע עמו בנסיעות הנעלמות, היה בן בשם רבי נחמן, שהיה סוחר והתפרנס בכבוד. הוא עשה לעצמו מעיל חרפי יפה הנקרא פיטער ותפר על המעיל בד ממשי מהודר כדרך הנגידים, ובא עם המעיל למוהרנ"ת ל"שמחת-תורה". כשראה אותו מוהרנ"ת, לא מצא הדבר חן בעיניו, ופנה אליו בחכמתו ואמר לו בניחותא: "רבי נחמן המעיל היפה הזה לא מתאים שתניחהו בארון הבגדים הישן שיש לך, ובכך צריך אתה להחליף את הארון, ואם תחליף את הארון, צריך אתה להחליף גם את כל רהיטי ביתך, כי אין זה יפה שרק ארון הבגדים יהיה יפה ומהדר, ושאר הרהיטים כמו שהם... ואם תחליף את רהיטי ביתך, לא יתאימו הרהיטים החדשים לבית הישן שבו אתה גר, כי אין זה יפה שיהיו רהיטים חדשים בבית ישן, ובכך צריך אתה להחליף את ביתך לבית אחר יפה יותר, וכך-כך הרבה מעות אין לך נמצא שאין לך מספיק מעות

לְכִסּוֹת אֶת הַהוֹצָאוֹת, שְׁמַסֵּב לָךְ הַמַּעִיל הַזֶּה וְעַיִן בְּלִקוּיֵי הַלְכוֹת חוּשׁוֹן
מִשְׁפָּט הַלְכוֹת

כְּשֶׁדָּרַשׁ מוֹהֲרַנְי"ת בַּעֲת הַקְּבוּץ שֶׁבְּרֵאשׁ-הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹן שְׁאַחַר פְּטִירַת
רַבֵּנוּ, הֵיינוּ: בְּרֵאשׁ-הַשָּׁנָה שְׁנַת תַּקַּע"ב לֹא בָּאוּ לִשְׁמֹעַ אֶת דְּבוּרָיו כִּי-אִם
כַּחמֶשֶׁה אֲנָשִׁים מֵאֲנִי"שׁ, כִּי רַב אֲנִי"שׁ הִלְכוּ לִשְׁמֹעַ מִפִּיו שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל
אֵיזִיק, אוֹלָם בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה כָּבֵר בָּאוּ רַב אֲנִי"שׁ לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, כִּי רָאוּ וְהִבִּינוּ,
שֶׁהוּא הוּא הַתְּלִמִּיד שֶׁקִּבַּל בְּיוֹתֵר מִרַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָהּ.

רַבִּי בְּרוּךְ, חֲתַן מוֹהֲרַנְי"ת, שֶׁנִּשְׂאָ אֶת חֲנָה צִירְל בַּתוֹ, לְאִשָּׁה. לֹא בָּא לְקַבּוֹץ
אֲנִי"שׁ בְּרֵאשׁ-הַשָּׁנָה בַּשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה לְחַתֻּנְתּוֹ, אָף-עַל-פִּי שֶׁהָיָה מְקָרֵב
לְאֲנִי"שׁ, וְכִשְׁרָצוּ כָּמָה מֵאֲנִי"שׁ לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּעֵינָיו זֶה, אָמַר לָהֶם מוֹהֲרַנְי"ת,
שֶׁיִּנְיָחוּהוּ לְנַפְשׁוֹ, וְאָמַר לָהֶם: "לְקַחְתִּיו לְחַתָּן וְלֹא לְחָסִיד... " "אֵיךְ הָאֵב
אִים גִּינוּמָעַן פֶּאֶר אֶ אֵיידָעִם נִישֵׁט פֶּאֶר אֶ חָסִיד... " אַחֲר־כֵּן הִתְקַרֵּב מְאֹד
לְאֲנִי"שׁ.

רַבִּי בְּרוּךְ הֵנִי"ל נִשְׂאָ אֶת בַּת מוֹהֲרַנְי"ת אַחֲרֵי גְרוּשָׁתָהּ מִרַבִּי נַחֲמָן בֶּן רַבִּי
אֶהֱרֹן, רַב הָעִיר בְּרֶסֶלֶב, כִּי לֹא עָלָה זְוִיגָם יָפָה. רַבִּי בְּרוּךְ זֶה הָיָה לְמַדּוֹן
מְפֹלָג עַד מְאֹד, עַד שֶׁאֲפִלוּ הַמִּתְנַגְּדִים הִשְׁתַּוְּמוּ עַל שְׂזֻכָּה מוֹהֲרַנְי"ת
לְהַשְׁתַּדֵּף עִם תְּלִמִּיד-חֶכֶם מְפֹלָג כְּמוֹתוֹ. אֵין יָדוּעַ, אִם הָיָה עֲדִין בַּחֹר אוֹ
גְרוּשׁ וְכוּ', וְהִסְבְּרָא נוֹתֵנָת שְׁלֵא הָיָה בַּחֹר.

מוֹהֲרַנְי"ת זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָהּ, שֶׁבַח פַּעַם אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן הַמְּכַנֶּה רַבִּי שְׁמַעֲלָה
שֶׁמֶשׁ רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָהּ, שֶׁהוּא מְקַיֵּם אֶת הַפְּסוּק: "אָדָם כִּי יָמוּת
בְּאֵהֶל", וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבָרְכָהּ, "אֵין הַתּוֹרָה מִתְקַיְּמַת, אֲלֵא בְּמִי
שֶׁמִּמִּית עֲצָמוֹ עָלֶיהָ".

מוֹהֲרַנְי"ת הָיָה נוֹהֵג לְהַמְתִּין בְּעָרֵב לְבָנָיו שֶׁחֲזְרוּ מִהַחֲדָר, כְּדִי לְסַעֵד עִמָּהֶם
סְעֻדַת עֲרֵבִית, וְהָיָה מְבָרֵךְ עִמָּהֶם בְּרֶפֶת-הַמְּזוֹן, וְקוֹרָא עִמָּהֶם קְרִיאַת
שְׁמַע שְׁעַל הַמַּטָּה, וְהִלְכוּ אַחֲר־כֵּן לִישׁוֹן יַחַד. אָף-עַל-פִּי שֶׁנִּהְיָ זֶה לְקַח וְגַזֵּל
מִמֶּנּוּ מִשְׁעוֹת הַלֵּילָה וְהַכְּבִיד עָלָיו בְּסִדֵּר קִימַת חֲצוֹת וְכוּ', כְּדִי לְחַנְּכֶם
בְּדַרְךְ הַתּוֹרָה וְהִירָאָהּ.

כִּידוּעַ, נִפְטַר מוֹהֲרַנְי"ת בְּעִיר בְּרֶסֶלֶב בְּעָרֵב-שַׁבַּת, וּבְלֵיל-שַׁבַּת רָאָהוּ רַבִּי
נִפְתָּלִי שְׁדָר בְּאוּמָאן בְּחִלּוּם, וְרָאָה אוֹתוֹ רַץ מֵהָר, וּשְׁאָלוּ: "נִתָּן לְהִיכֹן הַנֶּדֶךְ
רַץ"? עָנָה לוֹ מוֹהֲרַנְי"ת: "אֲנִי יֵשֶׁר לְרַבֵּנוּ", "נִתָּן אוֹאוּ לויִפְסָטוּ? אֵיךְ גְּלִינִיךְ
צוּם רַעֲבָן". וַיִּדַּע רַבִּי נִפְתָּלִי כָּבֵר מִחִלּוּם זֶה, שֶׁהוּא נִפְטַר. וְאָמְרוּ אֲנִי"שׁ,
שֶׁמִּזֶּה רוֹאִים אֵיךְ שְׂזֻכָּה מוֹהֲרַנְי"ת לְבוֹא אֶל רַבֵּנוּ עוֹד לְפָנָי הַקְּבוּרָה, כִּי
הַקְּבוּרָה הֵיטָה בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת א"ה, עַיִן בְּזֵהָר בְּרֵאשִׁית רִי"ח: .

פַּעַם, כְּשֶׁחָל רֵאשׁ-הַשָּׁנָה לְהִיּוֹת בְּלֵיל יוֹם שְׁנִי, יָצְאוּ אֲנָשֵׁי טַעֲפֵלִיק מְעִירָם
לְנִסְעַ לְאוּמָאן בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת-קִדְשׁ, וְאֶת הַסְּלִיחוֹת שֶׁל עָרֵב רֵאשׁ-הַשָּׁנָה
הִנְקָרְאִים "זְכוּר בְּרִית" אָמְרוּ יַחַדוֹ בְּכַפֵּר "פֶּאֶלְאֲנִקַּע" הַקְּרוֹב לְאוּמָאן,

ורוב אנ"ש משאָר העירוֹת הקדימו לבוא כָּבֵר על שַׁבַּת, בכָּדִי שְׂיֻכְלוּ לוֹמַר גם את הסליחות באומאן. וכְּשֶׁהֲגִיעוּ אַנְי"ש מְטַעֲפְלִיק לאומאן, גָּעַר בָּהֶם מוהרנ"ת וְאָמַר לָהֶם: "אִם כָּךְ אַתֶּם נוֹהֲגִים לְבֹא לְרֵאשׁ-הַשָּׁנָה, טוֹב יוֹתֵר לְגַמְרֵי לֹא", "אֵיידער אַזאַ רֵאשׁ-הַשָּׁנָה אִיזוּ בַּעֲסֵעַר אִין גְּאַנְצֵן נִישְׁט". מוהרנ"ת הִזָּה מְכַנֶּה אֶת אַנְי"ש מְטַעֲפְלִיק "טַעֲפְלִיקֵעַר בַּעֲלֵי בַתִּים", אָף-עַל-פִּי שְׁהִיוּ עוֹבְדֵי ה' מְפֻלְגִים.

רבי "עקיבא וְלוֹל" הִתְקַרַב לְדַרְךָ רַבְּנוּ עַל יְדֵי הַדְּבָרִים הַנִּלְהָבִים שֶׁדָּבַר מוהרנ"ת פֶּעַם בְּעָרַב יוֹם-כְּפוּר, שֶׁהַזְכִּיר לְפָנָי הַשּׁוֹמְעִים אֶת מַה שְּׂאוֹמְרִים בְּפִיט שֶׁל מוֹסֵף בְּסֵדֶר הָעֲבוֹדָה, "זֵהָבִים מַעֲבִיר וְלִבָּנִים לוֹבֵשׁ, שֶׁעֲבוֹדַת הַיּוֹם בְּבִגְדֵי לְבָן", וּבְאֵר בְּזֶה מוהרנ"ת, שֶׁכְּשֶׁנִּכְנָסִים לְפָנָי וְלְפָנִים, שְׂמַרְמֹז עַל אַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם, שְׂאֵז פּוֹשְׁטִים מִמֶּנּוּ אֶת כָּל בְּגָדֵי הַזָּהָב וְאֶפְלוּ אֶת הַחֲשׁוֹן עִם הָאֲבָנִים טוֹבוֹת, כִּי כָּל אֵלוּ הַדְּבָרִים אֵינָם נִכְנָסִים עִם הָאָדָם, בְּעֵת שֶׁנִּכְנָסִים לְפָנָי וְלְפָנִים. וְרַק נִשְׂאָר בְּגָדֵי הַלְבָן הַמְרַמְזִים עַל הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים הָאֲמֵתִיִּים, וְנִכְנָסוּ דְבָרִים אֵלוּ לְלִבּוֹ מְאֹד, וּמִזֶּה הִתְקַרַב לְמוהרנ"ת זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ.

מוהרנ"ת זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ נֶעְנָה וְאָמַר פֶּעַם, לְעֵנָן הַמְּנִיעוֹת שֶׁיֵּשׁ לְכָל אֶחָד מֵאַנְי"ש מִבְּנֵי-בֵיתוֹ בְּעֵנָן הַנְּסִיעָה לְקַבּוֹץ עַל רֵאשׁ-הַשָּׁנָה בְּאוּמָאן: "אֲדַאֲנֵק גָּאט אַז נֶאָד רֵאשׁ-הַשָּׁנָה קוֹמֵט יוֹם-כְּפוּר", "תּוֹדָה לְאֵל, שְׂאַחַר רֵאשׁ-הַשָּׁנָה בָּא יוֹם כְּפוּר", וְאֵז נִשְׂאָרִים אַנְי"ש בְּבֵיתָם וּמִשְׁלִימִים בְּנֵי-הַבַּיִת וְסוֹלְחִים אֶחָד לַשֵּׁנִי, וְעַל-יְדֵי-זֶה חוֹזֵר הַשְּׁלוֹם לְמִקּוֹמוֹ, וְאָמַר זֹאת לְרַבִּי יִצְחָק בֶּנוֹ, שֶׁהִזָּה לוֹ מְנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת מִבְּנֵי-בֵיתוֹ בְּעֵנָן זֶה.

מוהרנ"ת אָמַר: כְּשֶׂאָדָם הוּא חָסִיד בְּצַעֲרֵירוֹתוֹ, אֵזִי יֵשׁ תִּקְוָה שֶׁבְּזַקְנוֹתוֹ יִהְיֶה כְּבַעַל-הַבַּיִת פְּשוּט אוֹלָם כְּשֶׁהָאָדָם בְּצַעֲרֵירוֹתוֹ נוֹהֵג כְּבַעַל-הַבַּיִת, אֵזִי בְּזַקְנוֹתוֹ הוּא כְּלוּם... "אַז מ'אִיז אַ חָסִיד אִין דְּעַר יוֹגֵנְט, אִיז מְעַן אוֹיף דְּעַר עֶלְטֵעַר אַ פְּרָאסְטֵעַר בַּעַל-הַבַּיִת אָבֵעַר אַז מ'אִיז אִין דְּעַר יוֹגֵנְט אַ בַּעַל הַבַּיִת, אִיז מְעַן אוֹיף דְּעַר עֶלְטֵעַר גָּאָר נִישְׁט...".

מוהרנ"ת אָמַר: שֶׁהַתְּעוֹרְרוֹת הַבָּאָה עִם הַתְּחִיָּקוֹת וּמַחְמַתָּה, הִיא הַתְּעוֹרְרוֹת אֲמֵתִית וַיֵּשׁ לָהּ קִיּוּם, מַה שְּׂאִין כּוֹ, כְּשֶׁבָּאָה הַתְּעוֹרְרוֹת לְלֹא הַתְּחִיָּקוֹת.

מוהרנ"ת הִתְבַּטָּא וְאָמַר פֶּעַם לְעֵנָן הַנְּסִיעָה לְצִיּוֹן רַבְּנוּ: "אֵלוּ הִיָּתָה כָּל הַדְּרָךְ זְרוּעָה בְּחֻרְבוֹת מְחֻדָּדוֹת, הִיָּתִי גּוֹחַן עַל יְדֵי וְרַגְלֵי בְּכָדִי לְהַגִּיעַ לְצִיּוֹן, אֲבָל בְּלֵי פֶּאסְפוֹרְט לֹא אֶלָּא הִיָּתִי עוֹשֶׂה אֶת כָּל הַמַּאֲמָצִים לְקַבֵּל פֶּסְפוֹרְט", "וְוַעַן ס'וואַלְט גִּיּוּעַן דִּי גְאַנְצֵעַ וְוַעַג מִיט שְׂאַרְפֵּן שְׂוועַרְד וְוואַלְט אִיךְ זאָד גְּעֵרִיטְשְׂקֵעַט אוֹיף דִּי הַעֲנֵט און אוֹיף דִּי פִּיס, אָבֵעַר אָן אַ פֶּסְפוֹרְט נִישְׁט, נֶאָר אִיךְ וְוואַלְט גִּיטָאן אַלְעַ מְעַגְלִיכְקִיטֵן צוּ בְּאַקוּמְעַן אַ פֶּסְפוֹרְט".

פֶּעַם בְּשִׂמְחַת-תּוֹרָה, הִזָּה רַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטְשִׁין קֶצֶת בְּגִלוּפִין, מַחְמַת שְׂשֵׁתָה מְעַט יַיִן הַמְשֻׁכֵּר, וְנִפְּל מֵרֵב הַשְּׂמֻחָה לְרַגְלֵי מוהרנ"ת וְאָמַר לוֹ:

"אתם החיות שלי אתם החיות שלי" "איר זיינט מיין חיות איר זיינט מיין חיות" למחרת שאלו מוהרנ"ת, אם זוכר מה שאמר אתמול, ואמר לו רבי נחמן מטולטשין: "כן, זוכר אני וגם היום אומר אני כן" אמר לו מוהרנ"ת: "מה שאתה אומר הוא אמת, אבל לא בשמחת-תורה בפה שתי... "וואס דו זאגסט איז אמת, אבער נישט שמחת-תורה מיט א פארטרונקינער מויל..."

לאחר הסתלקותו של רבנו, כשנסע מוהרנ"ת ועורר את אנ"ש מחדש בעניני רבנו ובאר והוכיח להם שענין רבנו נוהג גם עתה, כמספר בימי מוהרנ"ת, שהיה אז בדרך נסיעתו אצל אחד מאנ"ש, וכשאכלו את סעדת הצהרים, הגישו לפניו מאכל העשוי מבארשט סלק, והבחין מוהרנ"ת באחד מבני הבית שישב בשלחן, שלא נתנו לו לאכל מהמאכל כמו לשאר המסבים, ושאל מוהרנ"ת את בעל-הבית על זה, ענה לו בעל הבית, שלא הגישו להלה מהמאכל מחמת שהוא חולה על הריאה, והסלק מזיק לזה. צנה מוהרנ"ת לתת מהמאכל גם לזה החולה, ובפקדת מוהרנ"ת אכל החולה את מאכל הבארשט והבריא לגמרי והיה לנס. אחר-כך, כשנפגש החולה עם הרופא, השתומם הרופא שהוא עדין חי, ואמר לו: "אצלי היית כבר נחשב כאפס תקוה..." ואמר לו אחר-כך הרופא: "שוב איני יודע מה לומר לכם הלאה בהנהגת המחלה כלום".

אמר לענין שצריך רק תפלה בכדי לבטל את התאוות, ואין מועיל על זה עצות אחרות: "כששוברין תאוה נהיה ממנה שתיים..." "אז מפרעכט א תאוה ווערט צוויי..." רצה לומר שאת התאוות צריך לבטל לגמרי, כי אם רק שוברים אותן יכולים אחר-כך להתגבר שוב ולהפילו יותר, וכדרך משל, כששוברין דבר נעשה ממנו שני חלקים.

פעם ביום חמשי עדין לא היה למוהרנ"ת זכרונו-לברכה שום מעות לצרכי שבת-קדש, ובחסדי ה' המרבים, שלח לו אחד מאנ"ש, שגר בכפר סמוך רובל אחד. הלא מוהרנ"ת ונתן לרבי נחמן מטולטשין את הרבל וצנה עליו לפרטו ולתת ממנה לחמשה מאנ"ש עניים, לכל אחד עשרה קאפיקעס. סכום זה היה מספיק עבור הכנת צרכי שבת בצמצום, והחצי השני ישאיר עבורו.

חנה צירל, בתו של מוהרנ"ת, ספרה שאותה עבודת החצות, שהיה מקים אביה באותן שלש השנים, שהיה משלח מברסלב לנעמירוב, לא ראתה אצלו מקדם לזה. מוהרנ"ת היה הולך אז פעמים למקוה פעם לפני חצות ופעם לפני התפלה.

פעם כשדבר מוהרנ"ת מגודל ההסתרה והעלמת הטוב הנמצא בעולם, אמר: גם החולק על רבנו לא היה בתחלה מפורסם בעולם כלל, רק לאחר שהתחיל לחלוק על רבנו נתפרסם ונתודע בעולם.

על קברו של מוהרנ"ת לא נחרט שום תיבה.

פעם כְּשֶׁדָּבַר מוֹהֲרַנְי"ת מְגִדוּלַת רַבְּנֵנוּ וְהַפְּלִיג בְּשִׁבְחוֹ שֶׁאֵלוּ רַבֵּי שַׁ"י הֲרַב מִטְּשָׁעֲרֵינוּ: מוֹהֲרַנְי"ת, מַה הִנָּכֶם כָּל כֶּדֶּ מִפְּלִיגִים וּמִרְעִישִׁים בְּעוֹלָם מְגִדֻלַת רַבְּנֵנוּ? נַעֲנֶה לוֹ מוֹהֲרַנְי"ת: אֲנִי מִרְעִישׁ? "אִזּוֹ בְּקוֹל רַעַשׁ גְּדוֹלִי".

שָׁאֵל פֶּעַם אֶחָד מֵאֲנֵי שֶׁ אֶת מוֹהֲרַנְי"ת אִם טוֹב הַדְּבָר שֶׁיְהִי מִלְּמַד תִּינוּקוֹת מְחַמֵּת שְׂאִין לוֹ פְּרִנְסָה, עֲנֶה לוֹ מוֹהֲרַנְי"ת: בְּאוֹתָהּ עֵת שֶׁתִּשְׁפִּיר אֶת עֲצָמָהּ לְמִלְאֲכַת הַמְּלַמְדוֹת תִּשְׁפִּיר אֶת עֲצָמָהּ לְהַתְּפַלֵּל לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְתִתְּפַלֵּל בְּפִירוּשׁ גַּם עַל פְּרִנְסָה, וְאַחַר זֶמַן תִּרְאֶה שֶׁהִצְלַחְתָּהּ גְּדוּלָה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר אִם הֵייתָ מִלְּמַד.

כְּשֶׁסָּפְרוּ לְמוֹהֲרַנְי"ת שֶׁהֲרַב מִבְּאֲרֵיטְשׁוּב אָמַר שֶׁבְּלִיל כָּל-נְדָרֵי הֵיינוּ בְּלִיל יוֹם כְּפֹר נוֹפֶלֶת יְרָאָה אֵימָה בְּכָל הָעוֹלָם עַד שֶׁאֲפִלוּ הַדְּגִים שֶׁבַּמַּיִם רוֹעֲדִים מִפֶּחַד", הַפְּטִיר עַל זֶה מוֹהֲרַנְי"ת וְאָמַר: אִם כֵּן כִּפְּמָה כָּבֵר צְרִיכִים לְרַעוּד כְּשֶׁאִין רוֹעֲדִים, "וְוִיפֹל דְּאֲרָף מֵעַן שׁוֹיִן צִיטְעֵרֵן אִזּוֹ מִצִּיטְעֵרְט זְאֵף נִישְׁט".

בְּעֵת בְּקוּרוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנְי"ת בְּגַאֲלִיצְיָא, נִפְגַּשׁ שָׁם עִם הַחֲסִידִים שֶׁל הֲרַב הַצְּדִיק רַבֵּי אוּרֵי מְסִטְרֵעֲלִיסק זְצ"ל וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ בְּאַהֲבָה וּבִידִידוּת מוּפְלָגַת כָּל כֶּדֶּ עַד שֶׁמוֹהֲרַנְי"ת עֲצָמוֹ הִתְּפַעֵל מֵהֶם מְאֹד, וְאָמַר: "אֵלוּ אֲצִלְנוּ בְּרוּסְיָא הָיוּ כְּאֵלוּ חֲסִידִים הֵיינוּ יְכוּלִים לְשַׁבֵּת וּלְהַדְּבֵר יַחַד וְלֹא הָיָה לָנוּ שׁוּם מַחְלֻקָּת.

לְעֵת זְקֻנָתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנְי"ת בְּהִיוֹתוֹ כָּבֵר חֲלוּשׁ, קָרָא פֶּעַם סֵדֶר שְׁמוֹ"ת שְׁנַיִם מִקְּרָא וְאֶחָד תִּרְגוּם בְּיוֹם שְׁשֵׁי לְפָנֵי חֲצוֹת הַיּוֹם בְּהִיוֹתוֹ עֵדִין מְעוּטָר בְּתַפְּלִיּוֹ, שֶׁאֵלוּ אֶחָד מֵאֲנֵי שׁ: הָרִי אִין הַדְּבָר מוּסַפֵּם עַל פִּי דְּבָרֵי הָאֲרִי"י הַקְּדוּשׁ, כִּי עַל פִּי הַסוּד נָכוֹן לוֹמֵר שְׁמוֹ"ת לְאַחַר חֲצוֹת, עֲנֶה לוֹ מוֹהֲרַנְי"ת: "לֹא אֶת הַכָּל אֶפְשֶׁר לְקַיֵּם עַל פִּי דְּבָרֵי הָאֲרִי"י זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָה", לְעֵת זְקֻנָתוֹ בְּהִיוֹתוֹ חֲלוּשׁ כֹּחַ.

בְּזֶמַן מוֹהֲרַנְי"ת כְּשֶׁהָיָה אָדָם רוֹצֶה לְנִסּוֹעַ לְאִיזוֹר פּוֹלִין הָיָה צְרִיף רִשְׁיוֹן וּפְסַפּוֹרְט לָזֶה, אוּלָם מוֹהֲרַנְי"ת נִסֶּע לְשָׁם עִם רַנִּי"ט לְלֹא פְּסַפּוֹרְט וְרִשְׁיוֹן, כִּי אִזּוֹ נִהְגוּ שׁוֹטְרֵי הַגְּבוּל לֹא לְבַדּוֹק אֶת הַרַבָּנִים וְהַאֲדַמּוּרִי"ם אִם יֵשׁ לָהֶם פְּסַפּוֹרְטִים אֶלָּא רַק שְׁאֵלוּם אִם יֵשׁ לָהֶם פְּסַפּוֹרְט וּכְשֶׁהָיוּ עוֹנִים שֵׁשׁ לָהֶם נִירוֹת מְאוּשָׁרִים שׁוֹב לֹא חִקְרוּ וְדָרְשׁוּ אַחֲרֵיהֶם יוֹתֵר. כְּשֶׁשָּׁאֵלוּ שׁוֹמְרֵי הַגְּבוּל אֶת מוֹהֲרַנְי"ת אִם יֵשׁ לוֹ פְּסַפּוֹרְט עֲנֶה: וְכִי בְּיָמַי אֵלוּ נוֹסְעִים לְלֹא פְּסַפּוֹרְט? וְכֶדֶּ עֶבֶר אֶת הַגְּבוּל בְּשָׁלוֹם.

בְּבִרְסָלָב הָיָה דָּר אֶחָד מִתְּלִמֵּי רַבְּנֵנוּ בְּשֵׁם רַבֵּי שְׁלֵמָה רְאוּבֵן זְלַאטְעִיס, כְּנוֹהוּ בְּשֵׁם זֶה עַל שֵׁם אִמּוֹ מֵרַת זְלַאטְעֵ, הוּא הָיָה עוֹבֵד ה' גְּדוֹל וּמוּפְלָג בְּמַעֲלָה, אוּלָם חֲסָרוֹן הָיָה לוֹ, שֶׁהָיָה מְרַבֵּה בְּאֲמִירַת בְּדִיחוּת וְכִדּוּמָה, וְרַנִּי"ט הָיָה קָשׁוּר אֵלָיו מְאֹד, וְהָיָה הוֹלֵךְ אֵלָיו הַרְבֵּה לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ דָּרָף בְּעִבּוּדַת ה' יִתְבָּרֵךְ וּבִירְאַת שְׁמַיִם. כְּשֶׁנּוֹדַע הַדְּבָר לְמוֹהֲרַנְי"ת אָמַר לוֹ: לְצוּוֹת עֲלֶיךָ לֹא לְלַמּוֹד אֲצִלוּ אֵינִי יְכוּל, אוּלָם זֹאת אֲנִי אוֹמֵר לָךְ אִם

בְּדַעְתָּךְ לְהַמְשִׁיךְ וְלַדְבֵּק בּוֹ מִבְּקֵשׁ אֲנִי מִמֶּדֶד אֶל תְּבוּאָה אֵלַי. כִּי דָרְכּוֹ לֹא מִצָּאָה חוֹן בְּעֵינַי מוֹהֲרַנִּית. וְהַפְסִיק רַנ"ט לְלִמּוּד מִמֶּנּוּ.

רַבֵּי רֵאוּבֵן שְׁלֵמָה הַנִּי"ל הָיָה מִתְלַמְּדֵי שֶׁל רַבֵּי שְׁמוּאֵל אֵיִיזִיק וְעָלְיוֹ מִסְפָּרִים הַסְּפוּר שֶׁאָמַר לְהַרְבֵּה הַצְּדִיק רַבֵּי מְרִדְכִי מִטְשָׁרְנוּבִיל זְצ"ל כְּשֶׁרָצָה לְבָרְכוֹ בְּבָנִים שְׂכָבָר יֵשׁ לוֹ בְּרָכָה מֵרַבּוֹ רַבֵּי שְׁמוּאֵל אֵיִיזִיק, וְעַל כֵּן אֵינוֹ חֹפֵץ בְּבָרְכָה זֹאת מִמֶּנּוּ, וְהִתְפַּלֵּא רַבֵּי מְרִדְכִי זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה עַל דְּבָרָיו וְאָמַר "זֶהוּ הַנִּקְרָא אֲמוּנַת חֲכָמִים אֲמִתִּית" כְּמִסְפָּר בְּסִפּוֹר כּוֹכְבֵי אוֹר.

כִּידוּעַ הָיָה מוֹהֲרַנִּית זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, מִתְפַּלֵּל בְּצַעֲרֵירוֹתוֹ בְּכַחוֹת וּבְצַעֲקוֹת וּבְשִׂמְחָה גְדוֹלָה, אוּלָם בְּסוּף יָמָיו, הָיָה מִתְפַּלֵּל בְּנַחַת וּבְמִנוּחָה.

מוֹהֲרַנִּית זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה הָיָה חָבִיב כָּל כֶּף בְּעֵינַי אָבִיו וְחוֹתָנוֹ לִפְנֵי הַתְּקַרְבוֹת לְרַבֵּנוּ, עַד שֶׁהָיוּ מִתּוֹכָחִים בִּינֵיהֶם הֵיכָן יֵאָכֵל וַיִּתְאַכְסוּ מוֹהֲרַנִּית. כִּי כָּל אֶחָד רָצָה שֶׁבִּבִיתוֹ יִשְׁהָה מוֹהֲרַנִּית, אוּלָם לְאַחַר שֶׁהִתְקַרַב לְרַבֵּנוּ יָרַדָה חֲשִׁיבוֹתוֹ בְּעֵינֵיהֶם. כְּמִסְפָּר בְּסִפּוֹר יָמֵי מוֹהֲרַנִּית.

מוֹהֲרַנִּית הָיָה נֹזֶהר מְאֹד לְבָלֵי לְהַפְלִיג בְּשִׁבְחַת תְּלַמְּדֵי הָעוֹבְדֵי הַיְּהוּדִים, כְּדִי שֶׁלֹּא יִכְנַס בְּמַחְשְׁבָתָם שְׂמִיץ שֶׁל גְּאוּהָ.

פְּעַם כְּשֶׁדִּבֶּר מוֹהֲרַנִּית מְגִדֵּלֶת רַבֵּנוּ וְהַפְלִיג בְּשִׁבְחוֹ מְאֹד, שֶׁאֵלּוֹ אֶחָד מֵאַנְי"שׁ: מֵאִיפָה אַתֶּם לוֹקָחִים אֶת כָּל הַשְּׂבָחִים הָאֵלּוּ, וְעָנָה לוֹ מוֹהֲרַנִּית: אִם הָרַב הַצְּדִיק רַבֵּי מִיכָלִי מְזַלְאֵטְשׁוּב זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה אָמַר פְּעַם "כְּזוֹ נִשְׁמָה נִקְיָה כְּמוֹ גּוֹף נָקִי וְקָדוֹשׁ שֵׁיִשׁ לִי עֵדִין לֹא הֵיְתָה בְּעוֹלָם? וְכִי יֵשׁ לָנוּ הַבְּנָה וְהַרְגָּשָׁה בְּדִבְרָיו, "הָאֵבֶן מִיר אֶגְעַפִּיל אֵין זֵיִנַע וְוֵעֲרִטְעֵר" אֵלָּא מָה, מֵאַמִּינִים אָנוּ בְּדִבְרָיו, כְּמוֹ כֵּן מֵאַמִּינִים אָנוּ בְּשִׁבְחֵי רַבֵּנוּ שֶׁהִתְפָּאֵר וְאָמַר עַל עֲצָמוֹ אֶף-עַל-פִּי שֶׁאֵין לָנוּ הַשְּׂגָה בָּהֶם.

רַבֵּנוּ בִּירָךְ אֶת מוֹהֲרַנִּית שֶׁבְּכָל עֵת שֶׁיִּרְצָה לְהַרְדֵּם יָרַדְם תִּיכֹף וּמִיד, וְכֵן נִתְקִים בּוֹ שֶׁאֵפֵלוּ שִׁיתְמַהֲמָה בְּשִׁינַת הַלֵּילָה, וְרָצָה לִישׁוֹן מְעַט כְּדִי לְקוּם וּלְהִתְעוֹרֵר בְּעֵת חֲצוֹת, תִּיכֹף כְּשֶׁהֵנִיחַ אֶת רֹאשׁוֹ לִישׁוֹן נִרְדָּם תִּיכֹף וּמִיד.

מוֹהֲרַנִּית הִשְׁתַּדֵּל לְהוֹצִיא אֶת רַנ"ט לְגַמְרֵי מַעֲסָקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְהִצְלִיחַ עִמּוֹ יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהִצְלִיחַ עִם בָּנוּ רַבֵּי יִצְחָק וְעִם רַבֵּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבֵּי נִפְתָּלִי.

שֵׁם זִוְגָתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁל מוֹהֲרַנִּית לֹא יְדוּעַ וְשֵׁם זִוְגָתוֹ הַשְּׂנֵי הָיָה דִּישָׁל.

סִפְרוּ לְמוֹהֲרַנִּית שֶׁפְּעַם הִלְכוּ הַחֲבָרִיִּיא שֶׁל הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב לְנַחַם אֵיזָה אָבֵל וְהִתְחַלּוּ לְדַבֵּר בִּינֵיהֶם בְּעִבּוּדַת ה' יִתְבָּרַךְ כְּדָרְכָם, עַד שֶׁשְׂכָחוּ שֶׁבָּאוּ לְנַחַם אֶת הָאָבֵל וְהִתְחַלּוּ לְרַקוֹד לְרוֹב הַהִתְלַהֲבוֹת שֶׁבָּא לָהֶם מִדְּבוּרֵיהֶם וְגַם הָאָבֵל שָׁכַח שֶׁהוּא אָבֵל וְרַקַּד עִמָּהֶם. אָמַר מוֹהֲרַנִּית: "כְּשֶׁמְדַבְּרִים מֵרַבֵּנוּ, גַּם יָכוֹל לְהִיּוֹת כֶּף". אַז מִרְעֵדֵט פּוֹן רַעְבּוֹן, קָעַן אוּיָף אַזוּי זֵיִין".

אמר פעם מוהרנ"ת: "יודע אני שרבי ליפא היה חסיד וירא יותר ממני, ועתה איפה הוא ואיפה אני". "איך ווייס אז רבי ליפא"... כן הוא מדור דור.

אחד מאנ"ש שרצה לשבת רק על התורה ועל העבודה ולבלי לעסוק בשום עסק פרנסה, ויתפרנס ממה שיתמכו בו האנשים, כששאל את מוהרנ"ת אם נכון שיעשה כך, ענה לו מוהרנ"ת, שלא נכון הדבר, אלא עשה לך שיעורים קבועים לפני הליכתך לחנות וכן בתוך החנות תכין לך ספרים ובכל רגע של פנאי שיזדמן לך תשב ותהגה בתורה, וקיים זאת כל ימיו.

שאל פעם אחד את מוהרנ"ת אם יקרא את בנו בשם נחמן על שם רבנו זכרון-לברכה, או על שם איש אחד ממשפחתו ששמו היה אייזיק, ענה לו מוהרנ"ת שיכול לקרוא לבנו בשם אייזיק, כי גם רבנו קרא לעצמו בשם אייזיק בעת שנסע לארץ-ישראל במספר בספר שבחי הר"ן, ופעם אמר רבנו ומדוע קראתי לעצמי בשם אייזיק... ולא סיים, "און פאר וואס האב איך מיר גירופן אייזיק...".

פעם אמר מוהרנ"ת, אלו לא היו המתנגדים גורמים לי היזק רק בזה שקפחו את פרנסתי לא הייתי דואג כלל כי יש לי מדת הבטחון, "זיי זאלן מיר מער ניט טאן נאר וואס זיי זענען מיר מקפח פרנסה וואלט איך נישט גיזארגט ווארום איך האב בטחון".

בעת המחלוקת היה מוהרנ"ת מחזיק את אנ"ש באומרו להם: ברוך השם ווראניקעס זיינען מיר נישט זענדען, ווראניקעס הוא מאכל מעיסה מבושלת, והיינו אף על פי שיש עלינו מחלוקת כזו עד שמקפחים את פרנסתינו אף על פי כן ברוך השם עדין יש לנו מה לאכול, ולא נתן ה' למוט רגלינו.

כשבקר מוהרנ"ת בקרימנטשויק בבית חיה בת רבנו שנסאה להרב הצדיק רבי אהרן המכונה רבי ארקע נכדו של הרב בעל התניא, בזיווג השני, דבר שם בארוכה עם בעלה רבי ארקע, אחר כך הפליג רבי אהרן במעלתו של מוהרנ"ת ואמר, כל כתבי האר"י מונחים לו בכף ידו "דאלניע".

בחתונה אחת שהיתה בברסלב ונמשכה עד אור הבקר כמנהג הימים ההם, נרדס המתופף באמצע התיפוף מרוב עיפות, שמו היה רבי יעקב המכונה "יאנקל", כשהבחין האחראי שעליו בנמנומו, נתן לו סטירת לחי, וצעק עליו "יאנקל תופף בשמחה", "יאנקל קלאפף פריילאך", התעורר יאנקל משנתו מכאב הסטייה ובכה והמשיך לתופף בכל כחו, כשהבחין בזה מוהרנ"ת, לקח את זה למשל לעבודת ה' תבריך, ואמר אף-על-פי שמפכים את האדם בכל מיני ירידות והשלקות, אף על פי כן מוכרח וחיב הוא להמשיך להכות את היצר הרע וחילותיו בשמחה.

כְּשֶׁרָצָה אֶחָד מֵהַחֹלְקִים הַגְּדוֹלִים לְבוֹא לְגוּר בְּאוּמָאן בְּקָבִיעוֹת כִּי חָשַׁב שֶׁבְּזֶה יִכְנִיעַ אֶת אֲנִי"שׁ. הִלְכוּ מוֹהֲרַנְיָת וְרַבֵּי נִפְתָּלִי לְרַבֵּי הִירֶשׁ בְּעַר לְדַבֵּר עִמוֹ בְּעֵנָן זֶה, שִׁישֵׁתְדֵל לְמִנוּעַ זֹאת. כְּשֶׁרָאָם רַבֵּי הִירֶשׁ בְּעַר פָּנָה לְחִדְרוֹ וְהִתְמַהֵמָה לְצֵאתוֹ, וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהֵמָה כָּל-כָּף וְהִלְכוּ מִבֵּיתוֹ, בְּדֶרֶךְ חֲזָרְתָם הִתְמַרְמַר רַבֵּי נִפְתָּלִי לְפָנֵי מוֹהֲרַנְיָת וְאָמַר לוֹ, "לְדַעְתִּי גַם אוֹתוֹ כִּבֵּר שִׁחְדוֹ הַמִּתְנַגְּדִים, אָמַר לוֹ מוֹהֲרַנְיָת לְדַעְתִּי אֵין הַדָּבָר בֶּן אֶלָּא כְּשֶׁרָאָה אוֹתָנוּ בָּאִים, רָצָה לְנוּחַ מְעַט מְעַיִיפוֹתוֹ לְפָנֵי שִׁיפְגֹשׁ אֶתְנוּ, וְכִּף חֲזָרוּ לְבֵיתָם, אַחַר רָאָה רִנִּיט אִידֵי שְׂרַבֵּי הִירֶשׁ בְּעַר בָּא וּמִתְקַרֵּב לְבֵית מוֹהֲרַנְיָת, וְהוֹדִיעַ זֹאת לְמוֹהֲרַנְיָת, אָמַר לוֹ מוֹהֲרַנְיָת, שְׁלֹא יִשְׁהָה בְּבֵיתוֹ בְּעַת שִׁידְבָּר עִמוֹ, אוּלַם רִנִּיט לֹא יָכוֹל הָיָה לְהִתְאַפֵּק וְנִשְׁאַר בְּבֵיתוֹ וְשָׁמַע מֵאַחֲרֵי הַדָּלֶת אִידֵי שְׂרַבֵּי הִירֶשׁ בְּעַר מִתְנַצֵּל לְפָנֵי מוֹהֲרַנְיָת אִידֵי שֶׁהִלְךְ לְנוּחַ מְעַט כְּשֶׁרָאָה אוֹתָם לְבוֹא אוּלַם לְרֹב עֵינָיו נִרְדָּם וּבִקֵּשׁ מֵאֵד אֶת סְלִיחָתוֹ, וְשָׁמַע גַּם אִידֵי מוֹהֲרַנְיָת מִבִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ עַל עֵנָן הַנִּי"ל. וְעָנָה לוֹ הִירֶשׁ בְּעַר, בְּאִמַּת הָיוּ אֶצְלֵי הַמִּתְנַגְּדִים וְנִסּוּ לְשַׁחַד אוֹתִי וְלִהְשָׁפִיעַ עָלַי, אוּלַם בְּעִירוֹ שֶׁל רַבְּנוֹ אֲרָשָׁה וְאֶסְפִּים לְמִתְנַגְּדֵי עָלְיוֹ לְבוֹא וְלְדוֹר בּוֹ?

מוֹהֲרַנְיָת הָיָה נוֹהֵג לְקַדֵּשׁ עַל הַיַּיִן בְּבֵיתוֹ בְּשַׁבַּת בְּבִקְרֵי אֶף עַל פִּי שְׂכָבֵר קַדֵּשׁ עַל הַיַּיִן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת.

אֲנִי"שׁ אָמְרוּ שֶׁטַעַם שְׁלֹא דָר מוֹהֲרַנְיָת בְּאוּמָאן מִשּׁוּם שְׂרַבֵּי נִפְתָּלִי דָר שָׁם וְכִדִּי שְׁלֹא יִכְחִישׁ אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ, כְּמִבּוֹאָר בְּתוֹרָה סֵה חֶלֶק אֵין שָׁם.

מוֹהֲרַנְיָת הָיָה נוֹהֵג לְבוֹא פְּעַם בְּשָׁנָה לְשַׁבּוֹת שַׁבַּת בְּעִיר קְרִימְנֶטְשׁוֹק לְאַחַר שֶׁשַׁבַּת בְּעִיר טְשֶׁעְרִין, רַבֵּי אֶפְרַיִם בְּרִי"נ שֶׁהָיָה דָר בְּקְרִימְנֶטְשׁוֹק הָיָה נוֹהֵג לְבוֹא וְלְשַׁבּוֹת בְּטְשֶׁעְרִין וְלֹא הִסְתַּפֵּק בְּזֶה שֶׁמוֹהֲרַנְיָת יָבוֹא בְּשַׁבַּת הַבָּאָה לְעִירוֹ קְרִימְנֶטְשׁוֹק. פְּעַם כְּשֶׁהִגִּיעַ מוֹהֲרַנְיָת לְטְשֶׁעְרִין וְרַבֵּי אֶפְרַיִם לֹא הִגִּיעַ, הַפְּטִיר מוֹהֲרַנְיָת וְאָמַר, אֵלּוֹ הָיָה עִמָּנוּ רַבֵּי אֶפְרַיִם בְּשַׁבַּת הָיָה לָנוּ שַׁבַּת נִפְלְאָה, סָמוּךְ לְשַׁבַּת מִמֶּשׁ הִגִּיעַ רַבֵּי אֶפְרַיִם, וְסִפֵּר רַבֵּי אֶפְרַיִם אַחַר כֵּף מְגוֹדֵל הַהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁהָיְתָה לוֹ וְאָמַר, בְּלִיל שַׁבַּת הָיִיתִי עוֹד בְּכַחֵי לְסָבוֹל אֶת הַהִתְלַהֲבוֹת וְהַחֲמִימוֹת שֶׁשָּׂרְרָה שָׁם, אוּלַם בְּשַׁבַּת בְּבִקְרֵי, נִרְטַב הַשִּׁלְחוֹן בְּדַמְעוֹתַי וְלֹא יָדַעְתִּי כָּלֵל מַה נַּעֲשֶׂה עִמִּי.

מִסְפָּרִים, שֶׁבְּעַת שֶׁהָיָה מוֹהֲרַנְיָת בְּלַעַמְבֶּעֶרְג, הָיָה שָׁם אַז גַּם הַרְבֵּי מְקַאצֶּק שֶׁבָּא לְהִתְרַפֵּא מִמַּחֲלַת הַרִיָּאָה, וְהָיָה הַרְבֵּי סְגוּר וּמְסֻגָּר וְלֹא הִנִּיחוּ לְאֶף אֶחָד לְגִשֵׁת אֵלָיו, כִּי מִפְּאֵת מַחֲלָתוֹ אִסוּר הָיָה לוֹ לְדַבֵּר, וְהָיָה עִמוֹ שָׁם רַק בְּעַל הַיַּחֲדוּשֵׁי הַרִי"ס וְעוֹד אֶחָד מְגוֹדֵלֵי תַלְמִידֵיו, וְרָצָה מוֹהֲרַנְיָת לְרְאוֹתוֹ וּבָא וּבִקֵּשׁ מֵהֶם שִׁיכְנִיסוּהוּ, וְלֹא נָתְנוּ לוֹ בְּשׁוּם אִפֶּן מִהַסָּפָה הַנִּי"ל, וְהֵם לֹא יָדְעוּ, מִי הוּא הַמְּבַקֵּשׁ, אָמַר לָהֶם מוֹהֲרַנְיָת, שִׁיאֲמְרוּ לְרַבֵּם, שֶׁתְּלַמִּידוֹ שֶׁל בְּעַל הַיַּלְקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן רֹצֵה לְהַכְּנִס אֵלָיו, וְכֵן עָשׂוּ, וְנָתַן רְשׁוּת שִׁיכְנִס אֵלָיו מוֹהֲרַנְיָת. כְּשֶׁנִּכְנַס אֵלָיו מוֹהֲרַנְיָת, יָשַׁב וְדַבֵּר עִמוֹ מְשׁוּךְ זְמַן רַב, אַחֲרֵי-כֵן שָׁאֵלוּ אוֹתוֹ תַלְמִידֵיו הַנִּי"ל, אִידֵי עָמַד וְדַבֵּר עִמוֹ זְמַן רַב כָּל-כָּף בְּעַת חֲלָיו הַקָּשָׁה, שֶׁאִסוּר לוֹ הַדְּבוּר מִחֻמְתָּהּ. עָנָה לָהֶם: "הָאֲבָרָךְ הָיָה הוּא עֲלוּי בְּחִסִּידוֹתַי" רַל"י בְּשֵׁם רַבֵּי בֶן צִיּוֹן אֶפְטָעֵר.

ספר מוהרנ"ת, כְּשֶׁשָׁמַעְתִּי מֵרַבֵּנוּ אֶת הַתּוֹרָה: "רְאִיתִי מְנוֹרַת זָהָב" שֶׁבִּלְקוּטֵי מוהר"ן" סִימָן ח', חֲשַׁבְתִּי, שֶׁתּוֹרַתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ הִיא כְּתוֹרַתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ רַבִּי שְׁמִשׁוֹן מְאוֹסְטְרוֹפּוֹלִי זְכַר-צְדִיק-לְבָרָכָה, אוֹלָם כְּשֶׁשָׁמַעְתִּי אֶת הַתּוֹרָה: "חֹתֶם בְּתוֹךְ חֹתֶם" שֶׁסִּימָן כ"ב, רְאִיתִי, שְׁאֵלוּ הֵם בְּאֵמַת תּוֹרוֹת רַבִּי נַחֲמָן.

בְּתַחֲלַת הַתְּקַרְבוֹתָיו שֶׁל מוהרנ"ת, דְּהֵיִינוּ: בְּשָׁנַת תַּקס"ג, נָסַע עִם רַבֵּנוּ לְמַעַדְוֵי דִּיבְקַע לְהֵיוֹת שָׁם עַל חֲתֻנַּת בֵּיתוֹ שָׂרָה, שֶׁהַתְּחַתְּנָה שָׁם בְּרֵאש־חֲדָשׁ נִיסָן, וְנִשְׁאַר שָׁם עִם רַבֵּנוּ עַד לְאַחַר חַג-הַפֶּסַח, כְּמִסְפָּר בֵּימֵי מוהרנ"ת סִימָן ג' עֵין שָׁם, וּמוהרנ"ת רָצָה שֶׁרַבֵּנוּ יִזְמִינֵנוּ אֲצִלוֹ לְסַעֲדַת "לֵיל הַסְּדָר" בְּכַדֵּי שְׂיִזְכָּה לְרֵאוֹת אֶת הַנְּהַגְתּוֹ בְּעֵרִיכַת ה"סְדָר" אוֹלָם רַבֵּנוּ לֹא הִזְמִינֵנוּ, כִּי הָיָה נוֹהֵג לְשַׁבֵּת ב"לֵיל הַסְּדָר" רַק עִם בְּנֵי-בֵיתוֹ. אוֹלָם מוהרנ"ת מְרַב הַשְׁתַּוְקוּתוֹ, לְאַחַר שֶׁגָּמַר אֶת הַסְּדָר שְׁלוֹ, הִלָּךְ לְמָקוֹם אַכְסֵנִיתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ, וְעָבַר לֵיד הַדְּלֶת, וְרָאָה אֶת רַבֵּנוּ כְּשֶׁעָמַד עִם הַכּוֹס בְּיָדוֹ וְאָמַר אֶת תְּפִלַּת "שְׁפוּךְ חַמְתְּךָ", וְזֶה הָיָה לוֹ כְּמוֹצֵא שְׁלָל רַב.

כְּשֶׁסָּעַד רַבֵּנוּ עִם בְּנֵי-בֵיתוֹ, ב"לֵיל הַסְּדָר", הָיָה יוֹשֵׁב בְּרֵאשׁ הַשְּׁלַחַן וּבְנֵי-בֵיתוֹ בְּסוֹף הַשְּׁלַחַן שֶׁבְּחֻדְרֵי הַשְּׁנִי, כִּי הַשְּׁלַחַן הָיָה אַרְךְ, וְעָמַד בֵּין שְׁנֵי חֻדְרִים. וּבִשְׁאַר שְׁבֻתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים לֹא הָיָה מִסַּב לְשַׁלַּחַן עִמָּהֶם כָּלֵל.

מוהרנ"ת אָמַר: "מְשִׁיחַ עוֹד תִּהְיֶה לוֹ עֲבוּדָה קְשָׁה עִם הַחֲסִידִים יוֹתֵר מִהַעֲבוּדָה שֶׁתִּהְיֶה לוֹ עִם הָאֲפִיקוֹרְסִים, כִּי לְאֲפִיקוֹרְסִים יִרְאֶה מוֹפֵת אֶחָד וַיִּתְּבַטְּלוּ לְגַמְרֵי עִם כָּל חֲכָמוֹתֵיהֶם וְחִקִּירוֹתֵיהֶם, מִה שְׁאִין כּוֹן עִם הַחֲסִידִים..."

מוהרנ"ת אָמַר שֶׁלּוֹיֵלָה הַמְּתַנַּגְדִּים, הָיָה הוֹלֵךְ לְצִיּוֹן רַבֵּנוּ בַּיּוֹם רֵאש־הַשְּׁנָה לְהַתְּפִלֵּל שָׁם רַש"ש בְּשֵׁם ר"מ טְשֶׁנְסְטְחוֹבֶעַר שֶׁשָּׁמַע מֵרַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחֲמָן.

בְּעַת שְׁלֻקְחוֹ אֶת מוהרנ"ת לְמַאֲסָר בְּהַשְׁתַּדְּלוֹת הַמְּתַנַּגְדִּים וְכוּ' וְלוֹוֹ אוֹתוֹ הַמְּתַנַּגְדִּים בְּבִזְיוֹן גָּדוֹל וְגַם בֵּיתוֹ שֶׁל מִשָּׁה חִינְקֶעס עִם שְׁאַר הַמְּתַנַּגְדִּים צָחֲקוּ וְהִתְעַלְּלוּ בְּמוהרנ"ת, שֶׁמַּעַן אֲנִי שְׁאִיד שְׁמוהרנ"ת אֹמֵר: "וְכִי מָה אֲנִי שׁוֹמֵעַ אוֹתָם, הִנֵּה כָּבֵר יֹאמְרוּ, שֶׁכָּבֵר אַרְבָּעִים שָׁנָה לְאַחַר רַבִּי נְתָן", "וְוַאס עַר אִיד זַיִי הָאט וועט מען שוין זאגן ס'איז שוין פֿערציג יאר נאָךְ רַבִּי נְתָן". כָּל-כָּף הָיָה דְּבוֹק תְּמִיד בְּזְכוֹרוֹן יוֹם הַמִּיתָה.

רַבִּי זְלַמֵּן הָרַב מְמַעַדְוֵי דִּיבְקַע, בָּנוּ שֶׁל רַבִּי יִשְׁעִיָּה שְׁלוֹם בֶּן רַבִּי יוֹדֵל תְּלַמִּיד רַבֵּנוּ, הָיָה דְּבוֹק בְּמוהרנ"ת מְאֹד מְאֹד, וּמְחַמַּת זֶה נִתְעוֹרְרָה עָלָיו מִחֻלְקַת מִבְּנֵי עִירוֹ, וּפַעַם, כְּשֶׁחָזַר מִנְּסִיעֵתוֹ לְמוהרנ"ת הִתְחִילוּ שְׁנֵי אַבְרָכִים לְדַבֵּר בְּפָנָיו דְּבוּרֵי בִזְיוֹנוֹת וְכוּ' עַל מוהרנ"ת, וְרָצָה רַבִּי זְלַמֵּן לְצַאת מִהַחֻדְרָה, וְהִלְכוּ וְנִעְלוּ בְּפָנָיו אֶת הַדְּלֶת בְּכַדֵּי שְׂיִהְיֶה מְכָרַח לְשִׁמְעַת אֶת דְּבוּרֵיהֶם הָרָעִים. אַחַר-כָּךְ לֹא לָקַח זְמַן רַב וְנִפְטַר אֶחָד מִשְׁנֵי הָאֲבָרְכִים שֶׁהוּא הָיָה

המבזה הגדול, ואמר רבי זלמן על זה: "אני לא עשיתי זאת, לא הענשתי אותם, אולם מן השמים קינאו לכבודו של מוהרנ"ת."

פעם, כשספר רבי זלמן למוהרנ"ת מגדל היסורים שסובל מהמתנגדים בעד התקרבותו לדרך רבנו, צוה עליו מוהרנ"ת שישתק ולא יענה לחולקים כלל, אחר-כך אמר פעם רבי זלמן: "בזה שאמר לי מוהרנ"ת שאשתק ולא אענה להם, בזה נתן לי את הכח, שאוכל לשתוק."

מוהרנ"ת היה נוהג לבוא פעם בשנה לעיר מעדודיבקע, כי מחמת שהיתה סמוכה לטשערין רצה לבקר גם שם, מחמת שרבנו היה דר שם, ואחר-כך היה נוסע לטשערין על שבת קדש והיה מתאכסן בבית רבי יעקב יוסף מחתנו של רבנו, ורבי זלמן הרב ממעדודיבקע, מרב דבקותו והתקשרותו למוהרנ"ת, לא הסתפק בזה ששהה מוהרנ"ת בעירו, והיה נוסע אחריו לטשערין.

ספר רבי זלמן הרב ממעדודיבקע, שפעם כשבא לטשערין לשבת כדי לשהות שם בשבת עם מוהרנ"ת, רצה לראות את פני מוהרנ"ת מיד בבואו, אולם מוהרנ"ת היה כבר בחדרו, ולרב דבקותו והשתוקקותו לראות פניו, לא יכול היה להתאפק ופתח חרישית את דלת חדרו המיוחד של מוהרנ"ת, וראה אותו עומד ופניו בוערים ולוהטים מאד, ואמר, כשספר זאת לאנ"ש: "מה אומר לכם, מאתיים מנורות שלש מאות מנורות פניו להטו ואמרתי לעצמי: אני זלמן, מטעה את עצמי בראיתי, אולם הבטתי היטב שוב וראיתי שוב פנזכר-לעיל, ותקף כשהבחין בו מוהרנ"ת, פנה אליו ואמר לו: "אה, זה אתה זלמן", ונהפכו פניו כמקדם, עד שהיה חדיש זה האחרון גדול מהראשון, איך שבו רגע נשתנו פניו להרגלו. "וואס זאל איך איך זאגן צווי הונדערט לאמפן דריי הונדערט לאמפן דאס פנים האט גיברענט האב איך ביי זיך גיטראכט איך זלמן זאל זיך נערן ער האט גילויכטן א דאס ביסטו זלמן". ספור זה שמע רל"י מרבי הירש ליב בן רבי אייזיק קראסינשטיין, בטעפליק, ששמעה מפי רבי זלמן בעצמו.

כשנפטר רבי שמואל בבית מוהרנ"ת, כמובא במכתבי מוהרנ"ת מכתב ל"א, הוציאו המתנגדים קול ואמרו: "כל מי שרק מתקרב אל מוהרנ"ת נפטר".

ב"שבועות הגדול", שהיה נקרא בפי אנ"ש "דער גרויסער שבועות", שהיה בשנת תקצ"ה, הגיע אז מארץ-ישראל גם רבי שמעון תלמידו ושמשו של רבנו עם בנו, כדי למצא לו זויג בחוץ-לארץ, כי קשה היה לו למצא את זויגו בארץ-ישראל. כששמע את דבורי מוהרנ"ת, התפעל כל-כך, עד שפנה לרבי יצחק, המכנה רבי איצל, חתן הפגיד מטרהויץ, ואמר לו: "תמיד חשבת על מוהרנ"ת שהוא תלמיד רבנו, כעת אני רואה שהוא הוא הרבי בעצמו" "איך האב גיקלערט אז ער איז א תלמיד איך זעה אז ער איז גאר דער רבי אליין". ואמר לו עוד: "אני הרי מבין על יהודי

טוב", כְּלוֹמַר: "רַבִּי", כִּי עֲזַבְתִּי אֶת כָּל מִפְרָסְמֵי הַדּוֹר וְהַתְּקַרְבָּתִי לְרַבְּנוּ בְּהִיוֹתוֹ עֵדִין יְלָד, וּבָכּוּ אֲנִי אֹמֵר לָךְ, שְׁפִיּוֹם מוֹהַרְנִ"ת הוּא הוּא צַדִּיק הַדּוֹר" "אֵיךְ בֵּין דָּאךְ אַ מִבֵּין אוֹיֵף אַ "גוֹטְעֵר יוֹד", אֵיךְ הָאֵב דָּאךְ אַפּ גְּלֹאזְט אַלע מִפְרָסְמֵים אוֹן זײַךְ מִקְרַב גִּיווּעֵן צו אַ אֵינְגֶּל זָאג אֵיךְ דִּיר, אַז הֵיִנְט אֵיז רַבִּי נָתַן צַדִּיק הַדּוֹר".

בְּחַיֵּי מוֹהַרְנִ"ת הָיוּ אֲנִי"ש מְתַקְבְּצִים אֵלָיו עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה, אוֹלָם לְאַחַר הַסְּתַלְקוּתוֹ נִפְסַק הַדְּבָר וְרַק מְעַטִּים הָיוּ בָּאִים אֶז לְאוּמָאן.

מוֹהַרְנִ"ת אָמַר: "הַצַּדִּיק רַבִּי זוֹשָׁא אָמַר, שְׁעַל הַכֹּל יוֹכַל לְתַת דִּין וְחֻשְׁבוֹן, חוּץ מִיּוֹם הַנְּסִיעָה. וְאֲנִי אֹמֵר, שְׁאֲנִי מוֹכֵן לְתַת דִּין וְחֻשְׁבוֹן גַּם עַל יוֹם הַנְּסִיעָה, רַק תְּלוּי לְפִי הַיּוֹם. "וְוַעֲדִלִּיג וְוִי דְעֵר טָאגִי". כָּל-כָּךְ שְׁמַר אֶת הַזְּמַן, עַד שְׁמוֹכֵן לְתַת דִּין וְחֻשְׁבוֹן מְדַקְדָּק גַּם עַל עֵת נְסִיעוֹתָיו.

כִּידוּעַ, הָיָה מוֹהַרְנִ"ת מְקַפֵּיד מְאֹד עַל כָּל שְׁעוֹתָיו וְרַגְעָיו, וּבְגִלְלַל זֶה הָיוּ לוֹ כְּמָה שְׁעוֹנִים בְּבֵיתוֹ, וּפְעַם אָמַר בְּדַרְךְ צַחוֹת עַל מֵאֵמֶר הַמְּשֻׁנָּה שְׁבָאָבוֹת: "אֵין לָךְ אָדָם שְׁאֵין לוֹ שְׁעָה", שְׁאָדָם שְׁאֵינוֹ חַי עִם הַשְּׁעוֹן וְהַזְּמַן, אֵינוֹ אָדָם.

מוֹהַרְנִ"ת הָיָה נִזְהָר כָּל-כָּךְ מִלְּהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּרַפּוּאוֹת, עַד שְׁאֵפְלוּ הַסְּגָלוֹת הַמוֹבָאוֹת בְּסִפְרֵי הַמַּדּוֹת כְּסִגְלָה לְרַפּוּאָה, לֹא אָבָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם.

כְּשֶׁנִּגְמְרוּ שְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים שֶׁהָיָה מוֹהַרְנִ"ת מְגַלָּה לְנַעֲמִירוֹב בֵּין הַשָּׁנִים תַּקְצ"ה-תַּקְצ"ח וְהָיָה מְדַבֵּר שְׁיַחְזוֹר לְבְּרִסְלָב, אָמַר מֹשֶׁה חִינְקֵעַס הַחוּלְק: "נוֹ, נוֹ, כְּשֶׁבָכֶף יָדִי יִגְדְּלוּ שְׁעָרוֹת יַחְזוֹר הוּא לְכָאן. הֵנָּה, כְּבָר הוֹלֵךְ אֲנִי לְמוֹשֶׁל "הַגְּאָרְדְּנִיטְשָׁא" וְאֶסְדֵּר עֲנִין זֶה שְׁלֹא יוֹכַל מוֹהַרְנִ"ת לְבוֹא". וְקָם וְהִלְךְ לְבֵית הַמוֹשֶׁל וְתַכֵּף כְּשֶׁהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמוֹ, הִרְגִישׁ שְׁלֹא בְּטוֹב וְנִפְלַ מְתַעֲלֵף, וְהַמוֹשֶׁל שָׁרְאָהוּ מְתַעֲלֵף, חֲשַׁשׁ שְׁיַעֲלִילוּ עָלָיו שְׁרָצָה לְהַרְגוֹ מִחַמַּת עֲשִׂירוֹתוֹ, וְעַל-כֵּן צָוָה לְמַשְׁרֵתָיו לְהוֹצִיאוֹ מִבֵּיתוֹ תַּכֵּף וּמִיד. אוֹלָם, לֹא מְצָאוּ עֲגָלָה לְהוֹצִיאוֹ וְלִהְבִּיאוֹ לְבֵיתוֹ, עַד שֶׁבְּלִית בְּרָרָה לְקַחוּ עֲגָלָה הַמוֹלִיכָה צוּאָה וְזָבֵל, וּבַעֲגָלָה זוֹ לְקַחוּהוּ לְבֵיתוֹ, וְנִפְטַר תַּכֵּף. וְעֵין בְּמַכְתָּבֵי מוֹהַרְנִ"ת מְכַתֵּב קִנ"ג.

בְּעֵת הַלְוִיָּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה חִינְקֵעַס יָצָא מוֹהַרְנִ"ת מֵעִיר בְּרִסְלָב, כִּי אָמַר: "לְהַשְׁאֵר בְּעִיר וְלֹא לְלַכֵּת לְהַלְוִיָּתוֹ אֵינִי יָכוֹל, כִּי הָרִי בְּכָל זֹאת תִּמְדָּה הַרְבֵּה בְּרַבְּנוּ בְּהִיוֹתוֹ מִקְרַב אֵלָיו, וְלְלַכֵּת לְלוּוִיָּהּ, גַּם אֵינִי רוֹצֵה בְּגִלְלַל כָּל הַמַּחְלָקֶת שְׁנָגַרְס עַל יָדוֹ, וְעַל כֵּן יָצָא בְּמִשְׁךְ זְמַן הַלְוִיָּתוֹ מֵעִיר בְּרִסְלָב...

כְּשֶׁסָּפְרוּ לְמוֹהַרְנִ"ת, שְׁמֹשֶׁה חִינְקֵעַס הַתְּפָאָר שֶׁהוּא מוֹכֵן לְמִזְכָּר לְכָל הַמְּעַנֵּין אֶת שְׁכַר הַצַּדִּיקוֹת שֶׁנָּתַן לְרַבְּנוּ, אָמַר מוֹהַרְנִ"ת: "זֶה כְּבָר לֹא יַעֲזוֹר לוֹ" "דָּאס וְוַעֲט אֵיהֶם שׁוֹיִן נִישְׁט הַעֲלֵפֵן". כְּשֶׁבְּכֹנְתוֹ לֹוִמֵר, שְׁאָף-עַל-פִּי שְׁעֲשֵׂה מַה שְׁעֲשֵׂה, וְקַלְקַל מַה שְׁקַלְקַל עַל יָדִי הַמַּחְלָקֶת, אָף-עַל-פִּי-כֵן סוּף-כָּל-סוּף יִקְבֵּל אֶת שְׁכַר הַצַּדִּיקוֹת שֶׁנָּתַן לְרַבְּנוּ.

מִשֶׁה חִינְקֵעַס, שֶׁדָּר בְּכֶפֶר שְׁעָרִיּוֹעַץ, הִתְחִיל לְחַלֵּק עַל מוֹהֲרַנִּית אַחַר שְׁנָשָׂא אֶת זוּגָתוֹ הַשְּׂנִיָּה שֶׁהִיָּתָה בְּתוֹ שֶׁל הָרַב מְטָאמְשְׁפִיל שֶׁהָיָה מְקָרֵב לְחוֹלְקִים, וְהִיא אֲשֶׁר הִטְתָּה אֶת לְבָבוֹ לְחַלֵּק עַל מוֹהֲרַנִּית וְאַנִּישׁ.

בְּיָדוּעַ, שֶׁדָּר מִשֶׁה חִינְקֵעַס אֶת בְּתוֹ עִם רַבִּי אַבְרָהָם בְּעָרְנִי נֶכֶד רַבְּנֹו, וְאַחֲרֵי-כֵן בְּגַלְל הַמַּחְלָקוֹת, הִתְגַּרְשָׁה מִמֶּנּוּ. הֵגֵט נַעֲשֶׂה בְּאַכְזָרִיּוֹת כְּזוֹ, עַד שֶׁאֶפְלוּ אֶת הַטְּלִית שֶׁקִּבֵּל לְחִתְנָתוֹ לְקַחוּ מִמֶּנּוּ בַּחֲזָרָה... אוֹלָם אֶפְלוּ חֲבֵרָיו הַמְתַּנְּגָדִים שֶׁל מִשֶׁה חִינְקֵעַס, צָחֲקוּ וְהִתְלוּצְצוּ מִמֶּנּוּ, וְהָיוּ אוֹמְרִים לוֹ: "אוֹצֵר כְּזֶה, וְאַבְרָרָךְ יִקָּר כְּמוֹהוּ אַתָּה מְגַרֵשׁ מִבֵּיתְךָ"?

רַבִּי אַבְרָהָם בְּעָרְנִי הָיָה אַבְרָרָךְ יִקָּר מְאֹד מְאֹד וְהִיָּתָה לוֹ צוּרָה וְהִדְרַת פְּנִים מִפְּלָגָת, עַד שֶׁכָּל רוֹאֵיו הָיוּ מְעִידִים עַל גְּדֹל יִרְאָתוֹ וְצַדִּיקוֹתוֹ.

לְפָנֵי הַסְּתַלְקוֹתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנִּית, רָאָה אֶת רַבְּנֹו בְּחִלּוּם אוֹחוֹ בְּיָדוֹ אֶת הַסֵּפֶר הַנְּשָׂרָף, בְּקֶשׁ מוֹהֲרַנִּית מִרַבְּנֹו שֶׁיִּלְמַד עִמּוֹ בְּסֵפֶר הַזֶּה, עָנָה לוֹ רַבְּנֹו: "עֲבוֹר זֶה הַנֶּהָר כְּבָר צָרִיךְ לְבוֹא אֵלַי". "פֶּאֶר דְּעַם דְּאַרְפֶּסְטוֹ שׁוֹיִן קוֹמְעַן צוֹ מִיר" הֵיִינוּ: עֲבוֹר דְּבָר גְּדוֹל כְּזֶה. כְּשֶׁסִּפֵּר זֹאת מוֹהֲרַנִּית לְפָנֵי אֲנִישׁ עָנָה וְאָמַר: "אַף-עַל-פִּי שֶׁאָמַר לִי פֶּעַם רַבְּנֹו, "ה' עִמָּךְ וְאַל תִּפְחַד", "גָּאֵט אִיז מִיט דִּיר שְׂרַעַק דִּיךְ נִיט", אַף-עַל-פִּי-כֵן מִפְּחַד אֲנִי מִחִלּוּם זֶה.

בְּעַת הַמַּחְלָקוֹת רָצוּ תוֹשְׁבֵי הָעִיר בְּרִסְלָב לְהַפְסִיק לְתַת לְעֲנִי אֲנִישׁ בְּכָל יוֹם חֲמִישִׁי אֶת הַסִּיר עִם הַקֶּמַח, שֶׁכָּךְ הָיוּ נוֹהֲגִים לְחַלֵּק לְכָל הָעֲנִיִּים סִיר מְלֵא עִם קֶמַח, כִּדִּי שִׁיְהִיָּה לָהֶם לְאֻפּוֹת בּוֹ חִלּוֹת לְשִׁבְת-קִדְשׁ. כְּשֶׁנּוֹדַע הַדְּבָר לְמִשֶׁה חִינְקֵעַס, עָצַר בְּעֵדָם וְאָמַר לַמְתַּנְּגָדִים: "זֹאת לֹא". וְלֹא נָתַן לָהֶם רְשׁוּת לְהוֹצִיאָו לַפְּעַל. כְּשֶׁשָּׁמַע מְזֶה מוֹהֲרַנִּית, אָמַר: "הֲרִי אָמַר כְּבָר רַבְּנֹו, שֶׁבְּכָל עוֹלָה יֵשׁ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹבָא בְּשִׁיחוֹת הַר"ן סִימָן ע"ח. עַל-כֵּן גַּם לְמִשֶׁה חִינְקֵעַס, בְּהִכָּרַח שִׁיְהִיָּה בּוֹ אֵיזָה יִשְׂרָאֵל בֵּין כָּל הָעוֹלוֹת שָׁלוֹ.

כְּשֶׁהָיָה מוֹהֲרַנִּית שׁוֹהָה בְּאוּמָאן, הָיָה מִתְאַכְסֵן בְּבֵיתוֹ שֶׁל רַבִּי נִפְתָּלִי, וְדוֹדָתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנִּית, שֶׁהִיָּתָה דָּרָה בְּאוּמָאן, הִיָּתָה נוֹדְבַת לְרַבִּי נִפְתָּלִי עֲבוֹר הָאֵרוֹת, כִּי אֶצְלָה לֹא רָצָה מוֹהֲרַנִּית לְהִתְאַכְסֵן, וְעַל-כֵּן נִהְגָה כֵּךְ.

פֶּעַם נִכְנַס לְקְלוּז אֵיזָה מְתַנְּגָד בְּשֵׁם "שְׁנִיאֹר דְּוֹד" וְהִתְחִיל לְצַעַק עַל אֲנִישׁ וּלְדַבֵּר עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא כַּהֲגוֹן, אָמַר עָלָיו מוֹהֲרַנִּית שֶׁהוּא שָׂד, כְּשֶׁמוֹ כֵּךְ הוּא, כִּי שְׁנִיאֹר דְּוֹד רֵאשִׁי-תַבּוֹת ש"ד.

אָמַר מוֹהֲרַנִּית: "כָּל מִי שֶׁרַק יִתְחַבֵּר לְרַבְּנֹו, יִהְיֶה מִי שִׁיְהִיָּה, שׁוֹב לֹא יַעֲזֹבֵנו רַבְּנֹו לְעוֹלָם עַד שִׁיתְקַנּוּ".

בְּעַת הַמַּחְלָקוֹת הַשְּׁתַּדְּלוּ הַמְתַּנְּגָדִים לְהוֹצִיא צוֹ גְּרוּשׁ עַל מוֹהֲרַנִּית וּלְגַרְשׁוֹ מִכָּל אוֹקְרַאִינָא, אוֹלָם כְּשֶׁעִין מוֹשֵׁל הָעִיר בְּפָרוֹטוֹקוֹל וּבְכַתֵּב הַתְּבִיעָה נִגְדוּ, הַבִּין, שֶׁאִין הָאֲשָׁמָה בְּמוֹהֲרַנִּית, וְעַל-כֵּן כִּדִּי לְהַשְׁתִּיק אֶת הַמְּלַשִּׁינִים, צָוָה שִׁיְחַזֵּר מוֹהֲרַנִּית לְעִיר מוֹלְדָתוֹ לְנַעֲמִירוֹב, וְזֶה הָיָה סְטִירַת לְחֵי לַמְתַּנְּגָדִים, כִּי נַעֲמִירוֹב רְחוֹקָה מִבְּרִסְלָב רַק כְּשֶׁשָּׂה עֲשָׂר

קילומטר. שם בנעמירוב התאכסן בבית אחיו רבי יודל, ושהה אצלו משך כל שלש השנים שהגלה לשם.

רבי שמואל יצחק הרב מטשערין היו לו כמה בנים ובנו רבי שמחה התחתן עם בתו של רבי אהרן הרב מברסלב וממנו משפחת רוזנפלד הכבודה.

לרבי נפתלי תלמיד רבנו היו שני בנים אחד הלא הוא רבי אפרים בר"ם הנודע בצדקותו בין אנ"ש, ועוד בן שירד מעט מדרך היהדות ונסע לאודיסה ללמוד שם חכמות חיצוניות באוניברסיטה, וחרה הדבר מאד לרבי נפתלי והקפיד עליו מאד, לא עברו ימים מועטים ונפטר בנו זה, והרגישו אנ"ש שנפטר בגלל קפידתו של אביו, כששמע מזה מוהרנ"ת אמר שלא נהג רבי נפתלי כשורה כי אם כחו גדול כל כך טוב יותר היה שיתפלל שיחזור בתשובה משומות.

רבי אהרן הרב מברסלב לא היה נוסע אחר הסתלקות רבנו לאומאן להתפלל עם כלל אנ"ש שם בימי ראש-השנה, וכן בנו הרב רבי הירש ליב כי לא היה רבי אהרן עם רבנו בראש-השנה האחרון שבחיינו כידוע ולא שמע מכל דבורי רבנו שהפליג במעלת ההתקבצות אצלו בימי ראש-השנה.

רבי הירש ליב הרב מברסלב, נולד בשנת תקנ"ט ונפטר בשנת תרכ"ח ולפי החשבון יוצא שבפטירת רבנו היה כבר בגיל שנים עשר.

כשאמרו פעם לרבי הירש ליב הנ"ל שהוא עובד את ה' על פי דרכו של רבי שמואל אייזיק תלמיד רבנו שהיה עובד את ה' בחריפות גדולה, כי גם רבי הירש ליב עבד את ה' בעבודות גדולות וקיים בעצמו תשובת הקנה ועוד, אמר רבי הירש ליב שאת דרך עבודתו לא קבל מרש"א.

מקבל היה מרבנו שבעת שגלה למוהרנ"ת ורבי נפתלי את המגלת סתרים הזיהרם שיזיהרו שלא יפרסמו את המגלת סתרים, ורק אחד בדור צריך שיידע מזה, ועל כן לא מסרו וגלה אותו מוהרנ"ת לאף אחד כי רבי נפתלי היה חי עדין בעת פטירתו, אחר כך גלה אותו רבי נפתלי לרבי אהרן ליפועצקער שהיה איש קדוש מאד הוא נולד מברכתו של רבנו, והוא מסרו אחר כך לראבר"נ, לפני פטירתו של ראבר"נ בעת שכבר היה חולה מאד נכנסה האשה צירל בתו של רבי אהרן אל ראבר"נ ואמרה לו שישתדל למסור למישהו את המגלת סתרים כי כך מקבל מרבנו שאחד בדור צריך לדעת מזה, אוילם ראבר"נ היה אז כבר חולה מאד ואבד כבר את כח הדבור, ולא נודע אם מסרו ולמי מסרו.

כשנפטר רבי אפרים בן רבי נפתלי תלמיד רבנו, אמר הרב מטשערין בצער "עתה נסתלק פועל שעבד טוב מאין לוקחים שוב פועל טוב כזה".

רבי משה העניס הוא רבי משה קראסינשטיין תלמיד רבנו ונקרא בכנוי שם זה על שם אמו מרת העניא. בנו רבי נחמן היה חתנו של רבי אהרן הרב מברסלב ואביו של רבי אייזיק קראסינשטיין היה חתנו של רבי אברהם צפורח'ס ונפטר בשנת תרצ"ו, לרבי אייזיק היו שני בנים בשם רבי משה ורבי הירש ליב ועוד בת אחת.

על קברו של רבי אהרן הרב מברסלב הקבור שם בברסלב וכן על קבר בנו רבי הירש ליב הקבור לידו כתוב רק את שם וכן "מו"ץ" היינו מורה צדק.

רבי שמואל אביו של רבי אבא'לה בתחילה לא היה קשור ודבוק כל כך במוהרנ"ת אולם לאחר שראה איך שפנו רבי אבא'לה שהיה דבוק מאד אחר מוהרנ"ת מתפלל לפני העמוד ביום השנה של אמו היינו זוגתו של רבי שמואל שהתפלל בהתלהבות ודבוקות נוראה הבין שפנו זכה למדרגה זו מחמת דבוקותו במוהרנ"ת ומאז דבק גם הוא במוהרנ"ת והתקרב אליו לא ידוע אם לרבי אבא'לה היו עוד אחים או אחיות.

רבי זלמן "הקטן" בנוהו בשם זה משום שהיה עוד רבי זלמן אחר, וכן רבי סענדער הקטן המוזכר בעלים לתרופה מכתב קעג, הוא מטעם זה.

לרבי שמואל אייזיק נתגלו חמשה מראות וחזיונות בחייו ורשם אצלו לזכרון, ורל"י ראה אותם בכתב-יד באומאן.

רבי נפתלי אמר: גזירת ת"ח שנוצחו אז רבבות מישראל פיזוע באה כעונש על זה שחלקו על רבנו האר"י זכרוננו-לברכה, והרציחות שהיו על יד גאונטע בעיר אומאן בשנת תרכ"ו באו כעונש על זה שחלקו על הבעל-שם-טוב, וגזירת הנעקראטין היינו הגזירה לקחת את בני ישראל לצבא שיצאה לפועל בשנת תקפ"ז כמובא בחיי מוהר"ן סימן א באה כעונש על זה שחלקו על רבנו, ומשום שעדין עומדים וחולקים על רבנו לא תבטל גזירה זו עד ביאת הגואל במהרה בימינו.

רבי שמואל אייזיק נהג להתפלל תפלת המנחה של ערב ראש-השנה עטוף בטלית.

המגיד מטרהוויצע טמון בעירו טרהוויץ ועל קברו עשו אהל קטן, על ציונו לא חקקו וכתבו שום שבחים והיה קברו מקדש בין תושבי המקום רנ"ג.

רבי אפרים בן רבי נפתלי היה חתנו של רבי שמואל אביו של רבי אבא'לה מטשערין.

המגיד מטרהוויץ נהג לבוא אל רבנו פעמים בשנה, לשבת פרשת יתרו ולשבת פרשת ואתחנן, ואמר טעם לזה, משום שאת התורה רוצה הוא לקבל אצל רבנו, ומחמת זה שקורין אז בעשרת הדברות על כן היה בא אז.

רבי דוד מלכה'ס, נקרא על שם אמו מלכה, מקור חוצבו היה בעיר הייסון שעל יד עיר אומאן, ובגלל המחלוקת שהיה עליו שם עבר לדור בלאדיזין והתמנה שם לדין.

רבי אברהם צפורה'ס נקרא על שם אמו מרת צפורה. הוא היה בנו של רבי מרדכי דין תלמיד רבנו הוא גדל בבית דודו היינו גיסו של אביו העשיר והלמדן רבי דוד מעיר פאלי, הוא היה עשיר גדול מאד, כי היה לו בית חרשת גדול לעשית משקאות חריפים, אולם בנים לא היו לו, ועל כן אמר לגיסו רבי מרדכי שימסור לו את בנו רבי אברהם והוא יגדלו בתורה, והסכים לזה רבי מרדכי, ומסר לו דודו את הונו ורכושו בחייו, ועלה רבי דוד לארץ ישראל והתישב בטבריה, וקבלוהו שם התושבים לדין מכבד ובעל שם טוב מאד, כי היה תלמיד חכם וגאון מופלג, ולא רצה לקבל שום שכר עבור הדינות, ורבי אברהם היה שולח לו כסף רב שהספיק לכל מחסורו ועוד גם לחלק סכומים נכבדים לצדקה ורבי אברהם עצמו לקח לו מנהלים ופועלים נאמנים שנהלו עבורו את בית-החרשת והוא ישב כל ימיו סגור בחדר על התורה, כי היה למדן גדול ומופלג וסים כמה פעמים את כל הש"ס עם כל המפרשים ובכל פעם שגמר את הש"ס עשה סעודה גדולה ושתף בסעודתו את כל תושבי עיר טעפליק, וגם בעבודת התפלה השקיע בה את כל כחו, ובשני וחמישי בעת אמירת והוא רחום היה צועק בקולי קולות עד שנשמע קולו בכל העיר, חתנו של רבי אברהם היה רבי אייזיק קראסינשטיין והיה לו גם בן בטעפליק בשם רבי נחמן שהיה עשיר גדול שירש את עשירותו מאביו.

רבי שמואל אייזיק אף-על-פי שעבד את ה' בעבודות קשות וכו' היה אדם נח לבריות מאד והיה מדבר עם כל אחד בענוה ובשפלות גדולה.

רבי אברהם בערניו נכד רבנו היה אוכל בקדושה נוראה והיה נוהג שאחר שאכל כפית אחת מהאוכל היה מניח את הכפית מידו על השלחן ומביט אל השמים בדביקות ובכסופים ולוקח שוב את הכפית ואוכל שוב, וחוזר חלילה.

רבי הירש ליב הרב מברסלב, מרוב שמחה שהיה לו בעת שאפו בביתו את החלות לכבוד שבת היה צועק ומזרז את בני ביתו "לכבוד שבת" "לכבוד שבת" מרוב ההתלהבות וההרגש שהרגיש בקדושת שבת הקריבה ובאה.

רבי נחמן בן חיה בתו של רבנו, הנקרא נחמן חיה'לעס, היה חתנו של רבי בער בנו של הרב הקדוש רבי שלמה מקארלין, הוא היה דר בטולטשין ולסוף ימיו עבר לדור באומאן, ושם מנוחתו כבוד. רבי בער עצמו היה חתנו של הרב הצדיק רבי ברוך ממעזבוז.

הרב מוואלטשיסק, מחתנו של רבנו זכרוננו-לברכה, היה מפורסם בדורו בשם "שר התורה", והיה תלמיד של המגיד ממעזריטש.

כְּשֶׁנִּכְנְסוּ אֲנָשֵׁי הַחֲבֵרָא קִדְיָשָׁא אֶל ר' נַחְמָן ב"ר יִצְחָק לֵיב לִפְנֵי הַסֵּתְלָקוּתוֹ וְצוּוּ עָלָיו לומר עִמָּהֶם וְדוּי, נִעְנָה לָהֶם וְאָמַר, לֹא חִכִּיתִי לְאַמִּירַת הַדּוּדוּי לְיוֹם זֶה, כִּי תוֹדָה לְאֵל מְקוֹרְבִים אָנוּ לְצַדִּיק כְּזֶה שְׁצִנָּה עָלֵינוּ לְהַתְּוֹדוֹת מִדֵּי יוֹם, וְכִבֵּר הַתְּוֹדֵיתִי הַיּוֹם.

רַבִּי חַיִּים סֵטְאֵלֶר זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה שְׁזָכָה לְזָרַע שֶׁל קִיָּמָא מְבָרְכָתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנְיָת פִּידוּעַ, זָכָה אַחֵר כֶּד לְשָׁנֵי בְנִים וּבֵת אַחַת, הָרֵאשׁוֹן הוּא רַבִּי לְוִי יִצְחָק זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה, שֶׁנִּקְרָא בְּשֵׁם זֶה בְּצוּוּיֹו שֶׁל מוֹהֲרַנְיָת, עַל שֵׁם הָרַב הַצַּדִּיק מְבִארְדִּיטְשׁוֹב, וְהַשֵּׁנִי רַבִּי יִשְׂרָאֵל, הוּא הַיְדוּעַ בְּשֵׁם רַבִּי יִשְׂרָאֵל טְרַהוּוִיָּצֶר, עַל שֵׁם הַיְדוּעַ שֶׁל טוֹב"צ"ל. בְּתוֹ, נִשְׁאַה לְרַבִּי שְׁבִתִּי בְּרֵסֶלְבֶר זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה וְנוֹלַד לָהֶם בֶּן בְּשֵׁם חַיִּים, הַיְדוּעַ בְּכַנּוּיֹו "חַיִּים שְׁבִתִּית".

הָיוּ אוֹמְרִים, שְׁאַחֵר פְּטִירַת רַבֵּנוּ נִמְסַר וְנִמְשָׁךְ עֲנִין קִבְּלַת הַפְּדִיוֹנוֹת לְרַבִּי יוֹדֵל זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה, וְתַקּוּן הַנְּשָׁמוֹת לְרַבִּי שְׁמוּאֵל אֵיִיזִיק זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה וְעֲנִין תַּקּוּן חַיִּים שְׁבִתִּי תְלוּי עֶקֶר הַמְּשַׁכֵּת דַּעַת רַבֵּנוּ בְּעוֹלָם, לְמוֹהֲרַנְיָת זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה.

רַבִּי אַבְרָהָם צְפַרְיֵעַס זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה, הָיָה מִתְּפַלֵּל בְּכַחוֹת וּבְדַבְרֵיקוֹת נִפְלָאָה וּבִפְרָט בִּ"שְׁנֵי וּבְחַמִּישֵׁי" בְּעַת אַמִּירַתוֹ "וְהוּא רַחוּם" הָיָה מִתְּלַהֵב כָּל כֶּד עַד שֶׁהָיוּ מִתּוֹשְׁבֵי הָעִיר סוּגְרִים חֲנוּיֹותֵיהֶם וּבָאִים לְשִׁמוּעַ וּלְהַתְּעוֹרֵר מִתְּפִלָּתוֹ.

כְּשֶׁשָּׁאֵל פֵּעַם ר' לְוִי יִצְחָק זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה, אֶת אֲנִ"ש שֶׁבְּאוּמָאן, מַדּוּעַ אֵין מְקִימִים יְשִׁיבָה לְבַחוּרִים, עָנּוּ לוֹ בְּצַחוֹת: "מְשׁוּם שֶׁאֵין מְצִיאוֹת שֶׁל בְּחוּר, כִּי תַכְף שְׁנַעֲשֶׂה בֵר-מְצוּנָה, צָרִיךְ כִּבֵּר לְהַתְּחַתּוֹ, וְאָמְרוּ בְּהַלְצָה: בְּמִקּוֹם "יוֹנְגֶער-מָאן" אַבְרָךְ צָעִיר צָרִיךְ לומר "יוֹנְגֶעל מָאן" אַבְרָךְ-יָלֵד. כִּי תַכְף שְׁגַדֵּל וּמְסִים אֶת יְלָדוֹתוֹ, צָרִיךְ כִּבֵּר לְהִיוֹת אַבְרָךְ, וְכִמוֹ שֶׁנָּהוּג הָיָה בְּשָׁנִים הַקּוֹדְמִים.

נִהְיָ וְהַקְּפִידוּ לְקוֹרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שְׁחֵרִית כְּשִׁיטַת הַמָּגוּן אַבְרָהָם דִּיקָא.

אֲנִ"ש לֹא הָיוּ עוֹשִׂים עֵסֶק מְכַבּוּד סְנַדְקָאוֹת וְכַדוּמָה. פֵּעַם בְּעַת שֶׁהַכְּנִיס רַבִּי מִתְּתִיחוּ כִּהוּן זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה אֶת בְּנוֹ בְּבִרְתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, מְכָרוּ אֶת כַּבּוּד הַסְּנַדְקָאוֹת, כִּי רָצוּ לְהַשְׁלִים בְּכֶד מְעוֹת לְהוֹצֵאוֹת הַבְּרִית, כִּי הָיָה עָנִי גְדוֹל וּמְרוּד עַד שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ אֶפְלוּ לְהוֹצֵאוֹת הַבְּרִית, וְקָנָה אוֹתוֹ רַבִּי חַיִּים שְׁבִתִּי מְאוּמָאן.

רַבִּי יִשְׂרָאֵל לֵיב בְּאֶפְלֵיעַ זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה, הָיָה עוֹבֵד ה' גְּדוֹל וְנִפְלָא וְהָיָה מִתְּפַלֵּל בְּכַחוֹת גְּדוֹלִים, וְכִשְׁהִגִּיעַ לְתִיבוֹת "בֵּיוֹם הַהוּא אֲבָדוּ עֲשֵׁתוֹנוֹתֵינוּ" הָיָה חוֹזֵר עֲלֵיהֶם הַרְבֵּה פְּעָמִים, וּמְדַגֵּישׁ לְעַצְמוֹ הֵיטֵב מְשַׁמְעוֹת הַכְּתוּב.

אנ"ש מטרהוויץ היו מרבים מאד בצדקה לכלל אנ"ש, וספר רבי אברהם שטרנהרץ זכרונו-לברכה שפעם שלחו לאביו עבור הוצאות חג הפסח, סך עשרים ושלש רבל שהיה סכום רב מאד, וכן שלחו עזר וסיוע לשאר אנ"ש.

ביום ראשון של ראש-השנה לפנות ערב לאחר אמירת התשליח היו באים להקלוזי המון רב מבני העיר אומאן, עד שהיה קשה מחמת כן להכניס לפנים הקלוזי, לרב הדוחק, ועל כן היו רבים מאנ"ש מתפללים מנחה וערבית באכסניוניהם. וכמה פעמים שהיה דוחק גדול כזה שהיה בהכרח לנעול את הקלוזי לרב הדוחק ומחשש תערובות.

רבי ישראל קארדונער זכרונו-לברכה גמר בפקחותו את השדוד בין רבי מאיר אנשין זכרונו-לברכה לזוגתו בנשואין השניים, אף על פי שהיתה צעירה ממנו בכשלושים שנה.

על קברו של רבי געצי שנקבר סמוך לקברו של רבי אברהם בן רבי נחמן באומאן חרטו אנ"ש: פ"נ רבי אליקים געציל בן רבי אברהם, ללא שום תיבה נוספת, כי כך נהגו אנ"ש לבלי לחרוט על הקבר שום שבחים.

רבי שמשון זכרונו-לברכה, המכנה "רבי שמשון הגדול" היה אביו של רבי ישראל מענדל, אבי רבי שמשון בארסקי זכרונו-לברכה המפורסם, ואילו כתב מוהרנ"ת את המכתב המובא בספר "עלים לתרופה": "מפתח של בנים אין לי וגם לא אצל אחרים, אולם אם תשקוד על דלתי וכוי" עין שם. לרבי ישראל מענדל זכרונו-לברכה היה עוד אח שדר בעיר נעמירוב בשם רבי יהודה אליעזר זכרונו-לברכה.

אמו של רבי שמשון בארסקי, מרת פייגא היתה בתו של רבי אפרים בן שרה בת רבנו, אחיה רבי נחמן היה חותנו של רבי געציל המפורסם בין אנ"ש.

רבי שמשון בארסקי זכרונו-לברכה, היה גר בטשערין וכן בבארדיטשוב לפני שעבר לדור באומאן. בטשערין, היה מתפרנס מזה שהיה מלמד שעורי חול לבני הרב מטשערין.

רבי מיכל ב"ר יצחק זכרונו-לברכה, עלה לארץ ישראל לעת זקנתו, ולראש-השנה הסמוך חזר אל אנ"ש לשהות באומאן כנהוג, והיו אנ"ש תמהים עליו, באמרו: בגיל כזה מהנכון להשאר כבר בארץ ישראל, כי היה כבר זקן למעלה מגיל שבעים.

רבי נחמן המכנה נשקע טולטשינער, מת ברעב בשנת ת"ש בעירה כשנשמר על ידי אנשי צבא הרומנים, שהרעיבו את הנצורים בה עד למיתה, בתו של רבי פנחס דין, היא שהיתה עדה למותו. לרבי נחמן היו בנים טובים מאד, כלם נעלמו ועקבותיהם לא נודעו, הי"ד.

לְאַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל רַבֵּי אֵיזִיק אֵיזִיקְנִישְׁטֵיין, קִבֵּל עַל עֲצֻמוֹ רַבֵּי לִוִי יִצְחָק זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה לֹמַר אַחֲרָיו קִדִּישׁ כָּל הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה וְכוּן לַמּוֹד מְשָׁנִיּוֹת לְעֻלּוֹי נִשְׁמָתוֹ, בְּסוּף הַשָּׁנָה חָלַם לוֹ שֶׁרָאָהוּ אוֹמֵר לוֹ: כָּעֵת בָּאתִי לְרַבְּנוּ.

רַבֵּי יַעֲקֹב הַנִּי"ל, הָיָה בְּעַל מַכְנִיס אוֹרְחִים מְפֻלָּג, וְאַנִּי"שׁ שֶׁנִּקְלְעוּ לְשָׁם מִדֵּי פְעַם וְהָיוּ צָרִיכִים לְהַמְתִּין לְרַכְבֵּת הָיוּ נִכְנָסִים אֵלָיו לְבַקְרוֹ. וּמִסְפָּר רַבֵּי לִוִי יִצְחָק זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, שֶׁפְעַם בָּא אֵלָיו לַיַּעַר לְבַקְרוֹ וְעָמַד אָז בְּאַמְצַע תְּפִלָּתוֹ וְשָׁמַע אִידֵי שְׁמֵתִפְלִל בְּהַשְׁתַּפְּכוֹת הַנֶּפֶשׁ וּבְהַתְעוֹרוֹת נִפְלָא, וְכִדֵּי עָבַד אֶת ה' יָמִים וְשָׁנִים.

רַבֵּי צְבִי אַרְיָה רוֹזֶנְפֵּלְד זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה שֶׁהָיָה פִּידוּעַ תְּלָמִיד חֶכֶם מְפֻלָּג, הָיָה אוֹמֵר, שֶׁזָּכָה לְכָל תּוֹרָתוֹ, בְּזִכּוֹת אָבִיו רַבֵּי יִשְׂרָאֵל אַבָּא זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, שֶׁתְּמִיד הָיָה דוֹחֵק בּוֹ לְלַמֵּד וּמִפְצִיר בּוֹ בְּכָל יַעַת שֶׁיַּעֲסֵק הַרְבֵּה בְּתוֹרָה.

רַבֵּי הִירֶשׁ לֵיב בֶּן רַבֵּי אֵיזִיק קְרֵאסִינְשְׁטֵיין, נִרְצַח עַל יְדֵי הַנְּאֻצִים יַמַּח שְׁמָם. הוּא הָיָה מְשִׁתַּדֵּל תְּמִיד שֶׁיְהִיָּה עַל הַצִּיּוֹן לְבַדּוֹ כִּי הָיָה בְּעַל בְּכִי גְדוֹל, וְהָיָה לוֹ לֵב וְהַתְעוֹרוֹת חֲזָק לֵה' יִתְבָּרַךְ. בְּמַקְצוּעוֹ הָיָה עוֹבֵד בִּנְקָה, הִי"ד.

אוֹמְרִים, שֶׁהַמְּכַתֵּב שֶׁשָּׁלַח מוֹהֲרֵנִי"ת זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה לְהַרְבֵּי מִסְאוֹרָאן זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, הַמוֹבָא בְּסִפְר "עֲלִים לְתֵרוּפָה", לֹא הִגִּיעַ מִשׁוּם מָה, לְיַדֵּיו שֶׁל הַרְבֵּי.

מוֹהֲרֵנִי"ת אָמַר: "רַבְּנוּ יִגְמֹר אֶת עֲנִינּוֹ עִם הַבְּעָלִי-בְּתִים, הֵינּוּ: עִם הָאֲנָשִׁים הַפְּשׁוּטִים וְהַפְּחוּתִים בְּמַעֲלָה, כְּמוֹ שֶׁיִּגְמֹר אֶת עֲנִינּוֹ עִם הַחֲסִידִים". כְּאוֹמֵר, שֶׁכָּל מִי שֶׁרַק יֻטָּה עֲצֻמוֹ וַיִּתְבַּטֵּל לְרַבְּנוּ עַל כָּל אֲשֶׁר יִצְוָה, סוּף כָּל סוּף יָבֹוא עַל תְּקוּנוֹ בְּשִׁלְמוֹת, אִם בְּעַל-הַבֵּית אִם חֲסִיד.

אָמַר פְּעַם: אֵינִי יוֹדַע כִּיצַד בְּנִיתִי אֶת הַקְּלוּזִי, אִם מְכַסֶּף הַעֲשִׂירִים שְׁבָאֲנֵשִׁי-שְׁלוֹמֵנוּ אוֹ מִרְצוֹנוֹת הָעֲנִיִּים.

סִפְר רַבֵּי גְדַלְיָהוּ אֶהְרֹן קִינִיג זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, אָמַר לִי פְעַם רַבֵּי וְוַעֲלוּל מִינְצֶבֶרְג זצ"ל, עֵקֶר הַהֶרְגֶשׁ שֶׁיֵּשׁ לִי לְעֵנִין רַבְּנוּ, הוּא מִהַמְרָאָה מְקוֹמוֹת שְׁחַבֵּר הַרְבֵּי מְטָשְׁעֵרִין עַל "סִפְר הַמְדוֹת" ר' ד"ש בְּשָׁמוֹ.

רַבְּנוּ זְצוּק"ל אָמַר: "אֲזוּי ווִי דִי וואס קְרִיגֵן אוֹיף מִיר ווִיִּסֹן נִיט פּוֹן מִיר, אֲזוּי דִי וואס האַלְטֹן פּוֹן מִיר ווִיִּסֹן אוֹיף נִיט פּוֹן מִיר, נָאָר נָתַן נִפְתְּלִי אַבִּיסֵל".
(אַבְנֵי"ה בְּרִזְל).